

Eesti Teaduste Akadeemia
Eesti Keele Instituut
2008

EESTI MURRETE SÕNARAAMAT

IV köide

20. vihik

lahi – laulurästas

Toimetanud
Mari Kendla
Vilja Oja
Mari-Epp Tirkkonen
Jüri Viikberg

ISBN 978-9985-79-244-5

lahi¹ lahi g lahi Ran Puh Vön Kam Plv Röp Se, `lahkõ Krl Har Plv Vas löhe, pragu kui saenal om lahi sehen ja sääl mõni mardik om, siss kanapoig udistap sääl seeni, ku ta loomakse kätte saab Ran; päiv paštap `õkva lahi vaheld `sisse Puh; põrmandul omma `lahkõ[?] sisel' Krl; kausil o'l pal'lo `lahhe seeh Röp; suurõ lahi tõmmanu järve pääle Se
Vrd lahe⁴

lahi² n, g lahi sihtidega eraldatud metsatükk minge `kümnenda lahi `peale puid `leikama VJg

lahi³ → lahe¹

lahi⁴ → lahja

lahi⁵ → laht

lahi- tapa- `Luomad `viia nüüd jo lahi`talli tappada ne Kuu; Egaühe süda äi anna lahitallis tööd tehja Emm; Nüüd viitase loomad lahi`talli, lahi`tallides tihatse see töö ää Han; mo isa `rääkis, et `tuodud lahimajasse suur mõisa pul'l HJn; sial olid jälle juudid kohe esimesed kis `jälle lahitall'i ees, kis nahad `oõtsid Pil

lahi- → lahe-

lahin lahin g -a spor R(n -a VNg) Jäm Tõs Koe VJg Trm KJn, -e Hls, -õ Krl mühin, kohin vesi `juokso `ninda_t lahin taga Vai; tuli põleb mis lahin taga Tõs; vesi jooseb nõndagu lahin Hls **Vrd** pahin

lahinal lahinal R Jäm Khk Emm spor L Jä, VJg IPõ KJn, -õl Krl adv < lahin tuul tuleb lahinal Kuu; vesi `juokseb lahinal VNg; tuli `palla lahinal, `palla üväst Vai; vesi keeb lahinal Khk; Ooletumad inimest jätvad metsa tuleasemed maha, nee akkavad aga uuesti küdima ja viimaks ongid tuli lahinal lahti Emm; Toover oli ää kuin, külle pealt joosis ühna lahinal Han; lehm kuseb lahinal Saa; kevade juoksevad veed lahinal määst `alla; tuli põleb `ahjus lahinal JMd; ega ta (käs) lahinal põlema akand, ta akkas `õhkuma Tür; `laaskis (kusi) lahinal Lai; `vihma tulli lahinal KJn; vesi juusk lahinal Krl || Sõit läks lahinal lahti, üks lahistas ees, teised järel Emm **Vrd** lõhinal, pahinal

lahing¹ lahing g -u VNg Lüg Vai spor Sa, Muh Mär Kir Tor(g lahengu) Hää Ris Juu JMd VJg spor TaPõ, Plt KJn Trv Hls Krk TLä(p lahinget Ran) San Urv Krl Har Plv, -o LNg, -i Rei Kse Koe, g -e Kuu Jõh; laheng g -u Vig Var Khn Pälö Vön Urv Har Rõu Vas

1. võitlus (sõjas) siin lahingu ei õld Lüg; lahingute ajal me_ss maga õõsse Jäm; ta `pal'ju lahingid läbi teind Khk; kolm `võrsta `eemal keis lahing VII; Oli lahingus kaduma läind; Lahing käis õle, tegi maa tasa kõik Põi; suur püssi lahing `õlli Muh; lahengud `peetse paegal Tõs; sõjamehed läksid lahenguse; lahingid oo paelu sõjas Tor; mu poeg läks otse lahingusse JMd; sääl lahingun õlli `surma saanu Krk; täl ollõv lahingulõ minek' Urv; kiä minnu no_lahenguhe ei_saada? Har || ku lehm ehk `naine on `raske, `üeltasse, sie on nüüd lahingus Lüg

2. riidlemine või kaklus `riidlemine on kahe mehe lahing Khk; Seal oli `sõuke lahing olnd, vana `vihtund sihest `välja kõik Põi; poisid lõivad lahingid Koe; mõni mees ja naine lõõvad `ühthe`puhku kodus lahingud Trm; lapsil akas lahing `piäle Kod; mis lahingud need mehed seal `peavad Plt; ma_le temäga külländ lahingut lõõnu Nõo; meil o'l tämbä kõva lahing Plv

Vrd lahe⁶, lahendik

lahing² *lahing* Kuu Kul Kse, g -u VNg Jõh IisR Muh Saa Kod Ran, -e Lüg Vai(n -e), -a Jäm, -i Ris, -õ Krl(n -hng); *lahin|k* g -ku Hls; *laheng* g -u Plv

1. tugev vihmahoog, -valing *Kus tuli lahing vett`kaela* IisR; *kaks vihma lahingud tul`li`ühteju`ti*, *tahtis ära uputada kohe Saa*; *lahing vihimä tuli`kaala* Kod; *tul`li paar kõva lahingut, kuki jäevä viij`alla* Ran || *Laps on last ma`ilma lahingu, kõik lina märg* IisR

2. laeng *tämä poras*, *lohkus kivi - - ja siis`toisest kääst kolm ja`toisest kääst kaks`sorme oli purustettud*, *enne`aiga läks lahing`lahti* Kuu; *püssil on kõva lahing sies, on pali`rohto*; *mul õli püss lahinges parajast Lüg*; *sääl`puuriti`augud - - siis`pandi`sinne lahingud`sisse* Jõh; *rohud ja`aavlid on püssi lahingate taarist Jäm*; *püss läks lahingist`lahti* Ris; *lask selle lahingu`väljã* Kod; *püssäl om lahing sisen* Krl

Vrd lahendik

lahingu- lahingu *Seal`olla muiste sõditud, pidade vana lahingupaik olema* Põi; *mehed`lähtvad lahingi väljale* Rei; *o`l`jäänü sinnã lahenguplat`si päãle maha?* Har

lahir → lähker

lahisemma *lahisemma* deskr *vesi lahiso maha*, *juokso`ninda_t lahin taga*; *tuli lahiso`palla* Vai

lahistama *lahistama* Jõh IisR Emm Kul LãLõ Iis Lai, -eme Hel; *lahestama* Tor

1. *ladistama* *Lahistab`terve`päiive sadada* Jõh; *Minev_asta`o`l`li nãru sui, muudku lahestas`vihma* Tor; *Jo kolmat`päãva lahistab, eks nüüd ole`jõedki vett täis Iis*; *lahist`vihma maha mis kole, es saa kuiva jalage enãmb kunnilgi`liiku* Hel || *soristama see lahistab kusta* Kse

2. (hooga sõitmisest) *Sõit läks lahinal lahti, üks lahistas ees, teised järel* Emm

3. *laristama* *tã lagistab ja lahistab kõik äã* Kir **Vrd** lagistama³

lahits *lahits* Krl, g -a Plv Rãp(g`lahitsa) Se(n laihts); *la,its* g -a Lei *nirk kos lahits um, sääl`hiiri inãp ei o`õ?*; *mããnest`muudu sa lahitsa nãet, tuud`karva hobõsõ_lããvã`hãste edesi* Plv; *latsõ? ajasse`lahitsat takah* Rãp; *laihts om egãh majah* Se **Vrd** lahnits², lasits, lasnits, lastik²

lahja n, g *lahja* eP(excl Muh; *laeha* L) Hls Krk Hel, *lahja* R Hi, *laha* Muh spor L(*lahã*); *lahi* Jõe Kuu VNg, g *lahja* Trv Hel T(p`lahja) spor V(n lahj Urv Krl); *lahj* g *lahja* V(g lahja Har Plv Vas, *lahã* Kan Plv Vas, *lah|e*, -õ Lut)

1. *kõhn* (olendist) *paremb`lahja`laudas, kui lihav`metsãss*; *lahi inimene ja luom* Kuu; *luom on`lahja kui krobi* Lüg; *Lehmad`lahjad kui`kolgispuud* IisR; *lahja nagu luu ning nahk*; *lahja kuivetand`nãuga inimene* Khk; *keerenskid, suured lahjad tursad* VII; *kore kondiga obu ãi pea liha peal, lihab lahjaks, seisab ikka lahja* Jaa; *Lahja kut`kuivand tursk* Põi; *nii lahaks jããn nagu va lõuk* Muh; *lahja obu, nii`lahja kui plank* Emm; *küll oo lahaks jããnd, nagu sur_luu`painaja* Mar; *lehm üsna laehas lããnd* Kse; *nãrv loom ei sõõ`easte ja jããb lahjase* Tõs; *nii lahja et nahk piab koõdid koos* Ris; *nagu va kõõbus teene,`kangeste lahja* Nis; *põle`nããndki nii lahja`lehmi* Amb; *nãust lahjaks jããnd* JMd; *tema jo`ongi nõnna õenukene ja lahja* Kad; *eks sij`karjamu tee elãjãd lahjass, kui one karjamua üvã, elãjil`süümiss pal`ju* Kod; *kõik võevad`olla sõõmitud, lahjad* Plt; *mis ma teen nende lahja`loomadega* KJn; *Lahi lehm ei anna jo piimã kah* Nõo; *tuu o`l`jo lahj`t`siga; luum om laih, tedã ei ole`ãste sõõdõt* Krl; *taad ei massa viil tappa, ta viil`vãega laih* Har

2. a. vähese rasva või rammuga *supp lahja, vähe liha sees* Khk; *linnas laha piim* Rid; *lahja`ärne supp, vedel`kangeste, vähä`ärni sehes* Tõs; *soo ein on vilets, tema on lahjam, aga aru`pialne ein, tema on parem, kosotab`rohkem* Tür; *sinä teed pudru, paad liha ja`rasva, tõesel ei õle kedägi`piäle`panna, one lahja toit* Kod; *kel lahi süük, nuy om ärä isunu, söövä`pal`lu* Ran; *mina olli ää`sjüjjä, mina parge toda lahjat suppi, ädä`suinde, kõtt`ol`le tühi* Võn; *lehm ei anna`lahja`piimä, [nad on] piimä ärä`tsol`knuva* Kam; *timahalt jääss külh tsialiha`väega lahjass, üttegi peotäüt üvvä ei_saa söögi`sisse panda?*, *ei_piimä`tsilka ei medägi* Har; *Kihä es jõvva_nii pal`lu`vasta võtta_ku süä taht, süük`ol`l nii laih* Rõu; *pankõ ics laih piimäkene kohopiimä pääle, olõki ei_hüä* Vas; *otav kala, tol om alati laih lijm* Röp || *puraviku torikosa võta päält tu pek`k, lahi`viska ärä, lammass ka_j taha toda lõtäkut* Nõo; *är`sa taa laihaga`ajagu taad puravek`ki, võta_laih puravekil alt är`Plv | (taelaosa) tagla lahi visati maha, pek`k`mösti`puhtass,`aeti nõöri`perrä ja`panti tuule kätte kujuma; kui tyy tagel näätäl`päivi`olli ligeda tuha sehen saesnu, siss`tulli pek`k pääle nigu`sammel ja lahi tuli esi tuha sehen`valla* Nõo **b.** *mitte kange, nõrga kontsentratsiooniga mies`tombas pudeli`välja riest ja`kallas`meile`kruuki, aga no sie oli lahi, pani vie`ulka [piiritusele]* Jõe; *kas siis oli [seep]`kange vai oli`lahja, siis`pandi`suola`juure ja. ja kui oli viel`lahja, siis`pandi kivi ja tuli ilus siep`välja* VNg; *olut`enjestü,`lahjast jääb, siis kui tämä on`lahtinaises`riistas* Vai; *vett on nii`õlpsast saada, ölu nii lahjaks jäänd* nalj Mus; *aga nee`ollid nii lahad nee`samblad, neid pidi aga sehuke`paarisobuse koorm olema kui sa neist [värvimisel]`midagi said tiha* Muh; *kui ta (õlu) vil`lä poolest oli lahja, sis_ta ei`läintki vägä`kangeks* Mär; *lahja vesine õlu, pal`las umala vesi; kiri jääb nihukeseks vesiseks, siis on nõnna lahja ull tiit* Juu; *lahja virre* JMd; *estest kui`juuksma akkas, siis oli ta (viin) lahja ja pärast jäi kua lahjast, aga kess`paika oli ikke kaheksakümmend viis`kruadi* VMr; *mina lahja`kohvi küll ei taha* Iis; *lehelist katsud keelega tilga, kui ta lahja on, ei ole kibe; kui kali vanemast lähäb, lähäb lahjast ja`maotust* Pal; *lahi õlu* Trv; *ka_sa õige`kanget kohvit tahat või lahjapet* Krk; *ennemb`rüüpä märä kust, ku toda`lahja`viina* Puh; *üteldäss, et mata [õlu]`kinni, muedu`lahtub ärä, lähäb lahjass* Nõo || *liiva`pandeva_pottsepä_savilõ`sisse, liiv tege savi lahjembass* Kan || *hele, nõrk (värvitoonist) ele pruu`n on lahjem [kui tume]* Lai

3. ant rammus **a.** väheviljakas, kurnatud (maast) *Kus ei`kasva`rohtu, sie on`lahja maa* Jõh; *krõmm -- lahja ning`kölbmata maa* Jäm; *linad ning sega`erned pidavad keige`kangemad olema`põldu lahjaks tegema* Khk; *põldkuused, neid oo sii küll lahjade maade sees* Vll; *lahja maa ei taha`kanda kedagid`kraami* Lih; *muad sedäsi lahjad, ikka piäb merd`püüdmä`kõrva* Khn; *raagoblikad kasuvad laeha`põlde peal* Tor; *kõikse lahjem põld`võeti, aga`sõnna siis`vieti paks tal`li sõnik* Koe; *põld ei saand sõnnikud, maa jäi lahjast* Sim; *lahja`maasid on küll, kos ei kasvata`rohtu ega`vil`ja* Trm; *sij om lahi maa, sääl ei kasva midägi* Hel; *kui maa`olli lahjass jäänu, es ole sitta saanu, siss jäi maha* Ran; *lahi maa ei anna`põldu, ei tasu`künmise`vaiva; liiva tsoõs, tollele ei avita sitt kah, tyy om alati lahi* Kam; *utt maa laihass, ei`väütä`maad* Kan; *taa`kapsta maa om ka lahjass`jäänü?*, *mitu ajast`aiga ei olõ sitta saanu?* Har; *lahi maa anna_j`määnestki`vil`jä* Se; *lahõlõ`maale vaa anda`hingädä?* Lut **b.** *nõrga toimega tsia sitt ol` lahjemp, sulutsia sitt, tyy ol` jälle vägevamp* Kam || *Nee nii lahjad prillid, äi nää mina* Rei **c.** *nõrk, vilets (viljast) vili on üsna*

`lahja Rei; see kaer on nii kesine ja lahja Juu; tänävuade õli õege lahja vili Kod; sial (kesal) oli `kasvand viimane vili, kõige lahjem, kas kaer või Lai || ant eredalt, tuhmilt põlev `aava puu, sie on ka `lahja puu, `anda vähä äkkö `ahjule Vai || õege lahvatun ja lahjan `riiden käib (vaeselt riides) Kod || Seda korda jääb palk tükis lahjaks Kaa || ühel emäl old `oige sanagas tüdär, `ühtegi sana pole `lahjaks jättänd (ei jäänud vastust võlgu) Kuu

4. tailiha; taine puhass pek'k pidi olema, kui `lahja `kül'ge jäi, siss rasu es saesa Puh; ega sääil `lahja es oleki, valu pek'k; mia `tahtsi vägevät liha, lahi jäi ammaste vahele `kinni; kapst ei `kõlba lahi, `kapstale piab meheste `rasva panema; `vaška liha om jo `väega lahi Nõo; ol'l tyy liha siss väk'ev vai ol'l laih, kõik `süüdi är^p Plv; latsõ `tahtva iks `rohkömp laiha ku vägevät lihha Röp Vrd lahjaliha

Vrd lahe², lai²

lahjad pl `lahjad RID veimed sukkad, `kindad, tubaka kottid, nie `anded olivad `lahjad VNg; `lahja jagamise päiv -- kui `anneti `lahju [pulmas] Lüg; `Lahjad õlid `kirstu sies -- vakkaga `tuadi `lauale Jõh; vot sis kui pruut läks mehele, sis oli tegemist, `tarvis `lahjad teha IisR; `nuoriko pidi `lahjad `andama Vai

lahjadama lahjadama, da-inf lahjata lahjutama mured lahjatavad inimese üsna ära Rei Vrd lahjutõmmõ

lahjadus lahjadus g -e lahjus, kõhnus obune oli lahja, täid olid peel, siis teine ehk kolmas oli teind nee täid, ega need lahjaduse pärast olnd Kaa

lahja|kirst veimekirst `Pruudil õlid `lahja `kirstud `kraami täis Lüg; `Lahjad õlid `kirstu sies, üäldi `pruudikirst vai `lahjakirst Jõh Vrd lahjavakk

lahjalene lahjale|ne g -se lahjavõitu mõni toit nii rammus, akkab `vasto, teine `jälle nisuke lahjalene, ea `lahke `süüja; ta nisuke lahjalene ja kliinoke Mar Vrd lahjalik, lahjane

lahja|liha tailiha Taluliha ja lahjaliha, kudas `kijgi tahab Hää; Ääd lahjaliha, saab `kotletti tetä Trv; mia `lahja liha ei taha; `lambal om lahi liha; lahi liha om ää küll, aga miul ei ole `ambit, mia taha vägevät Nõo; timahalt tappi tsia `aiksõst maha, sai lahja liha Har; ma_taha `laiha lihha ja praadituusi `kartol't Plv; väkev liha joht `mij'dõ_i mullõ nii ko laih liha Se Vrd laheliha, lai²

lahjalik lahali|k g -gu = lahjane lahalik suidsu liha ol'l; taa liha olõ õi_väk'ev, um lahalik Rõu Vrd lahjalene

lahjane `lahja|ne g -se VNg; laeha|ne g -tse Kse lahjavõitu need sead oo kõik naa laehatsed alles Kse Vrd lahjalene, lahjalik, lahjapoole

lahjapoole = lahjane aga `põrsa liha serände lahjapoole om jo `väega ää Puh; `lehmil om ka suur vahe, ütél om ää piim, a tõesel om serände lahjapoole Nõo

lahja|vakk veimevakk `Pruudil õli `lahjavakk `lauval `kraami täis, säält tämä jagas `tõistele Lüg; `andeid ainti lahja vakast, lahja vakk tuadi lauale Iis Vrd lahjakirst

lahjema `lahjema lahtuma viin `lahjeb ää Phl

lahjendama lahjendama Khk Põi JMd VJg Trm Kod; `lahjendam(m)a VNg Jõh Vai

1. (kontsentratsioonilt) lahjemaks muutma seda `suola appet `jälle `lahjendetti, `sellega `määriti [kui siga oli punataudis] Jõh; `viina `lahjendamma Vai; rohi `kange, tuleb `veega lahjenda Khk; Tõid piiritust, lahjendasid `veega ää ja jõid Põi; `aigele ei või `piima sedasi `anda, peab lahjendama VJg; mõni toit one rammus, [siis] lahjendad Kod

2. lahjutama `naine `lahjenda `lehma VNg; luamad said lahjendata VJg

***lahjoma** selgeks tegema, klaariks muutma `seantse taime oleve, mis lahjova vji ärä Trv

lahju n, g *lahju* SaLä Pha, *lahu* Käi

1. hülge- või kalaveri *kala veri tuleb tegemise`juures`välja, seda`üitase lahjuks;`ülgel lepp`lahti ning lahju jooseb`välja; kala lahju maik* [noal küljes, millega kalu puhastatud] Khk

2. verine või rasvane kalapesuvesi *kala pesu vesi, va lahju vesi, maha kallata* Khk; *punane kut lahju vesi* Mus; *kala lahu vesi* Käi || vaikne koht laines, mis on põhjustatud hülgerasva vette sattumisest *pane`ülge`rasva`sisse, kohe jää vesi tasaseks, sihuke lahju koht sihes. me küll södukeste lahju`kohtade`pæele`juhtund; lahju lat's, kus vana`surnud`ülge raip`põhjas oo* Mus

3. kalasoomus *mahapudisend kala soomud on lahjud* Jäm; *see tuleb`veega pæelt ära, see on lahju, see soomus* Pha

4. lahja supp *va lahju tegid`valmis* Khk

lahjuka(i)ne `lahjuka|ne Kuu, -ine Vai lahja *Kui on pere`pienikäne, on ka`lauda`lahjukane* Kuu; `lahjukaine`kalla Vai

lahjumõ `lahjumõ kõhnuma looma[?] minev_aastak `lahjusi är[?]; *luyum nakass`lahjumõ* Krl

lahjune *lahju|ne* g -se a < lahju *lahjune vesi kallatasse ee, kui kala`pestud on* Khk; *lahjuste kätega`katsus* Mus

lahjutõmmõ *lahjutõmmõ* lahjutama, näljutama *tõsõ talu`pernani lahjutõs ummi`luyumi, ei anna süvvä[?]* Krl **Vrd** lahjadama

lahk¹ *lahk* Mus Muh Ran Puh, g *lahu* IisR Rei spor L, HaLä JMd Koe Trm Äks Ksi Lai KJn SJn Vil M San Krl Har Rõu, *laho* Mar Ris; n, g *lahu* Pal, `lahku VNg

1. juukselahk `juuste`lahku VNg; `Juuksi`kannab`viltu lahuga IisR; *aea pää`lahku Hää; kas mu lahk on kohe* Ris; *suges`juuksid ja ajas lahu`otsa* Kei || *lahk sai läbi, siis`paandi kõrvale ja`võeti uus* [lamba pügamisel] Kul **Vrd** laik¹

2. metsasiht; lage koht metsas *metsa lahk, pole`metsa pæel* Mus; *metsä lahes niidetse`einä, mede metsäs on niisugusi`lahkusi pailu* Saa; *kui vee soon madalast läbi, mulla alt läbi lähäb,`sinna`kohta ei kasva puud, lahk metsal sees* Nis; *mõtsa lahk om üits lake koht mõtsan* Pst; *mõts om sinnä`lahku`aetut, mõtsa lahk* Har

3. kangavahelik *niied tegevad lahod. see oo see lahk, kust süstipoel läbi vesatasse, tallatasse`jälle ja,`jälle vesatasse poel läbi* Mar; `Kanga lõngad tõmmatse`ästi`vinna, siss on lahk`sel`ge Saa; `kangal tuleb ea lahk, ega muidu saa kududa kui ead`lahku põle; lahost visat kutspool läbi Ris; *kui on neli niit pial, siis tuleb neli`lahku ka* Kei; *piat esi aviteme,`nitsist`säädme, et lahk suuress lää; kangass ei anna sugugi ääd`lahku* Trv; `lasse lahu`väl`lä, nakassi sõrmega`korjama`lahku`sisse Hel

4. vahe; lõhe, pragu *kus* [kuhjal] *vel nõgud sees olid või`niskest lahud, sealt sai rihaga sis ilusaks riisutud* Nis; *nuy* [vankri juhid] *olliva kõevatsed ehk toomitset, taheti`tuyumi, nuy olliva`pehmed paenutada.`peitlega`luyüdi juht`lahki, lahk`sisse* Ran **Vrd** lahe⁴

5. vahk, hoog, sööst *lahk keis läbi,`tõmmas suu`kiiva.`aige jäi keeletumaks* Mus

lahk² *lahk* g *lahu* laht `kaptin piab mere`lahkusi`teadma Hää

lahk³ → lahvka

lahkam `lahkam Kaa Vig Kad Vil San, g -i Kuu Juu KJn Trv Hls Hel Ran Puh Ote Rõu/`l-/, -a Emm Hää Saa Trv Krk Hel, -e Hls Krk; lahka|rn g -mi Har Rõu

1. suur kogus, hulk; suur tükk **a.** Sain `suure `lahkami vett `vastu `vahtimist Kuu; `lahkam `leiba Vig; igaven `lahkam tuli `vihma Kad; läks `lahkam aega ära KJn; said ää `lahkami raha; o`l`i üts ää `lahkam, mis ma vedasi Hls; kes mul rohi tüüss ää `lahkame Krk **b.** (maast) Ta arind omale suure `lahkama `põldu `juure Emm; Ülevel maa puul, kus suured `lahkamad käes `o`l`id, sääl said inimesed `rohkem puhta villa sijs elada Hää; maailma `lahkam `metsa Vil; sinna om ma_ilma `lahkam maad minnä Trv; suur `lahkam `mõtsa `anti kätte Krk; ää `lahkam om `niita viijl Ote

Vrd landam

2. lõök, hoop `andis tal_ühe `lahkama `müüdü `kõrvu Saa; aga ma virutasin ea `lahkami `talle rusikaga nõnna et Juu; temä tõmmanu maast vitsa ja `panden ärräl mitu `lahkamet Krk; esä `o`l`i tälle kolm `lahkamit `annu rihmaga Ran; mia satte maha kõege redeliga, sääld ma selle `lahkami sai, et mul enämb pääd otsan ei ole Puh; Ka_ku_ma_sullõ üt`e `lahkami är_vala, sõss tõist sa inäp ei_taha? Rõu; lahka mit lõõma 1. kurameerima tu miiss `leie tõsõ naasõga lahkamit Har 2. tülitsema Mi? olõ taa tii peräst küländ lahkamit lõõnu? Har **Vrd** lõhkam

Vrd pahkam, plahkam

lahkama `lahkama LNg Urv, da-inf lahata TLä Kam Ote Räp, `lahkada Jõh, la_ada Lei; `lahka|me Hel San, -mõ Har; nud-part lahanu Krk

1. a. tapetud looma või kala lõhki lõikama kui [kala] kõtust `lahki aid, sooliku `väl`lä võit, tüü `o`lli `lahkamine. periss `väiksit es saa lahata; naka [looma] `lahkama, `lõika `lahki Ran || `t`sigä lahaás pini üless, kehvaga_lei pini mao `lahki? Har **b.** puud, kivi vm lõhkuma, lõhestama `lahka puud ärä, aa `lahki Ran; `kirvõga `raotiva juurõ_`kat`ske, sõss kangoga kangutõdi üless - - sõss nüü kannu? lahatevva ärä? Räp; sõss ta `pulveriga `lahkass taa kivi kat`ski Lei **c.** käristama, katki rebima (riiet, paberit) aa `lahki si rõevass, `tõmba `lahki, `lahka ärä Ran; papõrt `lahkame San; pini lahaás tükü [kleidile] `sisse Räp

2. lõõma, virutama ärrä karanu saanist maha ja lükänu mehe ja aa `kuurme ümmer `raavi, ja lõõnü miist ja miis olli `vastu tat lahanu Krk; kui sinu sääl ei oless ollu, ma_less `õkva tälle `kirvega lahanu Puh; `lahka telle Har

3. intensiivselt liikuma või tööd tegema; kihutama masin prii, siij lahass iki üüid ja päeväd Ran; küll tu obene `lahkap, om vist `valla päsnu Kam; tõne `lahkab iijn, tõne takast Ote; siss lahass (voolab) mätä `vällä ku irmuss San; ma lahassi üle niidu Urv; lahami `niitä, nii et higi juusk säläst Räp || ringi hulkuma `lahkava pääle `ilma pidi `ümbre, koti ei mõesta saesta Ran

Vrd lahksama

lahke¹ n, g `lahke eR eP(excl Khn) M T, `lahkõ Khn V

1. sõbralik, heasüdamlik, abivalmis, helde Alati `lahke ja `naerul `näuga on sie`aastane `karjapoiss IisR; nii `lahkete `silmadega vaadab Ans; se_on `lahke meelega, üks `lahke inime Khk; `lahke na `erneuss, sedas ikka `ööldaks Käi; Mõni inimene oo isi`värki, `lahked olemest põle Han; `lahke südämega, iä inimene Tõs; nüid tä tuleb `lahke meelega täda `aitama Aud; kui [imikul] `lahkem (parem) tuju oo, naerab ja aeab juttu PJg; ei jõua nii `lahke ja mahe `olla Ris; ta on `lahke `näoga tüdruk JMd; `lahke perenaine, on `vaestele

`lahke `andma VJg; `lahked rahvas Trm; `lahke nagu mesilaane; `lahke süda, one elle, ei õle kit'si Kod; perenaine oli `lahke `kääga inime, ei tema jätt `ühtki vaest ilma; `lahke inimene, kellega võid juttu `aada, aga teine piab ennast `uhkeks, ei mahugi teistega `rääkima Plt; ehk saa miil' `lahkembess (lahedamaks) ja `rõõmsambess, mia lää tõiste inimeste `seltsi Trv; temä läits `õige `lahkes Hls; `lahke suu t̄ijb pa'llu `sõpru; om `lahkit ja äid inimesi Krk; nemä_m `väega `lahked, tuleva joosten, ku `näevä et mul abi vaja om Ran; nendel raha `olli, noh mia olli `lahke `vasta ka `võtma Puh; naene näk'kusi küll `lahke `näoga inime oleva Nõo; mi opõtaja om vana `lahkõ miis's, ta ei panõ hennest sukugi `uhkõss Har; kas sa olõt nii `lahkõ inemine, et annat mullõ tast üte peotävve sibula `vaarsi Plv; kõkkõ parep om `lahkõ süä Se; o l e l a h k e (välj imestust) kolm`kümme viis kobika `maksas lihakilu, ole `lahke Jõh || (jutukast, sõnaosavast inimesest) `lahke suuauk Mar; on üks `lahke jutuga inime, temal on nied sõnad ika `lahti Hag

2. selge, klaar **a.** (arust) `lahke `mõistus koa, soab kohe aru Tõs; `lahke `mõissusega inimene Kod **b.** (nägemisest) silmad_o laarid ja `lahked Muh; `eksinud inime ärä, siis ku nähnud `uñti, siis suand silmäd `lahkess, siis suand t̄ij `piäle ja tullud kodo Kod **c.** (kõnest) muul oli `sel'ge keel ja `sel'ge `mõistus küll, aga nüid ei ole keel änam `lahke `ühti Tõs **d.** (peast) laulab `lahkest (kaine) peest küll Jäm; võta kaeost seda igavest `külma vett, pese sellega, pia lähäb `lahkemase Aud; piä one juba `lahkem, lüüb paremass Kod **e.** (ilmast) Saab nähja, kas akkab sadama `jälle, korra löi nõnda `lahkeks Põi; ilm akkab `lahkes minema, naa `selge jo Aud; Kodavere puul one ilos `lahke taevas, ei õle `pilvi Kod **f.** (vedelikest) on sogane ja sombame, teene vesi on `oopis `lahkem Juu; tema tahab `lahket suppi, tema ei taha tummile keenud suppi Äks

3. kerge, mugav, mõnus, vaba **a.** (hingamisest) mul on `ästi `lahke ing, minu ei ahista `kuskilt VNg; Oh mis `lahke `ingada pärast `vihma IisR; Esiti vanad naised, kesse rinnad `umpsed olid, tarvitasid nina tubakad, aevastamine tegi rinnad `lahkeks Põi; ma ole mett palavaks tein, siis teeb rinnad `lahkes Muh **b.** (enesetundest) ma täna nõnda jähmane, pole ead `lahked olekud üht; Soole peaks suiks sõhuksed kaltsad tegema, nendega sool siis kena `lahke töö'l `keia Jaa; va kideval inimesel ikka sui `lahkem, param; Täna on püsut `lahkem, pea äi valuta änam Põi; teenekord oo `lahkem koa `olla Var; sain süda `lahkeks (külma vee joomine mõjus karastavalt) Ris; mõni pää (päev) on natukse `lahkem, lahedad teene, mõni pää `oopis san-dem (tervisest) Juu; võta `riidest `lahti, ia `lahke magada HJn; pääväl õli `lahkem, `õhta [tuli] `jälle tõbi piäle Kod **c.** (rõivastest) [särgi] peəouk oli kenast `lahke, sedasi üle peə `aeti Jäm; suisel ajal `lahkem ilma `vutrita [riietega] Kär; sel vana `moodi särgil olid korrod sees, see oli ea `lahke Mar; Pialmesed `riided piavad `lahked olema Han; pane üks `lahkem riie kõhe `sel'ga Iis; riie `kangest `lahke sel'jas, ei pitsita Trm; nõnna `lahke ja avar kleit minule `testi Kod

4. kerge, värskendav (toidust) Vehvermäntsi tee on `kangest kena `lahke maiguga Põi; nii kena `lahke [lääts]supp, param kut `erne supp Muh; mõni toit nii rammos, akkab `vasto, teine `jälle nisuke lahjalene, ea `lahke `süüija Mar; tämäl õli alate üvä `lahke kali Kod

5. pehme, mahe (tuulest) täna on kina `lahke tuul Jäm; On kenad eina ilmad, kuiv pala, kena `lahke tuul; Võta seljast ää ja pane aja `peale `kuima, `paergus kena `lahke tuul Põi; ilos `lahke tuul ja soe, puhub vagaselt Kod

6. jahutav, värsk (õhust) *Kui ake oo lahti, siis oo tuas nii kena lahke õhk* Khk; *täna on nii lahke õhk* Pha; *istuks väl'las koa vahest, ea lahke luht olla* Rid; *Pane uks prauksile, tuleb lahkemad õhku sisse* Han

7. mitte sassis, puntras või tükkis *lammas rapputas selle vie vällä kohe villude pääl, aga jäid lahked villad* VNg; *kammi juuksed lahkest* Lüg; *sai juussed lahkeks, olid nenda ää vanund* Khk; *sõrmede vahel pandi sedasi* [linapeo], *sega viisi löödi lahkeks* VII; *juused nii ää vanund, soagid änam lahkeks* Pöi; *vella vadumene on, ne nopicags lahkeks* Käi; *lahke vellaga lambud niideti kolm korda aastas* Mar; *rapsi linapeo sedasi lahkes, siis akka koonalt tegema* Kir; *lahked juused, põle sassis ega kähäräd* Tõs; *mõned oo lahke villaga ja mõned kähära villaga lammad, aga lahke villaga lammal oo ikke karm vill* Aud; [koera] *karv on ära paatund, ei ole lahke* PJg; *villu näpi näpuga lahkeks ja lahedaks* Juu; *pul'tsind juuksed, ei taha lahkeks minna* Pee; *mõni lammas oli krußsis villaga, mõni lahke villaga* Trm; *linad tõmmad lahkest, siis juakseb üväss* Kod; *parem on küll, kui lamba sel'jast saab pestud, tema raputab ennast lahkeks ja on jälle lahke vill. kui pesed villa, siis piad jälle lahkest noppima, muidu jäävad nagu tükki* Lai

8. halgas, kergesti lõhenev puu on ka lahke, sedä on üvä lohka, üväst lähtö lohki Vai; *kena lahke puu, siit saab piirgu* Khk; *lahke puu, pole oksa sees* Pha; *sool on juhtund söuke lahke halg* Jaa; *piiru alg peab lahke olema* Muh; *mõni [puu] mis nisuke lahke oo, kui sa korraga lööd, ta läheb kohe lõhki* Kse; *Lahke puu ilma oksata -- kõrgemal, liiva pääl kasuvad* Hää; *lahke puu, mes püüsi lüüd, lähäb kõhe õigess lõhki* Kod **Vrd** lõhke

9. sõmer, hästi haritud (maast) lahke maa, üväst on künnetü, lahke kaik, ei rohto eigä kive tükküsi Vai; *kus lahke kare oli -- siis puu võrral pandi adra nina peele, see lammutas änam maad* Kär; *sahk adraga aeti lahti, maad olid jo lahked* Kad

10. kerge, ladus kie üvä obone, kõnnib lahke jalgudega ja pitka samuga Lüg; *lahke jalaga obone* Vai; *ta laskis nagu nuor tütarlaps, nii lahke käimaga* Ris; *hää lahkö hobõnõ, vallalidse sõiduga* Plv || *osav ta lahke kättega, saab iast akkama kõigega* Jõe; *kääd lahked lõõmise juures (heast kaklejast)* Pha || *kerge, lihtne pakulene* [kude], *see oo lahkem teha* Aud

11. vaba, lahtine, kergesti läbitav kraavist vesi juokso ka lahkest, lahke kraavi; lahked ahju lierid, suitsu männõ üväst vällä Vai; *kõrrega aetase piibu vars lahkeks* Khk; *ia lahke tie* JMd; *kui ündil suu lahke, siis tapid karjussid ja veid lüümi, kui ammad vuagin, siis ei sua* Kod

12. avar a. ruumikas; õhurikas *Suvest veimä, nuoremad, ikke koikad aita, õhu kääs oli lahkemagada* Lüg; *üvä lahke ellä, sie on kui suured tuvad ja ruumid on* Vai; *kodus kenad lahked toad* Jäm; *kui ma seepi lähän keetma, siis ma lähän õue kivide otsa, seal ea keeduvärk, ea lahke keeta* Juu; *aedan one lahke ölla* Kod; *kui pal'lu õlut koos, siss lähäb apust. panevad lahkema riista sisse ja jahutavad enne ära, kui vaati panevad* Äks; *siihn om õks pal'lu lahkömp ellä?, omma suurõmba ruumi? ku vanan majan oll'i?* Har **b.** lai, vaba meitel on võrgu koer, ojab silmad lahkeks Emm; *Meie aknad oo naa täisi, et ei anna lahti, sui sojaga kuivad lahkemas* Han; *lahke tihv või tihvavahe oo siis, kui kangas äste liigub, ei jää kinni* Aud || *pehme, lõtv kana luud liüväd lahkemaks,*

akkab vist usinast munema Ris; `laßsin vöö `lahkemaks, oli nii kõvaste `kiinni Juu; `sitked nisad, piim tuleb sirina `väl'la. vanal [lehmal] olid `lahked, piim tuli lohena Aud || lai, tugev mõni obone takka `voatad, ea turjakas, teene eest ea `lahke rinnaga Juu

13. kerge, muretu, vaba (elust) `rahva elu läheb `lahkemaks ikki Rid; nendel ea `lahke elamene, nendel `kõiki `kraami küll, et nendel põle kellegi `puudu mette Mar; oleks `lahke elu olavad, et sool pole kurvastust Kse; seal oli siis juba natuke `rohkem maad -- juba natuke `lahkem see elu siis Tõs; ikke natuke `lahkem oli elada [kui sai kõrvalteenistust] JMd; tämäl õege `lahke elokõrd, kedägi muret ei õle Kod; timä midägi murõhta_i, täl om `lahkõ elo Se

14. lahke toim (kalasabamuster) `lahke `toimega või `murde `toimega kangas oli sesama Aud Vrd lahk|toime, -toim(i)ne

Vrd lage, lahe¹

lahke² `lahke Röp Se Lut lõhki `osslikanõ [puu] kui vana koloda, ei lää? `lahke Röp; suur tük'k aase suu `lahke; leib lahenu?, `lahke nõsnu? Se; läbi ~ lävi (ja) lahke üleni, täiesti ma? esi tiia timmä läbi ja `lahke, määness ta om Se; lävi `lahke är `hämmem (saime märjaks) Lut

lahkede `lahk|ede Puh Nõo, -õdõ Har lahkelt temäle `tultana kõigin paegun `lahkede `vasta Nõo; ku sa kellegi meelehääd tijt, siss võedass sinnu `vasta `lahkõdõ Har

lahkelt `lahkelt Lüg/-ld/ Mär Vig PJg JJn Tür

1. vastutulelikult, heldelt kus tädä `lahkeld `vasta ei `võetud, egä tämä siis `sinne `rohkeimb ei mend ka Lüg; õpetaja lubas `lahkelt obosed Vig Vrd lahkede

2. vabalt **a.** kergelt siis käib [saag] `ästi `lahkelt puu sees Mär **b.** küllaldaselt süege, süege, nüid on seda `rohtu juba `lahkelt võtta JJn

3. koredalt, lahtiselt silgud ja `kaapsad on `lahkelt nõu sees PJg

Vrd lahkesti

lahkema `lahkema, da-inf laheda spor T/`lahke|me, -de San/; `lahkõm(m)a, da-inf laheda (-a?) V/`lahkõ|mõ, -dõ Krl/ lõhenema; lõhkema vere süün om lahenu Puh; ei massa `pal'ke ärä `kuuri, siss `lahkeva ärä Nõo; sulasil mehil ol'liva_käe? lahenu pia `luuni, aga tüüd `tet'ti Võn; miin laheßs ja lei poisil silmä puruss; ärä maa kõik lahenu põvvaga Kam; ku [jalad] `kangõ tuulõ ja pääväga är? `lahkõsõ, sõss nüü? omma_`väega valosa? Kan; sul om püksi põlv `lahki lahenu?; kuusõ puu `lahkõss enämb ku pedäje puu; ei_saa_taast lauast `kuigi `müüdu lehmä ruuht tetä?, ta om läbi lahenu?, ta ei pia vett sisen; taa herne? om mul jo vanass lännü?, `taaga piat ruttamma kokku `panmisega, muidu `lahkõsõ_kõdra_maha? Har; ku leib jo plak's käeh, siss um `kastmesele parass, sõss saa leib hää, ei `lahkõ_küle? är?; sinine kivi tüü um säne kal'g kivi, sõss ku tüüd laho, sõss nigu kiilo_`lahkõsõ? Plv; timä saistaßs miini pääle, miin laheßs, paugahti õnne; hõllõ puu, `hõste `lahkõss Se; mis tu viga om ku suu `lahkõss Lei || fig tiä pagesi ja tänit' nigu_külä lahesi Vas; nii suur `süäme valu om, et süä `lahkõss `õkva är? Röp; süä `lahkõss ku `väega hallõ mii'l om Se || puhkema urva? `lahkõsõ?; enne latsõ `sündümist `lahkõss tu vesi Har

lahkemalle lõdvemalt tuleb kerida `lahkemalle JJn

lahkemalt Näe kui tuli teine mölder -- veski käib lahkemalt, jahu tuleb rohkem ja peenem Trm

lahkemini `lahkemini Khk Tõs **a.** see `laskas ta inje `lahkemini käia (tabletid muutsid hingamise kergemaks) Khk **b.** vabamalt, lödvemalt `ruiga (kruviga) saab `tellida, kas nõörid kõvadamiini või `lahkemini Tõs

lahkendama `lahkendama rõõmustama `lapsed `lahkendavad VNg

lahkerdamma `lahkerdamma deskr (liikumisest) mis `ühte `puhku `lahkerdad `käia Lüg

lahkesti `lahke|sti Ans Khk Kaa Var Aud, -ste Kuu Mar Kul Tõs Aud Puh Nõo, -st Põi Rid, -ss Kod, `lahkõst Khn, `lahkõstõ Röp adv < lahke

1. heasoovlikult, sõbralikult ta teretas mend `lahkeste; ta jättis jumalaga `lahkeste Mar; Ette `lahkõst `riäkis `mioga Khn; mõni inimene om `uupselt tõene, kõnelep `lahkeste Puh; inemise? `heitivä küll äräh, aga mis tetä, võtiva võõra ilostõ `lahkõstõ `vasta Röp

2. vabalt **a.** kergesti, hõlpsasti; takistuseta tuhat kakssada rubla oli iesti raha siin, mis `anti `jälle `lahkeste [voki eest] Kuu; üks laps leheb valladumaks, teise üheksa `kasvavad `lahkesti üles Khk; Kamm keib `lahkesti juustest läbi Kaa; kella üheksaks oli `lahkest loog maas Rid; see penk on mool `jalgos, saa `lahkeste `keia mette Kul; Tuul `andis küll `lahkõst `Kihnu `tulla, aga nda paõlu `triivis laõ ää, et piäss Kihnu `kurssi kindi_mte Khn; kui lüke `lahkeste (lõdvalt) `panna, siis kangas kahaneb, kui oo ühelt poolt ette läin Aud; vesi juakseb õege `lahkess Kod; võeti säedse `katsa `tolli `jämme puu - - tollele lõegati nii laõ säpp `sisse, et kaits jalast sinna `sisse `mahtu `lahkeste Nõo || suure leegiga tuli põleb `lahkesti, ku puud kuivad oo Var; kuivad puud põlevad `lahkeste Tõs **b.** lahedalt sii võib ikke `lahkeste elada Mar; tä saab kõva penssi, sellega saab `lahkesti ära elada Aud || rikkalikult, palju kanebid ning linu `peeti `lahkesti sii Ans

Vrd lahkede, lahkelt, lõõhkõhe

lahki `lahki Hel T V(-i? Vas Se)

1. pooleks, tükkideks; katki, lõhki jõi viil tõse sõõmu ja pahvatess `lahki Hel; ku naesel ütteri au `märki ei ole, tanud ei ole, siss länna maa `lahki; mõni kihulane om ahne, ludsip nii pal`lu verd et, lähäb `lahki Ran; ristikain `olli viil kõige ullemb eläjit `lahki `aama Puh; lehm ollu nii täis sõõnu, et `lahki minekil; praki tei `rätsep, prak`k `olli pooleni `perseni, praki and `olli `lahki; maa om selle `kange kuevaga - - kõik prigadi pragadi `lahki tõmmanu; mol`d om `väega `lahki, joosep vii maha Nõo; ma tõmmassi `amme sälläst ärä, tõmmassi `amme `lahki ja purust `õkvalt Võn; ma ai jala `lahki San; vana räni tük`k, ei lähä_ `lahki Urv; ala joosku nii kõvastõ, satat maha?, lüüt kõtu `lahki Har; päts um `kül`gi päält `lahki_küdsäni? Vas; rihe ahi ol`l tettü tarrõ, ahi ol`l säält `lahki, tuli läts saana `kül`ge - - kõik` läts palama Röp; vii no seo kirvõss sepäle, `kirvõ silm om `lahki? Se || fig ku sa tolle kiisa leemele viil muna ka panet, siss ta_m nii ää et süü vai `lahki ennast; `küindläpäeväl lüvväss kül`mä süd`ä `lahki Ran; sij om nigu nisanõ laits, ku ta emäd näeb, siss ta röögip kas vai `lahki; küll nüid kimub, ärä `lahki lase `juvva [vasikal] Nõo; mul om ni_suur murõ? et süä lätt elävält `lahki; mine meelüdü_tu lat`s vällä?, tu rüük` henne `lahki Har; süä jo `lahki lätt otsani Se || pakatanud, puhkenud keväjä kui ilma `lämmäss läävä, nakava urva `lahki minema Puh; urva_läävä_ `lahki minemä, nakkasõ_muhetama Kan; nigu kõo urba_ `naksi_ `lahki minemä, siss `pahti pud`õlahe Vas || (jänese mokast) `lahki uul `sündümisest saani?, kasuss edesi iks `lahki uulõga Krl **Vrd** lahkiss

2. lahti teräkene is olõ `tuuga nõuhn, ol`l pahandus `lahki; ni_ka (niikaua) [lapsed] `toukõli ku üt`s sattõ nõna päle kivi päle maha?, siss ol`l pil`l `lahki Har

3. lahku, laiali pilve[?] lüü[?] lahki Vas; ka kas vanast läts mijs[?] naasega lahki Se

lahkine lahki|ne g -tse TLä San Har lõhkine lahkine moka nigu jännessel; lahkitse persega (hum tüdrukust) Ran; nij lahkitse [õunad] om paremba, nij om õkva täis valmiss Nõo; mis ma tolle lahkitse kuvvega änämp tji San; seest ei taha enämb saia kul'pi, see om säärän lahkine Har

lahkiss lõhki ku_tõhjä pada om ja_tuli alh om, siss lätt pada lahkiss; [ta] and sulasõllõ poolõ lamba jalga ja üt'el et, süü no_kurat' nigu lahkiss läht Har

lahki|vasar sõrgvasar ku hobõsõ naal lät's süvvä (sügavale), siss tiä (sepp) lahki vasaraga tõmma[?] väl'lä Har

lahkelma lahkelma (virmaliste vehkelmisest) taevas lahkleb Muh

lahklõminõ lahklõminõ taplus tulkõ miä tullõh, kas sõda vai lahklõminõ Se

lahkma lahkma Hel T V, -me Krk Hel, -mõ San Krl Har, (ma) lah|u, -u[?] (-o Võn Plv Röp Se)

1. a. lõhki või tükkideks lõõma; katki tegema sa olet rohkemp lahkun ku sa olet ääd tennu (õeld katuseparandajale) Hel; vana kõlvatu oonõ, ei kõlba enämb, maha lahku, saab tulõ puiõss Ran; miul parajade siga lahk sulu ärä; vana kell sais mitu aastat, kiägi es putu, aga poisike õlli temä õkva ütsi tükä ärä lahknu Puh; ma kässi Juhanil puid lahku, es lahu; varastiva mehitse ärä mul, lahksiva mehipuu ärä; anna mulle väike lusk, suur lusk lahuh suu ärä Nõo; sõa aigo lahoti me mõhk' ärä; sünnitamine õl'le külländ rasse, latse pää õl'le suur - - ta lahke alt mu väega ärä Võn; lepä vitsa pañti rõogule pääle, et tuul es saa ärä lahku Kam; õl' mul kausi är lahkõnu, tüküki lak'ka pillõnu San; meil omma_kivi[?] är[?] lahutu_ja veetü[?] Kan; mi_sa_sandi tji är lahksõt Urv; taast paksust rübästikust ei saa kuigi läbi minnä[?], tanh lahut silmä väl'lä[?] Har; atra lahkmada ei_kasu_kinkastki_künnümüjst Rõu; [kasemahl] saise päävä ja üü är[?], ss_ta'l' (siis ta oli) nii armõdu hapu õt kas vai suu olõss ärä lahknu[?]; ahi um är[?] liindünnü[?], kaugõss jäänü[?], nüüd lahk leebä[?] är[?] Plv; tuj õl' tuukõrd ku ma laudah kivve lahe Vas; siin lahotiva[?] kivve ammuki, a eestläsist es olõ[?] [käsikivi] ragojit Röp || häälest ära ajama lahk mädänu (sõim poisike) erila noodist ärä Puh b. puruks kiskuma, rebima karu lahksive pal'lu lehmi ja obesit Hel; ja tu lammass jäi sinna maha, [hunt] õl'li jo pooleld ärä lahknu tõese Ran; muud ma_ss pel'gä ku maru penid, tuj lahup õkvald ärä; [talle] tujdi rübälä lahku, nüid lahuh Mildale põrmandu tek'ke jaoss rübälit Nõo; minev'aasta rebäne lahkse üte kana muru pääl ärä Ote

2. intensiivselt midagi tegema a. peksma esä tulli sisse, akanu koeri lahkma roosage Hel; ma tõmmassi poesi kiviuniku viijrde, võti kõjo oosiku ja lahkse tollega nii et küll sai Nõo; emä lahke perse kuumast Võn; lahe tu piidsaga[?] Urv; ku tuj lohidsõ võt't ja õnnõ lahk pähä[?] Krl; vana Mat'a õl' lahkunu kannu armõtudõ vitsaga, selle et nuj õl'li nisu pääle lännü[?] Har; lahksõ tsuyugõga vasta pääd Se b. kolistama, kolkima poesi lahknuva ussõ ja akandõ taka Nõo; poisi käävä kambrõ ussi lahkun, üüd mülläten Har || müristama pik'ne lahup joba Kam c. lõhkuma, perutama (hobusest) ku ta siss lahkma pañd, siss ta lahk nii ränkä Ran; täl obene läits lahkma, es jõvva kinni pedädä, mu_gu kihut üle nurmi Nõo; obene läits lahkma, lahk vankre ärä San; hopõn naksi lindamma, pañd lahkmadõ Har; ku mäest alla sõõdit, sõss pidi ohja[?] alati väega trammih olõma, muudo olõss lahkma naanu[?] Röp d. valutama ristлуу nii lahkseva nigu väetsega, et röögi õkva

(sünnitamisest) Rõn; *mu pää nii hullustõ `lahksõ et silmist `kisksõ vij `väl`lä Kan; pää lahk `hirmsadõ, ei tiiä kas om kruus vai Har e.* (muud juhud) *mia lahu ütte `puhku kipet `suitsu* (suitsetan vahetpidamata) Hel; *mes sä nii pal`lu lahud, sina ilma tüüd jõvvad ärä nõnda pal`lu rusida Ran; lahu* (mine) *õkva üle nurmõ; lahu* (söö) *`sisse, miä `vasta_i röögi ennedä, siss olõt täüs miis; [ta] lahk* (kudus) *`täämba kangast `kangõstõ, `terhve pöörä kodi maha?* Har; *Repän lahk* (jooksis) *üle nurmõ ku_jala_võti?* Rõu

3. laiali laotama või jagama; lahutama lääme kütüsse *`tuhka `lahkma Kan; No?* om *`päivlik, no võit haina lak`ka `lahku; `jäie haina `lahkmalda?*; *meid `aeti lummõ `lahkma; lahk maa `mitmass tük`üss Har; kangast vaia `lahku?* Har; *säng ol`l neläst lavvast koohn, kat`s otsa `lauda ja kat`s küle `lauda, otsa?* ol`li_läbi ja *lipi?* ol`li? *ühn, nii et tedä `kerge ol`l `lahku?* Rõu

-lahkmane Ls toimlahkmane

***lahkme** g *`lahkme* (n *lahe, `lahk[e]*) Kuu Jäm Tõs Tor JMd Koe VJg Trm Kod Plt KJn Trv Hls Puh, g *`lahkmõ* Krl(n *`lahkõ*) Plv hargnemise, lahknemise koht *tee `lahkmede pæel* Jäm; *`lahkmed on kua vana `aegne sõna. `Jeesus `ütles, et kutsu kõik kokko tee `lahkmete piält* Kod; *sij om tij `lahkme kotus* Hls; *katõ tij vahil om `lahkmõ* Plv

-lahkmene Ls toimlahkmene

lahknema *`lahknema* VMr Kod(-mä)

1. lahku minema; lahkuma *sedä ei õllud, et [abielud] `lahknesid; pulm akab ärä `lahknemä* Kod

2. lõhkema ülase lilled on kua üks rohi. kui inimesel valutab käsi, siis võta kevade neid *`lillesi, taguda vesile ja `oida paar `tuüdi pial, siis lüevad vesi rakud `väl`la ja kui nied ära `lahknevad, siis saab `terveks* VMr

3. selginema, hajuma mõnikõrd ei lähä sadama, vinotab ja *`lahkneb ärä* Kod

lahksama *`lahksa|ma* Ote Kam(da-inf *lahasta*), -me Hel, -mõ Krl; *`lahks|am(m)a* Urv Har Rõu Plv, -õm(m)a Har Rõu Vas Räp Se, da-inf *lahasta?*; *`lahksõ|mma* Võn, -mõ San, -mmõ Krl; *`lahsama* Lut

1. a. tapetud looma lõhki lõikama *lahasti* [hobune] *üless, nakati `kaema, mis tel hädä ol`l; [tal] om vasik nilut, no `naksi `lahksõmma* Har; *tsika nakatass `lahksõma, inne lahastass tsiga ar?*, *siss lahutass* Rõu **b.** puud lõhkuma või lõhestama *ma_lää puid `lahksamma peenembäss, siss ennembi palasõ?* Har; *lahasspoolist lahasti sugara?* ja *sugarist `kisti_pirru?*; *puu ägil` ol`l noorõ kuusõ ladvust tett, kuusõ ladõv ol`l `lahki lahast* Rõu; *riha vart `lahksõt veid`okõsõ; hõllõ kõiv, tüü om õgõv ja l`ätt `hõste `lahki, `lahksõs `hõste* Se

2. katki kiskuma **a.** *mi_pul`l lahaás* [teisepere] *pul`lil puusa `lahki; oss lahaás kleidi `lahki* Har || *joosi nii kõvaste, et är?* *`tahtsõ `hindä lahõsta* Plv **b.** riiet käristama, rebima *taa tsit`si rõõvass om, kas taalõ `kääre vaia, ta `lahkõss niisamma* Har; *poodih `lõikass `käärega tsälgakõsõ `sisse [riidele], siss `lahksõss `katski* Rõu; *`lahksa_taa vana `hammõ säälä külest nõrdsukõnõ ja `mähksä?* mu sõrm kiinni? Vas

3. lõõma, virutama *`lahksa no mädänüle* Ote; *`lahksa taalõ pinile üt`s hüüp, mis ta tanh rüük* Har; *`pik`se esä om `üllen, tüü ku_kurass saa, siss `lahksass `üllest loodiga?* Rõu; *ma sullõ `lahsa kõrva päle* Lut

4. a. kiiresti jooksmas `lahksi mineme Hel; Ma paar' `nahvi sai `anda_piidsaga, sõss lahaás nii et kundsas es jõvva_`varbillõ `perrä Urv; ma `lahksi nigu `jõudsõ Rõu; `poiskõnõ lahaás ijh `väl`lä Plv; es kuulõ inämp midagi, `muutku lahaás minekot Räp b. jätmatult, kõvasti midagi tegema mijs muidu ku lahaás tuud `juumõist õks õnnõ Krl; Tõõsõ_`lahksasõ_tüüd tetä?, a_timä mu_gu_küllütäss puhma va`run Rõu

Vrd lahkama

lahktaldrik → plahhtaldrik

lahk|toime = lahktoim(i)ne *lahk* `toime om tõistsugudene [kui toimne], om `tõiste `pantu `nit`sede. *kait*s puul `kõrda kuaat läbi, siss käänat `tõiste, siss tuu om toime `lahkmine Kam; Käterätte `koeti jäl? *lahk*`toimõ läbi linadsõ? Kan; alus`pükse rõõvass koedass lahktoimõga, a `villanõ särgi rõõvass koedass pikä toimõga Har **-toim(i)ne** kalasabamustriline püksirõivass om lahktoiminõ Kan; Koiti täüstoimitsit, lahktoimitsit, kurapoolsit, labatsit ja_paarõ ja Har **Vrd** lahktoime

lahku `lahku VNg Lüg Vai Jäm Khk Muh spor L, Ris JMd Koe VJg Sim TaPõ Plt KJn spor eL (kellestki, millestki, üksteisest) eraldi; eri suunda nämad `läksivad üks `toisest `lahku VNg; `aksid `riidlema ning läksid `lahku; siis läksid meite teed `lahku Khk; nad lõövad `lahku ennast Kse; mõtted lähvad `lahku Tor; läksime linnas teineteisest `lahku Saa; kui krongid `taplevad, peab abielurahvas `lahku minema Ris; inimesed lüövad `lahku elama JMd; pilved lüövad juo `lahku, nüid tuleb eina ilm Koe; linu tõmmata üksteisest `lahku VJg; läksid `lahku `leiba Trm; vai nävad `lahku jäävad, neil one ju veri ühen; kui [koertel] pulm one, siis o kõik kallal, ei lähä `lahku Kod; kui on sitased karvad, `võetasse kõhualused villad `lahku Pal; talud olid lähestikku, kõik olid uunikus majad, sij `seisis kavva, viimasel aal akasid `lahku `aama Äks; `juuksed lähvad nõnna, et kammiga `lahku ei saa Lai; lõõb tõstest `lahku Trv; är lätsim `lahku üt`s tõiste mant, piass ilm nüid vähä `lahku mineme Krk; temä võt`t müis lehmä ärä, et lähäp mehest `lahku; seni`aani `olli ilm pil`ven - - nüid nakap seletuma, pil`ve lähvä `lahku Nõo; taa paar häste? ei elä?, na läävä pia `lahku Har; ku pini_purõlasõ? ja vett `viskat, sõss `lahhusõ ar?, `lätvä_`lahku Rõu; `višmõga visati `t`era? `lahku aganist Lei || (paranemisest) tõbi joba lei `lahku, joba aa `silmi `valla ja istuss `uudin joba üleven Krk **Vrd** lahki

lahkuma `lahku|ma eR eP(`lahko- Mar Kul) Trv Puh Nõo spor V(-mma Rõu Plv), -me Hls Krk(-m) San, -mõ Krl

1. a. (kusagilt) ära minema `lahkusin tuast `vällä VNg; nad `lahkusid kahegesta ära Jäm; `lasti püssirohu `suitsu, et uni pidi ära `lahkuma Mus; Peab ikka `lahkuma, `siia äi soa `jääja Põi; ta ei `lahku sealt ää tulema mette, tät oo kodo `tarbis; vana `aasta `lahkob ää, uus akkab `jälle Mar; lapsed `lähtväd `kooli, `lahkuvad kottu ää Tõs; pulmalised akavad jo `lahkuma VJg; Igatahes õli tal aeg kõha pealt `lahku Trm; külm akab `lahkuma, sula võit jäeb Kod; `võõra akkav `lahkum joba Krk; mi? `lahku(mi) är? vanast kotussõst Krl; `tahtsõ ma_kodu nakada tulõma, saa is timä kõrdsist `lahkuda? Har || surema tee millal see `ilmast `lahkub Khk; Ta on nõnda otsakorral, ikka `lahkumise peal Põi; tema jo `ammu siit ilmast `lahkund Vän; sij `lahkuss igävest ärä; pia ta ijst oolitseme, ta inimene, engek sehen, ärä ta i `lahku Krk; `kaugõss meil siihn maa pääl ellä om, meil tulõ `varsti `lahkumine Har; siist ilmast piät ega üts `lahkuma; ku? ma sinnä? sai õnnõ, ni? oll täl `lahkumine ka? käehn Rõu b. lõppema, laiali minema ja siis kui pulmad `lahkuma akkasid,

siis kiedeti `kapsasuppi ja siapia liha VMr; ku akas pulm ärä `lahkuma, siis `ánti viil lõpe `süüki Kod

2. kellestki või üksikeisest lahku, eraldi minema `lahkus mehest `vällä Lüg; esimene mees `lahkus tast ära Pha; ehk oo meitel `viimne `lahkumine; kui leib oo pooleks lõön, siis pere `lahkub; `meitid `olli kahessateisn `vaimu peret, siis akkas pere ää `lahkuma Muh; ää aa nii usinaste `lambud takka mette, nad ei saa ää `lahkuda (karjast eralduda); see oli täna omingo üks ale `lahkumene Mar; nad alati tulid `sel'tsis, aga kui `jooma akkasid, siis `lahkusid ää Juu; ia oli ühes koos `olla, ei taht `lahkuda Ann; `lahkusin isast-emast ära Iis; kui [leival] lõhed sehes on, siis öeldasse et pere `lahkub Äks; üks `lahkund mees, ära lahutadud Plt; `lahkusi naesest äräde Trv; ma_lät'si su_vellega ni_ka_gu kerigu repi pääle, ma^o jäi sinna `saisma, timä sai `rahva sekkä sinna^o, nii `lahku_mi^o tõnõtõsõst eräle, is `saaki enämb kokku Har; piämi ärä^o `lahkumma tõni tõsõst Plv || lahti ütlemä, loobuma sedise nõrga usuga, kes ära `lahkuvad oma usust Jäm; ta eese kesost ää `lahkund, ta põle eese `kesku `täitend mette Mar

3. a. laiali minema, hajuma, lahtuma vahest ei tulegi `siie `ranna`ääre, `mandrimaa `ääre tuuld, `enne `lahkub ära, meres `üksi on Kuu; minu `mieli `lahkus VNg; `pilve akka `lahkuma (`vällä), `pilve `ävvi `vällä, siis `tullo `üvvi `ilmo Vai; See [õlu] oli `sõuke mürk, see_b `lahku änam peast ää Pöi; viha lahkus tast mööda Rei; vana ving oo sees, ega see ei kau, ei `lahku Mär; kui viin ää `lahkub, siis ta nõnna kena mees Juu; `pilved akkavad `lahkuma, ilm akkab `kierama teist `muodi VMr; akkap iki lahess mineme, viin pääst `lahkume Krk; pilve nakava `lahkuma, vihmasedu lähäb üle Nõo; pilve^o jo `lahkusõ är^o, lätt põvvald Vas || selginema ilm lööb `lahkuma kui `taeva pilved `sel'givad Rid; e'l'm akkab `lahkuma, tule saust `ühti Kse; ilm `lahkub ää, lähäb `sel'gemaks Juu; joba taevas akkass `lahkume, pilvi `lahkuv ärä Krk b. haigusest paranema `aigos `lahkob ära, kut akab `tervemags `saama Käi; mool ikke `aiguse järg alles käe, põle ma sest veel ää `lahkund üht Mar; ega mu `aigus nõnna ruttu oleks `lahkuma akand Kad; ma olin korra mineva nõdal nii `aige, et ei saand enam liigutada, aga `lahkus `jälle ää Plt; sji `aiguss akkass iki `lahkume Krk; ma `naksi `aigusõst `lahkumõ Krl

4. hargnema, lahknema a. (teest, jõest) jogi `lahku kaht `aara Vai; jõgi või mis taht, `lahkub `metmese aruse Tõs; tie `lahkub kahes arus Ris; ja siss tul'l tjiil ta `lahkumine, üts tjii lät's ütte `puuldõ, tõõnõ `tõistõ `puuldõ Se b. (kanganiitest) niied `lahkuvad nõnna east et, põle tõlli `ändi sihes ega kedagi; nõiamoer musin natuke `kanga kallal ja, lõõjad `lahkun jälle Muh; siis on kangas `val'mis ehitud, siis akka `tallama, kas kangas `easte `lahkub, `lauldi ikke: külä eeded `kiskugu, meie kangas `lahkugu Juu

5. eralduma ei `lahku ärä (piim koorest) Kuu; kui o märg muld, ühes `päntses, ei `lahku või ei veere mette (jäeb tükki) Khk; õlut lääb venima, ei `lahku kapa `ümbert ära Mus; akati puumassinaga kogu `lööma [koort], või `lahkus ära VII; seep `lahkub kulbi küllest `lahti, see taha änam `keeta `ühti Kse || ku naene last nakap tegema, siss edimäld `lahkup vesi, tulep vesi ärä, siss tulep laits Nõo

6. katki minema, koost ära lagunema `praegu nääd (omatehtud toolid) kusagilt liimist ei `lahku Tõs; kau'ss satass maha, `lahkuss_är^o Rõu

Vrd lahenema¹, lahknema, lahkuneme

lahkuneme `lahkuneme lahkuma tõbi akkab `lahkuneme, ärä mineme Hls

***lahkunu** surnu tämä `rääkis `lahkunetest, et noh et, vanemad on `lapse `mulda pand ja Lüg

lahkus¹ `lahkus g -e Kuu VNg Vai spor S L, Kei JMd Koe VJg I Ksi Plt KJn Hls Hel Puh San; `lahku|ss g -se Nõo, -sõ Krl Har Plv Vas Se

1. sõbralikkus, heldus ei `niie `lahkus loppu Kuu; suure `lahkusega sai `meitid `vastu `võetud Khk; pole ühegi `vastu `lahkust Krj; Kudas sa siis teise inimese `lahkuse ää `põlgad Põi; mena küll ei tea tämä `lahkust ega olekud, räägib niuh-nauh Mar; seda (joogivett) ma annan ea `lahkusega `teile Kei; põle `lahkust näha old JMd; nää, sinu `lahkust ei `võeta `vastagi Trm; viimäti es ole `lahkust `kunnig_ämp Hls; ega täl põlla ka üttegi `lahkust ei ole Nõo; [ta] näüt ka_ `täämbä mullõ umma `lahkust õmõta, terüt' minnu `käega? ja aänd suidsu Har; [tal] olõ õi_ `halvust, a olõ õi_ `lahkust kah Vas; inemine kiä `lahkõ, too `lahkuss ilotaski Se

2. a. lahedus, õhurikkus meil on `umne tuba, põle na `lahkust sees mette, ake ei kei `lahti mette Mar b. (hingamisest) viab `inige nigu `paela läbi. ei ole `lahkust Ksi

lahkus² `lahkus Khk Rei Mar Kse Aud Ris Juu Jür JJn lahus `kumpkid sünni kogu mette, teine elab teisest `lahkus Khk; mees ja naine, `loetud ja laulatud küll, aga ei saa akkama mette, siis elavad `lahkus Mar; kohad olid enne ka juba `lahkus (talukohad eraldatud) Aud; [pilved] on juba natoke `lahkus Ris; Miest-naist küll, aga elavad `lahkus Jür

lahk|valge lahk- RId lumivalge, täiesti valge ja `tõine selts [mis] sin `karjamadel `kasvab, on `jälle lahk `valged `siened; `mustad ivad rukki sies, nied on lahk `valged siest; lahk `valged `juuksed Lüg; `Kangad `pliegideti nii, et nad pidid õlema lahk `valged Jõh; Märal `sündis lahk `valge varss IisR Vrd lahtvalge

lahkõja `lahkõja halgas, kergesti lõhestuv Mõni om hää `lahkõja, nigu hoobi annat, nii om `lahki; sõj om hää `lahkõja puu, sõj lätt periss `õkva `lahki Har

lahkõkõnõ dem 1. pragu, lõhe Tuu vändä jaoss ol' iks kastil katõl puul vastat'sikku sääne `lahkõkõnõ vai vahõ `sisse leigatu Urv; lavva sisel' `ollivõ `lahkõkõsõ? Krl

2. sõbralik, helde ta sääräne puul `lahkõkõnõ om, periss `lahkõ õks ei olõ? Har

lahm¹ lahm Saa, lahm Hls Krk, g lahmi; lahm g lahmu Kei

1. lahmakas (maad) nende moad on kõik sial ühes `lahmus Kei

2. hoop, lõök ma `ahsin talle mitu ääd `lahmi Saa

lahm² lahm g lahmi laiendusraam lahmiga regi Trv Vrd laam², lahmits

lahm³ lahm g lahma Ksi, `lahma Lüg VNg(n `lahma) katuselasn `lahmaga `lüöda olekattust VNg; ta lõõb lahmaga katust `kiinni Ksi

lahma¹ lahma Hls Krk lahke lahma lääb `lahkege ütte Hls; õige lahma inimen, ää lahma jutuge Krk Vrd lahmakas³, lahva¹

lahma² → lahm³

-**lahma** Ls lahma-lahma, lohma-lahma, lõhmä-lahma

lahmak → lahmakas¹, lahmakas², lahmakas³

lahmaka → lahmakas¹

lahmakalt lohakalt oli lahmakalt `riides Kse

lahmakas¹ *lahma|kas* Jäm/g -gu/ SaId Muh L spor Ha, JMd spor TaPõ, Plt KJn Krk u Rõu Ráp, *lahma|kas* VNg Jõh IisR, *lahma|gas* Kuu, g -ka; *lahma|gas* Khk, *lahma|ka* Vai, g -ga; *lahma|k* Kuu/'l-/ Har, g -ku Trm Kod KJn SJn Hls spor T, Krl Plv, -gu Rõu, -ga Khk

I. s 1. suur tükk; suur hulk *Sidä`pientraamad on kohe ma`ilma`lahmak; sain`niisuguse`lahmaka vett`vasta`vahtimist et`oia ja`kielä* Kuu; *Seda [nahka] on sii ea lahmakas Põi;`andis korraga`liiga suure lahmaka`einu* Mär; *tul`li üks lahmakas`vihma* Tor; *lõikasin`sulle ea lahmaka`leiba* Juu; *ostsin omale lahmaka muad* JMd; *Ennem õlid nõõripõllud, aga siis said igaiüks omaette lahmaku`põldu ja karjamaad* Trm; *üvä lahmaku liha saen* Kod; *sain ühe suure lahmaku`pastla`nahka* KJn; *Ää lahmak kardulid mahan, ken jõvvab neid üles võtta* Hls; [suka] *kondsa`koeti suur lahmak valmiss, siss`panti tõesega kokku* Ran; *aga küll`tul`li ää lahmak`vihma* Nõo; *Sullõ`müüdi no uma suur`lahmak`kuuki* Rõu; *Tsiga oll igävese lahmaka maad är`soõgnu* Ráp || lohmakas, vormitu ese *See on muidu üks kuue lahmakas Põi || akkan just`saama süõnd, igävene`lahmagas tuli`väljä* (prussakast) Kuu

2. hoop, lõök *andis taale piitsaga ühe lahmaka* Muh; *andis teesele iä lahmaka, metu iäd lahmakast* Tõs; *Oleks oma poisid, küll paneks`neile lahmakaid* Jür; *sij sae lahmaku,`kuksi maha kõvass* Kod; *oma ema`andis lahmaku tagumikku, ikki`joosid vanaema`juure* SJn; *kae, ku ma selle tüpäku võta ja sulle`siiri piti`lahma üte ää lahmaku* Kam; *anni telle üte lahmaku`säl`gä* Krl || fig *tämäle tuli si lahmak, läks`vangi* Kod

II. a 1. suur, lai; kogukas *nisike`lahmakas obone* Jõh; *sõuke suur inimese lahmakas tene* Muh; *küll on leegand lahmakad leevatükid* JMd; *üvä lahmakas pal`k* Kod; *lai ja lahmakas [kuhi]* Ksi; *lahmakad`riide tükid olid* Plt; *sääl om õigõ lahmak`tükk`tüüd maad* Har; [lehm] *Um nigu`vana lahmakas, ku`hinne vett täüs`tõmbas* Rõu; *inemine um sääne`tõntskanõ, um ta lahmak* Plv

2. korratu, lohakas va lahmakas inimene, ta mette`oska eesel paramaid`riidid`selga`panna Mar; *lahmaka käimaga* Kse

lahmakas² *lahmakas* Äks Plt Pil, 'l- Jõh IisR; *lahma|k* g -ku Krk Ran *simman neid oli iga pühaba`õhta, ükskord ühes talus, teinekord teises talus, noh siin`õikasid ka mõned lahmakas ja Pil; Ei tää, kus järõmine lahmak om* Krk; *tulep`üit`s maru lahmak* Ran

lahmakas³ *lahmak|as* Krk, g -a VII Tõs KJn; *lahma|k* Saa, g -ku Hls lahke, mõnus; *jutukas ta oli`lahke ja lahmakas mees; lahmakas inime ajab`lahkeste juttu* Tõs; *see om`ästi lahmaku jutuge* Hls; *ää lahmakas, temäl om kõnet* Krk **Vrd** *lahma*¹

lahmaki deskr (kõnnakust) *Päris äda on`pääva`linnas`käia, jalad nõõrgad, astud ikka lahmaki ja lahmaki* Jür **Vrd** *lahma-lahma*

lahmaki-lähmaki hooletult *Ei pese oolega`puhtaks, tõmmab lahmaki-lähmaki jusku vares kastab korra nokka ja sipsib natuke`sul`gi* Hää

lahma-lahma deskr *kõib lahma-lahma* Kse **Vrd** *lahmaki*

lahmama¹ *lahmama* Hlj Kaa KJn Vas, *lahma|ta* Nõo Kam, -da Rõu Se, *lahmada* IisR; *lahmame, lahmate* Hls Krk Hel

1. lõõma *ma lahmasi tal vitsage* Hls; *lahmas`näkku* Hel; *ku`tu mijs lahmanu kährile üte oobi, siss ollu ta vaga* Nõo; *kae ku ma selle tüpäku võta ja sulle`siiri piti`lahma* Kam

2. jämedalt, mõtlematult ütlema *Inime piaks ikke mõtlema ka, keda suust välja lahmas* IisR; *lahmass ärä siantse sõna, mis ei kõlba ütelda teisel* Krk; *ei ole sõnal sõlme, ei keelel keedist, mes suhu tuleb, toda väl'lä lahmap* Nõo

3. ägedalt, hoogsalt midagi tegema *see lahmas tööd teha* Hlj; *lahmas suure suuga süüa* Kaa; *no küll ta satte, vesi lahmass nigu sulin tjjd_müdä alla* Nõo; *Tsirbiga lõiksi sõrmõ, nakass hirmsahe verd lahmas* Vas **Vrd** klahmama

lahmama² lahmama õlgkatust lööma, lasnama *Ku kattus sai lahmatu, sis pandi puused akkid päälä* Lüg **Vt** lahm³

lahmerdama lahmerdama Khk Mär Kse Han Tor Hää Saa/-tama/ KJn Ran Nõo midagi lohakalt tegema; tuuseldama, sahmerdama *mis sa lahmerdad, nääd sa kui sandisti sa teed* Khk; *mis sa peaks lahmerdama, ühüst kohast tuleb, teisi lähäb* Mär; *sul põle aru ühti, sa lahmerdad peale* Kse; *nenda kui sa silmad kiinni paned, sis akkab see lahmertamine pihta* Saa || vantsima; sumpama jalksi ulka maad lahmerdada; lahmerdi läbi lume Ran

lahmerdis lahmerdis g -e Han; lahmerdes Vig, g -se Hää tgn < lahmerdama Igavene lahmerdes, mis sa lahmerdad Hää **Vrd** lahmerts

lahmerts lahmerts g -i = lahmerdis jus_ku lahmertsid joosevad sinna ja äänna Saa

lahmima lahmima, (ma) lahmin Jäm Pha L Juu JMd Koe VJg Sim Trm Pil KJn, lahmin R; lahmma, (ma) lahmi M(-me) Vas Röp

1. midagi hoogsalt tegema küll lahmi teha - - on kange kiire tüöle Jõe; lahmisin tüöd teha, nii et särk tilkus Hlj; Lahmis sauna laval ninda_t vihast jäi tõng järele IisR; lahmis põlle täis ja läks Saa; meie poiss lahmib ikki tüed teha ja on va tubli mies kohe Sim; Temä lahms ulka teibit valmis Krk

2. ahnelt sööma *Omale kalu sise lahmiess unest [hüljes] vie pääle tousemise ärä* Kuu; *sie on süölas siga, lahmi süüa* VNg; *ää kõik supi lahmin, seni gu ma ää oli* Aud; *lahmi kahe käega sisse* Juu; *küll ta lahmis aga süüa alles* Sim; *lahmis kõhu täis* Trm; *siga lahmi iäste söömist* KJn; *ku näläne pini kipi mano sai koh vasika süük seeh ol'l, küll timä söss viil süümist lahmsõ* Röp

3. lööma, peksma *Muud ku lahmi vasta pääd* Hää; *looma võib ka lahmi, kui ta ei kulle* Saa; *ta oli väga kare, teenekord lahmis ka inimeisi* Pil; *Ah, temä sattus ungu ja es tää esigi, kedä lahms* Krk; *Nakkass poissi püksirihmaga lahmma* Vas || kloppima lahmitasse tekka Pil

lahmits lahmits laamits, reeraam lahmits om ärä lagunu, varva katsik; ei ole lahmist pääl Trv **Vrd** lahm²

lahmitsamma lahmitsamma palju jooma *Kuumaga lahmitsat taad vett vai mitu paangi sisse* Rõu **Vrd** lahmustama

lahmustama lahmustama ahnelt ja palju jooma lahmustass ni lahmustass tuud vett; lahmustago_j ni pal'lo Lut **Vrd** lahmitsamma

lahmutama lahmutama "tuisklevalt tegema, töötama" mes sä nii kõvaste lahmutat; tuu om serände lahmutamise tjj kah, ragumine Ran

lahn(a) lahn g lahna Kuu; n, g lahna Vai latikas Püüsimme ahni ja lahnu verkujega Kuu; lahna on kala, laia kala, tämä om oppe karva Vai

lahnits¹ lahnits kupatus, krempel – Saa Vil

lahnits² *lahnits* g -e nirk – San **Vrd** lahits, lasnits

lahoh → lahun

laht *laht* Rei, g *lahe* Kuu Lüg Vai/n `lahte/ Sa Muh Rid Mar Var Vän Tor Hää HMD Juu JMd Trm u Trv, Ran Puh Plv; n, g *lahe* Hlj VNg Jõh Khk Mus Käi Phl spor Lä, Tõs Khn HaLo Kad VJg Iis KJn Hls, *lahi* Rei Kse maismaasse tungiv mere või järve osa `üöldi et kui mere siad `läksid `siie `lahte `puole, et siis tuleb pohl `tormi Kuu; juo kevadel sie lahe oli `lahti Hlj; sii all `lahtes on `roogu Kär; `veised `lähtvad sui palavaga `lahte VII; *Lahe* `kurkus on alati jooks sihes, see `kergest äi `külma Põi; *Kui* tugev külm `väljas, siis lahe varssi viss Käi; `sõitis `lahte `sisse Mär; *lahe põln* naa täis `kasvan, nüüd vesi läheb `umpses puhas Lih; *uppus lahese ää* Tõs; *sie lahe on irmus kivine* HMD; *laev on säl meie lahesse tuld, madaliku piale joost* Nis; *pori põhjaga laht* Ran

lahtar → lahter¹

lahter¹ *lahter* g `lahtri| *Jäm* Kaa VII Rei, -e JMd; *lahter* VNg, *lahtar* Kuu, *lahtur* Hlj, g -i lihunik näe kus `jusku `lahtur (toorutsejast) Hlj; *Mu isaisa, vana Jaen oli mõisas lahtriks olnd* Kaa; *linnade kohas kus tapetakse, seal on lahtrid* VII; *lahtred tapavad luomi* JMd

lahter² *lahter* g `lahtre posija targad inimesed ei läha `lahtre `juure nõu küsima Hää

lahter³ *lahter* Pär, g -i Vai; n, g `lahtre San Krl/n *lahir/* Plv Röp, *lahtri* Har Rõu Vas latter obene om `lahtrest vällä tullu San; *hobõsõ lahtri om ka'ski, tu piat vällä parandamma; igä hopõn om esi lahterin* Har

lahter⁴ *lahter* g `lahtre latern pane tuli `lahtres; *lahtrege käünäs üüse* Hls

lahti *lahti* R eP(`lašti Kod) Pst u Hls, TMr KodT Ote San

1. avatud; avatuks rüsa `karja aid `jääta maa puold `lahti VNg; *Oiab suu lahti* Lüg; *ovves lume sado ja tuisku, ninda_t ei saa silmigi lahti* Vai; *uks laiali lahti, kärmpsed tulad sisse* Khk; *ta ika lahti on, et ta ika lüpsab* (lehmale ei ole piim kinni) Jaa; *Uksed augud olid kõik pärani lahti, inimese inge pole kuskil olnd* Põi; *võrgu koer hojab silmad lahti* Phl; *mis sa poiss vahid laua otses suu lahti* Mär; *uhtin ol'li iist lahti, laste leit* Saa; *kui saeul põle lõppu, siss taeva luugid on lahti* Kei; *meie uks on alati lausa laiale lahti* Juu; *Suand kot'isuu lahti ja leivatüki kätte, kui valitseja karand muast ülesse* Amb; *sul kasuka õlmad lahti* JMd; *tõmma uks lašti ja mine väl'jä* Kod; *teene uks käis väl'läpoole lahti* Pal; *särk ol'li neil ikki sedä viisi, et käissed ol'lid, aga rinde päält ol'li lahti* Vil || (poodidest jm asutustest) *suvel kesksuve aal one kohtod kiinni, nüüd one lašti* Kod; *siin nad lõdnat ei süügi, [pood] ommukust õhtani lahti* Vil; *ennemilt poed ol'lid lahti pühäbalt* Pst || fig ta nii kaua peremes kut ta silmad veel `lahti on Khk; *välja töö või käsitöö, kõik olid tal lahti* (oskas) VII; *ta keel oli ikke lahti veel, et ta ikke rääkis veel; ta süda ikke lahti anma teisele, kis elma oo* Mar; *alati tuleb silmad lahti pidada* Kei; *kohe kui silmad lahti sai (üles ärkas), kergastab tüele* Sim; *tee kuñni õmad silmad lašti one, kuñni õled elon* Kod || *Mis nüüd inimestel viga, kõik ilm lahti ees* Põi; *ilm iga nel'la kañdi pialt lahti, mine kuhu tahad* JJn

2. millestki katvast vaba(ks); tühi või tühjaks a. *pakkis lahti, pani vällä riuli pääle* Lüg; *tee kauss tuhliste alt lahti; mis sui lahti on, sügise rugi külitasse, see on kesa põld* Khk; *Nendel on rattad lahti* (vanker koormast vaba); *Kalla nee poar piutäit koitand jahusi loomale, on kot' lahti* Põi; *Ära jäta või toosi lauale lahti* (kaaneta) Rei; *ernob*

`peale, `ambad `lahti suus Mar; näd võevad mu sil`mad ikke `lahti jätta, `riide pialt ää, kui ma ää suren; sa tõid mul `piima, ma pia sul purgi `lahti (tühjaks) tegema Aud; paise läks `lahti PJg; [Lihu] al`likas pidi ikke küll `lahti olema, ei ole `kinni `kasvand Juu; isa aas ommiku vaud `lahti VMr; aa `kartulid `lahti Trm || fig Taal läks äkisti `lahti (tuli meelde), mis selle mihe nimi oli Kaa **b.** jää-, lumevaba(ks) kui juo meri `lahti `lähteb, siis `pühkigu nälg suu `puhtaks Kuu; tie on `lahti, lakke tie, ei ole lund pääl ei midägi Vai; sii_o meri alati `lahti Khk; Allikad läksid madise päeva `paiku `lahti; `Sõnna `päeva veel `aega kui jõed järved `lahti `lähvad Pöi; kuidas meri `lahti läheb, nõnna oo `auga jões Muh; meri põle veel üsna `lahti üht; mets oo `lahti juba, põle änam lund ega Mar; kui jõgi `lahti on, siis `pütakse ikke Vän; kevadi `oltaks noodal, ku vesi `lahti läheb Hää; kui sõel `moarjapävaks jõuab ehasse, siis on veed lahti Kos; `käiti õege oolega `rannas [kala ostmas], mai kuus ummes, ku meri `lahti lähäb Vil || (päikesest) `päivä ei ole `lahti Vai; nii kenad pastu ilmad, kui `päike `lahti on Khk **c.** rõivastest, jalatsitest vaba või vabaks tie `riidest `lahti ja `eida magama Lüg; `viskaga aga muudku `riidest `lahti Jöh; `tiemo jalad `lahti, ottamo `saapad jalast `vällä Vai; naised ju alt `lahti, pole es `pükäsa jalas ei midad Jäm; vesise maa sees piab jalad `lahti `võtma Khk; Ma `jõutsi just `riidest `lahti võtta, äkist üks tuli ukse taha Pöi; võta `riidest `lahti, ia `lahke magada HJn; aka `jalgu `lahti `võtma Lai

3. kinnitamata (mitte köies, lukus, sõlmes jne); kinnitusest, haardest, kütkest vaba või vabaks; millegi küljest lahus, ära või lahku laud oli meil `seinäst `lahti Kuu; vili on `lahti jo pääs, ivad on jo `lahti Hlj; vihu sidemed `tehti `solmest `lahti VNg; Ajasivad obused `vankridega riiala ja `lahti ei `tehnedki Jöh; mesiläine `lasko peret `lahti (pereheitmisest); kust nied `änjerid on `lahti `lastu Vai; lubab keik ee `viia, mis varna küljest `lahti tuleb; on riie aava `külges `kinni, siis sa `liutad selle `lahti Khk; äi saa vel lüidida, `pähked pole lüidist `lahti Mus; raamatu kaaned on liimist `lahti VII; Mis seinä küljest `lahti oli, see ää `viidi Pöi; obu tõmmand ennast `lahti Emm; siis kui me olime jälle lestvõrgud `lahti `päästnd, vastalesed olid `randes, lestad `anti ää Rid; tee uks riivist `lahti Mar; lehm tahab köiest `lahti `laska Kul; akasid `leibä `lahti `lõikama Vig; `juused piäs `lahti, tulavad maha kõik Tõs; päris suured siad `õues, keisid `lahti ja PJg; leiva kooruke on `lahti Kei; kingapaelad sul `jälle `lahti Juu; vikat otst `lahti; `riie `õmlusest `lahti JMd; `tõmmas kääst `lahti VMr; kes lammas vett täis, sel oo vill `lahti, sij tükib surema Kod; kui kiud `lahti on luu küllest, siis on lina paras Pal; `ambad `lahti suus Ksi; eläjäd lasen `lahti, karja `vitsa `kuskilt ei saa Vil; maast ~ asemest lahti magamast üles omigu `ütase maast `lahti Khk; koit `väl`las, maast `lahti Mih; ei saa asemest `lahti JJn || eemale ajasid pal`gid `kaldast `lahti Vän || fig ma `joosi `nõnna et ing oli `lahti sees Mar; ta on ull, kruvid `lahti Kei

4. kellestki, millestki vaba(ks) või ilma mone `korra ei `saantki `silkudest `lahti, `uota teist `laata Hlj; `mielest `lahti (arust ära) VNg; ma vana inimene, ammu juba maksust `lahti Khk; [ta] Sai selle partsuga eese terisest tükkis lahti Kaa; Tüdrukul nüid `jälle käed `lahti (laps suri ära) Pöi; mees mõteln, kuidas ma undist `lahti soa Muh; `Küldul oli rehem `külges, see käis üle pea ja üle öla, sedasi jähi parem käsi `lahti Rei; metsad oo `lahti (keelu alt vabad), sa võid `sõnna `sesse `menna puid `raioma Mar; ta ei saa `lahti `täidest Mär; isal oli popsikoht, pärast olime päris `lahti (ilma maata) Var; kui [naistel] käed `lahti

olid (polnud muud tööd), ika kodusid sukavarrast Mih; sain kõik oma võlgadest lahti Vän; muist tulid [sõjast] tagasi ja tervisest lahti kõik Ris; nüüd ma olen kindast lahti, kaotasin ää; mo ing on sest lahti, ma ei tea sest kedagi Juu; änam ei sua vihmast lahti JMd; on ikke külm tal'v, [oled] leivast lahti kohe Kad; sain kuradist lahti Trm; akas ike katsma, kuidas tämäss ike rohkem ja rohkem lasti suada Kod; naene see on ka tervisest lahti Lai; poiss võtab nüüd süüst lahti Vil || (kooli- vms kohustusest vabaks saamisest, vaba olemisest; vallandamisest) sulane sai ametist lahti VNg; viimist aastat üeldasse lahti laskemise aasta, kui lahti saab kruonost Lüg; söast lahti saand Jäm; oli Talinas kuha peel, sai lahti Khk; See on koolist lahti ja ammu linnas koha peal (töötab) Pöi; viin laseb lahti ametist Kul; nüüd sai roomust lahti Kir; esimese aasta olime [leeris] õpilased, teise sügise tehti lahti (lasti vabaks) Var; kõneldi, et tä poeg oo linnast igast kohast lahti saand Mih; ma võt'sin ennast tienustusest lahti JMd; mõisas üeldi isa lahti Kad; minu isä tahtnd jääda lahti, et temä ei võtagi talu Pal; vat leerist sain lahti, sis ol'lin ma kuvve tõiskme aastane KJn; ametist lahti ja aust ilma Vil

5. alanud, puhkenud; toimumas, käimas Kui pasknäred lendäsiväd metsas tiede peäl, õli kõhe sula lahti; mis siin nüüd lahti on, et nõnda vaikisest ja tõsisest istuta Lüg; kisa oort lahti, kui ep saa süüa Jäm; lapsel kohe nutt lahti, kui taal natine äda on Khk; kaäs ajab -- nii kena nuru lahti Krj; Tuul õhutas tukid põlema ja oligi tuluke lahti Pöi; me tõusime koidu aegas üles, sehuke kärin kukkus lahti, kanad akkasid karjuma Muh; nii kange tuul, et viimas võtab sao lahti Mar; sõna ütled, juba pill lahti Mär; sulede katkumise aeg oli kaks kolm tundi ja siis löödi pill lahti Tõs; nüüd oo püsti kurat lahti Tor; nõnna kui ne esimest piisad käisid, nõnna oli vihm lahti koa Ris; seäl ju päris elus tuli lahti Juu; kui ta (palk) ikke sadu akkab suama, siis on mädanemine ruttu lahti KuuK; lüüb lärmi lahti JMd; noh kui lähäb jälle sõast lahti VMr; akkas taeva nagu igisest vedama, aga näe, vihma lahti ei sua Kad; ütled, et ärä tjj õma jäält lasti, nagu tõene kisendäb ja larmitseb Kod; no nüüd läksid keelepaelad lahti Lai; akasid rüselemä, pärast tüli lahti KJn; o t s l a h t i algus tehtud olen otsa lahti niitand Pha; töö ots oo juba lahti nendel Mar; tema ikke võtab se jutu ots lahti Ris; tegi jutu õtsa lahti Trm; k ä s i ~ k ä e d l a h t i 1. osav, virk, töökas kääd on lahti töö juures Khk; kange töötegiija inimene, ta käed oo ikke igas kohas töö juures lahti Mar; kääd tüö kallal lahti JMd; teise inimese kääd on lahti iga tüö külles Sim 2. Käsi pole lahti (mäng ei istu) Tür || (tulirelvast) kukked lähtöd lahti Vai; revo-lver läks lahti käe Muh; vana tulelukuga püss oli olnud, tuli põlema süidata, siis läks lahti Äks

6. laiali, lõdvemale seilid teha lahti VNg; einä unnikod ka laodeda laiale lahti kuivama Vai; Sa kujud liiga lahti (lõdvalt) Rei; tegi selle sao märjäs, sis sai lahti löödud, raputatud sedäsi laiale, et ta ää koevab Vig; Vill jäi nätsu, siis tul'li enne kaarimest lahutada, lahti nokkida Hää; juuksed on pahtun, ei saa lahtigi kraapida HMd; vooti ohra vihud lahti, et nad pankas ei ole HJn; kaares on kua loog, aga lahti lõemata, ei kuiva Ksi; aavad sõnnikud lahti Tõs; kondid ~ luud lahti (loomast enne poegimist; kanast, kes munele hakkab) kui lehm akkab kahe-kolme päeva pärast poegima, siis öötasse kondid lahti Mar; kui kana munele akkab, on luud lahti JMd; kui kana luud on lahti, siis akkab munele Iis

7. lahtine küll sel on `lahti kiel (jutukas) Jõh; `lahti kätega inimene; joob `ahnest `lahti kurguga Jäm; obu teeb nobed `sõitu, `lahti jalaga Khk; siis oli `lahti viin vanasti ju Kär; teine on `kinni püüd, võrgud on `kõides - - teine on `lahti püüd Krj; rihal `käidi ikka `lahti küünal [kääs] Pha; `lahti kolle Phl; Temal (ogalikule) `öeldaks luitsakas kah, ikki nende `lahti `luude pärast; Suure kirjadel, kus pikad `lahti lõngad sõjs, nõjd lähevad kõige enne ka'ti Hää; lahti inimene vabadik, maata inimene `lahti inimesed olid mõisas Rid; `lahti inimesed kõisid `õl'ga ja `villu viinutamas Kse; `Lahti inimesed elasid peremeeste `saunades ja tegid perel selle eest `päivi Han; ega meil maad ei oln, me olime `lahti inimesed Tõs

8. kõht ~ seest lahti (seedehäirest) kui liha on puol `rääntand, tieb siest `lahti; siest `lahti `ninda kui `laada ärg Lüg; kui sihäst `lahti on, siis `vöötasse `kampli `viina Khk; kui `põrssa kõht oli `lahti, sai toorest muna `antud Kär; kõhu võttis `lahti Muh; see rohi aab kõho `lahti Mar; põrsal kõht `lahti, see oo ära `tehtud Mih; kõht keedab seest `lahti Tõs; mu siest on täna nii `lahti, sitt nagu kure juok Ris; kõht nii `lahti, et ei ole `aega `süia kah Juu; kilgastand `piima põle `ühtigi ia `süia, võtab kohe siest `lahti Kad; kui lapsel kõst `lahti, `antse mußsigid; näd õlid kõik sidess `lahti, kas aja sisikond sidess `väl'ja Kod; keedab kõhu `lahti KJn

-lahti Ls läbilahiti

lahtilt `lahtilt Kse Var Mih lahtiselt odra kuhilal `vihku ei oln `siutud, oli `lahtilt Kse; tüdrukud kõisid `lahtilt `juustega, `juuksed olid `lahtilt kõik; `lammad olid `lahtilt ilma kõideta Mih

lahtima `lahtima, (ma) lahi(n) Kuu Hlj Muh Hi spor L, Ris JMd Tür Koe Kad Sim Iis KJn

1. tapetud looma lahkama, tükkideks lõikama või nülgima Teil joba härg lahitud Kuu; lahit siga Muh; kui karv `võetud, akatasse `lahtima Mär; Lahi` tallides lahitse `loomi, see `lahtimene põle `kerge töö Han; lahivad `lehma Sim; liha on vaja ää `lahti KJn

2. looma tapma – Kuu Rei Kse Saa Ris JMd

lahtimal rohkem lahti [mesipuu lennuava peab olema] Sui lahtimal, sügise kinnimal Emm Vrd lahtimalle, lahtimass, lahtimini

lahtimalle `lahtimalle lahtimale – JõeK Vrd lahtimass

lahtimass = lahtimalle `tembaga `siibrid `lahtimass Kuu Vrd lahtimal

lahtimini `lahtimini Muh Khn lahtimal(e) kuidas seda `lahtimini keerdasse Muh; mõnõ päävä paod `lahtimini, mõnõ päävä `vaotab meri kogo nad ise Khn

lahtinane `lahtina|ne (-nai|ne) g -se R lahtine Lohi o jo `oite `kange `rapsima, heneläs `oitegi `lahtinane `suomus Kuu; `lahtinast lund tuul ajab; `kuhja `pääle `jäavad `lahtinaised `kõrred, nied `saavad rehaga maha `tõukada Lüg; `kreslik ei õle `ninda `lahtinane kui regi Jõh; olut `enñestü, `lahjast jääb, siis kui tämä on `lahtinaises `riistas; kadokse küles rippu üks `lahtinane `lauda Vai || avameelne `Lahtinane inimine, tämä `räägib oma `inge tagand kõik `vällä Jõh || kui `naine viel `lahtinane on, ei ole viel saba `säñji `sambass (ei ole veel last) Kuu

lahtinaselt `lahtinaselt Kuu Lüg(-ld) lahtiselt ajo jää, midä `ulgub meres `lahtinaselt edesi tagasi; kuda sa pidasid ehk `lihtsald õli sul [juuksed] nasama `lahtinaseld Lüg

lahtinaine → lahtinane

lahtine `lahti|ne g -se R(`laht|ne Hlj) eP(`laht|ne JJn Koe, `lašti|ne Kod) u Hls Krk; `lahtinõ Vas

1. avatud `lahtine `aida uks VNg; magatasse änamasti `lahtiste ustega Khk; naistel olid vanasti `kampsulid, `seoksed `lahtised jakid Mih; Enne `ol`lid ju omal vanutspuud, ammilesed mol`lid, `lahtise `otstega; `Ándis (lõi) `lahtise `käega Hää; ta lähäb `lahtiste `õlmadega JMd; `lahtsed sil`mad Koe; kui mina juba `tienisin, olid plekkklüpsikud, ei old `umpse torudega, mud`u `lahtise toruga VMr; see kašt on `lahtine Trm; `lahtine käüss olli vanast, egä kibrudet `suuge ei oole käüst Krk || liikuv, paindov `lahtise `luuga loom, vasikas sünnib `kergeste Tõs

2. katmata **a.** `lahtine möök oln kees Phl; muist `ollid `lahtiste `otsadega sõrmkübarad Muh; tilluke saun, `lahtine keris sees Mar; pial oli suur pae kibi, et tuli `vastu lage ei käind kui `lahtise kerisega ahi oli Nis; tuli oli lies, `lahtine tuli KuuK; sial on `lahtine kaev, `sinna sie lehm `sisse kukkuski JJn **b.** lume- või jäävaba suvel saab `paadiga `lahtises vies `lastud [põhjaõngi] Jõe; Mul ei old jalgradast ka, `sengä olis old igä vahest `lahtise `tiegägi `helpusamb Kuu; On ikka kena `lahtine aeg, sügavad lund pole `kuskil Põi; `lahtise mere `aegas ma ole merel käin küll Muh; `Lahtist vett ei `näegi, aga `pääle lähed, vajub Hää **c.** pakendamata `lahtist värvid olid Vig; värvimuld oli `lahtine muld mis puest `tuodi KuuK **d.** kinni kasvamata sial olevad vanal aeal järv old ja sial rabas olevad veel `lahtist vett `nähtud Lai **e.** (avarast või keha vähekatvast rõivast) kohtad olid kõik `lahtise olekuga VJg; riie on kaala piält vägä `lahtine KJn **f.** (muud juhud) Kui `lahtine kaju (torudeta kaev) ikka `kordas ja puhas on, ikka param vesi kut pumbast tuleb Põi; va `lahtine maa, selle sui tal ei ole `vilja kedagi peal (kesapõllust) Aud

3. kinnitamata, lõdvalt kinnituv `lahtiste juustega keib küla vahel Khk; `lahtised eena tükid kukuvad tee peal `koormast maha Mär; üsna `lahtiste `nöörega ei saa kedrata Vig; `lahtised [niied] olid sellest iad, et neid pane kui pal`lu tahad, võta vähemas või pane `juure Tõs; vanast `kahti `lahtisi `juuksi Hää; eks ma muidu `lahtisi agusi ole `raiund, aga ega ma kubu ole sidund Ann; [labidaga] sai kõvast taguda et ta (katus) muedu jäi vedel ja `lahtine Kad; sidod ärä niid `lahtised vihud Kod

4. (inimesest) **a.** vallaline, perekonnata sa oled ju `lahtine inimene, pole last, pole naist ega midagid Vll; Mes lahtise inimesel viga, leheb kus tahab Emm; `lahtine vanames olen PJg; tämä on prii inime, `lahtine ja vallaline Kod **b.** maata, vabadik; kindla töökohata `lahtine inimene, see üks pääva `töölene Mar; `lahtist inimest, kellel maa natukstki ei ole Var; minu isa oli `lahtine inimene, mõesa moonakas oli Mih; mul `praegast teenistust põle, olen `lahtine Trm; selle Lutsu isä oli üks `lahtine mijs Pal; kui `lahtine tüdruk läks koha pidaeale mehele [siis öeldi, et] nüid sai leiva `otsa; `lahtise mehele läksin, sel kedagi `kohta ei old ega maad Lai

5. aval, avameelne See ju nii kena lahtise olemisega inimene Jäm; Ta on ea `lahtise jutuga Trm

6. `Lahtine kõha Lüg; kinnine kõht on ike tülikam ku `lahtine Vän; `lahtist `kõhtu arstitse üssirohuga ja püssirohuga ja koirohu `teega kah Saa

7. lahtise jalaga väle `lahtise jalaga obu, jõuab ruttu `käia Ans; Jooksu peel oo meite noor lauk mära eieti lahtise jalaga Kaa; lahtis(t)e kä(t)ega 1. helde Ei tä

`ihnus old, igä ühe `vasta oli `lahtise `käägä Kuu; Pere`naine oli `lahtise `käega `valmis `aitama IisR; `lahtise kätega, se on `elde inimene Sim; see ikke annab, see on `lahtise `kääga Lai; 2. osav, kärmas `Lahtiste kättega, kõik asi täma kääs läheb, tieb igasugusi `tüösi Lüg; Küll oo aga edusa `tööga ja lahtiste kätega inimene PJg; `Lahtised käed, ta on osav tegima Hää; see oli `lahtise kätega, temä kääs iga töö läks `korda Plt; lahtise mõistusega ~ peaga taiplik, andekas Lahdise pæega poiss Emm; ta on `lahtise `mõistusega inimene JMd; kes koolis `lahtise `piaga, sellel õppimene on nigu nal'la asi Plt

lahtiselt *`lahtise|lt Khk Kär Kul Vän Koe Sim Pal Äks Lai, -ld Kuu Vai, `lahtselt JJn Rak VJg adv < lahtine nii `lahtiseld ei saa [õngi] ikke `viskada ka, `ilma kividetta Kuu; kasel nee `üütasse elvesteks -- nee, mis koore peel `lahtiselt tuule kää illerdavad Khk; sedasi `lahtselt `sinna `keldresse ei taha [liha] `viia JJn; kis aas lehma `lahtiselt, kis tõi ohelikuga Koe; odra ja kaer sai `ahta ülesse `lahtiselt Pal; `karja `oidis kas mõni omast perest või -- kui loomad `lahtiselt sõivad Lai*

lahtjakk *sirgelõikeline, mitte taljes jakk lahtjakk oli, nagu otsekohe `lõikes, vitskrae pial ja Ris -käis ilma värvlita käis laht käästega `amme olli meeštel ja naistel Krk -luu laht luu om rinna luu Hls*

lahtmed → lahe⁵

lahtre, lahtri → lahter³

laht|aldrik → plahhtaldrik

lahtuma *`lahtu|ma Kuu IisR SaLä Muh Käi Rei L(`lahto-) Juu Jür JMd/(ta) lahuh/ Pal Lai TLä Rõn, -me Pst Hls Krk San*

1. liisuma, seistes lahjaks muutuma; maitset kaotama *vanad `lahtuned `kaalikad Kuu; õlut `lahtub ää Khk; umala viha `lahtub ää, aga porsa viha tuleb `juure veel Muh; piim `lahtub ää, lähäb alva maeguga Tõs; Saa ju `viina ilma korgita oida, ta ju `lahtub ära. `Lahtunu viin, sijj vjil ullem ku sol'k Hää; eadikas on ää `lahtund Jür; lased ta (õllel) ummusses `käia, kui `lahtises riistas, siis `lahtub ära Pal; kaal' är `lahtun, lüü sijst `valgess Krk; mä seräst õlut ei taha, mes om ärä `lahtenu Nõo*

2. hajuma, haihtuma *Ei sie piatäis `enne `ommikud `lahtu IisR; emä ei ole enämb nii vihane, viha o joba ärä `lahtenu Nõo; sääil ta (joodik) nokutap, seeni ku täl pääst ärä `lahtup tu viin Rõn || selguma ilm `lahtub ära Ans; las virre lahuh `tuobres ää JMd; joba pää är `lahtunu Krk*

3. lahjuma *mehed läksid suurele maale, kaks `pääva olnd söömata, nõnda `lahtusid eε Khk*

lahtur → lahter¹

laht|valge *helevalge üvä laht `valge `riide; laht `valge `kanjas, kui `pessä, siis lähäb laht `valgest Lüg Vrd lahkvalge*

lahu lahu *Kuu Lüg Jõh Iis Trm pehastanud, mäda (puu) ei ole `mingisugust tuld, ku vana lahu lebä kand (lepakänd) oli elendänd siel Kuu; lahu puu, mend juo lahust Lüg; kannu serv õld lahu ja õõnes Iis*

lahuks *lahuks (lahus) g lahuks|e, -i, n, g lahuksi auk, lõhe; lahvandus püksi põli maas, suur lahuksi sees; lahuks on vee sees üks `kinni `külmamata koht; ül'jes tuleb lahukses `välja; lahuks (loigu) seest äi kuiva vesi eε Khk*

lahukses *lahus lahukses `elläd, mies ja `naine `eivät elä kuos Vai*

lahuksi → lahuks

lahul *lahul* Jõe Krl lahus `seinast lahul Jõe; *peremiis* `pernašegõ elässevõ lahul Krl

lahun *lahun* Kod Hls Nõo TMr San, *lahoh* Plv lahus *vel'jed eläväd lahun, tõene õman* `korterin ja tõene õman Kod; *tuy mijs* `olli liinast, *kah naesest lahun* Nõo; *sõsar oli kaits* `aastet lahun ollu, *nüid lännüve jälle ütte* San; *tuu uma naašega eläse?* lahoh Plv

lahunema *lahunema* lahu minema *koerad purelesid, aed* `lahku, *lahunesid ärä* Kod

lahus¹ *lahus* VNg Jäm VII Põi Muh Rei Var Tor JMd Koe Äks Lai KJn eraldi, ant koos *nämad elavad üks* `toisest lahus VNg; *kui ep saa teisega* `õigeks, *siis ta peab elama lahus* Jäm; *pererahvas süüb* `tienijatest lahus JMd; *nel'lal talul olid lahus tükid, viis talu oli külas, ühel aga olid maad ühes tükis* Äks; *uad ja sigurid - - pidi ikke lahus jahvatama, pärast segati* Lai; *sedä* `muudi *siin ei olnd et lahus läksid, peigmis* `tul'li kodo, *võttis pruudi piäl, läksid laalatselle* KJn **Vrd** lahus², lahun

lahus² → lahuks

lahuskõlõma *lahuskõlõma* lõhenema *nahk lahuskõlõs tuulõst* Lei

lahutaja *lahutaja* Jaa Vig Khn Kam rehepeksumasinal töötav inimene, kes viljavihud lahti teeb ja söötjale edasi annab *Lahutaja kua* `siokõ, *kissi viisi* `jästi lahuta_mtõ, *põlõ iä* `süetä *egä kedägi* Khn

lahutama *lahutama* R(-mma RId, laho- Vai) eP(-dama Hi, laho- Lä Ris) T(-õmõ San), V(-mma, laho-; -õmmõ Krl), -eme M

1. laiali või lahuks ajama, laotama **a.** `Riided - - `pieti `seinä pääl `nauluss ja `meski `riie vai noh lina oli `pääle, üle lahudetud, siis ei `riided `ninda `tolmetunud Kuu; *linad lahudetti maha kõik puha* `väljäle Lüg; `einä `unnigod ka lahodeda `laiale `kuivama Vai; `teenija oli sõnnigud `tuhlimaa `peele lahutamas olnd Mus; *Kui tulid parajad angutäied, põlnd vil'la lahutamist* `tarvis Jaa; *ani lahutas* `tiibu ületsi ja *alatsi* Muh; *Pole ta* `oskand muud kui käsi lahuta Rei; *mehed* `tõstvad `peale ja *naised lahotabid* [sõnnikut] Mar; *lahutakse kaared ära* Aud; *mõned lahutavad kohe linad maha - - niikui rukki* `laeted lahotakse maha Koe; *einad olid* `lahti lahutetud VMr; *lahutasid küt'ist - - kui kõik oli ära põlenud, lahutati ära, loobiti maa* `piaale laiali Trm; *suadud lahutatse laiali küüni juuren* Kod; *kui tuul lahutab* `pilved laiali, *siis lähäb ilm ilusast* Lai; *lahuta aenad lahedass, tükkin satava maha* Ran; *kätega lahutedi sitt ärä, pilluti lak'ka* Puh; l õ u g u l a h u t a m a liialt suud pruukima *mis sa sial* `lõugasid lahutad Hag **b.** lahti harutama, lahedaks tegema (villast, juustest vms) *Lõhja viht läks nii* `mässi, *tulge* `aitage lahuta Rei; *vill jäi* `nätsu, *siss* `tul'li enne `kaarimest lahutada Hää; *tihke kamm, sij one täiä kamm, sõre one* `juukse lahutamise jaoss Kod; *kätege kakuti ja siss lahutedi* `villu kate kepige Trv; *villa om vanunuva* `pulsti `mõskmisega, *siss piäb näpuga* `valla lahutama, *muedu_i saa* `kraasi Nõo; *enne lahutõdi arjagõ är?*, *siss kammigõ* `suiiti San; *tuy nõõlusõga* `naati villulõ_pääle? `pesmä, *sõss tuy lahut'* *nyu_villa_tük'üst är?* Rõu; *lang um üteh, lahutatass* `langa Lut **c.** (ilma selginemisest) *ilm akab lahutama, lähäb paramaks saju* `järke Mus; *ilm löõb lahutama - - lahutab* `pilved ää Tõs; *ühte* `moodi `pilves seesab ilm, *ära ei lahuta* Ris; *sugu taevass ei lahuta, et tä lüüb* `lahkemass kua Kod; *ilm lahutep, pilve lääve* `lahku päält Krk; *ilm lahutap* `endä ärä *pil'vest* Kam; *pilve nakasõ jo lahutamma ja harvõmbass* `jäämä Har

2. eraldama, lahku viima **a.** ken `vainu köüt lahuta, sel one üvä käsi luid `paigale `panna VNg; ku kaks miest `taplod, siis lahodeda ka Vai; kui `lambad on segamine läind, siis lahutse nad ää, egaiüks saab omad käde VII; kui koerad `keskvad, siis peab neid ää lahotama Mar; ei tahnd `laska `kohta lahutada Vän; kis `üeksa vanuköit ärä lahudab, si võib keiksugu `aigusi parandada Saa; tuli koore lahutamise masin või se piima lahutuse masinad Rap; kui kaks tükki `riidlevad, siis kolmas tuleb ja lahutab ää; eks nüid ole paelu `lapsi vanematest lahutud Juu; eläjäd lähväd `kaevlema, kõhe lahutad ärä Kod; lahute na ärä, mis na `kakleve Hls; `kiirdu kokku kasunu, ei saa tat lahute; nüid om ää küll, et jumal ärä lahuts (öeld nurganaisele) Krk; kedä ta om `armsass `võtnu, tyy om nigu süd'äme `kül'ge kasunu, toda enämb ei lahuta `keski Ran; sa ärä lase näil (poistel) kakelda, lahuta ärä, `viska vai tõnõ tõsõle poole, om lahutedu Rõn; kui pää segi lätt, sõss olõt nigu muust ilmast ar[?] lahotõdo Räp; kes vainuküüdse lahotass ar[?], tyyust saasõ arst Se **b.** abielu tühistama mies ja `naine lasevad üks toisest lahuta VNg; pabid lahotasivad `paarisi Vai; nad pidid ikka ennast lahuta `laskma Khk; kuded `riidlevad sõnni kut inimesed lahutavad Muh; kaks `korda keis `kohtos lahutamas Mar; juba `olle lahutet koa Var; täna lahutati kaks `poari Juu; sij lahutas naesess ärä, ma `tiäsin küll et ärä lahutet Kod; vanast ei `olndki lahutamist, mõned `riidlesivad ka, aga ei lahutand Ksi; kuu `aega elasid ja `lahkusid ära, nüid on nad päris lahutud Pil; sij mitu naist är pidänu, `mitmege lahuten joba Krk; nüid nigu laalataidass, nii lahutadass ka Nõo; tyyul `vaie aol lahut' ar[?] tyy naanõ `hindä tyyust mehest Rõu; lahut' mehest är[?], no olõ õi[?] üttegi_`tahtjat, käü ku hojo inne `liina piteh Vas; kas üt's lahotadass, lahotadass `väega pal'lo Se **c.** harvendama peedi umma_küllbedü[?], `saalt tulõ iks lahuta[?], muidu saa ai_`saaki Vas **d.** õlut jahutama, käärimisnõust teise nõusse valama panen pärmi `sisse, lasen [õllel] `käia sial kaks `pääva, siis lahutan ära Kei; õlut lahutama, kui ta tuliseks kipub, siis pannakse teste nõude `sisse Juu

3. lõhkuma, lammutama lahut `silla ärä Kuu; ämäläise `verku ei tohi lahuta VNg; nüid on sie `pliita lagund ja ahi kõik lahudattud `vällä Lüg; poiss, ära roni, sa lahutad sedasi oma `riided ää Mär; va Juhan lagon käin lahotan vära ää Ris; siis lahutati talu ää ja `tehti kõrts KuuK; toim lahutab katukse ää JMd; minu oma mehel oli `riidega kasukas, aga me lahutasime ära VMr; tuulispask kierutab `tolmu üles ja lahutab ära einakuhjad ja akid ja Kad; pootsvaagiga lahutatasse maea kui tulekahju [on] Sim; kivi kirik õli ja `võeti lahutetti se kirik `väljä Iis; nüid lahutad sängi tükkidest Pal; kui sa ärja said `vankri `külge, `tahtis `vankri kua ära lahutata Lai; tyy lahutedi kyyust ärä, tyy Tapatsi mõtsatare Nõo; Peräst lahudõdi nee `hyyõngi maha Rõu || küll lahutava sedä ust (käivad uksest sisse-välja) Kam

4. lahendamaks muutma **a.** rõõmsamaks, pingest vabamaks muutma läks teiste sega meelt lahutama Khk; ma lähe koa korra oma meelt lahutama Muh; ma lähe `sõnna eese meelt lahotama, mo meel na `raske Mar; sai oma viha lahutada, `andis teesele pussiga `rindu Tõs; eks nad vahel lahutavad koa `entid Rap; lähän koa meelt lahutama, ole alati nii kodo `kiini Juu; kui vihasest sai, lahutas oma viha mõne looma `vasta Trm; kui inimene on kurb, läheb ia sel'tsi `ulka meelt lahutama Pal; ma lää miiild lahuteme `seandse pidukse `pääle või `küllä, kodun jäät jo tuimass kah Trv; lahude vällänn ennast, sõss lää `süäme valu üle Krk; ku ta oma `süäme päält tõesele saap ärä kõnelda, siss nigu lahutab, südä saap `kergebäss ja lahedambass Puh; ma_lähä poodi manu muu `rahva sekkä miiilt lahutama

Har **b.** värskemaks, selgemaks, klaarimaks muutma *läks`tuule käde`endast lahutama* VNg; *Kevadine öhk lahutab nii kenasti* Kaa; *läksin`metsa lahutama, kui päeva`otsa tuas tööl olin* Koe; *kui piä uimane on, siis mine`väl`lä lahutama* KJn; *ku esä velle kõrdsist tulliva, siss`tahtsiva`apnit`kapstit`-`-`apu nigu lahut`ärä tolle viina* Nõo; *nyu_syukikka? ai_mu nigu ul`liss, ma ossõndi, tul`li kodo, võt`i`rõõska`piimä, rõõsk piim lahut`tyy jõhvti är?* Rõu || *aga`Kaarli kaval, joonu`rasva, rasu ei lasna`purju jäädä, lahutana viina ruttu ärä* Nõo

5. vereringlust ergutama *`lasti kuppu, et`verd lahutati noh* Vig; *kui veri om tükin, sina määri kellega sa tahad, ega`määrmine ei lahuta verd* Ran; *ku veri`ollu`massa lännu, ega es saa tedä`enämb lahutada kah, pitsitit küll, aga es lähä lak`ka* Puh

6. (palju) jutustama *esä lahut`kül`l-kül`l tyyd`tonte`asja* Ote; *lahot`vana`aolitsi`asjo* Plv

lahuti *lahuti* adralusikas *`kurgidega`atra`külles oli lahuti* VNg

lahutis *lahutis* g -e Jäm Kaa Kse Han Tõs/*laho-*/ HJn Kad

1. lahkuminek, lahutus – HJn

2. õlgkatuse tegemisel lati alla laotatav õlekord – Kad

3. käimapandud õlu *kui umalad ja pärm sees oo, siis [on] lahotis, mud`u, kui alles jooseb, siis virre* Tõs

lahutus *lahu|tus* g -tuse u VNg, Lüg VII Mar(*laho-*) Mär Tõs Aud Tor Ris Juu JMd JJn VJg I KJn, -tse Aud hv Hls; *lahutu|ss* g -se Nõo Rõn, -sõ Krl Plv Vas(*lauhtuss*); *lahudu|s* g -se VNg Vai/*laho-*/ Khk, -kse Kuu

1. lahkuminek **a.** abielulahutus *mees ja naene`tahtsid lahutust* Mär; *lahutavad ää, ei soa läbi`iästi* Tõs; *linnes nüid paelu lahutusi kuulda* Tor; *pulmad olid nõnna`rõõmsad, aga`varsti oligi lahutus* Juu; *egä vanass lahutuisi ei õllud* Kod; *nüid ei oleki lahutust`-`-`mijis võtap tõese naese ja, naene lähäb tõese mehe manu ja`mutku elävä* Nõo; *ei saava üten elädä, teevä lahutuse* Rõn; *ma_ss usu_mehele minnä?*, *et vaest lahutuss tulõ* Vas **b.** lahkumine, äraminek *limbisupp oli lahutuse supp* (pärast seda hakkasid pulmalised lahkuma) VII

2. laotamine *linad on lahutuses, nii`kauva`pieti maas kui kiud`langeb`varre`küljest`lahu* (leotamise asemel laotati linapeod murule) Lüg; *sõnniku lahutus* Iis; *Vai siis ennemalt kui sitta veeti,`angudega lahutati, kõik käis lahutus kätega* Trm

3. trööst *eks ned lapsed old lahutuseks ja`armsad* JJn

lahutus|latt korralatt [õlgkatuse tegemisel] *lahutus lat`t käib sial selle iga ühe korra pial,`vitstega viel ruovi`külge`kiinni* KuuK

lahv¹ *lahv* g *lahvi* Khk Kär Kaa Põi halvatus *lahv läbi leind* Kär; *Lahv läks läbi, võttis parama külje ijjetuks* Põi

lahv² *lahv* g *lahvi* (nahatõõtlemissel vahend) *lahviga lahvitase`nahka`parkimise`juures libedas* Tor

lahv³ → *klahv¹, klahv²*

lahva¹ *lahva* Puh Ote spor V lahke, meeldiv; mõnusa jutuga *Lahva inemine kõigildõ, ega_midägi üteldä ei olõ?* Urv; *`pernaanõ om vana lahva jutuga inemine; ta_m`väega lahva kõnõlamma* Har **Vrd** *lahma¹*

lahva² *lahva* Hi Urv Rõu

1. laus-, lahtine *maja on lahva tules; Seda äi tohi mitte sedasi põleta, et lahva tuli on, ainult nenda, et ta aga küdeb ja `uitsu ajab; Mei läksime aga pääle sini ku, kut lahva vesi tuli `vastu Rei; Järve pääl ol'l lahva vesi Rõu Vrd lahve*

2. lahe, mitte pulstunud *Lahva villagõ lammass Urv*

lahvadi on *Tuli `lahvadi `lahvadi pia `laiali Jõh*

lahvadus *lahvadus g -e suur hulk Ea lahvadus `metsa põles ära; Torm `murdis terve lahvaduse `metsa maha Rei Vrd lahvatis*

lahvak *lahva|k g -ku Hls Nõo, -gu Krk löök, hoop; pauk sai lahvaku Hls; ku püssi lahvak `valla lännu; sji lahvak tulli `tammi `vastu, vji lahvak Krk*

lahvak(as) *lahva|k Puh, g -ku Ran; lahvakas Kod Rõu/-ss/ hooletu, lohakas, laisk mõni inime one `niske lahvakas, `niske ualetu Kod; ta läits nii ul'akuss, ta_s tji mitte midägi, nigu üits igävene lahvak Ran || suure lobaga lahvak inimene Puh*

lahvakil(1)e *lahvakile Ote, -lle Kod lohakile tämä one kõik õmad asjad lahvakille `jätnud Kod*

lahvakuss *lohakalt, korratult ilmatu lahvakuss eläb sji talu Kod*

lahva-lahva on *lähäb lahva lahva suure saabastega KJn; tüdruku `mõsken `rõõvit, tõine `lõhkun üle pää iki lahva lahva, tõine lõönü toks, toks, iki il'lukesi Krk*

lahvaldes *leegitsedes Põledati sedasi, et ta pole mitte lahvaldes põlend, et küdes ja ästi palju `uitsu ajas Rei*

lahvama *lahvama Kaa Han Puh; `lahvame, da-inf lahva|te Hel, -de Krk*

1. lahvatama **a.** *järsku ütleva ku tal vaja ütelte olli, lahvaäs ärä Krk b. meelde tulema Mul lahvas äkist see asi meele Kaa c. süttima Kadakas lahva järsku põlema; Tuluke lahvas äkisti katusest väl'la Kaa*

2. *lahvav (laialt piki pilvi lööv) välk ei ole kahjutegev välk Han*

3. *kahmama `lahvap kost ta saab suhu Puh*

Vrd *plahvama*

lahvand *lahvand lahvandus suur jee lahvand oli, kukkusin `senna Phl*

lahvandis, lahvandus *lahvandis Rid(`l-), -us Mus Hi, g -e; `lahvendus Jõe*

1. jäävaba koht *kinnikülmunud veekogul `kaugemal `seiksid suured lahvandused `sisse `murdand Mus; jääl o suured lahvandused sees Phl; kus talvel joosk jää ää sööb, `sõnna tuleb `lahvandis Rid Vrd lahvand*

2. *rebenenud koht võrgul on suured lahvandused peal Rei; võrgu lahvandus Phl*

lahvatama *lahva|tama Khk Pha VII Põi Muh Käi Vig/lahba-/ Kse Aud Vän Tor KJn Trv Rõu, -dama Rei Saa, -teme Krk Hls Hel*

1. *plahvatama püssi rohi lahvatav Khk; puud lahvatavad põlema VII; Kui ma pane `püuga `õlgi tule, siiss tuli lahvadab põlema Rei; pidrol' (petrooleum) läks maha ja lahvas põlema Saa; pommi lahvateve Hls || `tõmmas ukse `kiinni nii ku lahvas KJn; ta satti vette ku lahvas Krk || äkki meenuma `järsku lahvatav `meele VII Vrd lõhvatama, lõhvatama*

2. *lööma [ta] Lahvat' Unolõ `säntse li'i, et sai Rõu*

Vrd *lahmama¹, lahvama*

lahvatis *lahvatis suur hulk Igavene silgulahvatis tuli eile merest `väl'la; Varblaste lahvatis sõi `soostrad ää Han Vrd lahvadus*

lahvatu lahvatu Kod Ksi lohakas; korratu õege lahvatu ja lahjan `riiden käib; lahvatu ja lagunud maja; nüüd one pošti vedo lahvatu, ei õle `kõrda Kod; sij on üks vana lahvatu inime, alati on tal tuba raesus Ksi || vaene, vilets küll õli lahvatu matus, mette `vorssigi ei õllud, viij talu inimesed, aga `niiskesed lahvatud toedod Kod

lahvatus → plahvatus

lahvatuss lahvatuss lahtiselt, vabalt jalg one lahvatuss `suapa siden Kod

lahve n, g lahve S; lahvõ[?] g `lahvõ Urv

1. laus-; lahtine se suur ahi on `liiga lahve Jäm; lahve vesi paistab, pole jääd pæel Khk; lahve tuli keis `korssnast `välja Mus; Kui kevade järsk sula tuleb, oo küla otse lahve vee all; Kui sa vaadad, siis meri oo keik üks lahve vesi Kaa; üsna kilu `meeter maad oli keik lahve vee all VII; `Aida pole, kõik on lahve, mis `loomadel viga `minna on Pöi || vett täis nii `kange vihm oli, et meie õu oli keik lahve Krj; täna `õöse on sadand, nüüd on keik kohad lahved Jaa Vrd lahva²

2. küllalt, rohkesti `aega on lahve Ans; sii on `ruumi lahve Khk; seda `aasta oli `eina nii lahve Mus; `keiki `asju nenda lahve kää VII; Oleks seda (korvimaterjali) lahve kää olavad, siis teeks korvisi alati Pöi

lahvendama lahvendama

1. puhkama ma lähe lahvendama Muh

2. kurameerima küll see teise mehega lahvendas Muh

lahvendus → lahvandus

lahverdama lahver|dama Jäm Kaa Pöi Mar/lahber-/ Aud Kod Lai Ran KJn, -teme Krk; `lahverdama Kuu Lüg(-mma) Vai

1. lobisema, tühja juttu ajama vanamor on `kange `lahverdamma Lüg; käib ja `lahverdab pikki küla Vai; käib `tõisi `majja lahverdaman, ei `märkä kodo seestä Kod; lahverdab neid `tühje jutte; `tul'li siiä lahverdama, viit mul `ulka `aiga ärä Ran

2. ringi lonkima lahverts pähle ümmer; lahverts ütess puul ja tõisess puul Krk

3. laperdama Täna puhub `valju loed tuult, paneb lipu lahverdama; Pesu lahverdab tuule kää Kaa

lahvert lahve|rt g -rti lobiseja; ringihulkuja kõnnip lahverti `muudu; lahvert `juuskje ja lobiseje ta om Krk

lahvet lahvet g -i Kam Krl; lahvõ|t' g -di Har Vas liiper no_tahetass panda[?] kõik' `raudi lahvõdi `vahtsõ[?]; lahvõdi `lүүdi katõlt puult ennedä, veere `jäie hõörikuss Har

lahvima¹ `lahvima Pöi Muh Hää, `lahvme Pst Hls, (ta) lahvib

1. plinkima, sähvima `seike `valgus vahel lahvib `taeva peal `talve, see oo virmaliste `vehklemine; lage tuli `lahvis ees Pöi; virmalised lahvivad, taevas lahvib Muh

2. kloppima Süda akate vahest sihes `lahvima Pöi; mine lahvi jahu kotid `vasta `seina `puhtass Hää || Ilmad lähvad `varsti ulluks, liit `lahvis `suitsu `sisse Pöi

3. midagi hooletult tegema lahvib vett maha ja rõõvaste pääle Pst; lahvib linu kakku, jätäb pal'lu maha Hls

lahvima² `lahvima, (ma) lahvin (nahka töötlemä) ärja `nahku `tahvlest lahviga lahvitase; lahvitud nahk oo libe Tor

lahvka lahvka Kaa Jaa Muh/'l-/ Jür('l-), lavka Pha JJn Rõu, `laavka Rõu Vas Se(`laafka), `lauhka Khk; lahk g lahka VII müügilett, kiosk, u kauplusauto Lahvka juures

oo iga kord rahvast murdu koos Kaa; sii käib suur lahk VII; kas sa köisid juba `lahvkal Muh; Annab sul ikka `käia nii pika maa takka lahvkas Jür; `uotasin lavka `korda (oma järjekorda) JJn; ma_`lät'si Petserehe, lät'si sinnä `laavkide ala `ostma Rõu; Ma^o osti laavka päält kulatskit, `laavka - - `panti üless ja `saal ol'l siss `osta kah, rõivast ja Vas; and toolõ poisilõ, et mine müü^o ar^o laadu pääl, siss timä lät's sinnä^o `müümä, `laafka alosit pite Se

lahvrok `lahvro|k g -ki Pst Hel Krl/n -k/ avar (üle)rõivas Külla piti tä `kõndse, igävene `lahvrok sällän Hel; `lahvrok' võetõss `õlgu pääle^o Krl Vrd laabruk

lai¹ lai g laia eP M T(g laja San), `laia R(n `laia Vai)

1. a. suure ulatusega, ant kitsas tanusi oli `laia `pitsidega Jõe; `Külvirind õli neli samu lai Jõh; `lauda on neli `jalga `laia Vai; mõnel vanal mihel oli nii kena lai abe Ans; suur lai pael `ümber kübara Khk; külirend oli üks neli viis samu lai Kär; pistand aid `olli `laiadest `pulkadest `tehtud Muh; käterätiku kangas `aeti viisteist `pasmu lai Rid; kitsas oo vago, aga lai oo peenar Kul; meil on `laie `laude pallu Saa; seal on üsna suur lai al'likas Juu; `Mantli kuued olid `jälle ma_`ilmama laiad Amb; suur lai mua larakas; laia searega `suapad JMd; kroav sai lai ja sügav Tür; `mõetis samudega kui lai kül'virind oli VMr; venelastel on laiad püksid Trm; kämmal oli kää kõige laiem koht Lai; kajo serväst lähäb `ummes nii lai, ma_`ilma suur lõhe KJn; mis laiemb sukk, sõss panet `roh Kemp `silmi Trv; siss oli nisama `ndruku, alt laiamba Võn; ta_m ää lai tii San; laia tee peal(e) halval(e) teel(e) `laia tie pääl käüb, sie ei ole `oige `ihmine Vai; sandid inimesed keivad laia tee peäl Khk; ta on laia tie peal läin Ris; see nihuke laia tee `peale läind, nihuke ul'akas Juu; läks õige nuorelt laia tie `peale VJg; käib väga `laia teed, ega sellest iad inimest enam saa Ksi; lapsed läksid laia tee `peale, `keegi ei õpetand neid Plt **b.** suure läbimõõduga `laia lund sadab, sula akkab tulemaie Lüg; mõned on `õige `laia `suuga `varrukad, nagu kottid Jõh; Leib on nõnda ää vajund, muidu üks lai lätakas Põi; keelikrohud_o `laiade `lehtedega Muh; suured laiad uad Mär; Külma ilmaga sajab ibemid, soja ilmaga aga sajab `laia lund Han; `kasvas nisukese ilusa laia lehega VMr; vana `uhmrid ma nägin küll, põhi on teravam, päält laiem Äks; `laia lume `lopsi satass maha, ku `lõokse lendäss maha Krk; tõlva tõene ots `olli peenikene, tõene ots `olli lai Kam; l a i k a l a suurem kala, vääriskala – S seal `ollid ühna laiad kalad laua peal Muh; Lai kala oli siiskid vehem, seda sõõdi aruleste aegadega Emm; Silk, kilu ja viidik ja muud sõhust, nee äi ole laiad kalad Käi || liiga avar kui parajas ei õle, siis on lai Lüg; ma_p taha neid `laiu `riidid mitte Muh; nõnda `laia rõõvast ei ole mul vaja Saa **c.** (kehakujust, -osadest, vormidest) Nägu `teisel lai kui labidas IisR; [inimene] lai ja ümmargune kud `erne labu Mus; laiad sarved, nagu ärja sarved, ega sest [lehmast] piima `looma tule Emm; laia silmadega Aud; suur põrakas laia kõndiga mies oli JJn; laiad kulnud, laialt karvased Lai; ää obene, lai rind, perse lai, lühikse kupedega ja kuiva `jalgege; lammass õige lai, nätä, ka ta paari tyy võh Krk; `väike suu om ilus, tõesel om lai suu - - toda es rehkendädä ilusass Ran || [koer enne poegimist] oo ikka nii pitk kut lai Muh; Kukkus [maha] naa pitk kut lai Emm | (naerust veninud suust) naerab laia `suuga Jäm; mis sa laia mokuga nairad, nairad laia `suuga Khk

2. ruumikas, avar, kaugele ulatuv Maailm suur ja lai, ruumi kõigil Põi; läks `laia `ilma Tõs; Poõsid `lähtväd `laia `jõlma `ulkma Khn; mets oo lai Tor; läks `laia `ilma, `lahkus

emast ää Juu; läks laia maailma `piäle `ul'kma, es õle aset ei `kruñti Kod; latse laian ilman puha Krk; lai koit ~ valge (valgenemisest) lähäb `ommiku `valgemast, lai `valge juo Lüg; no `tõusege üles - - suur lai `valge `väljas Khk; Öues juba lai valge, mis sa sest kelluajast änam küsid Kaa; `päike `laidas `valges, tõuse nüid üles Pha; oli nihuke paras lai koit Juu; nii lai `valge, mina ei ole veel `silmagi `kinni saand Tür; täis lai koit on jo väilas VMr; lai välk põuavälk [mis] lai välk on, ega sie `kahju ei tie Amb; lai väl'k, ku `taeva veere lüü punatsess Krk

3. fig suureline, praaliv ta elab üht `oolimata ning `laia elu VII; Esiti oli nii suur lai mees, `kiitis oma suurt raha Pöi; Äi talund sihantsed laia elamest Emm; küll se on lai mijs KJn; sedä tüdrukut küll võtta ei massa, sii ütelts õige laia eluviisege (kõlvatu) olevet Krk; tei ennäst nii laiass, kit't ja suurust, et temä nii ja nii `kange Ran; laia lõuga ~ suuga 1. lobamokk laia `lõugidega, midä `sülge `suule tuob, sedä `vällä `ütleb Lüg; `laia `suuga, ei piä `kiele all midägi Vai; see `laiade `lõugadega inimene, lai suu, jõva oma `lõugi talitseda mette Khk; laia `suuga inimene, paelu räagib ja lobiseb koa Tõs; va laia lõuadega vanamor Ris; laia `suuga ja plaristab aga `peale Juu; laia `suuga, loriseb pailu Koe; kes pal'lu loriseb, se on laia lõuga Sim; tema nisuke laia `suuga, temale ei või `kõiki `asju `rääkida Plt; tal om ää laia lõvva, sääl ei kurda `kinni midägi Krk; tuu om laia `suuga, pal'lu lorib Ran 2. ropendaja, vanduja `tõine on `kange `laia suuga, on `kange `vandumaie Lüg; aab `albasi või na paha sõnu enese suust vällä - - on na laia `suuga Hag; laia `suuga, `ütleb sõnu mes ei õle `kõlblik Kod; ken rumalast kõneless, roppa suust `vällä aa, om laia `suuge Krk

4. (abstraktsemalt) ulatuslik, suur `laia mottega `ihmine, tämä `tiedä kaik Vai; Nägu laia naaru täis Emm; laiad `tahtmesed oo mõnel Mar; Sina `ütled ühe sõna, tema paneb kaks `juure ja lähäb laiaks Hää; jumala arm on suur ja lai Koe; laia `tahtmesega, ei sua kellegist täis Plt; ilma raamat om suur ja lai Krk; sij `kargless ku kirp tühjä pauna sihen, laia mõtetege Hel

5. häälekas Tegi laia eeld Emm; teil on siin nii lai jutt Koe; [tal] on alati lai loju nõnna et kisa kõik kohad täis Kad; `laulis laia kõriga Lai; kisendab laia kõrist Plt || [rääkis] laiemad keeld (murret) Phl || sij aa `laia juttu (ullikesest) Krk

Vrd laialine¹

lai² lai(-) g laia Hel Nõo Võn Kam Ote Rõn San Kan Plv Röp lahja lai kapst ei ole ää, kapst piab olema `väene Ote; kae_ `nä `li_ laia?, nu_ sõogi?, a_ tuu lai süük, tu_ kävve ruttu kihäst läbi kah; maa om laiass jäänu San; lai liha tailiha `süütse minnu laia lihaga Ote; kõhn `siga, taast saa lai liha; laia lihage iks keedetess suppi San || puraviku torikosa puravikil `võetass lai alt ära - - seda ei süvvä Ote **Vrd** lahe², lahe-, lahjalih

laia `laia Kär Hää Saa JJn laiali, laiaks Lastel ei `anta pailu `juua, et mau `laia ajab; [lehm] nina `sõõrmed `laia ja lõõtsutab Hää; `jätsin [mesilas]pere [talveks] `liiga `laia JJn || kukkus `laia maha Saa **Vrd** lakja

laiadlane → laialdane

laiak¹ laia|k g -ku väikese kasvuga olend tämä one til'luke nagu laiak; sij vašk one nõnna madal ja laiak, ei lähä suuremass Kod

laiak² → laiakas¹

laiakal(l)i `laiakal(l)i a. laokile Obuse `riistad jättäs `õue `päälä `laiakali Jõh b. laiali `võeti lina pihust `niisike pisike `kiere ja sie `tõmmeti `ninda `lahti `laiakalli Jõh

laiakane laiaka|ne g -se lai, laiakas `Pitlik laiakane paekivi; isastel on ümmargused, emaste `kitsedel on laiakased [sarved] Pöi

laiakas¹ laia|kas Sa Hää Juu JMd Trm Kod Plt KJn/g -ku/ Hls, laia|kass Krk Puh Võn, `laia|gas Vai, g -ka; laia|k g -ku Hls laiavõitu arjastega preesis on kut rõnjas preesis, aga alaspidi `pitklik, ülalt laiakas Jäm; `kammisid, neid oli ka `lestade seas, laiakad kalad Khk; Koti nõel on kõvera laiaka otsaga Pöi; meie vanad ju tahme laiaki `riidi Hää; [vikati] laadik õli `õige, lüde (löe) puult laiakas Kod; nij rõõva om `õmblemise poolest vähä laiaku saanu Hls; kaalil om laiaka lehe Võn

laiakas² `laia|as g -a Lüg Jõh tõlkjas `rakvere `raiped vai mei `kutsusimma `laiakad, jah, `kollased päält; `laiakad `kasvavad `viljä ja `ärjapä sies Lüg

laiakil laiali keik sinu `asjad on `laiakil VNg Vrd laiakile

laiakile laiakile Kod Plt Puh; laiakille Vai/`l-/ Kod laiali puud on kaik `laiakille Vai; karjalinnukesed tulevad karja `juurde, kui `lendu tõiseb, ajab saba laiakille; sij obene juakseb ilosass, jalad laiakile Kod || veeke laps oo laiakille eden Kod; obused kukkusivad ja jäid laiakile tee `peale Plt Vrd laiakil, laiakili, laiakule

laiakili = laiakile asja om laiakili puha Hls

laiakule = laiakile teised läksid kõik laiakule Tõs

laia|käpa|mees 1. kontvõõras laiakäpames, mõnikord tuleb neid `terve karja Aud

2. euf hunt – Mär

laial laial Pöi Muh spor L, Ris Juu laiali Lehed kõik põllal laial Pöi; meil nisud kõik laial Muh; käib õlmad laial Mär; Kõik külädess laial, kissi nad nda ruttu käde suab Khn; pered on laial üks üheteisest Vän; kaar lüüaks laial vikati `lüõga Ris; pane uks natuke `koomalle, mis ta nii laial teeb Juu || jooseb na mis pea laial `otsas Kse

laialdama laialdama “laiali laotama“ `tämal one muad laialt käen, võib tõesele kua `anda, siäl oo küllält tädä laialdata Kod

laialdane laialda|ne Kuu/`l-/ Jäm Khk Kär Muh Mär Han Tõs Ris JMd Koe Kod KJn SJn, laiadla|ne Aud Hää, `laialdai|ne Vai, g -se ulatuslik `laialdaised `einä maad Vai; rikas mees, laialdane piir kää Khk; laan, laiadlane mets Aud; `pikne `lüümagi `tamme, temal on laialdased juured SJn || laiutav vägä laialdane õma elokõrraga Kod

laialdasa laialdasa VNg/`l-/ JMd laialt inimesi oli kuos aeva laialdasa; mua on laialdasa vie all JMd

laialdi laiali, hajali talud on kõik laialdi LNg

laiale laiale VII Pöi Muh Lä Aud PJg HaLä JMd JJn Tür Kod Krl/-õ/, `laiale Lüg, `laialle Kuu Vai; laeale Ote, lajalõ Rõn(-e) Röp laiali ige `ilma `kaare `puole `laialle Kuu; jutto `männö `laialle; `tämä `naura `ambad `laialle Vai; lina `veastrik aab tiivad laiale Muh; siis tä lõõb oimed laiale kui tä ojub Mar; [rukis] tõmmati rehale laiale Vig; [kuhjal] malgad pial, muedu tuul oleks laiale viin Kse; `loksuja kana on lõõbakil, tiivad laiale Nis; meie uks on alati laiale `lahti (pärani); tukkus ja vajus laiale teese `sülle Juu; lapsed `taässind kõik aässad laiale JMd; ärä lahe eläjid laiale, siis sa et sua jagu näiss Kod; kükitedi [lina] kõede ladva `pääle üless, alt laeale, maa `pääle maha Ote; ku vähk om ihu sisen `valla, siss ta

aap `endä lajale Rõn; tiä naard suu laialõ? Krl; seto? ošteva `tõrva ja `veivä? lajalõ Räp || jooseb `peale pea laiale ots Mar; mõtted on nii laiale (hajevil) Juu

laiali laiali eP M Puh Nõo Võn, `laial(I)i VNg Lüg Jõh IisR

1. hajali; üks siin, teine seal; laokil(e); laiemale alale olivad `viie vai `kuue `venna mis nad olivad, siis olivad keik `laialli VNg; siis pidi tämä (leivataina) `vaalima `ümmärgusest ku kana muna ja siis rõhusid tämä `laialli Lüg; siit vädasid laevad puid laiali Jäm; ühel asjad `kordas, teisel luhakile, vedelevad laiali VII; kanad klibivad laiali vilja Rei; vihm tuli `peale, eenad jäid kõik laiali Mär; inimesed läksid laiali Tõs; tuul ol'li põhu puha laiali kannud Saa; mõni pani `püsti [lina] pihud, et aas alt laiali ja mõned `jälle lahutavad laiali Amb; kari on laiali, siis on uoletu karjane Koe; läksivad kõik sahin taga rohu `sisse laiali VMr; lahutasid küt'ist, labidatega `loopisid mulla ja tuha laiali Trm; `kange tuul tuleb, viib pilved ärä laiali; piim lähäb nüid keik üle lavva laiali Kod; `kartula unnik on laiali `aetud KJn; jätan `rõõva siis laiali Trv; jäätät tүү laiali puha Krk; нуу Jaani latse olliva küll egän ilmakaaren laiali Nõo; pea laiali (otsas) hajameelne, -meelselt, tähelepanematult Tuli `lahvadi `lahvadi pia `laiali Jõh; Nuorematel piad `laiali `otsas, `nende `uolest või kedagi jätta IisR; jookseb pia laiali nagu tuule kul' Lai; Jooseb pää laiali otsan, mis sest kasu om Trv || (millestki abstraktsest) töbi lagub laiali Jäm; lagus jutt laiali `rahva sekka Kaa; mõtted on laiali, ei `märka midagi Kei; mõtted on kõik laiali, ei tea mis `peale akata VJg; jutt `läkski laiali Kod; ärä aia seast juttu, jutt lää laiali Krk; mõtte om laiali Puh || fig Aru perset `müüda laiali Hää

2. pärani; lahti, avatuks ku_sa lähed, `kuue `elmad `laiali VNg; Juba kisub suu `laiali, tuleb vist `menna magama Jõh; Säel peres on `kõigil alati `lõuad `laiali (naeravad palju) IisR; `naeris laiali `suuga; sel suu laiali pees (lobiseb), laiem kut oleks kuub alt Jäm; keere riie kogu, `missi sii laiali teeb; üks laiali `lahti, `kärmpsed tulad `sisse Khk; kut kukk aab tiivad laiali VII; Koeral on pala, lõuad laiali, lõõtsutab Põi; aa arud laiali, kihuta karune vahele = obune pannasse `vankri ette Muh; karulakk - - tuti `viisi aeab oma laiali Var; sääl tulnu sika `vasta, lõvvad laiali Hää; suu oli laiali kui kääri pärad Juu; tuul aab õlmad laiali JMd; üks laiali `lahti Koe; alati naerab, `ambad laiali Trm; lill lüüb eelitsused `lahti, lähväd eelitsused laiali; seesäb jalad laiali nagu ar'k Kod; nagu luik lüönud siivad laiali Pal; kuue õlmad `lahti laiali KJn; aiguteb, siss aab `lõugi laiali Hls; kul' aa `siibe laiali Krk || fig punatse `kärplise koorege [kartuleid] es kannate `kiia - - keeve `lõhki, õlma kohe laiali Krk

3. katki, tükkideks, koost lahti `riided `lähtvad laiali Rei; vana maja nagu lõõvik, vajub laiali Pal; klobistas adra kudagi kokku, `varsti läks `jälle laiali Lai

Vrd laiakil, laiakile, laiakili, laiakule, laial, laialdi, laiiale, laialla, lakja

laialine¹ laiali|ne Jäm Khk Rei Mär Kse Tor VJg Iis Kod KJn M(-lin Krk) Ran, -le|ne Khk Var Aud Ris Plt SJn, `laiali|ne Kuu Lüg VNg, g -se; lajali|ne Urv/-nõ/ Räp, g -se TLä Ote Rõu Plv Vas, -tse Har Se; lajalõ|ni (laia-) g -dsõ Krl

1. lai, laialdane, avar, suur `Laialise puu `õksad ulatusid ülä tie Lüg; suur laialine komm oli [ahjul] ees Khk; laialised ruunid kää Mär; laialene meri ja vesi, suured aurikud sees Var; `ästi ia laialine ruum Iis; org one laialisem, nõdu on `kitsam Kod; karjaga oli ia `käia, laialene karjamua Plt; ku õige laia sarve, siis olevet laialise piimäge (hea piimaanniga) Krk; `ütlevä, et suurde `sil'miga om lajaline `vahtmine, sa näed `väega lajalid Ran; ku_ta

`olli suur lajaline, sis_ta `olli joba suu Nõo; suure lajalise ainamaa Ote; taal om ta sehtv väega lajaline Har; näil ol' lajaline ussaid Rõu || `lailised juttud on `liikumas VNg; laialisi mõttid tuleb Var; taal inemisel lajalitse^o mõtte^o Se

2. kerglane, praaliv eläb laialiss elo, `tõmmab miässegä Kod; eläb laialest elu, ei pea enese üle `mõõtu Plt; laialise jutu ja laialise tembuge, ei ole jutul jäkku egä sõnal `sõlme Krk; eläss laialist ellu^o Krl || laialise jutuge (ullikesest) Hls; tal om laialin mii'l, tal ei ole `õige mii'l' (nõdrameelsest) Krk

laialine² laialine laidadest koosnev katõ laialine `undruk Plv Vrd laidaline

laialla laiali Kel `korvad o pää külest `laialla, on tark inimine; `Leuad `laialla `nindagu uppund meri `ärjäl; pilv haju siva `laialla; Karuda sa `heinäd hüäst `laialla Kuu || Mes sa `perguline `mõüräd siin kori `laialla; `rinnad `laialla `ninda ku `ruogitud meri `ärjäl (nõöbid eest lahti) Kuu

laialt laia|lt Khk Muh Rid Mar Aud K I M Ran Võn Ote/laea-/ San, -ld Hää Ran(laea-) Nõo; `laialt (-ld) Jõe Rld; laja|lt spor V(lajaltõ Har, laea- Se), -ld TLä

1. laial alal; laialdaselt, ulatuslikult täma tiab küll kõik maa `ilma `asjad, `räägib ikke pikkalt ja `laialt (põhjalikult) Lüg; Võttas `laialt ette ja `plaanitses, oligi `varsti võlad `kaelas IisR; erk tuli kui laialt põleb Aud; Meešte sokil kuju nii laiald kui tahad igad jagu Hää; mõnes kohas suurelt laialt vesi `lahti Tür; kui juba nii laialt `tiatakse, mis sest siis viel varjata VMr; seda nime olen kuuld kohe õige laialt Kad; tal'v tii käis laialt, `soosid pidi - - talvel saab ju pal'lu `kohtasid `õigest `sõita Äks; laiad kulmud, laialt karvased Lai; miä ei tää kui laialt tedä (rahet) tuli, aga sää'l mede kohal tuli `suuri jäätükke maha Pst; temä võit laialt ette Krk; vaanik om laiald `ümbre pää Ran; toda `umblejat kiteti - - om lajald kuuluss Nõo; tuvikõsõ_tek'kive_pesä_sinna^o, siss ol' kõik laialt sitta täüs aet San; sa olõt ma_i_lman lajal't käünü^o ja pal'lu nännü^o; timä sellet' pikält ja lajal't, kas mul tyy kōik' mii'lde tulõ Har; kala käü `päivä lajal't `väega^o, a `üüse om paigal Vas

2. suurel hulgal, palju; suureliselt, priiskavalt `käisima `pulmas ja `antsima, lobu oli `laialt VNg; sie, kes `laialt `räägib, on `laia `lõugadega Jõh; tämä käüb `liiga `laiald `ümber Vai; siis oli löbu laialt, pole siis löbu `puudust `olnd kessegitel Khk; mõtted kõevad laialt läbi Muh; mammal on siis `saaki laialt old JJn; käib rahaga laialt `ümber Trm; näil on `ruumi laialt Kod; laialt `raami kähen Krk; mes sä korgutad `endäst, ega sul toda raha nii lajal'd ei ole Puh; kas Maril `putru nii lajal'd `olli, et sulle ka jakku Nõo; mul om naid `sõpru õigõ lajal't Har; `lat'skõistõl om no illo lajal't Rõu; koho `piimä tet'ti suvõ poole, ku_ `piimä lajal't käeh ol' Vas

laialti laokile, laiali tal om sij asi õige laialti jäänu Krk

laia|meelne hajameelne laia `mii'lne inimene, ul'ab `seie ja `sinnä Kod

laiand laiand põllutee, maariba põldude vahel minge laiandi pealt läbi; laiandit kaada läks tee; teene põl on piiri aed, teene põl on laiand Mih

laiapäraliselt laiapäraliselt suurejooneliselt – Pai

laia|püksi|mees hum naine naiste `rahvid vahest `üeldud ka laiapüksimehed, undrukud olid laiad Ksi; laiapüksimehe tulõva `vasta, no^o õks hääd `õnno ei saa^o Har

laias `laias Hää(`laies) Saa lösakil, laiali; pikali Istub jusku va kostal `laias maas; Laßsmagu, suure kõhuga, kõht `laies ijs Hää; kukkus `laia maha, `laias maas Saa || sakris Jusku noolus lehm läheb, pää `laies `otsas Hää

laiaste *laiaste* Hag; *lajastõ* San Krl Har *laialt oea parem enese suu* `kuomal, äe na *laiaste või suureste reagi* Hag; *tuju kõnõlõss veidi?*, *ei kõnõlõ?* nii *lajastõ* Krl; *tuju om* `väega *lajastõ* `käüjä *elläj* Har

laiat *laiat* g -ti Trv Hel; *laiet* TMr rõhtlattidega *suletav ai*amulk *kolm roovigut ol'l ihen* *laiatil* Trv; *ma lätsi üle laiati*; *tahraia laiati* om maha `võetu, *mine pane üless* Hel **Vrd** *laide*

laiati *laia* kaup, *laid* haaval *laudu* ja rõivast *pandass laiati* Puh

laid¹ *laid* g *laiu* S L; g *laju* Pha Põi Käi Phl, *lao* Jaa Põi Muh Khn, `laidu Jäm Pha Emm Tõs; n, g `laidu Jäm Ans Khk Krj Var Tõs väike (mere)saar *kurja ilma eest läksid* *Vahase* `laidu `peele Jäm; `ruhnlased - - *laivaga tulid sedasi* `laidu `ääre ja siis `laidus `ööbisid Khk; *lehmad sihutse kõvega paadi järge ja viiasse lai*u `peele `sööma Mus; *Laju ein oli* `söödav *ein* Põi; [Pädaste] *all o lao silm. läks silmast läbi* `suure `laidu; *nee oo Iuma laod* Muh; *mere lajud on juba poole suuremaks* `kasvand Käi; *loomad on* `laidude *peel* Phl; *ühöl laiul on* `metsa *peal* Rid; *keevikud ja koovikud ja, need oo* `änämeste `laidute *sees, kus nände pesäd on* Var; *tegime* `laidus `eina Tõs; *Poõsid läksid* `laidu *munõ* `ot'sma; *mõnõ lao piäl ond üks maja* Khn; `laidus `püiti *võrgudega kalu* Hää

laid² *laid* g *laia* Trm KJn T V, `laia R, *laiu* Kse Aud Tor Hää Saa M, *laidu* Jäm Emm Käi, *lao* VII Muh Khn, *laju* Põi, *laeda* Kod; g *lae* Ris

1. *paan, riba* `suured `sielikud `tehti `nelja `laidased, `kanjas `kuoti ja neli `laida `aeti kokku Jõe; *keik oli* `sirge `laiaga [seelikud] VNg; *kuue laid leigatakse* `kanga `äärest, *nii mitu* `laidu *kut kuub lai tuleb* VII; `õmleme *laod kokku. neli* `laidu *läheb aluskotile* Muh; *Purjuriide laidud aa* *keik ühelaiust* Emm; *Kört iest kulun, taris uus laid ede* `aada Khn; *laiud olid* [välja] *lõigatud* Aud; *ümbrik* `tehti *kodu, laede* `viisi, *lae pikkus* `võeti `ühte `karva Ris; *kui undrukad tehasse, siis pannasse kaks vai kolm* `laida *kokku* Trm; *vanast tette* `korti *läbi lõigat laidege, sõss tulli alt aharik ja päält* `ahtep. *tetti nellä laiust ja viie laiust* Krk; *mes sij* `väike *viga kõtueditsel laial tähendäb, põll pane* `pääle, *ei näe* `kiägi Nõo; *hobõsõ tek'k* `koeti *kattõ* `laida Kan; *Mul seo* `ündruk *om nellä laiaga?* Urv; *löövi päälmädses kattõst ol'l purjo rõõvass, egal mehel pidi olõma viis* `laida *toda rõõvast* Räp **Vrd** *laie*

2. **a.** *paadi küljelaud* *Vei* `tormiga `juomi `tulles `vasta *kive, löi mittu* `laida `paadild `lohki Kuu; *laidu on sie, mingast vene on* `tehtu; *laiad oli* `männist - - `männi `lauad *puha* VNg; *laidu(s) ~ laiul(e)* (paadi *laudkere valmimisest*) *paat sai* `laidu Jõe; `enne *igä* `tuodi `männü `oksad *koverad, miijest siis hagati* `kaari *panema sise kui juba sie* `laiduss *oli paat ja korguss* `väljäss Kuu; *vene saab* `laidu Hlj; *jo vene on* `laidus, `tarvis *akkada kaaretama; [vene] saab* `varsti `laiule; *alus* `seisa *juo ulk* `aiga `laiul VNg **b.** *paadi kül, parras* `Paadi *laid oli* `tervane, *ma* `rienasin `sieligu *ärä* Kuu; *mesterahvas* `laške `pullõ *ja naisterahvas paänd* *kivve üle laia* `järve Võn; *tal oma?* *madala?* *laia?* Räp || *äär, serv* *Meil taheda, et kalad* `täüdüväd `olla `ninda `suolased, *et* `valge *rähk kohe o* `panni `laiduje *küliss* `keitäjess Kuu

laid³ *laid* Kuu, g `laia VNg, *laeda* Kod **latt a.** *toobripuu* *Tuo* `tuovri *laid* ja `viemme `lehmäle *juomise ede* Kuu; *edemält* `tuurvega (toobriga) *kañnid laedaga* *apet* `lauta. *laid õli* *alate tare eden nukan, siält võt'id* *kui vaja õli* Kod **b.** *aia-*, *viljaredeli vms* *latt* `roika *aed*

oli `püsti `laiad, `ninda `viltu `lauditu; `erned `pandi `kärpa -- `laidade `piaie; senel aja `augul on `laiad ies VNg

laida `laida Kod Plv moodi, laadi lapsed one isä `laida Kod; nuu? umma? õkva? ütte `laida Plv **Vrd** laidu¹

laidaline `laidali|ne g -se laidne `sirge `laidaline `sielik; minu `kuube one `nelja `laidaline VNg **Vrd** laialine²

laidapu → laidpuu

laide laide g `laite I(n laede); n, g `laide IisR; pl `laide T(n laie), `laidõ? San V(n laieh Se), `laite? Se, laie? Lut rõhtlattidega suletav aiamulk; aialatt Kes siis viel `laidet `lahti tegi, `uetasid reha `piaie ja üppasid üle IisR; luamad on `laitest `välja lähnd Iis; laedet vaja kõbida Trm; mine üle `laite, siäl one madalam Kod; `laidest `olli ää üle kävvä; sügise ku aia `kraami nakati ärä vedämä, siss `võeti `laide maha Nõo; tsia olliva `laide maha `lahknu Ote; kas omma `laide? üles pant, eläjä? tulõva `vällä San; `laidõ ol'li_madalamba_ku aid, sält ol' hää üle keksata? Kan; sääl ol' üts lehm, kes kõik' `laidõ? vallalõ võt't Urv **Vrd** laiat

laided pl `laided linavarred koos tühjade kupardega esite sai küll [linaseemet] läbi peenikse sarja `laska, et `laided `väl'la sai. `laided jäid sarja peale; lina `laided `oiti katose arja `kinni panemese jaos Mih

***laidema** nud-part laidenu lahtuma viin om ärä laidenu San

laider `laidre g `laidre Tõs; `laidõr g `laidri Khn tõstetav paadi põrand, põhjalaud `laidred oo tükkidest kokku `pandud Tõs; Angõrjas pugõs `laidritõ `alla Khn

laidik `laidi|k g -ku (mõrra või noodalina osa) `laidik on rüsa linatükk Jõe

laid|maa saar laidmaade peal ilvest ei ole Muh; siit laidmaa inimest (hiidlased) Emm

laidne `laidne g `laitse Khk Muh Kse Tõs Aud Tor Trm Kod Lai, `laidse KJn Trv Hls Puh; `laida|ne g -se R

1. a < laid² **a.** (kangast, seelikupaanidest) `suured `sielikud `tehti `nelja `laidased Jõe; `Enne olid ne `sieligud `oite pikked ja `mitma `laidased Kuu; kahe `laitane `paida Vai; see kot't_o nelja `laidne Muh; ühe `laidne alusriie Kse; pikad kõrdid, `metme `laides Aud; kolme `laidne särk õli sel'jän Kod; mia tei nel'la `laidse kõrdi Hls **b.** (paadi küljelaudadest) `Viie `laidaste sou `paatijega `kääüüd `Suome vahet, vähämäd `paadid old `vergumerel `kääümiseks; `Paadid `olled `ennevanast kahe `laidased, kaks `laua `korgust `korged Kuu; on `kolme `laidasi ja `nellä `laidasi `venne Vai

2. a < laid³ `pandi `eina ka `kärbaste `piaie -- [olid] `kolme `laidase ja `nelja `laidased [kärbised] VNg

Vrd laadaline², laadeline², laadiline, laadine, laadne, laikne

laid|puu laidpuu Vas; `laida|bu, -puu Lüg; lai|puu Rõu Lut põikpuu **a.** (aiamulgu sulgemiseks) verävä `kõrva `puudele `raiuti `augud `sisse ja `sinne `lüödi `õtsapitte `laida puud; `vihma `tilgad on puu `õksides ja veräva `laidapude `küljes Lüg; panõ laidpuu ette Vas **b.** (silla ehitamiseks või vesise koha katmiseks) `enne pane `õrred ja `õrside `pääle `laidabud; tie `laidapuid panema -- nied `kiikusid vie pääl, obosed ka õppisid `käima, siis `astus `laidapuu `pääle Lüg

laidu¹ moodi, laadi Minul nõid mõlemad pojad `ühte `laidu Hää **Vrd** laida

laidu² `laidu = laidukirves Kuhu sa `laidu veid Kuu

-laidu Ls ütsilaidu

laidu|kirves “lai vene kirves“ `laidu `kirves Kuu; *laedo kerves, nisuke lai õhuke kerves, kellega `iäste tahuda suab Juu -väärt halb, laitust pälviv `laidu väärt `asja VNg; laedu väärt tegu Tõs; see on küll laiduväärt, kui einad maha vihma kätte jäetse Saa; laiduväärt inime VJg; üks laedoviärt tüü, sedä ei sal'i nähä Kod; ta no külh ei olõ laiduväärt, `taaga võid pia rahu olla? Har*

laie laie (kanga)laid iks uma neli laiet Har

laiemal *laiemal* Hää, `laiemmal Lüg laiemini `Õuveküök õli neil taga `aia`nurgas, puud õlivad `püsti, alt `laiemmal, ülält puolt terävamb Lüg; *Kas sa `paännid ristid `kuymal või laiemal (kindakirjast) Hää*

laiemal(l)e *laiema|le* Muh Mar Tõs Tor, -lle JJn TÜR Äks, `laiemalle Lüg IisR rohkem laiali *Akka sie `sulle mitte sugugi - - piab `külle`õmblustest `laiemalle `laskema IisR; `tõmba vähe laiemale Muh; kaks aga `pandi `ristimidi, otsad laiemale, obu `pandi `sinna vahele Tõs; lükka värav laiemale Tor; parred `aeti `kõrgel laiemale TÜR; sõkud kohe laiemale [heinakuhja] Äks **Vrd** laembale*

laiemalt *laiemalt* Muh Phl/-ld/ Mar Lih Trm Plt, *laiempelt* Hls, *laiepelt* Krk ulatuslikumalt, rohkem *mõrra tiivad, ne `püüsid laiemald kalu Phl; tä ikke laiemalt köind, tä tiab `rohkem Lih; `lүүdi mätas `varda `otsa, siis vesi jokseb laiemalt Trm; sa täät iki sedä laiepelt ku mea Krk **Vrd** laembalt, laiembide, laiemini*

laiembide *laiemalt pүүrkaari `aina `olli pal'lu, tulli laiembide `laotada, muidu es kuiva Ran **Vrd** laembide*

laiemini *laiemalt `niisi `kahte `sorti oli, ühed tihemini sõl'mitud ja teised olid laiemini sõl'mitud Plt*

laiendama *laiendama* spor eP(excl Ha), Hls/-eme/ Ran Puh, `l- Kuu VNg Lüg Vai/-mma/; *laendamma* Har, *lajendõmmõ* Krl

1. *laiemaks* tegema, *avardama*; suurendama `pello maad voib ka `laienda, uut maad `juure tehä Vai; *Nee on `eese elu `järge laiendand (parandanud), taha teind õhe kambri `juure Põi; laiendas võimu `piiri Kse; ta on oma `põldu ja eenamuad pai'lu laiendand JMd; kleit on `kitsa`võitu, tahab natuke laiendata VJg; kangast peab laiendama, sõredamasse `niide panema, kui on kitsas Trm; sut'skaga laienedi `mõrda Ran; ta nakass ka_ks umma peret laendamma, no_m jälle `väikene poig Har*

2. *raiskama*, laialt elama *kie `oiab oma `asju, ei `laienda `kuski, on `kange `oidlik; `tõine `laiendab puha kääst `vällä Lüg; laiendab oma vara laiali Iis*

laiet → laiat

laigas¹ *laigas* g `laika kamakas, pank save maast tulevad `laikad üles; siin on suur jää `laigas, sene `laika `pääle võib `menna `sõitama; neid `laikaid on kevade jões pali kõhe Lüg

laigas² → laegas

laigass *laiga|ss* g -sse Ote, -ssõ Kan Krl/n -s's/, -sõ Se; *laegas* Kod, *laegass* Nõo Kam, g -e laukotsaga lehma nimi *lehem õegatasse laegas, ku lauk oo õtsa eden Kod; laegass om üits kõik merände, aga laik otsaga Nõo **Vrd** laik¹*

laiguline *laiguli|ne* Jäm Khk VII Põi Muh Kse JMd Kad VJg Äks Lai, -le|ne Plt, -lõ|ni Krl/g -sõ/, `laiguli|ne Hlj Jõh, g -se; *laeguli|ne* Muh Rid Mär Kse PJg Tor Juu/pl-/ Trm Kod/laego-/ Pal Ksi Ran Nõo, -le|ne Muh spor L/laego- Kul Vig/, JMd Äks KJn, g -se

laikudega riie sai värvitud, aga jäi nii laeguliseks Mär; taevas laiguline, tuleb teist ilma Kse; laegulene nägu Tõs; kangas ol'li laeguline, üks koht mustjam, teene val'kjam Tor; kõik taevas nõnna plaeguline, küll ta sadama akkab Juu; vili on tänavu põllul laiguline JMd; kui panna pailu lõnga ja vähä vett katlasse, siis jäävad lõngad laegulisest VJg; oras tuleb nii laeguline, tükid pal'jad vahelt Trm; ta (hagijas) on punane ja niskene laiguline Äks; vanast sai laigulist lõnga osta, see oli kal'lis loe lõng Lai; ma? värmsi rõõvast, ol' laigulõni saanu? Krl Vrd laiklik, laiklene

laiguti laiguti Jäm Kaa Krj Saa JMd Kad Lai Hls, lae- Mär Vig/-go-/ PāLo JMd Pil Ksi KJn laikude viisi; tükati kasuka karu laiguti päält ära Krj; põllod oo laigoti pal'lad Vig; päev pleegib mõne kanga laiguti ära Saa; lumi ja vesi on põllud laiguti pal'laks võtt JMd; ilus rukis laiguti paljas Kad; laiguti sadas sial vihma Lai; võtnd laiguti orase pal'laks Pil

laih → lahja

laihtuma laihtuma Vas, -mma Rõu Plv, -mõ Krl; nud-part laihtunu? Lut lahjaks jääma maa om är? laihtunu?, ei ole? väke ämp Krl; ku inemine kehev um, laihtuss; eläjä laihtuse? Plv

laihuma laihuma “ära jääma” mõni aigus om, siss piim laihub ärä Ote

laik¹ laik g laigu spor Sa Lā(laego), Saa Jür Kad Sim Hls Krk, laigu Hlj, laigo Emm, laegu Pöi Muh Mär Vig JMd Kod Ksi KJn Nõo, laega Aud; laik Hel Har

1. plekk; lapike oras koltsid laikusi täis Krj; Nelja silmaga koer oli, silma moodi laigud olid silmade vahel Pöi; taevas looteleb, sõukst valged laegud ollid naa kut oleks virmalised oln Muh; poolgad kasuvad laegu viisi, igas pool ei ole Vig; riidel mustad laigud sees Kse; vere laegud pial JMd; kõik lumi on läind, mõni laik aga viel on Kad; katusest on vett, näe, läbi tuld, laes kohe päratu laik Sim; see on laeguline riie, kõik aika täis KJn || põle lebä laikogi veel saand Vig

2. lauguga (loomast) laigul ol'li sil'mi ja sarvi vahe kikk valge Saa; ma müüsi oma laigu ärä Hls; ka laigul olet anden süvvä Krk; tuu sa miu laegule ka kaaru; tõenekõrd sünnip küll emä müüdu vars, emä om laik ja vars ka om laik Nõo; mul om laik otsaga lih Har || kriips oateral ku laigu musta, siss om uba valmiss Krk Vrd laigass

3. juukselahk laigu suiun teise kül'le pääl Saa; vanast lükäti laik kess paika otsa Hls; laiku aa nina pält juuste sisse; juuse om laiku suiut Krk Vrd lahk¹

laik² laik g laigu SaLä laid, siil, paan riide laigud aeti kogu jökiks Jäm; naised tegavad omal kuube, leikvad ka laigud välja Khk; palak o mitmest laigust kogu pandud Mus

laik³ laik g laigu “männi seesmine koor” õhune koor vastu puud, se on männi laik - sellega parandasse aavi ka Khk

laik⁴ laik g laigu linnase odra idu laigu vällän, ku ia otsa vällän; laiku löönu, parass kujume panna Krk

laiklene laiklene Var Tür = laiklik paadikas vili, laiklene Var; rukis laiklene, laigud sees Tür Vrd lapiline

laiklik laiklik g -ku (-gu) Sa laiguline kut riie pole eesti värvi võttand, siis ta jääb nenda laikliguks Khk; kui lumi akab ää minema, siis maa o laiklik Mus; Taevas akab laiklikuks vetma, ehk jääb ilm pidama Kaa; laiklik oras Krj; suur laiklik pili VII Vrd laiklene

laikne `laikne laidne kahe`laikne vaip Mus

laikume `laikume kasvama (linnastest) ku vähä`laikume löönü, siss om parass kujuma panna Krk Vrd laukima

lai|kuub (naiste üleriie) – Hi

lailik `laili|k g -ku Rei, -gu Phl laiavõitu `Lailiku kiviga saab `lutsu visata Rei

***lailine** ppl `lailisi laadne `Värviti leppa `kuoridega ja kanermikkudega ja `kõikidega, sai `kollast ja igäte `lailisi Lüg

-lailine Ls jogalailine

laim¹ laim g laimu Jäm Khk Pöi Rei Saa VJg Iis Trm Plt Hls San spor V, `laimu Kuu VNng/g `laima/ Vai(n `laimu), laemu Tõs Tor JMd Koe KJn Puh laimamine, laimav jutt `Laimus pole `oigust egä vales pole üäd Kuu; külä `laimu täüs Vai; See pidade muidu laim olema, `polla sellel (tüdrukul) last `õhti tulemas Pöi; seda `laimu ei jõua ää kuulata Tor; seda `laimu ei maksa `usku Saa; reagib teise inimese `peale `laimu VJg; temä kõneleb miu `pääle `laimu Hls; ärä aja `laimu San Vrd laimduš, laimus

laim² laim g laimu loik läksin vie laimust läbi Iis

laimajus → laimus

laimama `laimama, da-inf laimata (lae-) eP Trv Puh Nõo Ote, laimada[?] spor V(-mma), `laimada R; `laima|me, laima|te Hls Krk(-de) San, -m(m)õ, -dõ Krl Har kedagi (seljataga) väljamõeldistega halvustama küll sie on `kange `teisi `laimama Hlj; Muidu `laimavad noort inimest Pöi; `rækes moost `sante `asja, `laimas mind nenda et Phl; pada `laimab katelt, aga õhõsugused mustad oo nad mõlemad Mar; `põhjab nii `irmsašti teist inimest ja `laimab, ega see `õige põle mette Mär; sissepoolt `laemavad, väl`lapoolt kiidavad PJg; mind ei ole laimatud Saa; ies ia, aga taga `persses `laimab sind `jälle Hag; `tiutamine on `kangem kui `laimamine Amb; ää `laima `ausad inimest JMd; tämä `laimab meie `poissa, aga õmal one peris ull; tahab laemata tõiss, kõneleb valejuttu Kod; sa muud ei mõista, ku `tõisi inimisi laimade Krk; tõist `laimat, kelle `pääle süä täüs Krl; ma_tiiä mis_tu põhi um, et tä nii laimašs minno Rõu; Taa om halb inemine, väega tõistõ laimaja Vas

laimduš `laimduš g -e Jäm Emm Mär Juu JMd Koe KJn; `laimdu|šs g -sõ Krl laim Puha laimduše jütt mes sene tüdruga pæele lahti lasti, tõtt pole seel mette üks põrm Emm; see üsna puha `laimduš Mär; see põle `õige, see o `laimduš KJn; na omma ütõ `laimdušõ jutu[?] Krl Vrd laimus

laimu|jutt laim `Laimu jutt `lendäb `nindagu lind `ringi Kuu; see oo laemu jutt muedu Muh; Laimujütt aa just kut kulutuli Emm; mõlematel olnd laimu jutud, et teene oo pime ja teene oo ull Vig; oo üks laemu jutt, põle `õige `ühti Tõs; tegi minu `peale laimu juttu Trm; aas laimu juttu ja valetas Lai; sij aa laimu juttu, `laimass Krk

laimus `laimus g -e Kse Hls Krk; `laimaju|s Kuu, `laimau|s Vai, g -kse laim paha oli sedä `laimaust `kuulla Vai; ei ta `kartnd seda `laimust `ühti Kse; miu peräst `laima taga sellä ninda pal`lu ku sa tahat, pää ja jala mul kokku `laimusege Krk Vrd laimduš

laimõ laimõ g `laimõ konnakudu – Har

lainalla, lainallõ → lainõlla

laine laine (lae-) g `laine (`lae-) eP(lainõ, laõnõ g `lainõ Khn; lai|nes, lae- Kse) M T; lainõ[?] g `lainõ V(n lainõh Se, laanõ[?] Lut); n, g `laine (`lae-) R; laane g laane (`l-) Rid Mar Ris HMD veemasside võnkumine, veevall `lained jo `kirve `varrel, hakkab tulema tuult;

vesi jääb madalaks `ranna `ääress, siis ottab sen `laine `murdama, lüüb `valgeks ne `laine `harjad kaik Kuu; `laine pää vahutab VNg; kui vesi on vagane, siis ei ole `laine `loksu `kuulla Vai; laine pand tal üle pe: Jäm; tuul `kargab äkist `teise, laine akkab uperdama, see on tagurpidi laine; laine loksutand `köntsa `ääre Khk; laev liijerdab, laineste vahel kaksiti peksab Mus; `lained on `suuruti kut nee talu majad Pha; `Sõuke vihane laine käis `lahte `sisse; Kui tuli õlalt merest nii suur jäme laine just naagu suur must eina kuhi; `Laine sihes (suure lainetusega) `noota äi `väätud Pöi; siis meri `õitseb kui mette üks `laine põrm põle sehes Muh; laane lööb `vastu `paati Rid; `väikseid `lainu `näegi Var; kui vähä tuulõ `õhka sünnib, siis laenõ `lahti, akkab `tormama; Ojamõ `rohkõm mua `iäre, siäl piiniksem laõnõ Khn; iga õhessa takka tuleb `koorija laene (murdaine), teised on `ul`jad `laened Aud; tormiga oo meri `valge laenetega; `laened ku vasikad `valged Hää; laaned `murdvad väga Ris; õetsutas üsku laente pial Kad; `kange laene lüüb kalad järve `jääre `väl`jä; suured `lained kääväd nagu müürid, vene käib uppadi uppadi; kõik mure ja vaev o egält puult `selgä `lanknud nõnnagu laene Kod; suure lainedege om irmuss, laine tulli ku lauh ja lauh Krk; nüid tuleb [vihma] kui laine, nüid ei ole `otsa ega aru enämb kunnilgi Hel; `laine om just nigu `lamba karja jooseva `järve `müüdü Ran; suure `laine nigu mäe jälle, üits laene tuleb iin, tõene tulep takst `perrä Nõo; `lainõ? `uhtava ega keväje taad ij `perve `sisse Har; tyy ol` `korgõ lainõ?, tyy tull` nigu sain Rõu; pess `laint nigu koho Plv; järv um `lainil Vas; laines (lainil) olema ~ lainesse lõõma lainetama meri on `valgess `lainess, kui `lained `murduvad Jõe; se vihm lööb küll `lainesse kõik Vän; kui suur vihm oli, maa oli kõik `laines Plt; Tij `raave sama `ästi ku es olegi, ku `vihma `tul`li `ol`li tij `laines Vil; järv um `lainil Vas | meil oli käsk `laudi lõegata, võ`tis süle kohe `lainesse (tegi ihu märjaks) Pil || [külmavärinaga] juusk sääne lainõh üle; siss nigu lagipääst `juuske `varbihe, ku külm lainõ? (ehmatusest) Se

laineline `laineli|ne g -se Jõh VNg Vai Pöi Mär(`lae-) Kod Plt/-le|ne/ KJn Puh; `laenelene g `lainelese Tõs; `lainõlõ|ni g -dsõ Krl laine kujuline, laines sie maa on just ku `laineline, `suured `sürräd ja vahe pääl madalad ojad Vai; Taal `loodud `sõuksed lainelised juused Pöi; kui `tuulse ilmaga meri ää külmetab, jääb `laineleses Tõs; `laineline mua, tõesess `alla, tõesess mäess ülesi; `laineline riie, nagu `lained piäl Kod

laine|murd murdlainetus ja siis oli juo sie `lainemurd nii suur et, `jusku `korged määd juo `kerkisid üless; Olis aga merituul ja `lainemurd, olis sen vana `laeva `trümmind ja tümitänd siel kivia vahel peris sodiks; `Laine `murrud oli kole `suured; Kohe sen `pääle jäi paat `laine `murdu ja oligi rabaki `rannass Kuu

lainendama lainendama Kuu/`l-/ KuuK Sim Äks/lae-/, -tem(e) Krk lainetama (veekogust) `lainendab, `taidab `tulla tuuld Kuu; järv akkass lainentem ja kohiseme; `vihma tule ku lainsents Krk || lainetena liikuma, õõtsuma küll oli ilus vaadata, kuidas sie (suits) lainendas KuuK; vili laendab Äks

lainetama lainetama Sa JMd Tür VMr VJg Trm Lai Plt M(-eme), `laine- spor R(-mma Lüg), laene- Muh Rei/-dama/ L Ha JMd Kad Iis Kod KJn T, laane- Rid Mar Ris Juu; lainõtam(m)a spor V(laanõ- Lut), -õmme Krl

1. lainetena liikuma, laines olema a. (veekogust) meri `lainetab Kuu; vesi `laineta kovast Vai; püsut lainetav ilm oli (meri lainetas tuulega) Pha; Pili tuli järsku õles, tuul

`välja, meri kukkus nõnda lainetama Pöi; tuul ajab suuremad veekogud laenetama Vän; jõhi ette laenetas Tor; meri laanetab täna `kõrgest Ris; vesi laanetab üsna `kruavis, mis siis meres piab olema Juu; suure tormiga lainetavad kõik järved ja jõed, mere vesi lainetab alati JMd; tuult one `tõsnud, `järvgi juba laanetab Kod; `vahtsime sedä `järve, sijj laenet ja peegeld Ran; meri laanetab, suure `laine nigu mäe jälle Nõo; järv `nak'si lainõtmõ Krl
b. vett täis, veega üleujutatud Kevade sügise kõik kohad lainetasid Pöi; meie õue laanetab na `kangesti Mar; sadas `vihma, `õhta laenetas, omikuks ta oli kadund, tahe Mär; üks sui oli niipal'lu vett, et keik laanetas Ris; nüid jälle laut laanetab JMd; vesi mutku lainetas küögi põrandal muas VMr; siit nied einamad kõik vett täis et laanetab Kad; teinekord `keerab `pilved kokku, siis tuleb [vihma] nii et lainetab, jookseb möda `kartuli vao vahet Lai; vesi lainetap niidu pääl Trv; taludel `olli sügise nii suur pori, et tanumi puha laenetiva poriga Nõo; aahamaa laenet' nigu suur ilma luht Võn **c.** fig salved `vilja täis nat laanetavad JMd; süda laanetab nõnnagu vede siden, üks mure lõpeb, tõene `algab Kod; sülg tulep suust `vällä ku lainetap, ei ole sõna egä oobi vahet änäp Krk; `täambä ol' mi opõtaja kerikun üt's täüs tubli müüß, pedi `säärtse jutusõ et naasõ? ik'ki nigu lainõti Har; jala? ai ma `ahjo, pää `vällä, higi lainõti viij `müüdu `alla Rõu; tal'lih pesseti nii, et veri lainõti Räp

Vrd lainõllõma

2. voogama, õõtsuma rugid lainetavad `põldu `koutu Jäm; ruki ühna laanetab Muh; vilja põllud laanetavad Tõs; ilus suur vili, luhab ja laanetab nii tuule käe Juu; vili laanetab ku tuul tõiseb; tuli `lemles ahjun, alate liigub ja tuleb `väl'jä, laanetab üles ja `alla; tuul laanetab `kaaru Kod; nüid om ää `äitsnemise aig, rügä lainets Krk; tuulega tolm laenet Kam; hää? rüä?, tuulõkõnõ lätt, rüä? laanõtaseki Lut || `piäskesed `lendäväd mua ligidel, laanetavad aga `müüdü muad Kod

Vrd lainendama

3. **a.** raiskama, priiskama küll laenetas selle rahaga Mär; naene oo turul raha ää laanetand Kir; laanetab kõik enese varanduse ää. ei tule kõrsust koeo, laanetab sial Nis; raha kääs laanetada JMd; müjs õli luadal, laenetas ja jõi `viina Kod **b.** kiitlema, hooplema mes sa `tühja laanetad, tee õieti see töö ää, mes sa platerdad Mar; ta laanetab mud'u `tühja, ega see nii põle Nis; üks `kerge inimene, ei õle `õtsa ei perä jutul, muku laanetab aga Kod **c.** tuikuma mees laenedab, kut ta on abrami näinund Rei; `juunud inimene ull laanetab tõesess tee serväss `õisi Kod

lainetis lainetis g -e Jaa Pöi Muh lai maa-ala teil on neid `tuhlid se `oasta koa igavene lainetis; millal me selle lainetise pisikse perega muha jõvame `niita Jaa; Kus `Kurdlas on ikka alles soo moad, laud tasased ja kui pailu, ilma lainetised, näe äärt ega `otsa Pöi; igavene laanetis moad Muh

lainetus lainetus Jäm Khk Pha Pöi Kse Trm Plt Hls(lainets) San/-us|s/, `lainetus VNg Vai, laanetus Rei Mär Tõs Hää Ris Juu JMd Kod KJn Puh/-us|s/, g -e; lainõtu|ss g -sõ Krl lainetamine tormiga on meres `kange lainetus Khk; karune jää kui lainetuse `järgi `kinni külmand Pha; Tuul läks valjemaks, lainetus suuremaks Pöi; laanetus lähäb väga tugevaks Mär; täna üsna `kerge lainetus Kse; suured laanetused mere pääl Hää; süda ei kannata laanetust `väl'ja Trm; laanetusega one alb mutti püüd'ä Kod; põra? om järve pääl suur lainõtuss Krl

lainõlla `lain|õlla[?] Har Se, -*alla*[?] Har Rõu Plv, -*allõ* Urv Rõu lainetamas *Mi_sa no`mülläd ta`viija[?], kõõgi põrmand kõik`* `lainallõ vett täüs Urv; *no_tul`l taad`vihma külh, no omma_kõik` kotusõ`lainalla[?]; kõik` ol`l`lainõlla vett tarõ täüs, no uput`sängü ka_vällä[?]* Har; *`vihma sattõ nii et maa ol`l kõik`* `lainalla[?] Rõu; *ku sa jo vett kannad, sis õks põrmas`lainõlla Se*

lainõllõma *lainõllõma* lainetama *timähavva satass nii hullustõ, et vesi`virksõh lainõllõss õnnõ Räp*

lai|puu → laidpuu

lai|rohi *lairohi* orashein *piimarohi ehk lairohi* - - *punased juured all IisK*

lais *lais* g *laisi* ujuv jääpank *Meress oli`üksiku jää`panku,`Suome puol joba`suurembi`laisi, aga nie olid kaik hajanaseld;`Laisid tulevad mereld tänäse`tuulega, juba sidä jääd`taida mones kohas meres`olla; Kui`niisugune lais`vergukubu`pääle tuleb, vieb`vergud ärä Kuu*

laisad pl *laisad* Mar(*laśsad*) Hää Lai, *laesad* Aud kudumisebemed kangaspuude all *`kanga laisad, jo need`tel`ge all oo, mis kudomisega pudisevad Mar; laesad, kuluvad lõnga kül`lest, linasel ja`viltsel Aud; Ku kangas maha sai - - siśs pidi ruttu tel`lede alt niid ebemed ära`pühkima ja tuast`väl`la`viima, niid`ol`lid laisad Hää*

laisakas *laisak|as* Trm, *laesa-* Kod, g -*a* laisavõitu *Laisakad* - - *need ikka vuatasid kohe toetada vai kükitada said Trm; tämä õli üksik poeg,`niske tossokas ja vagane, ja laesakas Kod Vrd laisalik, laisa|peräline, -pidine, -poolik, -poolne, -poolt, -segane, laiskapindane*

laisa|kull = laiskkull *laulab`üösse sorr, sorr. suured silmad nagu kaśsil, laisa kul`l IisK*

***laisalik** *laaśali|k* g -*gu*[?] = laisakas *laaśalik um inemine ni hopõn - - tii ei[?] kõvastõlõ tüüd Lut*

laisa|peräline = laisakas *t_om serände laesaperäline, ei viisi midägi tetä Nõo; mul ta naanõ õks sääräne laisaperäline om, a_ta om tuuperäst hää`süämega Har -pidine* = laisakas *miis olnd laesa pidine ja nurisend jumala`piäle, et naeste elu on`kergem kui meestel KJn -poolik* = laisapoolne *õge elukass veli, midägi ei taha tetä, laesapoolik Hel -poolne laisavõitu on üks vianik, laisa`poolne inimene, nisuke kes pool`suündimise varal liigub Lai; nuu omma_laisapoolidsõ inemise[?] Har Vrd laisakas, laisa|poolik, -poolt -poolt = laisapoolne ta oo ikka`rohkem laesa poolt Muh;`ulkasid sedäs ja`otsisid`endile`leibä, kis laisapolt inimest olid Mar*

laisa|roigas *lais|a-* Jäm Mus Emm Phl, -*u* Jaa, *laesi-* Põi sarikatega rööbiti asetatud latt õlgede kinnitamiseks, korraroigas *laisa`roekad pandi katuse lattide`peele, missega nee`kindi`seuti Jäm; sarika`kohtas oli roigas,`sõnna vahele`pandi latid, pulga`peale, ne olid laisu`roekad Jaa; kut igavene laisa`roeka vääit (pikast inimesest) Emm; laisa`roekad`olled vanaste, mikega latid`kinni temmadi Phl Vrd laiskroigas*

laisa|segane = laisakas *kel obone on`laisa segane - - siis senele`läässe`piitsaga alt`aisa Lüg; Näppude vahelgi õles ikke`miski võind teha, aga ikke on vähä`laisa segane Jõh; laesasegane sulane one Kod*

laisast, -õ *laisast* Khk; *laisastõ* Se, *laaśa-* Räp Lut *laisalt leheb nenda laisast`lontsides Khk; Mis sa hobõst nii laaśastõ ait, et`ildast jäit Räp;`kangõ kaal kui laisastõ tege Se; üt`s lätt laaśastõ, tõhõ vil laaśõmbalõ Lut*

laisatama *laisatama* VNg/'l-/ VJg Iis, *laesa-* Kod *laiselda laskma tõiss laesatab tämä küll* (ei lase teisel midagi teha) Kod

laisa|vemmal *laisk* inimene *oled ikke kohe vana laisa vemmal kohe, magad kella kümmeni* VJg **-vits** *laisa-* Jäm Mus Krj Käi, *laesi-* Pöi *vits*, millega katuselatid sarikate külge kinnitati *laisa vitsad äs tohi lõõla jääda, muidu räästas vajus välja* Krj; *laesivitsad pandi roeka ja nõumbu ümbert läbi* Pöi

***laisemalõ** *laisemalt üt's lätt laasastõ, tõõ vil laasõmbalõ* Lut

laisk *laisk* g *laisa* S Lä K IPö M V(*laasa* Rõu Lut), *laisa* R(n *laiska* VNg Vai; g *laiska* Jõe Kuu), *laesa* spor Lä, Pä(*laõsa* Khn) Juu JMd Koe Kod KJn Vil T a, s viitsimatu, tööd ja tegutsemist vältiv; aeglane, loid nüüd õngi [kass] *laiskaks ja vanaks jäänd, aga ikkegi on viel vali püümies küll* Jõe; *kes laiska lapsed toitab kui kärmed kaduvad; Ega laiska kuorma* (suurt sületäit) *maksa küll tehä, käümme ennemb kas mittu kerda; Paneb laiska nüõpiega* (haaknõeltega) *kaik kinni* Kuu; *kes sene laisa* (aeglase) *venega sinne lähte* VNg; *sinä sündind laisk et õle, sinä õled akkand laisk; sel on õige laisa uni; kasvatab laiska liha selgä* (laiskleb) Lüg; *tüüdõd on laisad laisklema* Vai; *laisk teeb ikka mõne korra, aga ooletu_p tee poolistkid; kis ep viitsi tööd teha, ühes kuhas küljeli maas, selle kohta õõtase siis: imedad laiska* Khk; *laisk ütleb omme omme, mette täna* VII; *kes laupa sünnib, see oo laisk; nii laisk, et ei tõsta jalgagid; eks ikka liiguta laiska koa* (tee midagi) Muh; *ta nii laisk, ta vea mette vellast lõngagi kat'ti* Mar; *tuli takapoolt na laesa moega, saba sorgus taga* (hundist) Vig; *Kärme ema, laisad lapsed* Han; *tä o na laisk ku va obuse ohelik* Var; *Nda laisk, et ei viisi oimõ liiguta* Khn; *laesade lastega põle midagi teha* Tor; *Laisad siad tuhnivad ikki pääle päeva* (laisa tegemised jäävad hiljapeale) Hää; *meie kaõs on nii tuline laisk ja puru lahja; kui luud vanaks soab ja ahju enam ei pühi, siis - - on laisk luud* Juu; *kui kanad lähvad õrrele, siis laisad lähvad tüele* KuuK; *tüe ei ole laisa inimese ammet* JJn; *laiskadelle, sellele ike anti kohe* [kepiga], *sie ergutas* Pee; *tema läks selle ilma rikkuse otsas laisast* VMr; *virik käib viis kõrda, laisk katkestab kõrraga* Iis; *laisk ja tuim obene, peksä tämäädä, tämä ei tunnegi; petäb laiska praega, ku tñib niiskess tñjüd mes vaja ei õle* Kod; *nii laisk kui teise laisa sel'jas ei seisa; kes on süündind laisk, sellest võib veel asja saada, aga arinend laisk, sellest enam asja ei saa* Lai; *se obune on - - laisa sammuga* Plt; *inimest läävad väga laesass kah, kui nad nõnna jorutavad* Vil; *laisasse jäänu obene, laisk vedämä* Trv; *pimme laisk* (väga laisk) *oben; kessi siss virga vil'lä sñjü ku laiska maa pääl ei oole; ooletul ei ole obest, laisal ei ole lammast* Krk; *kige laisembest inimesest saa kige paremb kubijass, sñj kik'k kunsti tund* Hel; *mehitse esi om virga, egä nemä laiska ei sal'nava; kes siss virga viisuräti kannab, kui laisku siän ei ole; ega laisku ei külvetä ega küntä, nemä kasvava esi* Ran; *tñjüd tegijäl, und magajal, laesal pal'lu mõttit; ma le laesass lännu, jala ei viisivä kõndi enam; ta om kasvatu üles laisku inimeste seän* Puh; *poiss om pikk nigu pird, aga nii tuli laisk; virga piävä iks laiskule leevä tñjnmä; ta_m laisk ku pori jälle* Nõo; *nii laisk nigu läru, temä ennäst ei korista* Rõn; *mis no laisul viga, eläse_ku ernen; laisk iks laisk, juuskma ei lää?*, *saisma ka_i jää?* Krl; *laitku_pääle, ega ta laitõn laisõmbass ega kitten virgõmbass lähä?* Har; *ol'l juudaline nii laisk, et es viisi_külmä käehn väristägi?* Rõu; *laisa nimme ka_ks vijl kañni?*, *olõ õs et virk*

vijl ol'li Vas; kel om lämme `perse all, tuul om k'ulm nõna all Se || leskmesilane laisad on niid, mis `siantsed `jammed on Saa

laiskama¹ `laiska|ma Käi, da-inf -da Emm katuselatte sarikale kinnitama `laiskamise vitsaga `panta latid sarikate `külge Emm **Vrd** laisutama

***laiskama**² da-inf laisata laisklema polend kena laisata Phl **Vrd** laiskutama, laisutamma

laiskamesi laisalt; pikaldaselt vägä `laiskamesi kõnnib KJn

laiska|nahka laisavõitu üks `rannamies old `ninda `laiska `nahka egä ole `viitsind suvel suurt `einä tehä Kuu; Sie on `laiska `nahka, `rohkeemb nokkitseb, kui tüöd tieb IisR **-nahkane** laisk; pikaldane ei `pääse päist egä `joua jalust, no sedä `üöldi `niisuguse `aiglase inimese `kohta kes `ninda `laiska `nahkane oli; Vahel kui `juhtus moni `laiska `nahkane mies [nooda] `vinna pääl olema -- `tehti `nindasugune temp, `lasti äkki ise `vinnapuust `kerraga `lahti, siis sie `laiska `nahkane oli `paugupäält `selja pääl Kuu **-pindane** = laisakas Minu `uuel hobusel `paistus `voima küll olema, vade vähä `laiska `pindane oli Kuu

-laiskar Ls jäälaiskar

laisk|elajas laiskvorst `Istub `ukse ies, `päivä kääs ja `aigutab, enese `ümbertki ei `viitsi `kõrjada, laiskelajas Lüg **Vrd** laiskkott **-kott** = laiskelajas on üks vedelvorst ja laiskkot', kes kedagist teha ei taha ega vit'si Juu **-kull** öösorr Laiskkull on sorikull, päev `õtsa vahib, lösutab `õksa pial IisR; laisk kul'l, suve `õhtati se `ketrab Mär; laisk kul'l ei viisi pesa teha, laisk kul'lid `õöse laalavad lirr, larr, `justku mära obu kuseb Tor || `õetse inimese `kohta, va laisk kul'l Tõs **Vrd** laisakull

laisklema `laisklema, da-inf laiselda spor eP(-ta Saa), Trv, lae- Kul spor Pä/laõsõ- Khn/, Ris Juu JMd Ann Koe Kod KJn Puh Nõo(laase-) Rõn, `laisklema spor R(-maie Lüg); `laisklem(e), laiselde Hls Krk/-tel/ San; `laisklõm(m)a, laisõlda? V(-mmõ Krl); `laisköllõma Urv jõude olema, olesklema, töötegu vältima sene nädälä õled `jälle juo `laisklemas Lüg; ulgub ühest `teise, `laiskleb `pæele; mool pole `aega laiselda, üks töö ning toimedus aab teist taga Khk; Lapsest soadik `sõuke `laiskleja olnd Põi; `laiskleb ja logeleb, pea oo `kuuma täis Kul; mis sa `laiskled, kas sa viitsi tööd teha Kse; Ää lask `lapsi laõsõlda Khn; oled nüid küll laiselnud, näe, päe pastab `perse juba Saa; ilusa ilmaga ei ole `aega laeselda Ann; one näljän, aga parem `laiskleb; õled küll laeselnud, tule `tjüüle vahel Kod; temä oma eluaig laiselda saanu Trv; kes juyub ja `laisklep, tol ei ole amet ka sällän Puh; ei jää ma tjüüd teten `aigess, miä jää laeselden `aigess; nüid võip laaselda, kaits pühä perätside Nõo; kae_kui ta `laisköllõss Urv; taa ei tii muud mitte medägi ku_kotun vedeless ja `laisklõss Har; na_mma_`tjüükätse inemise?, `laisklõ õi_naa? Rõu **Vrd** laiskama², laisutamma, laisutlema

laisk|roigas = laisaroigas laiskroegas `pandi roovlati ja `järgmese katuse lati vahele, `sinna `külgi `sioti `räästä esimesed matid `kinni Tõs

laiskuisi laiskuse pärast magab `laiskuisi, `aige ei õle aga `laiskleb, sängiss `väl'jä ei tule Kod **Vrd** laiskutasa

laiskus `laisku|s R eP Hls, `laisku|ss Trv Krk Hel Puh Nõo San V/g -sõ/, g -se s < laisk `Laiskus on emä, kes oma `lapsed `nalgä jättäb Kuu; sul on juo `laiskus `külles, sa ei `viitsi midägi tihä Lüg; Sie jo tieks, aga ta_i saa `laiskusest jagu IisR; ära pillitud, kasub

`laiskusega üles Jäm; `laiskus naha vahel, ep viitsi ennast liiguta Khk; [ta] makab üsna `laiskuse und Muh; Laiskus aa obuse iga (mida rohkem rabeled, seda vähem elad) Emm; magamine teeb inimese laisaks ja `laiskus on kuradi peapadi Rid; tee kedägist, seisän muedo, peän `laiskust Mar; kas isa ei saa sul `laiskust `perssest `väl'la Mär; Töö ei `tiuta kedagi, `laiskust laidab iga mees; `Laiskus ees, `vaesus järel Han; lööb aga `laiskust (laiskleb) Tor; Nahavahe `laiskust täis tal Hää; magab va `laiskuse und; löö `laiskusest `lahti Juu; oma `laiskuse pärast `ongi ta `näl'gas JMd; tema on täis `laiskust VJg; ei see enam `laiskusest jagu soa Trm; liiguta `laiskuss, aja perse `püssi (hakka tööle) Kod; vaat, kudass nüid `laiskust peets; sel oo `laiskuse palavik; ta pidä `laiskuse pühä Krk; Laiskuss lätt aigamüüda iin, vaesuss `joosten takan Hel; tyy `pernane `ol'li serände, et sia söögi ja kõik pidit `käega segämä, esi ütél: a sa tahat `laiskust ärä pettä Nõo; uma `laiskusõ peräst jäi mul pühapäävä matusõ pääle minemäldä; olõ õi_`haigõ, ma_pia nisa-ma `laiskust ennedä Har

laiskutama `laiskutama laisklema Sa hakkad `laiskutama nüüd kodu `olless kohe Kuu Vrd laiskama², laisutamma

laiskutasa `laiskutasa laiskuse pärast – Kuu Vrd laiskuisi

laisk|vorst laisk või pikaldane inimene Sie mies on sul üks igävene laiskvorst Kuu; ühed laisk`vorstid kõik Lüg; Lapsest soadik `sõuke `laiskleja olnd, see pole `kuskil midagi teind, `loodud laiskvorst Põi; Laiskvorstid viitsivad sul nüüd tööd teha Rid; Laiskvorst - - `yyta, kunas ta `jälle sammu astub Hää; laiskvorst oiab `nahka VJg; `sõimas `poiissi: vana laiskvorss, pühapääväl muku käid `puydi Kod; laiskvorst redutab töö eest ära Lai; se peremees oli ka igavene laisk vorst, talu oli korrast ära Plt; ütele laesavorstile `antu kah talu pid'ädä, paari `aasta peräst lännu `pal'la persega talust `väl'lä Ran; huuju laiskvorst, tulõ no sa_ka jo magamast üless Har Vrd laisk|elajas, -kott

laisköllõma → laisklema

laiss laiss g lais|i Rei, -u Phl laht, mida merega ühendab kitsas kael, veekitsus Kui ma tuli üle `Veski laisi, kukkusi jää`ouku Rei; [Kuristu] külast leheb jõgi maa `alle ja tuleb Laju laisust `välja Phl

laist¹ laist Khk Noa, g laista Rid Mar, laesta LNg

1. vakritelgi ühendav puu, keelikas `vankre laist läks pooleks LNg; `karga laista otsa `kenni, keera `vanker otseks; `vankri laist, sellega saab `vankrid pikemaks teha koa Mar Vrd laiste¹, last¹

2. (vannasadra osa) – Khk

3. võrguhargi alus ehk jalg angu laist, mille peal ang `püsti seisab; laist on pikali põrandal Rid

laist² → laisti

laiste¹ laiste Rid, g `laistme Muh(n laeste); laaste g `laaste Mär Vän HaLo; lašte Mar

1. keelikas kus `laistme ots sehes kõib ees, see oo sea suu, taga oo reisspuud; laeste tuleb taha `välja; laiste kõib rataste argi `sisse Muh Vrd laist¹, last¹, laste¹

2. ree põhi ree laaste oo külmetand, toon tuppä sulama Mär

laiste² laiste g `laistme Hi = laisti kenga laiste, `öölda veel, et se ösna tantso laiste, kes `kangeste tantsib Emm; kijja `laistmed Käi

laisti n, g *laisti* (`laisti) Sa; *laist* g *laisti* Jäm Khk(g *laist|e*, -u) Kaa liist `saapal oma, *kiŋŋal* oma *laisti*; *pätid* `tehti ka *laisti* *pēel* `valmis; *laistid* tihaste kase puust; *laisti* `pēelmine, mis `lahti käib Jäm; *laistel* on käänid *pēel*; *puukiŋŋad* olid, `tehti puust `valmis -- `laisti `järge kenasti Khk; *Laistil* oli *peelmine* tükk *peelt* ää keiv Kaa; viis *päti* `laisti mu *kääst* Pha **Vrd** *laiste*²

laisu|roigas → laisaroigas

laisutama *laisutama* katuselatte siduma enne `väänti *latid* pao `vitstega *sarika* `külge, se `üiti *laisutamine* Jaa **Vrd** *laiskama*¹

laisutamma *laisutamma* = laisutlema *tämä* *muud* ei tie kui `laisuta Vai || `laisuta `müödä `küllä Vai **Vrd** *laiskama*², laiskutama

laisutlema *laisutlema* laisklema *laisutleb* ähk `aegleb Khk **Vrd** *laisutamma*

laita → laiuta

laitama `laitama Hlj Jaa, (ma) `laidan Vai; tud-part *laedetud* Aud valmistama *nämäd* `laitad *sedä* `ruoga; `ruoga `laideda Vai || *see* oo nii *ette* *laedetud* (määratud) Aud

laitma `laitma, (ma) *laida(n)* (*lae-*) eP M(-me) TLä San(-me) V(-mõ Krl); `laitama, (ma) *laidan* R; ipf (nad) *laadiva* Vön halvaks *hindama*, maha tegema *mina* ei voi oma elu `laitada Kuu; ei *mina* saa oma `amma *laita* VNg; en tiä `kiita, en tiä `laita, `enne kui nään Lüg; `laitis selle nõu maha Khk; `laitag mette teist inimest ilma *asjata* Vll; ei *vanaema* es *laeda* mette Muh; ei või *jumalad* `laita mette, kõik oo easte; mes nad mudu seda inimest `laitvad Mar; Töö ei `tiuta kedagi, `laiskust *laidab* iga mees Han; tä `laitis mo nõu ää Tõs; teina `laetis ikke teise `peimest ja teina teise `pruuti Ris; oli ma *i*-lma rikas, aga ta oli ka ia inime, ega ma ei *laeda* teda Kos; mis sa *virgast* inimesest *laidad* JMd; `laitis teda alvast VJg; *lait* ärä, et `sinnä `tallu ei või `tijnmä `minnä Kod; ega see `laita põle Pil; ei mõsta kitta ega `laita Trv; ma oma kõrvage kuuli, ku ta *lait's* Krk; *nyy* mehe *sugulase* *laediva* ~ `laitsiva ärä tolle naese Nõo; `meistrit `väega *laadiva*, nii sääne ahi om, ei jõvva `kiäki tedä soojast *küttä* Vön; tu *lait* umma ellu `puhtass vällä?; määräne `mõrsa om ilma `laitmalda mihale saanu?; las neil `laita *pääle*: naar ei võta `nahka, tühijutt tükkü; medä õks inemise `laitma nakasõ?, `laitava? *nikagu* õks *laidõtuss* `saagi Har; mul um *tuuy* üt's *kõik*, kas lit'si_ `kitvä? vai sañdi_ `laitva? Rõu

laits *laits* g *laitsa* Kad(`laitsa) HljK; *laets* HJn, g *laetsa* KuuK Rak, `laetsa Kuu Hlj seinariiuul `Kumbas on siel `laetsal Kuu; `laetsal `kuivasid `piimapüttid Hlj; võtt `laitsalt tüki `siepi Kad **Vrd** *laitsas*

laitsas *laitsas* g `laitsa KuuK/-ae-/ Kad = laits *laetsas*, sie oli üks *nisukene* riiuul `kuškille `tehtud; `pulkade pial on üks *laud*, sie on *laetsas* KuuK

laitus `laitus VNg Vai eP, *laeduss* Puh Nõo, g -e; *laidu|ss* Har, g -se Hls/n -s/ Krk, -sse San, -ssõ Krl Plv; `laidu|s g -kse Kuu *laitmine*, *lait*; noomitus, riidlemine `lapsi *nuttab* `laituse pärast VNg; ta *ss* soa *koolist* *muud* kut `laitust Vll; `Laitus äi võta inimesel küljest tükki ää, `kiitus äi pane tükki *juure* Põi; *Pole* ma_ *ilmas* `laitust saand, kui koua ma `saksu `teenisi Rei; sa oled *laituse* ära *teennud* Saa; *laituss* tõsseti mõne `piäle Kod; *eks* ta `vaene *laps* kuuld küll *laitust* Plt; mul om *kosilisi* küllält, ega nij temä *laidust* ei `kulle Krk; ega ta nii *laedusse* väärd ei ole Nõo; *nuid* *laidu*ssid ma ei `pel'gä? Krl; *laiduss* ei tii õks *täüsmihale* mitte midägi; *suu* olgu *kitust* täüs, ei *suku* *laidust*, siss saat *ilmast* läbi Har

laituss → laitutuss

laiu¹ *laiu* Krk Kam Kan, *laiu*² V(*laiu* Urv Rõu Vas) (sama) *laiune na om üte laiu, üte laiu* Krk; *tarn ain - - ta om särände lapik ain, sõrme laiu* Kam; *kämbälä laiu rihm* Kan; *mul õi olõ_meelen, kes tõi tast jõest üte `säünä kala, käe `laiu ol'l* Urv; *taa laud om jala laiu*² Har; *vüürät't ol'l vassa laiu*² Vas **Vrd** *laiuke*

laiu² → *laju*

laiudus *laiudu*|s g -kse paadi kere *Sen `paadi `laiudus on `huonust `tehtud, `saumad `lahti ja `naulu `harvast* Kuu

laiudus|nael “ovaalse peaga nael paadilaudade kinnilöömiseks“ *paadi `laiudusnaul, `miñjegä `paadi `lauad `kinni `lüödi* Kuu

laiukaine *laiukai*|ne g -se *laiune ühe `laiukaised `lavvad* Vai || *ninda `laiukaine* (kitsuke) *oligi* Vai **Vrd** *laiuke*

laiuke *laiuke*|e Muh, g -se Khk Hls, -ese Kod Plt; *laiuke|ne* Jõh/'l-l, g -se Amb VJg Iis Trm; *laiukõnõ* Plv Se(-kanõ)

1. *laiune* (võrdsustavas, võrdlevas või deminutiivses tähenduses) *üks nii `laiukene ja õhukene `lüödud, et `piira pii vahelt läbi käib* Jõh; *einama pole `kuigid laiu* Khk; *nii laiu*kesed viirud, *nagu oleks `saetud* Amb; *sõrme laiu*kene VJg; *paela laiu*kene riba Trm; *üva laiu*ke one, *peris lai ei õle* Kod; *niisa-ma laiu*ke ta `ongi Plt; *peopesä laiu*kõnõ Plv; *Ärmäkol ol'l krae kah, sääne poolõ vassa laiu*kõnõ Se **Vrd** *laiu*¹, *laiukaine*

2. dem < *laid*, *riba `andis mulle veikese `riide laiu*kese Iis; *`väike kõrdike ja väikse laiu*kse Hls

laiult *laiuselt `müürü om kate `arssina `laiult; `piñdrit aja*² tarõ *laiult* Se **Vrd** *laiut*, *lakjult*

laiune *laiu*|ne g -se Kuu VNg Vai eP(*laiu*-; *laiu*- Mar); *laiu*|ne (-nõ) g -tse (-tsõ, -dsõ) spor eL (teat *laiusega*) *kitsukene rull oli noh kalevi `laiune* VNg; *nel`lä jala `laiune `lauda* Vai; *pisine kitsas tall* (tald), *võib `olla et üks poole tolli laiu*ne või *pole sedagid* Khk; *Pisike kitsas tuba, vaevalt sülla kahe `laiune* Põi; *teen sõrme laiu*se palistuse Rei; *änamasti site oli kahe peo `laiune* Mih; *mõrd ol `keskelt laiem ehk jälle ühe laiu*ne mõrra `suuga Vän; *üks nihuke `kämblä `laiune, nel`la sõrme `laiune tükk* [riiet] KuuK; *kanga `tempel, `suuga ühe `laiune, `oidis `kanga tugeva* JJn; *peidlagaga vahest mõdedeti - - `peidla `laiune* Sim; *kämle laiu*ne *vüü one ju põhjat* lai Kod; *mul oli üks suur kapp, pialt pange `laiune, me pesime `kartulid sees* Lai; *ühe jämedune niit, siis tuli ühe `laiune vahe* Plt; *`sisse kude olli paari sõrme laiu*ne Trv; *nuu `kühvled olliva `lapju laiu*tsed; *opetaja `ütleb, et minu elu päeväd oled sa `kämblä laiu*tsess *pannu* Ran; *nurmõ `pendre olliva `väikse, vašt jala laiu*te Kam; *sinna om tii laiu*tsõdõ üt's *kivi pant; meil piat sääil muidõ `rahvaga üte laiu*tsõ *langa*² (põlluribad) *olõma* Har **Vrd** *laiu*¹, *laiuke, laone*

laiur *laiur* viidikas – Rid

laius *laius* g -e R(-ss Lüg) eP(*laius* spor S; *laius* Käi Mar/'l-l) Hls; *laiu*|ss g -se Trv Krk Ran Puh, -sõ V (teat mõõde) [pära] *`annab `paadile `korguse ja tagant `laiuse* Jõe; *`andas `varrukutele `laiust `juure* Jõh; *see [leiva]ahju müir oli pitk üheksa `jalga ning laiu* oli *kuus `jalga* Ans; *laiut vähe, `kõrgut palju* Khk; *Nii laiad lauad olid, kaks `lauda ja ukse `laius oli käe* Põi; *`sitme laiu*s [on] *neli `sammu Käi; meeste särk oli `kitsam, nagu `riide `laius `andis* Mār; *vaks mõõdab pikkust, `kämnel `laiust* PJg; *ikka `peiglaga `mõetis `laiust ja pikkust* JõeK; *märgiks leigatasse sämps `sisse, pikkuse või `laiuse märgiks* Sim;

pilliroost sual õli 'pindusid nisa-ma pal'lu, nigu vašk sual, kud'a si 'laius õli Trm; sel 'riidel oo 'laiuss küll Kod; otsa puult tuleb sis juba jälle vähemäs viil nõnna kokko 'pistä - - kudass tahad sedä 'laiust, suka 'laiust KJn; 'laiuse poolest om kuub paras Hls; peo pesä 'laiust 'loeti kämmäl Ran; kol_ 'jalga pik'k ja kat's 'jalga lağa om parass pops söögilaud. ku om laemb, siss võtami? 'laiusõst maha? Har; ku 'kanga vidämine um, siss [lõime]langu_tulõva_ 'kanga 'laiusõ 'perrä vitä? Rõu; nüüt saap toda vii 'laiust vast üle katõ kilo 'meetri (veekogu laiendamisest) Röp || laiune siis õli puu küil, 'kolme vai 'neljä 'sõrme 'laius, 'sellega sai lükkädä karv päält 'vällä puha; Ku viel pääaluss 'patja ei õld, sis 'pandi üks pikk kott 'õlgi täis, 'säñji 'laiuss, palaka 'alle, sie õli sis pää all Lüg
Vrd laiutuss, lakjus

laiuselt 'laiuselt Amb Tür Kad, *laiutselt* Trv adv < laiune õunabu alune 'kästakse koe kruoni 'laiuselt ära kaevata Amb; 'kuotakse suka siare taha pikiti nisukene trüep puari silma 'laiuselt Kad; ku sa 'kaari pannit [lootsikule], ta pidi 'õige olema, tõine magu tõise puule pidi üte laiutselt väl'lan olema Trv **Vrd** laiut

laijuss paeluss lat'ikad sigendämä 'laia 'ußsi; lai uss 'käimä südäme 'alla 'rasva 'süüjä, siis südä 'vaevab Kod; *laiußs* 'oll'i kalal sehes, sedä kala ei 'süüjä ka KJn

laiuss|pidi 'laiusspidi laiuti – JJn

laiut laiuselt vanast tsiga ol' ülnü?, et 'jätke minnu 'ellu, ku_naha laiut maad jo must om, siss toida ma henne jo vällä? Har **Vrd** laiut

laiuta *laiuta* (-a?) Har Rõu Vas Lut, 'laiuta Vai; 'laita Se laiuti sie jogi on kaks 'kümme 'süüli 'laiuta Vai; mul lätt ka jalg piuta ja laiuta 'aknõ 'laasi Har; jalg 'piuta, jalg laiuta? Vas; 'piuta kolm 'arssinat, 'laita kat's Se; lõdu hopõn, tuul um 'jalgu 'vaihõn sääne rihm ku kat's 'sõrmõ laiuta Lut

laiutama¹ *laiutama* Kaa Põi Mär Khn Saa Juu JMd JJn VJg I Ran Nõo Kam, 'laiu-VNg Lüg Jõh

1. suurustama; pillama, priiskama 'Kraami on, sis 'laiutab, pera 'õtsib 'lainu Lüg; Äi seal es saand laiuta midagi, katsu kudas 'välja tuled Põi; 'uhked mehed, küll laiutasid 'ented 'kõrtsus Mär; ema ei 'lastku 'süeta mul neid 'lambaid, et ma ei laiutaks, ei 'raiskaks neid 'einu JJn; 'purjus 'peaga laiutab oma rahaga Trm; kos me siis elädä suama ku sa 'räiskäd ja laiutad; sij one üks 'uhkus, tämä laiutab ennäss vägä Kod; laiutab teise ees Pal; mõni om nii 'elde, laiutab vägä Ran; Sügisest jagu talve laiutedas söögiga, aga varakevæde pane joba amba varna Nõo

2. laiali ajama mis sa laiutad nüid oma 'kässe Saa; laiutab käsi VJg; siis akab [kapsas] 'lešti laiutama Kod; lõugu laiutama ülearu suud pruukima mis sa oma 'lõugi 'laiutad säääl Jõh; laiutab 'lõugu, kisendäb ja larmitsab, tämäädä one kõik kõhad täis Kod; 'lõugu laiutama on mees, aga 'endast põle tegijad Lai || liialt ruumi võtma Mõni laiutab nda paõlu, et testele 'jäegid enäm 'ruumi Khn

laiutama² 'laiutama R(-mma Vai), *laiu-* Kad paadile küljelaudu kinnitama ta (paadimeister) 'laiutas täma (paadi) ära - - ja siis sai ise tämale 'kaared 'sisse 'pandud Jõe; Kui 'parda 'korgus oli käde 'saadud, siis oli paat 'laiudettud Kuu; kävin 'paati 'laiutamas Hlj; 'paadile 'laiuta 'lauad 'külgä VNg; kui tehä uus vene, siis 'laiudeda Vai; kui saab laiutatud, lauad 'tievide 'külge, siis akatakse sisemist jagu tegema Kad || siile kokku õmblema 'paido 'laiudeda; 'naiste 'rahva amed on ka 'laiudettu Vai

laiutasa *laiutasa* KuuK, `l- Kuu Hlj *laiuti Vana ajujää lais`minje pääl asusimme oli - - kolm`kümmand`mietri pikk, `laiutasa ehk`kümme Kuu; neli`sülda pikkutasa, kolm`sülda`laiutasa (maja mõõdudest) Hlj; kuuskümmand neli`meetert`võeta laiutasa seda moad, nüüd`tehta seal uut tied KuuK*

laiute *laiute* Vai/`l-/ Muh/-tte/ Kse Kad Kod Puh, -tõ Urv Rõu *laiuti mõeda laiutte, ää mõeda`pitkust pidi Muh; mõõdad ärä et laiute küll Kod; kuda sa eidäd siia, pikute või laiute Puh; pinikene ol`l kui mägõf, laemb laiutõ ku`piuta, ta`l`väega rammuhn Rõu || laiune`vaaksa`laiute oli [vööpael] Vai*

laiuti *laiuti* SLä spor L(*lao-* Rid), Ris JMd Kad VJg KJn Vil M Ran Nõo Plv, `l- Kuu VNg *laiust pidi, laiuse suunas üks verst oli tä (Uljasti järv) pikkuti ja kolm`vierand`versta`laiuti VNg; käis piiuti ning laiuti põllu läbi Jäm; laiuti kolm`sülda ning`kõrguti kaks`sülda Khk; laiuti annab`väl`la, aga pikuti ei anna Mär; laiuti põle suand`mõeta JMd; laiuti oli seda riiet küll VJg; viis kuus kilu`meetert on mets laiuti Vil; laiuti om kammer kaits`süldä Hls; ärä [riiet] pikuti`lõika,`lõika laiuti; nüu nahatüki es oleva suure, pal`t kaits`jalga pikuti ja jalg laiuti Nõo; rõivass om`piutõ ja laiuti üt`s pik`k Plv **Vrd** *laiusspidi, laiuta, laiutasa, laiute**

laiutuss *laiutu|ss* Har Se Lut, `laitu|ss Rõu Se, g -sõ *laius laiutusõst ei või_maha_võtta? võtami ennembi pikkusõst Har; hekeligu?, ku pälvekeisi um süle paari`laituisi, õhun`lindless ja laul Rõu; võrgu laiutuss om tuu süvütüss; löstu? panõt üte`laitusõ`perrä Se; pal`lo um laiutust Lut*

laja- → laia-

lajah(n) *lajah* Vid/-hn Rõu/, *lajan* VLä *laiali ku kul`o_verevät rõivast nägevä?, sõss`juyskva?, loñdi_lajan Kan; naid ei saa`tämbä`kuigi siia`kuhtu ette`kutsu?, inemise omma_kõik`lajan Har; lät`si kannu`otsa, esi_kummalõ maahn, seene_kõik`lajahn; Paiu vitsa?, nüu_näet hoiõ_tuu`ündrugu alt lajahn Rõu; kala hormussõ? omma lajah kui na ojossõ? Plv; maja um lajah (lagunenud) Vas; sa olt hoimadu ku külmänü kala, hurmaki lajah Se || ammuli susi nulgah, suu lajah = ahi Vas | lahti Rehetarõ ußs um peräni lajahn Rõu*

lajak(as) *laja|k* g -ku Trv, *lajakas* Hlj *korratu eluviisiga poiss, üleannetu küll on`poisilajakas Hlj; Sedä lajakut ma karja ei telli Trv **Vrd** rajakas*

***lajakas** *laja|gas(s)* g -ka Kuu; pl *lajakad* Jõe vali hoop`seitseteisskümendall`jaanuaril`käia koppimas - - ikke iad lajakad`panna, nii et koe`kuuleb Jõe; pand kohe vanamelle`vasta`perset üä lajaka Kuu || noos Mes neist kalujest nii`suure lajaka kuo toid Kuu

lajalik *lajali|k* g -ku San, -gu Puh *laiavõitu tuu tegijä om`käässe näet lajaliku tennu? San*

lajama *lajama* Kuu JMd Trm Ksi, *laea-* Saa Lai *kajama kägu kukub, et mets lajab`vasta JMd; Kurikatega lõivad vahel külas üks-ühe võidu nii et küla lajas Trm; kukkusin maha nii et laeas kõik Lai **Vrd** lajatama*

lajan → lajah

lajatama *lajatama* Jõe Kuu Hlj VNg Mär K/*laea-* Nis/ Lai/*laea-*, -eme Pst Hel; *Laetama* Käi

1. vastu kajama puu läks maha nii et mets lajatas Jõe; tagus nii et perand lajatas VNg; `karjus naa et kõik mets laeatas Nis; kõik metsad ja määd lajatasid `vasta JMd; annab musu nii et lajatab VJg; `lautasse `laudu, et ilm aga lajatab Sim; siis käis nisuke pauk, et metsad laeatasid Lai; mõts lajates ja kõlates Hel Vrd lajama

2. lõõma, virutama lajatas `vemblaga `vasta `lauda VNg; Lajatas kohe lagipehe Käi; lajatas `vasta `sil'mi Jür; lajatas `vasta muud puruks JMd

lajaveli laiali, lahku *Kaits puud olleva nii kasunuva, et alt olle tüve piaaigu ligistigu, aga vähät kõrgembale lätsivä lajaveli Nõo*

lajendõmmõ → laiendama

laju laju R(-o) Lüg Jõh Vai) Khk(laeu) Mus Mär(laeu) KPõ(-o) JMd) IPõ Plt, laiu LNg(-o) Mar(-o) Mär Nis

1.a. jäänus; kübe, raasuke; lible `lieme laju saab `luomidelle VNg; `Marju puhastan, siis `jäevad ka lajud Jõh; mette üks laiu pole `toitu võtnud Mär; mõni rohu laju; puhas tüe, põle `ühthe lajogi muas JMd; kevade `vaatasin, et [kerahein] ei `tärka, mitte `ühthe laju põld näha JIn; mu leib on nii `otsas, nii et ole mitte üks laju Koe; tal'v võttis rukki puhas äe, mõni laju oli leigata; einama oli päris paljas, mõni `kaste eina laju oli pial Kad b. kõlu, kesi lajudest teha siajahu Hlj; `peksandesel on lajod `ulgas, nied põle täis `kasvand Lüg; `Vilja sies on laju ivad, `kerged, tera ei õle sies Jõh; älä tie laju terä maha, senest ei saa midägi Vai; rukki teräd, põlnud `ühthki laiudki sees Mar; laiud on vilets vili, viletsad villa terad, põle `tumme sees Nis; laju terad on kõhnad, kel sisu sees ei ole Lai c. (millestki kidurast, viletsast) oh kui laeu see kassi poeg on, pisine loom, üks pisine laeu Khk; üks igavene laju on sie laps, on üks pisike laju Jür; ead taimed said ära `võetud, lajud jäid järele; inimese laju VJg || fig (rumalast) jo tä ikka natuse laju oo, `mõistlik inime poleks ilma peel sõduse tembuga akkama saand Mus Vrd laju

2. värvi- või seebivee ülejääk Eks `värvi lajuga saab jo viel midägi toist `karva; Panin viel oma rädi `sinne lajusse Kuu; `Ninda `kaua `värviti kui `riide õli `tõmband `värvi oma `sisse - - sie mis järälä jäi, sie `kutsuti `värvi lajust; Kui paremad `asjad on ära `pestud, siis jääb ia libe `siebine vesi järele, `selles lajus pesen tüö`riided Jõh; pesin lehelise laju sies põranda `riideid Iis; lajuga üä põrandad `pesta Trm

-lajul, -lajule Ls loodelajul, -lajule

lajuvalla lajuvalla "lahti, korratult" – Krl

laka laka Hel Rõn Har int koera söömakutse *Põndu laka, laka, laka. ei tää kos ta kurivaim om läänu nüid Hel; Söögi manu kutsutass laka-laka-laka Rõn; laka, laka, Pollakõnõ Har*

-laka Ls lika-laka

lakah(h)ama lakah(h)ama limpsama – Vas Lut Vrd lakahtama

lakahhus lakahhus g -õ lakkumine – Vas Vrd lakatus

lakahtama lakahtam(m)a, lakahta[?] Rõu Plv Vas; pr (ta) *lakahhass, ipf lakahti* Se (kord või paar) lakkuma, limpsama *taa pini veidükene süü, lakahhass õnnõ ja um söönü[?], piim `maaha lät's lavva pääle, siss latsõ_lakahti lavva päält är[?] Rõu; või olla[?] ku tä kotoh imäga_sei, siss lakaht ar_kah nyu_luidsa[?] Vas Vrd lakah(h)ama, lakatama*

laka|kaer lippkaer *laka kairal `oidvad `üigessed nii kenast `ühthe `poole Khk; mis agad ühes pool olid, sii kutsuti seda laka kaer Kse; lakakaer, see ol'li `ammust `ammust, si ol'li*

`kange pudenema Vän; laka kaer, kõik tema terad olid ühele `puole. sie oli tore vuadata küll kui tema `kasvis KuuK Vrd lakk¹, lakkas-, lakk|kaer

lakake herne-, oalest `erne lakakese, ua lakakese -- ei ole viijl kõdra Kam; Na_mma jo lakakõsõ? -- las no kasusõ_täüs Urv; mis ti no kakut ua lakakõisi Har; edimält umma_`hernel lakakõsõ?, `herneterä suurõbass kasuss, sõss um kõdõr Vas

lakal(e) lakal(e) Sa Lä Khn/-lõ/ adv < lakk⁵ Kui väga on lakale käiatud, ei ole ead vikati lõiku Kaa; tera lakale läind Krj; ep lähe lakale kui kenasti `käiad Pha; vikat on lakal Jaa; vikati ~ nua terä lähäb lakale Vig; Kui üht`inge lakal käiata, siis vikat kulub varsti `kitsas Han; kui terä lakal on, ei saa `niita Var; Vikati terä juba lakal, ei maksa enam käiätä; Käiäs vikati lakalõ Khn

lakaline¹ lakali|ne LNg/-lene/ Kei Amb JMd Kad Sim TaPõ(-le|ne Ksi Lai), lagali|ne Kuu VNg, lakkali|ne Jõe Lüg Jõh, g -se (vankri osa) lakkalise `küljes on `vankri redelid `kinni Jõe; lakkaline on ies, `assi plokki pääl Jõh; Neil vangerdel, mis nüüd tehakse, `üitakse lakalist lantpoomiks Kei; lakalist võib iga mies isegi teha, igal `vankrel on üks lakaline JMd; lakaline on sie kus `vankri rõugud sies käivad; assipakust ja lakalisest on raud pol't läbi, et lakaline `kierama annaks Kad; [vankri] Pialmist `tel'ge üeldi lakaline Trm; lakaline on nagu tel'je klopp, käib esimäse tel'je klopi `piäle. vahepuu käib lakalise `sisse Kod; keelik on sij, kes `vankri kyyus oiab -- käib `vankri lakalesest läbi Ksi Vrd lakandi, lakane¹, lakardi, lakati, lakk⁴

lakaline² lakkali|ne g -se laste pükste tagupool Lakkaline õli `lastel. Sie õli tagumine `püks lapp, käis `küljepäält `nüüpidega `kinni. Siis kui oma `asjale `mendi, siis ei õld vaja `püks maha `lassa, lasi vaid sene lakkalise `alle Jõh

lakaline³ lakali|ne g -se reheline aja lakalised maha `süüma JMd

lakandi lakandi (vankri osa) – Ris Vrd lakaline¹, lakane¹

***lakane¹** g lakase = lakandi lankpuu juokseb `vankri alt läbi, tuleb ette lakase `sisse IisK

lakane² lakane Krk; laka|nõ Plv, g -tsõ Urv a **a.** < lakk¹ türgi kaar om lakane, ütten küll'len puha terä Krk **b.** < lakk⁶ Erne om õigõ lakanõ, tulõ pal'lu `kõtru Urv

laka|pulk (vankri osa) laka pulk kat'te ärä, `vanker lak'ki ütest `valla Hls -puu (vankri osa) lakapuid olli kait's, ar'kpuu käüs laka vahele Krk; lakapuu om, kos argi ots `sisse pandass Hel

laka|pääsuke (lind) lakka `pääsuke, sie tieb kattusse `alla, lakkade `sisse pesä Lüg; laka pääsuke on vähä al'likamb, tieb pesa sara `alla IisK

lakard¹ lakard IisR/-kk-/ Khk Hää JMd VJg Kod Ksi Plt, -rd Sim Lai, -rt Saa Jür/-rt/, lagard VNg(lage-), g -i; laka|rt JMd Koe VJg I, -rd KJn, lake|rt Trv, g -rdi pej joodik mis selle lakartiga `pääle akata, `muuku `vaatab pudeli `põhja Saa; laka'rt kis pailu juob Jür; sai omale ühe igavese lakardi JMd; sul üks lakart mees Koe; sie on üks juadik ja lakart, ei sel ole aru `kildu peas VJg; lakardisi ma_i kannata Sim; mis sa sest lakardist `seie `kutsusid Iis; igavene lakard oli `enne, aga nüüd ei võta `tilka Plt; just ku va lake'rt, juub ja lakub ümmer Trv Vrd lakardus, lakast, lakates, lakats¹, lakekauss

lakard² → lakardi

lakardi n, g lakardi (-e) Hi(n lakard) Ris keelikas `vankre lakarde on se mes [vankri] ühes oiab; lakardi käis seasuu sees Emm; se meitel `vankre lakarde Phl Vrd lakati

lakardus *lakardus* = lakard¹ va *jooma lakardus* Juu

lakast *lakašt* = lakard¹ – Sim

lakat → lakati

lakatama *lakatam(m)a* Nõo Har Rõu Lei, *-õm(m)õ* San Krl (kord või paar) lakkuma, limpsama *ku ma koorõ är_lakatõ, kost ma_võid saa siss* San; *kašs ol' siihn mäel, ma_nna tõsõlõ `putru lakata?; ei salva see, see lakatas ennedä* Har; *`Antti kašsilõ õks `piima lakata?, a_miä tä esi_manu_kai, tuu ol' timä uma asi* Rõu; *mis šil'ma t'šilgausõ, taa kii'l lakatass* (peost suhu elama) Lei **Vrd** lakahtama

laka|tera liiga õhukeseks käiatud (vikati)tera, mis on kahekorra käändunud *luisuga* peab *lakatera ära ajama* Krj; *`luiska tõtta* (vikatit), *ehk o lakatera ees* Muh; *kui pailu käiatud, siis `õõti, lakatera oo ees; sa `käiad lakatera ette* Kse; *tuleb naakaua käiata kui see lakatera `jälle ärä on* Var

lakates *lakates* = lakard¹ *ära sa `sõuksega küll sõber ole, sii üks va lakates* Hää

lakati *lakat* Ann; n, g *lakati* Khn Nis(n *lakat*) Juu Kos (vankri osa) **a.** keelikas *Kui `pitki puid tahad rattalõ `panna, siis piäb lakati `lahti `lasma ning rattad laialõ vädämä* Khn **Vrd** lakardi **b.** rōukpakk *ige piäl ond lakati, kaks ratast vädäväd kogo, lakati piäb neid `kindi* Khn; *ark oli esimese ašsi `keskel, lakati all; lakatid käisid `ašside `piale. lakatid olid vähä laiemad kui ašsid, nii et rōugu otsad käisid sissepoole ašsi `kõrba. lakati `sisse käisid rōugud* Nis; *lakati on ies ašsi pial* Kos **Vrd** lakats³, lakk⁴

Vrd lakaline¹

lakat-lakat int *pirutasid kurikaga `kangaid lakat-lakat* Kei

lakats¹ *lakats* Krj Hls, *-t's* Hää Saa Pst Krl, g *-i; laka|t's* Hää Rõu Räp, g *-tsi* M Ote San Urv(-*dsi*) Har; *lakets, -õts* g *-a* Se

1. joodik *niid läin päris lakatsiks, punane lakatsinägu pias* Krj; *temä om `siande va lakat's* Hls; *tä nii lakat's es olõ inne* Urv; *`naabri Eeri om ka_lakat's, tuu_võtt ka viinakõist* Rõu; *anku_i `viina lakõtsallõ* Se **Vrd** lakard¹

2. lake *lakat's `antse koerale lakku* Saa; *tij koertel lakat'sit* Pst; *piimä lakats, viina või õlle lakats, mis alamp olli* Hls; *mia ole ilma leeme kikk läbi sõönü ja ilma lakatsi läbi lakkun; Sij supp olli vedel kui koera lakat's* Krk; *ärä sedä `kaussi ümmer aa, sinä ma pannu lakatsi* Hel

lakats² *laka|ts (-t's)* g *-tsi* Võn Ote V(g *-dsi, -d'si* Vas Se) sirmiga müts *lakatsil olli nahane si'rm* Ote; *kesväl ol'li pik'ä_põgsi jalah, kaaral lakat's müts ol'l päähn, nisul ol'li siidi `rõiva_säläh, rügä ol'l iho alastõ* Plv; *lät's timä rehe `ahjo `kaema ja näkk ku vanahalv sial riheh ahõ iih paistõh tege sidä küüdsist lakadsit* Vas; *no? olõ õi pal'lu äm lakatsit; kui lakaga, siss om lakat's* Se

lakats³ *lakats* Kul Juu, *-t's* Nis, g *-i* (vankri osa) **a.** hargiline *vedru`vankrel põle lakatsid. puu`vankrel ikke on lakats, mudu ei sua keerätä* Juu **b.** rōukpakk *lakat's on ašsi pial, lakat'si sees on rōugud* Nis **Vrd** lakati

lakatus *lakatu|s(s)* Har Lut, g *-sõ* Krl

1. lakkumine *tare esitsest ol'li kuulda peni lakatusõ?* Krl **Vrd** lakahhus

2. lake, vilets toit – Har **Vrd** lakats¹

lake *lake* g *lakke* Sa L K I Pst Hls Hel Nõo Rõn, *lakõ?* g *lakkõ* spor V; n, g *lake* Hi Mar Kse Ris Iis Trv, *lakke* R(lage), *lakõ* Võn Ote

1. vedel loomasöök; vesine, lahja toit või jook `kuerale ja `kassile `annetasse lakket Lüg; Tieb `selle `õlle alati nigu igavese lakke IisR; `anna `selle `koerale midägi lakket `süvvä Vai; `antsi pörssastele tüki laket ede Khk; *Supp on täna `õhta `puhta lake Pöi; Mis laket sa moole pakud, äi mina taha seda Rei; kas kuer oo laket saand juba Mär; Mida `rohkem `koeri koos, seda viletsam ~ vedelam lake Han; kes seda laket tahab Juu; aab seda vedelad laket omale `sisse; kas selle lakkega elatakse JMd; oli üks vedel lake kua, mis ta `süia `andis VJg; supi lake, ilma ramuta Iis; koerale tehässe laket, jahu vede `sisse ja `piimä Kod; koer lak's lakke ärä Hls; süü mes sa vahid, sul om lake ijn Nõo; süük' om nõrk nigu lakõ Ote; `Peñele tetti iks jahu laket Rõn; `sändse lakkõga ei naka elämä Plv || (kehvast teenistusest) *Selle peremehe juures oli teenistus küll kut koera lake Kaa**

2. kasimatu, lohakas *Tüdruk on nii lake ja must, et üsna `aiseb Emm; Ta on nii ermus lake, keik riided on ka ibla täis Käi; Ärge `piltsige kassi, siis kass läheb lakeks Rei*

lake|kauss joomar `Sõuke lakekauss kohe, et ajab irmu `päele Pöi; lakekauss `pröökab Rid; *No see tüdruk sai alles omale lakekousi kaela Han; Kis seda lake `kauksi piaks `tahtma Hää; on va lake kauss, joob enese täis nagu va siga Juu; on üks lakekauss, aina silmad teisel `prillis piaks Kad; joob nigu lakekauss Plt Vrd lake|koer, -krants, -vasikas, lakke-, laku|kauss -koer lakekrants Nee Kuumi mehed oo igavesed lakekoerad, mujal palju nad äi seisa kut kõrtsi leti ees Kaa; `Sõukste lakekoerdele pole midagi taris, sihest `välja ja `aitab küll Pöi; `arvasi, et siust ka mijs saab -- nüid nään küll, `mõuke lakekoer sa oled Hää; `terve perekond on suured lakekoerad Juu; mis sina vana lakekuer siin kua viel seletad VJg; va lakekoer, juub alate Kod; Mõned [kala]`püidjäd läksid ommuku pärast raha `saamist Tänässilmä `kõrtsi, jõid sääl lakekoerdega mitu `päevä Vil Vrd lakkekoer -krants lakekauss sii põle kellegi mijs, üks igavene va lakekrañts; Või `seuksi lake `rañtsisi sii vähe on Hää; seantse lakerañtsile `tõmma `malka Saa; kas sa kuradi lakekrañts juba `jälle täis oled Sim; toda lake `krantsi ma näi poodi man, kaaberd ja lärmäss nigu mõtsaline Ran; kudass sa serätse lakõkrandisga eläd Nõo Vrd lakke-, laku|krants*

lakerdama lakerdama VII Pöi Khn/lakõ-/ Hää Kad Trm Plt KJn, -teme Hls; lakkerdamma Jõh

1. laaberdama, ringi kolama *sie lakkerdas siin `käia Jõh; Muud äi tee, kut lakerdab õhest kohast `teise, joob ja teeb oma `lollisi tegusi Pöi; lakerteve purjun `pääge, kõnnive ja röögive ja Hls*

2. laterdama mis sa muidu lakerdad, aa `mõistlikku juttu koa VII; räägib `teisi inimesi, käib lakerdamas Plt; `siuke va lakerdaja ikki on KJn Vrd laterdama¹

3. hooletult tegema `Uatand kud'as tehä tulõb, ää lakõrdag muõdu Khn

lake|vasikas = lakekauss *Mis `sõukest lakevassikad `rääkida, mis kopika soab selle joob Pöi; ta oo `sõuke lakevassikas, joob `riided ää Muh; Nende lakõvañsikadõ `kjõldõs (killas) mia ei taha `olla Khn; vanad joodikud mehed va lake vasikad Hää; vana Paavu ol'li lakevasiku nime `ausalt ära `teennud Saa; Sellest lakevasikast kõrralikku miest ei sua Trm Vrd lakkevasikas*

lakik laki|k g -ku joodik oo üks lakik PJg

lakirohvka laki|rohvka Emm Vas Se, -rovna Röp; lakkirohvka VNg Jõh(-rouhka, lakkerjouhka) IisR; lakk|rohv g -rohvi Kse hrl pl lakknahast saabas kes oli ikke tore

nuormies, sel oli lakkirohvkä jalas VNg; Lakkirouhkad on lakknahast `säärä`saapad, alt kromm, säär lakk Jõh; Maainimest vanast lakkirohvkasi äi pruukind Emm; Illos poiss ja viil ilosamba lakkirohvkä Vas; Oll uhkõ mijs, harakhand säläh, lakirovna jalah Räp

lakirovna → lakkirohvkä

lakisköllõma lakisköllõma noolima, korduvalt lakkuma Urv Rõu Taa mõni kaás, muidugu lakisköllõss, hiiriga ei_tij_tekugi Urv; Vai tää viil süü, mugu_lakisköllõss õnnõ? Rõu

lakja `lak'ja spor V/-k- Har/, lak'ka Trv Hel T V laiali sõrme aat lak'ka; ku munele naks, lää lak'ka takst Hel; jala lak'ka nigu `väike ar'jal; es lase ette `panna, `amba lak'ka, iki puremisel ja `sälgä tulekil (hobusest) Ran; virk `tütrik `olli `matnu tule õdagu iluste `kinni tuh'auda, a laisk `tütrik `jätnu tule lak'ka; mia ei kuule `äste, ku ta sõna `üttep, siss ma kuule ääld küll, aga sõna lääb nigu lak'ka jälle Puh; talu `müidi ärä ja pere [on] `ilma `müüdä lak'ka; kana `munniva täl küll iluste ütte kokku, aga nüid om lak'ka lännuva; ah ta_m ku sitt vii pääl lak'ka, sij neede tüü, mes nä teevä Nõo; litsuti tainass lavva pääl lak'ka, lapsutedi `käega õhukõsõss, `panti kõrutuss `pääle Kam; pühi üd'se liimik ärä, `jalguga kannat lak'ka Rõn; kõol läävä jo urva lak'ka, no nakass lämme tulõma Har; heedämi haania? `lak'ja Plv; hähnäl ol'li? nu_kuku urma? lak'ka kisudu ja `sijmne är_ `süüdü?; kes `võl'ssi vannuss, tuul jäävät kooldõh suu lak'ka Vas; ku künnät `lak'ja põllu, siss jääss tsori `keškele Se

lajakpoole laiemale kui `niitsit `kanga `sisse `panti, siss toda neelu `langa `müüdä tõmmati lak'kapoole Nõo

lakju `lak'ju? Rõu, lak'ku? Vas laiune kõik' sängü lina? umma? üte `lak'ju? Rõu

lajakult laiuselt jala lak'kult Vas Vrd laiult

lajakunõ lak'unõ laiune lõhmuss ol'l paari sõrmõ lak'unõ; at't ol'l üt's lak'unõ kõik Rõu

***lajakus p** `lak'kust laius `Käüse rõõvass `koeti - - tuu `lak'kust mõõdõti sua päält, üt's küünär ja? üt's vass Rõu

lakk¹ lakk g laka eL, lakka R(n lakka VNg Vai; g laga Kuu)

1. a. hobuse lakk `valge lakkaga obune, ise tämä on `raudis ja lakka on `valge VNg; `Kirjaja läks siis obuse `juure ja `tõmmas lakka `rangide alt `vällä Jõh; jähi kättega obuse lakka `kinni Jäm; oja lakkast `kinni, muidu kukud seljast maha Ans; mõni `lõikab oma obusel laka ää, pisike lühike muidu jääb Jaa; Seda ma ole ise näind, et obuse lakk on omiku palistud, aga kes teeb, äi tea Põi; `valkjas lakk ja `valkjas saba Vig; obuse lakk oo ää vanun Tõs; Obosõ lakass kolõ paõlu `takja nuppa Khn; `kimlel oo `valge lakk ja änd Tor; võta lakast `kinni JMd; mõnel obusel on paremal, mõnel pahemal pual lakk VJg; edemält es lõegata obese lakku, mõnel õli pitk lakk `muani Kod; obesel ükski on lakk KJn; põet lakage oben Krk; hobosõ lakk um hüäl puul Rõu **b.** (pikad) juuksed Kui oma laga letti punud saad `suured ledid Kuu; Ei `viitsi sugeda, lakkad `kõrva taga sasis Lüg; pikka lakkaga, `juuksed pikkad Jõh; paksu lakaga tüdruk Ans; So va lakad on koa `jälle nii pitkad Põi; Nüüd ju nuõrdõl miestel kua igävesed paksud lakad piäs Khn; pikka lakka, `laiska naene PJg; ta vahiss laka alt, va kavval inemine, ta `õkva `otsa ei kae? Krl; l a k k a s (suurest kohevast lakast või juustest) suur lakkas loom; lakkas tukk, nagu obusel Muh

2. vähi tagakeha `tõises `õtsas on vähil lakk Lüg; Mis liha selle vähi sital on, laka sihes on natuke, `sõrgade sihes ka põrm Põi; vähk on lakaga VJg; vähjä laka siis on pehme liha

Kod; vähk, *temal sõrad ja lakk* Äks; *Emävähjäl on lakk laiem ku isävähjäl* Vil; *enne olli vähjä kaal, nüüd ütlev lakk. laka sehen o sita soolik* Krk; *säünäss liimik'üt ei_võta?*, *tuy taht vähjä lakka* Har; *vähä sõra?* ja *lakk omava kõge paremba, magusa väega* Röp

3. silmalaug – V mõni käänd laka üles, võtt puru `vällä Krl; *silma laka pääle `naksi üt's paisõ_kasuma, silmä laka`lö `pañti rohe pääle* Har; *vanainemine ai keele silmä laka ala?*, *tõmmaš `liplö silmäst `vällä Rõu; kesvä uhak lät's silmä laka ala* Vas; *ko `kuuljal silmä_vallalõ jäivä_sis -- raha `pañte silmä laka pääle ja `vaotidi `käega?*, *sis jäivä_silmä_kiñni?* Se; a l t l a k a *atkulmu mõni kaess alt laka* Krl; *taa vahiss nii alt laka üless kavalusi* Har; *vaht alt laka* Plv; *Tuu tütärlat's om alt laka kaeja, kaess alt laka* Vas; *alt laka kaess, kurastõ* Se

4. a. (püksi-, tasku- jne) klapp *Lastele `tehti lakkaga `püksid* IisR; *kutsuti lakaga kiñjad* Muh; *`tasku oli lapidest `tehtud -- tagumine pool` ulatas esimesest sedasi üle, seda `üiti lakk* Mih; *püssikot'i lakk ni_sama suur ku kot't* Tor; *mõnel oli kolmenurkane lakk ja mõnel oli nii sama natukese vähemp kui märss ise* Kad; *jahikot'il käib lakk `peale* Trm; *lakaga püksid -- külje `piale käis `kinni, siis iis `auku ei olnd* Lai; *Rabamise aeg `ollid vanad rübälad `riided sel'läs, särk `pükste piäl ja lakaga põll iis* KJn; *kalsa olliva lakaga* Ote; *mul olli vanast lakaga alusspüksi?*, *hüütsimmi manh ol'l üt's püür, `tsüüksi puupööra mulgust läbi ja ol'l timä kiñni?*, *puusaluu kottal ol'l tõnõ püür, tuy `tsüüksi lakamulgust läbi, nii `olli püksi kiñni?* Har || *kaas piäru korvid õlid, lakk piäl, korvi laka tõssid ülesi ja panid `kiñni* Kod **b.** *mütsisirm kat'imärdil (talvemüts) one lakk ja kõrvad* Kod; *nokatsiss kutsuva seda `mütsi, ku lakk iijn om* Ote; *mõnõl ol'l katõ kõrvagõ_küpär, mõnõl ol'l lakagõ_küpär* San; *tu_mu lakaga küpär siiä?*, *tuy om lakk vallalõ, ma_taha kiñni ummõlda?* Har **c.** *püssi pära püssi lakkadega `ollid ooban, et `ollid Viirele soan (püssipäradega olid sõudnud)* Muh

5. lippkaer lakaga kaer, *see o Venemaalt `toodud, kaer kasub ühe kül'le peal* Lih; *ahukas, mis on ümmer `ringi ivad, aga lakaga kaer, sel on ühel puol* HljK; *lakaga kaerad on suured, suurte ivadega* Sim; *lät'i kaer ehk lakaga kaer, ühel puol `ripsmed* IisK; *türgi kaar olli üte lakaga* Krk **Vrd** lakakaer

6. nahavolt lehma kaela all *kellel sij lakk `äste suur ja paks om, sij om hää lehm* Krk

lakk² *lakk g laka u* Khk Muh, Var Mih Tõs Hää K I spor T V, *lakka R(n lakka VNg* Vai; *g laga* Kuu Vai)

1. laepealne; katusealune *riiala lakkas magatasse, ehk `aida lakkas* Lüg; *No kui nüüd õlivad `leivad `jahtuned, siis `viedi `leivad lakka* Jõh; *laga `luuki, kust lakka `männä* Vai; *`mindi `ulkuma tüdrekude `juure laudile ja lakka, kus tüdrekud magasid* Mih; *toa lakk siin ei `öölda. `ööldakse toa `pialne. lauda ja aida ja tal'li `pialne `üitakse lakk* Nis; *mees oli vali `anguma, `angus einad lakka* HJn; *tua laka otsel `seisis ärja ike* Amb; *`kõikide lakkade pial on meil linaluud* JMd; [kõlkad] *sai `suurde rõialuse lakka tašsitud* Pee; *siin lakas on ema `riide kerst, nikerdustega `tehtud* VMr; *einad tahavad lakka ajada* VJg; *puisted `pañdi lakale ja `kuuri* Sim; *tal'li lakan one eenäd, laada lakan põhk, maja lakan kiärpuud; es sua `koski rahu -- [kodukäija] käis ja kolissas müüjä kodo lakku* Kod; *einu olnd lakk täis* Äks; *läks lakka magama* KJn; *lakk, tuy om `huyñõ pääliss* Har; *`touka agana?* laka ala Se || *fig nüid on lugu lakas (asi halb)* JMd; *ku ta ku'jast läks ja `riidlema akas, üteldi juba tuli lakas* Pal || *tuuleveski liikuv ülaosa – Kod*

2. parred reheahju esise kohal *ku üle jäi* [vilja], *sõss`pañti lakk ka täüs* Krl; *laka`pääle`pañti`pirdõ ja puid`kuivamõ* Har

3. ahju kumm *ahol om lakk. kui ahi küttu, tul`sau tu laka`sisse, säält lät`s lakast`vällä; aho lakk aho suu kottal. suust tulõ`vällä, lätt laka`sisse, laka seeh kattõ tuli ar`?; laka päält`olgi`korssna tett* Se

lakk³ lakk VNg, g *laka* spor L Ha, Pee Pal Lai KJn Hls *suka või soki kand`kanna lakk tuli kovemast teha* VNg; *lakk kojutse, tehasse kokku ja siis akatse`põida kudoma Mih; suka lakk, edasi tagasi tehakse* PJg; *Lakk oli pooled silmad kanna laiusest Kei;`ešti`tehti lakk ülesse, pärast tuli kokku võtta Pee; Minä sokkidelte lakka ei kudund - - ma tegin sokid ilma lakata, tegin lät`i kanna* KJn

lakk⁴ lakk g *laka* M Kam Ote San Kan Plv Ráp rõukpakk *edimäne lakk ja tagumane lakk ja rõugu omma laka kül`len* Trv; *lakk om`vankril telle pääl, see kos rõugas pääl,`rõuka om laka sehen* Hls; *arkpuu käüs laka vahele* Krk; *land ark olli üte otsaga edimeste rataste laka kül`len* Ote **Vrd** lakati, lakuss

lakk⁵ lakk g *laka* Sa Tõs Khn liiga õhukeseks käiatud, kahekorra pöördunud vikati või noa tera lakk, *mis juba [kahekorra] pöörab, mis ülearu`sonna [tera] ede tuleb; see oo`pehme raud, võtab laka ede* Khk; *Vikatil oo lakk ees, sellepärast ta esimise korra äi veta rohtu* Kaa **Vt** lakal(e)

lakk⁶ lakk g *laka* Krk Hel Kam Ote San V noor kaun, lest *mis sa lakkest võtat* Krk; *ua`alla lakan vijl* Hel; *lakk om õhukene, kõder om jämme* Kam; *pal`lu lakku om küllen, erne saa kõdranõ;`erne laka, ei ole vijl täis kasunu* Ote; *ku herne`om är`häidsänü`?; sõss tuu mis`õkva_luvvass, tuu om lakk* Urv; *latse`armastasõ süvvä`herne lakko* Ráp; *pääle häitsemeist umma`laka`kooni olõ_i terä täus* Lut **Vrd** lõkk

lakk⁷ lakk g *laki* S

1. müts, (vilt-, õlg)kübar *lakid olid sedised õlgkübara`moodi`järsku äärega, iilatavad kõvad, pesa`järsku kut kapa põhi* Jäm; *nii`uhked olid oma lakkidega* Khk; *Sui einamaal`käidi ikka lakid olid inimestel peas.`rohkem`naiste asjad ikka* Krt; *vahel`preestril on koa sõhuke suur lakk peas, vildi`muodi, sis nõnda ääred olid jälle`iemal, mis es lase`vihma kaela vahele mette* Põi; *see rehetegu lakk_o`puldani`riidest`tehtud; vanadel mestel`ollid`kõrged lakid, suur ümmargune lagi`pealne`olli; must lakk`olli ja`valge lina üle, siis`olli noorik ojo all* Muh; *tæ kus mu lakk on jään* Phl

2. a. seenekübar *lakid, mis peel laiakad. all on seeni varss* Jäm b. korstna laiem ülaosa`viimaks lakk`peele. *korssna lakk, ääred on libamisi et annab tuulel ülespidi* VII c. lambikuppel *ma pane [lambile] uie laki`peale* Muh

lakk⁸ lakk g *laki* eP(excl Hi; plakk Khk Vig Hää), *lakki* R(n *lakki* VNg Vai); *lak`k g laki* M San V(*laak g laaka* Se) vedelik pindade kaitsmiseks, kaunistamiseks või isoleerimiseks *lakki tekkõ puu`läükümä* Vai; *plakiga plakitase`poodlid* Khk; *pühade aal värvitakse lakiga mune* VII; *pane [kausil] lakiga pagu`kinni* Muh; *Lakiga tihatse puust tubased aasad ilusas* Han; *lakiga värmitse, tõmmatse üle, lansib`iäste* Tõs; *Viina pudõli kõrk pannassõ lakiga`kindi, muõdu`engäb ää* Khn; *vanadel miestel oli viis rubla sie lakitud vokk ja kolm rubla oli`ilma lakita, laada pial* KuuK; *lakiga lakitasse kummutid ja kapp,`kõike`müüdu karvaga one lakki* Kod; *lakige lakits kummutisid* Hls; *lakige pannass pud`el`kinni kõvast,*

lak'k om pääl Krk; ma_lasi henele `vahtsõ sängü tetä? tislari, tu `värme sängü kõllatsõss, om lakiga ka üle `laskunu Har; laakaga lask üle Se

**lakk g laku, p lakku joom – Jäm Muh pidi `taale natuse lakku `viima Jäm; külap ikka laku (viina) nälg oo; kui emal põle `piima, siis andasse tallele lakku Muh; lakku täis purjus – Hlj IisR spor eP Lakku täis mehed tulivad tuppa, ma tulin `iestki ära IisR; mette ep saa `valged `pæeva nägema, alati lakku täis; limalakku täis (purujoobnud) Khk; läks tene natukse aa eest siit lakkutäis `peaga töllerdes koju Muh; Tuli `meile, lakku täis kui krants Rei; kas oo `vaene või lakku täis, või mes `seltsi see mees oo Mih; Mehed olid lakku täüde ning akkasid karupidi `kjõsma Khn; mis sa tahad ulluga teha, lakku täis VMr; iga päev lakku täis ja siis ol'li `sõitnd - - ees olnd `kutsar ja sis temä, ond sis sel'läd `vastamesi KJn*

-lakk Ls likk-lakk

lakkas|kaer lippkaer teesed on lakkaskaerad, teesed türgi kaerad. need kasvavad `ümmer ringi `ümmer varre, aga lakkaskaerad ühe kül'le peal nagu lakk Juu **Vrd** laka-, lakk|kaer

lakkatama lakkatama laginal naerma Mina ei õle elu `ilmas `sallind seda `trallamist ega lakkatamist; Kõri `laili `mutku lakkatab; sääl `juadi ja lakkadetti Jõh

lakka|tuisk (kevadisest lumetusust) ei suvi viel tule, lakka `tuisud `onvad õlematta; sel `aastal on lakka `tuisud tulemata viel Lüg; Lakka tuisk oli vara kevade, iga prao vahelt `tuiskas `sisse IisR

lakke|kauss joomar sie on nagu üks lakkekauss - - `tihti `peale `kraavis on `porsastega `seltsis Jõe; `Tiie kus sie lakkekauss `pengab Kuu; on va lakkekauss, `ühte `puhku nenä täis Lüg; Mina sene lakke`kausi siit `vällä ävitan Jõh; sie on jo viimane lakke kauss JMd **Vrd** lakekauss, lakke|klauss, -koer, -krants, -vasikas **-klauss** lakkekauss lakke klauss, lakkub kõik `nahka Jõh **-koer** lakkekauss nüüd on `juoma`kausid ja lakke`kuerad üheskuos puha Lüg **Vrd** lakekoer **-krants** lakkekauss Kes alati juab, kas vai oma `püksid jalast `vällä, sie on lakkekrants Jõh; vana igäne lakkekraants, juub nigu eläjäss lälle; joodik süüb, joodik juub, joodikule `jummal annab, tühi jutt, mes tä lakkekraantsile ikke annab Nõo **Vrd** lakekrants

lakkel(e) → lagel(e)

lakkerjauhka → lakirohvka

lakke|vasikas lakkekauss kie `känge on `sisse ajama ja `juoma, lakke vasikas, lakkud kui vasikas `sisse enesele Lüg; joodik on lakkevasikas Koe **Vrd** lakevasikas

lakki → laguma

lakkima lakkima Jäm Khk(pl-) Pöi Lå Tor Ris KuuK JMd VJg Iis Trm Plt, `lak|ma Kod KJn/-k-/ spor V, -me Hls San, -mõ Krl, (ma) laki(n); lakkima Lüg(-maie), da-inf lagida Vai, (ma) lagin Kuu lakiga katma, sulgema lakkitasse kappisi ehk `laudu Lüg; kapid ning `sõuksed peenemad asjad lakitasse üle; marja `poodlid plakiti `kinni Khk; Kenad puhast tööd tegi, lakkis ja `värvis Pöi; lakib muna lakiga mune Tor; vanadel miestel oli viis rubla sie lakitud vokk ja kolm rubla oli `ilma lakita, laada pial KuuK; `suapad lakitud `jalgas JMd; `uhked asjad lakitasse, vedru `vankrid one testod `uhkess ja eledäss, lakitud; värviväd ja lakivad kappa ja `laudu, läegiväd nõmma et nägu paessab ärä Kod; `müüvelt lakits Hls; tislari omma esi_kõik' uma? üle lak'idu, laua ja sängü ja tooli? Har; l a k k i d a s a a m a

tüssata saama Said selle sulasekaubaga lakkida Mar; `Ostsin - - `mustlase käest obuse, aga sain ka na lakkida, et seesab eluaeg `meeles Tor

lakkirouhka → lakirohvka

lakk|kaer lippkaer sie ühe `puolega kaur - - `üeldasse lakk `kaurast Lüg; lakk kaerad, nad on siis nõnda `ühte `külge pidi Pöi; üks liik on ikke lakk kaerad, ne `kasvavad ühe `ääres Ris; lakk kaeral on ripse nigu obuse lakk teise kül`je pial Trm Vrd laka-, lakkas|kaer

lakkrohv → lakirohvka

lakk|saag lakksaag kahemehesaag – Vig

lakkuma lakkuma eP, `lakma Khn Kod KJn eL(-me Hls Krk, -mõ Krl), (ma) laku(n); lakkuma, (ma) lakkun R(lagun Kuu Vai)

1. vedelat sööki keelega limpsima kuer lakkub `kausist, lakke on ies Lüg; `koera lakku ja `kissa lakku, muud `luomad `eiväd lagu Vai; kaäs lakkund piima koore peelt Ans; koirale `antase lakkumist Khk; kaäsi pojad lakkusid taäsi kallal Mär; koerad `lakvad `piimä, kõhud tühäd Tõs; va kaäs ülekohos lakkun mu kaste ää Ris; küüsilised eläjäd lakuvad kõik. kiälegä süüüb vedelä ja põhjass võtab alumase lõvvaga, ega `paksu sua lakku Kod; ega koera `moodu ei sua lakkuda keelega Ksi; ma `mõt`li et `teie iki võtate varastade kuurd, a nüid ma sain `varga kätte, kaäs lak`k kuurd Ran; kaäs lak`k toda `rõõska `piimä ja iks kõnd mul taka Nõo; kaäs om muna seest ärä `laknu, pal`lass kuur` om `perrä jäänu, munakuur` Rõn

2. keelega limpsama, noolima ku uss on `lüödüd, siis sisalik pidi `tervest tegema, lakkus ja sai `tervest Lüg; lakku sie lusikas `puhtast Jõh; Ega kuer lakub oma aavad Emm; Jusku lehm `jätnud vasika lakkumata (viimistlemata tööst) Hää; luom lakub pal`last maad, põle enam rohulibletki JJn; lakub kiälegä kõik `luskagi ärä Kod; võt`tis leevatüki kätte, lakkus paäni pialt viimase kui raasukese ära Ksi; siis ei saa `asja kedägi, ku lehm `ärögä lakk, las iki ärög `lehmä lakku (tüdrukust, kes poisiga suhetes liiga aktiivne) Krk; vašk om nii karvane, lehm ei ole `vaškat `laknukina; kaäs mõseb suud, lakup keelega käppä ja jälle `tõmbab suud `müüdä Nõo; lehm lak`ke iks keelega toda aava kotust Võn; õhvakõnõ `laksõ täl pääd, tuul lehmäl Urv; tütar ol`l anoma ja `luidsa_`tarrõ toonu? ülnu?, massa ei inäp `mõskmine, ma lak`ki ar? jo Vas; peräh `süümist lakuteva? `napo? rasvast `puhtass Räp; perset lakkuma pej Laku perset ja ole vaid Pöi; kui sool üks ilus loom oo või laps ja kui `keegi kukub tätä `kiitmä, siss peäd `ütlemä: laku perset riiksa raaksa Vig; sa laku perset, sa ei tea kedagi Juu; minu ema `ütles ikke, et laku `põrssa perset, kui `kiegi tuli ja imestas, et küll teil on ilusad `põrssad VMr; laku perset laolurästäss, mina saa muidugi mehele; laku perset ja piä lõvva Ran; `ündrik om ärä `kaonu, nüid laku perst ja `laota `kässi, midägi `ümbrele panna ei ole Nõo; ku uudsõ_käen, ülnü_peremijs: näl`g, laku_perset. näl`g hõiganu ahio alt: jüripääväss olõ tagasi Rõu || (juuste peadligi silumisest) piä ää lakutud JMd; kui pia õige sile oli - - siis `õöldi et pia nagu lakutud Lai; ütevahe taheti `kangede sil`edät pääd, sil`e pidi olema, pää kui lakutu Ran || suudlema mes_sä must lakud Nõo

Vrd ladima², lakatama

3. palju jooma; purjutama No küll ne mihed `voivad igä sida `viina lakkuda, `aeva on `toised käbigällä igäl puol Kuu; lakkub ennast täis, tia kenestki egä `määrä Lüg; Mis sa lakkud sest viest omale `nindapali `sisse Jõh; nii `joonud, suud silmad täis lakkund Khk; pole mette tuule `ilpu, ei saa `ingada ja laku aga vett Mus; kui mehed `linnas keivad, siis

lakuvad ennast täis VII; öö läbi `olli lakkun, vimb_o ihu sehes Muh; see lakkus kõik eese raha ää Rid; joob ja lakub iga pää Mar; `üüsi laas ikka `kõrbas, siiss põle muud ku püsta suhu ja lakub peal (imikust) Mih; oli oma täis lakkun Tõs; Vanašti `tehti mõni kolm `päeva ristiksi (ristseid), sõid, jõid, lakkusid Hää; pal'jas lakkumine Juanil `lahti Juu; mageda toidu `piaale ma lakkusin `juua. vana inime, tema jääb jo vesiseks Ann; juonuvad ja lakkunuvad sial kõik_se päeva VMr; mis sa õmetegi lakud seda vett Iis; nüüd one viin odav, suavad lakku küll Kod; lakud `külma vett, ise kõhid Lai; nüüd ta kurat on `jälle `kuškil lakkumas Plt; suu silmä kik'k täüs lakut Krk; kes igävetse jooma mehe om, nij lakuva `sisse kõik; tuleb `lakmast `üüse, anna `süvvä, kõtt om tühi Nõo; no om `hindä täüs `laknu?, no kapõrdass tji pääl Kan; perremiis lak'k uma naha täüs; timä vaest tulõ sinnä_ `lakmadõ Har; Lakk `viina `sisse nigu vett Rõu || must kaan lakub ka ennast verd täis Emm

Vrd laksama²

4. vett sisse imama – S mäda puu lakkund vett täis ennast Khk; Meda `rohkem `toakili katus oo, seda `rohkem tä vihma vett `sisse lakub Jaa; Männi koorest `tehti vanasti võrgu `laused, käbad, oli `pehme teha ja äi lakkund ennast mitte vett täis; Kuusk oli alati `kerge, ta äi laku mette ennast männi `viisi vett täis, äi liha koa märjaga `raskeks Põi; Malts männist äi süni laeva teha, see lakub vett sisse ja mädaneb ruttu ära Emm

lakkuss lakku|ss g -sõ rehetare katusealune ruum tuul ol'l otsan lakkuss, kel es olõ? riiehe otsa kammõrd Har

***lakles** pl `lakle haned (lind) – Kuu

lakma → lakkima; lakkuma

lakrits(a) → lagrits

laks¹ laks Vas, g laksu eP(-o Mar) M(-i Krk) Ran Puh Ote Rõn, `laksu R/n `laksu VNg/

1. (heledalt kõlav) löök, plaks, hoop ma vottan `tõlbi ja `annan `poisile ühe `laksu Jõe; Ei sedä kala viel pada `panna, mes vies `laksu lüüb Kuu; On nisuke laps, et ei ole viel üht `laksugi saand IisR; emm `andis lapsele ühe laksu `persse Khk; Irmus `sõuke ele laks oli, `varsti suits `tõusis ka (piksest) Põi; Kui sa sõna äi kuule, saad `laksu Rei; kui suur voor tulnd `uñta ja tä pannond `neile püssiga ühõ lakso; `andis tale mööda pead õhõ lakso Mar; ühükorra üks laks kõis, ma `mõtlesin, et `püssi `lastasse Mih; ristilaps lööb laksu `piusse Tor; mamma `andis laksu `peoga `perse Saa; Laks ikka üks veike `lüemine, ega ta suurt `mieles seisa Jür; tema pand püssiga laksu JõeK; teene lõi oma laksu - - siis teene `andis oma laksu jälle [kurikaga], sedamodi laksutati kevade alati [kangast] Amb; kala lõi `laksu JMd; kui siis vigad sees olid - - siis `andis [õpetaja] `liinjaniga laksud `piusse Ann; tegi ühe laksu mööda `kõrvu Koe; küll tä sae üvä laksu, piä laksatas [vastu jääd] Kod; laksu käüside; lüü onul `laksu ka Hls; aia `teibä lasev `laksi, vällän om laksi `laskje kül'm Krk; and tälle üte laksu `õkva sil'mä kolmu `pääle Ran; tsisašk lei `laksu (laksutas) Rõn || fig (kahjust, tagasilöögist) vana `Mihkel sai `sõukese laksu piiritusega et (tabati salakaubaveolt) Muh; peremiis jää iks `kõrdapitti `vaesembass. lüü muile käemehess, kes `laine taht, aga nüit massa, tuu om tälle pal'lu `lakse `annu Ote **Vrd** laksakas¹

2. int `Lained `laksusid õle paadi laks ja laks Põi; see lõksutab nõnna kannast kududa, liks ja laks Muh; laks ja laks pane vett `peale PJg; Vesi laksub `vasta `ämre äärt laks ja laks Jür; `andis lapsele laks ja laks mööda kannikaid Trm; kiriküüt' laksutep iki, laks laks laks Krk

laks² *laks* g *laksi* Jäm Mus Phl Mar Plt, *laksi* Kuu VNg/n *laksi*/ lõhekala täsa_p saa *laksi* ühti Mus; *laksil on nokk kurgu all* Phl; *ma sai tänäkont ühõ laks* kätte, *see kasvab suuress* Mar || *lestakala Vähikäsi* *kammila* *poigi* *hüüedä laks* Kuu

laks³ *laks* Aud, g *laksi* Mih/-u/ PJg Saa Nis Kei Jür JJn Kad Lai, *laksi* IisR lake, lurr *Meie mehed ei pia* *piimasuppist kedagi*, *ütlevad et üks ta üks laks ole* IisR; *aga nüid tuuatse meiereist seda va* *laksu* (lõssi), *see oo va laks*, *ega see piim põle* Mih; *seanst* *laksi koer küll ei söö*, *peab ikki midagi paremad sekka panema* Saa; *andis va õlle* *laksi*, *vesine lahja õlu* Nis; *Sai kord igasugust* *laksi* *sisse* *aetud*, *änam ei võta* (poeõllest) Jür; *põld sial õieti* *süia kedagi*, *üks supi laks oli* Lai **Vrd** *laksar*, *lakse*

laks⁴ *laks* Saa Kad Kod Hls, g *laksu* Muh Kse Han Krk Ran suur tükk, hulk (maad) *siit oo sõnna ea laks moad veel* Muh; *Kiriku juure oo siit veel laks maad* Han; *tohutumb laks muad põles* *metsa maha* Kad; *kaks* *versta ike one kua juba üvä laks muad edesi tagasi ärä* *juossa* Kod; *Einä ma ilma laks viil* *niitä* Hls

laks⁵ *laks* g *laksu* Jäm Kaa keskelt lõhestatud varb *Laks* *pandi üle taari tanni*, *ta pidas naa* (naga) *ülal kui kurn* *jooskes* Kaa

laks⁶ *laks* g *laksu* (-o) veeloik, -auk – Mar

laks⁷ *laks* g *laksi* puu langetamisel kännu külge jäänud läbisaaumata osa *saeme selle laks* koa ää, *laks jähi nii suureks* Jaa **Vrd** *kaba*³

laks⁸ *laks* Kir Han, g *laksu* Vig Hää Nis Rap pael, nõör; *piitsa keel piitsa piugo laks* Kir; *paela laks* Han; *piitsa laks* Hää; *enne olid veel pulma pitsad*, *sured laksud olid sial* *otses* Nis; *tüdrukutel olnd* *pulmas alati tööd*, *teind poestele piitsa* *laksusi* Rap

-laks Ls liks-laks

laksajus → laksatus

laksak *laksak*|k Krk, g *-ku* Kod plaksatus *metsän ku puu lastse maha*, *käib üks laksak*; *mitu laksakud käis* Kod; *kala lei ku* *plaksti*, *suur laksak olli*; *ma kuuli et laksak olli*, *elle ääl* Krk **Vrd** *laksakas*¹, *plaksak*

laksakas¹ *laksak*|as g *-a* Jür Plt KJn

1. *laksak käis üks kõva laksakas* KJn

2. *löök*, hoop *andis ea laksaka möda nägu* Plt **Vrd** *laks*¹

laksakas² *laksak*|as g *-a* "ladvik puu" – Kse

laksaki int *laksaki* ja *laksaki* *laksutasid neid* [pulma] *piitsasi sial* Nis

laksama¹ *laksama*, da-inf *laksata* Jäm Khk Muh Jür Koe KJn Trv Puh, *laksada* Jöh IisR; *laksame* Krk San, da-inf *laksate* Hls

1. *laksti lööma* *Vuarimes* *laksas obusele* *piitsaga* Jöh; *Laksas* *moole ruusiguga vastu* *selga* Jäm; *Ma laksasi korra*, *siis jättis pahategemise järgi* Khk; *üks* *laksame korra käed kokku* Muh; *mine* *laksa onul kätt* Hls; *tule onul kätt* *laksame*, *onu and* *saia* Krk || fig *nähvama* *laksa oort ära itelda*, *siis on süda klaar* Jäm

2. *laksti kõlama kaas* *laksab kinni ja rot't jääb vahele* Muh

Vrd *plaksama*

laksama² *laksama*, da-inf *laksada* Rõu, *laksada*? Urv/-mma/ *lakkuma* *Laksa sa seo kaus*s *puhtass* Urv; [kass] *Laksass ka_keelega* *piimä* Rõu || fig *purjutama* *Väüpoig om jäl vaest* *laksamma lännü*? Urv

laksar *laksar* "vilets jook, vesi" *laksar*, *vana velets vesi* Rid **Vrd** *laks*³

laksat int kevade `aegu kostutab vee `lahti, siis köib laksat ja laksat, ea (jäa) laksub nõnna et Muh

-laksat Ls loksat-laksat

laksatama *laksatama* Jäm Khk VII Muh Mär Kse Tõs Tor Jür JMd VJg Trm KJn M(-eme) Puh Nõo, `laksatama Kuu VNg

1. laksti kõlama, plaksuma *uks laksatas* `kinni Khk; [roti] *lõks laksatas maha* Muh; `viskas `vastu maad mis laksatas Mär; puu kukub maha, *laksatab* Tõs; välk lõi puu `lõhki et *laksatas* VJg; *konna õsi laksatab jala all* Trm; läits nõnda ku *laksat's* Hls; *kala lüüip* `laksu, *vesi laksats* Krk; *ku jalaga lüüid* `vasta põrmandut -- *siss põrmand nigu laksatab* `vasta Nõo || *Ülest masine otsast laksati maha* Pst

2. laksama, plaksti lööma *ma laksatasi* `taale ühe `mööda `lõugi VII; `Riidus muudkui *laksatad teisele, kas või pähe* Jür

Vrd plaksatama

-laksati Ls loksati-laksati

laksatus *laksatu|s* VNg/`l-/ Jäm/-du|s/ Jür VJg Trm Plt Hls, *laksatu|ss* Trv Puh, g -se; `laksajus Kuu plaksatus *siis oli üks* `laksajus, *mina* `metlin et nüüd Mari vokk läks `katki Kuu; *mina* `kuulsin `suure `laksatuse VNg; *Välgu laksatus käis koos müristamisega* Jür; *käis üits laksatuss* Trv

lakse *lakse* Krj Põi VJg, g `lakse Muh lake, lurr *Supp on ka täna* `õhta `sõuke lakse, et *see_b* `aita `kuskile Krj; *Ää paku võerale sõda va kultund lakset mette* (õllest) Põi; *mis ma sest piima* `laksest ikka paegal söö, *mool muud* `toitu koa Muh **Vrd** laks³, plakse

laksi|kala lõhekala laksikala o Väinamere kala Mus; *laksikala* [saab] väga `arva Mar; *suured laksikalad õlid* Kod **-lõhi** (kala) *laksilõhi* oo `valge kalaga (lihaga) Mus

laksima `laksima, (ma) *laksi(n)* IisR/`l-/ Ans Kaa Muh Kos Jür VJg

1. (plaksti) lööma vahel *ma laksi tõtta*; *siis laksitse* `kärpsid maha Muh; *Ega* `laksimine `aiged tie Jür; *laksisin lapse perse üle* VJg

2. hoogsalt, intensiivselt **a.** käima *laksib äga jumala nädali Ansikülas* `käia Ans; *Ma laksi juba poole päeva metsa mööda, oost otsides*; *Ta* `laksis sageli linna vahet Kaa **b.** sööma `õhta keedeti suppi suur paeatäis, *sega sai siis* `õhta `söödud ja ommiku `soendati ää, *mine laksi* `jälle seda Kos

Vrd plaksima

laksjas `laksj|as g -a nooljas *laksjas pal'k*; `pastla paelal oo vägä `laksjad otsad Vig

laksnik `laksni|k g -gu laksatus Küll sida `poissi siel `tautud `ninda et kohe `laksnik `kuulus `meie `ouesse; `Suured `laksnigud `kuulusid kohe kui `kaugele, ku `rannass `kanjast `keski oli virutamass Kuu

laksper(i) `laksper Pil/-är/, g -i Khk Emm Käi Mar; n, g `laksperi (-äri) spor S Lä, PJg Nis Kei vesine, lahja söök või jook, laga *kohve nii lahja, et* `umbast paljas `laksperi; *see* (õlu) üks `laksperi, *ei akka pehe* Khk; `Meitel oli `laksperi `lähkriga einamaal `seltsis Kaa; *Pereraast söid ise param, aga töölestele keedeti sihantsed laksperi, et siga ka äi söö*; `lakspäri on sant asi, `aiseb ja maha `veskeda (halvaksleinud veest või toidust) Emm; *keedetässe leent ehk õlut ehk, `öötasse* `lakspäri, et tä vedel oo Mar; *vedel ja lahja supp, nagu üks laks, mõni* `ütleb `laksperi Nis; *Ma* `kohvi `iasti ei taha, va `lakspäri on Kei

laksti `laksti Kuu IisR Pöi Tös Aud PJg Jür Amb Krk Puh int *sen kukkumisega kävi* [kardinapuu] `laksti `vasta `sinne `kella `kasti ja tegi `niisuguse elejä `plaksu Kuu; *Lei pihuga `vasta `otsaedist `laksti IisR; pang oli vitsavõrust läbi ja köis `laksti loomale kaela taha PJg; visati ikke raha `laksti ja `laksti laua `peale Aud; pang oli vitsavõrust läbi ja köis `laksti loomale kaela taha PJg; [õpetaja] `ándis `liijaniga laksu `piusse, võt`tis kää ja `ándis `laksti Amb; anni tal kápäge üte laksu, ku `laksti Krk Vrd lakstigi, lakstik, plaksti*

lakstigal lak`stigal ööbik – Lei

lakstigi int *tõmmaśs usse `kinni, `lakstigi Krk Vrd lakstik*

lakstik laksti *Tüdruk tõmbas poisile lakstik vastu lõuga; Lõi lakstik käsi kogu; Kutser pani obusele ohjaga `lakstik `pihta Kaa Vrd lakstigi*

laksuna `laksuna Nõo, (ta) *laksu* spor eP(-so- Mar), Puh/-p/, `laksu Kuu IisR; `laksu Trv Nõo Kam San, -me Hls Krk, (ta) *laksu* (-p) laksuga lõõma; laksuna kõlama *`Este kui võid tegema akkada, siis mañt `laksu `maśsinas, kui aga kokku läheb, siis soliseb ja `mulksu IisR; Kellu laksu (tiksub) igale ühele lõpu `poole; kevade `ööse kukulind nõnda `laksu (kukkus) Khk; nii `kange külm oli, et jää `laksu `ühte `jooni Mus; nõnda sajab mis laksu VII; obuse raud laksu all, tahab kinnita `soaja Muh; `ambad `laksuvad külma pärast Rei; vesi laksu `vastu kibi Mar; `lained `laksu meres Tös; *Ia tainas kohe `laksu, kui piuga `talle `pihta `antsid Jür; [kangaid] sai `kieta ja virutada vie ääres nõnna et kurikad `laksu Amb; aia teibad laksu külma kää JMd; konnaośjad laksu kui `peale astu VJg; keel kõik laksu suus, kuiv Trm; `antasse piitsaga, kui laksu KJn; obene tuleb ku kabja laksu Hls; obese jala `laksu all Krk; ilusa `preilise ja ärräse `tañdsnuva nigu laksu Kam || fig `kõrtsu lasnd `tantsu naa et jalg `laksu all Vig; naerab nii et lagi laksu ja põrand plaksub Juu || intensiivselt, hoogsalt Laks `ninda et `kambid (kabjad) `laksu Kuu; töö lähäb mes laksu Trm Vrd plaksuma**

laksutama *laksutama* eP(-dama Khk Emm Rei; *lakso-* Mar Kod) Trv Puh, -em(e) Hls Krk, `laksutama R; pr (ta) *laksutass* Har Plv

1. lakse, laksutasi tekitama *laksuti `ambaid `külmaga VNg; poiss laksudab `piitsa; kellu laksudat (lõi) viis Khk; ane pojad vee sees pesevad ja laksutavad VII; `randas laksutati lapp`lauda, et meremehed `teadvad, kus `kohtas `moale tulavad; tael `pandi rava vahele, siis akati tuld laksutama Muh; mis sa selle `veega laksutad; laksutasid `kääsi na et Kse; kui ta (musträstas) `siivi laksutab, siss kaagutab nagu kana Saa; ää laksuta oma `ambaid JMd; kevadi poole pikemad päävad, siis akati [kangastelgi] laksutama VMr; mängu juures laksutetta käsi; laksutas kielt suus VJg; `piitsa laksutad, siis obene `pelgäb Kod; naise laksutava kurikidega `rõõvid `mõske Trv; `laine laksutev kõvast, ilm lää tuuletseš; laksudi kik`k sij päe `otsa kangast Krk || fig `Laksutand ikke tüdrukulle `silmi IisR; ma ole joba laksute (kahju) saanu küll rahage Krk Vrd plaksuma*

2. lobisema; taga rääkima; söimlema *eks meil `muidu on ise`keskis `laksutada küll, aga nüüd on `vuerad inimesed, nüüd ei `oska midagi `rääkida VNg; `Laksutab et suu`nurgad vahus Lüg; se oli sääil oma `suuga laksutand Jäm; Mis sa oma keeld laksudad Rei; laksotab `peale eese `lõugega Mar; laksutad sii `lõugu mu kallal Kse; ää laksuta oma `ammid, ää seleta PJg; `lõua laksutaja on, üks va plaga on Ris; laksutab aga `piaie enese kielt, on na edev inime Hag; küll sie eit laksutab `nuori JõeK; küll selle kiel `jaksab laksutata Iis;*

laksutab` lõugu, one tige, `sõimab tõiss Kod; tema ei tee muud ku laksuteb kiiilt Hls Vrd lõksutama

3. (ööbiku, harvem muu linnu laulmisest) *`Laksutab ku` üöbik kevadel (heast lauljast) Lüg; Ööbik laulab ja laksutab nii kenasti Pöi; künnilind laksutab oma `suuga Muh; ööbik laksutas laulda Tor; mustad `riastad laksutavad ja vilistavad Juu; ööbik jo teeb kõiksugused ääled, vilistab ja laksutab TÜR; üäbik laksotab ja `tjibki kõik elid Kod; kiriküüt` laksutep iki, laks laks Kkrk; siasõs laksutass Har || lapsed laksutavad `laulu Tor*

4. intensiivselt midagi tegema mis sa laksutad ühest kuhast `teise Khk; *Laksutab päävad kut ööd tööd teha Kaa; Ega jumala päe laksutab `vihma `alla Pöi; See tee `andis mool ikka laksuta Rei; nääd võido laksotavad sii `sõita Mar; `aõssa ees, teist taga, muutkui laksutab `piaie ühest kohast `teise Kse*

laksutis *laksutis Kaa Kse, laksotes Mar ringihulkujä, -tõmbaja (ta) Oo ju seike va laksutis emane, muudkut tõmmab isastega, ükskeik kes ede juhtub Kaa; laksutis - - muud ei tee kui kõik kohad läbi laksutab Kse*

laku|kauss *lakkekauss sääil peres puhas lakukaussid Krj; üks va lakokauss, lakob aga `peale ja Mar; on üks va lakukauss sie vanames küll Ris Vrd lakekauss -koer joodik vaadeti seda ka et, kelle põll [kanga vanutamisel] keige `rohkem märjaks sai, see sai omale lakukoera mehe Mus; kõik ühed laku koirad koos Krj; lakukoerad ja lakuvasikad nad oo Vig; sji üit's laku koer - - lakup ütte ilmast `ilma Krk Vrd lakukrants -krants lakkekrants et ma just sihakse lakuraõtsi omal meheks pidin `saama Saa; laku`raõtsel om pal'lu `võlga Hls; miu väimijõs om periss lakuraõts, silmä sikku pähän Krk Vrd lakekrants, lakukoer*

lakur *lakur g -a joodik - Käi*

lakus *lakus g -e onn, varjualune - Vig*

lakuss *lakuss g -e T telje- ehk rõukpakk lakuss tetti tallele `pääle ja lakusse `sisse tapõti rungad Ran; rataste lakuss `olli tel'e pääl ületside Nõo; vahepuu `panti edimätsesst lakussest läbi, vääri `panti tagumatse tele paku `küil'ge `kinni Ote*

laku|tall *(lehma)piimaga toidetav lambatall lakutallele `antase lehma`piima; neist laku `talledest taha `asja `saaja üht Khk; Vanal oli kolm talle, piima taal vähe, üks on nüüd lakutall Pha; Laku tall on nii tüütis, siis ta käib ja karjub inimeste `järke, ta on inimeste käest `arjund `soama Pöi; Lakutalled jäävad ikka viletsamad kui emapiimaga `kasvand talled Rei; vana kääst saab vähä imeda, andatse lehma `piima `kõrva, sis üidatse lakutall Kse*

lakutama *laku|ama VNg/-kk-/ Sa Muh spor L/lako- Mar/, Jür Amb JMd Kod Äks Plt KJn Trv Puh Nõo Vas, -eme Hls Krk(-em) San, -amma Rõu Plv, -õmmõ Krl; lagutama Kuu Vai(-mma)*

1. jooki või vedelat toitu lakkuda või imeda andma *mina lakkutin last VNg; lakutab vassigale `piima Khk; oli lehma piimaga `talle lakutand Pha; esi`otsa lakutakse, nii kaua kui nad (vasikad) ise `jooma `akvad VII; lapse lakutamiseks oli lemmasari; see naine es imeta mette, luasiga lakutas last Pöi; tüdrikud lakutavad `kassi Muh; isegi sia põrssast ma ole lakutan, nagu väikest last pudeliga Tõs; Tämal nda vähä imemist, et piäb last lakutama Khn; mõnel `lammal one kolm `poega, siis mõnd lakutad käess ja süädäd Kod; lakude koer ärä Krk; talul `olli kaitõs `penni, mõse rista ja lakuta peni ärä, siss saad vijl magama Puh; mine[?] sõss piinni lakutamma, ku susi karah Plv || purju jootma lagutas `toise kabagas täüs*

Vai; *se lakutas teise`joonuks`täide Jäm; küll see lakotas send Mar; mis sa lakutad tešest Plt; sji olli täüs lakuten ta Krk; rõevast`šäl`gä ta_i osta`endäle, mugu lakup ja lakutap`võõrit inimesi Nõo*

2. sõim kellelegi laku panni, laku perset vms ütlemä akkas eest ja takka lakutama Kse; *kõiki lakutavad, inetu on küll sji Kod; lakutab kohe perset kui vihastab Plt*

laku|vasik(as) 1. hv pudelist või kausist toidetud vasikas, keda lehm ei imeta – Põi Jür

2. fig, pej joodik joodik mees va - - laku vassik Khk; *See aa üks igavene lakuvasik, äi nee selged pæeva Emm; see põle kellegi mees, na va lakovasikas Mar; Ära sille lakuvasikalle änam viina anna Jür; juvva täüs ku lakuvasik Hls*

lakõrdi *Tämä üks`siokõ lakõrdi, et kedägid sua jästi`tehtüd Khn*

lakõss *lakõss Vön Urv/-šs/, g -õ Kan Plv Vas joodik ta om suur`viinanõna, lakõss Urv; vana igävene lakõss Plv*

lala lala Kuu Lüg IisR VII Hää/-l-/ Rak Trm Kod Krl 1stk jalg`lapse lalad on väšined Kuu; *millal lala`kunnima akkab Lüg; pane lalad paabase VII; Võta oma la`a siit ära Hää; panema la`ad`kinni Kod; tulõ` pikä lalagõ, tulõ no pikä jalagõ (õeld kápuli käiva lapsele) Krl Vrd lall¹, lalu*

lalisema lalisema VNg IisR (imiku häälitsemisest) *lapsi lalise; Laliseb`teine oma`kieles, ema`üksi saab aru IisR*

lall¹ lal¹ g lal¹li (-ll-) L(g lal¹lu Kse) spor K, Pst Krk Vön; n, g lal¹li Tõs Jür, lal¹lu Tür, lalla Nõo(-l¹-) Ráp; *lall g lalla Lei Lut; pl lall¹? Vas 1stk jalg pal¹la`lal¹lide piale tuleb tuult Mär;`pisse lapse lallid Var; paneme nüid lal¹lid`kinni, siss laps lääb`väl¹ä Aud; sukal on auk sees, siit tuleb lal¹`väl¹ä Saa; lapse lal¹ sai paa Ris; Lapse lal¹id unised, ei jäksa`käia Jür; lal¹id on`pal¹lad Ksi; lapse lal¹ koa rähmulene Pil; tillukse lalli Pst; olõ` hää lat¹s, lasõ` lalla` kinni`panda` Ráp Vrd lala, lalu*

lall² lal¹ g lal¹li Trm, lalli Hls Krk (kõhukast, ümarast olendist) *täis kui lal¹ Trm; kõtt om lallin, nagu väike lal¹ kunaki Hls; Lehm om ädäle pääl täis söõnu kui lal¹; Kas sji lal¹ ninda kitsast ussest`sissi mahubki Krk*

lall³ lall g`lalli Lüg; n, g`lallu Kuu Hlj VNg Vai joodik *Ei tä ka paremba miest omale saand kui sen`lallu Kuu; sie`juodik ja`viina lall Lüg; vana`juoma`lallu jo, kabagas`istu vaid Vai*

lall⁴ lal¹ g lal¹li rumal, loll – Ráp

lalla → lall¹

***lallatama** *lallateme Krk; (sa)`lallatad Lüg`laulma la-la` mea lalladi pal¹t, et ma sõnu`ss mõista Krk || pej midä sä`lallatad`ühte`puhku, kui oma`lõugi`kinni et piä Lüg*

lallerdama *lallerdama VNg/l-/ Khk Kse trallitama`lapsed`lallerdavad VNg; siis juba`viina täis, lušt`lahti, akkab lallerdama Khk*

lalli, lallu → lall¹

lallutama *lallutama Kuu VNg IisR lällutama maast madalast hagada`juoma ja`lallutama Kuu;`piened`lapsed`lallutavad VNg; just kui`juodik`lallutab IisR*

lalu *lal¹u 1stk jalg pisised la`ud Jäm Vrd lala, lall¹*

lama *lama Hlj Hää Nis*

1. lamakas, hunnik *Vili`aeti rihatse`alla, paras paks kord, sji`ol¹li lama Hää; vedel sita lama Nis Vrd lammik(as)¹*

2. *loigus on`niisukene lama vesi* Hlj

lamagilla → lamakil

***lamahuma** nud-part lamahunu lamanduma Timahavva om vilä keik lamahunu Se

lamakalli lamakil vili on lamakalli maas, mädäneb`vällä, ei saa midägi; kus`põõsas säääl õleta lamakalli maas Lüg **Vrd** lamukalli

lamak(as) lama|k Trv TMr, g -ku Ran Nõo Plv; lama|as g -a spor R(n lamaka Vai), Mih Ris JMd Kad Trm Ksi Lai(g -u) Plt Kõp KJn Trv Krl; lama|gas g -ka Kuu, -ga VNg

1. s suur lai tükk või hunnik siin on`suured sitta lamagad maas VNg; `kaldast`langi suur`mulla lamaka`alle Vai; Lai kui lamakas Mih; eena suat on ära vajund niikui lamakas JMd; kes`aitab seda pae lamakad`tõsta Kad; kõva mua pial adra`keerab`panka mulla - - mõni mees võt`tis puu`aambri, tagus neid tükka`kat`ki, kui suured lamakad õlid Trm; lehm suure lamaka last Lai; üks elajas sittund`seia suure lamaka Plt; adra ette tull` suur lamakas Trv; aenakuhja lamak, ärä vajonu lak`ka Ran; suur singilamak`ol`li lavva pääle`tuudu Nõo; lauda man omma laja sita lamaka? Krl **Vrd** lammik(as)¹

2. a lai (ja madal), lahmakas`suured lamakad`kannjaspuud Hlj; suur lamak mätäss tuleb [mättakirvega]`ümbre` sõõri`valla`pessä, siss`tõmbad ta üless; lame kuhi tettu, väegä lamak, vesi lääp pääl`sisse; rõuk`ol`li lamak tettu, madal ja lai Ran

Vrd lahmak(as)¹

lamakas lama|as SJn, g -a IisR külatantsupidu, simman Oli vägev lamakas IisR

lamakeli lamakile Na ol`leva aena man kuuma ilmaga väsinult endä ainu pääle lamakeli visanuva Nõo

lamakil, -(I)e lama|kil Jõh IisR Mär Vig Han Aud Häa Ris JMd/-mm-/, -kile Hlj Lüg Jõh Pha Mär Jür JJn, -kille IisR Vai Plt, -gilla Kuu pikali; maha või kokku (vajunud), längus; lamandunud Tugeva`vuoga`pressis`vergu lina`müöde`pohja lamagilla Kuu; `Kuitsikas lasi`ennast lamakile`päikese kätte Jõh; kui`vihma on sadand`pääle, siis`vil`la on ka lamakille Vai; lamakile maha vajund Mär; Sij`jusku`kaela kukkumas, nägu vana maja lamakil säääl Hää; [loom] lamakil maas Ris; meie uoned on kõik lammakille vajund JMd; ma`lõhkusin seda`aeda, mis oli lamakile maas JJn; vili on lamakille muas Plt **Vrd** lamakalli, lamakeli, lamekille

lamama lamama R S L spor K, Iis Trm Puh, -me Krk San; `laamama Kuu, da-inf laamata Jäm Mär PJg JMd; (ta) laamab Var, `lamma Vai

1. pikali olema, lebama [hüljes] läks`iemale, nattuke maad`iemale ja tuli`uuest lamama vie`piale Jõe; lamavad rohu pääl VNg; `taltset (talled) `laamavad maas Jäm; Pidade kaks nädalt vagusi lamama, `püsti tõusta äi`tohtide Põi; Kukos maha ja jähi lamama Käi; lamab seal külite maas Mar; tä o na kenutu, laamab muas, ei sua änäm üleski Var; Kaua sa seal sängis mõtled laamata PJg; pääle ruu`košti tuleb raasike lamada Saa; mis sa lamad, tõuse ülesse Koe; lamab moas kui ärg Trm; üit`s kuušk kumartess, kik`k laan lamess = kirikun ku rahvass põlvili Krk || (lapsest, kes roomama hakkab) laps akkab lamama Muh

2. pikali heitma lamab end`ühte`kohta maha Vig; ta lamas maha ennäst KJn; ma lamessi maha ja magasi San

3. maha tallama, lamandama *Vihm ja rahe lamasid`vilja ära,`raske`niitädä Jõh; Sadu lamab`vilja maha IisR; kanad ja`pardid - -`lammad`vil'la maha Vai || lamanduma vihm löi vil'la maha, vili on maha lamand Plt*

Vrd lamema², lammema

***lamandama** (ta) *lamandab Trm; nud-part lamandand JJn, tud-part lamandet Tõs lamanduma vili oo lamandet maas Tõs; vili oli lamandand,`laamas maas JJn; Tünapuud kästi ära äävitata - - et ajab kaera roostet, lamandab kaera maha Trm*

lamandik *lamandi|k g -ku = lamandus Mis luom sie lamandikkusi`vil'ja`sisse teind; Lakkas magas, siis lamandik jäi`järgi IisR*

***lamanduma** (ta) *lamandub maha, longu vajuma`Kange tuul löi`vilja maha ja lamandub ärä nüüd kaik Kuu Vrd lamauma*

lamandus *lamandus Pst, g -e IisR lamandatud koht Lamandusest oli näha, kes`viljas käind IisR Vrd lamandik*

lamaskil(le) *lamaskil(le) pikali`poiga one lamaskil rohu pääl VNg Vrd lammaksil(e), lammaskilõ*

lamasköllõma *lamasköllõma lamasklema Ka määne laisk om, ei viisi? istugi, mudku lamasköllõss Vas Vrd lamisklema, lammisköllõma, lammuskõl(1)õma, lamõsköllõma*

lamastik *lamastik pehme koht sial oli üks saue lamastik Kad*

lamatama *lamatama lamades maha vajutama`Metsas on põdrast jäänd lamatand ase Jõh*

lamauma *lamauma lamanduma Taa vik'k um ala nurmõ pääl kõik'är_lamaunu? Rõu*

lamavoi *la(·)mavoi(·) spor üld(excl S)*

1. lai veovanker *kahe obuse`vanker on lamavoi· Jõh; No sellesse lamavoisse pane terve maja Rid; (ta) Oli lamavoi voorimees Vig; eena käru oo suur pikk ja lai, nagu suur lamavoi· Mih; kaupmehed tõid lamavoi· pääl`kaupa Saa; mõesa valitseja` sõitis`lamavoi-ga (vedruvankriga)`linna Kei; lamavoi· on linna vuorimiistel Hag; Sõidive lamavoige, kaits obest ehen Hls; Es olegi kuigi`kerge lamavoi-d ütlen kuurmage mäest üles vedäde Hel; Lamavoi pääle om kergemb tõsta, ja madalalt kergemb maha kah võtta Nõo; Mi_sa maal noide`lamavoi-dega tõi Urv || (suurest laiaest esemest või olendist)`Seukse`lamavoi-ga küll` sõita ei taha (hobusest) Hää; Igavene lamavoi kašt Trv; Lağa palit, nigu? igävene lamavoi säälän Urv; Taa leevä ahi om näil ku lamavoi· keset tarrõ Röp; Sa olõd sjoo rõivaga nigu lamavoi Se*

2. veovoorimees *Isa`olla`teisel`Narvas lamavoi-st IisR; [ta] Läks linna lamavoi-ks; Sa midagi ei õpi, saab üks viimane lamavoi· (mustatööline) Hää*

lamavoi|vanker = *lamavoi lamavoi·`vankrid, nied on`linnas - - keret ei õle, on põhi ja`sinne`lauditasse`pääle kuorm Jõh; lamavoi·`vanker oli tugev igade pidi Kos; lamavoi`vankriga vietasse`vil'la, kua sõnnikud ja`einu, kaks`uost on ies ja Sim; vil'la vidamiseks on`siuke lamavoi·`vanker ea Pil; liinan oma lamavoi·`vankri kõigil Ote; Ma? möi uma lamavoi vankri ar? Vas*

lamausi *lamaskil ku ihu jo? lamausi är_panõtu, siss nakašs valu nigu_pisu`perrõ`andma Rõu*

lamba *`lamba Lüg Jõh VII Jaa lambakarja tule`meile`lamba Lüg; (ta) läks mere`eare`lamba Jaa Vrd lambu*

lamba- lamba- Kui `kinnas kääs toist inimist `tervideda vai neh hüäst `jääda, siis saab sen `muodiga sie `tervitäjä hüä `lamba`onne omale Kuu; kui `lambad õlivad `lehmä `laudast, siis õli `lamba aid `nurka `tehtud; eks unt õle `lamba`murdaja, sie `murrab `kõige `rohkest; `lamba pabalad õlivad maas Lüg; `lamba naha `vestid `pieta `pintsaki all; `lamba `kääridega `niidetasse `lambaid Jõh; `Lamba`kellasi oli `karja `piale üks, sie oli vasesst ja kelises `kaugele IisR; `tõmbas `eesele ka `lamba `nahkse kasuga `sel`ga ning läks küüdi `käsku `täitma; mõni naine kardab, süda väriseb kut `lamba änd Khk; `lamba `niitmine kui `pehmest küljest oli tuul Mus; `lamba`talle `üitse, ille, ille, tule `siia Krj; `ruunamata `lambaloom o jäära Jaa; Rihal `nurkas pisike `lamba aid, lammast kaks sihes; `Lamba karjamaa peab ikka oma ede äraldi olema; `Lamba `lauti pole inimestel olnd, `lambad olid vanasti `saunas Põi; isast `lamba`talle `üiti talvest kevadeni oisuks Muh; Kus sa küll käisid, eest märg nagu lambapesija Mar; `kõrge maa, seäl `neoke `lehtne ein, seält tehässe `lamma `einä Vüg; kodused villased sukad, isi tegime `lamma villast Kir; `lamba rauad, nendega niidetse `lambu Tõs; Lammaniidu juures tehti ikke kuntsi ka, sügisese niidu juures löödi risti ette, et vanajaak ei eksitaks silmi Kei; `veised läksid `enne, `lamrene tuli oma `lammakarjaga järele; `lamma karjane käib lammaste `juures `karjas; kitsetall on niisama ilus kui `lammatal Juu; pal`jas `lamba`nahkane kasukas, kellega naised `tellasid kodus `luome KuuK; võtab `lammavilla puñdi `sel`ga Pee; sial oli kohe `lambapesu tiik, olid `tehtud kõik lauad `sisse `pandud ja Koe; `lamba ein, sie on pienike ein VMr; `talvel `võeti siis `veikemad lapsed `sülle ja `lamba`lauta, `lambalaut oli sue Rak; `lamma aadik one laadan (laudast); `lamma `tapjale `antse `lamma rind Kod; `lamba liha sai korrast `astjasse `panna `soola Pal; `lamba aed oli nel`la nukeline, iga nuka all ratas, sõivad sialt [rohu] ära, siis lükati `aeda edasi; lapsed - - või vanemad inimesed, kes tööd ei `jõudnud teha, need olid siis `lambakarjused; juß on `lamba rohi, `lambale tervissest; `lamba süldi `sisse `pañdi kopsud, maksad, pia, jalad, mao nahk ja kirjuko`l Lai; saastane `lamma vill KJn; `lambaliha om kondiline; `lamba`nahka koogutets, et `pehmes lähäb Hls; lesenaisel `anti kuus ruga `lamba`einu; `lambasõnnik om tükin, tõsta ku karaskit kunagi; täo om mitu `lamba `vargust ollu Krk; meil om küll `lambalaut esieraldi, aga mõnel om `lamba lehmälauda nurgan `aidun Hel; temä om nigu susi `lamba nahan (silma kirjalikust inimesest) Ran; kui `lamba ärä `kuivi, siss `põeti ärä, `lamba `rauduga `põeti Puh; naestel tüu maa tanu `olli jäl`e, üteldi et `lambamagu pääñ; `lamba sitt kuevab nii ärä et pane vai tuli `küäl`ge; siist saab ilusat `lamba `aina nigu `siidi jälle Nõo; `lambanahanõ kask om väegä lämme Krl; luhanõ, pik`k hain es olõ, `lambahain Har; ma panõ edimätse korvitävve `kartolt `kuhja, sõss saa mul `lamba õññ hää Plv; `lamba liha om `väega makußs, ku`kõrralik liha om Vas; `lamba poig om `t`sile Se

lamba|ants sõim oh sa va `lambaants Hää **-haga, -hagu** lehisviht lambasöödaks vanaste `raiusivvad inimesed `lammastelle agu, `nuore sang leppä ja kase agu, ja `lambad `sõivad neid `lehti, nied õlivad `lambaaod Lüg; `lamba aad, peenigest oksad Emm **Vrd** lambaleht

lamba|hall 1. (värvus) `Lamba al`l tüssi kuub oli `selgas Põi; `Lamma al`l on tumekas `mußtjas, ei ta `val`kjas põle `ühti Jür; kui musta ja `valge villa `kraasisid segamine, siis sai `lambaal`l lõng Lai; ilusõ al`li`langa? `ol`li, `õkva periss `lamba al`li? Krl **Vrd** lambakarune

2. lambakaupmees sedä `üiti `lamba al`l - - kis `lambu `vaatas, müis ja `ostis Tõs

lamba|hänilane västriklane (Motacilla flava) `lambaänilene -- keväde kõnnivad lammaste seas Saa; `lamba äniline om kõllatse kõtualutsega Trv; `lamba äniläsel om musta sule ja kõllatse sule segi Nõo; `lambahäniläse? omma_kõtu alt kõllatsõ?, päält halli? Kan; `lamba häniläne om tsilla t'sirgukõnõ, kõtualuss om kõik' kõllanõ Har
Vrd lamba|lind, -tallõkõnõ

lambais lambakarjas käisime teste külapoistega `lambais KuuK **Vrd** lambas, lambus

lamba|jalg 1. Minija õli `kuivetand kõhe ja must ku `kõrbend `lambajalg (tumedanahaline) Lüg; sügise `viidi mul kaks `lamma `jalga liha ää Ris; üits aenuke `lamba jalg ollu supi sehen Nõo || fig (ninast tolknevast tatist) sool üsna `lambajalg ninas Jäm

2. (kangaspuude osa) `lambajala? omma? ku koetas nel'ä `nitsega? Se

lambak lamba|k g -ku rohmakas (lampjalast) tõesel om ilusa jala, tõesel om serätse lambaku Ran

lamba|karune (teat värvi) naiste jõkid, `lambakarused allid Jäm **Vrd** lambahall

lambake dem < lammast `lammakesed `vaesed peavad vees `käima Mär; lambakene jäi `aigest Iis; veeke `lammakene `ütled kui tahad ellemäss üheldä Kod; miu `lambake muis jalaluu katik Trv; temä võt's miu `väikse `lambakse ärä Hls; mul olli kigest üit's lambakene ja voonakene Puh; `lambal ol'live väikse `lambagõsõ? Krl || (pajuurvast) nõjo `väiku `lambakõsõ? Se

lamba|keel 1. (taim) lamba kielt on `praega väga vähä, lõpu einaja sies `õilevad; lamba kiel on laia libeda lehega -- va's kasvab pikast, leht on pikergune, lai leht, ümmargune sinine `õile IisK; `lamba kijil' oo niidu pääl; `lamba keele, pikä teräve otsage, laia lehe, alt om vähä allip ja päält om rohilisep, päält `pehme udsune Krk; `lambakeele, noil om serätse pikä lehe nigu `lamba keele Nõo

2. a. (arusaamatust keelest või kõnest) `Jusku `lambakiel, mää ja mää, `Aidus `räägitässe `lambakielt Lüg; `lamma keel [oli] vanasti saksa keel Pee; `lamba kielega -- kes segase kielega räägib VJg b. (lobamokast) kes väega pal'lo kõnõlõss, tu om `lambakijil' Se

lamba|kihvt (putukas) Sääl samblise tee pääl, sõõn`jälgade ja nõmm`okste vahel, ma nägi mütu `lamba`kifti Rei

lambakil libamisi, viltu tagu`kamber on lamp katusega -- [on] suure katuse `külge `pandud, aga lambakil `rohkem Pha

lamba|kiri kindakiri `olli `kärbläse `kirju ja `lamba `kirjä Ran -**koon** Pärnu tuviõun Mei `aidas on `ouni egasugusid, lamba`koonusi on `kõikse `rohkem Rei
Vrd lambanina -**kord** lambakarjas käimise kord Oome oo meite lambakord Kaa; olen oma `lamma `kordasi `oidnud kolm või neli `pääva Kse **Vrd** lammaskord

lambaku-lambaku deskri lamberdab, lähäb lambaku lambaku Vil

lamba|kusi|kuklane pl `lambakusi`kuklase (väike must sipelgas) – Ote -**kõrva|hein** (taim) `lambakõrva ein ja leheein peab olema nagu suur muda Mär; `lambakõrva ein -- `kerge oo tä `niita küll ja `lambad sõõvad tänd väga `ästi Tõs -**kõrva|leht** (taim) `lamba kõrva lehed on sihantsed pitkad `kitsad lehed `püsti maa pæel Khk; `lamma kõrva lehed, need kasvavad `metsa sees kus `loekus koht oo Mär; `lamba kõrva lehed -- `valge piim tuleb `väl'jä nendel `lehtedel Kse; `lambakõrva leht, `keskelt laiema ja otsad teravad VMr **Vrd** lammaskõrvaleht -**kõrva|rohi** `lammakõrva rohi (taim) – Jür

lamba-lamba deskr si kolmas läheb lamba-lamba järele ja koit' kaelas Ksi

lamba|laps lambakarjus Mis poisil änam, lambalaps valmis, lambrine meitel omast kääst Kaa; `lambalaps oo kis `lambud ojab Mar; teene oli karjalaps, teene `jälle `lammalaps, mis `lammus käis Juu **Vrd** lambapoiss **-leht** lehisviht lambasöödaks Tegime `seaste sada `kümpu `lamba`lehti Jäm; Lamba lehtede tegemine oo nenda rugiküli aegu Kaa; Nee on omale `seaste porsu `lamba `lehti teind, saared puhas kurdid (võrad ära raiutud) Pöi; Läkst lambalehti tegema Emm **Vrd** lamba|haga, -luud, -viht **-lill** (taim) `lamba lil'l om `mitma `äitsmega - - sinitse ja `valge; `lamba lilli kasvava liivakidel aenamail Ran; `lambalil'li? kasose palo pääl, keväje rutto `kaose är Vas **-lind** lambahänilane `Lambalind on kollane, lammastel päris nina ijs `lambakarja sijs, `kärmsi süüb `kangesti lamu päält Hää || lepatriinu – Noa **Vrd** lammaleenu **-luud** = lambaleht `lamma luudad, ku `einu vähä, siis näid tehässe, ku lest kõvass `kiñni Kod **-maks** (taim) `lambamassa lehe `jušku `lamba mass, kolmearaline leht, `lilli (õisi) neil ei oole Krk **-must** musta lambavilla värvus; seda värvi villast `Lamba must peris süsimust ei `öldki Jõh; `Lamba `mustast `ülikonda `nuoremad enamb ei `kandaned IisR; Mustad `lambad olid, `tehti `musta riiet, `üüti `lamba must Pöi; seda äi ole värvet kenegi asjaga, on seda nägo kut `lamba most Käi; `lamma must oli, kui `tahtsid mustemas `saada - - sis `värmsid veel üle Vig; `aeti `lamba mustad `riided `sel'ga Sim; kui oli õige musta villaga lammast - - siis sai `lambamust riie Lai; Tek'i põhi `koeti segämäne vai hakk vai jäl? `lamba must Rõu **-nina** Pärnu tuviõun `lambaninäd one tuemakad magusad õõnad Kod **Vrd** lamba|koon, -pea **-nisa** osi keväde õigats na `lamba nisa, neist tuleve konna kuusiku Krk **Vrd** lambatiss

lamba|pea 1. lamba pää lahuti katess tükiss ja `panti patta `kiimä Nõo || (rumalast inimesest) `Sõuke `lamba pea tea midagi Pöi; tema on niisugune `lambapia, et laseb alati oma naha üle `lüia VJg; Ta om üits vana lambapää, ei saa midägi aru Nõo; Olõ õs `mõistnu midä üldä?, es midä tetä?, ol'li_ `vahitnu nigu_ `lambapää? Rõu; sul om kui `lamba pää otsah Se

2. (kaardimäng) teeme üits `lammapäa Pst **Vrd** saaskop

3. Pärnu tuviõun Äga nee lambapääd koua seisa, `varssi seest mäead Rei **Vrd** lambanina

lamba|poiss lambakarjane Poiss juba kaheksama aastane, see ju lambapoiss valmis Kaa; madrus põle lammast `kinni saan, `lamma poiss tõst kisa Ris; `lamma `sehver, see oli ikke ülem kui `lammapoiss Juu; `lambapoissid `süet'sid [lambaid], `lamba `sihver `vaatas üle Sim **Vrd** lambalaps **-pruun** (värvus) musta `lamba villast sai `lamba pruuñ riie, mis jäi värvimata, kui ta on `pleekind, siis on kollakas pruuñ Lai **-puna** sametlest `lamba puna, kui lammast pidi selle ära `sööma, siis lammast pidi ära surema Jäm; `Lambapuna on kesa peal, ergud pisikesed punased Krj **Vrd** lambapunu **-punu** = lambapuna `lamba punu lodib `põldude peal mulla sihes Muh **-puravik** (seen) `lamba porovikko ei süvvä?, võit süvvä?, är ei lõpõ? Röp **-päev** tööpäev maaomanikule söödal oleva lamba eest `Sauna `rahvas pidi peremele tegema `päivi, kui tahi `lammast `süätäda pereme maal, nied õlid `lamba `päiväd Jõh; Lamba pæev tehti vana lamba eest, talled said muidu Emm; Vanasti `antsid ilm `maata inimesed, kis `lammid pidasid, oma `lammad sui talu karja sekka `sööma ja selle eest tegid talule `lamma `päivi Tor; [ta] tegi `lamba `päevi, `kiskus lina ehk tuli rukkid `lõikama Lai; `lamma `päiväd on `kallid tehä KJn; mul omma Tsundsu puul `lamba karjan, sinna pia ma

minemä `lamba`päivi tegemä Har **-pähes** kaksikpähkel `lamba`pähked, ühe kõlu `sisse kasund kahe poolega pähess, kaks `tumma sihes Jäm; `Lamba pähes toob leidjale eed noore `lamba `önne Kaa **-päkk** `lambapäkk (seen) – Krk

lamba|rasv `lamba `rasvast pidi `enne ka `tehtama `küindlaid Lüg; `Lamba rasvast `tehti `küünlud, `lambal oli puhas `küünla rasu Pöi; mõned sööväd sedä `lamba `rasva koa, et kõige parem ja magosam `olle Mar; `tahtis `kangesti `lamma `rasva `saada, siarasv ei `seista niikaua Lih; põletase `viina ja lastase `lamma rasva `sisse kõha rohuss Tor; `lamba rasva siep on jo nigu klaas JJn; mina ei taha `lamba `rasva ka muedu kui pane võid `ulka Pal; kus ol'li juba ka `lamma `rasva, sial `tehti `küinlad SJn; `lamba `rasva es panna ratta rasvass Krk; mia küd`säsi `lamba rasvaga veri käksi Nõo || (pilvedest) kui `taivas on `jusku `lamba `rasvas - - siis `ütlevad, et sie on ia `külvi päiv Lüg; `Taevas `lamba `rasva `pilves, siis `vihma ei tule Jõh; Eile `õhta olid `lamba rasva pilved `taevas, [see tähendas] ikka `kuiva Pöi; `taevas on seuksed `valged pilved nagu rasv, `lambarasva kord `taeva all Var; `lammarasva pilved - - arvad pilved, õhukest ja `kõrges PJg; taevas on `lammarasva `pilves - - sõmerik `siuke, ei ole suured pilverangad, ei ole `sel'ge SJn **-rasvane** a < lambarasv taevas om ilus `lambarasvane säänte kirivene nagu `lamba rasu mao pääl Hls **-redel** lambasööda redelsõim `lamba redel, sülla `laiune, `umbes pool `sülda `kõrge. ohelik oli redeli külles, `sioti obaduse `külge. obadus oli seina sees - - redeli ja seina vahel olid `lamba einad Lai

lambas `lambas R(-mm- VNg) S JõeK Kad lambakarjas ta oli Pärisspäl `lambas, oli `lamburine Kuu; laps käib `välja pääl `lambas, `luomide `juure ei usalda viel `saata Lüg; ma keisi noorest peest ka `lambas Khk; ma ikka `lambrine oli, `lambas käisi VII; ta keis enne küla `lambas Pöi; minu isa `olle hundi nein, `olle `lambas kein ja nein Phl **Vrd** lambais, lambes, lambus

lamba|seen (seen) `lambaseen, peelt nilvased, pisised allipruunid, pole libresid Jäm; `masniku või `lamba seene, päält libeve Hls; `lamba sõjn päka `müüdu libeve, neil `uiske ei oole, kõllakass, peenike va's Krk **-sihver** (mõisa) lambakarjus üle sada `lamba ja viel `rohkemki, sial õli juo alali `lamba `sehver `juures Lüg; enne olid `mõisates `lamma `sihvred Mär; `lamma `sehver, see oli ikke ülem kui `lamma poiss; taludes `lamma `sehvreid põld Juu; `mõisas oli kaks `lamba `sehvid `e'sti Ann; kui `villu niideti, siis oli `lamba `sihver `jälle juures Sim; meil ol' `mõisan vana miis, tu ol' `lamba `sihvri, suvõl tu käve lammastõga nurmõ pääle ja `kondu `süütmä, talvõl `ol'li `lamba laudan, siss süüt kaara `ol'giga ja `hainuga Har

lamba|silm 1. (kindakiri) `Tehti `lamba `silma `kindad Lüg; `lamba silmad ja sae `ambad, nied vanamodi kirjad Amb; `lambasilmad ja kitsekõrvad va pahad teha VMr; `lamma silmäl one silm `keskel Kod **Vrd** lambasilmakiri

2. taim **a.** ülane `lambasilmad, krõbestiku peal kasvavad, `valge õitega JJn **b.** pääsusilm Meil `üeldi `lambasilm IisR; `lambasilmad on roosad Lai

lamba|silma|kiri (kindakiri) `lamba sil'ma kirjad Trm; `Siuke ümærik [kinda]kiri, sõj `ol'li `lammasil'mä kiri KJn **Vrd** lambasilm

lamba|silmaline (teat mustiline) [kindad kooti] lappilised ja `lamba `silmalised VNg; kuda `keski tieb `kindale kirjad `sisse - - `kärpse tiivalised, `lamba silmalised Sim **-sipelgas** pl `lamma sipelgad (liik musti sipelgaid) – HMD Kei Pil

lambast `lambast Jaa Kad/-mm-/ lambakarjast `öhta ilja tulad `lambast ää, aavad `lambad kojuse Jaa; nõnna kui `lammast tuli koju, akkas `karjuma Kad **Vrd** lambust

lamba|talles hrl pl lambatall `lamba talleste esimene vill on löömugesed Jäm; ons `lamba `taltsid ka juba Khk **-tallökönö** linavästri; lambahänilane `lambahäniläst üldäss nii lambatallökönö Har; `lambatallökönö sääne hahk um, tumödaba haha? joonökösö? ja kōtu alt um sääne rohekass kõllakass; `lambatallököistō pesä? umma? maa pääl, `kohki_puhma all Vas; lamba tallökanō, kõllanō `sirk, mõtsah eläss, talvōss kaoss ar? Se **-tasku** (taim) `lamba neid õige sööve, rubive `lamba `taškit Krk || fig (tuhvialusest) üits va `lamba `tašku om, sii nüüd ka mõni mījs Krk

lamba|tatik, -tatike, -tatt (seen) `lamba tatik, vähä kõllakas, kumere veere Krk; `lambata`te om kõik kotuss täiss Ran; ega `sijne kah suur es ole, `väega vähä, ku_sa `arva `leidset mõne `lambatatikse; kas siss mõtsan `sijndävit `sijni es ole, et sa `vanu `lamba tat`te tōit Nōo; `lambatat`t om alt hal`ass, päält vetel` Rāp; `lambatat`t, kõllanō, sääne padi (paks) Se **-tiss** osi Keväjäl `jälle on neid `lamba`tissisi siel `kuuri taga Kuu **Vrd** lambanisa **-tsirk** (lind) `lambat`sirk, sääne vahanō `sirkukönō om -- ta om `kerge `kargamma kui `varblanō Se **-täis** ühe lamba jagu (villa, liha) `lamba täis `villa on `värvitud Jōh; `lambatäis on see, pallo sa ühō `lamba pealt saad Mar; kui üks lammas niiditse, siis oo `lamma täis `villu Aud; se on se `lammatäis `villa sii korvi sees, mis ma sain Juu; mia tei `lambatävve liha emäle Nōo **-uss** (madu) üks ušs on koa ut`u ušs, sellele ei tohi laps viga teha -- üiti koa `lamma ušs Kei **-viht** lambale söödaks antav lehis lehessit korati `vihtu jaoss ja `lamba `vihtu jaoss kah Rōu **Vrd** lambaleht **-villane** lambavillast poe `leimed ning `lamba villased kuded Pha; Kui sool `lamba villane riie `selgas on, pole so perse siis paljas Pöi **-virak** viletsalt toidetud lammas `vaesel inimesel es ole muud tappa ku `lambavirak, ku suur pere `olli, sai egä üits suutävve Ran

lamber¹ lamb|er g -ri lepatriinu Täpid lambri selgas tähendavad ta vanut Käi **Vrd** lambrik

lamber² → klamber

lamberdama lamber|dama Sim Pil Vil Rōu/-bōr-/ -tem(e) Hls Krk; lambōrtamma Vōn; ipf (ta) lambōrdōss San komberdama; laaberdama `ütte kus sa lamberdasid selle aja Sim; mis sa lamberdad siin porise `jalgadega Pil; partsid lamberdavad (paterdavad) Vil; nagu joonu inimen ei saa paigal olla, lamberteb Hls; midä sa lambertet pori `müüdä Krk; purjun inemine lambōrtass ja lol`lutass Vōn; Mehe_lambōrdasō_pääle `ümbre poodi Rōu || lambōrdōss omni juttōgō önnō San

lamberts lamberts (-rts) g -i komberdaja lambe`rts ei käi `ästi; see om küll üits lambe`rts, `vaata kudas ta lamberteb `pirla Hls

lambes lambakarjas küla pered käisid [kordamööda] `lambes, küla ees väl`läl Pha **Vrd** lambas, lambus

lambi- petrooleumlambi- `Lambisudi, `sellega puhasteti `lambi `klaasi Jōh; lambi tuli on ju pailu `valgem Kār; Lambiarja oli vanasti iga pää taarist, lambilaes läks ju tahmaseks Kaa; Lambi `valgus oli vanasti piiru `kōrvas see sammu mis `paergus elekker on Pöi; lambiklaes tegi `priksti; pane se veike lambi silm põlema Ris; `vōeti lambi tahi iist kuus `marka KJn; Vōta lambipürst ja tii? lambiklaas puhtass Vas

lambi|nunn tattninalamp pisiksed lambi nuunid olivad - - ümmargune toro, sial sies oli taht VMr **-süda** lambitaht Kut poodist pole öigid lambi südamid saada olnd, tehti nee poolviltsest lõngast Emm

lambiti lambiti Jäm JMd längus lambiti katus, kui katus `liuska on Jäm; põrand on natukene lambiti JMd

lambi|öli petrooleum `Lambi eliga pelutati luttikaid ka IisR; `talve leheb muidugid nii pailu lambi öli Khk; lambi öli oli siis nii kallis, et äs jõvagid suurele lambile `osta Kär; Talise aja pidusel läks vanasti ikka oma kolmkümmend toopi lambiöli silmavalgeks ää Kaa; Sügise `käidi korra obusega `linnas, `toodi `talveks lambi öli ja `soola Pöi; plekike oli `viltse `riide sees ja `võeti lambe eliga `vällä Tõs; lambi eli põlnd `osta, tegime `küindlid Vän; kõege `enne ikke `panna lambi eli (kui uss on nõelanud) Koe; lambi eli oo egän majan Kod; [haiget kohta] määrits vašt lambi eli ja `jyuskje elige Krk; lambi eli `toona nji ussit `väl`lä, mes südäme man om Ran; `lehtigõ lastass lambiõl`li pudõlilõ Krl; läts lambi õlid `laskma Se

lambrat → landraat

lambri → klamber

lambrik `lamb|rik Emm Phl, g **-riku** KJn, **-rigu** Phl, **-ri** Rei; `lamri|k Phl PJg, g **-ku** Tor

1. lambur *Ei tea kus see mede lamrik täna nii kauas jäeb* PJg; `lamrik oo talledega `lammis; `lamrikud lennatasid `parma Tor

2. lepatriinu *Seaste on `palju `lambreid* Rei; `lambrik `lambrik akka `lendama Phl **Vrd** lamber¹

Vrd lambrine

lambrine `lambr|ne (`lamri-) S L Kei Jür, `lambre|ne Pha Hi(-ri|n Phl) Var Tõs Ris, `lamri|ne Rap, `lamre|ne LNg Mär Vig Aud PJg Ris Juu Tür, g **-se**

1. lambur `lambrised pesad (pesevad) `lambud Jäm; poisid keisid Kuramal `lambristeks Khk; ma oli `lambrine, ma `teenisi sedati `leiba Kär; viimaks akka `lamriseks; `lambrised on `metsas vallatud, teevad `ullu VII; Vanas eas oli veel küla `lamrine Pöi; vanad inimesed `ollid ikka `lambrised Muh; isa `tulli [poisina] `siia `lambriseks Phl; kui `lambod keisid `kordas, [siis] igäst perest keis `lambrine Mär; `lamrene puhub vilet Mär; `lamrese jalg läks `kat`ki, nüid tä saa `lammus koa kõiä `ühti Vig; olin mõesa `lamrene PJg; anna oma poeg mulle `lamriseks Rap; `lamrene oli nihuke sama kui `lammapoiss, käis `karjas, võis `olla koa tüdruk või vana eit Juu; küla `peale oli üks `lambrine `väl`las Jür **Vrd** lambuline, lamburine

2. lepatriinu *Lambrine elab puulehe peel, ta äi ammusta äga tee midagid `kurja; kuule `lambrine, so majad põlevad ja lapsed surevad* Emm; lenna lenna `lambrene, `lambad lage välja peel Phl

Vrd lambrik

lambrut → lambuk

lambu `lambu Phl Kse Han Mih(-o) VJg, `lammu LNg Mär Aud PJg Kei Juu Tür lambakarja mihed lein `lambu Phl; aasin ta `lammu LNg; Vara `lambu, siis noorelt einamaal ja põllal obuse taga Han; [ta] `pañdi `lammu Aud; `lambrine läks `lammu Kei; ega peremed taht jo oma `lapsi `lammu ega `karja `panna Tür **Vrd** lamba

lambuk *lambu|k* g -kse Krk; *'lambu|k'* g -ki Röp; *lambur|k'* g -gi Vas; pl *lam(b)rutid* Kod korraalvur, politseinik *vanass ku urää-dnikka ei õllud, õlid sandarid ja lambrutid* Kod; *lambuksidel olli mõõga kül'le pääl* Krk; *'lambuk'* - - *'aiõ 'va'git ja 'rüüvlit takan ja pagõjit, kes kroonu teenistüesest kõrvalõ hoisõva?* Röp

lambuline *'lambuli|ne* g -se Hlj Kse Ann/-le|ne/ HljK VJg *lambur see oo mu 'väike lambuline* Kse; *'lambulene, 'lambu karjane, tal oli viis, kuuskümmend lammast ees, sis sai 'palka* Ann; *küll karjatsed 'kuavad, sigulised 'siuvad 'sõlmi, 'lambulised 'lauvad 'lõngu* rhvl HljK **Vrd** *lambrine, lamburine*

lambur¹ *'lambur* Aud VMr Hel, g -i VNg Vai Jäm Kse Juu JMd Lai; n, g *'lamburi* VNg Iis *lambakarjus 'iega 'lamburille 'süüvä* VNg; *küll 'lambur ka lihab 'põldu* Jäm; *'lambur istus väl'lä pial* JMd; *meie õleme ilma 'lamburita* Iis; *viiskümmend lammast ikke oli, mis üks 'lambur 'oidis* Lai; *'lambur piab keväde vara platsin oleme, 'lamba lastass kige enne 'väl'lä* Hel **Vrd** *lambrik, lambrine, lambuline, lamburine*

lambur² → klamber

lamburine *'lamburi|ne* g -se Kuu Hlj *lambur ta oli Pärisspäl 'lambas, oli 'lamburine* Kuu **Vrd** *lambrine*

lamburk → lambuk

lambus *'lambus* Pha Jaa Muh Phl spor LÄ, Tor Jür Ann HljK; *'lammus* LÄ(-os LNg Kul) PJg HaLä Jür Tür *lambakarjas kui 'lambus käisime, seal oli 'kõrge mägi* Jaa; *ma 'olli täna 'lambus* Muh; *'estiks 'pañdi sigade 'juure, siis oli 'lammus, kõige 'viimaks läksid 'karja* Rid; *'lamrised käisid 'lammus* Mär; *Juba kahessa aastaselt pidid lapsed üksi 'lambus ja 'veiste juures olema* Han; *enne käisid lapsed 'lammus* Kei; *et lastel ei jäänd igäväks 'lammus 'olles, küpsetäsid 'tuhlid seäl ja Juu; [ta] käis elu aa küla 'lambus, oli elu 'aegne küla 'lambrine* Jür **Vrd** *lambais, lambas, lambes*

lambusse *'lambusse* Mar; *'lammosse* LNg *lambakarja [ta] läks 'lammosse* LNg; *läksid 'karja või 'lambusse, kot't 'pandi 'kaela* Mar

lambust *'lambust* Jaa Han VJg, *'lammost* LNg *lambakarjast 'Õhtu tulime 'lambust koju* Jaa; *Tä tuleb 'lambust koju* Han **Vrd** *lambast*

lame *lame* Vai('lamme) Var Mih Trv Ran Kam, g *lame* spor S, -da Rei spor L, Ris Amb JMd Kod Pal Plt KJn Vil Krk Nõo Ote, -ja Kuu, *'lamme* Rõn; n, g *lamõ* Khn, *lammõ* Rõu Plv

1. (ühe)tasane, lauge; *lapik 'lamme kados* Vai; *lame laine* Põi; *sii o ühna lame ear* (lauskjast rannast) Muh; *Vaata kui lameda seljaga [kivi], kas või maga peal* Mar; *üks plank_ma, üks lame põld* Vig; *katus oo lame, põle 'järsku* Tõs; *lameda ninaga* Ris; *lame nigu laud* JMd; *laiad madala servägä tad'rikud one lamedad* Kod; *maja on ärä vajond, lame, 'lõssu vajond* KJn; *nüid 'tehtäs majad kiik lameda katustega* Vil; *lame kuhi* Trv; *lame katuss mädäneb ruttu ärä* Nõo; *mägi om äkiline või lame* Ote; *'lamme põhjaga loot'sik* Rõn; *Suu' lammõ kivi* Rõu || (õõnsuseta) *lame 'kapjege - - niij om pud'eve kabja* Krk; *hobõsõl umma? 'säñdse lammõ? kabja?* Plv

2. lauge, vähese keeruga (lõngast, köiest) *lame lõng 'juugeb ära, lihab katti* Jäm; *see o nõnda lame [lõng], et see ei püsi mette 'riidest läbi tõmmata, tä leheb jo 'katki* Khk; *kui lõng o lame keeruga, siis muutkut 'laageb teine kää* Mus; *lame 'võitu kõis* Krj; *lõng oo koa lame - - põle keerd* Tõs || *'kanga 'kohta 'õõtakse, et lame 'toimega* VII

3. madal, monotoonne (häälest) *lameja* `äänegä Kuu; *teiseperel on pailu lamede äältega* `taldsid Jäm; [melekas on] *lameda ääleaga, nagu nutu `moodi* Mar; *täl oo lame iäl, madal iäl* Tõs || *ta oli nii tüma ja lame sie kiel, sie Risti valla kiel, nisuke lame* Ris

4. (nõrgenenud mälust või arust) *vana inimese pæe lame, ei tule ju äkist `meele; pæe leheb lameks, kõik unub ära* Khk; `mõistus ike jääb lameks `jälle Mus

5. a. pehme, leebe [ta] *oo lame mees, `Mihkel oo `järsku; lamed silmad; nii lame inimene et* Muh; *tänä naa eä lame tuul* Vig; *ilm lääb naa lamedas, laseb merese `minna* Tõs b. peegelsile, laineteta *Täna meri nii lame nagu piimapütt* Põi; *vesi oo lame* Muh; *meri oo lame - - mätte üks `laine tära ei ole* Var; *meri jääb vagavaks, meri jääb lamõsõ; Pissike tuulõ võru `paistis vee piäl, ies oli lamõ* Khn

6. a. ilmetu, inetu *tää karv on `lääge, lame, vilets värv* Kul; *värv oo naa lamedad `võitu* [puul] Kse; *laia lameda `näuga* JMd b. labane, jäme *ütles see `pæele mõned lamed sõnad* Ans; [ta] *Oo seike lame suuga mees, ükskeik mis sül'g sohe toob, see ta välja partsab* Kaa; *kere sõna pruugidagse vahest ka, aga see na lamem* Käi || [pulmas] *süövad, juovad ja aeavad lamet* Amb

lamedalt lapiti *Lavva laotas riita lamedalt aga mitte servi* Nõo

lamedaste *lamedaste* Kul Vig a. *tuhmilt `päike lähäb lamedaste `looja, täa karv on `lääge* Kul b. *monotoonselt räägib lameda ääleägä, lamedaste* Vig

lamekille *lamakil koer oo lamekille päävä käen* Kod

lamema¹ *lamema* SaLä Krj Hää, -*me* Krk *lauguma (lõngast); lagunema, katkema Lõhjad olid `pestes üles lamend* Jäm; *Äi see kõis_p kõlba kohegile, see nii ää lamend* Ans; *ma `aksi lõnga `keerma, ots lamend* εε Khk; *kõved suure palgivädamisega üsna ära lamend* Krj; *võrgu nina lames `kat'ki* Hää; *mõni rõõvass om ere vai vana, sijn ei massa parante kedägi änäp, sijn lamess laiali; `lammi maha, ei kannate sua `laatigi liigute, lõnga om nõnda pudeve* Krk

lamema² *lamema* Kod Plt KJn Trv Puh Nõo Ote Lut, -*me* Pst Krk San; *lamõma* Rõu Plv Vas; pr (ta) *lamõss* Lei Lut

1. *pikali heitma; maha või alla vajuma lamesima õõna `aeda maha kõik; seie sama sa lamed, kus kõhal sa õled* Kod; *lamend ennast `seia maha* Plt; *maja on ärä `lõssu lamend* KJn; *üit's kuusk kumartess, kik'k laan lamess = kirikun ku rahvass põlvili* Krk; *lame maha ja `puhka tük'k `aiga, siss oled jälle kärmäss* Nõo; *Kuda suur keretük'k `hinde maha_lammõ, sõss inäp üles ei_nõsõ?* Rõu; *lamõ? siia `maahha* Plv; *ku tuu (õlu) `apnõss sõs nõsõss un lamõss un `kääless; litsu enda `pääle, las lamõga (heinakuhja tegemisel)* Lei; [vilja] *pää? lameva? `alla ku umma? pää? rasõhhaba? `olgõ* Lut

2. *pikali maas olema, lebama lameb muan, one pitkäli* Kod; *Vanainimese tahava üteltu lameda, lameden lähäb aig rutemb müüdü* Nõo || *lohakalt, poollamaskil istuma* Si *lameb laua veeren istun, kikk laudlina rulli* Pst

Vrd lamama, lammema

lamendama *lamendama lamanduma Põld lamendab mõnikord, kui pikad linad olid* Tõs

lameneme *lameneme lagunema kui katuss päält lameni, olligi ta lagunu* Krk

lamest(i) *lame|sti* Jäm Ans Kär, -*st* Muh adv < *lame talled `määgivad lamesti* Jäm; *Töö nii ukka `tehtud, et küll on see ikka lamesti `tehtud* Ans; *keib naa lamesti* Kär; *see reagib aga nõnna mahedast, reagib lamest* Muh

lametama *lametama* SaLä Kaa Krj

1. laugeks tegema, keerdu pealt ära ajama *lametasi kõve ära, siis kõis on lame* Jäm; *Seda köit peab natuse lametama* Ans; *ää lametag seda nõõri ää* Khk; *nee lametud narmad äp`aita änam* Krj

2. lobisema *se o`kange eit juttu lametama, lamedas`moole`ulka`uudisi* Mus; *see juttu lametas mo nõnda ära (ajas segadusse)* Krj **Vrd** lamisema

lamik → lammik(as)¹

lamima *lamima* Kuu Sim ahmima, lahmima (söögist, joogist) *Lami sise, et ühe`kerra ka täus saad* Kuu; *mis sa lamid teste iest, vata et omagi joogi`otsa saad* Sim

lamisema *lamisema* Kuu Sim lobisema *mis sa latatara lamised, üht`õiget sõna su suust küll ei kuule* Sim **Vrd** lametama

lamisklema *lamisklema* Ran Nõo(lammi-), -õma Rõu lamama, lamasklema *tuu om ütte lugu pik`äli, lamiskleb pääle niisama* Ran; *miust ei ole midägi tegijät, mugu lamiskle ja süü;* *virik`tütrik es lammiskle konagi, tol olliva kõik`näpu vahe tüüid täis* Nõo; *Lat`s lamisklõss pääle`sängõ piten* Rõu || *tuiama laisk inime, ei viisi`kõndi, nigu lamiskleb jälle* Ran **Vrd** lamaskõllõma, lammiskõllõma

lamm¹ *lamm* g *lammi* S(la`m Muh; g -u Kär) meremuda *sedist lima [on] mere`ääres`loukas, mida lammiks`üütaste; [ta] tõi oma pojale`jooksja`aiguse`vastu`lammi* Jäm; *istuti ikka lahe`ääres, jalad olid lammi sihes; Angerjad pugevad lammi alla talveks* Khk; *võttand`lammi merest,`sõuke suur`vänge ais taga* Mus; *Aigele`tehti lammi patti* Kaa; *lained aavad`lammi`rohkem`moale* Muh **Vrd** lamu¹

lamm² *la`m* g *lammi* Ran TMr Võn Plv Röp(kl-); *lamm* g *lamm|e* Kuu VNg, -i Kuu; n, g *lamm|i, -e* VNg veelomp; madal laht, järve- või jõesopp; soine koht *niisuke`lamme, ei`pääse`paadiga [läbi]* VNg; *la`m om`umbne, otsad kuun`rohkemb;`mõnda vana kraavi kotust kah üteldäss lammis, kui ta om laiem* Ran; *Lammi päält aas võrgu`sisse* TMr; *la`m, sääl ei`kasu`hain* Plv; *kevade tulõp särg kuttu`vällä,`sõss lammist püvvetäs; lammi pääl om periss matal, sääl om matal põhi,`valgõ liiv põhan* Röp **Vrd** lammik(as)²

lamm³ *lamm* g *lammi* Krj, *lamme* Lüg; *kla`m g kla`mi* Röp suur tükk; *hulk Seaste on`sõuke lamm`vilja, teab kus see kõik panna tuleb* Krj; *üt`s tük`k vai kla`m - -`mõtsa; meil üt`s kla`m haa`namaad tetä vijl* Röp

lamm⁴ *lamm* g *lammi* hunnik, lasu lähed *kuskist mööda, üks oo settund tee`ääre suure lammi* Mar **Vrd** lammik(as)¹, lamu²

-lamma Ls limma-lamma

lammaksil(e) lamaskil(e) *makab lammaksil maas;`eitis lammaksile maha magama* Mar

lamma|leenu *lamma leenu* lepatriinu – Noa **Vrd** lambalind **-lina|västrik** (lind) *lammalina`västrik ei lähä`talve ää* Tor

lammas *lammas* eP(-ss Kod; g *lamma*), *lammass* eL(-s VId, *lamass* Lei), *lammas* R(n *lambas* Kuu), g *lamba*

1. koduloom, *lammas ega sest`lambast enämb midägi saand - -`lambas oli igä`surnud; kari`lamba* Kuu; *kevadest`ristibä aal on`lamba`niitamise`aiga;`lambad on jo meress (lained vahutavad tormituules)* VNg; *pieti`mihkli`päivä - -`tegima õlut ja tappeti kaks kolm`lammast* Lüg; *Lambad akkavad`kurtuma (kõhnuma)* Jõh; *vene`lambad on`karme`villaga nigu`kueral* IisR; *lambaid`kutsuda mu`nu mu`nu ja utte utte* Vai;

nappikõru lammastega - - pisigiiste `kõrviga Jäm; läksid mere `lambud pesema Ans; lammastega (neid on palju); talupoja `liiki (maatõugu) lammastega Khk; Kui lammastega lähed nelja jalaga korraga `kõpsti `kõpsti, siis tuleb saht ilm Krj; Lammastega läks vähi kääst villa laenama (rikas läks vaeselt midagi laenama) Pha; `lambad joosid `kange lõrega `kaole `jooma Jaa; Lammastega `pandi kevade värvilised lõhjad `kõrva, ega perel oli ise nägu lõng Põi; `lambad `ollid `talve `saunas, kui viheldi, siis `aeti `lambad sauna `vaase (eesruumi) Muh; lammastega sööb oherdi ougu läbi koka `einu `talve sees ära (väike loom, aga sööb palju) Rei; iga `lamba vill ei jee ju [värvides] `ühte `karva ka Phl; lammastega ikka said `pestud kaks `korda `aastas Rid; lammastega tanu peas (otsaesine niitmata); `enni põlnd sedä, et `lambud `müüdi, kõik `söödi ää ja `pandi seebiks Mar; va võsavillem sai `lammas kätte Kul; ajab kueraga `lammud `kapsust `välle Mär; `villa saab ike `ahtra `lammas selläst `rohkem Vig; Juripää annab lammastega kuue, `mihkkipää kasuka; Ühüst `lambast ei saa `kahte `villa (üks inimene ei suuda kahe inimese tööd ära teha) Han; suur rammus, ilma ännätä lammastega - - `öetse saksamoa lammastega Tõs; `lauba ei `tehtud `lammas tööd, ei niidetud ega villast kangast ei kujutud Aud; varastadi `lammid PJg; `Taevataadi `lambad (valged kivid karjamaal); Jusku `lambad ära närinud (ebahüütlaselt lõigatud juustest) Hää; me `lammastega olid jäärikud talled Ris; lammastega tuon paar `poegasi HMd; `mihklepäävaks pidi kohe `saama lammastega tapetud, müüdi üht viis `lammas ära Kei; `lambaid oli enamasti kümme kuni viisteist talu `peale JõeK; lammastega aab villa ära, tal ka oma niidu aeg Amb; `talledega lammastega jääb nagu redel (lahjaks), kui ei anna ivasi JJn; lammastega on `oinal ikke sarved Kad; ei minu `lambad lähä `korda, surevad `ühtelugu tersed ää VJg; `kõpped anname kohe lammastega ette, ega_s neid `veškille viigi Sim; üht muks pali `lammid ärä; vana `lambastega one rabedad ja murojad villad Kod; virutadas `ainu ja `aganid lammastega MMg; ema `lõikas kõrva `lõhki `lambastega, kõigil lammastega, siis `tuündis oma `lambastega ära; oinas aab `lambastega taga Lai; tapeti iki sigu ja `lammid `kõiki Plt; `lammas piäst `jalgadest võib `süüti ka `keeta KJn; neil olid änam `siuksed [riided], mis jumal `annud ja lammastega `kannud Vil; lammastega töi kaits tallekest Trv; ohaku village `lambid nüüd ei `peeta äämp, nüüd om `pehme village Hls; `mihklepääväst pannass undi suu `kinni, ta_i saa ääp `lambastega murda Krk; musta `lamba ollive ää, siss es ole `villu vaja `värmil Hel; lammastega ei juu pal'lu, pane veedikene vett ja jahu ka näpuga, siss om `lambastega nigu pütsiku ümäriku ja ilusa Ran; kellel `lamba om, tol om `kindit ja sukka; kuri oenass pessäp `lambastega ja tapap mõne ärä kah Puh; miu `lambastega om `õkva nigu inimese müil, kõik saab aru; tollega võib kaitskümme lammastega üle `aasta pedädä, mes üits siga ärä süüib; vill om `lambastega särk ja nahk om kask Nõo; kapstastel piab olema nii lağa vahe, et lammastega paari `poigega mahub magama; lammastega ei mõista `rüüki, tuu määg mis tä määg ku tapõtass Ote; `väike voonake, ku juba `oinal ärä käip, siis om lammastega Rõn; `sihvri ol' `mõisan lammastega pääl Urv; Mu_mammastega `ol'li `sarviga `lamba?; keväjält toomõ `häitsämise `aigu ja `sügüsel't lina `kakmise `aigu ja `talvõlt nii joulu poolõ pöedäss `lambõid Har; tohe ei_riha perän vitä, siss `lamba_nakasõ_ `poigõ `vihkama; `kohtumassuss `tul'gi? egal talul üt's lammastega `anda? Rõu; üt's lammastega `määhhäss, `kõik' kari `kaehhäss = opõtäia ja kogoduss Vas; `lambastega lä't's sõss karu'ss tänit', hõõh haah susi karah Röp; lammastega, tu käüse `oinil; tuu ol' õks hüä

talo, koh ol' kolm lammast Se; kohõ üt's lammass lät's, sinna kõik hulk `perrä Lut; jumala lamma sametlest Keväjäl on ige jumala `lamba nähä Kuu; lamba hüppamine (mäng) `lamba üppamine käis nõnna`viisi, et üks `istus tooli `piale, `oidis puu keppi kääs, teine üppas üle Lai || pajuurb kevade on pajul ilusad `lambad JõeK

2. fig (inimese kohta) a. (rumalast) `justku vana `lammas, ei `arvu pääs midagi Hlj; ma olen nõnda t lamma (kirjaoskamatu) Jäm; Just noagu `lambad, üks lihab ees õle, teised parinal `järges Pöi; Ei ole ni lamma kui ta näitab Saa; sul ei õle `lamma `vasta aru Kod; ma_s tiiä midägi, `rummal nigu lammass Nõo; säänest lammast ma vjil ei ole? nännü? ku sa olõt Plv b. (silmakirjalikust, pahatahtlikust, pahelisest) Igäs peres on oma `kärnäne `lammas Kuu; Üks kärnäne lamma ajab `terve karja ukka Hää; uüt lammaste `rõõvin -- sijst tige ja ei näüdä `vällägi Krk; temä tõeste `silmi ijn `olli vagane, käis lammaste `rõivil, aga sehest `olli `kiskja mõtsaline; nüid ma näe, et uüt om `lamba naha `sisse `lännu, ennemb ma arvassi, et om lammasstalleke Nõo; susi lammastõ siän Võn c. (vaguratest, sõbralikest inimestest) Oled `lammas, siis on `hunid sul `turjas `kinni Kuu; `näitab päält tasane kui `lammas, aga kuri südä on sies Lüg; vagu `lambud mahub pailu `ühte `lauta VII; sa oled just kui va lamma, ei sa tee kellegiga `asja Mar; Libedi `lambi mahub pailu `ühte `lauta; Minial peavad olema jänese jalad ja `lamba süda (olgu virk ja tasane) Hää; Vagane kui lamma Trm; üt's `vaikne inimene, sij vaga kui lammass kunagi Hel; vakku `lambit mahub `pal'lu `lauta Puh

lammas- lamba- sia `siijid ja `lammas`kindud olid `laual [pulma ajal], ega seda `pallu ära `korjatudki Jõe; `Lamma`rauad `tahtuvad jo vähäkäse ihuda, ega ne `muidu `villa sis `leika Kuu; Kopsud `aiged, sai ainult lammaslaudas elada; meite lammaslauda aampalgid on nii alaspidi kõveras Khk; (ta) Oli sii kandis vanasti meistermees lammasnahku parkima Kaa; Lammasviltsed sokid aa keige soemad Emm; lamma`pilved ehk `ingli`pilved on `tevas, `vihma ei tule Pee; konnaosi -- kui eenamalt niidad, siis kitsed tahavad ja lammaseenaks Plt

lammas|karune = lammaskarva ega sul pole lammaskarust `lõnga; suubid isastel `eeti allid olad, lammaskarused allid Jäm; lammaskarused `kindad Khk **-karva** värvimata lambavill; sellist värvi villast lamma`karva must tüss; vanadel meestel olid lamma`karva sukad Khk; tüssine jakk oli ja palitu, lamma`karva al' oli Kaa; `Sõuke lamma`karva villast kojutud abu on `talve kõige soem Pöi; `muiste `ollid sukad lamma`karva villast Muh **Vrd** lamma|karune, -villa

lammaskilõ lamaskil inemõni ol' maal lammaskilõ Krl

lammas|kord = lambakord kut ma laps oli, ma keisi lammaskorral; meite poiss käib lamma`korda Khk; suured lammaskorrad olid, `enni olid külä `lambad kõik koos Mar **-kõrva|leht** (taim) lammaskõrva lehed o nagu piiberlehed, `sõuksed pitkad Muh; Peenike ein, mõned lammaskõrulehed sias Han; [heinamaal] kasvab lammaskõrva leht, `neuke kitsas, teine külge on al'lim ja karusem Var **Vrd** lambakõrvaleht

lammas|tall utetall `lambal olli kak's `poiga, teine oinasstall, teine lammasstall MMg **-talleke** dem < lammastall siis saa elu`lambit jälle, ku iki lammasstalleksit `rohkep om Krk; minev`aasta olli meil kigest kolm lammasstallekest Hel; nüid ma näe, et uüt om `lamba naha `sisse `lännu, ennemb ma arvassi, et om lammasstalleke (minijast) Nõo **-villa** (värvimata villasest) musta ja `valge `kruutlik söba oli, lamma`villa must oli ja

lammas`villa`valge Käi Vrd lammaskarva -voonake = lammastalleke ta`olli`lammassvoonake, sai`lambass ja`tõie ka iki paari poja Puh; meil`olli neli lammassvoonakest ja kait`s oenassvoonakest Nõo

lammema `lammema, lameda Ote; lammõma, `lammõm(m)a, da-inf lam(m)õda² V(-ta Kan Ráp); `lammamõ, lammadõ Krl; `lammõmõ San Krl

1. pikali heitma; maha kukkuma kaime, kos na om maha lamenuva; ta`lamsi maha, mii`läits pääst ärä Ote; ommuku`varra [taimed]`omma`kirki, `päivä`lammasõ maha (vajuvad longu) San; üt`s mii`ss lammõ`ss lavva`pää`lõ Kan; mi`lammi`vällä aina`pääle² Krl; ma ol`li õdagu nii`väsi`nü, lamssi`magama Har; Ka`gu`hinne maha`lamõsi, sõ`ss üles inäp es tulõ² Rõu; käsi`pi`ni et - - `lammõ`maahha, siss ol`l maah ku vopsahhass ruttu ni ruttu Vas; ku`nõrkus tulõ, sõ`ss`lammõ`sängü`pääle Ráp; lasõ no² lammõda² veid`ü Se || ära`magama immi`ss tükü`ss`poelõ`pääle`lammõmma Har

2. pikali olema, pikutama keväjelt maa om kihtine, siss ei`või² nii maa`pää`l lammõda² et suu`vasta`maad`panõt, medägi`rõõvast`ala ei`pane² Har

Vrd lamema²

lammer → klamber

lammergune `lammergu|ne g -se lopergune [ta] Tegi`leiväd`lammergused Kuu

lammestamma `lammestamma lämmatama kurk on`nõnda`kinni, et ei`tia`mis`seie on`kasvand et`kurgu`lammestab`kinni, et ei`saa`õiete`enjatagi Lüg

lammi lambakarja läks`lammi Ris **Vrd** lammise

lammik(as)¹ lammi|k g -ku Krj, -gu Jäm; lammi|as Kaa VII Jaa Põi Nis, lammig|as Jäm Khk, g -a; lami|k g -ga Rei; g lamiga Ans (lehma) väljaheitehunnik`kärbsed on lammigute`peel Jäm; lehm`jättand`suure`lammiga`otse`ukse`ede Khk; `meite`elu (maja) taha`lapsed`pailu`lammikud`teind VII; meie va kiri`pasandas`õue`puhas`lammikud`täis Jaa; Kassi`riu on` sõukse`lammika`siia`parandale`teind Põi || fig (tüsedast inimesest; laiast ja lamedast asjast) Igavene`lammikas, teeb`mis`see`eesele`sisse`ajand`oo Kaa; See (inimene) on`küll`kut`igavene`lammikas, nii`pitk`kut`lai; Mis`kuhi` sõuke on, muidu`üks`lammikas, lai ja`madal Põi **Vrd** lama, lamak(as), lamm⁴

lammik(as)² lammik Kad; lammi|k g -ku Hlj, -gu Kuu; lammi|as g -a Kul Mär Vig PJg loik; väike`veekogu; laugas`Küll`vade`sadab, tie`pää`l`suured`lammigud; Sie`lammik o`õite`sügäv`neh`poisikased`lähteväd`ujuma`kohe Kuu; kanapoig`uppus`lammiku; suur`lammik`vett`põrandal Hlj **Vrd** lamm²

lammi-lammi int (lammaste kutsumisel) lammi-lammi`kutsuts`lambit Krk

lammine lammine mudane Angerjad`magavad`talvel`sügavas`meres`lahesoppides, kus on lammine`põhi Khk

lamming `lamming g -e loik vie`lamminged Kuu

lammis, -e `lammis Tor Ris; `lammise Tor lambakarja(s) `lamrik`oo`talledega`lammis; lähän`lammise Tor; ma`olen`lammis`koa`käin Ris **Vrd** lammi, lammkarjas, lamres

lammisklema → lamisklema

lammiskõllõma lammiskõllõma Kam, -m- Urv Har lamama`lehm`om`aigess`jäänü, lammiskõllõss, `eitäss`iks`maha`ja`jälle`üles Kam; Mi`sa`iks`alasi`maan`lammiskõllõt, tii`ummõtõgi`tüüid`ka`vahel Urv || pikali`heitma`hobõsõlõ`ei`või`sis`juua`anda², ku`ta`tüü

tegemisel väega kumb om, siss -- tükis hopõn maha_lammiskõllõma Har
Vrd lamaskõllõma, lamisklema, lammuskõl(1)õma

lammiteme lammiteme lambaid kutsuma ku sa lammitet, tulev [lambad] nõndagu Hls

lammits(e) lammits g -e; n, g lammitse sõim sa kuradi lammitse, sust ei saa kedägi tegijet; kulle kus om lammits alle, temä tule miul ütlem; ta ku lammitse kunagi, jõmmi taoline, periss mijs ei oole Krk

lamm|karjane lammkarjane lambakarjane – Ris -karjas lambakarjas õhõksma aastane olin lammkarjas Ris Vrd lammis

lammo → lamu¹

lammo|joodod järelpulmad kosjad peetags enne kut polmad, aga lammojoodod olid pärast pulmi Käi

lammu¹ lammu Sa(lammu Jäm) Muh Emm/-o/ katki, puruks käsi on lammu; elud puhas lammu; piigistab lammu Jäm; ma löi varba vastu kivi lammu; kihal kukuvad vitsad peelt ää, siis läheb ka lammu (laguneb koost) Khk; tõmbasid looma ni t kääd olid lammu Mus; ta oli nii lammu peksetud, püksid olid keik verised Kaa; aid lammu, kivid puhas maha varisend Krj; katus läks lammu, tuul lammutab tüki ää Pha; Eesel säär kõik lammu, kus sa lihad Pöi; taäs läks käest ühna lammu Muh || luhta seda kord see asi läks lammu neil VII Vrd lammuks

lammu² → lamu¹

lammuks lammuks Pha VII Pöi = lammu¹ es või käpuga katsuda [põlenud kohta], öörud lammuks Pha; Tõmmasi eese kuue (seeliku) roadi otsa lammuks Pöi

lammu|laps lambakarjane olin niuke lammu laps, lamrene PJg

lammuma lammuma, (ta) lammub Sa koost lahti või laiali lagunema; katki minema tuhliid ära lammund, ära keend Jäm; sakslane põletas majad ära, saun jähi üksi jälle, aga see ka lammus ära Ans; see kleit oli üsna keik ära lammund sääl vee sihes lokerdades; värskeld saa siia kala kaugele viia, siis ta lammub kangesti ε Khk; kindad oo katti läind, nii lammund, et neid ep oska parandada ka Mus; Vana korv lammus ää Kaa; riided lammuvad ült ära Krj

lammune lammu|ne g -se katkine Khk Kaa Pha kääd oo lammuseks läind Khk; Vanad pastlid o tikkis lammused Kaa

lammur → klamber

lammuskõl(1)õma lammuskõlõma Kan Vas Lut, -ll- Urv Har Rõu; lammusslõma Lei pikali heitma; lamasklema mutku_lammuskõllõss üte asõma päält tõsõ pääle Urv; ala² lasku hobõsõl lammuskõllõda², ku hiire omma², lammuskõllõmine ei ole hää Har; inämpidi iks laisa_tahuva lammuskõlla² Rõu; hopõngi lammuskõllõss ku um tõbinõ Lut Vrd lamaskõllõma, lammiskõllõma

lammusslõma → lammuskõl(1)õma

***lammustama** nud-part lammusten purustama, lõmastama üt's om lammusten neid kõrnitsit Krk

lammutama lammutama Kuu/l-/ Sa(-dama Khk) Muh hv Rei/-dama/, Mar/lammo-/ Saa HMd Juu JõeK JMd Trm Nõo Räp/-mma/, lamu- Lai Plt

1. (ära, maha) lõhkuma, katki tegema; vigastama traadiga lammutand oma jala ε Jäm; nee olid keik nii suured rubid, et lammutasid inimese ära puhtaks, paljas üks punane liha

oli; puusadulas või `istuda mette, lammudab `perse εε Khk; selle (maa) piab segamini lammutama (ära kündma) Kär; lestakala lammutab suu ää; laivad aavad tee `luhki eest, lammutavad [jää]tee ää Mus; Rattad saab talveks koost ää lammutud; Ma lammutasi eese püksid raetaia kaelas ää Kaa; malgad pannakse neli tükki, et tuul äp saaks `kuhja ää lammuta Krj; ma ole ka õhe [mütsi] ää lammutand (ära kandnud) Pha; aed on ära lammutud, üksikud suured kivid veel VII; nüüd enne jaanibäv lammutand [hobune] puhas omad jalad ää Pöi; ta lammutas selle vana maja ää Mar; lammutan tal`list lammaste `aidu ära Saa; [Saaremaa] mehed tulevad ikki `kroavi lammutama (kaevama); krepss lammutas lõua kõndi puruks Juu; kui valest tegid, tuli maha lammutata Lai; nüüd lammutava tolle maja maha, nii et mitte üits jusu enäp Nõo || kaas peab surma kallale minema, ära teda lammutama Khk Vrd lammustama, lämmutama²

2. fig midagi hoogsalt ja palju tegema Lammutab niid tööd teha Jäm; ta oo nenda agar ja akkaja, oomigust `õhtani lammudab tööd teha Khk; Kus nüüd pani lund ala lammutama, üsna vajub taevast teist maha; Küll suur naine veib palju süüa, lammutab leiba kut vanad katust Kaa || laotama lamutavad sial, aavad sõnnikud `lahti Plt

lamoor lamoo(-)r Muh Han/-mm-/ Amb Kad VJg, -uo- Kad/-r/ Iis, -ua- HljK, -oa- VMr, lamur Ran, g -i ; lamuo-r g `lamuo-ri Jõe IisR

1. kogu varandus, kraam; krempel (ka perekond) `Mustlastel ia `kerge, üö `müöda, panevad obused ette ja `lähvad kogu `lamuo-riga menema IisR; Tuli oma lammoo-riga võerusile, ei `mahtun kõik `lauda äägi; Küll oli noorikul `lammoo-ri, mitu `kirstu oli täis Han; läks kogu oma lamoa-riga VMr; `korja oma lamuo-r ja mine kus seda ja teist Kad; tuli kõige lamua-riga `seie elama Iis || kõige täiega ta `kaotas oma kohja kõige lamooriga Muh; audu läks kogu lamua-riga `sisse, rattad olid püsti `kalda pääl HljK

2. (kaardimängu termin) `ärtu trump `lamuo-riga `öelda siis kui on käes trump emad, kuningas, ja äss ning `kümme Jõe; emändäst ja kuningast tet`ti tromp, `kümnest ja ässäst tet`ti lamur, lamurist sai kah kaits `sil`mä Ran

lammõlõ lammõlõ aid püstandaed – Röp

lamp¹ lamp g lambi eP(lamp Muh spor L), `lambi Kuu RId(n `lampi VNg Vai; g -u Lüg); lamp g lambi (-m-) eL(n lampa) kunstlik valgusallikas sie õli juo `uhkuse maja kus `tuodi juo laelamp juo, `klaasiga lamp ja pikka `pääle juo `viimast `kupliga lamp Lüg; pane `kirasseri (petrooleumi) `lampi, `muidu `lampi `kustu `vällä Vai; pane sa tuli lambi `otsa; lambi tule ees ep nää seda tööd teha Khk; kui `vastlapäeva `õhtul `panna toas lamp põlema, akkada ärjad [suvel künni ajal] lõõtsutama Mus; Laste pisike tindi pot`t oli lambiks, vana lambi pea oli tindi poti peal, õli oli sihes Pöi; es tohi tuld ää kustuta mette, ikka lambi `otsas `olli tuli; siis akati `lampi põletama Muh; pane tuli `lampi Emm; mo isa käis `linnes ja tõi lambi, klaas kere oli, `enni seda tulid `väl`la, `üiti mokedega lambid Mär; Pime käe ning lambiss põlõgid viel eli Khn; nende kat`tise laasidega lambidele ostan uued laasid `pääle Saa; kui se vekekene lamp tuli, pisike nagu sitika silm - - põld tal `kloasi peal ega kedagi Kos; ega vanal aal old `kella ega `lampi, pierud ja kukk, sie oli lamp ja kell VMr; lambid oo plekiss ja kluasiss, `mitmet `müüdu Kod; mis ta teeb nende `lampidegä KJn; `väikse lambi aive `suutsu Hls; vanast olli `väikse tat`nõna lambi Krk; ega me lambita ei ole, meil om `lampi külländ Ran; pühäbä es tohi pääle kellä viie enämb kooli tuld

palutada, pidi lambi ärä kistutama Nõo; taal lambil piap lağa taht olema, ei saa nii lak'a tahti enämb Ote; ku_tuli `naksi `sauvumma, koputõdi lambiga laua pääle; vanast ku na lambi_tulli?, väikese tat'tnõnakõsõ?, is olõ tsillendrit pääl Har; ku pirruga_kost tuld tjuudi, siss läüdäti tõsõ pirru vai lambi `kül'ge kah Vas; meil ol'liva_tarõh `kupliga ja klaasiga lambi?, kõögih ol'liva tat'tnõna? Räp

lamp² lamp Hls/-mp/, g lambi spor eP(-mp Muh), `lambi spor R lame; tasane Mägi on `liiga lamp Kuu; lamp maa, siis ei õle `vierdo, vie `kallaku ei õle IisR; kadus pole jarsk, lamp kadus Khk; see oo nii kena lamp püt't et (lai ja madal) Muh; `Lampi katust `ölgest `tehja äi süini, sajab läbi Emm; Majadel o lambid katused Vig; lamp katuse talad on `jämmemad kui mud'u Saa; sie o lamp `vaagen; lambi põhjaga luot'sik Ris; lamp lage moa Juu; suur kivi on raba sees, pealt on lamp Amb; eena kuhi jäi lambiks JMd; obusel - - lambid kül'le kõndid Kad; Püstkabjad, nad ei ole liiga `püsti ega õle ülearu lambid Trm; äkitse `katse piält juakseb `alla ku kohiseb, lambi `katse `piäle jääb vesi `seisma Kod; [pahkluu] teine pool on teravam, teiselt poolt on lambim Plt || aeglase vooluga, lauge (jõest) lambi joksuga jõgi Kad; [Kullavere] jõgi on `niiske näru lamp, tämäl põle `järve taga, ei kedagi MMg Vrd lämp

lamp³ lamp g lambi kaheharuline pide kõie kinnitamiseks laeval – Khn

lampadi `lampadi deskr mõni tule ku `lampadi `lampadi, pikk palit sel'län; sij oben lää kõva `jalgege, `lampadi `lampadi Krk Vrd limpadi-lampadi

lampi `lampi Jäm VII PJg Hää Kod Vil libajalt, laugelt lauad `löödi `lampi katuse `peale VII; katus on `lampi `tehtud PJg; pesukünä õtsad õlid `lampi - - et kui kurikaga lüüd, vesi `juuksi `keskele; kel rõõgu kül'jed on `lampi, sadab `sisse Kod || lamedaks aas selle vana kabja otst ärä, kabja alune jäi `lampi (hobusel) Vil Vrd lämpi

lampima Lampima Pil; `lampma Nõo, -me Hls/-mp-/ Krk, (ma) lambi; (ta) lambib Khk käima, vantsima porine või sopane tee ol'l, küll sai `lampi Hls; mea `lampsi `täempe pal'lu maad maha Krk; `vihma satap, kül'm, me_sä lambit sääl Nõo || kui erk obu on, lambib `jalgadega, siis `eetasse epik obu Khk Vrd lampsma¹

lampis `lampis spor Sa L laugjas, lame `lampis katusega maja, kui katus pailu `liuska Jäm; `lampis katus pole ee `ühtid, vesi ep saa maha joosta Khk; Muidu kena maja, aga irmus `sõuke `lampis katus Pöi; mõni katos oo `lampis, `tehtod `lampi, na otseti Mar Vrd lämpis

lampjalg lamedada tallaga jalg, lamppöid Lampjalg, kellel talla alt õõnes ei ole - - `seuke inimene käib `vaarudes jusku part Hää; Kellel on lampjalad, see ei saa `kiiresti edesi Saa; Lampjalg on küll uue aja viga, vanaste teda ei `tuntud Jür; lampjalg, kel jala põhjaalused on täis, nigu kuuli pial käis Plt; tõesel om ilus sihvakass `sirge jalg, aga tõesel om nigu `kirvega `lүүidu - - kutsutass lampjalg Ran || lonkur – JMd Vrd lämpjalg -kabi alt lame hobusekabi lampkabi, kel nagu siest on varesliha täis `kasvand VJg; lampkabi one õhuke, aga `püstine one `kõrge Kod; lamp kabjaga obune ei lää ilma rauata kohegi Lai; madale lamp `kapjege obene, sij ei vöi `aste `kõndi ilma ravvate Hls; lamp `kapjege ei käi kõva tii pääl, ku ruusane tii om, siis sugugi `käia ei saa Krk -katt = lampkatus [hoone] Mere`puoline ots old lampkaduga Kuu -katus lame, nürinurkne katus lamp kattus on ikka plekkist Lüg; lamp katusega elu Jäm; lampkatus, kui `nöumbud pole püstid mette VII;

lampkatus on `alla `vinkli, kiilkatus on üle `vinkli Var; lamp katus põle ia katus, laseb `vihma `kergemini läbi kui püstkatus Nis; ehitas omale lamp katuksega maja JMd; lamp katus ei ole iä, mädäneb ärä ruttu KJn; lampkatuss om allapuul jao, paari `piave järjest lõhepess mineme Krk Vrd lampkatt

lampma `lampma Krk/-me/ Hel, (ta) *lambib* TLä larpima, ahnelt sööma `istun lavva manu ja nakanu `lampma Hel; *lambid* kui siga Ran; *ku põrss süüb, sis ta lambib nii et mo'd om tühi nigu lõhn* Nõo Vrd lampsima

lamp|puu vankri rattapaare ühendav vahepuu, keelikas *lamppuu*, `sellega võid `vankri pikkemäst `lassa Lüg; *lamppu* `viebki `vankri edesi ühes tükki Jõh; *Lamppuu*, kuos veu `rauvaga `oiab `vankri esimest ja tagumist `telge kuos IisR Vrd lankpuu

lamps¹ *lamps* Puh, g -u Hls Krk

1. int *siga süüb lamps, lamps* Hls; *ka's võtab iki limps ja lamps* Puh Vrd lampst

2. suutäis *siga võt's üte lampsu* Hls || fig *sij om `amlisess, lampsu `kaupa põet, ei ole tasatsess ilusti põet* Krk

Vrd lõmps¹

lamps² *lamps* g *lamps|u* Aud, -i Plv lora mis sa ajad `tühja `lampsu suust `väl'la Aud || *pej tuu um ku vana lamps, sääne prosto-i inemine* Plv Vrd lõmps², lämps²

-**lamps** Ls lomps-lamps

lampsahamma *lampsahamma* deskr *heedi ku lampsahiti inne* Plv

***lampsak** g *lampsagu* tükk ta om üte ää koksi saanu ja suure lampsagu är lõönü `vaapa päält Krk

lampsama `lampsama, *lampsata* Ran Nõo Rõn

1. vett paati lahmama *ku sij mahv üle mõtsa `tulli, nii lampsass üle laia vett pia puul' venet* Ran

2. (suhu) ahmama *Tõmbab latse käest asja ärä, nigu peni lampsap kassi käest ärä* Nõo; *Peni lampsass pengi päält lihatüki* Rõn Vrd lõmpsama

lampsima `lampsima, (ta) *lampsib* VNg/'l-/ Hää, *lamsib* Muh; `lampsma Nõo, (ta) *lampsib* KJn; `lampsma Võn Har, (ta) *lampsib* Trv, *lamps* Ote; `lampsme, (ma) *lamsi* Hls Krk; pr (ta) *lamps* Krl ahnelt sööma `kuerad `lampsivad `süöki VNg; see *lamsib nõnna suure `suuga `süia* Muh; *mede Kadri lampsib kah paeast* Hää; *lamsi nüid `putru, sij om õige ää süvvä* Hls; *nij lampsive, ahne sia* Krk; *ta süü ku lamps, lapin om õnnõdõ* Krl; *ma_vei söögi ette, tsiga `naksi kõrra päält `lampsma* Har Vrd lampma, lõmpsima, lämpsima

***lampskülõma** pr (ta) *lampskülõs* larpima *Peni sööse ku lampskülõs* Võn Vrd lampsülõma

lampsma¹ `lampsma, (ma) *lamsi* Rõu Plv Vas; `lampsmd, (ma) *lamsi*? Krl *käima nakami `lampsma* Plv; *sa? lampsidõ? läbi mua* Vas || *ma ole jala? muagõ kokku `lampsnu?* (mudaseks teinud) Krl Vrd lampima

lampsma² → lampsima

lampst *lampst* int *t'siga - - võtt ics mugu, lampst ja lampst* Kan Vrd lamps¹

lampsülõma `lampsülõma larpima *t'siga süü ku lampsülõss inne* Kan Vrd lampskülõma

lamres *lambakarjas* `lamres `aksi `käima, *kahessa `aastane oli* Aud Vrd lammiss

lamrik → lambrik

lamsakas *lamsakas* lameda võitu *lamsakas* katuss Lai

lamu¹ *lamu* Emm/-o/ Käi L(-mmu Rid Mar[-o] Var) Hls merest kaldale uhitud kõnts; adru; meremuda *mere lamo* `tooda mere eest Emm; va *lammot ja muda tuuasse* `loomele `alla; *lammu oo mere muda, kuevab ää, rul'i kokko nagu suur kangas* Mar; *meri aeab lammu* `vällä Var; *seokst lamud oo, mere äärest* `toodi siis põllu `piäle; *lamu, ta oo must ja kõva* - - sügise aab, kui mere tormad, suured mäed `kalda, nigu suured `peendrad Tõs; *lamu suavad nied, kellel latsid* `randõs ond Khn; *inimest* `väetašt `põldusi lamuga Aud; *ku mia olen selle lamu uniku kokku aeanu, ega seda siis* `kijgi võtta ei tohe, `seisku või sada `aastad mere `ääres Hää; *mere lamu om ää põllu vägi* Hls **Vrd** lamm¹

lamu² *lamu* Jõh Phl hunnik; vaal *ao lamu on siin* Jõh; *Kui heinad pole küllalt kuivad, pannakse alguses lamuse ja õhtu eel kokka* Phl **Vrd** lamm³

lamu|angerjas “mustja kehaga angerjas“ *lamutsõ põhja piäl eläväd lamuangõrjad* Khn

lamukalli lamaskil `ühte `puhku maas `tõllakalli ja lamukalli Lüg **Vrd** lamakalli

lamukas *lamukas* “lai hunnik, lasu“ *sa istud nagu üks igavene lamukas* `seia `peale Jür

lamuks katki üks asi lähäb `katki, siis `üelda et on lamuks läind Jõe

lamu|kõök suvekõök Sui kiedetässe lamu `küekis Khn

lamuma¹ *lamuma* Lüg(-ie) Jõh lamama, lamasklema *luom lamus maas, ei pääst üless* Lüg; *Siin ei tõhi lamuda* (töö ajal) Jõh **Vrd** lammuskõl(l)õma

lamuma² *lamuma* lappama, kokku panema *lamub märjalt kokku linad; lai uunik on lamutud kokku* JõeK

***lamune** g *lamutsõ a < lamu*¹ *lamutsõ põhja piäl eläväd lamuangõrjad* Khn

lamur → klamber

lamutama *lamutama* istuma nii kui kaera `otsa soavad, kohe lamutavad maha Jür

lamõskõllõma *lamõskõllõma* Rõu Plv lamama, lamasklema *Jäi viijl lamõskõllõma ja uut' kikka* `kirgmist Rõu **Vrd** lamaskõllõma

land¹ *land* g *lañni* jõesaar *tegid tuld seal lañni peal* Jür

land² *land* g *lannu* Pst Rõu Vas Se(-o) lomp; (kinnikasvanud) järvi; madal vesine maa *meil külä* `mangi um suur *land* - - ta sääne `puhmlikanõ um, kutsutass lannuss, kõik aig vesi siseh; `landu um mõni viis *mijst* *uppunu*?, kui `tsuklõma lätsi? Rõu; *lannu pääle käve_latsõ_talvõ* `viissi `laskma; *mõni land ollõv vajova kah* Vas; *lanno veereh mõsk; poig üt'el, ma lannu pääl läbi lumbi joosi* Se

land- → lant-

landa `landa Jõh Vai moodi *sie on tõist* `landa Jõh; `lapsed on isä `landa Vai

-**landa** Ls londa-landa

landahk `landa|hik g -hi maatükk *temäl om üt's* `landahk alle tegemede; enne olli üt'en *laaman vai üt'en* `landahin puha, nüid om ärä äräldet (mõisamaa) Krk **Vrd** landam

landaline `landali|ne g -se = landane ühe `landalised `lapsed Vai

landam `landam Vil M(g -e) suur tükk (maad, metsa jne) *maa ilma* `landam `metsa Vil; suur `landam `põldu Trv; küll olli suur `landam maad kähen Pst; *ma_j_lma suure* `landame `mõtsa müüs ärä Hls; *igäven suur* `landam kapustit tett Krk **Vrd** lahkam, landahk

landama `landama, lannata vaaruma `joonud inimeine `landab õhest tee eest `teise Emm

landane `landa|ne g -se sarnane üks laps on emä `landane, aga `toine on isä `landane
Vai **Vrd** landaline

land|hark keelikas *landar'k* olli üte otsaga edimeste rataste laka küll'en Ote
Vrd langhark

landraadi- `landratti `erra õli ülemb Lüg; see oli vanasti `lantradi `mõisa Khk;
`lantrahi kohus Hää; [ta] `sõimas minuda `landrati ärra Kod; `landradi `kuhtu?, nyu `ol'li
`mõisnikkõ `kuhtu? Har **Vrd** lantreti-

landraat `landraa|t Mär Tor KJn/-t'/ Krl/-t'/ Plv, `lantraa|t' Trv, g -di; `landra|t VNg
Lüg Trm Kod/-t'/ Plt/-t'/, `lantra|t Khk/g -ra(a)di/ Põi Mar, g -ti; `landra|ht Hlj, g -hi VNg
Mih; g `lantrahi Hää; `lambrat Kod endisaegne maanõunik vm kõrgem isik üks `landraht
valitses Sagadi `moisat Hlj; pia `ärra oli sää! Määtagusel, `landrat VNg; see `Aeska
mõisaärra oli `lantrat, see oli üks aumehe nimi Mar; landraadid olid suured üleamad ärrad
Mär; `lambrat - - tä ike kruanu ametmijis õli Kod; elab nigu `landrat', temal on `kõike küll
Plt

landsutama landsutama peksma Kül temä landsutap toda obest jämedide malkuga Nõo
Vrd lantsitama

landu `landu sõber Nie `vierad o `meie `poissiga juo `suured `landud; Mes vägi neid
nüüd nii `landuks tegi, `enne olid tüüss Kuu

-landu Ls lindu-landu

lang¹ lang g langu L(-o Vig) Ris(-o) Hag Jä VMr VJg Sim TäPõ Plt KJn SJn spor eL(-u²
V), `langu (-ny-) R; lank g langu Mar/-o/ Juu; n, g `langu VNg Lüg Vai(-o); pl *lanjjud* Muh
Phl hrl pl hõimlane (peam mehe ja naise vanemad vastastikku); pulmaline Nüüd `saamme
`lanjjuks (hum kui tööd tehes pead kokku puutusid) Kuu; `kutsu `langu `meile Vai; *lanjjud*
`viidi pärast `pulme `jooma Muh; me oleme kahegeste langod Mar; mis sä moole annad,
egä me languss saa; kui teesed pulmalesed veel kolmandema või nel'landema päeva tagasi
läksid - - ööti, näe langud tulevad Vig; `Langude asi, `riidlevad ja `lep'vad Han; teised olid
teise päeva langud (pulmalised) Var; need vanemad oo langud, kust lapsed `paari `lähtvad
Tõs; `kaugelt nad vist sugulased oo, isad olid neil ju langud Aud; teise omigu `peimes tuli
siis oma langudega nooriku järele Pär; lähme langule `košti JMd; tulen koa `langu
`voatama Pee; nemad nimetavad `eändid langust, et lapsed on kokko `viidud VMr; meie
saame langust iis; äiid ja äimmäd ise ku'sid tõenetõiss lang Kod; minu lang oli
ühessakümmend kaks Äks; peiupoiss ajab `ratsa obosega tulist `langudelle `vasta KJn;
langu `ollive kikk kogusin pulman Hls; mine langu `kõrva `süüjä Krk; langu? omma no
kokku saanu?, ajava juttu Har; l a n g u j o o m a järempulmi pidama kui pulmad `ollid, siis
`viidi tõise `laupa `õhta nooriku vanamad `langu `jooma Muh; sõidive noorigu kodu `lange
`juuma; tõine pühä `minti `lange `juuma; `langu `juuma tulev noorigu ja nuurmehe emät-
isät Krk **Vrd** languksed, langune

lang² lang g langa Hel T V, `lanja spor R(n `langa VNg Vai) lõng tahan akkada `langu
`värvima; `lanjaga parandatta [kalavõrku] Jõe; Neil `languel on `suured `solmed Kuu;
`lanjast tehä `kindo ja sukki Vai; sa olet niisugune tüütekij, sulle keida jala `kül'ge villane
lang, sa `kat'ski ei kakka Hel; märdiss pidi lang olema kedrätu; laasik `paklist tetti
peenembä langa - - tet'ti peenembät rõevast Ran; kui `lumme `olli, siss `panti langa lume
pääle `plijmä; linatsit `langu keedit tuhaga ja lippega Puh; sel villatsel langal ei ole

`kijrdu pääl, sij venib nigu ila; miä ei taha seräst jämedät `langa, tol ei ole midägi jakku; linane lang jo `kangede joosep tuppi, ku suga paks om Nõo; `jämme langa teivä, siss ol'li nigu kotirõivass sällän `õkvalt Kam; lõngan olõss võenu `mõske `valgõss, aga ma olli nipal'lu `rummal, ma mõssi `kangan Rõn; na_mma_nigu villanõ lang, ei venü ei_kakkõ (uimastest inimestest) San; langa ol'li_kõik poolõss palanuva, jupikõsõ õnnõ Urv; taa om ni laisk nigu loid lang; härm lask `langa `müüdä `alla ja üless (ämbliku niidist) Har; [ta] ummõl' `kaatsu ni kedraß ilosat `langa Vas; kanarikkaga `värnte `lango -- mano `pañte `musta `suula; õllõl langa? siseh (venivast, hapuks läinud õllest) Räp; nu üte langaga nuu omma ohkõsõ? [kindad], näid koetass katõ langaga ni kolmõ langaga Se || fig hiüg langaga? kaalah Vas || lõngaviht Ku_kedrati ja ratta puul' sai täüs, siss `luudi langalõime pääle, kolmõst poolitüest sai üt's lang Har

lang³ lang g lang|a Ote San Kan Krl Har Vas, -i HMD põllu- või heinamaa riba pääva läbi rooviti rukist, `võt'sid langi omal ette ja läksid HMD; igä üit's `tüütess oma langa pääl San; juhada [ta] sinna? uma langa pääle, las nakada sääl `kündmä; kel om maa langa viisi, nuil om hainamaa kah langa viisi Har

lang⁴ lang g langu Juu JMd kivi, kungas või põõsas takistuseks heina- või põllumaal mul on `langu ees (osa kartulivagu jääb lahti ajamata) Juu; minu vau pial põle `ühtegi `langu; `langude all kasvavad karduled kua JMd

lang⁵ lang g langa mõdu kodu `tehti kua `langa Ksi Vrd langats, langõlu

langa `langa Kul Aud KuuK poolviltu, längu tuu lööb vil'la `langa maha Kul; maea -- ülalt lae kohast lähäb `langa Aud; pane pink sedasi viliti, sedasi `langa KuuK Vrd länga

-langa Ls longa-langa

langa- lõnga- Odin siest valuga `lanña õli Kuu; `tarvis akka `langa `vühti kerimä Vai; kas sa leesit (leidsid) oma langakerä kätte Puh; ku ma tõesele kangast kodasi, mia es võta `endäle mitte üits langa jupp, ja om perse iks katetu; ta_m rummal langakerijä, kerib magavusi; latse om mu langakeräkese ärä vedänuva; kui kinnass ärä lõpõtadass, siss langa otsa aetass suure nõglaga `sisse Nõo; langatutsak maha sadanu Krl; langapoolil om perä maha lännü?; taast kasuss kah üt'skõrd langatekij (ketraja) Har; Sõss mugu_keriti `suuri langakerri, et sõss kasusõ_suurõ_`kapsta pää? Rõu

langa|joodud “väike pidu“ langajoodud -- ei need ole varrud egä pulmad, mud'u pisike pidu; lähme langajoodole; peremes ikke tegi langa `jootusid Juu

langaka langaka puole längu, vildakile ikke langaka `puole sai `pandud Amb

langa|kadsa langa kadsa lõngakera – Hel San **-kere, -keri** “riist, kuhu lõng peale lastakse enne kanga vedamist“ Kerilaudu päält aetas lang langakere pääle Vas; langa kerri, kohe lang pääle keritäss Se Vrd lõngakere

langakil, -e langaki|l Vig Tor, -le Tor Juu, -lle HJn Amb JMd Kad Lai, `lanjakille Vai längakil(e), viltu aid on `lanjakille, nagu `vilto maha `langimas Vai; Ait vajund langakil Vig; vana maja juba langakil Tor; lasen langakile puu `naale Juu; sein vajund langakille JMd; aea post oiab langakille Kad; viipsipu -- se oli `asvli asemel, all ark, üleval oli nagu vähe langakille otsad Lai Vrd langaksil, langaksile

langaksel langaksel längakil – LNg Vrd langakil, langaksil

langaksil, -e langaksil spor LÄ(-e Mar Mär Vig) Aud PJg lāngakil(e), viltu tuul viind puu langaksile maha Mar; langaksile vajund, põle mette üsna külitä Mär; võta lauda uks eest ja pane langaksile seinä najale Vig; langaksil tooli najal PJg **Vrd** langakil, langakile, langaksel

langale fig (lōngana) venivaks `kartult tet'ti veedike sekkä [karaski tainale], klopiti niikavva kui langale läits, siss läit's tõsõma ilma pärmita Rōn **Vrd** langulō

langalill (taim) Verevāt värviti -- viil langalil'lega?; Taal langalil'il omma verevāt `äelmä?; Nuū langalil'li omma ka naa vorstirohu? Urv

langaline langali|ne Rōn, `lanjaline VNg, g -se lōngast (tehtud) `lanjaline rädiku VNg; te piäte kaits `paari `kindit `anna, kolme langalise Rōn **Vrd** langane

langalōim haspel langa lōim pandass saina `sisse ja siss lang `aetes `pääle Hel; saena sisen `olli puust langa lōim, nellä araline, egä aru otsa pääl `olli kõvver puu, üle nonde puie lang käis Kam; kui kjiird lang langa lōimō päält maha `vōetass, sõss lätt lang kōik' kjiirdu ja `krōl'li Kan; pooli päält luuvass lang langalōimō pääle Har; ku lang om ar präätet, siss `kertäss langa lōimō pääle, peräst mõstass ar? Se **Vrd** langarist, lōngalōim

langane langa|ne g -tse Nōo San; `langa|ne g -se VNg/-ij-/ Vai; langa|nō Krl Se, g -dsō Har lōngaline, lōngast (tehtud) `langane `paida Vai; mul om rābälätse pōrmandu rōiva ollu ja langatse pōrmandu rōiva Nōo; vanast `koeti `kindōid, riia langadsō `kinda? Har **Vrd** langaline, langasōnō, langonō

langapoom lōimepoom seere jämedä nigu langa poomi Ran; telletel om taka langa puum Puh **Vrd** langa|puu, -vōllass, lōngapoom -puu = langapoom langapuu `olli taga, kelle `pääle kangast üless `aeti, `ümbre `sōōri Ran **Vrd** lankpuu -ratas vokk langaratta har'gil omma `hamba `vällä_kulōhunu, `treimañnil vaia `laskō `vahtsō `hamba lüüvä?; mine tuu_säält mu imä langaratass siiä?; ma_tii `raaskōsō `langa Har -rist haspel Mee_tuu_langa rist `sisse, saa lang är_luvva?; Langa? ol'li är_kedradu, `lyudi voki poolipäält langa_langaristi pääle Urv; Langaristilt pandass lang kerilaudu pääle Vas **Vrd** langalōim, lōngarist

langart langa|rt San(-rd), g -rdi Urv, -rdi Har keelikas ei olō? ääd langardi puud Har **Vrd** langhark

langarts langarts (öllest) langarts ölu?, toobi öllōst paremb Rāp **Vrd** langas², langats

langas¹ `langas Hlj LNg Kul Aud VJg lāngus; kaldus see maa on jo nattuke `langas Hlj; puud oo `langas maas Kul; maea sedasi `langas, ülalt lae kohast lähäb `langa (katusealune tuba) Aud; [mesi]puu -- natuke `langas võib `olla taha `puale VJg **Vrd** langus², lāngas

langas² langa|s Ann KJn/-ss/ SJn, g -se Ksi Pil, -sse Äks, `lanka Juu (tume) ölu mõni kutsub `musta õlut langassest; mina olen langast küll joonu Äks; langas on `pehme Ksi; `kōrtsidest `toodi langast Pil; langass ölu `olli `pehmem kui paiass KJn **Vrd** langarts, langats

langas|ninni = langassninni langasninni? [kasvasid] maisemaa pääl, lepä võso sisen, noidega värviti, sai lilla `müudu, lillasinine Kan

langass langa|ss g -sō Har Se(-s) Lut (värvitud) villane lōng Langassōss `ül'ti enämbüsi värmütüid `langu; Kül_sul omma? ilusa langasō? Har; `ahtakōsō_vüükese_kolmō

langasõga[?]; umist villust ka_sai hüä[?] langasõ[?], ku peeñokõsõ tei[?], käsi `kaarssõga_`kaarssõ[?] Se

langass-, **langasõ|ninni** pl (taim) langassninni[?] `õngasõ Urv; langasõ ninni[?] Plv

***langasõnõ** pl lõngasõtsõ lõngast (tehtud) tuu säält nuu nahkohja[?], kel perä[?] langasõtsõ omma[?], ma_taha kerikudõ `sõita[?] Har **Vrd** langane

langats langats Vil Võn, -t's Ote Plv, g -i õlu (ka kali või mõdu) langats om paremb kui õlu Võn; vanast `müüdi laado päinih langat'sit Plv **Vrd** lang⁵, langarts, langas²

langa|tõbi langa tõbi langetõbi – Ris

langa|võlass lõimepoom langavõlass om takan, kohe langa `pääle käändäss Kam; Langavõlass, tuu sääne tsõõrik puu, sinnä `ümbre_käänetäski_langa[?] Urv **Vrd** langapoom

lange lanje sõim sina lanje lohakas; oh sina lanje vassikas; oh sa lanje sañt; mis te lanje `palged nõnna `lõugate (lastele) Muh **Vrd** langit

lange|haigus langetõbi mõnel obosel käis `lange`aigus Jõh; üks oli tumm, teisele keis lanje`aigus `peele Jäm; lanje `aigusega kukub maha Khk; lanje `aigus keib peal, seda `aigust ei saa `välja ravida Mus; lanje aigos on sedaviisi, et inimene kukob maha põmm ja ajab `vahto suust `välja Käi; arstiti koa lange`aigust Vän; siss `olli sääl üt's vanapoole nađerahvass - - sel käis `lange`aiguss Hel **Vrd** langihaigus

langema `langema, (ma) `lange(n) R(-maie) L/`langma, (ma) langõ Khn/ K I Trv Ran Puh, lanje(n) S(ma-inf `langma); `lankma, (ma) langen Kod; `langeme Hls Krk, -õma Rõu, -õmõ Krl; pr (ta) `langõss Se

1. (oma raskuse mõjul) allapoole liikuma **a.** kukkuma `taltrek `langes tema käest maha; Poiss `langend nenä neh puruks Kuu; `Putru õli `nindapali mure, et `langes lusikast `vällä Jõh; `langes treppist `alle Vai; Vaadati seda kus `kül'ge täht `langes, sealt pidi siis akkama `jälle tuul puhuma Põi; Kooli `tundis `langes raamat lauald maha Rei; lehed `akvad puust maha `langema Käi; ma nägin seda koa, kui meteo-r Soome `lahte `langes Mih; maha `langenud õuntest võib suppi `keeta, nemad kava ei seisa Saa; nied olid nied `kuivand kãbid - - mis männist olid maha `langenud KuuK; kes tõesele `auku kaevab, ise `lanku `sisse `sinna; täst `langeb maha, siis surema üks inimene ärä Kod; `lehtede `langemise aeg oli ikke `oktoo-bri kuu sees Lai || lahti, ära tulema `juuksed `langevad maha, pää lähãb `paljast Lüg; `Kruuvid `langevad ära, `misse enamb `kinni peab IisR || fig Kes `korgeld `langeb, `langeb sügãvãlle (ametikoha kaotusel) Kuu; egã mari `enne maha ei lange, kui tã küps ei õle (lapse sündimisest) Kod **b.** vajuma, valguma kui `kaste `langeb maha, siis `tõisel `päivãl on kuiv ilm; kui `kangest palav on, siis igi `langeb Lüg; Siis `pandi üks `kulbitãis `sinne `panni seda segavust, sie `langes ülä `panni `laiãli; kui [sukad] - - vanemast `lãhvãd, siis `langevad `lonti Jõh; kaste lanjeb maha Khk; vesi `langes `sil'mi Tor; udu `langeb maha Kei; silmãd langevad `kiñni; ärã `lanknud nagu lehmã mago (põhukotist) Kod; päev `langeb, lã_ãb `looja; `veerja maa pial on muidu ia ehitata maea, et vesi ära `langeb Lai **c.** fig keik süüd `langevad minu `selgã Lüg; mis sa `laãssid sest sãdamest `sõnna `soapa `seãrde `langeda Juu; kõik mure ja vaev o egãlt puult `selgã `lanknud Kod; kui akatasse sind äbistama, siis silmad `langevad maha Plt

2. normaalasendist maha või ümber kukkuma, allapoole vajuma **a.** (olendist) `Hoiberdusin ja `langesin pikkella Kuu; lãks `altari ede, `langes põlili Jãm; kaks tükki `langvad seljali, teise peẽ ning teise jalad Khk; kana `langeb lossakile ja kohe akkab

munema Muh; `langeb põlveli maha Tõs; Obo akkas aestõ vahõlõ maha `langma Khn; kerikus `langevad inimesed põlvili JMd; langev(a) haigus ~ taud ~ tõbi langetõbi `selles käis `langev tobi pial; `üöldi `langev `aigus ka, kes maha kukkus - - ja ajas suust `vahtu VNg; `langev `aiguss, mõnel käib tämä tihemäst, mõnel `arvemast; `Ehmätäss, sis sai `langeva `aigusse Lüg; `langeva `audi Vai || magama, pikali heitma ma lanne korraks asemele `pitka Khk; taarist magama ka `langeda, kellu keib juba `ühte teisend Mus; kes es taha `süia mette, nee `langesid magama Jaa; ma lanne korraks `oetile `pitka Põi; ma pea oma `aiguse ühna jala peal ää, ei lannegi maha; vanatüdruk lanne `peendra `peale magama Muh; mia `lanksi korra `pitkä `puhkama Khn **b.** (esemete, rajatiste jms kohta) `tõine puu `langes `tõise `pääle, tuul ajas Lüg; `Leiku `maassinaga - - `vihku `langeb nigu `luogu, `kussa `sirbiga IisR; tuul murrab puu ee, lanne maha Khk; rohi üsna lanne ees (niitmisel) VII; elu sein o `kiiva lanne Muh; müüri `ere `tehta `pildar, et müür äi `lange Emm; vana maja, `langeb `kaela Mär; lossi müürid oo veel `püsti, mõni tükk ripub küll nagu õhus - - aga maha koa ei `lange Mih; katus veib lume `raskuse all `sisse `langeda Saa; määdand mets `langeb ise maha Amb; [vilja] piad `langevad maha JMd; vits `lanksi piält ärä, riiss läks laiali; puud `riita ladud üles, tõene kõrd tõesi pidi, siis tä ei anna `lanke Kod; põldluste - - `langeb sedasi `lointi nagu kuke ari Lai; kui sein tahab `sisse `langeda, siss pannasse temäle venitsed rauadest või puust `sisse KJn; vili om maha `langõnu, ei saa kokku panda? Krl **c.** kõhnuma senel nägo juo `alle `langend Lüg; Olin paks ja `priske, nüüd akkan vähe `aaval juo ärä `langema IisR; Pale on `alla `langend, silmad `aukus Põi; ta on nii ärä `langen silmist Ris; näoss o nõnna ärä `lanknud ja kidurass jäänud Kod || Sie `naiste `rahvas on `raske `jalgane, sie `varssi `langeb maha (sünnitab) Lüg

3. alanema, madalduma **a.** (mingist konkreetsest või abstraktsest tasemest) kogu se `tsaari raha vist oli `langend Kuu; enämb `emma saa sedä `inda, mitä `teisel pühäl `saima Lüg; meri lanne, ta võib mütu `korda tõusta ja `jälle lanne Pha; `ooste innad `langevad Mär; meri `langeb `alla kui `kange kuiv on Var; kaev langeb tühjäss; sügise ike ind langeb eläjil; rammu langeb egält puult Kod **b.** (kõlbeliselt, moraalselt) alla käima `langend `naiste `rahvas Kuu; pailu inimesi `langevad patu sisse VII; `langend tüdrek, aab meestega `ümmer PJg; üleannetumad `langevad kõik Hää; pattu `sisse `langen, akkas `juoma Ris; kes sohi lapse suab [selle kohta öeldakse] nüid ta on `langend Ksi

4. (sõjas) hukkuma `Olla ses lahingus mehe `puegi `langend nigu `luogu IisR; söas `langes pailu sõamihi Jäm; sõjas `langeb paelu mehi Tõs; sõjas on pal`lu väkke `langen Ris; pal`ju kahju suanud, lehem ja obene `lanknud Kod; üits kõik kos `kiägi `langenu om, mere taka vai `suude pääl Puh; mu? poig pidi ka sõahn `langõma Rõu

5. kõrvale jääma, eralduma Üks ei mahu `kiige `piale enamb, võttame `liisku kes ärä `langeb IisR; nüid `langvad pailud usust ärä; see on kirkust ärä `langend Jäm; neil one riisiveri südämen, nüid ei taha kudagi ärä `lanke selless usoss Kod || laps `langeb oma sugusel`tsist `väl`la (on täiesti erinev) JMd

6. sattuma; kalduma **a.** (mingile objektile; mingis suunas) `teie imu `langeb vist kuu `aiga juo `preili `pääle Lüg; Kellele liisk `langes, see pidi vanasti kaheks `kümneks viieks `oastaks roonuse minema Põi; `õigus `langeb tä `poole Tõs; see patt langeb sinu südäme `peale Trm; ei tiä kohe puale sii mürin `lanksi Kod; pilve `langes põhja poole Äks

b. (mingisse olukorda, seisundisse) `langesime `ranna`kieleesse (hakkasime rannakeelt rääkima) Kuu; `Suurest `ehmatusest `langes menestusse; Ega sie inimesel `kerge old `suurest rikkusest `langeda nisukese `vaesuse `sisse IisR; nimetad sa inimest siaks, siis sa lanjed `kimpu Khk; varassaga varassaga, kül_te `kimpu langeta; `lankus one ku inimene on `lanknud oma elokõrraga, `vaesess jäänud Kod; ta `langes verest ära, ei `mõistnud midagi `riakida Lai; ta on igävese õnnetuse `sisse `langend KJn || kaotama eks sie `maksa `maksud, kie `langeb `kohtoga Lüg; ken lanjed selle `kaela lähvad `kohtu kulud Khk **c.** (kellegi valdusse, meelevalda) [Riia] oli viel `langematta Hlj; Üks pueg `langes `ulguste `kampa IisR; linn `langes `vaindlaste kättä Trm; `vangi `lanknud pal'jo `tõisi Kod

Vrd langima

lange|pali “märjaks sadanud vili, mis nabra või kuhja äärde kuivama on pandud“ Nii suur lanjepali nabra `ümber, see kõik märjaks sadand Pöi

***langerdama** (ta) `lanjedab vingerdama `änjerjas `lanjedab `menna vähe `aaval Vai

langes|töbeline langetöbine ajab `vahto suuss `väl'jä, siis `üeldi langestöbeline Kod **Vrd** langetöbilene **-töbi** langetöbi ku esimäss kõrd näed, võtta kõik `riided sel'jäss ärä ja põletata ärä, siis ei tule enam langestöbi `piäle; ei tiä kas langestöbi lüüb, kas ehmätämises Kod

langetama langetama PJg Juu kõlbelist langemist põhjustama langetas tüdreku ää, `narris ää, tegi lapse PJg; nüid `oorab ja, `ütleb isi, ma olen nüid nii `langend. aga kes sind langetas, isi sa langetasid Juu

langetus langetus Kad; `lanjetus g -e Lüg (vee) langus `Langetuses vesi `juokseb `valjust, vahutab; vesi viis juo peris `lanjetuse `pääle Lüg; jões on vie langetus merebole Kad

lange|töbi epilepsia `meiti isal oli lanjetöbi Khk; tema jähi lanjetöppe Muh; oli sii üks poiss - - kukkus laua `alla üsna kolinal ja, see `öoti siis langetöbi olavad Mar; langetöve `aiged - - neil käevad rambid `peale Vän; sel käib langetöbi `peale, käed ja jalad kisuvad kokko Juu; kolm `korda olen kaelast `aadred last `aastas - - `langetöbe pärast Ann; `langetöbi on ull `aigus, kui sie uog `piaale tuleb, siis inimene ei tia enam midagi VMr; temä om ammu juba `langetöben Hls; ku `langetöbi edimest `kõrda tule, siis võta nii `rõõva kikk ja palute ärä, siis saavet `tervess Krk; nüid olna ta `tervemb, ei käenä enäp `langetöbi `tälle pääle Nõo; `langötöbi oma satavhäädä Har; kel m'ijl ärä lõpess, satass `jalgu päält `maahha, nii? tuu um `langötöbi Rõu **Vrd** langatöbi, langestöbi, langeva, langi|haigus, -töbi **-töbilene** langetöbine koolipoiss olli `langetöbilene; enamast `langetöbiledes saavad `undrehti `surma, kukuvad `raavi ja Vän **Vrd** langestöbeline **-töbine** langetöbine kellel langetöbi oo, siis `öötass et, see oo langetöbine inimene Mar; langetöbisel käevad krambil, kukub maha Juu **Vrd** langestöbeline, langetöbilene

langeva `langeva langetöbi `ühel `tütrikul õli `langeva, pühäbä kukkus keriku ette `õtseti maha Lüg

lang|hark keelikas langark `vankri telle all San; langark om tuu kost vaheor's läbi käü Urv; langark om puust tettü, om `vankrõ all Krl; langhark hoit `vankrit kuuh Plv; langhark ol'l tagomatsõ klopa külest hannapuu `kül'ge, nigu_para `aigu vääri? Röp; mis sääl [vankri]

all om katõ haroga?, *tujud meil üldäss langhark* Se; *langhark um sääne kõvvõr puu* Lut
Vrd landhark, langart

langi|haigus langetõbi *Lanijaigus oo raske ning sant aigus, inimene kukub maha* Khk;
langi `aigus -- siis `aetse pulk suhu, et ta_p saa oma keelt ää närida mitte Muh; *'kaarna eliga `olle langi`aiguski `väl'la parandatud* Tõs || (haigus) *lanjetõbi oo ise ja langi `aigus oo ise* Muh **Vrd** langehaigus, langitõbi

langima `langima langema `veitse `langis jooke; *puu `langi maha; `langis `polvisilla maha; sie on `mielest `vällä `langind, `ilma `arvota; `rahvast `langis `pallo kokko; omenad `langid maha; veri `langis pähä; `kaldast `langi suur `mulla lamaka `alle; ait on `lanjakille, nagu `viltto maha `langimas* Vai

langit *langit* Khk Krj Pha Jaa (kirumis- või parasiitsõna) *oi langit, poeg, kui nee (loomad) mo `vilja `lähtevad* Khk; *oh sa langit, niid sa kukkusid maha* Krj; *oh sa langit küll, kes seda võis `uskuda* Jaa **Vrd** lange, lanki

langitsõmma *langitsõmma* lükkima – Plv **Vrd** langma

langi|tõbi langetõbi *langitõbi oo suri `aigus* Muh; *langitõbi, üks `ermus tõbi, [haige] närvis vahel keele suust puruks* Kul; *langitõbi köib peäle* Vig **Vrd** langihaigus

langliha 1. *kõõlus langliha um `valgõ sälä süün lehmäl sälä sisehn vai tu'ra siseh; langliha um `vindse, tujud võta ai? hammass* Rõu; *lang lihha jovva ai- hammastõga purust `tsälki?* Se

2. (seene osa) *tatõl om piniliha all, sääne langliha all* Vas || tael – Räp

langma `lanma lükkima – Plv **Vrd** langitsõmma

langonõ *langonõ* lõngast (tehtud) *ka tu langonõ rihits, tu mädäness är, a sääs sais kõgõ suvõ* Se **Vrd** langane

lang|poom → lankpoom

lang|puu → lankpuu

langu *langu kõõgi üks käib `vasta põrandad, on `langu vajund* JJn

langu|aeg vee languse aeg, *mõõn üheksa ööd `päeva `peale `maarja`päeva, siss sai päev `ette, siss akkas vee tõusu aeg ja üheksa ööd `päeva ol'l vee langu`aega ja sõnni ol'l vesi läänd koa* Vän

langud *langud* ristsed *`peeti suured langud* Vil

langu|joomad *järe|pulmad kui said pulmad `peetud, siis nädali pärast `ollid lanju joomad* Muh **Vrd** langu|joot, -pulmad **-joot** = langujoomad *nädälä perä [peale pulmi] oli `lango juot* Lüg; *lanju joodul käivad, kutsudakse omaksed kogu Käi; langujuot käib vahest nädala või kahe takka* Ris; *kui juba abielu poar on, siis lähväd poar nädäläd `peäle `pulmi langu joodule äiapapa `juure* Juu

languksed pl *languksed* JõeK, *'lanjuksed (-ηηo-)* Vai, *langussed* Mär *langud mehe ema ja `naise ema, nied `onvad kahekeste `lanjuksed* Vai; *me oleme langussed* Mär; *kui teise pere pueg võtab minu `tütri siit, siis meie oleme nende vanematega languksed* JõeK **Vrd** lang¹, languvanad

***languline** pl *langulised* pulmalised – PJg

langulõ fig (lõngana) *venivaks* Ku_ *'kartoli är_ `vaibusõ, läävä`langulõ, sai ja`karask ka_`lätt langulõ, ku_`kaugu sais* Urv **Vrd** langale

languma `languma langu(de)ga kohtuma [noorik] *läks `languma* Käi

langune *langu|ne* g -se Iis; *langu|nõ* g -dsõ Urv Krl; pl *langudsõ*[?] Har lang, hõimlane *täma on minu langune* Iis; *niä omma langudsõ*[?] Krl; *noorõ mihe imä ja esä ja `mõrsa imä ja esä, nyy `ol`li - - langudsõ*[?] Har

langu|pulmad järelpulmad *langu pulmad `tehtaks teise pühapää. pulma aeg `öldaks ära, et tuleva pühapää [on] langu pulmad, siis tulevad langud ja muud ligimad sugulased Hää Vrd* langujoomad -**rahvas** hõimlased; pulmalised *kui ruudi pulmalesed läksid `peigme `juure, ehk `peigme pulmalesed ruudi `poole, siss `öeti, langurahvas tulavad PJg; langurahvas, mis vastastiku keevad pulma `aegis* Tor

langus¹ *langus* g -e Mär Tõs Lai Plt langemine **a.** *kallak maa `langus ei ole nii suur et vesi kraavis ära jooseb* Mär; *vee `langus [on] suur, jooseb `kärmeste* Tõs **b.** *allakäik `uhkus käib ees ja `langus käib taga järele* Lai **Vrd** lankus

langus² *langus* Mär Vig/-os/ Vän JJn VMr Kad lāngus, kaldus *rukis mārjaga nii `langus maas* Mär; *puu oksad oo `langos maas* Vig; *uks on `langus, ei tia, kas tuul seda ajab maha või* JJn; *kui tema (rukis) oli sinna`puole `langus, siis sai siit akata [lõikama]* VMr; *kui ikke mua merebole on `langus, siis jõgi on vuolas* Kad **Vrd** langas¹

langusi siiludena *is saa maad mud`u jaka*[?], *siss jak`ki `langusi; neil om `langusi är mõõdõt tyy kond* Har

langutama → plangutama

langu|vanad pl *languvanad* langud – Ris **Vrd** languksed

langiõlu mõdu *kodu `tehti `langa või langõlut* Ksi **Vrd** lang⁵

lani *lani* “koskla moodi lind“ *lanil on kiige suuremad munad* Phl **Vrd** lann²

lanima → klanima

lank¹ *lank* Iis, g *lang|i* Mär Pä Juu Kad IisK Äks KJn/g -`n/-, -u Mär VMr Kan, `lanji Lüg IisR; *lan`k* Mih Vän San Plv, g *langi* Var Tõs Khn M Ran Krl Har, *lan`gi* Saa Ote Har Rõu; n, g `lanki VNg; *plank* g *plang|i* Kod Plt KJn Rāp/n -`nk/, -u Juu raiutud või raiumisele määratud metsaosa `metsäs `aetasse `lanji sihid `este `sisse, sie jääb järele ja sie jääb `lanjist Lüg; `suured `lanjid on `raiutud maha IisR; `metsa müiasse `lankude `viisi Mär; iga mees `ostis langi, üks `vartal maad mis sihidega piiratud oli Var; `lankis kõik puud maha `võetud, kannud viel muas Khn; *lan`ka ju müiakse iga talve* Vän; *langid tahvad `puhtas koristada* Tor; *ta `kaupleb langidega* Saa; [metsad] raiutakse maha siis *plangu `kaupa* Juu; *metsä tükki müiasse plangide `perrä* Kod; *nüid mõedetasse neid jao tükki* `plankide `viisi `väl`lä KJn; *mia `ostsi üte langi `mõtsa* Hls; *vanast olliv laane ilma sihite, nüid om ta lan`ke `kaupa, sihi sehen* Krk; *nyy omma lan`gi, mia müügi jaoss maha_`raodasõ*[?]; *timahalt `raoti pal`lu `lankõ mi_`mõtsan maha*[?] Har || põllu- või heinamaatükk *lätsivä oma langi `pääle, nakassiva `niitma; aena langi olliva ja lina kidsuti langi `viisi; vil`lä langi `ol`liva, rügä vai kesi, tyy `ol`li kaits vakamaad* Ran

lank² *lank* g *langu* Mär, `lanji Kuu sats, volang *siiliku lank* Mär

lank³ → plank

lanka p `lanka “äärevili“ *`aitab küll, kui puru `lanka `loomadele anda oo* Muh

-**lanka** Ls linka-lanka, lõnka-lanka

-**lankadi** Ls lonkadi-lankadi

lankati *lankati* deskr *hani lätt lankati lankati, ütele poolõ ja tõõsõlõ poolõ* Se

lanki `lanki Khk Muh int mine `lanki - - nõnda `eetase jutu vahel, see muidu sõna vahe Khk; sa `ollid siis kodu `oidaja, oh `lanki (paha lugu); lina `veastrik ühe jalaga, oh `lanki (kahju küll); oh `lanki, mis nüüd teha (asi on halvasti, jah) Muh **Vrd** langit

lankima `lankima, (ta) langib Muh; tud-part `langitud Kuu välja õmblema, kirjama vanaemä üttel et nied (seelikud) on `langitud - - väljä `ommeldud ja `niisugused `kirjad Kuu; ennemini langiti vati `rindu koa, muiste ika änam langiti Muh

lankma → langema

lank|poom 1. keelikas `vankre lankpuom Hlj; `ärge ratastel oli keele ark ning obuse ratastel lankpoom Khk; `Palkisi vädades oli lankpoom katti läind Kaa; lankpoomid `tehti tammepuust Jaa; koorm `olli ikka nii suur koa et langpoomi ühna `naksuma võttis; raudratastel oo lankpoem, puurastastel oo laiste Muh; lankpoomiks sai `niuke paras jämedus [puu], sis natuke koort pialt ära ööveldud Nis; lankpuum õhendab neid katte jägu ja `nel'lä ratast Hls; lankpuum om ede telle `sisse last Hel **Vrd** lanks-, lant-, lants|poom

2. (veski osa) `veski lankpoem Muh

lank|puu keelikas Langpuu, midä `keskelt läbi `joakseb õli kahest tükkist Lüg; Lankpuid on `nelja rattasel `vankril kaks Jõh; lankpuu, kis se rattad koos oiab Pai; lankpuu, kellega sie `vanker ühes seesab VMr; lankpuu juakseb `vankri alt läbi IisK; raud `tel'gige ratastel om lankpuu Krk **Vrd** lamp-, langa-, lanks-, lant-, lants|puu

lanks lanks lurr Ega sie subi lanks sis kohuss `seisu, vähä aja pärast on koht tühi Kuu

lanksi(s) adv < lang¹ `mindi pruudi koju `lanksi; `peigme sugulast tulavad pruudi `juure `pruuti ää `viima, tulavad `lanksi; `peigmes tuli `enne pruudi `poole `lanksi; pikad pulmad olid, kaks `korda käisid `lanksis Var

lanks|poom keelikas rataste lankspoom Pha -**puu** = lankpuu Ratta lankspuu, sii ühendab ratta esimest otsa tagumisega Pha

lankus `lankus g -e langemine `lankus one ku inimene on `lanknud õma elokõrraga, `vaesess jäänud Kod **Vrd** langus¹

lann¹ lañn g lanni Khk Mus; pl lannid Rid laud paadi küljelaudade jätkukohal lanni koht Mus; laua otsad lüiakse `kinni lanni `külge ja siis on viss Rid

lann² lann g lanni (lind) üsna must `vaera `moodi lend, munad oo suuremad kui `vaeral, oo hallikas must lend Phl **Vrd** lani

lannima `lannima, (ta) lannib Khk Mar

1. triivima laev lannib muidu Khk

2. põlema – Mar

lannõ lannõ, -õ[?] Urv Krl Har, lannõh Se, g `landõ mülgas, porine koht tyy es taha mua `landõst läbi minnä[?]; lannõ[?], `muanõ kotuss Krl; rüä pääl om suur lannõh Se

lans- → lants-

lanse lanse (kruustangide osa) – Kod

lansku|puu ree tiib ree lañskupuud PJg

lant¹ lant g `landi Hlj VNg Lüg; lañt Khk Kul Vig Hag u Kos Jür Tür, hv VMr, VJg Kod Lai Pst, g lañdi u Mär, Vän Rap HJn Amb JMd Kad IisK Trm, landi Pöi Rid Mar Kir Ran; p Lanti Emm, `lañti Var

1. veoõng `landid `onvad `uuemmad `riistad VNg; `käiväd jões `lanti vedämäs Lüg; lañt, `seoke õng, vee päälitse jooseb Khk; `Paergus ta (haug) veel `lanti äi võta, vara veel

Pöi; landi unnad, plekist Mar; `lähtvad landiga kala `püüdma Kir; la`ndiga `peavad talvel `eatse alt ka `püüdma; la`nt on tinast valatud, kala `moodi nagu üks viidikas Vän; aug `kahmab `ki`nni la`ndi, mis läigib HJn; la`nt on kõverik ühe kisuga, liimukas pannakse `otsa Amb; la`ndil on nisukene punane lõnga to`rt külles, sie mielitas kalu ligi Kad; `la`nti `vietasse piki jõge IisK; la`nt visatse veerest õnge vibuge jõe `keskele Pst; Emäjõel `veeti `lanti kah Ran

2. fig hea võimalus, õnn See oli ette kena tööots, aga sedakorda on sii lant läbi Kaa; Jahimiestel õli siekõrd la`nti; Poistel õli siin `la`nti, sest tüdrukuid õli jalaga segada Trm; lanti tegema (vahetus)kaupa tegema `Lanti tegid mihed senepärast, et toidust ja tubagast oli puudus Emm

lant² la`nt g landi (lind) landid, `musta `valged `kirja varese suurused, vihane lind Jäm

-lant Ls lont-lant

-lanta Ls lonta-lanta

lantima `lantima VNg Ans Rid, (ta) landib Pöi Mar landiga kala püüdma mees käis omiku `lantimas, üks aug oli Ans; Las `lantida, kelle asi; See äär on puhas läbi landitud Pöi || ahinguga jää alt püüdma nad nägevad, kui kalad `joosvad selle noore jää all, see oo sügise, siis nad ahingaga neid `raiovad, `öötasse: me lähme kalo `lantima Mar

lantis läheduses, kandis siin `la`ntis seda ei ole Jür

-lantka Ls lintka-lantka

lant|poom keelikas lant`puomi õts on lant`puomi varu, sene varu taga pulk, et `vankri tagumine õts ei lähe kaduma Jõh; ratastel on lantpoom, lantpoom on `keske igi `kinni Jäm; lantpomile pannakse ige taha pulk `sisse Pöi; land poom oo raud töö`vankrel, ühendab esimesi rattid tagumistega Tor; neil vangerdel, mis nüüd tehakse, `üitakse lakalist lantpoomiks Kei; lantpom piab kaks `assi kuos Hag; lantpuu`m vai lankpuu`m, tuu`m üits Hel Vrd lankpoom, lantpuu, lantspoom

lant|puu 1. = lantpoom kielpuu ehk landpuu ühendab `vankri neli rattast Jõe; sie on lantpuu, kesk `vankri all, midä `vankri kuos `oiab Lüg; Lantpuu, senega sai `vankri `lassa pikkemast Jõh; `lantpu oli `sirgest kuusest Juu; lantpuu ots on ies, [et] ei saa rattad maha `jääda, te`stest ära laguneda Amb; nüüd keele`lauda palju ei kuule, nüüd `üeldass lantpuu Ksi Vrd lank-, lants|puu

2. lõimepoomi lasipuu Lant`puuga `lassasse `lõime järele kudumise aig Jõh

lantraat → landraat

lantrahi- → landraadi-

lantreti- landraadi- lantreti ärra oli üle Kaiu mõesa ärra; valla `lantreti kohos Juu

lants¹ la`nts g la`ntsi Saa, lantsi Võn; lants g lantsa Kos (kaelas kantav) leivakott mine kartsast `müüda üles ja tuu la`nts `alla Saa

lants² lants Emm Hls/-`n-/, g lantsa Han, lansi Tõs; n, g `lantsa VNg Lüg

1. lahke, sõbralik; sõber, semu küll sie on `lantsa inime VNg; `seltsis `käisima, üväst `saima läbi, `lantsad `poisid õlima Lüg; Mool on `lantsu igas pool; Lantsad `kutsvad mind võerusil Han || tutvuskond; suguselts suur sugu ja lai lants; igavene lai lants kui `palju suguleisi on Emm

2. pej (logelejast) tä oo üks lansi poiss, ei tee kedägi tööd, ulgub `piäle Tõs; ega mea üt`s la`nts pois` ei ole Hls Vrd lantsipoiss

Vrd lantsman

lants³ *lañts* g *landsi* vits, vemmal *Võta iki ää lañts kätte, ega nij lehmä mud'u ei `kulle siut* Krk **Vrd** lantsik

lants⁴ → klants

lantsa → lants²

-lantsa Ls lantsa-lantsa

lantsad pl *lantsad* Kse Mih Tõs, *lantsad* Tõs Pär Tor

1. vankri koorma raampuud *pane* [vankrile] *lantsad `peale, siis lähme `villa `tooma* Kse; *`Vankre `kül'gi lüüasse puud või laudad nel'la `nurkselt, need on lantsad Mih; `vankril oo lantsad peäl kui `koormad `veetse* Tõs

2. ree tiivapuud – Tor

3. lavatsilauad (magamiseks) – Pär

Vrd lantsak(as), lantsid

lant|sahk hõlmader *lañtsahk, `üiti ühüvahe saksama sahk* Mär; *ar'ksahal oo lusikas, lañtsahal oo lõegeraud; lañtsahk oo raudõlmaga* Vig; [ma] *`laskin lañtsahaga ära põllu* PJg

lantsak(as) *lantsa|k* Aud JMd, *lantsa|kas* VNg/`l-/ Mus/g *-ga/* Mih PJg Hää Koe VJg, *lansa|kas* Põi Mär PJg Vän Juu HJn JMd Tür Pai Pee VMr VJg Plt, g *-ka; lansa|k* Jäm/g *-gu/* Vän Trm Plt Pil/g *-ka/, landsa|k* Trv Krk Ran, g *-ku*

1. magamisase *ta magab lansagude peel* Jäm; *Ma oli sii lansaka peal natukse `aegu* Põi; *soldatid tegid omale lantsakad sii seina `peale ülese* Aud; *lansaku peal rehetoas magasid `teenrid* Vän; *lantsaka all on `suapad* JMd; *seina `sisse `lasti augud, `teiba otsad `pañdi `aukude `sisse - - põhilauad ja õled `pañdi kua `sisse, nüüd oli lantsakas `val'mis* Koe; *lantsakas, sie oli niisugune magamise raam* VMr; *magab lansaka peal* Pil

2. a. ree- või vankriraam *Kust nüüd neid lantsakaid `ühtelugu võtta oli, koormas `tehti ikke `val'misse* Mih; *ree lantsakas* PJg || *ree tiivad ja varvad, kõik nimetasse meie pool lansakuks* Plt **Vrd** lantsid, lantska b. reekori *kresla on sie kõige uuvemb, vanast `üel'di korup vai lantsak* Trm; *lantsak oli puu `pulkadest, külle puud painunud* Plt

Vrd lantsad, lantski

3. katusealune *`raute jääres on nihukesed lantsakad, kus inimesed `ootavad; lantsakal on teene jäär `lahtine, teene jäär `moani; vasikas on lansaka all* Juu; *eina lantsakas, katus ainult pial, `muidu `lahtine* VJg

4. fig lai, lahmakas (asi); suur tükk *`kupra lantsakas - - nagu pool `auna, kaks teivast `vilta ja teised `püsti* PJg; *nii suure lantsaka annad sa minul* Hää; *ase nigu va lantsakas `nurkas* JMd; *naha `pelmise man tulli suur landsak ihu puult, sij kõlu* Krk; *kohegi `miñti, `võeti landsak üle pää, kas mõni vana palit vai* Ran || jahust ja rasvast klimp – Mus

Vrd lantsik(as)

-lantse Ls lõntse-lantse

lantsid pl *lantsid* PJg Ann(-ñ-) ree- või vankriraam *`vankre lantsid* PJg; *ree lañtsid* Ann

Vrd lantsad, lantsak(as)

lantsik *lantsi|k* g *-ku, landsi|k* g *-gu* Krk; kom *lañsikuga* Vil vits, vemmal *Vaea akata lañsikuga `korda `lüyma* Vil; *võta ää lantsik ja lantsite läbi, `tõmba lantsikut sel'gä; landsiguge saat kavest `jalge `müüdä tõmmade* Krk **Vrd** lants³

lantsik(as) *lantsi|k* Vig SJn/-ń-/; *lansi|k* Pil, g -ku; *lantsi|gas* g -ka Kuu

1. tükk *Nie tohu lantsikad tuodi kuo*; *Leikasin sormest kogematta suure naha lantsika lahti* Kuu

2. a. vankriraam – Vig b. reetiib – SJn c. reekori *lantsikuga on parem sõita* Pil

Vrd lantska

3. magamisase *ma olen laantsikus küll magand, seena külles* [see] *kihni ei olnd, pahn ol'i sees* SJn

Vrd lantsak(as)

lantsi|poiss 1. tubli, hakkaja, kuraasikas poiss – Mih

2. pej (logelejast) *tä oo üks lansi poiss, ei tee kedägi tööd, ulgub piäle* Tõs; *laantsi poisid joosevad ringi* Tor || fig *toapoiss ega ma su landsipoiss ei oole* Krk **Vrd** lants²

Vrd lantsman

lantsitama *laantsitama* Saa SJn Trv(-n-); *landsit|ama* Ran Nõo, -eme Hls Krk(-em) Hel(-ts-); da-inf *lantsite* Pst; ipf (ta) *lantsitas* Kõp Vil/-ńs-/

1. (vitsaga) peksma *laantsitan su läbi, nii et tunned kohe* Saa; *vitsage lantsitass* Trv; *Lantsit poisil naha kuumas, saab siust müüst või saa* Pst; *müüs landsitep obest, vitsage vai piitsage; üt's valge pääge valitseje -- sij saanu sõss landsite* [talumeeste käest] Krk; *temäl ää malk käen ja tollega nakass minu landsitama; suuri paklatsi rõivit ei jõvva jo käega õõrda, landsitat tõlvaga läbi* Ran; *ku sa sõna ei kuule, siss tiiät küll et landsitada saad* Nõo || *sundima mis sa tast nõnda pal'lu landsidet* Krk **Vrd** landsutama

2. midagi hoogsalt tegema; süüa vitsutama *Meestel ol'id kõhud tühjad, küll laantsitasid aga süüa; Puu metsa oli talvel mitu versta käia, meie laantsitasime selle maa iga päe jala ära* SJn; *Temä laantsitas kõvasti tüüid tehä* Vil; *nüid lantsiteb niitmist nõnda et pää otsan lige; lehmil om põhk ehen, lantsitegu nüid ennest täis* Hel; *iväliim lavva pääl ja mutku landsita* Ran

lantska n, g *laantska* (l-) Hää; pl *lantskad* Pär ree- või vankriraam *ree lantskad* Pär; *Ilma laantskata ei saa vankre pääle kuurmat teha; Istu siiasammas laantska ääre pääl; lantskad pääle* [vankrile] Hää **Vrd** lantsak(as), lantski

lantski *lantski* Kaa PJg/-ń-/; pl *lantskid* Mih Tõs Aud

1. = lantska *Kui lantskid pole olnd, siis pidid koorma kalid seltsis olema* Kaa; *lantskid köisid vankre kihade piäle -- et parem koormad piäle panna* Mih; *pane vankrile lantskid piäle, lähme einu tooma* Tõs; *ree laantski* PJg

2. magamisase *soldatid tegid siia lantskid tuppä, põle päris voodid, aga ükskeik mis asja peale tehtud* Aud

Vrd lantsak(as)

lantsman *lantsman* Khk Han Trm KJn Krk Ráp, g -i Vai; *lantsma|ń(n)* Krk, g -ńni Mär JMd Plv Ráp, -ńni Kaa Muh Kse Han Tõs Trv, -ni Pil Kan; *lants|mann* Krl, g -manni Khk Kaa VII Põi Vig Plv, -ma-ńni Kuu (lans-); *lansma|ńn* Trv, g -ńni Plt; *lansma|ń* g -ni Hls; *lanssma|n* Iis, *lanssma|nn* Khk Hää/-ńn/, g -ńni; n, g *lansma-ńni* VNg

1. sõber, semu; lahke, sõbralik (inimene) *Kui sais mone lantsma-ńniga kambas menemä* Kuu; *sie oli miule täüs lantsman* Vai; [nad] *Olid lantsmannid, nendega said keik kenasti läbi* Kaa; *Olid sured lantsmanni mehed, äga nüüd läind nukki (tüll)* Põi; *Temaga saab asja ajada, ta on lantsmann mees* Vig; *See oli lantsman igaihega* Han; *need oo*

kaheksi koos nagu `lantsmannid Kse; *nied on nõnna `lantsmañnid JMd; See pidi sepaga ikke nii lantsman õlema, kes sedasi sepa kallal auku võis Trm; see minu `lantsmañn Pil || härrasmees – KJn*

2. pej (lohakast, upsakast, rumalast inimesest) *lansmañ, et ta ennast kõrran ei pea Hls; `lantsmañn, ken laisa mooduge; ku va `lantsman kõñd, ei ole `rõõvitigi sel`län Krk; mis sa no `lantsmanilõ kõñõlõt, ega? tä nigu nii [aru ei saa]; ka? kos mul õgõ `lantsmann, pedä ennäst `uhkõss Krl; ta om `väega `lantsmañn mijs, ta tõistõga ei ühendä `hindä; `lantsmañn - - kellest luku pitä ei saa?; Egä mä lantsman mijs (maamats) ei olõ Räp*

Vrd lants², lantsipoiss, lantsu

lants|poom keelikas *Lantspoom on rataste all, mis rattad koos peab Pöi; lantspuum om edimäse ja tagumäse tel`le vahel Trv Vrd lank-, lanks-, lant|poom*

lants|puu 1. keelikas *lantspuu käib tagumäse assi pakust lebi Rid; lekutipuu vahelt lantspuu annab keanata Amb; `vankre all oli lantspuu ja lakat Ann; lantspu, mis vankrit ühes peab, esimese ja tagumäse otsa Kad; nüüd tetäs lañts `puuge `vankri Hls Vrd lank-, lant|puu*

2. ree- või vankriraam *lansspuud oo nee, mis kokku `lüödud oo Muh; Eina veoga oo reel lantspuud peal Vig; lantspuud pannatse kartsaste `peale Kse*

***lantsu** *landsu Krk Har; g lansu Pöi; pl `lantsud VII*

1. sõber, semu *`sõpru `üitakse ka `lantsudeks VII*

2. (korratust inimesest) [ta] *ku igäven landsu kõñd, nõõbi `valla puha Krk*

Vrd lantsman

lantu *`lantu VNg, g `landu Vai kaalikas pää on `paljas `justku `lantu VNg; `landud on maha `tehtu; tänä `vuona on `pal`lo `lantu Vai*

-**lantu Ls** karvalantu

lao → ladu¹

lao- → lau-

laokal(l)a *`laoka|la? Rõu Plv, -lla? Kan Urv Rõu Plv Vas laokil(e) Ei olõ inämb kunagi ta seda raamatut laokalla jätnü Kan; tarõhn kah aša? umma? `laokala?; vili nurmõhn kah või olla? `laokala? vai hain; seo ehitüß um viil laokalla? Rõu; elämine `väega `laokalla? Plv || lohakas `laokalla? inemine, kel olõ_i `rõiva? `kimmähe sälah Vas || laiali, õieli kel kõrva? `laokalla?, tüü om terve `põrß Urv*

laokeli *`laokeli TLä laokil(e) ku_d`a (kui ta) `rõivad kohegile pañd, jät`t `laokeli Ran; jätäb kik`k asja `laokeli Puh; nooren `olli mul elu kõrran nigu kellä värk, aga nüüd om kõik `laokeli; kõik asja om `laokeli, ku midägi vaja om, siss otsi Nõo*

laokil, -e *`laoki|l Mär KJn Krk Vas, -le Mär Kod Trv San Krl/-lõ/ Vas, -lle Vai JMd Kod Plt KJn; `lauki|l Pöi Vil, -lle JMd VMr Trm korratuses(se), lohakil(e); laiali, segi; järelvalveta `aßsad `laokille Vai; Kõik on nii `laukil, `korda pole seal `mingi sugust Pöi; ei ole peremest, kõik talu asi `laokile Mär; vihud jäid `laukille väilale JMd; kõik kraam on `laukille Trm; majad `laokile ja põld - - kõik jääb `laokile Kod; loomad oiavad `ühte kokko, ei ole `laokil KJn; õige `laokile oma `asjega Trv; sa olet oma `tüüge `laokil, kesä `pääle jäänu (hilinenud) Krk; `rõiva omma `laokilõ; aina omma laokilõ Krl || ise õleta ilma piäl `laokille, ei muad egä maja Kod Vrd laoka(l)la, laokeli, laokili, laokilla, laoksil, laokuli, laokulla, laokulõ, laokvala, laokõlla*

laokili `laokili Hls, `laukili Khk laokile Mool jäi sii [tuba] puhas `laukili Khk; kikk om `laokili jäänu Hls

laokilla laiali, hajali Sa olõt kõik eläje? ütte unikudõ kupatanu, lasõ? eläjeil `laokilla süüä? Har Vrd laokil

laoksil laokil ni_sama `laoksil, üks ühes kohas, teine teises kohas KJn

laokuli hajali [tema] mõtte om kik'k `laokuli, `väege lajan, tä ei ole üit's `kindel inimene Hel Vrd laokil, laokulõ

laokulla laokile kõik' tüü om nii `laokulla jäänü?, et ei mõista kuastki otsast pääle alusta? Har

laokulõ hajali tetti kõik' [hooned] `laokulõ, vanast ol' siin pal'lu `hyyündid, `lautu ja `kambrõid Har Vrd laokil, laokuli

laokvala `laokvala? laokil – San

laokõlla laokil, laiali pilludõ? rihä? moro `pääle, pilludõ `vikahti? moro `pääle, ni ot kraam `laokõlla; hiuss om viil vallalõ, pää om sugimalda?, kõik' laokõlla?; mõnõl omma? mõttõ `laokõlla Se || tüüid õks vaja kohenda - - tüü om `laokõlla? Se

laokõnõ `laokõ|nõ g -sõ magamisase, lavats `laokõnõ tet'ti lat'sile maada?, `lүүidi lavvust kokku Rõu

laolage heinaküüni esine siis sai ein obosega lao lagedalle `vietud ja siis `lahti lahutetud; `viame saadud laulagedalle `väl'la VMr -maa "heinamaatükk, millelt saadakse küünitais heinu" Tegin laumaa `einä kahasse Kuu; Soa `ääres oli kaks laumaad Hlj; lähme `sinna `laumale KuuK

laone `lao|ne g -tse TLä(-dse Nõo) Rõn; `lao|nõ g -dsõ Nõo laiune kate sõrme `laotsed `olliva [pirrud] Ran; lavva om üte laotse Puh; `tүүdi molline leevä mõhk `sisse, tүү `olli - - pia selle `lavva `laone; sarjale `pantana toomõ `pindest põhi `alla, aga `jäetänä sõrme otsa `laodsõ mulgu, nii et vil'läterä läbi mahuva; arvata vašt katõ sõrmõ `laone `olli tүү vүү Nõo; tүү veerändik `ol'li vaest nii pangi `laone Rõn

laopäälne, -pääliss, -päälne (rehielamu) laepealne, lakapealne rehealutse pääl om laopäälne - - roovest, talade pääl om roovi Kam; aganigu om alali ja laopäälitse ka om alali Ote; rihe alune olli `põhtja, aga `päälne kutsuti iks lao `päälne San; laopäältsen `värskide `haino seen om `põrguhää `maada Kan; tarõ laopääliss, kon tarõ lagi; laopääliss, mis `põhtja pääl om üle terve lae; lao `päälne, nappõ pandass, `ol'gi pandass Har; rehe laopäälse pääl kuivatas linno Röp

laos laos g `laose spor S(g -sse Muh), Mar Var Tõs, `laosõ Khn; laus g `lause spor Sa(g -sse Khk), Kse Han Var

1. võrguujuk võrgu `laused on käbast ning `peepust Jäm; aina `lause `peele iga mees teeb oma õuemärgi `peele; nooda `laosed olid inne puust, nüüd korgist Khk; mõnel äi ole `korkisi, on keik võrgud puu `laustega Pha; piab võrgule uued `laosed panema VII; `Laused pidavad võrgu vees `sirgel Põi; `mõrdadel oo suured latakad `laossed Muh; laos on laua tükk, käba on männi koorest Käi; `laosed pannasse võrgo paela `külgi Mar; [noodal] suured selised ja suured `laosed piäl; `laused oo lauadest `tehtud, augud sehes, selise `külges Var; `laosed `oidvad `võrku vee peal ja kivised vädavad `põhja `jälle Tõs

2. pl kõlad, vöökudumise lauakesed *mõegaga kojoti`pooke ja`laostega öid; saksama sarabust`ollid`laossed, neli`auku`olli iga`laosssel sihes; seeliku aiad`keerti`laostega Muh Vrd lauke*

laoskõllõma *laoskõllõma rändama Egas koolitatu latsõ ei taha kodo jääda, läävä õks`ilma`müüda laoskõllõma Vas*

laoss¹ *laoss g`laosse San(-au-),`laos(s)õ V*

1. *taimelava`kapsta laoss om tyy, kun looma kassusseve;`kapsta looma laoss San; läämi_kakumi_`laossõst`kapsta`luyõ Kan; Keväje tetäss`laossid; mine`lõika laoss`ümbre,`kapsta ja runguli`šijmne tulõva_pia maha_`külvä? Har; looma ol`li`laossõn Rõu; looma_külvetäss`laossõhe Plv;`laosõn kassõ`luoma? Lei; rehitsess rihaga`laossit, kohõ umma?`kylbedü?`kapsta`luoma?, kaali`luoma? Lut*

2. *loomasõim ma vii`laossõhe lehmäle [toitu] Kan; looma laoss, palgõst`huyõnkõnõ Plv*

laoss² *laoss g`lao|se Krk, -ssõ Se lohakil (inimene) mul`rõõva är lagunu,`pastle är lagunu, kõnni ku üit`s igäven laoss Krk; timä om nii laoss, ku viisuki omma`risti jalah; üldäss`laossõst, kiä väega vedelähe käu Se*

laos(s)õ|aed *taimelava`laosõ aid, kohe looma? tetäse, muud is tetä?; Ku laossõ aiast looma? ärä`viidi,`pañti`lamba laossõ`aida,`lamba?`väiti tyyd maad, siss tõsõl keväjel`kašvi looma sääl häste? Har*

laotaja *tgñ < laotama`lautajatel oli vahel üsna tegemist et`järke`jõutsid, emased olid ikka`lautajateks Khk; sõñniku`laotajad tulid`enne väälalt, siis ika kasteti JMd; sita`laotajit valeti - - tolleperäst valeti, et siss sitt mädäneb Nõo;`laotaja? unikust`laotasõ?`nurmõ pit`ih Lut || raiskaja is olõ_`laotaja, ol`li kokku`hoitlik Har*

laotama *laotama Muh Kul Lih Mih Tor,`laotada Mus Kaa Mar Mär Tõs Hää Plt KJn T,`laota Khn Trv, laodata Noa LNg Rid Vig Kir Tõs HaLo Juu Kos, laadata HaLä Kos;`laoteme,`laote Hls Krk(-m) Hel,`laotede San;`laotam(m)a,`laota? V(-ada?, -õda? Plv Rär;`laot|amõ, -õm(m)õ,`laot|adõ?, -õdõ? Krl);`lautama JõeK Sim Trm Äks,`lautada Kuu Lüg Jäm Khk(`lauta) Kse Han JMd, laodata Jür Tür Pai;`laudama,`lauta Hi(-ou- Rei;`laatma,`laata Phl);`laatama JMd,`laata|ta Kod(-ao-), -da Pee(-ao-), laadata Juu Ann(-au-); ipf (sa)`laodid Pst, (me)`lautasime VMr; tud-part`lautud Kär,`lautatud Põi,`laodetu Vai,`laudetu VNg*

1. *midagi (hunnikust või kuhjast) laiali puistama suvi`vilja seda`kougiti, täma ei`ollu`vihkuna, oli`laiali`laudetu VNg; sõñnik`lautase laiali põllu`pæele Khk; kätised - - nendega sai`tuhlid`kistud, nendega sai sõñnikut`lautud Kär; akkame kütist ää`laotama Muh;`veeda sitt`välja ja üks`laudab põllal Emm; Einakokk`loudati oue pääl laiali Rei; ma`laada sõnigod Phl; [heinad] laodati veel laiali ka Noa;`laotame eenad`kuima Kir; kättega`lautasime sõñnikud, küined olid kadun pealt Han; Sõñnikud`laotõs tegi jalad`terven pasatsõks Khn;`eina`laotadass kah, mudu - - lähab kopetama Hää; kaar laodataks laial Ris; linad tulevad maha laodata, ribade`moodi kõrre või`kople`piale HMD; reial laodati lademed maha Kei; kui`päävä oli pala, siis`lautasime`õösse [sõñnikut],`õösse oli eä laodata; linad laadatakse maha Juu; [ta]`lautas kuod ää; sõñnik taab`lautada JMd; no siis`jälle sai [sõñnik]`laotud`lahti Pee; õdre ja`kaeru kua pekseti - -`lautati maha põrandalle, tallati ja tambiti Trm;`laatasse aod maha Kod; kui sa*

`villu `pessid, siis pidid ää kuivatama, `laotasiid `kuima, kohe maha roho `piale Plt; leost sai [linad] `väl`lä `võetud -- istutadi ehk `laotadi maha KJn; rahvass `laotava einu maha Trv; ku kütuss ärä olli palanu, tõise pääväl `minti kütüst `laoteme; ku [lina leost] vara om `väl`lä võet, siis `laodets `rohkep ligi maad Krk; kui vihm rua läbi lüüb, siss `laotedes rua kah maha Hel; püürkaari `aina `olli pal`lu, tulli laiembide `laotada, muidu es kuiva Ran; iisspä veeti [tee peale] `kruusa ja `laotedi ja roogiti `kraavi, tõõsibä `tulli politseisaks, võit`tij `vasta; `laotame nüu kaara `tuulduma Nõo; võeti [linapeol] kõite päält ärä ja `laotadi maha, siss päiv `pliiakse nemä `valgess; kässiga `laotanuva ennembä sitta; meid olli pal`lu sitta `laotaman Ote; linnu `laoteme, lina ku leost `väl`lä `viidi San; `ainu lak`ka `laotõmmõ Krl; [linad] `laotõdasõ maa pääle `pulka Har; Ega sõss `vikluga_tuukõrd [sõnnikut] es `laotada, `laotõdi inämbüsi kässiga Rõu; jätämi_perä linno `laotamada? Plv; läk`i? `hainu `laotama Se || hajutama tuul `lautab `pilved ää JMd

2. laiali, lahti asetama; välja või laiali sirutama, laiutama `lautasi `kanga muru `peele laiali Khk; siis tuusse võrk tupp ja `laotse põlide (põlvede) `peale Muh; Kui akedi lina sid `kangud pleegidama, siiss `laudati nad `aidas rohu pääl keik laiali Rei; Vanad `riided `ollid `jälle, mis üle asemate `lautadi Hää; `pärtel `pöörab [kapsa] päid ja laurits `laotab `lehti Juu; käsa `lautama JMd; üks riie laudati üle vibu puu, et pää ei paist lapslele `piale Ann; katuss `laotavad, `võetse `ruudmed `õl`gi täis, siis akatasse `laotama; palang `laotadi sängi `peäle Kod; [leibade] `pääle `lautan siis räti, `puhta käterätiku Äks; `laoted `rõõva leväl `pääle Hls; verev tek`k `laotedi meele `pääle Ran; kapust laaritspäeval `laotap `lehti ja `pärtlespäeval pöörap pääd Puh; `uindrik om ärä `kaonu, nüid laku perst ja `laota `käksi, midägi `ümbrele panna ei ole; emä tei meele asema `ahju, viis koti pää alla ja laot `rõiva `alla Nõo; kapst taht õredat istutamist küll, muidu täl ei ole `ruumi `lehti `laotada Ote; `laoda latsõl rõõvass suu pääle, `kärbläse `salvava muidu last Har; mõsi sälämõsu ka ar? ja `laodi aia pääle kuioma Vas; eläjilõ -- õga õdagu õks `laotõdas ala [õlgi, sammalt vms] Se; suud ~ lõugu laotama pej palju rääkima, lobisema; vastu vaidlema `laudad oma suud `peele, ajad `vastu Khk; mis sa muidu oma suust `laotad Muh; ole vaid, ää `laota oma `lõugu Tõs; ta alati `laotab ja plaksutab `lõugu Juu; mis sa `laoted oma suud Hls; üit`s va ropp inimen, laots `pääle `lõugu; laots oma lõvva pääst Krk; ala_nakkadu_sa tanh uñmi `lõugu `laotamma Har; Ka_sa `mõtlõt vijl kavva naid lak`u `lõugu `laota vai? Rõu; `laotas `lõuge `vasta Vas || fig lööma `laotasin `talle `mööda `kõrvu Juu Vrd laotlõma

3. levitama, laiali jagama [mees] `andis peotäie lend`lehti, `kässis laiali `laotada Plt; puu ennäst laiali `laoten Krk; t_om `väega ää, et sinä neid külä jutte ei `laota Nõo; ku om `sände mullane maa, siss [seened] pistävä pää `väl`lä, ja nakava `laotama ennäst; pihla `laotava küll `endit lak`ka, `võrsit aava `pal`lu Rõn; `palvõ`rändäjä `laotasõ jumalasõnna lak`ka; `kärbläse `laotasõ naid `haigusi kõkõ enämb lak`ka Har; Ku jo_koõsa_ `vasta `võeti?, sõss nak`as tuu `laotamine pääle?, kõgõlõ koõsa `rahvalõ `anti suka_vai `kinda? Rõu || midä esä `korjass, toda poig `laotass (pillas, raiskas) Rõu

4. a. õlut või kalja käärinõust ankrusse ümber valama kui õlut saand keind tõrres, siis `lauda õlle ää, pane kehade `sisse Khk; nüid akkame õlut `laotama, nõude `sisse `aama Muh; õlle `laudamesel `anti `kuidat `lamba liha, `joodi õlle `laudust Emm; õlut laodataks Ris; linnase jahud pannakse keeva vee `sisse ja siss lastakse `immida neli viis `tuñdi ja sis

laadatakse ää ja pannakse kal'la `astasse, siss tuleb virre Rap **b**. värsket õlut naabritele maitsta viima õlut `lautase, viiasse `laodissi küla, `naabritele Khk

5. a. lammutama; purustama, lõhkuma siin on kaks keriku maha `laodetu Vai; akand ammastega käristama, `laotama seda `nahka Khk; varess akkas katust `laotama Muh; `Enni, kui ma oleks akkand uut `kuuri ehidama, `loudasi vana ää Rei; [katusele] `pandi arimalgad `peale, et tuul ei `laota ära mette Rid; vana oovi `kammer `laotadi ää Mar; see suur maea -- laadati ära HMd; tormine ilm `laotab vil'la kärbised ja eena saod väl'läl ää Kei; tuul `lautand katukse ää JMd; `sakste aeg sai see küla ära laadatud Ann; me `lautasime [lähkri ja märsi] ära, mis nad mud'u seisivad VMr; ära saed kõik [särgid] `laatata ja rebidä; `laatatse sild ära Kod; `Laotid adrakse peris ära Hls; nüüd `laotev tare ära Krk; üitškõrd poig `võtse `lavva alt `kirve, et ma su pääluu `laota Nõo; laot' anomiid Vas; `kašvi `uakõnõ katussõni^o ja laot' katussõ ar^o Se; ku latsõ^o tsirgu pessi `laotasõ, saava^o kirivä^o latsõ^o Lut || (kukkumisest) Obene oless ärä `laotanu Trv; [hobune] läit's perseli ette maha, tahts ärä `laote ennäst Krk || fig Küll `lautab magu, et `lõhki kua ei lää, sööb pailu Han; ma `tahtsi oma kõttu är `laote [suure naeruga] Krk **b**. koost lahti võtma kannasjalad `laotatse ühest ää Muh; katus läks pialt kak'ki, siis sai [saun] ära laadatud ja uuesti `tehtud Ann; Tuu maja -- `laotõdi är_ ja `viidi `tõistõ `paika Rõu || asõ om tuu, mis õdagu tiiit ja hummogu `laotat Räp **c**. (õmblustest) üles harutama emä lubab ärä `laatata `paltu Kod; `rõivid `laotõmmõ Krl; nakame `põkse `laotamma Plv

6. lagundama; laguneda laskma ihu oo üsna lihal, `laotab kõik ää (rõugetest) Muh; sa `laotad mo iho ää eese rohoga Mar; kingäd vett täis ja `laatas ärä; ualetu peremis laheb majan kõik ärä laguneda, `laotab ärä Kod; inimen ei mõista oma elu `kinni pidäde, muutku laots oma elukse puha ärä Krk; lät'si parõbat `ot'sma, uma elo `laodi õnnõ är^o Vas

7. laugeks tegema (lõnga kohta) ei `lastud nii `keerdu `minna, et põln änam `laotamist Ris **Vrd** lautama

laotis `laotis HMd(-au-), `lautis Krj JMd, `laudis Jäm Khk, g -e; p `laotsid Põi(-au-) Muh; pl `laudised Mus, `lautised Kaa

1. naabritele maitsta viidud värskel õlu ma tõi teitel `laudissi ka Khk; õlut oo `valmis -- `viidi `laudised teesele perele Mus; [kui] `Õlut `valmis oli, siis soadeti lapsed sugulaste sõbradele lautsid `viima Põi; `viidi oma õlut `maeda, `viidi `laotsid Muh; viin külasse õlle `laotist HMd

2. (laiali) laotamine sõnniku `lautis JMd

Vrd laotus

3. (annete jagamisest) olga mis tahes pailu `asja, siis õõta, sääl olid `laudised `lahti; `pulmas olid toidu `laudised `lahti Jäm

laotlõma `laotlõma Vas/-õlõ-/ Lei

1. laiali sirutama käsši `laotlõma Lei **Vrd** laotama

2. laiutama, suurustama – Vas

laotsi unarusse neid `asju, mis Järbe Jaan `rääkind, oo `paergugi paelu jäänd unutsi `õlma -- muist oo `laotsi läänd, tea `keegi änam Mih

laotus `laotus Juu Pee VMr, g -e Ris(-au-) Kod(-aa-) Plt; `laotu|ss Trv, g -se Krk/`laotse/ Hel Puh, -sõ V(-ss Se, -du|ss Lei); `laudus Emm Rei, `laudos (-ao-) Käi Phl(-tos), g -e; `lautus Khk Põi Ris KJn, -ss San

1. (lialli) laotamine sõnniku `laatamine, `lašti kättega `laatada - - pärast oli argi `laotus Pee; tükate tegid katuss, `laatuse aal one vahe siden Kod; sõnnigu `laotse ar'k Krk; meil tulep sõnniku `laotus täämbe Puh; täämbä ol' aina `laotuss, `laotõdi `ainu Krl; `laotuúsvigõl tu om vähäp nigu sitavigõl Se

2. kiht, lade marusuur' `laotuss `hainu ol' küünü manu maha `laotõt Har; Noid lina `laotuisi `ol'li_kõik' nurmõ_täüü Rõu; Ku? hainalaotus paks om, piät kat'skõrd rihäga üles `lüümä Vas || (suurest inimesest) taa ku vana `laotuss iih tah, ei lasõ_midä nätä? Plv

3. naabritele maitsta viidud värsked õlu õlle `laudamesel `anti `kuiadat `lamba liha, `joodi õlle `laudust Emm; `naabre perede vahel `viide ikka `laudost, õlle `laudost, kui õlut sai `valmes Käi; õlle `laotus Ris

Vrd laotis

4. taeva laotus `taeva `laotus on `tähtesi täis Juu; `taeva `laotus one üle meie piä; kõneldi et õhk `oidva pilved üleväl ja kõik `taeva `laatuse Kod || maailm `terven `taeva `laotusen ei ole siast inimest kui sina Hel

5. allapanu loomadele – Vas Se Lei Lut

lapa¹ sai riie ää uhut, siis `pandi lapá (lapati kokku) Muh **Vrd** lappak

lapa² lapa kalapaat lapad, `mootorid sees, sennega käiakse `mõrdu `vaatamas Ans **Vrd** lapakas¹

-**lapa** Ls lipa-lapa, lopa-lapa, tüka-lapa

lapahhuma Lapahhuma (korra) üle ääre loksuma – Vas **Vrd** lapatuma

lapahhutma Lapahhutma (korra) loksutama – Vas

lapahtum(m)a lapahtum(m)a Rõu Vas kukkuma, (maha või üle ääre) langema, plartsatama munakuu' lät's `kat'ski?, muna lapahtu `maaha; inemiisil nigu lapahtu tuu tulõkipõn ja riih lät's palama; paäng ol' `väega_täüü, vett lapahtu pisu `maaha Rõu || fig tiü, kuiss tu sõna nii lapahtu suust Vas || välja kukkuma, õnnestuma `mustlanõ ütél', ma_ `süüdüü ei olõ, ku teil es lapahtu_tuu asi Rõu

***lapak** p lapakut kapak, galopp hopõn lask lapakut; lasi lapakut paku Lut

lapak(as) lapa|k g -ka KJn, -ga Khk, -ku Hls Hel Nõo Võn Ote San Plv, -gu Jäm Krk; lapak|as Jäm Khk(-gas g -ga) Aud Kad, g -a Mus SaId Muh Mar Kse Var Tõs Tor Hää Plt KJn; lappak|as g -a Jõe Lüg; pl lappakad Jõh; pl p lapakaid PJg

1. suur tükk, lahmakas; lai lohmakas (ese, olend) `pastli lappakad on vanad `välja venind `pastlid Jõe; lapak maad `küntud Khk; kolme süllane roegas ja suur lava lapakas `otsas Mus; Lapakas `põldu oli veel külimata Kaa; lapakas moad VII; Pae lapakad jõe põhjas Põi; Lõin haamriga sõrme pealt lapaka nahka lahti Mar; maa `kirvega raiuti kamaras piält katti ja `tõmmas selle lapaka teenepidi [uudismaad tehes] Var; vened teevad kasetohudest viisud `jalga ja `ütlevad lapakad Hää; ää lai käsnä lapak Krk; labaluu om küll lai nigu lapak jälle Nõo; suka nigu lapaku jalan Võn; massa sisen lutiku nigu suure lapaku Ote || kärbsapiits – Kad

2. riidetükk, -lapp; kalts aja peel oli pailu lapagud `kuivamas; kohest ma `saaksi tüki lapagud sõrme `ümber Jäm; `riided nii kuhund, `paljad lapagad veel; võta lapak ning pühi laud `puhtaks Khk; rugise leva toppi `pandi natuke koort - - `pandi lapaka `sisse, `anti see lapsele imeda Kaa; korikad need lapakad, see `pandi [lapsel] `ümber kere Pha; kus see va must lapakas on (lualapist) VII; kübar `olli lapakatega ää ehitet Muh; Otsi aedast vanu

`riide lapakaid, et saaks paegas tarvita PJg; lipakid ja lapakid kõik kohad täis Plt; mia lõika üte lapaku siit, pane rõõva paigas Hls || (korratult riides inimesest) lapak ning lohakas inime; lapakas inime, lohakas riiete järge Jäm

3. labakinnas mitu paari lappakkuid Lüg; suurõ? vana nahk`kinda lapaku? San || labakäsi ma aäni tälle vasta nako lapakuga?, timä virot` mullõ vasta nako ruskuga? Plv Vrd labakas¹

lapakas¹ lapak|as g -a kalapaat – Khn Vrd lapa²

lapakas² lapak|as g -a “väike latikas” – Khn

lapakil, -e lapaki|l IisR/-pp-/ VII Pöi, -le Jäm Pöi, -lle IisR/-pp-/ Kod lapiti `Paslid `viskan `nüöri pidi lappakille öla `piale IisR; lase üks laud laiali vee `peale, siis ta on lapakil, pole sörvakil VII; Oli lapakil tee peal moas kut va konn, ju siis ikka inimene täis on; mõigad `pandi lapakile parsile Pöi; laud oo lapakille maha `kuknud Kod || lohakalt, näruselt riides sa oled nii lapakile, et tulega ep tohi `koutu `minna, vaada ede et ep akata põlema mitte Jäm Vrd lapakili

lapakili = lapakil Raamat sii lapakili moas; `Andis tesele lapakili `kääga Pöi

lapakut → lapak

lapa-lapa on [tuul] viis suurepäti nurga ärä - - raput`s lapa lapa Krk

lapard lapard g -i Lai Krl Vas; lapa`rd San Krl, g -i Urv Se, -e Röp Se

1. hanijalg, äke lapa`rdi `olli inne vedru `äk`le Urv; Lapardiga `aeti `vilja `sisse - - lapard võtte sügävält Vas; lapa`rdit munõl mehel ol, munõl olõki_ss Se

2. (linnu) lestjalg; labajalg parda`se `jalgu `ül`ti lapa`rdi Urv; jala lapa`rd mul allutass Krl

3. voki tallalaud [voki] lapa`rd om all jalgu küllen San; vok`i lapa`rde?, voki jalglavigo? Se || kellapendel – San Vrd lapert

Vrd lapat

4. lobamokk see üks lapard oli, lobises `väl`la kõik mis `kuulis Lai; lapard Liis kõnõlõss pal`lu Krl Vrd lapart

***lapardamma** lappardamma Vai, lapa`rdõmmõ Krl lobisema, lõhverdama lappardaja vana muor, ken `pal`lo `rääki Vai; naisõ? `naksi lapa`rdõmmõ Krl Vrd laperdama

lapart lapa|rt Puh, g -rdi JMd Pil/n -rt/

1. lobamokk küll siin külas on pailu lapa`rdid JMd; ei taha sihukest lapa`rdid kuulata Pil; tu naene om kui vana lapart Puh Vrd lapard

2. tuulamismasin lina `seeme lapa`rt Pil Vrd lapert

lapask lapask vana kirves – Lei

lapat lapat Vön Lut, lapa|t` Röp, g -ti Plv, -di Krl Vas Lut

1. voki tallalaud jala? umma_lapati pääl ku sõkut; mul um voki lapat` `kat`ski? Plv; Voki lapat` om sõkmise jaos Vas Vrd lapatnik

2. võrguujuk võrgul kivi? ja lapadi? man Krl

3. kärpsepiits kos `kärpse lapat`_um jäänü?; [ta] käü taa lapatiga?, lätt magama kah, lapat` peoh Plv; Tuu? lapat` siia? Vas

4. a. “lingi all olev raud” ussõ lapat` Plv b. käsikivi hoob kivi lapat`, `ülleh kohõ tsusat `sisse sääne balka `minka `kistass kivi `ümbre Lut

5. linnu lestjalg – Vas

Vrd lapard, lapats¹

***lapatama** pr (ta) *lapatass* Rõu, (nad) *lapatasõ* Se; ipf (nad) *lapatasid* VMr

1. laperdama *vana kaev, seal ikka lapatasid nahk iired sies* VMr

2. lobisema *Tyy `väega `virka kõnõl', sõss naasõ? õks `üt'li, et vana Liisu lapatass Rõu; säääl nä lapatasõ, säääl na `laulva? Se*

lapatara *lapatara* Mus Kaa VII *latatara Seike igavene lapatara, et ta suuauk äi seisa poolist vagusi Kaa; [ta] on üks lapatara, kes `tühje jutte tegi VII*

lapate *lapiti vanass `lүүди lapate kühüvligä lademe `piäle, ku teräd karasid kühüvli `piäle, õli alvass pudisset Kod Vrd lapete*

lapatnik *lapatnik* voki tallalaud – Lut **Vrd** *lapat, lapats¹*

lapats¹ *lapats* Kam, g -i Äks Lai Nõo TMr San(-p-); *lapa|t's* g -t'si KJn Hel Võn Ote San Krl Har Se, -tsi Puh Kan Krl Plv, -dsi (-d'si) Urv Har Rõu; *lappats* g -i Jõh

1. lame, labidakujuline töövahend või ese **a.** segamis- või määrimisvahend *Poisi kõne om nii makuss, nigu oless mett lapat'sige moka pääle määrit Hel; `vankri `määrmise lapat's San; lapat'sigõ seätõss savvi Krl; Lapad'siga `siäti paan seebi`kraami; müürsepäl om uma lapat's, `minkaga pand `kal'ki `pääle Har; Ödagult `siäti leevälapad'siga? kohetus läbi ja_puistati `peoga jahu pääle?; Savvi sullõ lapadsiga_keele pääle Rõu; `minkaga `kalki visati, kutsuti müürü tegemise man lapat's Plv **b.** käärlaud `kanga vidämise lapats, `kümne mulguga Kam; *lapat's, mia käen om, tyy ots om peenemb, tõnõ ots om iks laemb, kost mulgu_läbi omma? Har; vidämise lapats Rõu **c.** võrgukalasi võrgu lapatsid om osa maha_kakõnu, nuid vaia manu_tetä ja manu_panda?, muud'u lätt võrk `trul'li Har; `vaal'ka om ümmärgune pulk, mille pääl koetass `paksu `võrku, lapat'si pääl hörõdamat Se **d.** kärbsapiits mul om mitu lapatsit, kellega ma `kärbläisi tapa Nõo; `Kärbläse lapat'sil ol'l vanast `saapa seerest lõigat nahatük'k otsan Har; Ma_tapi lapad'siga_`kärbläisi Rõu || fig mõnõl [hernehirmutisel] om `pantu lapatsi kätte, siss tuulõga rohm Kan Vrd klapats**

2. (liikuva) süsteemi osa **a.** seinakella pendel *tyy om kellä lapat's, lapadsi omma_vasidsõ? Urv; mul ol'l kellä lapat's `raaskõsõ `viltu lännü?, selle ta `õigust is käü? Har **b.** voki tallalaud voki lapat's Rõu; *vokil om lapat's seo, `minka pääl ma sõku Plv Vrd lapatnik **c.** oherdi pää otsan om lapat's, koe rinnaga `pääle litsutas; lingi lapat's tõstab lingi üless Ote**

Vrd *lapat*

3. (riietuse, jalatsi vm osa) *`kijya lappats, mis käib siin `paelte all Jõh; karbuss oli `kõrvadega, karvase jäärega, ja kui `riidest tehtud, oli kõrva pial lapatsid Lai; tõmba lapat's `augu ette (saunas) KJn*

lapats² *lapats* Tor; *lapa|t's* g -tsi Plv pej lobiseja *oh sa vana lapats Tor; taa um ku vana lapat's - - kõnõlõ edesi ja tagasi Plv Vrd lapatska*

lapatska *lapat'ska = lapats² lapat'ska um, keä pal'lo kõnõlass; keä `tarku `kõhnit pal'lo kõnõlass, olõ_i lapat'ska Lut*

lapatskatama *lapat'skatama* lobisema *timä taht lapat'skata?, nakass lapat'skatama, pal'lo kõnõlass Lut*

lapatuma *lapatuma* (üle ääre) loksuma *paing om vett liig täüs valõt, ta õks maha lapatuss Har Vrd lapahuma*

***lapatus** p *lapatust* heinahunnik *`tehti einad `metsa `neskest pikkerguste, rehaga lapati lapatust, vat niisukest uunikud Rak*

lape¹ *lape* Krj, g *lape* Jäm Mus; n, g *lape* Emm Käi

1. kül; külmine, (ukse või akna) kõrval olev koht *lähed ukse lappe taa* Mus; *Ukse lape on ka nenda äe vajund* Krj; *Luud on väljes ukse lapes* Käi **Vrd** *lapus*

2. avaus mulguposti pulkade vahel, kuhu mulgulatt sisse käib; kinnituspuu nende pulkade teises otsas (mulgupostiga rööbiti) *mulgu lape oli`vitstest* Jäm; *põllu mulgu lape, kus mulgu irred`sisse keivad* Mus; *Mulgu`erte paigal`oidmeseks`lööda posti`külgi kas lovapinnast vei`teibast lape*; *Ilma mulgu lapeta kukkuvad mulgu erred üle pulkade maha* Emm; *Mulgu posti küljes on lape - - see on pulkadega posti küljes kinne* Käi

lape² *lape* Äks Pst, g *lape* Aud Iis, *lappe* Jõe/n -pp-/ Tõs Tor Kod Ksi Lai Plt Pil KJn M TLä Kam Ote; *lapõ* Võn, *lapõ*[?] San V(*lapõh* Plv Vas Se), g *lappõ*; *lape-* Hää Hel, *lapõ-* Krl Lei sea vm looma küljeliha *lape lõegatse`kohte pealt ää ja pandasse`suitsu* Tõs; *änam ikke sigadel o lapped* Aud; *tapetud sea lape - - kaks lapet teene teese pool*; *lapped jäävad`terves* Tor; *küljeluud`lõikad ärä, küljelapped jäävad järele* Kod; *kül`le`kohtide päält`võetasse lape, lape on rasvane* Äks; *sea kints ja`lamma lape* Pil; *pani`terve lappe patta* KJn; *mia`ostsi üte tüki lapet* Hls; *üte`ainu lappe sai keväje`suitsu panna* Hel; *aedan`ol`li viil kolm lapet alali*; *lappit`panti kah`suitsu* Ran; *lappõst solatedi väk`e vai lõigati niisamadõ kah söögiss* San; [kui] *Kõhn`t`siga om, sõss om lapõ_lahja lihaga läbi kasunu*[?] Urv; *lõika mullõ säält tsia lappõ mant üt`s tükukene liha, ma_taha`suusti tetä*[?] Har; *lappõ*[?] *vaia är*[?] *rasvass tetä*[?] Rõu; *nimä ol`liva_tõsõ lappõ`ärki söönüvä*[?] Plv; *pañni kat`s suurt t`sia lapõht vaõ alotsõhe*; *kül`gi päält ilma`luuda*[?] *lappõ*[?] *hoietass suvõss* Vas; *ja jää äs tsiast muud üle ku viis lapõht ja kolm`kintsu*; *hüä lappõ pala* Se; *lapõ*[?], *määnestki`laiha olõ_i man, um väkev liha* Lut || *ploomirasv lape om sij`kige parem rasu* Pst; *rahuvasv ol`l lapõ*[?] Krl

lape|liha sea küljeliha – Aud Hel **Vrd** *lappeliha*

***lapelik** pl *lapelikud* lapiline (mustrist) *olid ka lapelikud musta ja punasega* [tekid] VII **Vrd** *lapeline*

lapeline *lapeli|ne* g -se VII Põi Kad Nõo(-p-); *lapõli|nõ* Urv/-nel/, g -dsõ Plv lapiline *Seaste on orased lapelised, tali tapetud (külmasaanud) kohad on sihes*; *Värv äi ole east akkand, [seelik] jähi lapeliseks`jälle* Põi; *Naesel nägu lapeline, om nätä, et asja om jälle toda muudu; ma_le vanavusega lapeliseess lännu (pigmendilaikudest)* Nõo; *Lapõline`kinda vits* Urv; *kinda perri`koetass lapõliisi* Plv || *kui ma üles`vaatasi, kõik läks lapeliseks (silme ees hakkas virvendama)* VII **Vrd** *lapelik*

lape|rasv ploomirasv *lapõrasv om tsia sisel* Krl; *lapõrasu am ää rasu, am`kül`gi päält* Lei **Vrd** *lapperasv*

laperdama *laperdama* Kuu/-b-/ Sa Muh L(*lapõr-* Khn, -t- Saa) Juu Amb JMd Koe Kad Trm Plt Pil KJn Trv TLä Kam Ote, -deme Hls San, -tem(e) Krk; *lapper|dam(m)a* Lüg Jõh IisR, *lapõr-* Ran Kam V(-õm[m]õ Har Krl; *labõr-* Vas); pr (nad) *laberdad* Vai

1. teravilja või linaseemneid tuulama *lähme lina`seemnid laperdama* Mär; *vil`ja laperdatse*; *laperdet vili oli ikke puhas vili* Tõs; *Sie iä masin tieb vilja otsõ`pekse`puhtaks, põlõgid taris pärast enam lapõrda* Khn; *lina`seemned saavad ära laperdud* Tor; *lina kugrid laperdadass ära,`pantass`lapre`alla ja`siimned joosevad`väl`la* Hää; *lapertamise aal tuleb`irmus`tolmu; ät`puu`kühvlega lapertas seda`vil`la* Saa;

lina`seemnid laperdades KJn; *lina`siimnit laperdets, et konnamarjaku`vällä tule* Krk || *võid keerutama võid laperdama* Kse

2. a. võngeldes ja laksudes tuule käes lehvima; lehvitama `Ninda `kauva `liplikas `ümber tule lapperdas, kui `kõrvetas `tiivad IisR; `riided on `katki, kaik liberdad ja laberdad `tuule kääs Vai; *laeva puri laperdab* Jäm; *pa`rt laperdab`tiibadega* Khk; *lipp laperdas tuule kää* Jaa; [veski] *Purjud said`lasmise`järke kogu`keertud ja kõvast`kinni`siutud, et tuul neid asjata äi laperdand* Pöi; *Liivrid lapõrdavad, võta`suõti`piäle* Khn
b. võngeldes laksuma *lauad laperdasid`üksteese`vastu* Juu **c.** võnklema, jõnksutama *Massin ei õle iast`tehtud, lapperdab`ringi, ei ole nigu piab olema* Jõh; *masin rikkesse läind, laperdab; vokk - - laperdab* KJn

3. (vänderdades) käima, koperdama; kooserdama *luom lapperdab`kää ja`kõndidä, ei süõ`paigal* Lüg; *Laperdab`päele edasi tagasi, millal see koos (kodus) on; Läks siit jälle laperdes ää* Pöi; *mis sa laperted, ku kõnd`ütest kottalt`tõise; temä laperts`sissi poritse`jalgege* Krk; *sa laperded ku ani* San; *pinirõibõ`kää tan ligõidõ`jalguga?*, *lapõrdass`kõik`mustass* Urv; *käüt lapõrdõn* Har; *lat`s lapõrdass - - ei jõvva`viil`hüäste`kävvä?*; *nyur hopõn mõista ai?* *tjüd pitehn minnä?*, *lapõrdass`tij`viiri pitehn* Rõu; *pa`rdsi lapõrdase`pääle`po`ri pite* Plv || *tallama hanipujakõsõ`labõrdasõ`vil`jä* Vas || *ringi ajama`See eluaja`sõuke laperdaja`olnd; Ööd kut`päevad laperdakse`küla`uksi kauda* Pöi; *käevad laperdamas* [tantsupeol] Trm; *laperdab poistega`nigu`lita* Plt; *ontlik`tüdruk - - ei laperte poistega`vällän* Krk **Vrd** lapõrdõlõma

4. lobisema, keelt peksma *kiviaja taga laperdab`latatara = keel* Jäm; *mis sa`tühja laperdad, ole vakka* Mär; *Küla`müüida`aega laperdada`küll, aga kodus ei näe`korda`teha* Hää; *mehed ei laperda`nii`pael`u kui naesed* JMd; *vana inimene ei taha`lapertemist* Krk; *mes sä`lapõrdat, ole rahu* Ran; *naese`pedäsivä`moka`laadet, laperdiva* Nõo; *mugu`lapõrdass`enne`nigu`pudru`veški; mõne`latsõ`kah`pal`lu`lapõrdasõ* Kam; *egä`õdagu`lapõrdime`sääl* Kan; *naasõ? na`lapõrdasõ`egan`paigan, konh na`kokku`saa* Har; *mis sa`lapõrdat`taad`võl`ss`juttu* Plv **Vrd** lapardamma

5. hooletult või hoolimatult tegema *selle`pihta`kesse`ädatsi`ühe`asja`valmis`teeb, [õeldi:] laperdab`valmis, töö`l pole`nägu, pole`magu* Jäm; *See`raamat`oo`nõnda`ullusti`ää`laperdatud* Kaa; *sa`lapõrdat`inne,`tuy`ei`olõ`määnegi`tüü* Plv || *tsirgal`om`kõik`kotussõ?* *sitta`täüs`lapõrdõt* Plv

Vrd klaperdama

laperdi *laperdi* lobiseja – Muh **Vrd** laperdis

laperdis *laperdis* Jäm, g -e Pöi Kad **a.** tuulepea, püsimate inimene *mõne`inimese`pihta`eetasse`laperdis, laperdab`ühast`kohast`teisse* Jäm; *Äi`sõhukse`laperdise`ooleks`või`midagid`uskuda`mette* Pöi **Vrd** laperdus **b.** = laperdi – Kad

laperdus *laperdu|s* Jäm KJn, -ss Puh, *lapperdu|s* Jõh IisR, g -se; *lapõrdus* g -õ Vas; *lapertus* Hls

1. püsimate, lohakas inimene *Lapperdus - - laseb`ühast`kohast`tõise - -`kuski`paigal`ei`sõisa`ja`ükski`tüä`kättä`ei`akka* Jõh || “vedelasti käimine“ – Vas **Vrd** laperdis, laperus

2. loba *Kas`siis`sinu`pikka`keele`lapperdus`on`ilusam`kuulda* IisR

3. tuulamine *lina`seemne`laperdus* KJn; *lina`seemle`lapertus* Hls

4. tuules võnklev riie; tuules võnklemine *Kleit nigu lapperdus sel'jas* (lotendab); *Pesu lapperdand küll `tuule käes, sest lapperdusest nüüd jo küll kuiv IisR; `purjude laperdus Jäm*

lapergane *lapergane lapergune* – Nõo

lapergune *lapergu|ne* Pöi Muh Hää JMd Kad Sim Äks Lai Puh San, *lappergu|ne* Kuu Jõh IisR, *labergu|ne* Hel, g -se (ebakorrapäraselt) lame ning lai, *lopergune ise pikk ja `pienikäne, `lapsed `laiad ja lappergused = ua ja `erne `kaunad* Kuu; *Kaapekakk ei `kerkind, [leib tuli] `taignane ja lappergune `jusku mere kivi IisR; Ruus oli nii sopergune, lapergune ja `mõlkis - - teab kus `alla see jäänd oli; Suur paksu laia laperguse `näuga [naine] Pöi; suur lapergune kivi Muh; lassid [on] ka lapergused Hää; leevad jäänd laperguseks ja ulluks; lüpsik `loot'sis ja lapergune JMd; luu on lapergune, aga koit on ümmargune Sim; mär'ss oli niisukene lapergune Äks; vanast `peeti söögi `nairid - - ümmargused ja lapergused Lai; lapergune võrru San **Vrd** lapergane, laperik*

laperik *laperik* Kaa Vil Hls lapergune, *laberik Kurni peab veel natikse ümaramaks tegema, paes oo see justkui laperik Kaa; laperik la'ss Vil*

laper|jaht 1. *ajujaht laperjaht oli, et inimesed aeavad [loomad jahimeestele] ette Tõs; ärrä `käskis `tulla laperjahile; vanast `tehti laper`jahti kaks kolm `korda `aastas Saa **Vrd** klaperjaht*

2. *möll, kärarikas hullamine paelu laper`jahti tegid sääl vahel Hää; [ta] olli esästege egän `simmanin löönu laper`jahti Krk; mis lapõr`jahte te siin `piati Ote; noorile inemsile üteldas, [et] pidävä lapõr`jahti, kui niä^o jooskva^o ja üt'stõist taka ajava^o Plv || fig tüli, riid kas siukst laper`jahti `tarvis `ol'li Saa; Kas ol'l no^o umastõ vahel säänest lapõr`jahti [vaja] tetä Vas **Vrd** laaberjaht*

lapert *lape|rt* Trv, g -rdi Hls Krk

1. *tuulamismasin lina `seemlid lapertets laperdige Hls **Vrd** lapart*

2. *voki tallalaud oki lape'rt Hls || pej (tüdrukust) va poiste lape'rt ike om Krk **Vrd** lapard*

laperus *laperus* g -õ "vedel inimene" – Vas **Vrd** laperdus

lapete *lapete* SJn, *lappete* Lüg lapiti *labidas lei kääs lappete, [kui] `kaivasin `kraavi Lüg; linad `laotadi lapete maha SJn **Vrd** lapate, lapeti*

lapeti *lapeti* Trm, *lappeti* Hlj lapiti *teliskivid ladutasse éstest nuketi [kuivama], perast lapeti Trm **Vrd** lapete*

lape|tükk *sea küljeliha lapetükid suetsetame Hää **Vrd** lappetükk*

lapi¹ *lapi* g *lapi* Saa Pst Hls, *`lapju* Trv Pst Hel/-ol, *`lapm|e* Pst Hls Krk, -a Pst Hel (katuse-, leiva jne) *labidas `lapjul vars peräst ärä; `lapjuga lõegatas `raavi, pal'lu es saa küdsäte `suuri [kalu] - - va'st paarsada `lapju `pääle Trv; `vankert määriti `veikse puust `lapmege; `lapma näsä Pst; lapige kaevets maad Hls; [kütise] tuhk `aeti laiali lapintege; ol'li kajonu `lapmege; katuse lapi olli, kellege katust kateti Krk; `lapjo vars; `lapmaga `panti levä `ahju Hel || fig küll liiv ja lapi mass (tasumata võlast) Krk **Vrd** lapju, lappi¹*

lapi² *lapi* Mär JJn Kod lapiti [ta] *lõi lapi lauaga Mär; `andis lapi lauaga `sel'ga, `peksis kubjast JJn; lapi vikatiga `niitma [õeldakse], kui vikatile pailu ette `võetasse Koe; pane terite ehk lapi maha - - lapi ehk lapite one üks Kod **Vrd** lappi³*

lapi³ *lapi* *üütrigu `pilva `rõivit üle pää* (virmalistest) San **Vrd** lapu-

lapik¹ *lapi|k* Ran Lut, g -ku Hää T(*lapku* Kam Ote) Kan Krl Plv Vas(-p-), -ko Ráp(-p-), -kõ Urv, -gu Har Rõu Vas Se Lei; *lapk* g *`lapko* Ráp lapergune, lame `valged

lapikud kivid` võeti [võrgukivideks], ümargust ei saanudki` panna Hää; [lääitse] kõdran` olli kaits lapikut terä;` võeti sõõriku` tainatüki, litsuti` kapsta lehe pääl lapikuss ja` panti rehe` ahju küd`sama; tõene om lapikut luud, siss paštap jämedämb Nõo; tarn ain, ta om särände lapik ain Kam;` raoti nuur kõeo maha - - siss tahuti tüveots` lapkuss Ote; ää lait`s, lapik and, sapa vaja, val`miss koer (hum vastus lapse tänamisele) San; mõnõl inemisel om lapik nõna Krl; kurikul ol`l edeots kõik` õõrik, a tõlv ol`l alt lapik; kuha` omma ladsatunu, lapikuss lännü` Har; mõni inemine um sääne hõõrik, a tõõnõ um lapikut luud Vas; kikka`põksel oma roosa` häelmo`, laja` lapiko lehe` Räp || fig` vaene es ole temä meelest inimenegi, ta`less temä lapikuss` sõknu Nõo Vrd lapikune

lapik² *lapik lapiline Lapiku näuga (tuulest lapiline); kiritanu on mau küljes,` sõised lapilesed [tükid], lapik Khk*

lapike dem < lapp¹ *küll on ikke üva, kui omal on ka lappikene maad Lüg;` riide lapike Kse; lapikene on püksi põlve pial Koe; veke lapike on mul seda` põldu VJg; ei õle tal lapikestki riiet Iis; kulu lapikse päält` tõusiva kaits jänest üless Ote;` rõiva lapikõsõ omma põrmandu pääl Krl; ta võtt lapikõsõ, vala` viina pääle, siss nüähüt lehmä` kaala; anna`mullõ lapikõisi ja nõgõl` Rõu; popsõl` ol`le innõgi uma aiamaa lapikõnõ Räp || hum põll Sul kah tu lapike kõtu pääl Nõo*

lapik|king *endisaegne naisteking; soome suss` naistel olid sis viel labi`kingjed, nie olid madalad Kuu; lapi kingad, niisugused isemuodi kingad, lapid olivad nina pial; suuremalt jäolt olid neil (naistel) lapi kingad - - niisamati kui tossud` tehtud, ainult säär` puudus ja ninalapp - - nii` kõrgelt ei leigatud ära kui tossul KuuK Vrd labikas*

lapik|sõlm *kangru- ehk meremehesõlm Lapiksõlm - - tu silm ei joose, ei venite silmä suures San;` Nitsõ`sõl`mati lapiksõl`muga; Ku``kapla vai` langa jakatass, käüdetäss alasi lapiksõl`m Har Vrd kalamehesõlm*

***lapikune** transl *lapikutsõss lapik - Urv*

lapilased *lapilased` vehklevad, siis nad saavad valgust, muul ajal neil pime (virmalistest) Mus Vrd laplane¹*

lapil|laud *kuduja töövahend a. käärlaud lapilaud, kellegä kangast kääritässe, augud sees Vig b. kangapeerg Lapilaua`` hoitõva` kanga vaelikun. Kangass lätt muidu rukka kah, ku lapi`laudu ei olõ` Har c. haspel - Se*

lapildõ¹ *lapildõ V(-p- Har, lapõ- Plv)*

1. *lapiti, ant serviti lüü` ser`vilde, mi`sa lapildõ pessät Kan; pane annum lapildõ maha,` muidu lätt` ümbre Krl;` leie lapildõ ja otsõldõ, is saa``kuigi` toimõ Har; lööse lapõldõ` kirjõga Plv; Saelavva laotas kihti lapildõ Vas*

2. *poolviltu, küljetsi pini` juuskõva` enämbüsi kõik` lapildõ Har; Taa kut`sik vahis alati lapildõ ku`sus; [ta] Esi`lät`s ja` vahit lapildõ` taadõ Rõu; hopõn kää lapildõ Vas; lapildõ kaess` taade Se*

lapildõ² *tükati lapildõ um vili parõmb, lapildõ kehvemb Plv Vrd lappiti*

lapiline *lapili|ne Sa Rei spor Pä, KPõ M(-lin Krk, g -tse Krk Hel) TLä San Kan Har Vas/g -tse/, lappili|ne R(labi- Kuu), lapile|ne Muh Käi(lape-) L Ris Juu JMd Koe Äks VIPõ, g -se*

1. *laiguline; laikude, lappide või täppidega kui [hülgenahad] said ärä` pargitud, nie olid ilusad labilised, migä nie` niisugused täppilised` hülged olid Kuu; punase lappiline vai*

pläkkiline on [ihu], kui on `lieted Lüg; `pähkerääk, lapiline on, ilusa värviga on küll Mus; riie jääb mõne korra `peale `värvimist lapiliseks VII; see eenam oo nii lapilene, vilu oo ää võtn; lapilene [pea], tük'k oo `juussid, teene paljast Muh; põld on lapiline (oras on ebauhtlaselt tõusnud) Rei; allid oboosed oo nisukesed suured lapilesed -- nõnna nago ubadega vesatud; taevas `öötasse koa vahest lapilene Mar; vili oo põllal lapilene Tõs; ku `värmimise juures üks tükk jääb `valgess -- riie on lapilene Hää; ta nii lapilene silmnäost Ris; obune on siis nii lapilene kui ta rammus on, justkui rubla tücca täis Juu; kui taevas oli `ästi nihukse `valge `pilve lapiline -- siis akati kardulid panema; lapilene rätik Koe; vili on lapiline, tal'v on ära võtt VJg; õdra õrass lääb kollasest ja kaera õrass lääb tükilisest, nigu lapiliseest Trm; riie one lapiliseest lähnud, vihimä `piäle sadanud; näoss sinine ja lapiline, mõni kõst `valge Kod; obune `enne oli õege `mustjas al'l, lapiline, pärast läks peris `valgest Pal; nägu on punase lapiline -- külmast või tuulest Lai; põld nagu kirjak, väga lapilene, üks tegi üht `vil'la, teene teist Pil; om `seante lapilin obene, pääpuult olli `valge, kiha punane ja kaal ka `valge Krk; oh sa pime kui lapiliseest sij rõõvass om jäänu, värm ei ole üteline Hel; paar `tõugjat kah ole saanu, tyy om lapilise soomussega nigu pia latik Ran || fig pää on päris lappiline kohe, on `mieles ja `jälle lähab ära `mielest Vai **Vrd** laiklene, lapilõni

2. (riide)lappidest koosnev `tehti lappilised tekkid, `nelja `kandilised lappid `ommeldi kokku VNg; lappiline `einämaa, üks tükkü siin, `toine sääl Vai; kiritanu on mau küljes, `sõised lapilest [tükid] Khk; `tehtags lappidest tekk, üks lapp `õhte nägo, teina teist nägo, siis on lapelene Käi; sukakot't oli nihuke pisike lapilene kot't Juu; lapilene riie JMd || lapitud, paigatud lappiline `kuube, midä on libitu ja labitu, `pandu labid `pääle Vai; ära lapitud jökk on lapiline Jäm || fig (suurperest, kus mitu perekonda koos) lapilene pere JMd

3. (kudumismustrist) siis sai laudlinad ka lappilised `tehtu, `nelja `niiega oli nied lappilised VNg; `Suuri lappilisi `silmirätti ka, `nindä `kuuti `enne Lüg; ühevahe olid lapilised [sukad], sai neli viis `korda kujutud `ühte `värvi, `jälle teist nii pailu Käi; lapilist `kirja [kinnas] Khn; Lapiline kiri on `seuke `ruutis, nell'last sil'mast või kudast `kijgi tüüb Hää; `kindal ja sokil on ikke lapilene jägu Juu; lapilist `tehti vanaste, soki seared tee `praegugi lapilised HJn; teise lapi panin `toimseks ja teise lapi panin kilp sil'miliseks, siis oli nisukene ilus lapiline [laudlina] KuuK; Tädi `kinkis `mulle košjaviina eest teise nisukese suure lina, kua lapilise Amb; `kangrutel'jedega saab kududa kuni kuuete-istkümne niiega, silmist ja lapilist JJn; trel'li kangas on lapilene, kahessa niiega -- üteldi trel'li lapilene Pt; lapilin kangass, nell'ä `niitsmege, ruudiline Krk; laudlinasit `koeti lapilitse Hel; tekke koetass lapilisi Puh; ku lapilist [kinnast] `koeti, sõss tetti kruudilitse? Har

Vrd lapeline

lapilõ lapiti; küljeli käänä? laud lapilõ, siss lüü?; heñnest ka võit lapilõ kääändä? üte poolõ pääle Har

lapilõni lapilõ|ni g -dsõ lapiline undruku rõivas om lapilõni koet; põld om lapilõni, ei ole egäst paigast üles tullu vili Krl

lapi|maa küla ühiskasutatav (põllu)maa, hingemaa Lappimaad õlivad `kitsad `põllu `siilud, `terve külä lappimaad õlivad kuos, üks `tõise `kõrval Lüg; Lapimaad olid, üks põllu lapp oli sii, teine `teisel, nõnda sammu oli einamatega Põi || väike maalapp mes parun sääl lapimaa pääl saab `olla, üits aenuke lehmäke täl om Nõo

Lapi|maa² laplaste asuala `laplased, nee sedised Lapimaa inimesed Jäm; virvalesed `näitvad Lapimaal `valgost Mar; kui taebas `vehkleb, siss nägeväd Lapima rahbas `valget Vig; Lapimaal pää lähä `loojagi Aud; virmalus lööb üless, Lapimoale `valgust peab näidatama Rap; virmalised `vehklevad `kangest, nüid Lapimoal näavad `valgust Kos; `laplast on Lapima rahvas KJn; Lapimaal sääl ei ollõv `päivä, `põtruga sääl sõidetav Har; L a p i m a a v a l g u s virmalised – Ris Kei Tor

lapi|mees valla käskjalg kes `valdas kirjad nõnda kut `kohtu`kutsed on, `ümber vääh, see on lapimees VII

lapin → labin

lapi|perä lapiperä kindakiri – Puh **-põld** eraldi tükkidest, siiludest koosnev põllumaa suurem jagu maid sai küll ära runditud, aga `Kuhkus jäid lapipõllud alles Mih

lapis lapis g -e kõrvaklapp see meeste müt's, ilma kõrva lapiseta Jäm

lapi|süü, -süüline (kivi reljeefist) Tähtis õli see kas [veskikivi oli] püstliivakivi vai püstsüüga, ehk jälle risti vai lapisüüline; Puitsüüga [veskikivi] ei lähnud nii ruttu nürist kua kui lapisüüga Trm

lapi|tal talu ühismaakasutuse ajajärgul Lappitalu `karjamaa õli talukõhast `iemäl, `einämad õlivad `kaugel, `mitmes `kandis Lüg; olime ikke lapitalud, nenda `kitsad maad olid, et kuus koart sai einamal niidetud Pöi; `enne olid lapitalud KJn

lapitama lapitama VNg/-pp-/ Plt Puh lappima `naine lappita vana `polle VNg; ummeldas neid lappe pääle ja lapitass Puh

lapite → lapiti¹

lapiti lapit|i spor S, L Juu JMd Iis Trm Plt KJn Hls Krk Kan, -e Muh Käi Mar Hää Ris JJn Kod TLä, -õ Khn Urv/-p-/; labit|i, -e Kuu; lappiti IisR

1. laiemä küljega **a.** rõhtsalt aluse poole või vastu alust `Kañņas `pandi kaik `sinne labite kive ehk `lauva `pääle; Lao kaik nie `kammilad püttü labite Kuu; lapiti, seliti rihaga, piid ülespidi tougeti [vili] kogu; kääd lapiti laua pæel Khk; Uks on lapiti maas Kaa; pöörab puri lapiti, `oogid paat' `ümber Muh; Miinanossi vaardilaine aeb vehese paadi kummulesti, kui see lapiti ede juhtub Emm; lestad - - lapite oeb, `valge poole peal oo kõht Mar; mis sest lauast siad, pane niisa-mati lapiti maha kohe Mär; Laõva lei lapiti Khn; pane riie lapiti `kuivama JMd; [kelk on] lapite maas, täieste `vasta maad JJn; temä pans `rõõva lapiti kokku Hls; mätäss om üles jäänü `servi, ei oole lapiti maha lännu Krk; Sinnä? ol'l kat's kõrd lapitõ kivvi `pantu Urv **b.** kellegi või millegi poole; liikumise suunas Pane käsi lapiti suu augu ede Kaa; ma pane sulle lapite `käega `vastu `lõugu Muh; on `esti lapiti lauaga lüünd [sarvikuid] KJn; `noole (nondele) oss `antu lapite mõõgaga Nõo || fig aru (harva) möni inimene käib lapiti `jalgadega, siis kui jalakannad sihetse `poole Jäm

2. pikali, siruli, röötsakil Aid on lingos, peaks tütsid alle paneme, muidu ta leheb üsna lapite Käi; laps on lapiti põrandal; obu on `aige, lapiti maas Rei; täma (siil) oli lapiti maas ja kuus `poega oli all, `seisis lapiti nende ees Kul; lapiti maas, kõhuli maas Tõs || lamandunud Vili on ka maha pannud üsna lapiti Käi

3. kitsama küljega, serviti mia olõ kummuli ja lapitõ vie piäl oln Khn; ma lõin enese lapiti, siis sain uksest `sisse, oli nii kitsas teene Juu; pane terite ehk lapi maha, pane lapite; miis `isnud lapite tule jäären Kod || põiki kõik metsäd olen `rissi ja lapite läbi käänud Kod

Vrd lapate, lapete, lapeti, lapi², lapildõ¹, lapilõ, lappi³

-lapiti Ls lipiti-lapiti

lapits *lapi|ts* Hel Rõn Kan Rõu, g *-tsa* Ote, *-tse* Nõo San(*`lapitse*), *-dsa* Urv(*-dsõ*) Vas Se/*-p-/-* Lei(*-t's*) Lut(*-t's*)

1. õhuke puupilbas, -laast või -pulk (sag mingi töövahendi või seadme osa) *mütä kärrul om serätse õhukse lapitse nii `risti - - et tä plärist Nõo; lapitsaga `võetasse mäaret Ote; [kui] midägi segatess [on] siandene `puune lapits San; vanast ol' ussõ liingi all sääne `puunõ lapits, tuu mis `liiki üless nõst; sõss ol' sääne puu lapits, `tuuga tõugati tuud `koskõ [puu] päält är^o Kan; Vikahti last ol' kah, suur lağa, `puunõ lapits ol' katõlt puult tõrvaga valõt Rõu; panõ üts lapidsa täüs mäaret Vas; lapidsaga segätäss `värmi Se; lapit's am `uiõrdi pää Lei || lapats `kärbläiste `pessä^o om sääne lapits Kan || pendel kellä lapits Rõn Vrd lipats, lipits*

2. puulauake kanga- või võrgukudumisel *`kanga vedamise lapits Ote; lapidsaga `veetess kangast, [meil oli] `kümne mulguga lapits Urv; lapidsaga pandass sukka `langa Lei; lapits um tuu, mink pääl `kuõtass `võrku vai `simpi Lut*

***lapitsakanõ** *lapidsakanõ* dem < lapits – Se

lapitsakõ(nõ) *lapitsakõ* Lei, *lapidsakõnõ* Vas dem < lapits

lapitsamma *lapitsamma*, (ta) *lapitsass (-p-)* a. silitama *lapitsass piñni* Har b. (patsutades) siluma *Kašti `taina `val'miss ja lapid'si ilustõ ärä^o, `puisti `kuiva jahu ka_pääle* Har

lapitsema *lapitsema*, (ta) *lapitseb* VII PJg (tiibadega) vehkima *kukk akkas `peale lapitsema `tiibadega VII; [kana] lapitseb tiibadega mulla seess, akass lapitsema ja siblima PJg*

lapi|tuul *lapi tuul* küljetuul – Hää

lapja → labi¹

***lapjaline** g *`lapjalise* labidatäis *Küll se masin igä ottab henes käppä kohe `paari saa (saja) `lapjalise `mulda `kerraga Kuu Vrd lapjutäis*

***lapjama** imps pr *labjatse* labidaga tõstma *mis sellega labjatse Muh || mõlaga segama ikka nõnna labjatse teist et [putru keetes] Muh*

lapju n, g *`lapju* Trv Hel T(*-p-* hv TMr Kam Ote San) V(*-p-*), *`lapjo* TMr Võn VId(*-p-*); *labju* g *`lapju, `lapku* Lei

1. kaevamisvahend, labidas *`lapjuge aiass muld ärä* Hel; *et Anness löis raha`katla, kajoss `väl'lä `lapjuga* Ran; *enne tambiti [rasva] `lapjudega, peräst `nuijega; naka nüid vijl `lapjut `kanma ütten* Puh; *ütsi `võeti ahjust `lapjuga; `lapjule piab `vastne and panema Nõo; mehe palutanu neid tulega ja `pesnävä `lapjidega; vigõl ja `lapjo oma_tüüriista* Võn; *kõva maa, toda üteldäss pae, ei võta `lapjut `sisse* Kam; *`lapjul vai sitaviglal om trak's otsan; kubijass `võtsõ `lapju ärä* Ote; *Maa om kül'mänu, toda `lapjuga `kaiva ei saa* Rõn; *`lapjugõ kaivõtõss `auda* Urv; *`lapju ja vigla hannal um luka otsahn* Rõu; *otsast ku ora, `keskelt ku kerä, takast ku `lapju = kana* Vas; *`lapjuga lõigatass `kraavõ ja kaibõtass maad; meil `pindre tetäss `lapjoga^o Se; `lapjul um vaars, varrõl kõvõralik luki otsah* Lut || fig *kui ar^o koolõ, siss mass sullõ kerigu kell ja liiva `lapju (võlg jääbki maksmata)* Vas

2. labidakujuline tööriist a. katuselasn *õle `lүүmise `lapju, kellega katuss tasatsess `lүүdi, soone `olliva sisen* Kam; *õl'gatusse tetä om serände tsäpuline `lapju* Rõn; *katusõ `lapjo, tuul omma^o nigu `hamba^o sisen, sõss `tuuga lүүväss üless napu^o* Har b. leivalabidas

karaski taenass `lũüdi `lapju `pääle õhukesess, `pañti `ahju Ran; peost `lasti jahu `lapju `pääle, mõhest `võeti leib, `panti `pääle Puh; mul om `lapjuga leib õkka aho suu pääl Võn; leeväl om ka `lapju San; Sõss `pañti leib `lapju pääle, silitsedi är ilusallõ Urv; susi suuh, sarvõ_pääh, pik`k hand `perseh = `leibä pandass `lapjuga `ahju Vas c. kellu terävide `lapjudega `raoti müir siledäss Ran; Ilma lapjuda ei saa saina krohvi, piab iks krohvi lapju olema Nõo d. (segamis)mõla `tüt`rik `iste mollin, [tal] `olli `lapju ehk pudru segämise mõla käen Nõo; ja `pernaine seässi `lapjoga `putro `ümber Rääp

Vrd lapi¹, lappi¹

3. (kää-, jala)laba; (suka)pöid kää `lapju, pio `lapju Vas; jala `lapjuga? toetat `vasta maad Se; kapudel um kuns ni um `lapju Lut

lapjuke dem < lapju puu luisk `olli puust `lapjukene Ran; müürü `lapjukõnõ Har; `lapjuke om väigu Lei

lapju|täis labidatäis ma kaevi kah mõne `lapjutävve Ran; võta? üts `lapjotäüs Har; Paras lapjutäüs Rõu || es ole siin `lapjotäit ääd maad (mitte sugugi) Võn **Vrd** lapjaline, lapmetäis

lapk → lapik¹

laplane¹ `lapla|ne Tõs, g -se Jäm Kod KJn; lappa|lane Lüg, -laine Vai; pl `lapla|sed Lüg Mus Kse Tor Amb Tür Pee Kad VJg Äks Ksi Lai, -st KJn, -se Hel, -sõ Võn Har, lappalaised VNg Vai(`laplai-); gpl `laplaste Pha Var Ris Pst

1. Lapimaa elanik lappalaised on `pohjas VNg; `laplastele näidatse `valgust, kui põhi `kõrveb Var; `laplane elab põhja all Tõs; virvelesed `vehklevad, peavad `laplastele `valgust `näitama Ris; `laplased -- sõidavad põhjaapõdradega Tür; vanast `laplased käisivad `põtradega `sõitmas Ksi; `laplastele näidätess `valgust Pst; üt`skõrd tulnuva periss `laplasõ_`põtroga Võn; ku virmalise `vihtlasõ, siss `laplasõ Lapimaal, kui nuu_tuud `valgust `pessävä Har || tämä on `veidra juttuga `jusku vana lappalaine Vai **Vrd** lapline²

2. fig (virmalistest) `põhja `valgus vai lappo `valgus vai `laplaste `valgus Lüg; [kui] `laplased `vehklevad, siis nad saavad `valgust, muul ajal neil pime Mus; `laplased `taevas Kse; `Laplased peavad pulmi Amb; põhja `laplased vehivad; `laplaste virvendus Kad; `laplase `valgus Kod; Laplased väljas Lai **Vrd** lapilased

laplane² `lapla|ne g -se Ote, -nõ g -sõ VLä Plv sag pl lapuline `laplase õdagu tuleva `pulma Ote; ma? lätsi `laplasõss tõsõ talo `pulma; vanast ol`l noid `laplaisi pal`lo, naisõ? iks inämbüsi kävve Kan; `laplasõ_käve_tandsu peräst Urv; ma esiki olõ olnu paar `kõrda `laplasõh Plv

2. kirumissõna Sijj `laplanõ, lät`s jälle? umma tjjd, jääss kõik tegemäldä (poja kohta); `laplasõ_tüküise suu pääle (kärbestest); huuju_`laplanõ, salv halusadõ kää pääl (koerast) Har

laplik¹ `lapli|k Krk Plv, g -ku Sa Muh, -gu Jäm Krl; pl Laplegod Käi

1. laikudega, laiguline, lapiline; värvilt ebaühtlane `laplikud tuhliid punased kut viina tuhliis, `valged lapid peel; pigem lillakas tuhliis ning `valged ideme ougud, siis sedised `üüti `laplikuks Jäm; Riie jähi värvides nii laplik Khk; kui lumi akab ää minema, siis maa oo `laiklik, musta ja `valge `laplik Mus; Naine läks [näost] `laplikuks, kui õnnetusest `kuulis Kaa; põld_o na `laplik et Muh; mõni pull om ka `laplik ja `näslik; rügä om `laplik, tükäti must Krk; obõsõ omma `lapligu? Krl **Vrd** laplikanõ

2. triibuline (ka ruuduline) *nee suured pitkad roheltse ning musta`laplikud sukad olid jalas Jäm; sur tutig_müt's peas iga päe, punase ning musta`laplik müt's, kujutud Kär; Naisel oli`laplik suurrätik; vikerkaar - - suur kollase ning roheltse`laplik üle`taeva Kaa; musta ning`valge`laplikud kuued Pha*

3. lapitud – Plv

laplik² `lapli|k Khk Mus Pöi Hel, g -ku Pöi, -gu Puh Rõn(-p-) lapik, lapergune lame`laplik kivi, sellega oli kena [nooda] pära`sesse visata Khk; mis on mud'u sõuksed`laplikud kivid sees, see äi`kõlba [veskikiviks] Pöi; `lapligu pulga [rehetambil]; tõlu olli`laplik ja kurk jälle ümmärik Rõn

laplikanõ `laplika|nõ g -dsõ lapiline; lapitud`laplikanõ lina, rügä; `laplikanõ rõivass Plv Vrd laplik¹

laplin, -e¹ `laplin(e) (-p-) lapiline kõrt porilappe täüs, näe meant ma ole, `laplin; sji orass om paiguti`lapline - - lapi`kaupa pal'lass Krk

lapline² `lapline Lapimaa elanik`laplise eläve põhja maal, Lapi maal Hls Vrd laplane¹

lapme|rasv küljerasv`lapmerasval om kõlu pääl Hls Vrd lapperasv

lapme|täis labidatäis`lapmetäüs`ruusa või`liiva Krk Vrd lapjutäis

lapot `lapot` paha inimene – Röp

lapp¹ lapp g lapi eP, lappi RId(n lappi VNg Vai), labi Jõe Kuu Vai; `lapp g lapi Muh Kse Han spor PÄPõ, Vil M T, `lapi V(laph Vas Se); pl lappid Hlj

1. tükk õhemat materjali a. eraldi tükk riidet, nahka vm käriseb katti, `järsku`kolme`kantlik lapp`lahti Jäm; mis lapp säält kase küljest`lahti on, poisid on ika säält`tohku võttand; obuse selg`katki, `telka ala leheks üks lapp`tuua Khk; tegi püksid`valmis ja lapid jäid järele Hag; lappidest suab ilusaid põranda`riideid JMd; riista pesemise lapp VJg; lappide läbi kurnati kõik [piim] Plt; latse`lahksiva [ema] tanu pupe lap'pess ärä Puh; arutedi kõik`säälid lappe kül'lest nuu langa ärä; `tõmba [põrand]`ke'rgusi like lapiga üle Nõo; [võta] õle tuust, lapp es ole anumide`mõske nii ää Ote; anna_mullõ üt's linanõ lap'p, sõrmõ`leiksi`kat'ski? Urv; ma lapiga_kui'vssi tuu`lamba pää är? Rõu || mähe korikad olid kenad`puhtad lapid, `pesti`puhtaks ja`pandi`jälle [lapsele] ala Mus; Lapsel on lapid märjad, kluksub Rei b. paik millegi parandamiseks panen`selle [tüki]`vergule labiks Jõe; Ain`kuue`aukujelle labid`pääle Kuu; vikkastile panevad ka lappi`pääle Lüg; kui`katle auk sees on, pannasse leki lapp`peele, `aitab`jälle Khk; See (saabas)`aitab veel paigata, pisike lapp liimiga`peale Pöi; `pastle lapp õmmeldi`kinni Kul; [vankri] ais lähäb katti, siss`lüiatse lap'p`peale naeldega Kse; panen lapi kuuele peale Tor; savi lapiga lapitse`vundame-nti, kui kat'ti on; püksid ol'lid lapidest kirjud Saa; `pastle lapp soab nõela ja nõõriga`kinni`aetud Hag; lipp lipi`peale, lapp lapi`peale`pandud sel särgil Juu; `suapad puha lappa täis Lai; kiinksepp tegi`saapid ja parandas, lappisi aas saabastele`piale Plt; nii paegatu põksi et, lap'p om lapil pääl Nõo || (teat pulmakomme) paberraha`paändi põlle lapiks ja vaškraha`paändi neeks`peale Juu || (mõistatustes) lipp lipi peel, lapp lapi peel ilma nõõla`pistmata, [see on]`kaapsu mõistatus Jäm; mõista, mõista mis si on: lipp lipi pääl, lapp lapi pääl, ilma nõelasilma`pistmata = sibul; kapsapea Hää c. riideeseme lõiketükk (siil, liist, õlak vms)`särgi õla lapp on`õmmeldud`siie`kinni Jõh; `paiad,`kaindla all oli`nel'la`kantilised labid Vai; obusetekk - - neid tihaste lappidest, üks seda nägu ning teine teist Jäm; kenad abud olid sii, kullad`pandi`seie [käiste] lappide peele ka veel Ans; sõba

lappisi`tehti just egast`riidest, ka egad nägu`riidest; Lapid õmmeldi õheteise`kül`ge, nii`uhked tekid olid Pöi;`särkidel olid`enni`kaendla alose lapid,`pissed nella nurgelesed lapid Mar; lapid`aeti siia [särgi] õla piale Aud; lapige [suka] kand Kod; siis ku kõrdit`ammit akati tegime, siis`panti`köüse ala üits lapp Krk d. riideseme või jalanõu lahtikäiv osa, klapp Lakkaline õli - - tagumine`püksilapp, käis`küljä päält`nüäpidega`kinni Jõh; lapiga püksid - - värrel pæel, kahelt poolt`lahti Jäm; aja mo`kampsuni lapp (nööbiliist) ede Khk; vanal aal ollid ummiskiõnad, nahast lapp peal Muh; Poõsil püksilapid muas Khn; ja ninalapp, sie leigati [lapikingal], mitte nii`kõrgelt ei leigatud ära kui tossul KuuK;`piälmene task õmmeldasse`piäle,`tasku lapp Kod; upslaed,`käiste kalevised lapid KJn; kate lapige kask, tõne lapp käi tõisel`pääle Hel || (pudi)põll kurgo alose lapp Mar; ila lapp või lõua lapp või pudi lapp Juu

2. ühe värvi või mustriiga kudumisriba kiut kuub, nii laiad lapid olid, must ja punane ja lilla, igate`moodi Jaa; teene lapp must, teene`valge,`sõuke lapiline siis`olli see sõba Muh; tärnilene pael, see oli varrastega kujotud, kahe lõngaga kujotud, teene lapp oli teist`moodi Aud; ma kodusin omale veel laudlinad - - teise lapi panin`toimseks ja teise lapi panin kilp sil`miliseks KuuK; [kangas] tuleb kalasabas ülesse`panna ja tallata, teine lapp teisi pidi, siis jäävad silmilised JJn; lapid on ääres, siis tuleb [suka]äär paks ja kõva Plt; kui laia lapi sa kuaat, akka vahel`kirjä kudame Krk

3. klapp, luuk, plaat (katte või sulgurina)`veski kolo lapp Lüg; luki lapp keib`võtme augu ees Khk; kui`kapliga vett [paadist]`välja visetse, siis`võõtse vee augu lapi ää Mus; Kui lapp`lahti`tehti, pudises jahu kotti Kaa; oostel lapid`silmade ees Mär; [ei] mina tia, kopsus või südame lapid või mis need olid Aud;`korssna lapp Tor; lapp oli [veski] kotilae kolu all, saba oli taga Nis; lappidega`vallad on, kui lapid on [hobuse]`silme kohal val`laste`külges Hag; pumba nahad ja lapid kuluvad ää;`leitse augul`rohkem käis ikke tropp ees, vägä vähä kui lapp ette käis Juu; pani [leivad]`ahju - - ja lapp ette Amb; luku lapp käib`võtme augu pääl Hls; venne tabal om lapp vai lakakõnõ`pääle tougada mulgu`pääle Har;`suitsil umma`lapi? Plv;`leitse`perse lapp rihma otsa külen Röp

4. osa mingit pinda; maatükk, -siil olid sääl oma`sõuksed põllu või einama lapid, nõnda`t igäuks sai sellest põllust ühe lapi Ans; me saame nüüd ka latsi (platsi, talukoha), enne olid lapid Khk; lage lapp metsa sees,`põlmaks kutsuti Mus; Muulikid oli sii kantis õieti vähe, mõned pisikesed lapid mõnes kohas olid Pöi; kolm lappi vedrutas maha Muh; iga perel oli ülevalt põllal seitse lappi Noa; muru oo üks kare lapp Kir;`Meitel oli üks pissike lapp muad Khn; pidid pikad`kitsad tired olema, ingemoa lapid HJn; eks neil ole oma kartuli lapid ka, aga suurukesed need on JJn; siin kodo on üks eenamaa lapp Pil; kesset`sälgä`olli nigu lapp jälle mes valut Ran; noid (kukeseeni) kasvap`õkva lapi`kaupa, kos näid tulep, siss tulõp`õige ää kõrd Rõn; siin`õigit aenamit es ole, olliva lapi ja veere Kam; põllulapp tulõ iks är? tetä? Plv; vanast ol`liva maa? põllatõ`jaetu, lapi viisi`jaetu Röp || (näost) eledä veregä, ilus ja`priske, silmnäo lapp on ilus`vahtida Lüg; sellel üsna`aitaja näu lapp Khk;`kaunis ilusa lapiga oli, näo lapiga Ksi

5. laik; plekk`õnne lappid vai`õnne`märgid`küünde pääl Lüg; taami (kabe) lapid,`terve see laud Khk; punased ja`valged lapid, kui`ruske kiri [veis] on Krj; Mis suur lapp sool kuue peal on, tainast või mis sa`õõnna oled ajand Pöi; [need kel] kollased lapid kõrva

`eares, nee `olle vee ussid; `valged lapid löövad ihu `peale Muh; hani kaglad, `valge lapp oo noka pääl Phl; pisike must lapp ja saba oo mustase läin [valgel koeral] Kse; `juusid ja vere lappa oli parand täis Aud; kasepuu, kui noores kuus maha võtad, on lapid `külges kohe Tor; ús sööb orase ää, siis jäävad tühjad lapid `sisse Juu; linnu teel on mustemad plekid sees, siis need lapid on kõik sulad Kos; niske lehm - - ikke lapid sel'jas või, lehe sugused [laigud] Lai; kirju siga, `musta `valget lappi Trv; kõrt pori lappe täüs Krk; näo pääl om ka musta lapi Nõo || fig kaks kolm `valged lappi (pilve) oo `taevas, nii `selge Muh; Õhatu vaga, muedu mõnõd vjõru lapid vee piäl Khn || tähis, täke; ava(us) lappisi `lüüa siis ka kui `taimed maha `panna Jõe; pisine ümarik lapp [tuurakala] kõhu küljes kut sõrme küis Khk; metsavahed lapivad puid, löövad lapid `piäle Var

6. kudumisseade a. kangatihv mina olin kis jah kõik `val'mis tegi, lapid `kiinni sedusin ja Kir; kui [kangale] lappõ `sisse `pañti, kui [kangast] üless `käänmä nakati, siss `pañti lappi kah; lapõl omma nõõlu kül'len, nuu `oitva kinni et lapi ei saa `väl'lä tulla Kam; `kanga lapi pandas kudumise aig `kangale `sisse, nuu lahutase, oiava `kanga laheda Ote; Siss `pañti sinnä_`vaeligu vahelõ lapi?, ku_kangast `mähkmä nakati Kan; Om kat's lappi, puust lahastu_säärtse_laja_pirru?, ja sõss jäl säält võedas `vaelik, koratass katõ lapi vahelõ Urv; käänä üt's lapp lapildõ, tõnõ se'rvilde, siss lätt parembadõ edesi Har; üt's hoit üst kangast, üt's pidi lappõ ja kolmass ai võllapuud vändäst `ümbre Rõu; `Vaeliku `vaihhõlõ `pañteva_puust lapi?, et `vaeliku_segi ei lää Räp; ku `vaelikku `vaeldat, siss om kol'm lappi, aga kudama nakkat, siss om kat's Se; lapi? umma? `kangal siäh, kat's pirrukõist Lut b. käärlaud kudumese lapid, iga lapil on neli `auku Tor; `kanga vidämise lapp, kon mulgu? sisen, `kanga lapp Urv

7. pulk, klots, kiil; laud, lipp vm (asjade, esemete osana) keivad `köntadega, `kaikale lüiasse lapp `külge, jalg sää'l peäl Khk; Lasn oli puust, pisike raud lapp oli `otsas Põi; paadi tolli lapp [oli] `tol'lide vahel, et aer parrast ei söös; `parda `külges olid sõulapid, lapid olid [pardast] `kõrgemad Rid; [vankri] vahelt lapp oo rõugulese ja ike vahel, puust Mih; `Santeki lapp piäb paksõm olõma kui teki plank; Küll suamõ `aalis sõõlla lapist läbi `mindüid Khn; `Kirve sil'ma lapp on sõj, mis keedeti `kirve sil'ma pääl kaitseks - - et `silma tagudes `lõhki ei lüüj Hää; pißt aid tetti - - lat'e `kül'ge `lüüjidi `nakluga lapi, aia lapi Nõo; redeli lapi; `värja lapi tahutu lapikuss Ote; rjõ lapi (põhjavarvad) Kan; lapp pandass [höövlil] pääle, miä tera kinni pedä, lapik nigu kiil Har; lapi? oma? [vankriredeli] peelte sisen Räp || (nime)lapats `Võtme lapp on see mis `võtme `järges on; Paras kotisuu lapp, nõõr `järke ja suhe Põi; kella lapp, kes edesi tagasi käi [ja] `kella edesi aab Ote; kella lap'h Vas || lahas jalg `võetass lapist vallalõ Räp Vrd lappu

Vrd klapp, lapak(as)

lapp² lapp g lapi kokkulapatud kangarull kui kangas `telge pealt `võetasse, siis akatasse tätta lappima, tõmmatasse tätta sülesse, nisuksed lapid Mar Vrd lappak, latt³

lapp³ lapp g lapu vainu, nurm kell kats pidi kari olema vainu pääl vai lapu pääl Kan

-lapp Ls koore-, kotilapp

lappadi-lappadi deskr Lapperdus on sie, kes laseb ühäst kõhast `tõise lappadi lappadi pia `sel'jas, `õlmad `laiali, `kuski `paigal ei `sõisa ja `ükski tüä kättä ei akka Jõh Vrd lippadi-lappadi

lapp|aed rõhtaed `ennevanased inimised `ütliväd lappaid, `meie nüüd `ütlemä lattaid Lüg; meil olliva viimätsel aeal kõik siin lappaaia, me kutsime pištaia Nõo **Vrd** lattaed

lappaja lappaja Var Tõs Khn Aud Hää

1. = lappamis(e)paat lappaja [oli, millega] `seisev `nootasi `käidakse lappamas Var; seal oli suur paat ja lappaja oli järel Tõs; Täna_nda vähä `räimi, et võemõ lappajaga ää `viia Khn; Seitse kahessa miist lappajas, akkavad kakuami äärest `võtma - - ja aamiga akkavad [räimi] `suure `paati `tõstma Hää

2. (kivist või jäätükist merelaintes) Lappajad kivid ies, püerä ruttu välläkohe Khn

lappaja|paat = lappamis(e)paat kui nad [kala] `nõudvad, oo lappaja paat koa seal Aud

lappak lappa|k g -ku Lüg Jõh (kokkulapatud kangast) `tattaa-ridki `käidi kodode - - `suured `neljä `kandilised pakkid, kuhu tä õli nied `riided kõik nii ilusast lappaku `lauditud Lüg; aja lappaku käsida pääl, ei õle `ninda pikk, ei lähe sasi; `kanga lappak Jõh **Vrd** lapa¹, lapp²

lappak|kinnas labakinnas `peigomehe `puolised `saivad [pulmas] lappak`kindad ja `suured sukkad; mittu `paari on lappak`kindaid Lüg **Vrd** labakas¹

lappalane, lappalaine → laplane¹

lappama lappa|ma, -da, (ma) -n R(-maie Lüg; da-inf lappa Vai; tud-part labatu Kuu VNg;imps pr labada Vai, ipf labati Kuu Vai); lappama, lapata, (ma) lappa(n) Var spor Pä KPõ, Iis Ran; lappame Trv

1. kättega vaheldumisi haarates a. aasadena, järkudena kokku sebima või koost lahti harutama `tombasid kuppu `paati ja siis lappasid `õhjed üles `pohjast Jõe; `Liini niör tuli ka kerd `kerrald `kasti lappada; `vergud lappada ega `nuota ei lappada; olid `vergud kala täüs, siis lappati `este kohe `lahti, siis hagati vast kalu `puistama; siis labati nie `vergud `sinne korendalle Kuu; lappa kõis ära ja pane `naela `otsa rippuma; `mollid `kutsuta, kuhu [püünised] `saivad `sisse lappatud Hlj; lappa kõis `kinni `rongi; `kannas tahab lappada pakkult `vällä Lüg; ku `kannass `kuutud, saab lappatud alumise pakku päält `välja; lappan `kannast `seina päält maha Jõh; `nuora labati; `kannas on keväde `päivä kääs `pliekimas, `eha labada kokko ja `tuuva tuppa Vai; tule `aita mul `võrku lapata Kei; akkan köit lappama JõeK; kangas lapatud VMr; lappa kangas moast ää Kad; nooda perä lappame `tohlu Trv; võrk lapatass `venne veere pääle, sääld lastass `sisse Ran || fig `Särki lappama (suguühetest) Khn b. (püüniseid) üle vaatama siis nemad lappasid `verku üle ja mina vedasin iest `välja Jõe; `seisev `nootasi `käidakse lappamas Var; Ja teisest äärest akataks kakuami lina `võtma - - mehed lappavad, ku lapatud on - - sis akkavad `räimi `välja `tõstma selle viimatse sopi siist Hää c. jõnkshaaval tõmbama `Pääle `päivä `vieru loppu lappati paat köit `müõde `vergu rivi `juure; `Nuored siis - - akkasid siit menemä lappades, kättegä nii `muodi siit üles `masti - - kättegä nii `muodi rippud ja siis lappad Kuu

Vrd kaplama², labama³

2. (kaenlasse) kokku kammama, suruma Eks `kääline asetati sidemele maha ja hakkati maast `jälle siis lappama uut `käälist `õlgi Kuu; vottasimma `luogu ja siis lappasima keik `niisukesed `suured `süüli`täied VNg; [heina] `seljändäsed lappati kokko Lüg; `Kierandasest lappati rehaga omale suur topp `eini `selga - - sie `pandi `jällä `saadu `päälä Jõh; Esteks lapati linapihu pihu `sisse kägarasse Amb; lappasid seilataie [heinu],

siis panid suadu `sisse VMr; rehaga lapati lapatust, vat niisukest uunikud Rak || `einu lappama, sie on `einu kaarutama VMr

3. lehitsema Küll nämäd `ühdinesä näid (raamatuid) siis valatelid, kaik lehekülid läbi lappaess Kuu; `kester lappas vaid `raamatu, mina lugesin oma lugemist VNg; midä senest `raamadost alalde `sirvid ja lappad Vai; lapsed lappavad ruamatud küll, aga ei taha lugeda Kad

4. fig a. (liikumisest) Poiss `leikas `pussuga `sorme, no küll hakkas vade verd lappama Kuu; Egä öld siis vie `kindlaid `saapaid minega `käie, `vaide lappa `pastlidega ja `viiskodega Lüg b. (lobisemisest) Vade ega_sse `Liena `muudgu `vielligi lappas sanu suust `väljä Kuu; küll tema lappas seda juttu, ei tuld `otsa ega tuld Kad Vrd klappama, labama²

Vrd lappima²

lappamis(e)|paat lappa|mise- Khn(-mis-), -mese- Aud paat, millega käidi püüniseid tühjendamas Meie saemõ lappamise puadi ning kakuami puadi täve `räimi Khn Vrd lapa², lapakas¹, lappaja, lappajapaat

lappanda(i)ne lappanda|ne VNg(-ine), g -se Lüg Jõh IisR

1. sebidus, kokkulapatud köis või kangas `õhjad võtta lappa `vällä, köis ka kui on pitk - - siis on lappandane; köis on lappandases; lappas `vatla lappandase ja pani `tõrra `sisse Lüg; kui `kanjass on `pliekimas, siis võtta `kanjass lappandase `viisi kokko Jõh Vrd lappendane

2. rehatäis heinu rehaga `jälle `tehti `niisukesed lappandaised kohe, nie `vueti siis olale rehaga; lappandaine `süüli ja rehaga `selga VNg; lappandane [on], kenega `kuhja teräväst tehä Lüg; [kui on] mittu lappandast, siis saab `seljatäis `einu IisR

Vrd lappandus

lappandus lappandu|s g -se VNg Jõh IisR

1. sebidus, kokkulapatud köis või kangas Köis ja `õhjad lappati kokku, kui ei `tarvidetud ja `pandi rippuma, sie õli lappandus; Tie köis lappandusest `lahti Jõh

2. heinaseljatäis vottas õla `piaale lappanduse, `kellel tugev ramu oli VNg

Vrd lappanda(i)ne

lappe¹ lappe Mus Kaa Krj Põi Rei kõrvale, juurde; kõrvali(sema)sse kohta; (eest) ära ma pani vikati lappe Mus; kui pepestamine `valmis sai, `aeti vili `köhvliga värava lappe Kaa; Ta tuli uksest `sisse ja jähi lappe `seisma naagu muusikas Krj; Pane `sõnna ukse lappe, see `meite luua koht Põi; Tuli `sisse, jähi ukse lappe `seisma Rei Vrd lappõhe

lappe² kokku pane ilusast lappe nied rätikud Iis Vrd lappesse

lappe³ → lappi⁴

lapped pl lapped Mar KuuK (kokkulapatud nahast) naha lapete vahele pani seda, `päandi `parki ja siis `jälle nahad kierati `jälle lappesse ja `jälle `päandi `parki ja - - naha lapete vahele `päandi jah [parki] KuuK || volditud ääreriba `neoksed lapped `aeti `ümber `rinki [kampsunile] nagu satsid Mar Vt lappvolid

lappelaha (sea) külje- või vaheliha lappe liha on vaheliha, [mis] on sisikoõna, `kopsu ja südame vahel Jõe; lappe liha [on] kül`le liha Tor; lappelaha one pekine liha - - one kubeme liha Kod; kinsu liha ja teene on lappe liha; lappe liha ei taha `soolduda Pil; siä lappelaha lõegati kõik tükkides KJn; nüid om lappelaha, mõni `ütleb lape, aga vanast üteldi vaheliha Nõo; lappelaha [on] tsia kül`leluie pääl Kam; lappõliha iks kõgõ parõmb liha Plv; `tsialiha

om kõrdlikanõ, kõrd `valgõt, kõrd verevät tuu lappõliha siseh Se || seakamar – Lut
Vrd lapeliha

lappeline lappeli|ne g -se kõrvaline nee asjad mis pole `tarblased, [on] ühes lappelises
kuhas Khk

lappendane lappendane sebidus – Lüg **Vrd** lappanda(i)ne

lapper → klapper

lappelrasv ploomirasv lapperasv `pañti munarmu Kod; Söögi jaos `olli lapperasu KJn;
lappel rasu tõine tõispuul külle, tõmmats ärä Hls; lappõrasõv `pañti `ahju; lappõrasval om
kesi `ümbre[?], inne tsagimallõ `pandmist `kišti kesi `ümbrelt är[?] Urv || lappe rasv on pekk
Ksi **Vrd** lape-, lapme|rasv

lapper|tamm (tammeliik) teine ikka raud tamm ning teine lapper tamm. va lapper
tamm on murus, nii kut käba raiu, nii murus Khk

lappes¹ lappes S postp (läbipääsu, avause) kõrval, juures (sees- või väljaspool);
kõrvalises kohas lihab seisab ukse lappes, ukse `samba nõjal Jäm; [ase] Oli siis teis rihaltse
ukse lappes `mööda `seina Kaa; `kühvel oli ukse lappes seinä nõal; `Muiste oli siis kepp
ikka ukse lappes (ukse taga), kui inimesed kodunt äe olid; katuse lappes (maast katuse
najale toetamas) Krj; Teine pošt oli mulgul teiss lappes, teivas `vitstega `kül`ges; [kett] oli
seal värava lappes aja peal Põi; [naine] vahib ukse lappes, `püsti ukse lääve peal Muh;
`vaata, üks seisab mei värava lappes Emm; `akna lappes `ämbrigu võrgud `jälle Rei; seinä
lappes oli ase; `meitel sii [õues] ukse lappes korba lehed; laste hõõtsa meil `aitas ukse
lappes Phl || adv see ader oo lappes, paigale `pandud, las ta `olla Mus

lappes² lappes ladvas männa lappes olen ära kasund - - kiiguga puu lappes `kõlkund
PJg

lappes³ lappes R Kad kokku pandud, lapatud kõis on lappes Hlj; Lappes `sõisas
`kañnas siis, kui `viedi vanutada Jõh; `Kõied `olgu lappes IisR; `kañnad on lappes Vai; tekk
on lappes Kad

lappesse lappesse Kuu IisR Vai Mar HJn Kuu Amb JJn VMr Kad VJg (lapatuna) kokku
Mes sest pesust samate mäkkeldäd, pane ilusasti lappesse; `Lenji `ankrukõis ka lappesse
Kuu; Pliek ajast `tuodud `kañnas oli lappesse `pandud IisR; peso pannasse lappesse Mar;
nahad `kierati `jälle lappesse ja `jälle `pañdi `pañki KuuK; pane sie asemelina lappesse ja
vii kappi JJn; pesu `panna lappesse kui `voeta juo `kuivamast ää VJg **Vrd** lappe², lappi²

lappest¹ lappest Jäm Emm Rei (läbipääsu, avause) kõrvalt, juurest minge `võike lasn
lõõvi ukse lappest Jäm; Too värava lappest kerves ee Emm; tule ukse lappest `eemale Rei

lappest² lappest koost ta arutas pesud lappest `lahti ja akkas `triikima Kad

lappetükk (sea) küljelihatükk põtkad ja lappetükid Kod; kesspaiga liha, tuud üldäss
kõtuualudsõ liha vai lappõtükk; taa `keškmäne om ta lappõ tükk - - kos pikä külle luu[?]
omma[?] Har; lappõtükk[?] olli aidatala küleh ribah Vas **Vrd** lapetükk

lappi¹ n, g lappi Saa Pst Krk, adess lappil Hls labidas levä lappi Saa; siss `laodid sij
lappig laiali selle (tuha) maa_päle Pst; lappil om näsä Hls; katuse lappi Krk **Vrd** lapi¹,
lapju

lappi² lappi VNg Kaa Muh Mar Kir Kse Var Aud Ris Iis Plt Hls (lapatuna) kokku pesu
`panna lappi VNg; Vaip oli lappi kogu `pandud Kaa; kõik paranda `riided ja `kangad
lapitasse, pannasse lappi; kas aan lappi või `rulli Mar; pesu pannatse lappi, kui väl`last

`võetse Kse; `kirstus panid [riided] ilusti lappi - - paned lappi kokku, siis ei `krämpsu Var; kasuka või palitu paned lappi üle riiete [kirstu] Aud; akkan kangast lappi panema Iis; võtab `kanga lappi kokku, ei pane `rulli Hls || lappi ehk `lipsu `körva `tõmbama, kas `kuondlast ehk lina nuustikast, kui lõng leheb kedramise juures `pieneks Ris **Vrd** lappesse, latti²

lappi³ lappi Pöi Hää JJn Kod Pal Äks Plt KJn Trv Hel Ran

1. lapiti, rõhtasendis(se) *Võrgul on käbad lappi paela pääl, aga löödil on `servi üleval Hää; [kelk] laka põranda peal kohe lappi maas; löi lappi lauaga `vasta `sel'ga kubjale; temal (lampjalgsel) oli lappi maas se jala alune, minul olid `õensad JJn; `este tahab [kala] mõrrass `väl'jä `tulla, päräss lüüüb lappi ja jäeb vagasess `seismä Kod; koot piab lappi maha minema Plt; ära pane nõnda lappi `laastu tule `pääle Trv || külitati obone `viskab lappi maha, on `aige KJn; lappi ta küll läbi ei lää, `püsti vaest lää Trv **Vrd** lapi²*

2. põiki; põigiti *Laseme nüüd poadi nõndasamma lappi lainet riivida Pöi; lappi tuulega ta (paat) triivib pailu ära Hää; vesi juakseb lappi üle tii, nagu one üks kallaspualik tii; tõmmata `riissi ja lappi läbi Kod*

lappi⁴ lappi Vön Kan Se, *lappe Röp lahasesse [jalg] pandass lappi Vön; jalg `paanti lappe Röp; lappi vaja k'öütä² [murtud luud] Se **Vrd** latti¹*

lappil *lase kot't lappil* "pane viljakott veskikolu toru suhu ja lase vili alla" Jöh

lappima¹ lappi|ma, -da Jõe Lüg, (ma) -n Jöh, lapi(n) spor S, L(lappi- Saa) K I, labin Kuu VNg; da-inf lappi, imps pr labida Vai; `lapma, lappida, (ma) lapin Mar Kod/`lapmal, da-inf lappi KJn; `lap|ma, lappi, (ma) lapi Plv Vas, -me Hls Krk, -mõ Krl; part lapitu Hel Nõo

1. paikama, (lappi pannes) parandama siis labiti `jälle [talda], `ommeldi `jälle sen `nüörigä nie labid `külgi `sinne `kanna ala Kuu; ema lappi vana pesu; `ninda labitu `sieliku VNg; lähän pada lappima; kattust `tarvis lappida Lüg; paremb lappitud `riide, kui `paljass ihu Jöh; `laiva ka labida - - `panna puust lappi `pääle Vai; lapid vanu `riidid, ehk `aitavad veel `selga Khk; kui ma naine oli, siis ma ikke `lapsi särgid ää Mar; lapi `pastled ära Kul; ei saa muud kui lapi ja korsi oomikust `õhtuni neid va meeste komusid Mär; `lapvad ja `paikavad - - `püksä Tõs; lappis lauda katost Ris; akkas `kingi lappima Rap; lapib `enne `uome omikut riistad `kiinni Juu; tüdruk on neid `kõiki pest ja lappind HJn; varrukad tahvad lappida Ann; mul lappimise tüed küll Sim; riidet lapitasse Iis; lipitud ja lapitud, ilma nõõla `pismätä = kapsas Kod; `rõõvid lapits Hls; sel `rõõva paigat ja lapit sel'län Krk; naase² `lapvõ `rõivid Krl; põlle lappima pruudile pulmas rahaandeid korjama `Naine ei tohi `polle lappida, siis tüttäred `lähteväd `litsiks Kuu; põll oli pruudil ees, `peimes oli `teispol põlle_ots `kinni, kõik pulmalesed pidid raha põlle `sesse panema, siis `lauldi: lippige `põlle, lappige `põlle, põlled põlend augud `sesse Mar; nüid põle änam `peale `juota, nüid on põlle lappimine Ris; [võeti] sitsipõll, roosilene põll, iga üks pidi selle `kiinni lappima, [õeldi et] augud sees; siis akati `põlle lappima, osteti kohe nisuke riie, mis oli `valge ja mustad rattad sies Kei; siis akati raha lappima, tulge voadake, pruudi põll on `kat'ki, pruudi põll tahab lappida Kos; pulma aal `paandi raha `põlle, kutsuti `põlle lappima Pee; korjati viel põlleraha, lapiti `põlle VMr || peiu emale raha koguma lappiti `ämmä `põlle, `tõmmeti `lõhki ja siis akketi lappima Lüg **Vrd** lapitama

2. märgistama, tähistama **a.** (raie)puid metsavahed lapivad puid, löövad lapid `piäle Var; kui metsa puid `loetase ja mõõdetase, sis lapitase neid Tor; ta läks `lan'ki puid lappima

Saa **b.** istutuskohti lappisi `lüüja siis ka kui `taimed maha `panna, sie on siis `taime lappimine Jõe; puid lappima, siemete jäuks lüüakse augud `sisse Kad

lappima² lappi|ma, -da Kuu, (ma) lapi(n) S(lappe- Phl) Rid Mar Han Kse Aud Ris VMr Kad I(`lapma Kod)

1. laduma lappis kohe raha laua `pæele Khk; Laavad lapime sõrvakili aia nõale Kaa; sakud lapitasse tõrva `ahju nagu kilud `karpi Krj; puud lapitud pinuse Vll; Lapi `eese paiud nüid `siia korvi `sisse; `Pilkus see vana maja õles lapitud on, see käib `kähku Pöi; nüid lapib `turblad kuhila Muh; Mõni lapib alu sülla na arvaks, et vares võib senest läbi `linda Emm; [kalad] lapidags riista `sisse ja `pantags `soola `pæele Käi; Sa lapi nee louad siia `virna Rei; [katuse] lattide `peale hakka `õlgi lappima, löö lasnaga tasaseks Phl; selle va `turvaga on irmus paelu tööd, metu `korda lapi Aud || (kompressi)lape peale panema akkasime külma `veega lappima, lapid märjaks ning vahetad - - [valu] `andis `järge Khk

2. lappama **a.** (kokku) panema lapi võrgud kogu, ma ole oma võrgud ää lappind juba Khk; Linused `kangad - - [kui] ligund olid - - lapiti kogu ja kolgiti kurikaga öle Pöi; võrgust `võeti kala `välja, teese `kääga lapid [võrku] `eetsi ja võtad kala koa Muh; Ma lappisi kõve kogu Emm; lapidi ära võrgud ja `pandi kärvastete `otsa reppuma Phl; mõrrad lapitakse `paati kõik korra järele; nõör saab kolme sõrme `ümber lapitud Rid; kõik paranda `riided ja `kangad lapitasse, pannasse lappi Mar; õnged `tahtvad lappida Kse; ma lapin kangas laua peal Ris; kaks meest lapivad [püünise] kuisid `välja Trm; lapi puri maha; kangas tahab lüüpuie piält ärä lappi Kod || fig `Kõrvu pia `alla lappima surema Han Vrd klappma **b.** (läbi) lehitsema, sorima ta_p loe üht, muidu lapib raamadud Khk; Mul - - päävapiltisi veel alles, üsna kena neid vahest menekorra lappida Kaa; Kes seda `viiti raamatud lapib, tagant ede `poole Pöi; Lapi sa kommuti `sahtel läbi; Ää `mustade kättega raamatud lapi Rei

3. (laiali) laotama Hörtele lapidakse põhavõrgud Phl; `võrku lappima - - tõmmatasse jää `peale laiale Trm; siis `viidi unnad järvele, lapiti nad vee `sisse laiali - - tõene `lapnud tõesess õtsass Kod

4. käte toel liikuma; roomama Ma oli nii `aige, et ma üsna lappisi `mööda `seina; Nii libe oli - - ma lappisi ennast `vaesevaevald aja tugi `teibaid kouda edasi; Kas sa `jäksad `mööda kardast kättega ülese lappida Rei

Vrd lappama

lappima³ lappi|ma, -da Jõe Kuu Lüg, (ma) lapi(n) Kaa Pöi Mar(`lapma) Juu Pee Koe VMr Kad Plt KJn; da-inf lappi, (me) labimo Vai klappima **a.** kokku panema, koguma lappivad raha kokku ja `ostavad `viina Jõe; `Neljä mihe `pääle lappisimme sen jau raha kogu, et `arvasimme `laeva `ostuks `jatkuma; Sel `talvel - - lappisimme mei ka `seura kogu ja tahimme `sinne `reisu `mennä Kuu; kui mehed `tahtosivad `viina `osta, siis lappisivad rahad kokko Vai; Äi tema täi ise lappimise juures rubla anda, aga ala kulistama oo küll mees Kaa; mehed lappind rahad kokku ja `ostend `viina Mar; mehed olivad lappind poole `ööni Pee; maea oli lapitud kokku - - iga peremes pidi `tuoma pal`gid kohale VMr **b.** sobima Meite poiss ning teite tüdruk nähikse nõnda kenasti kogu lappima; Nääd sa, see asi lapib Kaa; See (kleit) lapib nüid [selga] küll, nii kena, pole sellel viga midagi Pöi

lappis lappis Kaa Kse lapiti koos Palakad olid lappis riuli pæel Kaa

lappiti *lappiti* Jõe IisR, *labite* Vai kohati, *tükati* `pollud on *lappiti* `paljad Jõe; *Rukki on lappiti lõmakil maas* IisR; `villa on *tügüte ja labite* Vai **Vrd** *lapildõ*²

lappkurrud pl *lappkurrud* voldid – Khk Kär Kaa Phl **Vrd** *lappvolland*

lapplaud lokulaud *lapplavad* `ollid, *nende* `peale `löödi *puu* `nuiadega, *kui tulekahu* `olli; `randas *laksutati lapp* `lauda, *et meremehed* `teadvad, *kus* `kohtas `moale *tulavad* Muh **Vrd** *lapulaud*

lappmaalased pl *nahahaigus Lapp* `maalased *olid* *sedasi*, *et mõnese* `kohta *kasusid villid* - - *sured lapid* või *krubad pidid* `lööma; *Tulikanebid*, *nee pidid lapp* `maalaste *rohud olema* Rei **Vrd** *maalased*

lapppuri `vanamoeline *viikingipurje taoline puri*” *lapp purjud* *vinnati suure kaliga* `seltsis *üles* `masti; *vanast* `keidi *nende lapp* `purjudega *keik kuhad läbi* Mus

lappu n, g *lappu* Kuu, *lapu* Kad (kirja)sedel; *nimesilt Kävi siin*, *oli jättänd* `mulle *lappu* `lauale; `Veskile `menness *pane lappu ka kodi suhu* Kuu **Vrd** *lapp*¹

lappuma *lappu|ma* Hel/-me/ Ote Rõn, -m(m)a V(*lappo-* Vas), (ta) *lappu(ss)*, *lapuss*; (ta) *lappub* Jõe

1. (üle ääre) *loksuma piim lappuss maha* Hel; *vesi lappu maha* Ote; `ol’li *talul vesine supp* - - *siss kõtt lappu* Rõn; *Piim lappuss sul nüüskust maha*?, *mi_sa_tüäst nii veereni täüü ajat* Urv; *kõik’ laud* `piimä *täüü lappunu*; *ku ij_päl* `vasta *juüsku tuul* `puhk, *siss omma suurõmba lappõ viij pääl*, *vesi lapuss* Har; *är?* *liigutagu_taad* `pink, *piim lapuss* `maaha_kausist Plv; *lappuss* `ussõ *vesi ali piim*, *ku tävve võtat* Lut || fig *puđenema ma lää kah pulma`tallo*, *vaest mullõ ka iks midägi lappuss*; *tul’li* `kaema, *teil pal’lo viläseemet*, *vaest lappuss kuigi mullõ kah* Kan; *aig lappuss käest är?* Plv

2. *kõikuma*, *vibama ruuh nakass lappumma*; *loodsik lappuss vii pääl*, *ütele poolõ ja tõsõlõ poolõ* Har; *loodsik tükke lappoma* Vas || (tuules) *laperdama puri sai* `lahti `lastud, *siis puri lappub sedasi* Jõe

lappvolland pl voldid *siilikudel* `pandi *lappvolland* `sesse - - `neoksed *laiad volland* *olid*, `ümber `rinki `pandi, *kõho ees oli natuke* `tühja Mar **Vrd** *lappkurrud*

lappõhe *lappõhe* kõrvale *Ku_rabati jo_mitu hüvvä* `punda *är?*, *sõss* `säeti *lina_kohe* *rehetarõ nukka lappõhe* Rõu **Vrd** *lapp*¹

lappõpuu pl *lappõ puu?* kangastelgede *külgpuu* – Plv

laprama `laprama Muh KJn Plv *lobisema mis sa laterdad muedu* `tühja ja `laprad `suuga Muh; *küll ta nüüd* `laprab KJn; `laprass *noid juttõ* Plv **Vrd** *latrama*¹

laprik `lapri|k Hää Nõo, g -gu Ran Puh, -ku Ran(-p-) Puh Ote *lapik*, *lapergune* `laprik `ol’li *see* [piima]laß Hää; [paadi] *põhja* `alla `lүүidi *kaits* `liistu, `laprigu, *mitte periss nelläkandilised*; *mina tei esi nu* `venne *naglad* - - *tein* `laprigu, [sest] *ümärik aab* `lahki; `samblide `pääle `panti *ilusad* `laprigud *kivid*, [need] `tuüdi *järve veerest* Ran; *mina tji* `laprigu *verikäki*, *aga temä tji* *ümärigu*; [lootsikul] `laprik *põhi*; *kreslule pandass* `laprigu *pulga* `ümbre `sõõri Puh; *tõlu* `olli *puust tettü*, *serände* `laprik Ote **Vrd** *laberik*

laps¹ *laps* g *lapse* p *last* eP(g -õ Khn) u, hv Hls Krk, g *lapse* R(n `lapsi VNg, -e Vai)

1. *laps*, *alaealine Laps* `juokseb *alt* `vihma (ei saa märjaks); `Lapsest *pääst* `neulaga *ühes majas eländ* (osav nõelumä) Kuu; *oli* `lapsenna `niisukene *sana* `kuulmata *et oli äda temaga* Hlj; *tämä on viel* `lapse `kirjas (peetakse lapseks); *Kie* `lapsele *nuga* vai `karjatsele *raha* [kätte annab]; `Õhtate *õli* *siis* `meie `laste *tüe*, *et pidimä tuld* `näitämä *ehk* `piergosi

sättimä Lüg; `Ninda`kaua `üaldi vagane laps (vastsündinu), kui õli `ristimata Jõh; [tal] `Lapsest `auvani `vimpkad sies IisR; `lapsile `üöldi, et siul on pobod pääs; `tuodi `lapse `ristile; `lapsed `liugud mäas Vai; ma oli laps, es ole tähelepaneja veel; liha lapsed mitte mere `ääre Jäm; lapsed kõristavad `ernid painanda sihes Khk; laps, kui ta `käbijaks saab, siis saab nime pärast (nimepidi) `üütud Kaa; Laps on laps, täma äi tea veel midagi Pöi; side `pandi lapse otsa ette, kiire takka `kinni, siis lapse pea es lähe kandileseks; laps ikka änam kut laast (õeld, kui lapsest kasu oli) Muh; `Vehene laps ja vana inimene aa ühed nõdrad mõlemad Emm; `Viipsimine on ikka laste töö olnd Rei; lapsed on `pähklil; [kui] laps oli `aige, oli rahutu, `ööldi et laps on ää imestud Kul; laps oo nasa-ma nagu koerakutsikas, kes tämäga_o `easte, sellega oo tä ea Vig; lapsed `oitsid ikke vanemate inimeste sel`la taha Lih; Lapsel lapse aru Han; minul põle `voodid ond, lapsena oli koegas, pärast oli säng Mih; `Lapsna mia käösi korra `Riiges kua Khn; sii külas `lapsa põle enam Vän; Lapse kül`m ja koera näl`g on üks ja samma (neid ei panda tähele) Hää; laps räägib siis, kui kana kuseb -- lapsel põlegi `õigust `rääkida vana inimeste vahele Hag; nii kaua on lapsed, kui leerist `lahti soavad, siis on täis inimesed Juu; ma lapsenasa lugesin üht Jenuieva raamatud KuuK; `enne `lieri põle lapsed `tohtind `lauda `istuda (sõid seistes); ennemast on mõnikord kuri lapsesse pugend JJn; Kesse läheb kitse pärast lakka ehk lapse pärast `randa (ei tasu vaeva) Kad; laps akab jo `kuogama, nää tal jo varekse miel peass VJg; testod leib süädässe, kasnud laps lõötässe Kod; ma olin siis viil õege laps, mis ma olin, kolme nell`a aastane Äks; kui laps veel õieti ei riagi, siis on tal pudikeel Lai; laps noor, jalg `kerge Plt; lapse jälgedes ~ kingades fig lapseas Nuar mies, nuar `üütrik, `neie `kõhta `üaldi, et on juba `lapse `kihjadest `välläs Jõh; ta on veel lapse `jälgedes Khk; Poiss alles lapse kingades, [aga] juba venitab suitsu Pha; ma ole ikka lapse `kingis tema `körvas (palju noorem) Rei; lapselt ~ lapsest lapsena, lapseas `rougepanijat ma `lapseld `kartsin nigu tuld Jõe; Oli `lapselt `miski `aigusses IisR; keisime sääl lapsest pärast Khk; lapselt ma ikka `kuulsi Kaa; õöd-vennad surid titelt ning lapselt ära Pha; Selg roo oli lapselt viga soand Pöi; lapseld on neid `asju `kuuldud Phl; mina pidasin koa lapselt õhe kuue ära Mih; lapsest mul `olle kollased `juused oln Aud; lapsest läksin mehele PJg; mul on kõik laulud `meeles, mis ma lapselt õppisin Kei; ema õpetas meid lapselt Iis || suure kooli lapsed leerilapsed – Muh

2. järglane, poeg või tütar `Lapsel valutab sorm, emäl süä Kuu; sie on `lapsita `naine VNg; `Lapsed on `vaise vara; Seni `lapse `piake sile, kuni ema `silmaid `lahti (ema elus); `välläst `kõrjetud `lapsed, neid `üellä välised `lapsed (vallaslapsed) Lüg; `toine `naine magas oma `lapsega üväst; tämä `tundes omalt `lapseld üks `märki -- üks sala`märki Vai; lapsed piab obusega `kooli `viima Jäm; me olime Jaaniga `vendade lapsed; lastega oo üks igavene rist, jumal `oitka Khk; `viimne laps `üitasse raabikakk ja tuhakot`t Mus; See oli siis, kui ma eese viimist last talusi (kandsin) Kaa; `meitid oli kuus last, neli õde ja kaks `venda; olete siis üksi nende lapseks (ainus laps) VII; Esimene laps, sellepärast `üüti `neitsi laps; Laps tuli ennem ää kut pulmad olid Pöi; see oo alt `õlnde laps (vallaslaps) Muh; Lapsed kut oreli viled (ühtlaste vahedega sündinud) Emm; üks laps omale, üks küla poisile, üks surmale (peres olgu kolm last) Noa; abielorahva laps; ära põrund laps oo enne `aegne laps Mar; see mu enese lihane laps; need mis omad lapsed oo, neid näd lugevad

veresugulases; õe venna lapsed oo nõod Vig; lapse ema `kohta [õeldi] `talve `kanga täis `lõngu, suvel kuhja täis `einu jääb tegemata, laps viidab nii pailu `aega ää emal Kse; Nändel oli `teisi `lapsa ka veel Var; seal oo kahekortsed lapsed, muist teese mehe ja muist teese Aud; [nääriööl] küla inimene `soovis `õnne: üks särk ja ühessa last, vakk `lapsi ja kilimit `leiba Pär; `kiski ei tia, kis lapse isa oo, `õetasse isata laps; kis vanaste last `kaotas, see (abort) `nüidne asi PJg; korjatud laps või sohelaps Tor; naene jäänu `aigess last `tuuma (sünnitama) Hää; see nime on tal elu aeg kanda, et ta lapsega tüdrok on; lese `põlves viel `korjan miilitsega last omal Ris; `alkä laps (vallaslaps) Juu; laps mahub `enne isa `põue, aga isa ei mahu pärast lapse `õue KuuK; `korjas omale kua lapse JMd; ta `oidis oma ainust last nigu oma silmatera TÜR; naene suri ää, neli last jäid järele Kad; jäävad ilma lasteta Rak; laps on vanemal kerstu naelast Sim; mina ei sua lapsiss kohegi ärä `minnä, `tal'ta ja ari näid; surm riis lapselt emä ärä; lapsile viin süädä Kod; kui pada `põhja süüid, tulevad musta `piaga lapsed; mina küll ei saa oma laste `piale nuriseta Pal; esimese naase pooled lapsed - - me vahet ei osanud teha, et me küll pooled lapsed olime Äks; laps on üstku ema nokast kukkund Plt; `lapsa on tal paelu Vil; last (käimas) olema (rasedusest) ma ei määleta, `missugust last ma olin JJn; ku ma viimäss last õlin, sji õli juško kõege `raskem Kod; ta on last käemäs KJn || fig Kene laps, sen nimi [tähendas] kene kraam on, sie `määrab `hinna ka Kuu; Nee riipsud mis siit edasi on, on lapsed, nii pailu `lapsi on [tulemas] kut neid `riipsusi on [peopesas] Pöi; Ea lapsel aa mütu nime (kiita annab mitmeti) Emm; ei sest soa aru ei Liisu ega lapsed (mitte keegi) Kad

3. fig (inimesest, sag tema kuuluvuse või päritolu järgi) Kel `naurajes `augud paletesse `jäävad, oo `nuore kuu laps Kuu; `neoksed ääremaa lapsed ja `väikse koha lapsed - - `lähtväd `vällä sulaseks Mar; [ta] oli naasama `vaese `rahva `lapsi Var; jumala lapsed jo `taevas ikke `õetse olavad Tõs; ta peab `ilmliku lastest enam Ris; aga muidu on ta talu `rahva `lapsi Kei; ämmad ika peavad `kuñtsi, et vanakuu laps jääb ruttu vanaks HJn; üks israeli lapsed ole akand `teisi järele tegema Kad; ei õle mina vana `rahva `lapsi ja puul `nõida (pole ebausklik ega nõiu); üks kõik õle ühed jumala lapsed Kod; olime `vaese `rahva `lapsi Lai; te olete ike talu `rahva `lapsi või Plt

4. fig lapsik, lapselik Mis `lapse jutt sie on, et `metsa `veuga `ninda `palju `tienib IisR; See pole Liisal küll muud kut lapse mõte et ta linnast paramad leevab kut tal sii oo Kaa; see oo lapse juttu (jutuga) Muh; no ää ole laps ikka Kei; ta on ikke nii laps alles, on küll vana inimene Juu; kui jo kaheksakümmend [aastat vana] siis seda ei maksa jo enam `rääkida, se on jo laps Pee

Vrd lats¹

laps² laps Vai Krl Plv, g labsu Nõo; laps Plv, g lapsi Har laks, löök latsele andass `lapsu `perse `pääle Nõo; lasõ uma laps latsõl `peoga perst `müüidä, küll siss `kullõss Har || on vesi tege laps ja laps Plv **Vrd** lats²

-laps Ls lips-laps

lapsahtamma lapsahtamma, (ta) lapsahass Rõu; labsahta|mma, (ta) -ss Plv (p)laksatama lat's lapsahti `maaha; satass kui lapsahass; kui tõnõ tõsõlõ lei nal'a pärast - - lei kui lapsahti Rõu; vesi lät's `maaha nigu labsahti Plv **Vrd** lapsatama

lapsama `lapsa|ma, (ta) lapsap Puh; `lapsam(m)a, lapsada, (ta) `lapsass V(-m[m]õ, -dõ Krl) lööma, laksama ma lapsassi vasta nägu Puh; ku tuu `ümbre kääänd ja lapsas telle üte

hoobi kõrva `juurdõ, nii oll pikälte maal kah Har; `käega `lapsamma Plv; lapsas
`pioga_latsõlõ Vas; `lapsa[?] latsõlõ üt's hää tulinõ perst piti Röp; k ä t t l a p s a m a
(peopesale) patsi lööma latsõ[?] `lapsasõ kätt onulõ Krl; kiä medä and latsõlõ, siss `ül'ti et
`lapsa kätt kah Har **Vrd** lapsatama, lapsma, lopsama

lapsanitsa pl lapsanitsa[?] labakinnas Vanost `kaskapalost
ummõl`devva_sääntse_suurõ_lapsanitsa[?] Se

lapsatama lapsat|ama Puh, -amma Rõu, -õmmõ Krl; (ta) lapsatass Har (löögist)
laksatama tuul lüü vett ku lapsatõss Krl; kui sa_lüüt `peoga nii et lapsatass, no sai üte lapsi
Har; lät's vette kui lapsat' õnnõ Rõu **Vrd** lapsahtamma, lapsama, lopsatama

lapsatuss lapsatu|s g -sõ (kää)hoop, laks tä sai üte lapsatusõ Rõu **Vrd** lapsaus

lapsaus lapsau|s(s) Plv, g -se Puh, -sõ Krl Har; lapsahu|ss Plv, g -sõ Vas (p)laksatus
kala[?] leivä[?] `vasta vett nigu lapsaus kuulda[?] Krl; siss om lapsauss ku sa_`käega `lүүide Har
Vrd lapsatuss

lapse- lapse- sel on pali `lapsi, `lapsekari `kõnnib päräs Lüg; lapse `istmel `olli neli
`jalga all ja laud peal, auk lava sihes; kui laps `köima akkas, siis `pandi [ta] lapse `istme
`sisse, mänjnid `pandi ette Muh; va lapse`naakmannid tegid `siukest `kurja Mär; mes siis
veel oo, ku lapsekari taga oo, siis `saagi magada Mih; sa põle muud kui lapse irmutis oled
moa peal, irmutad ja kollitad `lapsi Tõs **Vrd** latse-

lapse|aru lapsik mõistus Oma `lapse aruga akkaned kodu `luomi `toimetama IisR; vana
mies aga lapse aru JMd **Vrd** latsearu

lapse|arvoline a. a < lapsearu egä minä `lapse `arvoline õle, et `tasku jättäsin midä te
`õtsita Lüg **Vrd** latsearuline **b.** lapseohtu alam `kahtekümmend `uassad `loetasse nagu
lapsearvoline Kod

lapse|auk euf emakas Äbedusel on kaks mokka, nende `keskel kusiauk ja lapseauk
Jür -ema ema, lapsevanem ise ikke juba lapse emä ja tea kedägi veel Mar; eks lapse emä
õle egäüks, kel laps one Kod **Vrd** latseema -**haiged** pl tuhud, sünnitusvalud kui akavad
lapse`aiged, one rissluude siden valu Kod **Vrd** lapse|vaev, latsehaigus -**hammas** hrl pl
piimahammas `lapsel on `lapse `ambad Lüg; lapse ja peris `ambad Trm -**hoidja** sie one
üvä `erkusa unega `lapse `oidija VNg; `Lapse `oidija kääs, nüid võib akkada `lapsi tulema,
`rüüstitäkse emä [kui esimene laps on tütar] Lüg; püsusele lapsele `võetase lapse `oidaea
Khk; Kaheksma `aastaselt oli juba lapse `oidja Põi; lapse `oidja ikka vanam `naisteras Käi;
olen lapse `oidja ja kodurine koa Mar; `keskmene tüdar `võetud ühüse `kohta lapse `oidjase
Aud; lapse `oidja valitseb `lapsa Tor; ühe `uasta olin vel lapse `oidjaks, siis läksin talusse
tüdrukaks Koe; lapse `oidjast `viidi, aga kes se lapse `juures pidas sis, mine aga rukist
`leikama Rak; laps ise oli lapse `oidja, kui mõni `kümne `aastane `oidis `veiksemad Lai
Vrd lapsetüdruk, latsehoidja -**hāda** `Tõisel `päivil ku laps juo `rinda sai, tuli `lapse ädä
lappile, must ku pigi Lüg **Vrd** lapseroe -**kandja** rase naine `lapse `kandaja `naisteravas,
`kellel ei õle viel last [sündinud] Lüg; lapse kandja naene KJn **Vrd** latsetooja

lapsekas lapse|kas JMd Plt, `lapse|gas Vai, g -ka lasterohke `lapsegas pere, `pallo
`lapsi Vai; lapsekas pere, kel pal'lu `lapsi Plt **Vrd** lapseldane

lapseke dem < laps¹ `ärgä `kielga `lapsekesi `juoksemast VNg; lapsekesed, teie ei tia
veel neid `asju Mär; oh sa `veike lapseke Hää; ma olin siis viel lapsekene VMr; põhjato ilos
lapsekene Kod **Vrd** lapsekeine, lapsuke(ne), latseke

lapsekeine *lapse|keine* Jäm, -geine Rei väike laps, lapseke

lapse|koda emakas inimestel on `lapsekoda, `luomidel emä koda Lüg; *lapsekojas kasvab laps `enne `sündimest Tõs; `enne sünnitamest peab `vaatama kas lapsekoea suu `lahti Ris; lapsekoda on loomal ja inimesel, kust laps tuleb `ilmale HJn; `leikasivad lapsekoja `kasvja `väl'la; lapsekõtta kasvab vedeko't, kos siden luum one Kod; siis olema lapsekoja suu `lahti kui sünnitamene olema Ksi || emakook `Päälä sigitamist tekkib `lapsekõda emakoja sies, `lapse kõas `kasvab ja areneb inimise `luonostane Lüg*

Vrd *lapsekoda*

lapse|kümnis fig *lapse `kümnis õlema `kerge `maksa (lapsele antakse meeleldi) Kod*

lapselane *lapselane* lapseohtu mina olin ikke siis `lapselane Hlj **Vrd** *lapseldane, lapslane*

lapse|laps poja või tütre laps *ma maga ühe `uinduse, tee lapselapsed levamiheks (lõunaainakust) Jäm; tä vana, näeb jo oma lapse`lapsi Tõs; üks mina ole oma lastelastele [vanaema] Juu; `tütri lapsed ehk poja lapsed, need on lapse lapsed JõeK; venna lapse lapsed on jo `kaugelt sugulased VMr; lapse lapsedki rikutud, sõsar kõege õma peregä tõbine, langestõben Kod* **Vrd** *latselats*

lapseldane *lapseldane* Muh Rei

1. *lapseohtu mis te tõtta sunnite, ta ühna lapseldane alles; lapseldane inimene `olli, kui kottu ää läks Muh; Sa ikka veel na lapseldane inimene, ega sool pole veel nii `paju `jõudu kui täismihel Rei* **Vrd** *lapselane*

2. *lasterohke nendel oo lapseldane pere, `tahtvad enam saia `leiba Muh* **Vrd** *lapsekas*

Vrd *lapseline*

lapseleine *lapseleine* lapseohtu Käisin siin laul'jate ulgas, ma õlin lapseleine, aga ma kõlbasin sie Kad **Vrd** *lapseline*

lapselik *lapseli|k g -ku eP(-lek Mar Aud); `lapseli|k Hlj Lüg, g -ku VNg, -gu Kuu, -kko g -go Vai*

1. *lapseeline, -ohtu tämä on viel `lapselik, `puole kasuga Lüg; kut me lapselikud olime, siis mäñjeti riñji `mängusid Jäm; kui lapselik inimene, noor olin, siis sai ikka õsutud Khk; ma olen `võrku kudund küll kui ma alles lapselik olin Rid; kui mina lapselik olin, siis meie kodo põllu `eina ei olnd Kul; isä külis ja, mis nooremad lapselikud olid, need `äestasid sis teese obosega Mär; ta na lapselik alles, `alla `ealine Kse; mena olin lapselik kui ma Karuselt tuln Han; ma oli alles lapselik, kui `mõisa tükil kõisi Tõs; kui ma lapselik olin, siis põletadi `piirgusi Ris; vaõksuad, neid - - ei old viel, kui ma lapselik olin Amb; läksin `tienima, olin viel päris lapselik JJn; minä õlin puhas lapse `kombe, lapselik, ku isä ärä suri Kod* **Vrd** *lapselane, lapsene, lapslane*

2. *lapsik, naiivne; vähese aruga tämä one suur `poiga, aga `lapselik VNg; vähäse `arvoga on `lapselikko Vai; mõni vana inimenegid nenda lapselik, lapse mõistusega Khk; lapseliku olemisega VII; lapselik mõte Var; oled oma jutuga lapselik, aad lapselikku juttu Tõs; sa oled nõnna lapselik oma `mõistusega Ris; ei ole nii `sel'ge `mõistus, on nihuke lapselik olemene Juu; lapselik olek JMd; lapselik miel VJg; laps on ike lapselik, mängäb ja käib Kod*

Vrd *lapseline, lapslane, latselik*

lapselikult *lapselikult* Amb Kod lapse(ealise)na vene tüd'rik läks kuvvetõiss`kümne uassaselt mehele, nõnna lapselikult läks mehele Kod **Vrd** latseligult

lapseline *lapseli|ne (-le-)* Sa Muh Emm spor L KPõ, Iis Plt KJn, `lapseli|ne Kuu VNg, g -se

1. lapseohtu, alaealine *kui ma veel üsna lapseline oli, siis töid Kuramaalt selle vagude moe Jäm; kui lapseline pailu räägib, siis `eetasse, mis sa ülbitsed Khk; kui me `seiksed lapselised olime, siis söime neid `marju Kaa; oli ma kuie`teismene või oli ma `alla või `pääle, lapseline ikka oli Krj; `Sõuksed lapselised või vana inimene oli seal rossvärgi peal Pöi; seansed ammulesed vaali `kaikad olid, ku ma veel lapselene olin Aud; lapselisi inimesi `viidi `mõisa `sul'gi noppima Kad || lapsik, kohtlane naeretse iki teše üle, seande lapselene või pool lol'lakas teše Aud **Vrd** lapselene, lapselik, lapseline*

2. lastega, lasterohke *Mis sa `sellele `lapselise perele ette `annad ja `kellega kattad IisR; Eks lapselene pere armastas änam klimp suppi kut vanad Emm; kus lapselene pere, siis lastel suur lust jõulopõhod toas Mar; taal oo lapseline perekond, kõik tahavad katta ja kasida Mär; sool oo lapseline pere, tee lastele nendest sukki Vig; Suures lapseleses peres oli `piima na vähä, et vanad ei saan suud seks Han; kolme lapselene pere Tõs; mul on suur lapselene pere Ris; pere oli suur, lapseline pere oli HJn; sepal oli lapseline pere, neid oli tükki kuus ikka JJn; nõnna lapseline pere, kümme suud Kad **Vrd** lapsiline, lapsine*

Vrd lapseldane, lapsene

***lapselema** pr (ta) *lapselless Kam, `lapsõlõss Kan (vees) laksuma, sulpsuma vett pidi lätt nigu lapselless Kam; `täambä kala_`pilva_`häste, kala_`pilva_ku `lapsõlõss Kan **Vrd** lapsama*

lapse|loetaja (laste) lugemisoskuse kontrollija (hrl pastor) [siin] *olid küll lapse`loetajad, kaks vanameest käisid `ringi -- `loetasid `lapsi ja vanu Kei -lootaja oma raseduse katkestaja naine ise on lapse `lootaja -- kutsub ka mõne vanamoori appi või katsub ise ära teha Ksi*

lapsem *lapsem Kär Mus Kaa Pha Var Ris Juu, g -a Jäm Khk Muh Rei Hää Tür noorem (laps) kui `künti -- lapsemad käisid ees Jäm; lapsemad ning vanamad Khk; kut ma ikka lapsem oli alles Kär; pisikesed küged `ollid pere õuete sehes, kus lapsemad `kiiksid Muh; Ta soost ikka lapsem -- lapsemale jäteda `rohkem Rei; õpetadi lapsemi Hää || väikse(ma)na lapsemald olid [tüdrukud] ikka peiad; mool oli lapsemas `laulusid küll Khk; lapsemast piast Tür*

lapse|mära sõim paljulapseline naine *Emäl õli pali `lapsi, `kaeksa last, isäle üttäl äi, et `lapsemära võttid `naimest Lüg -narts hrl pl mähe `lapse `nartsud -- õlid nied, mis `lapsel all `pieti Lüg; `muutku pese aga `lapse`nartsusi Jõh; `Lapse`nartsud olivad `pehmest linasest IisR; lapse narsud juba koevad Juu*

lapsene *lapselne IisR/`l-/ Ans Var Mih Tõs Ris, g -se Vig, -tse Han*

1. lasterohke *Lapsetsed pered Han; lapsene pere, kuus last oli Var; va lapsene pere oli, `ühte `puhko seda äda oli koa Ris **Vrd** lapsine*

2. lapseohtu *ma oli lapsene veel Ans; Ma oli na lapsene veel enne leeri Tõs*

Vrd lapselik

Vrd lapseline

lapse|ohtu nooruke *Tämä on viel`lapse`ohtu, midä tüötegiä tämäst on* Lüg; *lapse`ohtu on ikka`alles laps Jõh; Ta oli ju alles lapse`ohtu kui ta mehele sai Põi; olin alles lapse`ohtu, nii`pal`lu lapselik Var; oli alles lapse`ohtu, egä ta inime põld Juu; lapse`osto [on] nuur, ei õle viil inimese arvoline Kod* **Vrd** lapsesugune, latseohtu **-pere** lastega pere siis *toodi lastele [jõuluks] eenäd koa tuppa - - kel lapse pere oli Mär; suur lapse pere Var*

lapsepõli → lapsepõlv

lapse|põline *-põli|ne* Mär Tõs Tor Hää Ris Tür Koe, g *-se* Amb Sim KJn lapsepõlve aegne *lapse põline sõper* Tor; *lapse põline elu* Ris; *ma pian`miele tuletama`lapsepõliseid`asju täna* Amb; *sedasi oli see`endine töö, minu lapsepõline töö* Tür; *isä emä - - surigi oma lapsepõlise keelegä* KJn **Vrd** latsepõlvine

lapse|põlv *-põlv* Kse, *-põlv* VJg Kod, g *-põlve* spor L(*-põlv* g *-põlbe* Mar Mih) K, *-põlve* Lüg; *-põlv* Kuu, in *-põlves* Hlj VNg; *-põlv* Pha VII, *-põli* Jäm Khk Kaa, g *-põlve*; *-põli* Põi Koe VMr, g *-põlve* Muh Mar Tor Rak Plt SJn lapseiga, kasvupõlv *mina olen kala`püüdand oma`lapse`polvest`saadik* VNg; *kõik`lapse`põlve`raamatud on [ta] kokko`oidand* Lüg; *vana inimese põli on vaevapõli, lapsepõli on ladus põli* Jäm; *nee mo lapsepõlve laulud* Khk; *lapsepõlve kodu oli lõbus koht* VII; *Vanasti oli lapse põli lühike, kuie`seitsme`oastaselt`aeti juba`karja Põi; lapsepõlbel keisin`karjas* Mar; *lapse`põlves oli [poiss] nii molguse`moega, nüid oo mees küll Mär; lapse`põlves läksi`liugu`lasma põlvetel piäl* Khn; *lapse`põlves said kõik`tehtud* Aud; *nägin lapse`põlves, kudas`pintadega`peksti* Kos; *lapsepõli on rõemus põli* VMr; *oma lapsepõlve`asjad nüid ikke on rohkem`mieles kui need vanemad`asjad* Rak; *olen seda oma lapsepõlves kuuld* Sim; *lapsepõlv`üeldässe ike üvä`õlema* Kod; *mina elasin oma lapsepõlve kõik ilma`koirstnata majas, suitsu sees* Lai **Vrd** latsepõlv

lapse|rattad lapsevanker meitel nüid *lapse rattad ka majas* Jäm **-rist** *lapseriist* ristsed – KJn **-roe** *esiroe`Lapserue on rohekas must, narts täis`lapse`ruoja* Lüg **Vrd** lapsehääda **-sitt** *pej* *Lapsesitt alles`perses - - kõrvatagused märjad* (alaealisest) Hää

***lapsestuma** nud-part *lapsestunud* vanadusest lapselikuks muutuma [vana] *on`lapsestunud* Kuu

lapse|sugune lapseohtu, *-ealine* *saa kõige`tõõga`korda veel mette, lapse sugune alles* Khk; *olin lapse sugune`jälle kodus, kui`kerjamas`keidi* Mus; *Liisist pole veel täit tööinimest, ta on alles lapsesugune; Ooste toobijaks olid ikka lapse sugused noored inimesed* Kaa **-tapja** *vastsündinu hukanud naine [vanasti] olnd kiriku ukse ees`nuhtluse sammu, lapse`tapjad on saand`nuhtluse`samma`pekse; see lapse`tapja on viimane olnd, kes kiriku`samma`pekse saand* Vän **Vrd** latsetapja **-tüdruk** *lapsehoidja`Seitsme`aestane olin, ku`anneti külässe last`hoidama,`lapse`tütriguks* Kuu; *kut see (rinnalaps) suuremaks sai,`võõti lapsetüdruk kes lapsega oli* Jäm; *lapsetüdruk oli`sakstel väikeste laste`juures* Aud; *õõisas oli täis inimene, see oli lapse tüdruk,`oidja võis ka`õõlda* Lai **Vrd** laste-, latsetüdruk **-vaev** *sünnitus(valud)* *emä surigi`lapse`vaiva ja laps tuli`surnelt`ilmäle* Lüg; *ega see lapse vae`kerge pole* Khk; *suri lapse`vaeva`ää* Kse; *sünnitamene tuleb juba ligidale, lapsevaev akab jo tulema, valud akavad`kõima* PJg; *ta on juba lapse`vaevas* Ris; *kaksteist nädälit tite ema auk`seista`lahti, võib veel`ää`surra ja`õõldäkse, et on lapse`vaeva surnd* Juu **Vrd** lapselhaiged, *-voodi, latsevaev`valud* sünnitusjärgsed valud

pärast käivad kuivad `aiged, nii-sa-masugused valud, nigu lapsevalud Ksi **Vrd** latsevalu, latsõhala **-vanker** `lapse `vanker `tehti `ennevanast `lauvatükkist - - korv `siuti `pääle Lüg; lapse vanger Var; lapse `vankril on `vehmer HJn; pane `sinna lapse `vanker `sinna teise `vankri taha VJg; lapse vanger Iis || Väikese Vankri tähtkuju `lapse `vanker oo `jälle vähemb ku `toine, suur `vanker Kuu **Vrd** lapserattad **-vesi** lootevedelik lapse vesi [õeldakse], vied on pääsn, juba akkab `sündima Ris **-vibu** lapse vibu "vibu ja selle otsas rippuv kätki" – Sim

lapse|voodi 1. lastevoodi lapse `voodi, mõnel lapsel oo koa `voodi neh - - `pulkest või `laudest Mar

2. sünnitus, sellele eelnev ja järgnev aeg Naine jäänd lapsevoodi (sünnitus on ligi) Pha; palju põle lapse `voodi münu aja sees surd Rei; naene `aige, enne ja pärast lapse `sündimest, naene lapse `voodis `aige PJg; Naine `aige lapse `vüüdis, ei saanu `rihti `peksa Hää; naene läks nukka last tegemä, lapse `vüüdin `aige Kod; `surri ära lapse `voodi Äks **Vrd** lapsevaev, latse|säng, -voodi

lapsik, -as lapsi|k Pöi PJg Kei, g **-ku** Kaa Mär Tõs JMd Koe Kod KJn, **-gu** Jäm Khk; `lapsi|k Kuu, g **-ku** VNg; lapsikas Tor lapsik, naiivne `lapsik juttu VNg; ää tehk ennast nii lapsiguks Khk; Üsna lapsik mõte kodunt ää linna minna Kaa; Olemine on kõik `sõuke lapsik, ta pole `sõuke kut teised inimesed Pöi; ää tee lapsikuid tükka Mär; kaunis lapsikas arust Tor; lapsik ja nuur tüüd tegemä Kod **Vrd** lapselik

lapsiline lapsili|ne g **-se** lasterohke mul omal koa `piima tarvis, lapsiline pere HJn **Vrd** lapseline, lapsine

lapsima `lapsima, (ta) lapsib lappima ma lipsi ja lapsi need riide natoksed kokku Mar

lapsine lapsine Kaa; `lapsi|ne Jõe Kad, g **-se** Kuu lasterohke kus `lapsine pere on, siel nad (söödikud) kippuvad tulema Jõe; `Lapsine pere ja muret `palju Kuu; Meitel oo suur lapsine pere, sii levakannikas otse karjub nende kää Kaa; meil ei ole `lapsisi peresi Kad **Vrd** lapsene

lapskouski `la-psko-uski liha- ja kartulitoit (laevas) `la-psko-uski, sij om nägu meil `kartula puter, `väiksed liha tükid kõrvetadaks ära, `pantaks `sinna pipert ka `sisse ja Hää

lapslane `lapsla|ne g **-se** nooruke, lapselik Ta nii `lapslane veel et Rei **Vrd** lapselane

lapsma `lapsma Plv; `laps|ma Har, (ma) lapsi Puh Rõu Krl(-mõ)

1. (patsutades) pätsima latsõ `lapsiva `käega savvi, tegevä henele `pallõ ja `pil'le; latsõ `lapsõ, `pallõ `tek'ki Har

2. peksma, kolkima tõlvuga lapsiti `rõiva pääle Puh; mis sa lapsid likõ `rõivagõ Krl; ma² lapsi su läbi Rõu

3. deskr (laksuvast helist) ta mõsk mõsu ku laps Krl; muta pit'i käve kui laps Rõu; vesi laps, ku tuul üless pess Plv

Vrd lapsama, lopsima

lapsna `lapsna loksumine vijj `lapsna um kuulda² Plv **Vrd** lopsna

lapsti `lapsti Krk, lapst Se deskr kondsa käivä üless ku `lapsti Krk; mõni mõsk ruttu, lipst ja lapst om täl valmiss Se

lapsukaine `lapsukai|ne g **-se** lapsuke `pallo `pieni `lapsukaisi Vai

lapsuke(ne) dem < laps

1. väike laps mina ikke viel `tuulasin `sarjaga, olin `lapsukene isal abis VNg; `lapsukene saab juo `kümne `aastasest, akkab juo tüöl `käimä Lüg; mina `olli siis lapsuke alles Muh; `oota lapsuke, kui kasvad Mär; õpi lapsuke Tõs; oh sa pisike lapsukene, to'sukene Juu; kiiguta lapsukest kätki sees HJn; lapsuke läks `kuoli Koe; ma olin lapsukene, ma_i mäleta kas olin `seitsme või kaheksa `aastane Rak; lapsuke tuli suure kisaga `sisse Plt Vrd lapsukaine

2. (väike) tüdruk, plika kus õlid `poisikesed, nied äristasivad `lapsukesi viel ja, `narritasivad Jõh; Säel peres keik `lapsukesed, ei ole seda poja `õnne IisR

Vrd lapseke

lapsutama lapsut|ama TLä Ote San(-eme) Krl(-õmõ), -amma Kam Plv; (sa) labsutat Urv

1. (siludes, surudes) patsutama mõhest `võeti tük'k tainast, lapsutedi õhukesess Ran; kui leevä kõrutust tüt, panet `lapju `pääle, lapsutat lak'ka Kam; leib lapsutõdi lavva pääl lak'ka Ote; Võtat kausist tük'ü tainast -- hõõrutät peie vahel är[?], labsutat lak'ka ja paat pliidiravva pääle_küdsämä Urv

2. (kokku) lööma, plaksutama mia `mõtli, et kes säääl lapsutab [kärbsapiitsaga] Nõo; latse[?] lapsutivõ kässi[?] Krl; kässiga lapsutass vett `vasta Plv

lapu- lapu Phl PJg Kod Hel, lappu Lüg Ris lapi- a. (virmalistest) lapu `rahvale `neitaks `valgust Phl; nõnna pal'jo õleva lapu `rahval `valguss ku sij virmalised Kod; lapusõda sõdi (virmalised vehklevad) Hel Vrd lapi³ b. euf (mütol olendeist) lappu mies ("käib tuulepööriseena siit maalt vilja riisumas") Lüg; Lapu taat (külm) PJg; Midagist kurja asja - - nagu lappu kull ehk mõni muu kuri nõiatud asi Ris

***lapukas** pl Labukad labakinnas – Kuu

lapul lapul Kos VMr Kad Kod Võn(-ol) Kam Ote kutsumata külalisena, kontvõdraks [Jaak] käis ika lapul siis igal pool, oli siis misuke joot `tahtes Kos; mina olin kua emaga pulma lapul VMr; nüüd enam pal'ju lapul ei `käia Kad; kõrvalised poosid ja vanad naesed käesid lapul Kod; lapul käisid enamast mehed Lai; Mina käve lapol, olli lapoline Võn Vrd lapule

lapulane¹ lapula|ne Emm Mar(-po-) HJn Hls, -le|ne Emm Tor, g -se laplane, Lapimaa asukas lapulase magasiv lume pääl Hls || (virmalistest) kui taevas `koitab, siis meitel `ööda et lapulestele näideta `valgust Emm; suured mustad postid `joosvad `koltse `taeva all edesi tagasi üsna virinal, lapolastele näidetada siis `valgost Mar; lapulestele näidatse `valgust Tor

lapulane² lapula|ne HJn Ksi Nõo Kam, lappulai|ne Vai, g -se; pl lapulasõ[?] Urv kontvõdras, kutsumata (peo)külaline lappulaised `käävväd `pulmi `katsomas; ikkuna taga olivad lappulaised, `nuored mehed Vai; lapulased, nuored sulased mehed, juoma imulised; lapulased tulivad enamasti kui pulmalised olid süönd HJn; lapulased, kes `õhtute lähvad `vaatama pulmamajasse Ksi; Vanast serätse vigurimehe ja viinasõbra olleva äste väledä pulma lapulasess minemä Nõo; lapulase käesivä pulman `laulman -- üits laul `olli pruudile, tõne peigmehele; kui ma jo suurembass jõmsiss sai, es tule enämp lapulaisi Kam Vrd lapuline

lapu|laud lokulaud kui tulekahu `olli, siis `löödi lapulava `pihta suure puu nuiaga Muh Vrd lapplaud

lapule *lapule* Jõh/-pp-/ VMr HlJK Trm Kod Lai Võn(-õ) kutsumata külalisena, kontvõõraks [ega] `Muidu lappule `mendud kui tuli nisike tuju, siis `mendi ikke `mitme mehe; kui õlivad `tüträd majas, siis tahivad `õhta `ilja, `kella `nelja ajal [linu] `kolkima akkada -- siis `uadeti `poissisi lappule Jõh; tule lapule `pulme `vaatama VMr; pulma lapulise, nüü `kävevä lapulõ õdagu Võn; lääme lapule Kam; lapule mindäss `kutsmada Ote Vrd lapul

lapulene → lapulane¹

lapuline *lapuli|ne* u, hv Mus Põi Var, K(-le-) I Hel T(-po- Võn, -nõ, -sõ San) V(g -tse Urv Plv Vas), *lappuli|ne* R(labu-), g -se; pl *lapul|isõ*² Krl Rõu Rõp Se, -õsõ² Krl Har; *lapulõ|ni* g -dsõ Krl hrl pl kontvõõras, kutsumata külaline pulmas vm peol siin on `palju enam lappulisi kui `pulmalisi Jõe; Labulised tahid `pruudi ärä varastada; suur `lehker siis `pandi olut -- siis `anneti labuliste Kuu; läks tüli labulistega VNg; Lappulised õlid `pulmides ja [lina] `talgul, ikke `käidi lappulisest Jõh; `üeti va lapuline, `purjus `peaga `muutku läks koa `pulma Põi; lapulesed tulevad mud'u ukse taha `ootama ja õlut `suama Juu; oli siis misuke joot `tahtes, tema ikka käis lapuliseks Kos; `varrudel ega matuksel [nad] ei käi, talgutel ei ole lapulisi HJn; kui lapuline ise `süõma lähäb, siis on koitvõeras JõeK; lapulised tulid pruudi `põlle lappima, kis raha `põlle pani, sie sai `viina Amb; vahest lapulised tegid pahandusi `palju, varastasivad `toitu, `lõhkusivad `asju õues ja Kad; lapulised käisid akende taga `vahtimas, kas pruut on tanutatud juba, siis peigmees viis pudeli `viina `välja lapuliste Trm; ku pulmalised seid `kamrin, lapulised veid padaga liha ärä Kod; käis lapulisest Lai; vanast käis lapuleisi küll Plt; lapulise kutsuti ka `lauda `süümä Nõo; kes esi `sisse läävä, nüü om lapulise, kes `akna `taade jäävä, nüü om esi pulma `vahtja Kam; tuleva lapulise -- toova käteräti või paari `kindid Ote; lapulisele `üeti: laku_perst lapuline, joba lat's lavva takan Urv; olõ es saajaliisi pal'lu, lapuliisi ol'l inämp viijl Rõu; küläst noorõba lät'sivä lapulisiss -- lät'si_ pulma, säääl taádsõva² Plv; lapulise² omava pulman, kes peräkõrd tulõva_perä `kraami lõpõtamma Rõp; `laskõ lapulisõ `tarrõ tulla² Se Vrd laplane², lapulane², lapulpoiss, -rahvas

lapulpoiss lapuline mine lapulisest, [mine] *lapu poisist* Trm -rahvas lapuline mõnen paigan `võeti `vastu lapurahvas, mõnen paigan `kästi ärä miinna Ote

lapus *lapus* külg, pool `kolda lapus (ahju külgsein) Käi Vrd lape¹

laputama¹ *laput|am(m)a* V, -em(e) M San, labutama Kuu

1. lehvitama, vibutama Kui kana labutab saba, siis tuleb naiste rahva viera Kuu; Kana -- laput's küll `kangest `siibe, aga iki putte enne maha; Kul'l `lendäp ninda et `siibu ei laputegi; Temä laput's viijl `käege `järgi, kui me ärä lät'sime Krk; kui ani `siibu laputeve ja ennest mõseve, siss tuleb `vihma Hel

2. kõigutama, kallutama *ala_laputa ruuht*, niimuudu võit `ümbre ka minnä² Har; ta tükke [paati] laputamma Vas

3. (maha) loksutama, üle ääre läigatama *Laputi tulist vett jala pääle, villi² `tulli² üles* Urv; *älä_lapuda maha `piimä; astu sa_ka tasatsõppa, niimuudu räpätellen laputat sa_poolõ `paangi maha; Ei_tohe² vett põrmadulõ laputa²* Har || ani -- laputev `endel vett `sel'gä Krk

4. kihutama *Mihed näid, et asi `lähteb `oite `vaaraliseks, labudid ise `metsä ja shield kuo; `Härjääd on labutand `juosta nii, et hobused pole `müõde `saaned* Kuu

laputama² *laputa|ma, -ta* Trm Kod Lai sukale, sokile või saapale uut laba tegema *laputame sukad ää; varrastega laputati, siarele `pañdi `vardad `sisse, akati laba tegema; kui sokilaba õli ää kulund - - kuduti uus laba, sji õli laputamine* Trm; *mina laputasin sukke, tegin uued labad `õtsa; `lõikad labad `järsku õtsass ärä, siis tuleb laputata* Kod; *sokki laputatasse, tuleb uus laba teha; [saapa] sääre `otsa tehasse uued labad, see on kah laputamine* Lai **Vrd** labutama

laputama³ *laputama* lapulisena pulmas käima *pulma aal laputasid* Kod

lapõ *lapõ* g *lappõ* Har Vas laine *suurõ² lappõ omma² järve pääl; vii lappõ² `ol`li ni_suurõ², et `leie üle `ruuhvõ veere `sisse; mere pääl omma `lainõ², ij pääl lappõ²* Har

lapõlõ *lapõlõ* Röp Se kummuli `vañkri lät`s *lapõlõ* Röp; *Ma iki lapõlõ maah; Tsigä kääñd rohe lapõlõ* Se

lapõrdõlõma *lapõrdõlõma* tuikuma *vašk vai vars, timä jovva_i: viil jala pääle tulda², kipõrdõlõss ni lapõrdõlõss* Lut **Vrd** laperdama

lara *lara* spor R S L, JMd Koe Trm Lai KJn Hls Krk Ran Puh Rõn Plv

1. s, a **a.** *loba, lora, plära oh seda lara küll* Hlj; *no sie on taas lara juttu, midägi ei ole väärt* Vai; *tühi lara keik* Rei; *ajab `tühja lara suust `väl`la Mär; Täma lara ei joua keegi ää kuulata* Han; *aab lara suust `väl`la Hää; kisse jõuab seda lara kuulata* JMd; *sinu lara vai `asja* Trm; *ta lara on, iast `oskab `riakida; põle sel loral `otsa ega jäärt; laseme lara `käia* Lai; *aab igavest lara* Hls; *istub ja `latrab, sina mugu `kulle temä lara* Ran; *mis tah larra tjiit* Plv **b.** *lobiseja, tühja jutu ajaja lara larab `palju* VNg; *va lara tä ikke oo, ei tia mis suust `väl`la aab* Aud; *lara eided ulgakeisi koos* Lai; *ah sji om üits lara inimen, aap loba juttu* Krk || *vähese aruga va lara on teene* KJn

Vrd lära, plara

2. (millestki väga rohkest) *Kõik see tänav oli laras `põhku täis, lara läks ikka edasi suure tee `peale* Põi; *sji olli [vihma]uug - - `rästse olli joosnu nõndagu lara* Krk **Vrd** laram

larak → *larakas*¹

laraka → *larakas*²

lara|kai *larakai* tühja jutu ajaja – Tor Saa **Vrd** ladrakai, laraleenu

larakalle *lohakil kaik `asjad one larakalle, `laili ja segameste* VNg || *jalad larakalle `istu, `justku rie `aisad `permandal* VNg

lara|kapetis *larakape|tis, -ts* lobiseja – Tõs **Vrd** lorakapukas, lori|kapetas, -kapukas

larakas¹ *lara|kas* g *-ka* Lüg Jõh IisR Sa(g *-ga* Khk) L spor K, Trm Hel Puh Krl Plv; *lara|gas* Phl, *laara|gas* Khk, g *-ga*; *lara|k* Hel, g *-ka* IisR, *-ga* Saa, *-ku (-gu)* VNg/n *laraka/* Plt Hls Krk T Har

1. suur lai (maa)tükk, lahmakas; suur hulk *`Miestel õli Õjamu all igavene suur `einämma larakas* Lüg; *sai laraga maad käde, mis tal nüüd viga elada* Khk; *Liivastes männikutes ta (pohl) kasub oort suurde larakate `viiti; Kus olid ikka suured kivi larakad, neljast viiest kivist pane toa parand `alla* Põi; *suur maa laragas küll, midagid pole `saada_ñd* Phl; *ta `õstis suure laraga `metsä* Mär; *Sõnna annab minna, sõnna oo ea larakas maad* Han; *suur larakas veel künda* Aud; *poig jõi selle laraga maad ühe `aastaga maha* Saa; *suured laiad kasetohu larakad* HMD; [soos] *`añti üks `turba larakas kätte, sealt akkasid `võtma* Rak; *tegid iad larakad einamaad* Trm; *suured põllu larakud* Plt; *labrukas on lai larakas* SJn; *`suuri ahvenid ja latikid nagu larakid olli* Hls; *ää larak `mõtsa maha*

võet Krk; mes tä tolle maa larakuga `mõtlep `pääle nakata Ran; Visas suure laraku ainu lehmäle ette, arvas et tollest larakust ei saa viil Nõo; `täämbä olõt üte laraku maad ärä käünü? Har

2. lasu, pläarakas, latakas `keske akend sur linnu sita larakas Khk; Sülje tati larakid oli kõik kohad täis Põi; [kana] setob õhõ suure laraka Mar; suured rava larakad, pole seal ristikibisid ega kedagi Mih; sa panid kohe nihukese laraka `sül'ge `sõnna põrandale Juu; kus vere larak mahan olli Hls || fig (inimesest) kuradi larakas `maoli maas, tüöd ei `viitsi tehä Lüg; [ta] pikali `maoli maas nagu larakas PJg Vrd larikas

3. (mõjus) hoop, löök saad ühü laraka `vastu `vahtimist Mär; `andis ea laraka möda `kõrvu Plt; mia `andis tal üte laraku Hls; pañd kepiga laraku ärä `küiru pidi Ran; suure laraka sai ku ta maha sattab Puh; ma añni talle üte laraku, nii et ta `tuuse Võn

Vrd larakas, plarakas, pläarakas

4. simman, külapidu Luusikal larakad, sial paelu `poissa kuos Sim; Noored `tahtsivad ju vahel larakal vai subrikus käia Trm; tulge täna meie larakale, meil on täna larakas Äks Vrd parlarakas

larakas² lara|kas g -ka Hää; n, g laraka VNg lobiseja, latraja vana larakas, ta ei pane tähele mis ta räägib Hää

laraki laraki LNg Saa lartsuga, lartsti Tõmmasin talle laraki `vastu `vahtimist Saa Vrd plaraki

laraksil pikali (vedelemas) laraksil maas PJg Vrd laraskile

lara|leenu lara leenu lobiseja – Mih Vrd larakai -lõug lara|lõug lobiseja, tühja jutu ajaja – Hää Plt Vrd lära-, plara-, plära|lõug

laram laram suur kogus, laar `tehti üks laram õlut, nüüd mehed saavad `laõpida Han Vrd lara

larama larama VNg spor eP, M/-me/ TLä, (ma) larra Plv

1. lobiseja, latrama vanad `naised laravatta `palju VNg; [kala]vastalised lehvad `randa, `ootavad kui meremehed tulad, küll naad siis laravad seel Khk; larab aga `peale Muh; naised laravad Rei; larab peale poole `pääva külas, ei nää tulema akata Mär; mis te larate ilmast `ilma JMd; küll laras ja kisas, ei tiä mes tämäl viga pidi õlema Kod; laras siin mitu `tuñdi, muutku jahvatas `enne Plt; temä muud ei tñ ku larab Hls; larab niisa-ma, viidäb `aiga Ran; Mes sä larad, ku `ša midägi ei tiia Nõo || fig Perse larab taga nagu väkram Trv; mis sa iket, lase `lauu ku larap (nii mis mürin) Krk; [vokid] larasiva väegä kõvaste kui kedrässivä Ran Vrd larrama, lärama, plarama

2. (millestki väga rohkest) Puu lusikideg `kaugelt õngitsive, laud [kõrti] täüs ku larab; [hame nii märg et] puserte vett ku larab `vällä; [linavabrik] `põlli, nõnda suur tuli ku laras Hls

larand¹ larand g -i Nõo Kam Rõn; larañd Pil Hls/-t/ Võn lobiseja, tühja jutu ajaja see om larañt ken lariseb, `tühja juttu aab Hls; Larand ei mäletä esi kah, kost ta om jutu kuulu Nõo; vana larand laristap kõkin paegun Rõn || `enda ärä joonu nigu larañd Võn Vrd larask, larrat, lorand

larand² larand g -i viljaveovanker – Hls

*larandama (ta) larandap lärmitsema om üits vana larand, juup ja larandap, tu mõne mijs vai asi Kam

larants *lara|ñts* g -ntsi magamisraam, lavats *larantsi* pääl `maeti, vanast `säangi es oleki Hls

laras *Kõik see tänav oli laras* `põhku täis, *lara läks ikka edasi suure tee* `peale Pöi

larask(i) *larask* (-s-) g -i Kod Lai KJn M Kam Ote Kan Plv; n, g *laraski* Tor Pil

1. lobiseja, tühja jutu ajaja *laraski löugetab ja naerab peale* Tor; *igävene larask* [õeldi]; *larašk one sõemosõna* Kod; *kes larises, pal'lu* `riakis, *se da* `õöldi *larašk*; *ah mis seda laraskid* `riakida Lai; *larašk, kes pal'lu* `lärmäs Hel; *igävene larask našterahvass, käip iks* `tühje jutte *aaman* Kam; *ta sääne larašk, hauss uma* `kõnnõga Plv **Vrd** *larand*¹, *larrat*, *lorask*

2. pillaja, raiskaja, laristaja *on laraski, laristab läbi kõik korruga* Pil; *larašk larasteb oma raha ärä* Hls; *vana igäven larašk, larastess talu ärä* Krk; *larask üteldas joodikut ja toda ta om kah* Ote **Vrd** *larats*¹

laraskil, -e *laraskil, -e* selili, pikali *Ma* `viska *natuse laraskile* Jäm **Vrd** *laraksil*

larastama *larastama* Pöi Tor, -em(e) Hls Krk

1. laristama, raiskama *larašk larasteb oma raha ärä, jääb* `puhtas ja *pal'las* Hls; *sij om* `seante *larasteje* `pernain - - *larastess talu ärä; sedäsi* `kennigi *ei laraste ku me rahvass* Krk

2. lagastama *Mis töö see on, inimesed larastavad tüki ää, [vilja]* `rohkem *laial kut koos* Pöi; *larastas kõik ässad ühe päävaga ää* Tor

laratama *laratama* Äks Nõo Rõn matsatama [kui] *kuavad välgud löövad, lööb nagu laratab, paneb* `rišti `rästi Äks; *laits satte - - lennäss nigu laratap, nõna* `vasta *maad* Nõo; *and* `mulle `vasta `olga *ku laratass* Rõn **Vrd** *lartsatama*

larats¹ *larats* g -i laristaja – Jõe **Vrd** *larask*

larats² *larats* g -i Sa Muh = laratsipäev *larats on ennem, siis tuleb rugi* `maarja Ans; *larats tuleb ee tuleva pühabe, siis peab seeme* `valmis *olema* Khk; *pühabä oli ika larats, se pani ikka külma inimesed* Mus || fig (tulekahjust) *sääl oli larats* `lahti Jäm

laratsipäev *lauritsapäev, 10. august – Sa laratsi pääva es* `näita `oue *tuld, peab tulekahju* `sündima *kut laratsi tuli* `oue *paistab* Ans; *massak mees on* `mihkli *päini, parm latakas laratse päini; suine püi aeg see on laratsibe* `aega Khk; *Laratsibe aegu oli ikka rugiküli aeg* Kaa; *laratsi pääval* `olla *laurits ää põletud* VII

laravann *laravañn* simman, külapidu – Hlj

larba *larba* lobiseja *aah tjuu* va *larba inimene, lartas pal'lu* Hel **Vrd** *larba, läriba*

larbak(as) *larba|k* g -ku Ran; *larba|kas* g -ka Pöi Kad suur tükk, *lahmakas Laeva purjud olid igavesed suured larbakad, paksust tihest riidest* Pöi; *sie larbakas meres oli veri roheline* Kad || suur ülerõivas – Ran **Vrd** *larbukas, lärbäk*

larbats *larbat's* lobiseja *Vana Ann on igävene larbat's* Vas **Vrd** *lorbats*

larbe¹ *larbe* IisR/`l-, g `larpe Kad Krk *vedel toit, lurr; lake* `võtsin *se da supi larbet leivale* `piaie; `añtsin *kuertele vähä larbet ette, muidu aiva jalus* Kad; *lastel* `anti *larbet süvvä* Krk || (peale)rüübe – IisR **Vrd** *larp*¹, *läarbe*

larbe² *Larbe* harv hein – Kuu

larbu *Larbu* heinaveokorv – Ote

larbukas *larbukas* (suurest rõivast) *See on jo nii lai sool selges nagu igävene larbukas* Käi **Vrd** *laabruk, larbakas*

larbutama *larbutama* käega peksma *memm võt'te anna* (hänna) üless ja *larbut'* `perse kuumass Võn **Vrd** larpima

larda *larda* lobiseja – Nõo **Vrd** larba, larga

lardsahuss → lartsavus

larga *larga* = larda *ta vana igävene larga, pett`pääle Röp Vrd* lorga

largass rebadel *Emäd`taplid`lastega: mes sa oled taa lodinaga`riides, sugad`margass,`püksüid`largass Kuu*

largatama *largatama* Kam, -mma Kan Röp lobisema, plärama *mehe ja naese, kõik largatase; largatap`tühje jutte; jo küll largatedu* Kam; *ta largatamise pääl jo kasuno?* Röp **Vrd** lorgutama

largin *largin* g -a Kuu Hlj logard, purjutaja *Toistest`poistest said igä mihed, üks läks`larginaks; Sidä`largin mei oma`paadi`seura ei oda; Oli üks`largin,`hantalad`seljäs Kuu*

larhv *larhv* (-r-) g *larhvi* Pha Emm Käi Han Khn Jür TaPõ(g *larhvi* Trm Lai) Pst Nõo Har, *larfi* Plv, *larhvi* RId; *laif* g *laifi* Krl; *larp* g *larbi* PJg pej nägu *Tahi`anda`vasta`larhvi* Lüg; *Larhv on must* Jõh; *Oli oma larhvi täis vetnd* (purjus) Emm; *Sõhust larhve on vehe kut sool* Käi; *Lei teise larhvi segämini* Khn; *Su larhv on täna päris pesemata* Jür; *anna kuradille mööda`larhvi* Trm; *sai möda`larhvi mõne plartsaka* Ksi; *Kae et sa oma larhvi siia enämb ei näitä* Nõo; *taalõ`kõlbass`larhvi`müüdü anda?* Har || *mask mardi sandid kõivad, suured paberist näod,`õetasse larbid* PJg; *minti`sañtma, suure papist larhvi olli ette tettu* Nõo; *ku märdisañdiss mindäss, siss pandass laif suu ette* Krl

lari *lari* Jõh Juu Krk(p`*larri*) loba(jutt), lora; *kära nihuk lari`lahti selle viina pudeli juures* Juu; *seast lari aave ette; mis sa lariset, mis sa aat`larri* Krk || *lari täis* (purjus) Jõh **Vrd** plari

-lari Ls liri-lari

larikas *lari|kas* g -ka Lüg Jõh (lohmakast esemest või suurest, priskest olendist) *Kuhi sai lai ku larikas; Täma on paks ku larikas* Lüg || *sõim vana larikas ikke õletki* Lüg **Vrd** larakas¹

lari|lõug *lari|lõug* lobiseja – PJg **Vrd** larimokk, läri|lõug

larima *larima* R(-maie Lüg) Vig Kad Iis

1. ahnelt jooma või (vedelat toitu) sööma *Küll sa sidä`piimä void larida; Laris mau täüs ja kadus kodunt* Kuu; *mis sa larid sest viest nii`palju* Hlj; *lari`viina kovaste* VNg; *kui pali te ikka larite,`viimast`lähte`lõhki* Lüg; *Larib`vasta üäd, siis`jällä`vuade ujub* Jõh; *Küll nied mehed`võivad seda õlut larida* IisR; *midä senest`piimäst`ninda larid* Vai; *selle`aaga laris kõik selle kõrdi oma`nahka; siga laris süema kõik kerness* Kad; *lari kõht täis* Iis **Vrd** plarima

2. lobisema *Ole vait, mis sa larid; larib elma`tühjä, egä sedä põle`tarbis mete* Vig

lari|mokk = lari|lõug *larimokk om ehen, ega siss kirjute ei saa* Krk

larin *larin* Ran, g -a IisR spor eP, Trv Nõo, -e Hls Krk; *larrin* Krk Hel Urv(-r-), g *larin|a* Puh(-rr-) Nõo Ote Har, -õ Krl(-r-), *larrine* San (madalast põrisevast või lõrisevast helist või häälest) *see o paljas larin, kui tä räägib laristades* Khk; *teeb oma plekkidega suurt larinad* Mär; *kui perse lariseb, siis [on] larin taga* Tõs; *lina laper oo suure larinaga* Tor; *see kis paelu reägib, sel on ea suur larin alati* Juu; *ea larin tesel* VJg; *sinu larinad on*

`kuulda igal puol Iis; `irmus larin ja jörin tuli, kuus õhu`laeva tulid `Tartu puult Kod; `norskap ku larin Trv; tuli palab ku larin; ka sia kuulid sedä rataste larint; koer tuleb pääle ku üits larin Hls; vihm juusk ku larrin; sia sõive ku larrin Krk; läits nigu pasa larin [vankriga] Ran; peni `tulli mulle nigu üits larin `säl`gä Nõo || (peost) Millal teil see suur larin siis on Pöi Vrd lorin², lärin, plarin

larina larina Vig Aud larinal ülalt tuleb vihm larina `kaela Aud

larinal larinal IisR Khk Kaa Pöi Tor Hää Rap Koe VJg Plt Nõo adv < larin `Larpis larinal lurinal suppi IisR; Männi laudest keha äi taha soolvett pidada, larinal äi joose, aga ikka `imbub läbi Pöi; koerad joosevad larinal kallal Hää; [tüdruk] magand larinal Rap; vokk käib larinal Koe; riistad kukusid larinal maha VJg; loeb larinal Plt; Larinal nuuskap nõna Nõo Vrd plarinal

larinik larini|k g -ku "äkiline larin" üks `vankri larinik tuleb Kod

larisama larisama Trv Rõn Har larisema larisap nõnast; ok`k larisap Trv; Pini_laristasõ[?] Har

larisema larisema Jõe RId(-mma Lüg Jõh) Khk Pöi Muh spor ePmann M(-e), TLä Rõn; larisõmm|a Plv, -õ Krl larinal häälitsema a. latrama nagu `putru `veski, `ühte `puhku lariseb Lüg; `Armastab küla `müoda juttu lariseda, küll maast küll `ilmast IisR; ta lariseb palju, siis tal oo `tühja juttu koa seal seas Muh; jutt tuleb kui lariseb Mär; lariseb aga `piale, ei sua enese suud `pietud Hag; vanad naised larisesid, aeasid nisukest `tühja juttu Sim; se ia jutu eit tuleb ja lariseb pool `pääva Lai; mis sa larisõt Plv b. lõrisema koer lariseb KJn; peni tul`l pääle ku larisi `õkva Krl c. ladisema `vihma satta `ninda_t lariso igä `kohta Vai; [veenõu] üsna lariseb joosta Muh; eila sadas siin kõva oog, trepi pial `jooksis [vesi] nigu larises kohe Lai d. kolisema; põrisema `Akna loasid larisesid ees Pöi; läksid põrandale mis larisesid Mär; kui kedratse, siis ok`k lariseb Tõs; Lekist katus oo ia, aga vihmaga ja to`rmiga lariseb Tor; vanger sõit` nagu larisi Kod; `värten lariseb KJn e. norskama vms lariseb ehk `korskab Jõh; magaja noorsub, nina lariseb Khk; persse lariseb PJg; perse lariseb taga Trm; magab ku lariseb Kod; mõni käriseb ja lariseb, tol om rinna `kinni Ran; makat suu ammuli, siss mugu larised `enne Nõo

Vrd larisama, lärisema, plarisema

laristama larist|ama R Khk Mus Muh Emm Phl L spor K, Iis Kod/-ss-/ Trv Pst TLä Ote Kan, -amma Plv, -em(e) Hls Krk San, -õmmõ Krl Har; ipf (me) laristime Röp

1. a. kolistama, pläristama kui sa massina `ühte paned, küll nad siis laristavad piima läbi ka Phl; mis sa seda okki laristad Kse; puri laristab pial joosuga, ku [veski]tiivad pailu keerud oo Var; Kas sa tasem ei saa lauda katta, laristad nõodega et irmus kohe Tor; laristab [riide] masinaga kokku Plt; mis sa laristat selle okiga Trv; oia kesspaiga tija, las ta läbi lariste Krk; käi `ümbre laristadõn Ote b. norskama vms mede Ann laristas ühe päeva mis ime ninaga Hää; mis sa sest `perssest laristad, kere tühi `jälle Juu; norsas kõvass, larissab magada Kod c. ladistama; vedelikku maha ajama larista `vihma maha Vai; mis sa säääl laristad piimaga Mus; küll laristab täna `vihma maha Mär; tõene larissab vede siden Kod; kik`k ilm täis laristet; laristess ma_ilm vett täis; küll om siin lastel ää lariste, jõe veeren lahe vii sehen Krk; laristab `vihma, laristamine om vist viil suuremb sadu kui ladistamine Ran d. fig lobisema lodrab ning laristab nii pailu Khk; mis sa nii pal`lu laristad mööda küla Mär; mis sa sii laristad nagu pudru pada Vig; eks elu aeg jõua laristada küll

Kir; ei tia enam kedagi `rääkida, kõik ma laristasin ää Pil; üteldäss, et kes `väega pal'lu laristap, tol om pal'lu `võltsi ka sehen Nõo e. urisema, lõrisema nakassime `suškma tooliga ehk pengiga, siss [peni] lahk `jalgu ja larist Ran

2. priiskama, raiskama, pillama; pummeldama, prassima *Kaik oma kuu `tienistuse larist`linnas maha Kuu; sie larista `viina kere ja `laske raha läbi VNg; `Viimase `kopka laristas `sõprudega `nahka Jõh; seal laristati nõnna lakkuda et Muh; Laristas oma raha keik ära Emm; Mõnel eluaeg peenike püus, laristab kohe läbi Han; vanames oo `aige, pojad laristavad `ringi, ei tea kes säl tööd teeb Aud; laristas varanduse ää, nüüd isi `näl'gäs Juu; mehed on oma `riided sel'last ära laristand JMd; laristas oma vara läbi ja siis pani `ambad `varnasse Kad; laristab müeda `kõrtsisi VJg; Laristaja, si kopikul öömaja ei anna Pst; tõene inimene om `oidja, tõene om laristaja Ran; ää om laristada küll, aga `otsa saab, ei ole `endäl midägi `süüvvä Nõo; larišt uma elo kraami kõik' är[?], nüüd om kõgõst ilma Kan; ta joosõ ja laristass Plv Vrd lagistama³*

Vrd laritama, loristama, lāristama, plaristama

laristi laristi Muh HljK

1. raiskaja – HljK

2. lobiseja, tühja jutu ajaja *kis seda `viisi palju `latrab, see oo laristi* Muh

laritama laritama Lüg Jõh Urv

1. jooma, pummeldama *`purjetab ja laritab `ühte `puhku* Lüg

2. latrama, lobisema *sääne vana laja `suuga inemine -- ütte `puhku laritass; är_laritagu_tan ni_pal'lu, mine_minemä parõmb* Urv

Vrd laristama

lari|vari lobiseja *lari vari `rääki `tühja VNg*

larka n, g *larka* Emm HJn VJg Krk, *lar'ka* Trm Kod Lai(n *lar'k*) KJn; *`larka* Kuu Jõh IisR Vai(g *`larga*) Muh Tõs, *lar'ka* Äks Ksi Ote

1. **a.** vedelvorst, päevavaras, joodik *`Oiget kari `toisel `kasvajes pääl ei `pietud, nüüd -- peris `larka `valmis Kuu; `larka on ka nisike loderik inimene Jõh; mäne vana `larka siit iest Vai; va lar'ka ikki on KJn Vrd lartska, lor'ka* **b.** lobiseja, lobamokk *temä ei oole muud ku üt's larka, tõist seast lar'kat ei oole* Krk

2. läbiaetud piim, lõss piim *va laga ja `larka Tõs; sedä lar'kada sae, vai sij enäm piim one* Kod; *kaški ei süüj `lar'kad Äks; kui ihnukas peremees oli, `laškis `sooja lar'ka `piima `anda; nigu meierist `toodi, kallati soe lar'k `kaussi, `pañdi sool `sisse ja `kartulde `juure* Lai || (kidurast loomast) – VJg

larkama *lar'ka|ma* Har, *-mma* Võn, *-me* Krk, *-mõ* San lobisema, keelt peksma *mis juttu kuul, `larkass äräde* Krk; *larkass pääle `asja ijn, tõist takan* Võn; *mis te `larkat nii pal'lu* San **Vrd** lorkama

larka|magu söömar, õgard *lar'ka magu, kie `kange `süömä on, kie `lõikab `sisse `ühte `puhku* Lüg

larkima *larkima* taarudes käima, lonkima *Oi mes`muodi sie `käuēs `larki* Kuu **Vrd** lorkima

larlat *larlatti* lõõma lõbutsema, pidutsema *Poisid ja tüdrikud olid öö läbi larlatti lõõn; Juhañ oli suur larlati `lõõja, `pistis oma pitsid, `laulis ilusti, lõi `tantsi ja armastas larlati*

`löömest; Töö vahe`aegas võib ka kisada ja `nal'la tiha, need oo `pišsed larlati `löömesed Han

larm¹ *larm* g *larmi* Kaa Rei Lälö Tor Hää Ann Ksi, `larmi Kuu Jõh Vai(n `larmi); *larm* g *larmi* Kaa Muh Mar Mär Kse Hag Juu Amb Koe I eL, g *larmi* Trm Kod V lärm, kära, kisa mõned juo kas `kaklevad ja `tievad `larmi Jõh; Kus kari naisi koos oo, sääl oo ka seikest larmi ning kisa, et tõstab kas katuse peelt Kaa; üks suur *larm* `vällas Mar; ma `kuulsi sääl `olli ma ilma suur *larm*, sõnast aru ei saanu Hää; lapsed ise `keškis aavad na niisukest `larmi, mis põle kedagid Hag; ei sial old `larmi ega `taplemest Ann; `larmi ja kärä kõik kõhad täis, üks ei anna õma `õiguss ja tõene Kod; kui ta saab ära munend, siis on nii suur *larm*, kõigil on `kuulda, et kana tuli munelt Lai; `ärmonikul om jo suur *larm*; pulma *larm* om jo suur, kõik om purjun ja tansitass Puh; kellele su `larmi vaja om; võt't pudeli õlut ja lei `laulu, nakass `larmi `lүүmä Nõo; na leiva `larmi raha peräst Krl; lennuk tulõ suurõ *larm*iga Har; laadu pääl um suur `larm Rõu; ku mõni kobistass, om *larm* vallalõ Röp || fig tühi-, kuulujutt tekko `larmi - - `rääki midä ei ole `oige Vai; aab `tühja `larmi Hls; sel ei ole sõnal `sõlme ega jutul jakku, sii om ilma *larm* Krk; no määness tu *larm* et `tüt'rigul lat's Krl **Vrd** lärm¹

larm² *larm* g *larmi* TLä Ote kulunud ese, näru vana `saapa larmid, ei saa enämp parandada kah; nu vana larmi, noist ei saa enämb midägi tetä; sääl sainveeren vedeleb üüts riij *larm*, kas temäga enämb `saabegi `sõita; tu vanger om kah joba üüts vana *larm*; vana maea *larm*, ei piä enämb lämmit Ran; mul om vana teki *larm* läve all, om ää `jalgu `pühki; ta i ole jo midägi asi, vana *larm* tekikene Nõo; üüts vana kõrdsi *larm* siin `ol'i ja mõni vana put'kakõnõ Ote **Vrd** lärm²

larm³ *larm* g *larmi* hum leivasupp Ega mihe kere äi kannada larmi söömest välja, akab - - larmi tegema Emm

larmak *larma|k* g *-ku* San Urv riiakas, tülinorija *larmak*, kes om purjun ja `larmass tarrõ piten San; kes `larmass tõistega ja tülütsess, tuu om *larmak* Urv

larmakas *larma|kas* KJn, *-kass* g *-ku* Ote jutukas, lobiseja [naine on] *Natuke larmakas*, `pahmab ühest teisest KJn; tõne om päält nätä *larmakass*, ta `endä takan ei pia midägi; ega *larmakul* viha ei ole, sala inemine pedä viha Ote

larmama `larma|ma Hlj Vai Kaa Rei spor L, Hag Juu Amb JMd Koe Trm(-f-) MMg Plt Trv TLä Rõu Plv Vas, *-mma* Har Röp, *-me* Hls San, *-mõ* San Krl; da-inf `larma Vai, *larma|ta* Mar Kse Tor Hää Hag JMd Koe TLä Urv, *-te* Hls San, *-da*? Har Vid, *-dõ* Krl; ipf (ta) *larmass* Se lärmama, kätatsema mis sa `larmad Hlj; lapsed `larmavad nii samati koa, karivad ja `lõugavad `peale Mar; `larmab nagu ull Kse; ah niij monopuuli (viinapoe) ukse iijis `larmavad Hää; Pidas ennast üleval nagu alati ristiinime ikkegi, *larmas* ja lõmpsis MMg; kas siul vaja `olli *larmate* Hls; krähväk inimene `olli - - ta *larmass* ja sõemass miu; latse `larmava, ei lase mul magada Nõo; meil om alasi `taaga *larm*, timäga ei saa ellä?, timä taht tülütä ega tuin ja *larmada*? Har; siss `talgolise? `mutku järveh ojodi üt'stõist ja `larmási? Vas; Miis nakašs `larmama ja hobõst tagase `nõudma Röp || kuulujutte levitama; loba ajama kis sedasi `larmab pahasi juttusi, siis `üeldakse et on na lõuapuulik; `larmab aga niisukest lõru, mis põle midagid veart Hag; `larmab, teeb pal'lu `tühje jutte Plt **Vrd** larmima, lärmama, plarmama

larmats `larmat's lobiseja `larmat's om laja `suugõ Krl

larmima `larmima Kuu Lüg Iis, (ta) *larmib* Muh spor LÄ(`larmma Vig) Ris Kei HljK; da-inf *larmida*?, (ma) `lar`mi Se;imps *lar`mitass* Plv lärmama, käratsema; sõimama *kui akkab`riidu tegema või`larmima, siis saab`üella et mis sa märatsed* Lüg; `sõomade`joomade peal *larmitse nõnna et* Muh; *akkame jälle`larmima ehk kisama* Mar; *mis sa larmid, na`tühjä juttu aead* Vig; *lapsed`irmsasti larmivad ehk kil`juvad* HljK; *muud kui larmib teist Iis; säääl eloh um üttelekku lar`m, säääl lar`mitass alati* Plv; *ma`lar`mi timäga*? Se **Vrd** larmama, lärmima

larmistõmmõ *lar`mistõmmõ*, (ma) *lar`mistõ* lärmitsema, tülitsema *mihe*? *lar`mistõsõ raha peräst* Krl

***larmitama** (ta) *larmistab* lärmitsema *obused`ootavad põllal, mees`kulai-tab ja larmitab* Krj

larmitsama *larmitsama* Kod(-r-) Trv Vas = larmitsema *lapsed lar`mitsavad ku kvaliss tulevad, kisendäväd, üks lükkäb üst, tõene tõiss; nõnnagu jõlk - - larmitsab* Kod; *mis sa iki larmitsat* Trv

larmitsema *larmitse*|*ema* Rei Mar Mär Kse Mih Häa Hag Juu(-r-/ Amb Koe I(-r- Trm) Plt TLä, -*eme* Hls Krk San, -*õmõ* San Krl, -*õmma* VId(-r- Räp); `larmitsema spor R(-mma Vai) lärmama, lärmitsema *näväd`larmitsevad säääl, kõva`äälega`räägivad* Jõh; *ärge larmitsege, olge vakka* Mär; *larmitseb edasi, ei pia enese suud`kiinni* Hag; *joodikud larmitsevad, naesed larmitsevad kua* Koe; *larmitsevad kui venelased* Trm; *vai one vaja larmitseta* Kod; *pal`lu`larmab, teeb`tühje jutte - - larmitseja naine* Plt; *ku ulganti kogusen om inimese, siss larmitseve* Krk; *temä alt`tulli ja peni larmitsiva katel puul* Puh; *temä laagerd ja larmitse niida et, külä elisi käen* Nõo; *kõrtsin ta larmitseess üttele lukku* San; *vana pühhüüss, vana tikõ, missä`kiasat, missä lar`mitsõt* Räp **Vrd** larmitsema

larp¹ *larp* (-r-) g *larbi* spor S, Lälõ Tõs HljK VJg Hel

1. möll, mürgel **a.** *tants, trall täna oli seal`larpi, suur suma; tañts ja müra, on seal ju larp`lahti* Mus; *Kus peres täna õhta larp on* Kaa; *nii`kange larp`lahti* Põi; *küll seal`larpi`olli, tantsiti palju ja ralliti ja* Muh; *Tantsi`õhtal oli`neuke larp et oia alt* Han; *lapsed tulid suure larbiga,`larpi oli tuba täis* Tõs **b.** *lõõming, kaklus Varsti läks igavene larp lahti* Emm; *Larp lahti* (laadal läks riiuks) Vig || (peksust) *larpi`saama;`võt`sin ka ea tamika, et annan`larpi kui tulevad* HljK

2. *loba, lora küll oli laadalistel seda`larpi üksteesele`rääkida* Tõs

3. *vedel (lahja) toit kohvi pole asi midagi, paljas larp* Mus; *mis pagana`larpi nad söid* Krj **Vrd** larbe¹

larp² → larhv

larpama *larpama* suurte sammudega astuma *Larpas ülä maa,`mõõtas samudega`pualest,`sinne lei tikku`püsti - - siis ajas vau`keskelt läbi* Jõh **Vrd** harpama, larpima

larpima *larpima*, (ma) *larbi(n)* S L K, *larbin* R; *larpima* Han Saa Jür JõeK JMd Lai; *larp|ma* Mih Tõs Khn Saa Kod Vil Trv T V, -*me* M San, (ma) *larbi(n)* (-r-)

1. *vedelat toitu (ahnelt ja) häälekalt sööma; (ahnelt) jooma küll`larpis`meie liend* VNg; *nüüd`larpisin`oige`vatsa täis* Vai; *larbib suppi* Khk; *larpis kere täis ja läks asemele* Mus; *üks kõik mis ta omale`sisse larbib* Krj; *larbib kui siga* Phl; *küll ta larbib, justkui põleks`toitu näind* Mär; *tehti üks laram õlut, nüüd mehed saavad`larpida* Han; *siga sõõb`larpides* Aud; *tule tuppä`kõrti`larpima* Juu; *tule larbi`enne kere täis kui einamale lähäd*

JõeK; tugevad mehed larbivad pailu `sisse JMd; tule larbi oma nahk täis ja käi `karja (koerale) Sim; ära larbi nii pal'lu [teevett], `öösse kused `alla Lai; kasta leevatükk soola `sisse, larbi vett `piale Plt; Kass oli liuast kuurt `larpin Trv; Mis sa sellest `pal'lest supileemest larbit, võta iki liha ja `leibä kah `kõrva Krk; aput `piimä `larpse `pääle, nüid kõtt om täis nigu `pautin Nõo; larbip `süümist `luitsaga Kam; annab seda `lörpi nii `larpi, et sinitse juti mao pääl Ote; küll' tä viil `larpse `kõrti Kan; `larpsõt nii et magu `lahkõss Urv; na muku larbõ? ja lakõ? tujud `viina `sisse Rõu; larp uma iho täüs Vas; Kõtt sai pal'lo täüs larbituuss Räp Vrd lorpima, lörpima

2. hoogsalt sammuma; sumpama `larbib `ninda et `kannad `käiväd `kukla taha Jõh; sie `oige `larpis `kärrest `mennä Vai; ma `larpisi eige ulga maad läbi Emm; See oli igavene `larpimene `jalgsi siit pidule Han; nemäd on `irmsa maa maha `larpinu; larbib `müüdü `paska Saa; obune `larpis pika `sammudega kojupole Kad; kas läbi lume või pori, ikke `larpis läbi Lai; Terve päev sai pori sehen larbit Trv; Kos sa onte larbid serätse irmsa ilmaga, lumi om sul kõtuni Nõo; [ma] `larpse `müüdü `mõtsa ilmatune aig Kam Vrd larpama

Vrd lartsima

3. peksma, lööma `õles mina su ema, küll ma õles su `larpind Jõh; ma toda kuradid `larpse Saa; aga ma `larpisin teisele müeda `siari Kad; oli suand teiste poiste käest `larpida Ksi; tõmmass anna (särgisaba) üle pää ja larp `perse kuumass Puh; nii `pal'lu kihulaisi `õlli et, mia - - `võt'si lepä ossa kätte, tollega `larpse; Sa larbid last nigu vana kaskat Nõo; ma su ku'avaimu naha larbi Kan || (niitmisest) Moned `kaste `korred on viel `püstü, ka nie `tahtub maha `larpida Kuu; niidad `praegu - - larbi edasi Plt Vrd larbutama

4. a. trallima, hullama, karglema ulk inimesi koos ja `larpis seal Kse; [poiss] `Larpis `tantsi et pia kõis `rinki; Kui küll oli larbitud, siis `mindi koju Han; lähme pidule `larpima Var; poesid `larpivad küla kada, trallivad ja tansivad; `larpisid pühade aal Tõs b. taga rääkima, laitma `larpis teise nii maha et; kül ta aga oli mind `larpind tagaselja; käib müeda küla `teisi `larpimas Kad || lora ajama mes sa larbid, see põle jutt [ega] kedagi Tõs

larpimisi larpides, lobinal keedetud `tuhlid sõnjeti siis `sõnna sita `sisse puruks - - ning siga söi nõnda `larpimisi Khk

larr larr g larra Nõo Rõn larin, lora ega selle ilma `aigu ei `võigina midägi kõnelda, siss lähäp ku larr lak'ka Nõo; täl om toda larra pal'lu, `larrap ilmast `ilma Rõn

larrama `larra|ma Kaa, -mõ Krl, da-inf larrata Puh Nõo Rõn

1. lobisema, latrama Kaua me ikka sii larrame, akkame ette koju minema Kaa; temal juttu küll, `larrab üteviisi Puh || norskama – Krl Vrd larama, plarrama

2. ringi hulkuma, kolama Noorest peest sai jõulute aegu teeb kust ilmaotsast läbi larratud, ühest pere uksest välja, teisest jälle sisse Kaa

larrat larra|t' g -ti lobiseja, latraja – Krk Vrd larand¹, larask

larri `larri minema VJg Krk kidunema, kanguma `larri läind luomad on larkad VJg; tallekse `larri lännu Krk

larskama `larskama, larsata Ran Puh Rõn norskama `larskap nigu saena värisevä Puh; `larskap nii kõvastõ, `õkva aap une pääl üless Rõn

larssi `larssi laskma korskama obese nakanu `larssi `laskme [karu nähes]; obene ei lase mud'u `larssi ku ta `pel'gäss Hel

larta *larta* Hls Krk lobiseja; tagarääkija *om sij üt's larta küll; nagu larta* `lartas är, ei oia kinni midäge Hls; *ta om üt's larta, `lartass egät; larta inimene, muud ei tij ku ütte`puhku kõneless* Krk || lohakas *larta inimen, laristess vij maha, ei ari ärä mitte* Krk
Vrd *lartam, lartu*

larta|kai = *lartam sij kõneless pal'lu ku üt's larta kai kunagi* Krk **Vrd** *ladrakai*

lartam *lartam* latraja `väege pal'lu kõneless, ooh sij va `lartam Trv **Vrd** *larta, lartakai*

lartame *lartam(e), lardate* M lobisema; keelt kandma *lartab küla `müüda `ümmer* Pst; *temä `lartas `vällä ega temä kinni ei oia* Hls; *lartass sekkä tõiste jutul - - mis sa `lartat, ole vai* Krk || kõõrutama (kanast) – Hls **Vrd** *lortama, lartama*

larts *larts* Pha Pöi Muh Han Saa JMd KJn Krl/-r-/; g *lartsu* Khk Kaa Kse Pä Kad Iis MMg(*larsu*) spor M T, Kan, *lartsu* Lüg IisR, *lartsi* Äks KJn

I. int *Tõmmas teise kõrva `pihta larts ja larts* Pöi; *kukkus nagu larts maha* Muh; *Astusi larts ja larts* Han; *kukkus maha ku larts* KJn; *laseb (sülitab) iki larts ja larts* Trv; *satte kui larts* Puh; *ma visassi vett ku larts* Krl

II. s **1.** hoop, löök, mats *Andas - - `märja `matsä-lkaga kaks `lartsu `vasta `perset* IisR; *kedagid kuulda ei olnd, ei `lartsu ega raginad* Mih; *käis ia larts* JMd; *kuulin kõhe suure lartsu* Iis; *anna üits larts tal* Hls; *temä and üte lartsu `selgä* Puh; *ma anna sullõ `kämblega üte lartsu* Kan || fig kord, *puhk sai ikke mittu `lartsu `kää* [Narvas] Lüg

2. laik, plekk, larakas *seina pääl ümmargune larts, [puuk] on seal `puhkend oma konyiga* Pha; *suured [vihma] lartsud `akna pääl* Kad; *suur tindi larts laudlina sehen; sülläss suure lartsu maha* Trv

3. fig **a.** (suur) hulk, tükk *Uurmoaker õli ilmatu lartsu aega vändanud; Ölen ikke küll suure larsu moad ära sõudnud* MMg **b.** lake, lahja jook või toit *see põle `ühti, see üks va larts mud'u* Kse; *`närđin piim jääb lagedas, mis ma selle lageda lartsuga tee* Var; *vana taari larts* KJn; *andas igavest `lartsu kätte - - selle lartsuge ei elä `kennig ärä* Hls || lõss *lartsi süiässe kah, mõni keedab lartsi `sisse riisi suppi* Äks

Vrd *lorts, larts², plarts*

lartsahtama *lartsahtama* VNg, *lartsahtamma* Plv, *lardsahtama* Vas *lartsatama midägi* `lartsahtas VNg; *sattõ maaha ku lartsahti inne* Plv

lartsak(as) *lartsa|kas* Kaa VII Pöi Han Kse Hää JMd VJg KJn Puh/-ss/, *larsa|kas* Pöi Muh Mär Koe Lai, *lartsa|k* Hls, g *-ka; lardsa|k* g *-gu* Krk

1. hoop, löök, lartsatus *Ma kuuli küll, kui üks larsakas käis* Pöi; *Antsi kärmbse piitsaga lartsaka, kohe kolm kärrest korraga* Han; *keegi löi ühe larsaka vasta ust* Koe; *lardsak olli, ei tää mis sääl katik läits* Krk

2. pläarakas, larakas *lartsakas vett kukkus muha* VII; *Vana tatistab `peale maha, parand puhas `suuri lartsakid täis* Pöi; *`sõuke larsakas [sõnnikut] jähi maha* Muh; *sülitas suure larsaka* Mär; *sügise akkab lume lartsakaid tulema* JMd; *tuleb kohe nõnna ku larsakaid jämedaid [vihma] tibasi* Lai; *kana sita lartsak mahan* Hls || (kasimatust inimesest) *sa põle inimene `ühti, sa va lartsakas* Kse

3. (suur) hulk, tükk *ea lartsakas riiet* VJg

Vrd *lortsakas, plartsakas*

lartsama *lartsa|ma* Kaa, da-inf -da IisR

1. lartsti paiskama *Ei mõista näed sa teha nigu kord ja kohus, keik kuhad täis* `lartsatud IisR; *Vali torm lartsas kosna katuselt maha* Kaa

2. lartsatama, lartsti kukkuma *Tõmma obust vähe edasi, muidu pian lõmpi lartsama uute kingadega* IisR; [ta] *Lartsas ristseliti parandale; Ma lartsasi ooste rehala maha* Kaa

Vrd lortsama, lärtsama

lartsatama *lartsatama* IisR/`l-/ Kaa Pha Kse Han Kod KJn Trv Hls/-eme/ Puh Nõo Kam, *larsa-* Muh Mär Koe; *lardsateme* Krk, -õmõ Krl plartsatama **a.** plartsti lõõma *Lained lartsatasid vasta paadi külge* Han; *ei tia, mis larsatas vasta ust* Koe; *kalapõied lartsatavad ku lõhki lähväd* KJn; *tõmbat usse kinni ku lardsats* Krk **b.** plartsti kukkuma *Lartsatas vette* IisR; *Õhta tülles lartsatand ta muda auku* Pha; *larsatas kohe vastu moad* Muh; *kaus kukub maha ku lartsatab, lähäb kat'ki* Kod; *sül'läss ku lartsati maha; laits satte maha ku lartsati* Trv; *läits ku lardsaten vette* Krk; *obene niksass äkki edesi, mina üle suure kuyurma nigu lartsatass käe pääle maha* Kam; *viskass viij maha ku lardsatõss* Krl || (üle ääre) läigatama *Piima ei tohi maha lartsatada; Sie lartsatab keik üle [ämbri] ääre* IisR

Vrd laratama, lartsatama, lortsatama, lärtsatama

lartsatus *lartsatus* g -e VNg, *lardsatus* g -õ Krl s < lartsatama *mina kuulin lartsatust* VNg **Vrd** lartsavus

lartsavus *lartsavus* g -e Nõo, *lardsa|huss* Plv, -us Krl lartsatus; *larakas Sül'läs onte põrmandule suure lartsavuse sül'gä* Nõo; *pañg satõ maha[?] ku lardsaus ol' Krl* **Vrd** lortsavus

lartsima *lartsima* HljK, (ma) *lartsi(n)* VII Rei Kse Tor(-r-) Ris KJn, *lartsin* IisR, *larsin* Mär Plt; *lar'tsme*, (ma) *lar'tsi* Hls, *lardsi* Krk

1. **a.** lartsuvate sammudega käima *Vihmaga läks karjamaa vett täis, lehmad lartsisid tümas* IisR; *larsib möda sopast teed* Mär; *Mis sa sial lar'tsid, teed jalad märjase; lartsisime lumes terve öö* Tor; *mes a'ssa sa lartsid läbi muda* Ris || *pori lartsib üles* KJn **b.** lodistama *lardsiv puha likess, lardsiv viij maha* Krk

2. lortsima, rikkuma *lartsig mette, saapad soavad otsa* VII; *puhta rõõva lar'tsib ära, ei oia* Hls

3. vedelat toitu söõma *larsi seda lõssi sisse nii et kõht valutab* Plt **Vrd** larpima

Vrd lartsutama, lortsima, lärtsima, plartsima

lartsis *lartsis maoga* (suurest kõhust); *selle magu oo nõnna lartsis ees* (õieli, punnis) Muh

lartska *lartska* raiskaja, laristaja *oidje inimesel om egät ütte, lartskal ei ole kedägi kustigilt võtta* Krk **Vrd** larka

lartskam inf *lartskam, lardsade (-te)* raiskama, laristama *om kik'k ilma arute läbi lardsat; rõõva kik'k lartskass ärä puha; lartskaje inimen* Krk

lartst, -i *lartsti* IisR Muh Rei spor L, JMd Iis Kod Vil Hls Krk Puh Krl Plv; *lartst* T Röp int lartsatades *Pillas kompsu lartsti lõmpi* IisR; *lartsti kukkus maha* Muh; *sülitas maha lartsti* Mär; *läks vette lartsti* Kse; [laps] *kuksi maha nõnnagu lartsti ja sae porisess* Kod; *ku nad (õunad) maha kuksid, sis läksid lõhki ku lartsti* Vil; *temä visass lusiku maha nõndagu lartsti* Hls; *tõne lüüüb ruškaga lartsti* Puh; *vanast visati tat't maha põrmandu pääle lartst; laits satte sülest maha nigu lartst* Nõo **Vrd** lartstik, lartsti, parlartsti, plartsti

lartstik = lartsti *tatti viskab lartstik maha* Khk

lartsuma `lartsuma, (ta) *lartsub* (-rs-) IisR/`l-/ Khk Muh Han Var JMd Kod Hls, *lardsup* Nõo lartse kuuldavale tooma *Vett on `palju `võitu, võttab jala all `lartsuma* IisR; *sopp lartsub `jalge all* Khk; *perse `lartsus nõnna et* Muh; *kõik olime pastaldegä, lumega mine `lartsudes* Var; *kukkus maha na_t `lartsus* JMd; *lüüid kepigä vede `piäle, vesi käib ku lartsub* Kod; *lartsub sääil all tõine ike `poigega* (loksuvast kanast) Hls; *tuy lännu minemä, siss `iknu ku lardsup* Nõo || fig *ma_ss jätä sõna `võlgu kah, `üt'li näele `vasta nigu lardsup* Nõo **Vrd** lortsuma, lartsuma

lartsus *lartsus* (trööbatud riietega inimesest) *Ta on üks igavene lartsus, äi taal pole õiged riiet ega midaged, ta lartsudeb selle kohe seks et* Käi **Vrd** lortsus

lartsutama *lartsu|tama* Khk Pha Muh/`rsu-/ Kod u TLä, *-dama* Käi Rei, *-teme* Hls San; *lardsut|ama* Ran Nõo, *-em(e)* Krk, *-õmmõ* Har

1. *lartsutasi* tekitama *mis sa lartsutat sääil sita ja sopa sihes* Khk; *lapsed lartsutavad keväde, kos one suurem oit* Kod; *Mes sä onte lartsutat toda tatti põrmandule* Nõo; *`tütriku lartsutesi vett maha* San || (krohvimisest) *rohv om är tett, muutku lardsude seinä vahel* Krk **Vrd** lortsutama

2. *lartse* tekitama *mine ja lartsute, lääb `rõõvid kurikuge `mõskme* Hls; *lardsutess, tõlvage mõsep* Krk; *lardsut `perse kuumass latsel vitsaga; lardsut tõlvaga [pesu]* Ran; *Mes sä täst lardsutat, ega sa loomale miilt pähä panna ei saa* Nõo; *käü püssäge `umbre lardsutõn* Har

Vrd lartsutama, plartsutama

3. (riideid) rikkuma, trööpama *küll sa larsutat oma `riidid* Muh; *Ta lartsudab oma `riided nii ruttu läbi nägu koera kaelas makk* Rei

Vrd lartsima

lartu *lartu* pej (elusolendist) *Lahmakas inimene, va lartu; vana lartu, lääb ärä mant - - lääb lardaten* (kõõrutavast kanast) Hls **Vrd** larta

laru¹ *laru* Saa M(*laru* Hls)

1. *hunnik, lasu Ku tuult es ole, `seisiva `üske nädälte `kaupa riha all mahan larun* Pst; *üit's laru kive olli `senna kokku veet; `pähkke koore laru, mis orave sarapid all är purusten; kanneti ütte `larru kokku kikk rügä - - laruse `panti `ruudu kess `paika `nurme* Krk || *hulk, jagu temal on aias `seoke laru maad käes; sääil ol'li suur laru jah neid maeasid* Saa

2. *vankri laiendusraam suurema koorma veol - Hls*

laru² *laru* *latraja, lobasuu mõni om serände nigu laru, mes suhu solgatap, sijj `väl'lä väl'gätäb; serätse larule ei vôi jo kõnelda, ta `larrap kõik ilma `pääle* Puh || *temä_m vana laia laru `suuga* Puh **Vrd** larusk

laru|mokk lobamokk - Hls

larun *larun g -i "korratu inimene" larun ei pea `kõrda, larun `latrab ja `raiskab raha* Ote

larusk *larušk* lobiseja, *latraja Tä üt's larušk om inne, ei tä suud saa tõõnõ kinni panna?* Räp **Vrd** laru²

lasakalli lohakil *`tütrik lasakalli selite maas `poiste jalus `rüñjäd `püsti* Lüg **Vrd** losagilla

lasand|lukk sissetapitud *lukk lasandlukk on nihuke lukk, mis ei ripu Juu; aida ukse ees on lasandlukk* JMd; *lasandlukk on ukse sies, ega teda `näegi* Sim; *kersul õli mõnel*

kramplukk, mõnel lasandlukk ja sagarad one taga; lasandlukk one sji suure `võt'mega, kiänäd piida `sisse; lasandlukul kiänäd võl'li ette, võl'l käib ravva `sisse Kod; lasandlukul one umb otsaga võt'i Plt Vrd lasnatlukk

lasandus *lasandu|s g -se Kad Sim Iis Plt, -kse Hlj kangapoomile lastud kangaosa lasin kohe korraga suure lasanduse Kad; kui neli viis `tol'li kududa suad, lased `jälle iest ära, sie on lasandus Sim || (kedrusest) vahelt istutasse voki ees, et lasen kua mõne lasanduse [lõnga] Plt Vrd lasendus*

lasek *lase|k g -ku Hää, lasõ|k g -gu, -gi Lei*

1. lask, püssipauk *laš k ouž lasõkit Lei*

2. rutt *Lasek, sji on suure kiiruga minek, `öeldaks [et] läks igavese lasekuga Hää*

lasendik *lasendi|k g -ku kangapoomile lastud kangaosa kuat selle lasendiku ära, laset ära jälle Hel Vrd lasendus*

lasendus *lasendu|s g -se spor R(g -kse Kuu Vai) Muh Hi; lasõndus g -õ Urv Krl/-ss-/*

1. käsiloleva töö järk kudumisel, hrl lõimepoomilt ühe lükkega edasi lastud osa lõimelõngu, kangapoomile lastud kangaosa [võib] *`loimed järele `lasta, olen ühe lasenduse ära kudund Jõe; `kangjal on lasendus VNg; kas saab viel ühe lasendukse [kangast] vai ei Vai; kui lasendus kojotud oo, siis lastasse jälle uiest [edasi] Muh; `Ära lase nii suurd lasendust, vahed jeevad `sisse Rei; Taa lasõndus sai õigõ_ruttu är_`koetuss Urv; lasõ `kanga lassõndus `järgi, muidu ei saa kudadõ? Krl Vrd lasandus, lasendik, laseng, lasindane, lasindus, lastuss*

2. (hea, paras) tükk *`senna on üks lasendus maad Phl*

lasendõmõ *lasendõmõ kudumisel lõimelõngu poomilt edasi laskma lasendõ `järgi Hel*

laseng *laseng Ran Võn, lasõng Ote V, g -u*

1. (käsil olev) osa, kogus **a.** lõimelõngu või kangast *lase kangast siist üits laseng `järgi Ote; `kangal om lasõng Krl b.* kedratavat lõnga *ku ma üte lasõngu lasõ, üte nõglandusõ Urv c.* viljalade rehepeksul – Rõu

Vrd lasendus

2. püssilask, -pauk *mõtsahn kuuli mitu lasõngut, vist jahimehe lasi? Rõu*

3. (kala)tõke *teeme sinna lasengu ette, et na ei saass `minna Võn*

-laseng Ls *karja-, kivi|laseng*

lasetama *lasetama Krj Põi Muh*

1. (pikkamööda) kukutama – Krj

2. lööma, virutama *lasetasi tale kiviga piha; ma võta siit `teiba ja laseta `soole ühe [täie] Põi; Ma lasetasi taale vastu piad Muh*

3. jooksuma, tormama, kihutama *vete `puhkemise `aegas oo vesi jões `sulgus, nõnna lasetab kaudu jõge; sel lapsel põle üht `peetust, lasetab ühest kohjast `teise; juba tuleb `jälle lasetes; Küll ma lasetasi selle obusega Muh*

Vrd lahetama, laskma

***lasetis** *fig (elavast lapsest) [ta] `tulli jumal paraku selle lasetsega et (kiiresti) Muh*

lasi¹ *lasi Jõe Trm Kod noodapüügi auk jääs lasi on see auk, kust [nooda] `sisse laseme Trm; lasiss lahevad nuada vette; lasi on pitergune, `veiksem ku suesse; lasile tulevad sorid ehk rõnnid `raidu, muedo ei sua irt ajada Kod Vrd lask*

lasi² *lasi* saama R Jür JõeK KuuK Kad jagu saama, toime tulema *Ei mina küll oma viletsa `hammastega sest va kugu lihast lasi saa; hää mekki, kes lasi saab [pähkleist] Kuu; sie on nii tõnts oma `tüöga, ei tema saa tüöst lasi Hlj; sinä et saand tämäst lasi - - sinul ei õld `ninda pali ramu; et sa saa `sellest sottist lasi Lüg; ema ei saa nüüd `lapsest lasi IisR; laps tuskeldab, ei mina tast küll lasi soa Jür; ei saa leivast lasi, leib on kõva JõeK; tulge appi, ma üksi ei sua lasi; mõni laps ei sua kuolis kohe mitte kudagi lugemisest lasi Kad; l a s i k s a n d m a loobuma, järele andma *Ei minä olis mitte üht [tantsu]lugu `andand lasiks, `sendä ne jalad tegeväd `haiget; Ei sie inimine `anna sana lasiks, `muudku aeva `jäändäb `vasta Kuu**

lasi³ *lasi* katuselabidas, lasn *Lööb lasiga katuse tasaseks Jaa*

lasidus(e)|puu kangastelgedede lasipuu *lasidusepuu [või] lasiduspuu, `sellega saab `kanjast ikke `lassa `ühte `puhku. `niisuke nüör on `jälle `kanja `korva `küljes, kus sie lasiduspuu `kinni käib VNg*

lasil, -a *lasil* g -a HJn Nõo; n, g *lasila* Lüg IisR Mar JMd Iis Rõu; pl *lasilad* Sim rõhtpuu **a.** hobuste lasipuu *`Kõrtsi ies `ennemast olid ka lasilad IisR; kiriku `juures obused on lasilate kül`les `kiinni HJn; Kui ei ole obesit vaja keitä, siss ei ole ka lasilit vaja Nõo; Aja no_hopõn taha_ `samma lasila manu? Rõu Vrd lasinapuu **b.** tõkkepuu *lasilad tõmmati ette `teele HJn **c.** silla käsipuu – Sim**

Vrd lasin, lasing

lasila|puu kangastelgedede lasipuu *Lasilapuu teräväm õts käib `lõime paku `augu `sisse, `tõine õts `tuetab `nüörile. Lasila `puuga `lassasse `lanjast [järele] Lüg Vrd lasi|mats, -puu*

lasima¹ *lasima* kingapealseid kannaosas külge õmblema *lopsmokkade vahel [käib] kijnja lasimine; kijnja `pæeltsed kannataguse `külge aida, see on lasimine Jäm*

lasima² *lasima* keelama, korrale kutsuma *On `lastud `teine (laps) nii ülekatte - - pole kunagi lasitud IisR*

lasi|mats kangastelgedede lasipuu *lasimats piab kangas `kinni, et puom ei `kiera oma `tahtmist; lasimatsuga saab lastud [kangast järele] Ris Vrd lasilapuu*

lasin *lasin* g -a Kse Han Aud Hää KuuK Pee, pl *lasinad* R JMd lasila, lasipuu *keriku `juures on lasinad VNg; Mehed jõid `kõrtsis, aga obused närisid õues lasinad Han; seo obu `sinna lasina `kül`ge Aud; obused on lasinate külles `kinni JMd || rõhtaed – Pee Vrd lasil*

lasina|puu *lasinapuu* hobuste lasila – Pha Rid **Vrd** lasila-, lasin|puu

***lasindane** g *lasindase* kangakudumisel ühe lükkega edasi lastav osa lõimelõngu *`ühtlasest kuub (koob), ei lase üht lasindase täit `lõtvemast ku teist Lüg Vrd lasendus, lasindus*

lasindus *lasindus* = lasindane – VNg **Vrd** lasendus

lasing *lasing* g -u VNg Kse Aud Kei Rap Vön San, -a PJg, -e Ris Kod, -i Kei JMd Ann Koe

1. kangakudumisel lõimepoomilt korruga edasilastav osa lõimelõngu *on sie lasingu täis `kuutu, siis lased `uue VNg*

2. pikk puu partel kuivavate viljavihkude liigutamiseks *lasing `seisi taren alate. kõva pihlike puuss, et ei lähä `kat`ki Kod Vrd lasipuu*

3. hobuste lasipuu *lasingud olid obusi täis* Aud; *pane obu lasinga* `kül'ge `kinni PJg; *Neil oli kaks oost lasingi* `ääres `kinni Kei; *ära sa aja* `siia vahele enese obust, *lase üks lasingu vahe edasi* Rap; *koer magab lasingi all* JMd || rõhtaed – Kei **Vrd** lasil

Vrd lasi-, lasingu|puu

-lasing Ls karjalasing

lasingu|puu lasipuu **a.** hobuste lasila `oues one *lasingupuu, kuhu obused* `siuda VNg; *pane obune lasingepuu* `külge `kinni Ris; *iga* `kõrtsi ies oli *lasingipuu* JMd **b.** ritv viljavihkude liigutamiseks *parsil lasingepuu õli rehe juuren, nõkikesed kahel puul, et parre kül'jess ärä ei libene* Kod

Vrd lasing

lasin|puu pl *lasinpuud* hobuste lasila – Ris **Vrd** lasila-, lasina|puu

lasi|perseli istuli, istmikul(e) *istub lasiperseli moas* -- pole istend all Jaa; *ta võttis lasiperseli* `tuhtlid Muh; *Istub üsna lasiperseli pärandal nagut poleks tuas istet* Emm; *Ma kukkusi lasiperseli* `vastu kõva kivi maha Rei **Vrd** lasipersiksel **-perselisti** rististes `lambas käisime, siis `ütlesime: *mis sa istud lasiperselisti; rätsep istub ka lasiperselisti* Phl **-persiksel** = lasiperseli *estob lasipersiksel maas, perse* `vasto maad Mar

lasi|pulk *lasipulk* lasik, kanga lasipuu – Kod

lasi|puu lasi- R eP(*lassi-* Khk Kär, *laási-* Lai)

1. lasik, kangastelgede osa *lasipuu on* `kanjas`puude `korval, `sellest puust `kierata -- `kanjast ette `puole Jõe; *lasipuu* [oli], `miska `lasti `kanjast pakkust ette Hlj; *lasipuga* `lassa `kanjast järele Vai; *kangal on lassibu,* [millega] `lastase `lõnga `järge Khk; *lassibu keib augu* `sisse Kär; *lasipuu olli vanadel kanjas jälktel* Phl; *lase ükskord lasipuust jälle* Rid; *lasipuu, sellega siis saab keeratud lõnga`poomi, kus lõeme* `piaie käib HMd; *lasi`puuga lassid pakku järele* Trm; *laSSIPuu ots käib`aukudesse paku* `sisse Lai **Vrd** lasidus(e)-, lasila|puu, lasi|mats, -pulk, lasis-, laske|puu

2. ritv viljavihkude liigutamiseks *parsil rehe`juures oli lasipuu koa, sellega`lasti`rehte maha ja`aeti pärast parred kokko* Mar; *siis`lasti lasi`puuga* [odrad parsilt] *maha ja`väeti`angudega või rähädega rihale laiale* Vig; *lasibu oli see, kellega`rehte sai maha turgitud; lasibuga kaevati augud`laugudesse* Juu; *kui vanast`rehte pekseti, siis oli lasipuu, jämeda otsaga liikati parss`ahte alt, terava otsaga`aeti augud`ahte`sisse, siis`kuivas reht paremini* Koe; *lasi`puuga lastasse`rehte maha* Trm; *lasi`puuga kaeveti rest, lasi`puuga liikäsid parred kõrvale ja laškid lau maha* Kod; *kus si lasibu on, rehi tahab maha`kaeva* KJn

3. lasila, hobuste lasipuu `Veskete ees oli lasipuu, ömargune puu kahe kolme posti peal -- obused olid lasipuus `kinni Pöi; *pane obu lasibu`külge`kindi* Muh; *Lasipuu ots on täitsa mäda* Mar; *keriku all ja`poodide ees oo lasibud; täna oo kõik lasipuud obusid täis* Mär; *ära obust väga lähedalt lasibu`kül'gi sio* Vän; *obused on lasibu`kül'ges`kiinni kiriku`juures* Juu; *panin obuse lasipuu`külge`kiinni ja läksin`sisse* Iis || silla käsipuu – Kse **Vrd** lasila-, lasina-, lasin|puu

Vrd lasing, lasingu|puu

lasis|puu lasis- kanga lasipuu – Vai

lasits lasi|ts Vön Vas Se Lut, g -tsõ Kan, -dsõ Krl Har Rõu/-ss-/ Ply, -tsa Har Lei/-ž-/; *laSSits* g *lašsiidsa* Lut kärp, nirk *lasitsit om`pruunõ, kraantskaalaga ja`val'git, vanast esä*

ütel', et poiss kae[?] mäantse karvaga lasitsõ[?] omma talon, sääntse karvaga hobõsõ[?] läävä[?]
`häste edesi Kan; lasidsõ[?] `murdva_kannu Krl; meil o'l lauda pääl hal'l lasits, meil
läävä_hal'li_hobõsõ `kõrda Har; lassits `suuremb hiirt, heit hobõsõlõ `lehte, hopõn lätt
`hämnest Lut Vrd lahits, lasnits, lastik²

lasjas `las|jas g -ja suur kõhuga `lasjas lehm (peatselt poegiv) Ksi Vrd lassis

lask lask g lasu Kuu Põi Rei JõeK; n, g `lasku VNg Vai

1. (sisse)laskmine, püüniste paigaldamine No `vergu lasule `täüdü igä `mennä; Lasul
`olles tuli äge `iilituul, `kummus `paadi; `Joulukalu `püüdäjäd olid `tulled lasult; `Koidu
lask (koidikul merre lastud võrgud); Enämb ei `käüdüd `huomigu `laskuell Kuu || fig
loomus, saak ühest lasust sain viis `tündrit `silgukala Hlj Vrd lasi¹

2. tulistamine, kütmine `ülge lasu on oige `raske tüö JõeK || püssipauk `Lasku kaks
käis omiku sealt metsa poolt Põi Vrd lasek

3. lahtipäästmine, järeleandmine Nüd `Aadu taip, tegi `koui (purjesoodi) lasud `oitegi
`hüästi Kuu

-lask Ls karjalask

laska `laska laia avaga, pikk pärasse ahenev vitsmõrd – San

laskama `laska|ma, -da kiiresti, pooljoostes käima – Khk Vrd laskma

laske- laskmis(e)- jooksu kraavid, need suured `laske kraavid Jäm; Paras `laske
`kaugus; `Laske maa oli pailu pitk, püüs äi võta nii `kaugele; Vana oli `laske `valmis, püüs
oli `palges Põi; `laske `muona on vaja Iis || Ma olen `laske `valmis (täis teotahet) Põi

laskel `laskel Hlj Kod

1. laskmas soldat õli metsän - - `val'mis `laskel, püüs käen Kod

2. `laskel ja võttel on `suuremad `augud [talvisel noodapüügil] Hlj

Vrd laskmel

laske|puu lasipuu, kangalasik `laskepuu, sellega sai `lasta kangast järele, saab
lõngapakku kierata Jn

laskja tgn < laskma (kergemeelsest naisest) see on üks suur `laskja, laseb kõigiga
[ringi]; eks `laskja literda poistega, üks kõik kellega `juhtub; alt aisa `laskja - - laseb lükata
ennast salaea Plt

laskma `laskma eP(`lasma S L K) eL(-me M), `laskema R(-ie Lüg) Khk Mus Kaa; da-
inf `lasta Hi Lä K, `lasta Sa Muh Pä TaPõ VIPõ M, `lassa R(`laskeda Kuu Jõh) JõeK ViK
Iis, `laska VII Põi Muh L HaLä I, `laske Kul Var Aud Saa Rap TaPõ VIPõ Trv Pst T,
`laskõ[?] V(-a[?] VID); pr (ma) lasen R(`lasken Jõe) K Iis, lase(n) S L, las|e M T, -õ V, lahe(n)
SaLä I TaPõ; ipf (ma) lasi(n) R S Noa Kul KPõ I V(laži Lei), `laskin Vai, `laski(n) (-sk-)
Jäm Ans Muh Phl spor Ha, JMd Ann Kod(laskin) Hel, `laskesin Jõe VNg, `laskesi Khk Mus,
`laskse Ote Rõn San V/-õ/, `lasksi(n) (-sk-) u, spor SaLä, Muh Phl Lä spor K, Puh TMr,
lassi(n) (-ss-) spor S, Aud Trm MMg Äks T VLä, `lassi(n) (-ss-) SaLä Muh L HaLä Jür Ann
Tür Trm Lai KLõ Trv Hls T VLä, `lasse M Ote, lahi(n) Jäm I

Tähendusrühmad:

1. mingit tegevust lubama, võimaldama, mitte takistama

2. a. korraldama; hoolitsema, et midagi tehtaks b. kellelgi midagi teha paluma, käskima,
võimaldama või lubama

3. allapoole, madalamale langeda või vajuda võimaldama (hrl koos adverbiga *alla, maha*); kukutama
4. kuhugi ajama **a.** juhtima, suunama **b.** panema
5. (puid) langetama; (vilja) lõikama, niitma
6. **a.** valama, voolata laskma, voolama panema **b.** pritsima, pritsist laskma **c.** (kõvasti) sadama **d.** jooma **e.** puistama, (vähehaaval) kallama, lisama
7. häälitsema **a.** heli tekitama **b.** vilistama, vilet ajama **c.** (pilli) mängima
8. midagi tegema **a.** (laiemas mõttes) töötama, tegutsema **b.** mingi tööriistaga töötama või töötlemata **c.** lööma, viskama
9. **a.** jahvatama **b.** (vilja) tuulama; sõeluma
10. **a.** puurima **b.** saagima **c.** ihuma, teritama
11. (hoogsalt) liikuma **a.** (käima, jooksema, sõitma, kihutama, tantsima, sõudma jne)
- b.** alla sööstma, laskuma; lendama, lendlema
12. **a.** (midagi) teatud asendisse, olekusse, seisukorda viima või panema **b.** laskuma, langema või heitma
13. **a.** (koos adverbidega *järele, järgi, tagasi*) (mingit omadust) vähendama, senisest olekust endisesse tagasi viima; järele, tagasi andma **b.** (koos adverbidega *alla, järele, maha, tagasi*) alanema, vähenema; taltuma
14. lööma
15. **a.** (midagi) enda küljest heitma, eraldama **b.** maha langema, eralduma
16. **a.** eritama, (endast) välja andma, puhuma; tekitama **b.** (eri ühendis) peeretama, haisutama **c.** urineerima, ekskrementeerima
17. **a.** (tuli)relvast tulistama (ja tabama); (noolega) märki laskma; jahtima **b.** õhkima, lõhkama **c.** praksuma, paukuma (hrl pakasest)
18. lõbusalt aega veetma **a.** kurameerima, flirtima; liiderdama, seksima (sag mitmesugustes ühendites) **b.** (eri ühendites) lulli lööma, laisklema
19. (lausenäited, mis ei sobi eelnenud tähendusrühmadesse)

1. mingit tegevust lubama, võimaldama, mitte takistama *ega`paati voind`poigiti`lassa,`paati piab [otse]`oidamma Jõe; kas siis`tohtib [loomi]`külä`heinässe`lassa Kuu;`lammas ei lase`oinast ligi Lüg;`lapsed`eiväd`laskened`pääd`sugeda; emä ei lase`poiga`liuguma Vai; ta lahi mehed`lountsele Jäm;`lassed [laeval]`rohkem`pärituult`minna Khk; tuli võõras inimene, kus ma pidi ta`sisse`laskema Mus;`laske aga mind`tuppa; odral`taris`laska vel`küpsa Muh; ta ärgu`lasku`sedas`oma`peel`karjuda; küll ta`kipus`kodu, aga ma pole`mette`lassend`Käi; lase ma`tulen`koa`Mar; kisse`mindki`prii`laškis`olla --`mutku`aeti`väl`la`koa`Mär;`Poišs`lasn`loomad`vil`la`sisse`minna`Han; [hääled]`ei lase`öösi`magada`Tõs; piim on`juba`apukas, ei lase`änam`keeta; või laseb`see`vähk`mõni`inimesel`kaua`elada`Ris;`oota`vähe, ma lasen`kohe`veški`käima`Nis; ma ei lasegi`sind`sisse`ühti,`koputa`kui`tahad`Juu; lasi`ennast`pal`laks`teha; oleks`last`eina`viel`sugu`kasvada`JMd;`vihmase`aeaga`piame`alati`vett`sel`kima`lasma`Tür; lasi`loomad`paha`peale`Koe;`uastate`puolest`võiks`jo`viel`tüöd`teha, aga`tervis`ei lase`VMr; lase`siis`ennast`poisi`ligi`(vahekorda),`siis`suad`tervest`Kad;`sensur`ei`last`läbi`(ei`lubanud`trükki)`VJg;`lind`laheb`õege`ligi,`ei`pelgä;`laškid`majad`ärä`lagunetä`Kod;`karjused`käivad`karjan`kuni`lumi`laheb`MMg;`pruudi`vend`oli`siis`kui`suur`lontrus,`et`lašsis`[pulma]`lipu`ära`viia`Ksi;`ega*

ta (vihm) ei lahegi teha enam kedagi Lai; temä akas `tel'mä isä käest `eešti (esiti), et `lasku temä t̄iib omal maea sääl KJn; ku [lina]luu `valla ei anna, sis lastas viil `aigude Pst; midägi üttele ei lase, siis om südä täis Krk; maan `laske olla pikembide, las [heinad] saava kastet kah Ran; üits lešknaene, vana igävene lähmäk, las̄k `kõikil ennäst sõkku; no ega sa rügä ei või `laske ära pudeneda Puh; elä esi ja lase tõesel ka elädä; Anna leivale jakku ja lase söögil ää maitsta; `rahva sehen on kõmu, et `lambit ei `lastana enämb pedädä; mul valutava käe nii `kangede, et `üüse ei lase magada; ega ta ärä `müvvä iks ei lase ennäst vene keelega, ta saab aru kõigest Nõo; nüid - - ei taheta minnu enämb poisi manu `laske Ote; ärä `lasku ärä `puske Kam; no `lasknu ärä lõppõ, `viska [korjus] `mõtsa Rõn; mi_sa eläje nii_hoolõtuho lasõdõ, lasõt eläje `vil'lä; ei ma t̄uud usu, et sa säält enämb lastat tagasi; [tüdruk] las̄k siinsaman latsõ tetä? Har; `Lašti mõni `aestaig saista?, sõss `künti [maa] üles ja teti sinnä_linna; mi_sa_taal `persel iks alati last joosta?, mi_sa_pussudõ? Rõu; är_ `lasku üttegi ilma söömäldä är? Vas; mis sa vahit, lasõ? `sõita inne Räp; las̄k uma silmäkese är? `susada? `ussõ Lut || ülekäte, minna laskma Lased ajamaa käest ära, malts `lämmatab kõik IisR; Meil nägu `väikse kuha_bäl, `tohtnu `ühte näputäit muidu lasta `minna (raisku) Hää; imä ol'l pallõlnu ja_kahinu nii `kangõdõ, et timä ei_taha_ `poiga hukka `laska Vas; maa piat joonõh pidämä, tohi_i `lorri `laska? (käest lasta) Se; lahti ~ priiks laskma vabastama – R eP 1. valla päästma, vabaks laskma ma_j `lasknud veel [purje] `koudi `lahti Hlj; oppetaja oli isegi tüür - - kaks tükki oli `välläs, nää ei `laskendki [leerist] `lahti (leerikooli lõpetada) VNg; mene lase `luomad `lahti Lüg; Lase `kruuvid `rohkem `lahti; Nüüd on küla `müoda `niske kumu `lahti `lastud et `oitku IisR; kust nied `äp̄perid on `lahti `lastu (välja ilmunud) Vai; lahed püüst `lahti, viib kohe ää, `seoke vali tuul Khk; siis ta lasi mo kääst `lahti ning ma_s nää mette `kuskilegid minna VII; `Laiskus, `laiskus, lase mind `lahti Põi; vangid `lastasse `lahti; mo vend `lasti vene sõeavääst priiks Mar; ma palusin teda, et ta laseks `aadre rauaga selle muhu `lahti Mär; omigu siis `lassid koti suu `lahti Mih; `kontrahe aeg on `otsas, võis [teenija] `lahti `laska Aud; `laskis koha `lahti (müüs talu maha) PJg; `lauba ikka oli suurem [karja] `lahti `laskmese pää Ann; lase silmad `lahti Iis; lahe eläjäd `lahti `kütkmess ja akka ärä `karja minemä; minä lahen lapsed `lašti sess vaevass ja õlen ise karjan Kod || lahti tulema, saama `Määriti siis pann `põhjast [rasvaga], `muidu ei lase `kuaki `lahti Jõh; liimist `lahti `laskand Khk 2. ametist vabastama, vallandama sie `tarvis `ammetist `lahti `lassa Lüg; Pidada olema `teine koha pialt `lahti `lastud IisR; ta lubas sulase `lahti lasta Jäm; ta oli ju teenistusest `lahti `lastud, pole ise ää tulnd mette VII; oli sii `valdas esimees, aga siis `lašti `lahti Juu; nüid `tahtsid Tõrma õpetajad `lahti `laska Pal; ega na periss priiss es tohi kedägi `laske Nõo || fig viin laseb `lahti ammetist Kul; v a l l a (l e) ~ v a l l a l õ l a s k m a vabastama – eL 1. lahti tegema, lahti päästma mine lase nüid lehmä `valla, kari piab `mõtsa mineme Hel; te võede akan `valla `laske Ran; ilusile lastass kõik usse `valla, inetukõisi ei vahi `kiäkinä Puh; susi lasnu tolle `rjükmise `pääle `voonakõsõ `valla; kas teil aru om ka pään, te toode sivvu kodu, lasete siin `valla Nõo; küll om kuri ilm, `sil'mi kah ei saa `valla `laske Kam; kui lämmi olli, siss `lasseme otspaea vallale Ote; ma las̄si sõss ussõ `valla Urv; lasõ_hopõn vallalõ kablast; lasõ sil'mä_vallalõ, siss kae, küll siss `näede; mu imä - - las̄k suurõ helü vallalõ: marupini tulõ; ku_päävä vallalõ lask (kui päike pilve tagant välja tuli), siss helgetäss

`väega Har; ma_`tahtsõ akõnd vallalõ `laska? Vas; `kuulnu? laštasõ? vallalõ hing`aigu Lut || `maarjapäevän `lasti kuul `valla Nõo; tõsõpäävä tulõ opõtaja mii_`kuuli vallalõ `laskma Har 2. ametist vabastama, vallandama ää tjuumjjs -- tedä_i lasta ametist `valla; alambit lastass `valla ja targembit tulep `pääle Nõo; om sulasõ vallalõ `laskunu? Har; koirastiku peräst `lašti vallalõ, `lašti amõtist vallalõ Se; meelest laskma unustama ega tohi seda sana `mielest `lassa Hlj; kae, et sa meelest ärä ei lase Hel; `mitmõ ao peräst timä meelest õi lasõ? Se; silmist laskma tähelepanuta jätma ega ma või neid (lapsi) silmäst ää `laska, näd tegevad pahandust Mar; küll ta oid tat küll, ei saa silmist är lasta minna Krk || fig Saa_i silmästõgi är `laskõ? (ei saa silmi pealt) Se

2. a. korraldama; hoolitsema, et midagi tehtaks lubas `pildid `lassa `val`mis teha Jõe; `laskes `kutsu sene `targa mehe oma `juure; mäne `maalerile ja lase tehä omale `silti Vai; Lasnd eesele uied kuñts ambad sohe panna Kaa; `mõisnik lasi talumajad ehitada Pha; ma `lasksi omad `juussed ää `niita Muh; ma `lasksi [saabastele] uied tallad panna Vig; isi tegid [puunõud], seda põln, et `lassid tiha Kse; [kartulid] jäävad kõvadas, põle lasn `iaste ää `keeda mette Tõs; Taris `laska `sindrisi (sindleid) `suagi Khn; nüüd lassasse [nahku] jo `linnas `parkida; puukänd, need lassetse ära `koorida Aud; `laškis `vankre ää parandada Juu; tal oli ärmoo-nik, Saksamoalt `laškis `tulla (tellis Saksamaalt) Jür; `koolis `lašti kirja`õigust kirjutada; mina ei ole veel üht suka ega `kinda `paari last kududa Ann; `nõelumise jäüst `lašti `eide `lõnga keerata Sim; edemält ei õld sedä `mõudu, et pruut` laheb peigmehele `riided õmmelda Kod; isa `laškis `turba sara tiha Äks; `riidid lastasse `värvu ja vanutada KJn; `lasse oma mära ärä rammata Trv; mõni lask seeni [kella] lüvvä ku aud `kinni aiass Krk; [ma] käesi `veskil, lassi pudrujahu tetä Puh; esä lašk `küñjä kodu `kutsu; enämb ei `lastana `latsi tulla, `lastana `porti tetä; sjiip om otsan, vašt mõni lähäb `Elvä, siss saab `laske `tuuvva; tuñ `aiga `lasti saiapätsel ahjun olla Nõo; vaea `sälgä `laske `litsu Kam; ku olõss tuud `tjüdüni et vaja lätt, siss `laskunu_kõnõldõ naid vannu `aşju Krl; ta lašk riie kummass küttä? Har; ma lasõ sullõ paari `viisa kuta? Vas || saatma, läkitama jummal' lašk ta õnnõtusõ meile pääle, selle et mi? jumalõ maha `salga Har; surmatõbi tulõ mano, jumalast last tõbi Se **b.** kellelgi midagi teha paluma, käskima, võimaldama või lubama lase obosel ära `taltuda Hlj; midä sa tied sääl, lased `lapse kisendäädä Lüg; `tarvis `lassa oppetajal `surne `eyje ülendä; `eiväd lase `ihmist makka ka Vai; ma lahe mihed need palgid ära vädada; isa lahi sulase lapsed `kooli söiduta Jäm; `laskvad `teisi ka elada Krj; Abu tagune nõnda `aige, ma lasi poisi omiku rudida Põi; äi ma `lassend taal `rasked tööd `tehja Käi; ma lasen poisi `seia `tulla LNg; ma `lassi sepä kaks `rauda tehä Mar; esa `laškis tüdrukud `äästama minna Mär; Sääsed ei lase `loomi `süia Han; lassi mind kapetad teha Aud; lasin oma mies `naelad seina sies `lüia Ris; Kasandu `kõrtsus oli suur `kargamese täkk, `lašsid märasi karata Juu; lasin `tislari teha uued kapid Amb; lase laps magada Ann; `lasknuvad `uostel puole rukist ää sasida VMr; pidi `laskma veneläsed kundameñdi tehä Lai; sõkutaja lašk obesad `ümmer oma `kijru `käia Vil; jumal lašk ilma jälle tuuletsess minnä Krk; lasnu vana Oskaril latsele `tähti opeta; mõni periss lasna kaanil verd imedä Nõo; ma lassi sepäl kat's `rauda tetä Võn; Nahk `lašti parksepäl ärä `pessä Rõn; sa lašt naaşõl `mähgi `hindäga? Vas; las ~ lah(e) ~ laa (soovi, lubadust või käsku väljendav verbivorm) las `tembab vähä `hinge; isa üttel, et las `saate

inimiseks, küll siis lähate [teenima]; `istusin siis mättä `pääle - - las ma siis nüüd olen siin Kuu; laa `õlla `pääle Lüg; las tämä `tullo `süömä; laa lugevad Vai; söötloom, las lihuda veel Khk; Las sadada, saab magada Kaa; las ta `olla Rei; teeme iad suured vihud, et las siis `tiumed tõstavad nii et Kos; lähän `vaatama, las ta `ütles, et ära tule Amb; las ma suan korra jalad `alla JMd; löö põlvega `persse, las naru lähäb Pee; mets läind põlema, aga no las kärssada, kellel `kahju Kad; laa `olla IisK; Las me tieme ühe kuhja enne `val`mis Trm; lahe obene süüb Pal; lah ma kõnelan jälle `ühte `asja nüüd Vil; mis käperdat kassipojast, lase olla Trv; ku ta_i viisi `tjini, las ta imede käppä; lah mu är kõnelte Krk; Las sadade, saa magade Hel; mes sä sitta kahitsed, lüü `käega, las läits Ran; lah ma kõnele nüüd, kudass tu lugu `olli Puh; lah na vahiva; las ma esi paenuta `endä üless; mijs makap, las naene `tõmbap tjuud tettä Nõo; las kari `mõtsa minna San; mis meil `tuyuga `asja, mia mõts habisass, las tedä tuüt võtta? Har; las täl salada?, terve_külä tjuud Rõu; Las jumal' täil avitagõ Lei; k ä s i k ä i a l a s k m a tööle pihta andma lase omad käbäräd `käiä Vai; `laske nüüd kääd `käia, `kuiva `loogu mets täis VII; `laske aga käed `keia, küll te siis jõuate Mar; kui `villu `kaarisime, siis ikke `ütlesime: laseme aga käed `kõia Aud; tie `kärmemast, lase kääd `käia VJg; mine siis ja lahe kätel käedä Kod; lase käe ušte käiä Trv; l a s (e) (a g a) k ä i a (ergutusvormel) lase oma `koived `kärrest `käiä Jõh; keige enam niidu `pihta, üks tulab, jälle `itleb: noh, lahe aga käia Jäm; [üks] tahab `riakida, teine - - `ütleb et lase aga `käia Lai; mis sa kurvasted, muud ku las aga kävvä - - muud ku aga juu ja laula Krk; lase kätel kävvä, ärä suul `laske kävvä Hel; ku inemine `väega `tassa liigut', sõss üteldi: lasõ_kävvä? Röp; et l a s e (a g a) k ä i a ~ o l l a (kinnitav, rõhutav väljend) tegivad `tondi `valmis `ninda_t lase `käia VNg; `Niisike `laadus mies et lase `käia Lüg; [prips] Paneb veele seikse truki järge et lase aga olla Kaa; Sure see `paergus `õhti, sellel nii `kerge `kuulmine veel, et lase `olla Põi; Poeg oli niisugune karmantsikas, et lase aga olla Mar; nisuke paks possakas tüdruk et lase `käia Kad; `Seande vimm om sehen, et lase olla Trv

3. allapoole, madalamale langeda või vajuda võimaldama (hrl koos adverbiga alla, maha); kukutama `loimed tulid `kierumad `ketrada - - [ei] `tohtind nii `kiiresti `alla `lassa `longa Hlj; siis `lasti uus `laiva teluld `alle VNg; Lasen `süämise vähä `alle `puale Jõh; `laskesivad `seilid `alle; lase `kardina ikkuna ette Vai; üheksa kivi `laskend maa `sisse ühe `suiga; taet mine lahe sa `koorma maha, sool piip suus; lämmkäpp oo kes keest maha laseb kukkuda asja; söa aeg `lasti `laevu `põhja küll va `miinidega Khk; sõnniku maha `laskmise kook Kär; `ankrud `sisse `laskma Mus; ilakivi `pandi nõõri `otsa, `lasti merese, `ankru asent `täitis Krj; kui [võrk] kalasi pealt maha `lasti, kohe `pandi koer `alla Phl; rehi `lasti maha laug aaval Mar; `naabremees laseb tuleva `aasta ka vana rehalse `alla Lih; laev `lastase `ankruse Tõs; tammil on ka liigsilm nagu tõkkelgi, kost vesi maha `lastakse Vän; lase `ankur maha; laev `lastaks vee peal Ris; tuond ühe elusa kana, last `plauhti tuppä maha Amb; lähen sõnnikud maha `laskma JMd; `siatsid - - [jalg]ratakst, `lassid sadulad maha Tür; argiga sai par's ää `lassa VMr; `surnu aud, kus `surnu `sisse `lastakse Kad; isä lašk elejid `alla, minä aen taress `väljä; Künnäp metsä määdändikud `lasti kõik maha (kuivendati) Kod; pisuänd (tuulispask) lähäb - - ja `kraami viis üles ühes `endaga, `teises kohas `laskis `alla jälle Ksi; ja ees raua ots, se `ongi `värtna suu, kust `lõnga `alla lased Plt; nisu piap vähä ala `laskme [masindades] Krk; kui aenad ärä `viidi - - `lasti [kuhja]

katuss maha, `olli katuss maa pääl `pošte vahel; ku puri maha `laske, siis om nukaniüür nel'lä`kõrdselt; mes sä tost tassist niikavva tillitad käen, seeniss kui lased käest maha Ran; [kass, kasi eest] sa laset mu vai üle pää maha seda `viisi Puh; rõebe paänd jala mulle `taade, lašk miu maha nigu träntst; ma lassi liha `korssnade kabлага, kaits `päivä olli sääll suedsun; lase keidsega mehitse[*taru*] maha; ma_{ss} saa vett kah `alla `laske (neelata) mitte üits tilk Nõo; se Narva kosk `lasti mitu `jalga `alla Võn; nakame atust maha `laskma Kam; parrõ^o `aeti alt är^o, sõss `lasti rüü_maha Urv; `veški sais, vesi om maha last Har; `paklet iks tongutat kässiga, sõss lasõ^t `alla Röp || kalapüünist vms vette paigaldama kahegesi paremb `verku `lassa; ma lasin `vergud sise Jõe; siis juba `ueti [mind] - - `laskema `vergu `pullu, kivi ei `lastud `lassa Kuu; esimisest `lasti kupp `sisse ja siis `lasti poro - - siis akkети `vorku `laskema VNg; `nuota `lassa avandost `sisse Vai; no siis me `aksime põhja `õngi `sõnna `laskma Ans; siivõrgud lastasse `ääre, kilu `võrkudega keiass ülal (avamerel) Khk; Võrgud `lasti ajuse, `tehti aju`püüdu Põi; teine teise päeva laseb `õngi Muh; võrgu `sisse lasemese juures üks laseb käbasi, teine `viskab kivisi Hää; lasiaugust laseme nooda `sisse Trm; `tohknik võt't `võrku `väl'lä vai lašk `sisse Ran; järv om nii `rampiid täüś, et saa_õi_kohegi `nyuta `sisse `laskõ^o Rõu; ütest `vinnest `lasti `nyuta, `tõistõ `pañti kala^o Se || `aastaga neli, siss `laski nimä õks maja `kongruəsi (pankrotti) Har

4. kuhugi ajama a. juhtima, suunama kanad laseb [nõiduja] läbi `rihmä `vasta `päivä Jõh; lasemo vene `randa Vai; lased paadi kivi `otsa `kinni; põld oo vee all, vesi peält ää lasta Khk; lasnd kibi `otsa laeva; kadaga `suitso peab `laskma `sõnna `kohta, kus inimene surnd oo toas Mar; siis `saigi suits tuppä `laska Mih; lasimatsuga saab `puomist [lõimi edasi] `lasta Ris; voki raua `sisse `pañdi pulk - - ja akati `lõnga `piale `laskma Trm; [peremees] lašk alate vede õrassse piält ärä Kod; vanaste `lasti läbi lipu, pekseti KJn; lase kari kodu, ega na enämb ei süü Hel; suure rihaga lastass [hein] `joñti Ran; laut om ärä nõiotu, et perenane lasep karu `lauta TMr; vaia minnä `laskõ tu vesi säält nurmõ päält väl'lä^o; lek'i `parvi `laskma (palke parvetama) Har b. panema leba lasn oo, kellega `leiba `ahju lastasse Mih; ma lähä `leiba `ahju `lasma Tõs; pühi ahi ärä ja lahe leib ahaju Kod; ma akka `leibi `ahju `laskme Krk; alan(d)ikku ~ alandust ~ kangast ~ kinnitust ~ lüket laskma lõimi või kangast poomil(e) keerama `Kärme inimine - - `muutku aga laseb `kanjast, lasi`puuga sai `kanjast `lassa ette`puole Lüg; Tagand `lasta lõimet järele ja eest rullib `valmis kujut `riide krässvõlla `pääle, [see on] `kanga `laskmine Rei; `lastasse [kangast] lasipuuga sealt poomi pealt järele, `õötasse: ma lasi õhö `amba [jagu] Mar; [telgedel on] kinnituspuu, kust kinnitust lastase Tõs; lüket lassasse, kui kangas oo eest ää kujutud Aud; kõrvaskaigas, sellega saab lüket `lasta - - lased siit takka `let'ti järel ja riidet saab `riidepoomi `piale `jälle `lastud TÜR; lüket `laskma on `kanga `lõimeid järele `laskma Koe; lahe kangass üks aaguvaha; vaja `auku `laska, `pulka `laska Kod; ta `laskis pika lükkevahe Ksi; lõnga pakust `lasti kangast ala järele, korraga ühe pulga augu jägu Plt; lase kangast; lase lüke ärä Trv; lase lüket `kangal Hls; ku pika alanduse lased, siss lüü `kangale rabanduse `sisse Ote; lasõ mul ta alanik `alla, sa olõt tanh lähembän Har; kui pik'ä alandigu lasõdõ^o, tulõ rabanduss `kangalõ `sisse Vas; peru laskma tüürima, juhtima poisi `isteva kesk venet - - mina `iste `taade `venne perä `pääle ja lassi peru; säräne `tütrukese latak, aga lasep iluste peru takka Puh

5. (puid) langetama; (vilja) lõikama, niitma *minu tädimehel oli sie`leiku`massin,`sirge`rukki`jälle`laskes`massinaga maha`VNg; lasevad puid jala päält maha; [puu]`latvad`lassasse kõik ühele`puole, ei sääld`õld`vitsa`tarvis egä kedägi`Lüg; mis tahad nii tugevad puud`saaja, need pead keik põhja tuulesse või külma tuule`sisse maha`laskma`Ans;`metsas on kärinad,`lastasse puid maha`Khk; kuusk tuleb`noores kuus ja põhja`poole maha`laska`Tõs; Sis`lasti puud ka sügisi maha ku kevadi põlnu`lastu`Hää; tarvispuud soab`vasta tuult ja päeva ette`lastud`Kos; lase [puu]`alla tuule, siis ei lüe praod`sisse`VMr;`ennemuina`tehti angast,`lasti puud üksteise`otsa ja oligi aed`val`mis`Sim; tänä me muud ei tee ku lahema puid maha, ommen luasima`Kod; siss ku kuus maha lastass, siss saat sääld kuku`Rõn; puu lastasõ maha? ja siss lõigatasõ`kat`skiss`Har; rüki põõmeti`t`sirpõga, nüüt lastass`massinaga maha?`Räp*

6. a. valama, voolata laskma, voolama panema *mene lase õlut`Lüg; tõmmatakse pulk ära ja`lastakse`taari`Mus; Ma lasi täna eese küünlabe kiha üles (lasksin uuest õlleankrust esimese kapatäie)`Kaa; pisike auk`õlli putkul all, kust pet`t`välja`lasti`Muh; kui maapõhi sulaks lähäb, siis akatasse [kase]`mahla`laskma`Mar; lastase`renni kaada vesi nõue`sisse`Tõs; naesed ei tohn enne`laska`taari`Aud; nõnda ku ta lasi [õlut], nõnda kohe pruut`pluhti iest ää`KuuK; lasin vasikale solksu`JJn; kui`mahla`lastakse, siis`panda kasele tila`külge`VJg; laheb tõkati vaadil põhja alt ära`lüia, laheb tõkati maha`Ksi;`minti vaadist õlut`laskma`Hel; orik sia sapi vedelik`lasti pudelide`Ran; ku taar`apnass läits, siss`lasti alt`väl`lä ja`juudi`Nõo; Ol`liva`üüse [aida] põrmandu ala mulgu tennuva ja vil`lä`väl`lä lasnuva`Rõn; Ku`tsika tapõti, sõss`lasti`näede veri anumalõ,`siäti`suul`sisse ja`paanti`külmä`paika`Urv; õigõ suurõ saja?, mõni kol`laari olut ol`last ennedä`Har; Ku anuma? är`sai`mõstuss, sõss`lasti`tuu vesi säält mulgust maha?`Rõu || fig`nutma kui laps õli surd -- eks siis lase küll`silnavett`Lüg; eks ma ole pal`lu silma vett saand`laska`Mär; laseb sil`mist suhu`Tõs; lase silmist suhu egä päe`Krk | õnne valama`Nääri`lauba`peale`õhtu söõgi`tull`õnne`laskmene, iga inimese nime`peale`lasti`õnne`Vän; kolmekuninga`õsta`lasti`õnne, tinass ehk rasva küünäl`Kod; siss`lasti`õnne,`lasti kõige enne ussaea`õnne`TMr; l ä b i (~ s i s s e) l a s k m a 1. lekkima, pihkama, (vedelikku, õhku) mitte pidama riist ei õle viel`turbe, laseb läbi`Lüg;`klejontka ei lase`märgä läbi`Vai; kore maa, laseb vee ruttu läbi`Khk;`paargu katus akab vett läbi`laskema`Mus;`paat`pihkab, laseb vett läbi`Mar;`paing laseb vett läbi`Tõs;`alb paber laseb`tiinti läbi nagu va lõrts`Juu; keller laseb suure vihmaga vett`sisse`Tür; laseb tuult läbi niigu sara`Koe;`suapad lahevad vede läbi`Kod;`kuju ja sore, ilma põhjate maa, läbi`laskje maa`Krk; [niitjail]`jalan iki viisud,`suuge es tahava`kiägi`jalga,`nuu es lase vett läbi;`turbakuur om õre, serände mes tuule läbi laseb`Ran;`maea olna alvaste tettü --`laskna tuuld läbi`Nõo;`pistü puist tettü pinu, ega`tuisku läbi`lasõ (peab kinni)`Har;`katus lask läbi`Plv || fig (mälust)`se pea jo laseb läbi`kut sööl`Rei 2. fig`pillama, raiskama; maha`jooma`juob ja lakkub,`kange raha läbi`laskemaie`Lüg;`poeg`laskis kõik isa kogutud varanduse läbi`Mär;`lasi kõik teese raha läbi,`raiskas raha ää`Tõs;`se mies laseb läbi oma raha`Ris;`laheb raha pal`ju läbi, ei oia`Kod;`kolmass põlv`lask läbi, ei ole`oidu`kunnigil`Krk;`mõni naene om, ei pia midägi`kinni, lasep kõik läbi`näppe`Nõo;`tu lask läbi kõgõ varandusõ, tu lask tuulõ alt`joosta`Har || fig (kiirest seedimisest)`Kornits on seuke inimene või`luyum ka, kis`pailu`süüb,`pailu läbi laseb*

Hää; läbi `laskje luum Krk; open om lödu, lask läbi, süü, aga õks kõhn Urv; sa_ltv lävi`laskja, sei ni `jalki küsüss süvvä? Lut | liivakas maa tarvitab `rohkem sõnnikud, laseb `rohkem läbi, ei pia sõnniku `jõudu `kiñni Sim; a adrit ~ soont ~ verd laskma veenist verd laskma kui akkada kõrd `aadri `laskema, siis piad iga `aasta `laskemaie Lüg; kui `ambad valutavad, siis `lastasse kõrva tagand soond Khk; Saun `kõõti sojaks ja [haige] `viidi `sauna, soon `lõõdi rauaga `katki ja `lasti sañt veri `välja Põi; kui veri sañt oo, siis lastasse soont Muh; kui inimese pea sees oo `kange valo, siis `lastasse jala sees `aadrid; kui rumalad koerad `enni inimesi `olle `keskund, siis `lastud aadriga nad `surnoks Mar; ma ole kord piä valu `vasta `aadert lasn Var; `aader saab `lastu jaladel ja kätel Hää; käisin `laßsin omale `oadert, ammas valutas; `vuatrit `laskma Juu; `uadrid lahevad mehed, `peidlä piält laßk piä [valu] verd; `ambad `valtasid, kiäle alt `lasti `uadrid Kod; verd `lasti `aadre ravvage; obesel ka `aadert `lasti, ku obene `jalgest kõva olli Krk; `aadre verd lastass, kost sa tahat `laske Nõo; minu emä laßk alati `endäl verd `laske, ütlet et säält tul`li must veri ku tõru jälle Rõn; vere`laskja tul`l mu_mihel verd `laskma Har; `tüülõ (langetõvele) ka_ks avidass vere `laskmine Rõu || fig (sisselõikest) vaea `aaderd `laske `uibule, siss nakap `kanma Ran; k u p p u l a s k m a kupusarve või -klaasiga verd imema vanast kubiti ka, `kutsuti kuppulaskema Vai; kupumoorid lassid kuppul Muh; `võedagse klaasidega verd ihu seest `välja, se on kupo `laskmene Käi; kui vahel mõni kukus või `aiged sai sis `lasti kuppul Vig; kuppul `lasti `saunas Tõs; kui veri pakitab, siis tuleb kuppul `lasta JMd; kuppul piap `sinna `laskme kus ärä pöruten, veri naha ala tullu Krk; [ma] lassi `kuive kuppe panna, läits sällä valu ärä; kuppul `lasti vanakuu vahepäeval, et siss om pehme aig Nõo; Vanast `lasti sannan kah kuppul -- `laskja esi `suuga kisup verd sääld `sälke seest Rõn

b. pritsima, pritsist laskma `lapsed lasevad `virtusuga vett VNg; poiss laseb pisist `virtus Krk; kut `ritsist `laske vastu puud VII; laseb virtusuga vett Tõs; `võtsin lasin virtusuga lutikatele `rohtu Kad; lapsed -- lahevad vett virsaga Kod; virtusige karjapoisikse lassive vett tõistel `silme vahele Pst; `virtsi lastass pütsiguge Krk

c. (kõvasti) sadama laseb kut ua varrest; [vihm] lagiseb maha, kui tä vahest nõnda rännast laseb Khk; Küll oo ikka vihm, laseb otse kaela kaudu maha Kaa; `Sõukest sadu pole pärast änam olnd, et otse lasi `alla Põi; `vihma jooseb, jusku ua `vardast laseb `alla Mär; siis lääb sulale, ku `laia lot`ti laheb Kod || `kange igi `laskis peast maha, ühna sorises Muh

d. jooma ma `lassi ühe lonksu `alla Muh; pakuti `viina -- ei võta, aga isi nuka taga `laßsis kulinal Plt; mea pisti latsel nisa `lõuge vahel, lase nüid `lonksu ruttu Krk; lasõ no sa_ka üt`s keele täüs [viina] Har; joodik jõi eederit, laßk üle pudõlikaala Rõu; kurgust ~ kõrist alla ~ läbi laskma viina peale raiskama, maha jooma kui rahakoppikat `saavad, siis nad `piavad oma kõrist `alla `laskma IisR; raha kõik läbi lasnd eese kõrist Mar; laseb kõik kõrist `alla, joob kõik ää Tõs; sij one kõik kõriss `alla `lasknud õma varanduse Kod; puha läbi `lasken oma kurgust Krk; läbi keha ~ kere laskma id lasnd puhas läbi kere, täl põle änam kedagist Mar; nüid on kõik raha läbi kere last, on ää joond teese Juu; laheb kehäss läbi kõik, juub ja `priiskab ärä kõik varanduse Kod

e. puistama, (vähehaaval) kallama, lisama Segati `niisike parajas `putru `muadi segavus ja akketi lusikaga pada `laskema `ninda parajad `klimbid Jõh; vanaste keedeti ikke karduli kellod ja `lasti odra jaho `peale Mar; `võtsin arksaha kätte ja `lassin seemed `sesse Mih; odrajahud -- supi `piale `lasti jah

KuuK; ema `keetis `kõrti, ajas vee `kijma, `lassis jahu `sisse Pal; kolmandiku `siissi pannit `üške, pannit pää pääle ja säält lassit `sarja ku `kauhti Krk; kanakakerdege värmites kah - - ätikut ja `suula tuleb `seltsi `laske, sij om neile kinnitus Hel; ku tuleva peenikese `mártke nigu kirbu, siss piät jälle `laskma `rohtu näele läbi sukaseere Rõn; Võta_ `püürüs ja lasõ_jahu `putru Urv; terä_`lastasõ kot`ist `kol`lu, siss lastass säält kivi vahele Har; Võt`i lasi õks peost tujd kesvä jahu patta ja_tõõsõ `käega_pöörusega_jäl_segäsi Rõu

7. häälitsema **a.** heli tekitama nagu unt `ullud, lased lelo `ühte `puhku, emä `ütleb `lapsele Lüg; kui ta pahaseks sai, siis `laskas kisa `lahti Khk; Oli üks lõbus inimene, tegi tööd ja lasi `laulu Põi; siis ta (vares) lasn ja lõuan seal [hobuse] äнна all Muh; `sohke pisike ilus ääl tal (lõokesel) isi, liiri liiri liiri liir laseb Var; kaás laseb `nurru Hag; `laásid `laulu nii et mets `laksus käe Juu; ma `lasksin (hüüdsin) nii et kõik kohad lajatasid Jür; lase oma `laulu kuulda Trm; laheb `lõrri (nutab); lašk nukan `viissi (nutab); vanatüdruk õleva alati `lul`li `lasknud (nutnud), et `kõiski ei õleva mehele suanud; kukk laalab ja laheb `torri, siis tuleb vihima Kod; kaás laheb `nurru Lai; tedre laseb `sihku (kudrutab) Pil; Kuule kui paklapuristaja laseb seinä sehen Trv; siu ärg ei kannate ka sedä kui miu ärg läbi nina `vussi laseb Hls; mis sa iket, lase `laulu ku larap; soolikse laseve `korri kõtun; vanapagan kõnd, ku kukk lask `kõrri; enne `laulmist tedre laseve `kõhvi; latsel perse like, nüid lašk `luksu (luksub); `nohku laskma (nohisema); karu lask `nämmi (mõmised); kaás `tõmbass karva `püstü ja lask `sihvi (turtsub) Krk; obene ei lase mud`u `larssi (ei purista) ku ta `pel`gäss Hel; temä tulep ää meelega, laseb `laulu ja naarap Ran; lõevukese lassiva `mitma keelde pääl Puh; siss lasnu toda `laulu jämedäde ku jõmised Nõo; mis sa `ahka lased (luiskad) Ote; `lõokõnõ mõnikõrd inemise kottal lask nigu `sirrin San; lat`s naks `ul`vi `laskma (nutma) Plv; Voonakõsõ_määge halõ,õhe, vana_`lamba lasi_ku_`tõrdu põhast Rõu || rääkima, kõnelema ise on peris `randlane, aga `iesti kielt `püüdäb `laskeda Kuu; sie `oska üväst vene kielt `lassa Vai; Äi see mees vaada papri pæelt üht, muud kut laseb kut raamatust Kaa; laseb aga edasi `ühte lugu, ei sua lõppu enese jutule Hag; ta `laásis seda vene keelt na ladinal Juu; `mustlased vat ku lasevad pat-pat-pat, sõna aru ei olegi, mutku_ks padin Sim; litt lädadi keel [õeldi], kui külanuka murrakud lased Lai; lätläne - - lasep nigu lidisep Puh; `laásse kuda sõna `suvve tulli Ote; vannuss, lask `taurma-`nne Har; ta om ala `heitlik, ta ei lasõ? sõnnagi `vasta Räp | Eit lasi sene `kõsjaloo `uuest üle Lüg; Lastud sõna lagub (jutt levib) Pha **b.** vilistama, vilet ajama vahest lasevad vilet kohe `mitme poariga, kui `seltsis koeo tulevad Juu; mea lätsi küürän ka `mõtli, et kessi nüid vile lasep Pst; mehed lassiva vil`et, `väikse vil`ega kutsuti tuuld Ran; hobõsõvaht jo käve külävaeht pit`i ja lašk villu (vilet) Se **c.** (pilli) mängima lase lugu `pilli; lase lugu `lahti Tõs; laheb lehe `pil`li vahel nõnna et silmääd punased piän Kod; lase mõni lugu Hel; siss lassiva serätsit lugusit ku `oitku Nõo; Lasõ üt`s illus lugu `kandlõ pääl Urv || üt`s kõrv lask `pil`li Vas

8. midagi tegema **a.** (laiemas mõttes) töötama, tegutsema siis pidi panema vähäkene `jälle `laiemast `kuhja, ku [kuhja] magu akkasid `laskema VNg; Pidi viel `enne `vilja `külvi maad läbi `laskema (äestama) `kuival ajal Lüg; `nuora `laskema (kõit tegema); `langa `laskema (ketrama) Vai; `väiksed al`lid rännud, laseb nokaga nii tiheli: korr Khk; kärsaga nad (sead) `tõnguvad, `laskvad kevade karet Jaa; Ma vähe mõnest kohast lasi õle (hõöveldasin) Põi; [villadest] sai `heided `lastud, [sai] `keidud Haapsalus `heided

`laskemas Phl; `võrku `kinni `laskma `ankrudega või kividega Rid; [kuhi] tehässe laba peält peenem, sis `lastasse laiemas; kui pikäd eenäd, siis o eä `mõhka laska Vig; lase kuhi `mõntsa Lih; `laássid (kaevasid) raavi saumaa `piale Aud; kui seelikul `õmlused laiad on, siis soab laiemale `lasta Juu; lasivad suure kruavi minu koha `peale Amb; ega tal ei old üed ega `pääva, `mutkui `laskis järest (kudus kogu aeg) JIn; kuera `kaela `laskma (ristnurka tegema) Kad; kangast ei saa muidu lõpetata, piab lõpele `laskma Sim; `enne vaaliti `saiu lavva pial, lassasse `ümber jahudega Iis; Vanad sirbid `laskis [sepp] ennem järele (ajas kuumaks), kui `uusi `ambaid akkas lõõma Trm; kui `koorem val`miss, `lasti kõiega `kiíni Trm; meil oli vägev obene, kolm vakamad `laásis (küendis) `päävas ülesse Äks; kui `pal`ka vedetasse, `lastasse vanger poolest, pannasse pikk puu vahele Lai; lased lõngale lipsu `piale, et keerd `sisse läháb, siis lased kuke`sel`ga Plt; mea tat es seebitse, vähä `viige lassi läbi (pesin); ma vähä lassi õle (pühkisin) Krk; ma pisti undruku katsipäie üless, siss `lassi tallitemist Hel; mõni es tõi liha suud`sutada, laák kuumast viist läbi (kupatas), siss paänd `vastset `suula Nõo; edimält tet`ti [heinakuhi] `õigede üless, siss - - nakati maku `laskma Kam; õdagu ku tuli üless `lasti (süüdati), siss `ol`li viij seen kõik nätä Ote; Lasõ`tuli ärä? (kustuta ära); `väegä hõüd lang om tettü - - ei olõ `kijrdu pääle `lastu; kas harja? omma `lastu? (vaod sees), et ma_saa kartoli panna?; naisõ? `laskõva harru (panevad vihud lademesse) Har; lina `kakmine ol`l `väega hää, mud`o ku lasõ`nnõ niimuudu viijrt pite edesi Plv; ku `pal`ke `veetäss, sõss lastass ratta? (vanker) pikäss Ráp; naakõ tii? [rukkivihke] ladamõhe `laskma Se; [tema] lask tüüid `kangõdõ Lei || fig teised lapsed õpivad `ästi, Ieva laseb nii üle ääre VMr; üle ravva a`last (kohitsetud) Lut; k o k k u l a s k m a 1. (masinaga) õmblema `laásin need `riidetükid kokko Juu; ma lase kokku masinege, tule mis ta tule Krk; kül`le lastasõ kokku masinaga Har 2. (lõnga) korrutama; (kõit) keerutama tehasse kõit, `lastase kõit kogu Khk; eks `ketramese `juures tarvitati `ühte `põõra, aga kokku `laskmese `juures mitut `põõra ikke Mär; aena tuudid kääneti katekõrra kokku, `lasti tõesipidi kokku `kijrdu - - serätset pundid Ran; keerusõ `lasti kokku, sõss sai kõva kõüid` Krl 3. kokku võtma, kahandama suka ja `kenda `otsa `lastasse kokku; [kui] `kuhja tehasse, `õötasse: akka tätta vahest kokku `laskma Mar; nüüd akan `kanda koko `laskma Vig 4. (kinnitades) ühendama ja siis on [õl`gkatuse] akkid - - vastakute lastakse pulgad kokku sedavisi, augud läbi ja üks lat`t siit `aukudest läbi KuuK; kapi jalad olid lavvast kokku `lastud Äks; iga rattal on viis `peida, `pulkadega kokku `lastud Lai || kinni panema lahe rehalse väreved kokko, moete eläjäd lähväd `sisse Kod; m a h a l a s k m a 1. (põidlaaugu kudumisest) ma `lasksi `kinda `põidla maha, `lasksi varaste peelt maha Jäm; `Pitkust [kindal] küll, ma lase `põila augu moha Põi; üte voori om salli lagavuss `varda pääl, säält nakat kudama ja maha `laskma Kam; No_sõss jäl`nyu`silma?, mis maha lasi, noist võt`i läbi Urv 2. katki rebima, lõikama kouk`sel`jad `leikasitte `kammila`vergud `kat`ki - - `laskesitte `vergud maha keik Jõe; Riiu aeg `õeldi: [ma] lase sul mau maha Hää; `nuaga lüüb `sisse, laheb mao maha Kod; är`g lei obesel mao `sissi, olli mao maha `lasken Krk; ma_su mau maha lasõ (ähvardus) Har || fig siss `ol`li magu maha `lastu palgil (varaga kinnitatud), jäi kõtu `pääle `kanma Ran 3. maha panema `tuhli maha `laskmise ajal keis üks sii Kär; tuhliste maha `lasmene Mus || [rong sai] seisatamise koha, pärast siis akkas `kõiki maha `lasma Jür b. mingi tööriistaga töötama või töötlemä terav vigat on, lased nii et sihu

ja sähu Rei; `rullivad `põldusi - - rulliga `lasti pialt läbi siis Mih; lase sahaga paar `korda läbi Tõs; `nurri `lasma (kedervarrega ketrama) Aud; lähän lasen vedruga põllu läbi Sim; siis võisid täitsa adraga `laske, nii et sõnnik tuli vil'ja juure `juure Trm; söögivahe võisid [vokiga] vabalt `lasta ühe `määrimesega Plt; tuuleluuage lastass sarja puult agante puule, kuntsu puul om pihun, ladvage pühits; vanatüdruk, kis `aigapidi `ketrass to'lu, lo'lu, nyyur `laskvet iki sihk `siiradi Krk; karassin voki ette ja lassin jälle Ran; nägu nigu arkadraga üle `lastu (kortsuline) Puh; tare päälld `palli ja `pernane lask sehen `villu (ketras) Nõo; lassiva nellä vokiga `keträmist Kam; tütar `laskõ maad katõ obõsõ adragõ San; Päält `lasti jäl_`hüüvliga_ku_sai vai lii`meistrega?; Lahuti `kirvõga_lavva_`vällä ja tahvitsõdi är?, sõss `lasti nimä_vijil `hüüvliga? üle Rõu c. lööma, viskama (ka eri ühendites) `laskeb kuger`pallu Kuu; Lapsed - - `lasvad unniku otsast kuker`palli `alla Põi; me köisime litti `laskmas (lutsu viskamas) Muh; lapsed `laskvad uper`kuuti Kse; lapsed lasevad undiratast Juu; sai kuker`pal'li `lasta, siis ei akand sel'g `leikuse aeg valutama Amb; kõhe pidid uper`pal'li `laskma kolm `kõrda, ku kägo pet't ärä Kod; jää laseb seliti maha inimese peris Hls; `poiskõsõ_`laskõva muru pääl ratast Har; kivvega `laskma Plv; latsõ? huulidsa pääl `laskva? rippi (puuketast) Lut || vurri keerutama `poiskõnõ lask põrmandu pääl `huñni Kan; voki keeri `pañti pulga `perrä, siss `tuuga `lasti Rõu

9. a. jahvatama käis Savalas `veskil, `mõlder `laskis kotti kive alt läbi Lüg; [ma] keisi tuuligul `vilja katti `lasmas Ans; änavili on kõige sandem, see `lastase `loomadele Khk; Ta oli oma pühade maged juba ää lasnd Põi; taris `menna jahu `laskma, jahud otsa korral; kaerad `lasti `katki kui `lassime `tangusid `veskil Muh; lähme jahoma, laseme läbi kibide need taari `audid Mar; laseb paar kotti jahu `veskes läbi Tõs; kaks `koormat `ohra oli `lastud `veškil läbi Juu; kui `suurmit tetti, siss mes ülejäänü kandsu, nyy `lasti `katski pudru jaoss Ran; siis `viidi [linnased] `veškile ja `lasti noid pooless, ega noid jahuss es lasta TMr; perremiiss lät's `veškile, `pernañõ ütäl et lasõ_sa rük'i `suurmiss kah Rõu; tuulikut l a s k m a jahvatama piaks tä natuse tuult tegema, siis saab tuuligud lasta Khk; Kallistel `laupa öödel ning suurde pühade `aegu ma pole mette tuulingud lasnd Põi || masindama suurem ulk [vilja] sai `jälle ika obuse massinaga läbi lastud Lih; [kui] laheb pal'ju `alla, masin muku jõrgub, ei peksä tühjäss Kod; sada vakka sai `alla `laske nõnna päevaga Äks; ma olõ ka linnu `laskunu mašsina ala? Krl; kat's `tõisskümmē `kuurmat [vilja] `lasti läbi Har; är? sai meil kah riih läbi `lastus Plv **b.** (vilja) tuulama; sõeluma [jahu] `Lasti läbi `sõela, lesemēd `ulkast `vällä Jõh; `toine kerd `lasti [vili] `tihti `sarjast läbi Vai; nied alt `tuulsed tahvad viel läbi `lasta Jür; see rape mis rabati, sel õlid peeniksēd aganađ ulgas, tuli tih sarjast läbi `laske Trm; ku tahets peenikest söögijahu, siis lastass jahu üle sõgla Krk; `ol'li [vili] ijld ärä `lastu, siss `tul'li paksust sarjast läbi `laskmine Ran; peräst `poole `lasti kamajahu `veskin üle sõgla, siss sai puhass Nõo; üle sõgla `lastova jaahu? Räp || kurnama tuu kiisa ljjm lase läbi sõgla Ran; Ku är? ol' solanu?, sõss `lasti rasõv läbi sõgla, sõss `kõrnõ_jäi_sõgla pääle Urv; `pañti kōopuu tuhk anomahe, tuline vesi valõti `pääle - - sõss `lasti läbi `rõiva `tõistõ anomahe Rõu; `kiisla kohetuss ar_`hapnass, siss `sirka_vijil vett mano ja lasõ_läbi sõgla Vas; `nüškol ol' piip, `pante hõrrõ nõrdsokanõ `otsa, `laste piim läbü, läbü `paklidi ka `laste Se

10. a. puurima sene uherdiga `lasti `tuimased `augud `puule Vai; `puurisi o `mütme `suurusega, missega `oukusi saab `lastud Ans; `peenlase uherdiga `lastakse põvale ouk `sisse Pöi; puuriga `lastse auk `puusse Mar; viglaga lasti rangibude rooma `auka sesse Vig; puuriga lasevad `auka Tor; oherdiga `laßsin lauale augu `sisse Juu; `vindlaga `laßti siis [reha] `piale augud `sisse Ann; puuriga lassasse `auku Iis; `käämrega auk `sisse `lastud Äks; lase oherdiga `auku Trv; ku peenikest `auku vaea om tetä, siis piap piigertige `laskme Krk; vingeldigä `lasti vähämbit `mulkõ Ran; `süäme manu ei lasta `mulku, puul om jo süä sehen Nõo; `kääbriga lastas ratta rummõlõ `mulka; [vikati]varrõ `sisse `lasti käsipuiõ jaoss mulgu^o Vas **b.** saagima suur puu mes `metsast `toodags, `lastags lauags, on pakk Käi; `laudasi sõrvadagse, `saega lastagse pinnad maha Phl; lased `kriipsu `mööda Mär; Siss `lasti `saega `kahvadi, `kahvadi Rõn **c.** ihuma, teritama käia pial `lasti niidu masina `ambad teravast Trm; tyy om teritamine, kui pöörä pääl lastass, laseva vikati `ambit; `kandsu pidi võtad vikati kätte ja lase tõesest otsast `tõisi iki Ran

11. (hoogsalt) liikuma **a.** (käima, jooksuma, sõitma, kihutama, tantsima, sõudma jne) `ülge `nahkadest `tieme `talvel `sussid -- iad `pehmed, ni_sama kui sukkis lase Jõe; Küll oli `enne `seili`paadiga hüä perälist (pärituult) `lassa merel Kuu; lase `tantsu `ninda et; `tritsudega lase jää pääl, `suksedega lume pääl VNg; kui [hobu] `traavi `sõidab, siis tämä ei üppa enam `ühti, sis `mutku laseb aga `ühtvisi Jõh; takused püksid `jalgas ja lase (lippa); `litsu `laskma (uisutama) Jäm; [poisil] Eed jalad, laseb kut post obu Kaa; Sügise kõik kohad lainetasid, lase sina kaks va pätti `jalgas; Lase kut va `ratsa obu, `aega mitte pirekest Pöi; laseb aga `peale laba`jalga; `vaslabe `õhta käiasse lina `liugu `laskmas Muh; Lasi igavese koodaga mööda tänavad Emm; `mustlased -- äi `viitsind tööd teha, lasid ühest kohast `teisi Rei; ma `võt`sin panin obusele ohjad sel`la üle ja tuli nisukse `lasmesega nõnna et Noa; obosed `lassid tuhat tulist `nel`la (galoppi); obo laseb üle jala, na_surt kloppi (galoppi) laseb Mar; lähme laseme üks `polka; laseb naa et tuli rummus Mär; üks veis laseb `kiili nõnna seäl soo `ääres Vig; lapsed saavad ko vahel ula `lasta (vabalt ringi joosta) Kse; laps `roomab tõlläkil, nel`jäkäpäkil, mõni laseb jalg `perse all, lohenal Var; tä tee kedägi, laseb `piäle `rinki ratast Tõs; lapse`põlvõs läksi `liugu `lasma põlvõtõ piäl Khn; lapsed ikke `laskvad uesudega jää peal Aud; astub obuse `selga ja laseb `ratsa Tor; siss `lasktime nõnda ku obused `võt`sid linna puul Hää; ta `laskis nagu nuor tütarlaps, nii `lahke käimaga Ris; lasevad `tritsudega `liugu Hag; ta ei seesa paegal kusagil, laseb aga õhöst kohast `teise; teene obone oli teese sabas `kinni ja laseb `ringi ratast, see oli `pahmamene; mängiti `pil`li ja `laßsid nõnna labajala `val`ssi Juu; lapsed lasid `kuuti, `mõllasivad JJn; lasime `pal`la jalu, see takune rüüd oli seelas meil ja lasime nõnna_t jala päkad punased all Koe; laseb otse üle väila silmalt VJg; lasi kõvast `sõita Trm; karjused lahevad kõege puuladvaga `alla; linnukoerad lahevad läbi kõik metsäd ja õt`sivad jänessid Kod; ega nüid obusid pal`lu ole, lasevad ratastega Plt; piima peal ußsid lasevad, pead `püsti Pil; obene laßk siast parast `sörki Trv; laseve `raavelt (traavi) Hls; oben lasep `rahvi (traavi), tat aiass kõvast; lääm jala`lingu `laskme (taldadel liuglema) Krk; ta lask nigu lumi kjjis Hel; rehe all lassime `tantsu; mõni laseb kõik ilma läbi Ran; lase `õkva nõörild Peedu pääle; lina äniläse laseva muru pääl ku vuhinaga; ku `vil`lä sõkutedi, siss obese lätsivä ratass`kaari, lassiva `ümbre `endä, nigu vili kõsisi; kui mea tulli, siss -- lassiva minekit Nõo; üte (hersed) lätsivä nii ruttu `pehmess, aga tõse lassiva kui `aavli pata piti Kam; pühade aig `äl`seme

kiigu pääl, siss `lasseme ku unnas; ma taha `liugu `laske Ote; Kül_tä_m virk, lask nigu üt's lasnits (öeld elavast lapsest); `viissi `laskma (uisutama) Urv; jala omma_`terhve?, lasõ nigu pipõrd (kiiresti); kas ta om nuur' `tütruk vai läsk naanõ, `laskõva üt'stõsõ `võitu nooril poisõl takan Har; `lamba? `laskva? `kepso Plv; naanõ lask ku vars, pää säläh, a olõ_õi_kosilaisi `kohki nätä? Vas; Lask puultõist ja puultõist (lonkajast); tä `laske nii kõvastõ et tuli keese `vällä rij ravva alt; tuulõga lask `puřjoga; Lask sängõ pite liugo (laiskleb voodis) Röp; hopõn lask lapakut (galoppi); `viissi `lastass jegä pit'ih Lut; j a l g a ~ varvast laskma ära minema, põgenema; ruttama Akkasivad sääl `diendama, ma lasin `varvast Jõh; Nii kaua oli väimees kut süüja juua sai, kui kõik `otsas oli, lasi `jalga Põi; lase aga `jalga, siis sa jõvad Muh; Lasi `jalga nenda et päkad vilkust Rei; lasi `jalga, `joosis minemä Tõs; `laskis `jalga, pani minema Sim; lašk `jalga, enäm ei `näitä nägu Kod; laseme aga `jalga, ei massa seistä kedägi Krk; nigu raha kätte saeva, lassiva `jalga Ran; võta oma vana kaldsu ja lase `jalga Nõo; `pessimise kõrd ol' mul pia käen, mina lasi `jalga; sääl minnu tõrõldi, siss ma lasi varvast Har; Lasõ? aga varvast, mi_sa_vijil siin vahit Rõu; teise naha (~ perse) peal ~ seljas ~ turjal liugu (~ lingu) laskma teise kulul elama Laseb teiste selgas lingu Emm; `kange ea o teise `persi kanigade peal `liugu `laska Mär; Laiskvorst, [kes] tүүд ei viisi tiha, teise `perse pääl laseks aga `liugu Hää; `tahtsid teiste turjal `liugu `lasta Plt; tõise `perse pääl `lingu `laskme Krk; tõese `perse pääl om ää küll `liugu `laske, ega `endä perse ei kulu Nõo; Mis viga tõõsõ naha pääl `liugu `laskõ Rõu; Kägo pessä ei tii, munõss tõistõ `pessä, lask tõisõ taga pääl `liugu Vas; Taht tõõsõ säläh `liugu `laskõ Röp b. alla sööstma, laskuma; lendama, lendlema siis `laskod [pardid] ka `sinne vette nei `kuiu `juure Vai; Nõnda kui [kull] kanasega lasi, nõnda `ehmed keertsid koa; üks `sõuke sur punane tuli jusku sur ani oli olnd, lasnd ikke üles ning `alla Põi; vahel laseb juuskul' linnu parve sekka Muh; sõgelased oo `kärpse `moodi kirjo `tiibadega, kui inimese `piale laseb, veri `lindab Lih; kiilid, suured pikad sabad taga, nagu `parves `lasvad, `lindavad Aud; kull' `laßsis nagu nool kana `peale Juu; metsaned lasivad einamalle maha JõeK; üö luhakad, käu `muodi lind - - `piale päeva `vieru akkavad `laskma Kad; pääsukesed lahevad periss sell'a `piale Pal; kull' laseb linnu pääl nõnda ku üits nuul' Hls; mesiläse leevä ütte sumakude kokku, lassiva puu `otsa Ran; ao tullõh omma_jo_`kärbläse üleväh, siss `laskva? nigu hurrin Vas; k a h a l e ~ k a h h a l a s k m a emamesilase ümber kogunema ku [sülem] kahalõ lask, sõss `võetass kinni ja aiass vakka Har; sülem' `laske `kahha Plv

Vrd laskama

12. a. (midagi) mingisse asendisse, olekusse, seisukorda viima või seadma `seili `lassasse `rohkemb `lousi ehk `tõmmetasse `sisse Jõh; `laskes sedasi pea teissele ja oligi `surnud Khk; Siis oli nädal `otsas ja sai õhe päeva `inge tagasi lasta (puhata) Krj; Ela see kaua änam `õhti, ta on põsed kõik `alla lasnd (põsed lohkus) Põi; lase kõis `lõõgamale; obu laseb pea `norgu ühna Muh; kui pea `viltu `laskis, siis kukkus müts maha Mih; võib vist jo natuke pikemale `lasta `lüpsi (lüpsiaega edasi lükata) JJn; lasen [varrastel] tõese silmä tõesele `kaala, kui lõpetan kudumiss Kod; vokk laheb nõõrid `kaela, pane pilbas piapaku `alla Pal; `laßsis silmad `alla (langetas pilgu) Plt; obesel piap iki ohja sikku `oidme, ei tohi `lonti lasta Krk; hopõn om `täämbä nii nuran, pää ribahusi last, taa õks `haigõ vahest om; iilä ol' `kangõ külm, `täämbä hommugu lašk jo `õigõ `pihmess ilma (soojaks) Har; `loissu

lask kõrva[?] Rõu; [loom] *last nõna* `nurru Vas; *kõrva* `lasknu jo `lonte; *põrma* lastass *sippa* (punnitud lauad soonde) Se || *vili lask maku* (kasvatatavad pead), *ku nakass pää tulõma* Har; *kanda* ~ *nisa* ~ *udarat laskma* udarat kasvatama enne poegimist *udar soeb suuremaks*, *lehm laseb udard* Khk; [aher] *lehm laseb väe udart* Muh; *juba akkab* `kanda `laskma, *juba akkab vasikas tulema* - - *lehm lähäb paksuks sält takka* Mar; *lehm laseb udart*, *kui* `lüpsma akkab *tulema* Kse; *kaks nädälid* `enni `lüpsma *tulemist akkas* [lehm] *udart* `lasma Ris; *lehm laseb* `kanda JMd; [lehm] *laseb jo udarad ja udar lüeb kõvemast* VMr; *vana lehem laheb udarad*, *õhõv akab nisi* `näitämä Kod; [lehm] *akkass nisa* `laskme, *udart* `laskme, *ta tulep kodu jo* Krk; *enne kui lehm* `poiga akašs `tuuma, *kui ta joba nisa* `laskma akašs, *siss akati talle iki jahu* `andma Hel; *pilve* ~ *villu laskma* pilve minema ilma *laš* `pilve ega ei saa *häd haina* `ilma Har; *taivass lašk* `pilve; *ei tiä* no kas *laš* `lämmähe `pilve vai Rõu; *ilm sääd sadama*, *lask* `nyurdõ `pilve (ilmuvad õhukesed pilved); *ilma lask* `villo Vas; *silma*(laugusid) *kinni* ~ *linku* ~ *looja laskma* suigatama *Kui* `jõuata `enne `koitu kõik *ahed maha ja õled rabistatud*, `saata ka *terakese* `laugusi `kinni `lassa Lüg; *Lasen vähäst ajast* `silmad `linku Jõh; *Ma lase korra silma* `looja Põi; *viskam kondi* `kuhja maha, *lasem sil* `m `kinni Hls; *lassi sil* `mä pilguss *sil* `mäd `kinni Ran; *leiba luusse laskma* pärast söömist pikutama *lähän* `leiba `luusse `laskemaie Lüg; *lased luusse* `leiba sööma `peele Khk; *laseb* `leiba `luuse Tõs; *lähme aame nüd* `leiba `selga ehk *lähän lasen* `leiba `luusse Juu; [nüüd] *kuluks küll* `leiba `luuse `lasta Kad; *vanast üteldi pärast* `süüki et *laseme ivä* `luie `sisse Ran; *pääle söögi oldas lebaluusi laskman* sängun Ote; *ma ei* `maka[?], *ma* `lasõ `leiba `luuhhõ Har **b.** *laskuma*, *langema* või *heitma* `tõine `õskab üväst *ujuda*, *siis laseb* `põhja (sukeldub); *kana laseb kukke ette ludu*, *et kukk* `pääseb `selgä Lüg; *päivä* `lasko `alle, `lähtõ `luoja Vai; *tegad* `ristisid *ede*, `laskevad põlili, `andvad maale *suud* Jäm; *õhta kaste laseb* `peele; *oled sa väsind*, *lased millegi* `naale, `ingad Khk; *Veri lasi palge* (näojume taastus) Emm; *ilma* `paaladeta *sukad lasid* `lõrti Käi; *elu mured* `laskid minu `peele Phl; *küll o saht*, *kui täie kõhuga peab kummargile* `lasma; *laseb käsi põnsaksile* Mär; *põntsa* `laskma (pikutama) Kse; *lassid* `senna kükakile Vän; *ma lasin küll otseti*, *aga ega sis* `rasked und ei oln Ris; *laassin* `siia pengile küll *leli maha* Juu; *sülita enne kolm* `korda maha *kui maha lased*, *siis ei akka maast midagi* `külge HJn; *ma lahen ennäss põlvili*; *lahema* `maoli `natke `aega, *siis lähmä tüäle*; *kana laheb ennäss* `loiti ja *sorokile* Kod; *lašsis roho* `peale siruli Pil; *mia lassi külliti maha* Krk; *lassid maha nellä kápä* `pääle; *kui* `kartuli võtad, *siss oled iki* `urvi, *kui põlvikeli ei taha* `laske Ran; *Maailma* `kõrge läve, *laits lašk kõtuli* `pääle, *läits* `vurtsti üle läve `väl`lä Rõn; *lätt ja lask põlvildõ maha*[?], *nakkass* `pallõma Kan; *mul tüküss uni* `väega `pääle, *ma pia maha* `laskma Krl; *must härm lašk mullõ nõna kottalõ maha*[?], *ta õks mullõ* `surma tähendäss; *sa*[?] *olõt* `täämbä *henne nii* `loissu `laskõnu, *ei olõ sukugi* `sirgõ enämb Har; [lehm] *tahtsõ* `nüsmise `aigo `maahha `laska[?]; *Suik* ja *suik*, *a viimate lask mättä pääle pikäle ja jäi uinussillõ* Rõu; *ku ma lasõ* `nindä `nõõku, *sõss ma ei istu* `truksahe Plv; *Hummogu* `häste `varra ja *õdago jäl* ku `kastõ `maaha lašk Röp; *lasõ* kõtuldõ `maahha Se

13. a. (koos adverbidega *järele*, *järgi*, *tagasi*) *järele*, *tagasi andma*; (mingit omadust) *vähendama*, *endisesse olekusse viima* *sa pidid kohe sen* `suodi *järel* `laskema, *kui puhk tuli*,

et ta `paati ärä ei `kummund Kuu; sepp tieb pajas tüöd, kui raud lähäb kõvast, laseb tules tagasi Lüg; Lase nõörist natuse tagasi Jäm; see nuga oo pal'lo kõba, `tarbis tagasi `laska Mar; Lasõ `ankru ketti viel `järke, muedu akkab `lainõga `tõmbama Khn; kui tahetakse `laumad `lõnga, siis lased siit vähe järele -- [voki] kabja kruuvist sialt KuuK; ku ta (kirves) `liiga kõva, siss piat tagasi `laskme Krk; `langa lastas tagasi, ku um `iibä keeruh Lei **b.** (koos adverbidega alla, järele, maha, tagasi) alanema, vähenema; taltuma siis kui oli leib `alla `laskend, siis panime jahu `juure Kuu; `leivä `taigina `lasko `alle, kui leib on segatu Vai; vana isa jalad ka paisetand, `pääva `ütleb natise tagasi `laskvad Khk; laps rubis -- siis tulid pisigest krellid ja `lasksid ise `alla `jälle, pole neil `rohto ega medaged olnd Käi; paistetus laseb maha; Kui merevesi `alla lasi ja voo põhjast oli, siis sai `lesta Rei; jää oo `alla lasnd Mar; pärast mõisa ärä viha `laskis järele ja jä'tis ta `seia koha `peale järele HJn; leib laseb `alla, siis võiks `sõtkuda Ann; siis on leib paras, kui akkab `kerkima ja on juba `alla last, siis on juba apu Kad; ilm om tagasi `lasken (soojemaks läinud) Krk; `paistusõ um tagasi `lasknu? Plv || hinda alandama teeb kas ta innast veel maha laheb Khk; kole tüür, ei lase `alla, tingib `kangeste Jür

14. a. lööma lasen `siule kebiga pähä Vai; Oli vanale õhe lagipeale lasnd Pöi; lasen vastu `kõrvu `sulle Kul; üks `ränkä kuri inime, tõmmab kätki alt puu ja laseb Vig; lasi teisele `kaikaga mööda pead Trm; kubijas `lasknu kepiga üle kühmu Rõu; läbi laskma (äkkhaigusest) rabadus on küll old teine kuri, last teise luama läbi VJg; `lendaja lasks looma vanast läbi. ku südame ümmert olli läbi `lasken, siss sai loom `otsa Pst; loomal ütelts, `lendäje lask läbi; lehmäl `lasken massast läbi Krk; nippi ~ (nina)nipsu laskma nipsu lööma ma lase `nipsu Muh; laskin `tälle ninä `nipsu sõrmedegä Kod; ma lase `nipsi sul nina pääl Krk; ma lasõ tõsõlõ nippi sõrmõ ja päkägä? Plv || (sõnakuulmatust) `kullõ_ei ta immä enämb, ta lask jo imäle nippi enne sõrmõga Har

15. a. midagi küljest heitma, eraldama kana laseb juo `sulgi maha -- akkab sulitsemma Lüg; puud `laskvad `raagu Khk; loom laseb kevade `karva; kanarbikud oo `õitsed maha lasn Muh; sügise, siis akab puu `lehti maha `lasma Käi; lina akkab `tüikast `lemmid `lasma. laseb `lemmed maha, siis o parass `kiskuda; ku kuusk laseb okast, siis kuu aea perast tali lähäb Vig; kui suvel lepad lehed maha lasevad -- siis talvel tuleb sel aeal suur sula Mih; õunapu lasi kõik õunad maha HJn; kana, ani, pardsi, kikk laseve `sulgi maha Hel; `paklanõ rõivas lask putsu, villane rõivas aja `villa Har; lapsi ~ poega ~ sülemit laskma peret heitma puud akkavad peret `laskema; sie (mesilaspere) lasi sääl neli `poiga ja esimene poig lasi ka viel poja Lüg; mesilased `akvad `peret `laskma Khk; mesilased lasevad peret Trm; siss ku mehiläne `poiga lask, siss läits oma perega `sinna tarupuu `sisse; mehiläne nakap peret `laskma Nõo; ku_mihidse_`poiga `laskõva, siss neid `sautadass Har; minev`aasta lask üt's taro kat's sül'lemet Röp; meiladse? `laskava `lat'si Lei **b.** maha langema, eralduma lese tamm -- jätab sügise omal lehed `pääle, ne_p lase maha mette Khk; õunad `laskvad maha (kukuvad puult) Muh; lehed `lasvad maha puust Käi **c.** paljunema, sünnitama täi lask `poiga; taa naanõ lask tjj pääle uma poja; ku_naanõ `poiga lask, siss `anti taad tjj Har

16. a. eritama, (endast) välja andma, puhuma `suitsu `laskema (suitsetama) Vai; koi`valge `aeges tuli tuliänd ja `laskis `sätmid `väl'la Mih; [pull] `uhkab, `ähvardab

sarvedega teist, isi läbi nina `nuuskab, laseb `õhku Hää; kass `laskis turts ja turts koerale `vasta `sil'mi; `ämlek laseb `siidi, on nihukesed siidi nõõrid taga Juu; kui `surnud majan one, siis `lastse kadaga `suitsu Kod; mõni pada laseb sinet, `suurma puder lähäp paan sinitsess Nõo; pada lašk `tossu San; raudikõsõ? haina sisen, `laskva? kipõd, nakass iho `õhkama Kan; petäi lask pal'lo `vaiku Rõu; mõtsast ko'as [tark] nõia `kõldu ja lašk noidõ `tossu, sõss eläjä? `naksõva `süümä ja `juuma Räp; hobõssal jo lask `nõlga Lut; m a r j a , n i i s k a l a s k m a kudema Aavid `ööruvad `peale õheteise `vastu ja `lasvad `marja Põi; lutsu kudu, ku `marja lasep Trv; esäne kala timä lask õks `niiska Se **b.** (eri ühendeis) peeretama, haisutama lasi `sussi, tegi `alba `aisu Jõe; süüb ja laseb `peresest `vällä kõhe; mõni on `kange sitta `aisu `laskemaie, ei pia `pereset `kinni Lüg; Kis on sii jälle pereset lasnd, keik kohad santi aisu täis Emm; laps laseb `tuksi, vana inimene laseb sala sitta Mär; lapse `kohta ikke nagu `õetasse, kuule poiss, sa oled `puksu `lasnud PJg; laseb `kanda, mõeub pähe = peeretamine Hää; kas sul äbi ei ole, võeras inime siin ja sa lased `puuksi Saa; laseb aga salaja `tolmu `jälle Ris; sala laseb `vingu Kei; `laassin takka `kärtsu nõnna et, seest ajas nii täis Juu; parem lase üks pauk `pieri, kui nisukest juttu aad Sim; kuule poiss, sa ei tii muud kui `ühte lugu `kärtsu laheda aga Trm; kui `luhviti `laassis või peeretas, [õeldi:] laheb `pussu Ksi; lait's lasep `piuksu; sosin sitta `lasken, pal't ais kuulda ja äält ei kuule Hls; sa olet sitta `lasken, irmust `aisu tule; lase pereset siss ku kõtt puhutsen om Krk; lasep `piiru nigu mürin Ran; tädi võt' aenakoti `sälgä ja lašk `piiru partst Nõo; ku `kuutõga pessät, siss ei tohi `pussu `laskõ; ku peeretät, siss peeretät, ala `lasku sala `tsoõsi Har **c.** urineerima, ekskrementeerima lähän vett maha `laskemaie Lüg; läks `oue vett `laskma Ans; kõht `lahti, laseb nagu kure jook Kse; ma lähen lasen vee maha Kei; lammas laseb kust Juu; oinas `laskis kotta suure oidu JJn; pääsukesed tegivad oma pesa kua kohe `seie trepi kohale - - `vaata et `sulle sialt pähä ei lase VMr; laheb nõnna et vikerkaar taga, kui kõht `lahti Lai; tüdrukud `õeldi `praoga, et laseb praost, poiss laseb tilsu otsast Plt; [hani] aab pugu täis, tagant laseb `vällä Vil; mõnel lüüb irmuga kõtt `valla, no sis võib `põksi kah `laske; üits julk maha `lastu Ran; vanatoit - - lasnu toomepuu `täitsäni ligedass Puh; a l (1) a ~ a l l e l a s k m a aset märgama laps on `üösse `alle `laskend Jõh; see laseb ikka ala, see on sihand viga Ans; laps on omale `piissi `alla last Juu; täna `öösse `jälle last `alla Lai

17. a. (tuli)relvast tulistama (ja tabama); (noolega) märki laskma; jahtima Isa läks mere `ääre `püssügä `partisi `laskema Kuu; pani `püssi pale ja `laski VNg; kahe `laskemisega sai jänükse kätte Vai; püss oo tühi, ma `laskesi tühjaks; see oli jälle tappamine, merest `lasti suuretükkidest; poisid `lasvad noolega `märki Khk; Jahimihed `aksid `metsas `püssi `laskema Kaa; kolm `pauku lastasse ikka `järges Muh; Lasi naa_t roud punane Emm; mina ei mõesta püssiga `laska Kir; `laskis kogemata püssi `lahti Kse; püssiga ikke `märki lastase Tõs; Püss lüeb `laskõs tahakohõ; Maesõmaa `metsess suab `tetri `laska Khn; riivleaga `lastse `luikesi Saa; `rõuged rikkosid nõnna mõne inimese nägu ää, nagu `aavledega läbi `lastud Ris; miilitsad `lassid neid metsa `vehdi Juu; sil'm viel seletaks `lasta, aga jalad ei käi; pääsuke isegi täbar lennust `lasta JõeK; oli last põdru Tür; lahevad neppa ja muid `linde; [ajujahil] `laskjad one taga ja inimesed eden one `aajad; vibu püssigä lahevad, `tõmmab nüäri `amma `piäle ja laheb nuale `väljä; mina lahen ike `märki, sinä ei lahe

tarele kua `külge Kod; ei saand lasta kah, püss tühe SJn; lase püss `valla Hls; `soldani laseva `püssi; lääme nuult `laskma Puh; tuu poig `olli sõa `aigu lasnu `endä puruss; minu `endä `mijsegi lašk täppi; küti `lasknava siss `sinna uniku sek`kä, kos soe purelnuva; poiss kärdsutap `püssi Nõo; me `laissime `põtra, es lähä `külge Kam; `suuritükkega `lašti - - mõts ol`l kõik` puruss last; no pandass laud üless, `piirdu `lastass (märki), sinna`piiru `sisse Har; esä läbi luht`aknõ lašk, ni tapp `hauka ar? Vas; `nuuti `laskma (vibu laskma) Se || käivad `piale ega `öösse `märki `laskmas (tüdrukutega magamas) Krj; `mölder, see pidi ikke `öösse koa `veškis olema, mud`u käesid kukke `laskmas, käesid varastamas Juu; sa nakkat varõssit `laskma (haigutad) Röp; mõnikõrd `tühjä `pauka lask `vällä (valetas) Se || (haletsusväärsest inimesest) Sa oled tänä `jusku `lastud vares - - `ninda lodagalla Kuu; nagu lastud vares teine Rid; Nagu `lastud vares sorakil Han; `Lastud vares kardab ju `varjugi Hää; käis siin `ringi nigu `lastud vares VMr; maha laskma surmama, tapma `kullisi `lassasse maha, aga neid ei `süia Lüg; `laskes `püssügä karu maha Vai; akkasid `püssi `laskma, lasi ennast ise maha Krj; poiss `laskis kure maha Muh; tä oli `eese maha lasnd Mar; selle mehe `lassime maha `u`ndre`hti Mih; `põtru ju sii maha `lasvad - - irmus visad `olle `laska Aud; `laškis jänekse maha Jür; sie ei last valla maa pial maha `lasta HJn; varas `lašti püssiga maha JMd; sie oli ennast maha last VMr; lašk mehe eenämite `piäle maha Kod; `jõulu `lauba `öõssi `lašti maha, see `samma mees Plt; seni olli pauguten ku olli maha `lasken Krk; sõa `aigu lassiva `ulka inimesi maha; ärä mine, na viivä ja laseva su maha Nõo; ma`lähä lasõ varõsõ maha? Har; timä taht piinni `maaha `laska? Rõu; lašk `maalõ Lei; r a b a p ü s s i (g a) l a s k m a euf peeretama `enne `joodi petti, pärast `lasti raba `püssi Ans; kes seal raba `püssi `laskis Muh; raba`püssi võib lasta ilma ialeta koa PJg; [kui] piäretäd, sij one sij rabapüss Kod; ma lasen sind raba püssigä KJn; lät`s nulga takka raba`püssä `laskma Har **b.** õhkima, lõhkama kas lasivad `sakslased tämä (veski) `ohku vai venelased Vai; mis paugud ne kõevad, seal lastasse vist kive Muh; `enne üksvahe ikke `tihti `lašti kiva `lõhki Juu; nied `tahtsid jo sadamad kua purust `lasta VMr; na oss tinamendiga selle maja puruss `lasken Krk || Lapsed lasid ehud üles (põletasid majad maha) Emm **c.** praksuma, paukuma (hrl pakasest) aia `teibä lasev `laksi, vällän om laksi `laskje kül`m; kül`m om vällän nüid, `pauku lask katuss Krk; mul lei iks kõrva seen, `tiksi lašk Krl; väläh um `väega kül`m, `tiksi lask Plv; `kullõ `pauku lask, kül`m tulõ; ku puu? härmäh ja `tiksi lask, sõss um kül`mä vana väläh Vas; kõva k`ulm, lask `tik`si ja aia_ `paukva? Se

18. lõbusalt aega veetma **a.** kurameerima, flirtima; liiderdama, seksima (sag mitmesugustes ühendites) Omal `suured `lapsed, a laseb `ringi `teistega IisR; `Ingel lasi `poistega `õmber Rei; Nii kaua `laskis kender`lenti, kui omal laps oli kää Han; Kes oma naise juurest teistega laseb, sij on ooratäkk Hää; naene `laskis `lipsu `metses teste mestega Juu; `põesa all - - selle suure `laskmese `piale mis ta laseb, piab ike tagajärg koa olema Kad; ta laseb poistega `ringi VJg; poesid ja tüdrikud pidäväd `sehvti, `laila `arvu lahevad; tüd`rik selle poosiga laheb `servä; akab `võõra miessega `ümber `laskma Kod; mis ta (poiss) muidu käib sial, käib `sihku `laskmas Lai; see [tüdruk] on üks suur `laskja, laseb kõigiga; alt aisa `laskja - - laseb lükata ennast salaja; laseb `lit`si, käib `ooramas; mõni mehe naine ka laseb ringi, kuradi oor Plt; tüdruk lasep poistega; `ümmer`laskje (kõlvatu tüdruk) Krk; Lask egaütega ümbre, kes õnne esäne Röp; t a g a s i l a s k m a seksima õli ulk `aiga `tüdrik, siis käis kõrd kuus vai kaks `linnas tagasi `laskemas; lähäb laseb `preilida

tagasi Lüg **b.** (eri ühendites) lulli lööma, laisklema luuspuud `laskema Kuu; *Ei`viitsi tüöd tehä, `laapis `õtsida ja `lainas, lasi `lainu; lähäb magama, laseb sia `nahka juo, laisk Lüg; Ella oo seike löbus laps, muud kut aga laseb lilla Kaa; teised pikkavad `koplis `niita, ta laseb `peale luuder`punti Muh; Tüdrik akkab kua juba luus`lanti `lasma Han; laseb kadalippu elu aa, ei akka `tööle vahest Juu; lask luus`lanki pääle ja kõnd külä `müüdä Hls; ta ei anna `vällä tühü tat, lask kodun `lirku; sij ei viisi keäk tetä, pal't lušu lask Krk || `lonksi `laskma (tukkuma) Röp*

19. (lausenäited, mis ei sobi eelnenud tähendusrühmadesse) *võt'tis teesel kraest `kiñni ja `viskas üle ree ääre maha, vedas siis sedasi loha järel - - ütles et `laassin `talle `lossi Juu; nüüd on kõik nõud pidetud ja plaanid lastud, lahevad `kõsja mineki nõu ja pidäväd `plaani Kod; teene poeg `laskis ennast sõedu `alla Pal; temä (imik) lašk `lihvi rinna otsage; mea ei lase tal tuult alt - - ma_i jõvva tat liigute Krk*

Vrd lahetama, lasetama, laskuma

-laskme Ls karjalaskme

laskmel `laskmel (sisse) laskmas – Hlj **Vrd** laskel

lasku- g *lasku-* (sisse)laskmise, lange(ta)mis-, langemis-, alanemis- *ku suur vesi akkab tulema, siss on vee laskuaeg (mõõn); tõusumõrd ja laskumõrd; tõusu- ja laskuperudega `püütakse `kraavide ja oeade sees; tõsuperul on pujus, laskuperul ei ole Vän*

laskuma `laskuma Khn JMd Koe Nõo Võn, -me Hls Krk, -mma V(-mõ Krl)

1. a. allapoole liikuma, langema *sai põlvõtõ `piäle maha `laskuda; aed peris maha lagun ja `laskun; seinäd `laskuvad ää; kui tuari põhja piäle `valgõ kord `laskub, siis sie kutsutassõ juuk Khn; `tõmmab vee jää alt ää, siis `laskub jää `alla Koe; kõrt om nivvete `pääle `laskunu; orasel roste tule `pääle, kõrs `laskuss maha; lait's olli ärä `lämbünü, emä olli latsel `pääle `laskunu; kaeva sij sopik suurepess, sõss `laskuss `rohkep vett `sissi; ku är keedets, lubi `laskuss `põhja Krk; kul'l `laskus `sinna korvi `pääle Võn; timä `pääle `laskunu [luupainaja] `väega rasõhõdõ Har; `loissu `lasku jo[?], ei_tiiä_kas jääss `ellu vai ei jää[?] Rõu || fig moka maha `laskunu, nõnda vihane Hls **b.** (kõhukast inimesest, ka tiinest loomast) `laskunu kehäge, ta om kõhn, keha om suur, aab vedelt `sisse pal'lu; `laskunu märä, tüyb poja Hls; temä om `seante `laskunu kihage - - madalass `laskunu; vahel ütelts suure `maoge `lehmä, sij va maha `laskun `maoge; ta oo maost laiass `laskunu, ta iki `poiga tüy Krk || `riided on `laskun (välja veninud) Khn*

2. kokku vajuma; fig lahjuma *sil'mist ää `laskuma, kui inime `aige on Koe; ta om poistege käinü ümmer, siss om `laskunu `näoge Krk; alla ~ tagasi laskuma*
 1. alanema, taanduma *leib on `alla `laskund JMd; vesi on `alla `laskund Koe; paistuss om tagasi `laskunu[?] Krl; sõss ol'l parass `leibä `kasta, ku kohetuss ol'l `alla `laskuno Röp;*
 2. vaibuma, järele andma *Ammas valutab kõvaste, ei `lasku mitte tagasi; Ei massa neid külmänusi `pijite kakku, kül na päevä pääle laskuva tagasi Nõo; ilm `laskuss tagasi, ku lätt sulalõ; aina[?] omma_tagasi `laskunu (krõbekuiv hein on pisut niiskunud) Urv; mi_lehmäl ol'li kubõtõ hiire[?] üless ajanu, ma nika hõõri, ku `lasku tagasi Har; kül'm `lasku tagasi Rõu; mul ol'l edimält küleh suur valo, nüüd inäp ei olõ[?], nakkass jo tagasi `laskumma Plv; ilm om tagasi `laskunu, `lämmämbäss lännü[?] Vas; maa tagase `laskoss, ku sulass Se || andestama, järele andma Kui ta ärä vihastap, siss ei lasku ta enämb tagasi Nõo*

Vrd lasetama, laskma

lasm *lasm*, *lasma* g *lasma* VNg Lüg lasn kattukse tegemise *lasm*, *lasmaga* *lūiasse* ole tüvid tasasest VNg; *lasmaga* *lūödä* kattus päält siledast, *kutsuta* *lasmast* Lüg

lasmama *Lasmama* = lasnama – Lüg

lasn¹ *lasn* g *lasna* S(n *lasen* Rei) L(n *-lasna* Han) HaLä Jür

1. a. labidas *Põldu tegime lasna ja köblaga* Jäm; *ma* *kaevasi lasnaga* *tuhli jää* vahesid; *nüid* oo rouast labidad, *aga* *nee kutsutaste ka lasnad* Ans; *õpetaja matab* *kooljast, kergu lasnaga paneb* *mulda* Khk; *viska veel üks lasna täis* [*saue*] Kär; *Raavi kaevaja tööriistad olid lasn ja kerves; Meil sii mütu* *lasna*; *niipailu kut üks lasna laba täis on* *mulda* Pöi; *nüid_o labidas, enne* *õlli ikka lasn* Muh; *vau suud veeda lasnaga* *lahti* Emm **b.** leivalabidas *leva lasnaga pannasse levad* *ahju* Khk; *jahu riputadi leiva* *alla, kui ta lasna* *peale* *pandi* Rid; *lasn oo Vigala mehe lebalabidas* Mär; *lasnaga pannasse leivad* *ahju* Kir; *lasn oo ikka puust ja labidas raud* Kse; *lasnaga lasti lebad* *ahju* Mih; *maad kaeveti, oli labidas, leväl oo lasn* Tõs; *lasna* *peale riputedi jahud* PJg **c.** katuselabidas *Lasnaga pätsiti õled sileks* Mus; *meil* *mind* *siis külast katussetegu aaks* *lasnu* *tooma* Muh; *lasnaga* *löödags* *õljed tasasegs kui katust* *tehtags* Käi; *lasnal on* *ammad sees, lööb õle* *tüikad ülesse, ilusti õhetasa kõik* Nis; *kui õlekatust tehäkse, siis lasnaga tehäkse siledäks, mud'u jääb sorakile* Juu **d.** pesumõla *siis* [kangas] *pannasse tõrre* *sisse, pannasse vesi* *peele ning* *lasnadega* *sonkima* Khk; *tüüs ise sai* *lasnadega* *ää* *pestud; pesu lasn on ka, mikega pesu* *pestagse* Phl **e.** tambilabidas *lasnaga* *tehti üigessed katti kut* *tangu* *tehti* Mus; *vilja* *piasi* *lasnadega tahiti* *peeneks* Muh; *puu lasn oli ja raud tera oli* *otsas, se oli tambi lasn* Käi

Vrd lapju, lasi³, lasm

2. keelikas, puuvankri teljepakke ühendav vahepuu *ratta lasn* Krj; *vankri lasn oiab rattad ühes* Var; *lasn oiab vangert kүүs -- vädemete ristotsad on lasnaga õhenduses* Mih; *vankre lasn või lantspoom köib töö* *vankrest läbi, sellega saab tänd lühemas ja pikemas teha; puu* *tel'gega* *vankrel oo veel lasnad, teistel põle* *ühtegi* *lasnu* Aud **Vrd** last¹, laste¹

lasn² *lasn* g *lasna* Rid Mar Lih latikas *rõks või lasn, mõni üiab praks. leba lasn ja se kala oli ka* *niuke lai, üiti lasnad. tominga õie* *aegas nad kudesid, need oo suured, neli viis kilu* Lih

lasna *lasna* hea, maitsev *supp on nüid* *õige lasna* Ksi

lasna|kala *lasna kala* latikas – VNg **Vrd** lasn²

lasnama *lasnama* katuselabidaga õlekatust tasandama *lasnaga katust lasnatakse, akkas lasnaga katust* *lasnama* Hag **Vrd** lasmama

lasnan *pürsä* *põõsa kasvass madale eimämaie pääl, lasnan* Krk

lasna|pulk *vankri(ratta) kinnituspuu rataste* *otsas on lasna pulk, et ratas ep tule alt* *εε* Khk; *lasnapulk köib* *vankre lasnast läbi, sellega saab* [vankrit] *pikemas tehä* Tõs

lasnat|lukk *lasnatlukk* sissetapitud lukk – Vig **Vrd** lasandlukk

lasnits *lasni|ts* g *-tse* T(*-tsa* Ote, *-tsõ* Ran), *lasni|ts* g *-tsa, -dsõ* V, p *-st* nirk, *tuhkur Lasniste jaos säeti lõks; Lasnitsit püvvetäs nende kalli naha pärast* Nõo; *lasnits om nigu* *ää suur rot't -- lasnitsel* *jalgu ei näe, aga* *virka ta lätt -- mõni kirju, mõni* *valge* Kam; *lasnitsal om* *valge kaala alune* Ote; *Ku* *valgõ_lasnitsa olli elutusõn, sõss üteldi* *valgõ hobõsõ häste edesi minnev* Urv; *tan ol'l* *mükro ja lasnitsiit ja rottõ kah* KrI; *lasnits eläss kül_huuniidõ all ja_kiviunikiidõ sisehn; määnäst* *karva lasnits um majahn, säänäst* *karva*

`lätvä eläjä² edesi Rõu; Meil tarõ põrmandu all `juuskva iks lasnitsa² Vas **Vrd** lahits, lahnits², lasits, lastik²

lass *laśs* Lih Pär TÜR VIPõ San Krl, g *laśsi* spor L, Juu JMd Koe KJn, *lassi* Mus Jaa Muh Lälõ Pä KJn M; *läśś* g *läśsi* Khk(le-); *plaśś* Koe, g *plassi* Jäm

1. (ümar) puunõu, lähker, ankur *Pane äga laśs kenast `piima täis Jaa; `lassidega `väeti enne `taari; paneme lassi `sisse natukse õlut; lassiil o suuauk kesk`paikas, korgi topp kõib peal, raud`rõngad oo `otsas, pael läbi Muh; `laśse sees oli piim eenämal `metsas Vig; madal ja lai, ümmarik *laśś* Var; `lauba `õhta sai `laśsa `lüia, `väiksed ruusi kibid `pandi rundaugust `sesse ja keeb vesi takka `otsa -- kibid `peksid `puhtasse selle lassi Mih; mitu `lassi oli `vankris, kui sai eenamale `minna, piimä lassi ja taari lassi ja; kui ma kodu oli, sai neid `laśsa turrutada Tõs; *laśssisse* lüpseti, `lehtred olid `külges Khn; eenamaal `pantase `piima `laśsi Tor; *supp `pantas lassiga piha pääl ja `mintas [kala]`randa Hää; piim on `laśsis Koe; kui nemad `luhta läksid, rokk `võeti laśsiga `selga KJn; `lasse ol`l pudru püti `müüdu ja `ankru `müüdu, punniauk olli külle pääl, peenike om engätse auk Hls; `panti laśś `taari täüs Krk**

2. lapik pudel `kantlikud viina plassid klaasist, `pruutidel -- kui käisid külas `andeid `korjamas Jäm; *laśś*, see nihuke plekist *plaśku* Juu

-lass Ls karva-, metslass

lassakas *lassakas* Tõs, *laśsa|kas* g *-ka* Hää Juu kõhukas [põrsas] nägu üks *lassakas* Tõs; *Laśsakas on laia `mauga -- ära laiaks joodetud, olgu ta_s lammas või vasikas ja inimesi võib ka laśsaki `olla; Laśsakas on `jälle `seuke `väike inimene, aga `ästi paks Hää || = lassis suure laśsaka kõhuga vasikas Juu*

lassi *laśsi* (-ss-) Pha spor L, Pee Koe Ksi KJn M (kerest) laiaks, kõhukaks *Lehm on ennast lassi joond Pha; loomad `metses nii `laśsi läind Mär; jahu leem aab kõhud `laśsi; nää kui `lassi võttis [vasikas] enese Kse; saagu `teitel `põrsad `põnni minema -- `lambatalled `lassi mingu (kadrilaulust) Tõs; Ta jõi oma mao igakord `laśsi Saa; kui loom jääb lahjaks ja kõht on suur, vaob `laśsi Pee; mära `laśsi lõond, kui ramm on ja kõht nii lai Ksi; `põrsad lähvad `laśsi KJn; *laits om `lassi sõönü ennast Hls; kui `vaśka pallu juvva saave, siss neil lääb magu `lassi Hel Vrd lassis**

-lassik Ls karvalassik

lassi|piim hapupiim lassi `piimä ja karbi võid ma oma enge `sissi ei võta Krk **-punn** fig (väiksest kidurast olendist) mõne inimese või lapse `kohta [õeldi], et see nigu lassi puñn, pisike; *põrsas oo naa `põnnis nägu lassi puñn Tõs; Laśsi puñn, `väikese kasuga laps -- jusku laśsi puñn Hää*

lassis *laśsis* (-ss-) Muh spor L, Pee Koe Ksi kerekas, (kerest) lai *Mare oo nõnna `lassis et Muh; lahja vasikas on maust `laśsis Koe; [lehm] nõnna `laśsis, akab `varsti `tooma (poegima) Ksi || (suur ja) punnis veletsaste juua saand -- [vasikal] suur `lassis mago ees ja Mar; kõht `laśsis Kul; kõht oo `lassis ees Mih; `lassis kõhuga loom Tõs **Vrd** lasjas, lassi*

lass|lähker *laśś* lähker väike vaat – Khk **-magu** sõim punnis kõhuga (kidur) olend kurati *laśsmagu* Muh; *Laśsmagu, suure kõhuga, kõht `laies iis Hää*

lassõ *lassõ* niiske, röske; *märg mul om maapõrmas, mul lassõ kotuss; `lassõide kotustõ pääl om hämm; vili om viil lassõ, ei_saa `täämbä maha_`pessä Har*

last¹ *last* Vig, g *lasta* Jäm Ans Khk Rei ühenduspuu või -pulk **a.** vankri keelikas `vankri last Rei **Vrd** laist¹, lasn¹ **b.** vankri või ree põhja varb või latt last, mis kaks völlast (küljepuud) ühes peab. teine `teises `otsas, kaks `keskel; ree põhja lastad [pakkude kohal] Khk **c.** vehmri pulk `ärge rataste `vehmri last, seelt käib rahe ige `külge Khk **d.** äkke pakke ühendav puu äge last Khk **e.** adrakure tugipuu adra kure last Khk **f.** “kaks puud kangastelgedel, käivad läbi küljepuude“ lastad Ans

Vrd laiste¹, laste¹

last² *last* g *lastu* Krk Hel T V(g -o Röp), g `lastu Kuu; lass g lassu Kod; lastu- Pöi Phl Juu JJn

1. laast, puukild *mies* `raiub üöd ja `päiväd, vade ei saa `lastu `lahti üsige = kell Kuu; [rähn] *Nokib nõnda et lastud* `lenvad Pöi; tea kudas nad sis panid, et lastud põlema akkasid Juu; pane aga `lassa pada `alla, kui tүүmehed one majan, sul pada puuga muret ei õle; vahel `ütleväd, ku nuarem tütar lähäb edemält mehele - - sij vanamijs akab kõhe ladvass `lassa `raima Kod; tule läiduss, pirru ja lastu om läidusse Ote; tүүmihe ragove `pal'ke, lastu² omma maha jäänü² Krl; ma võt'i maalt kolm `lastu tulõ alosta² Vas; suurest lastust lõõma fig eeltöötlemä, pealiskaudselt töötlemä on sedasi suurest lastust `löödud, põle `val'mis ühti Juu; ma lei suurest lastust ärä, `puhtamp tүү om sinu asi Hel

2. katuselaast, -pilbas *meie katusel on lastud, uuel toal on* `sindled Juu; lõegatud lassud one `katse lassud Kod; juudilastu olli `kalli ja ütelti õige ää olevet. juudi teive liimeistrege, aga `suune es ole sehen Krk; katusse roovi, kos lastu `pääle lüvväss Kam; lasturaam (raam katuse tegemisel laastude hoidmiseks) Rön; *vabrikun hõõlitass või esi* `kirvõga lahut ja liimeistriga tүү tasatsõss lastu²; kõge ohemba² omma² iks haavadsõ² lastu², siss lauvakõsõ² omma² paksõmba² ja `siindre² omma² kõkkõ paksõmba² Har; katuss `ol'le, kas tүү_l'olist vai, vai lastast vai Vas; kaartõlastu² [on] poolõ lastu² (räästa laastud on lühemad) Se **Vrd** katuselast

3. vikatiluisk (hrl puust) – T V *vikati last* `olli puust, toda pidi enne `liipamist liivatama Nõo; `võeti tamme last, tet'i mulgu `sisse raud asjaga, sinna õõruti sõmmõr `sisse ja `pañti likku Kam; vanast es ole kivve ega sulatedu `laste, olliva puha puulastu Ote; sul om vikat' nätä nür'h, `tõmba lastuga, kiviga ei saa ni_vaaavass Har; vikahti hiko² last um kannahatada_kuum; Ku_ravva (lambarauad)_nührüss lät'si_sõss näid vikadi lastuga_heoti Rõu; kivilast vikatit tõmmada²; Last oll lühikeses kulunu Vas

Vrd laast¹

last³ *last* g *lasti* Ris HMD JMd, g *lasti* Jäm Khk Pöi Kse Han; last g lasti Emm Rei Mar, g `lasti Kuu Hlj Jõh; n, g `lasti VNg Vai laadung (peam paadis või laevas), suur koorem Meil oli last `pandud `liiga perässe ja paat ei saand sen peräst täüt `vaardi sise; pani `vergud nii palju kalu täüs, et `saimme `terve `lasti kalu Kuu; `sellas one `raske `lasti VNg; `laiva rümä on sie, kuhu `sisse `lasti `panna Vai; töid laevalastid kalu, igast võrgust said laevalasti Jäm; Täna omiku oli täis last, paet oli kohe [kalu] täis Pöi; Küll pani alles selle setukale lasti peale Mar; küll see rööge (torm) koa `lasta mere `põhja pani Kse; ega nemad vierendi `viisi ei müin, ikka laeva last korraga HMD || fig Läks kõige lastiga (suri rasedana) Pöi || -täis Täna `huomigull sai `vaide `panni `lasti kalu Kuu **Vrd** lastiline, lasting², lastung

last⁴ last g lasti tööriistavarn Last -- seena külge löödud, kohe töö riistad vartpidi pannasse, mõni ütleb varn, mõni last. Kerved, vuamrid, uherdid, aia töö riistad, iga asi on lastis vai varnas oma kõhal Trm **Vrd** laastik²

lastak lasta|k g -ku endisaegse särki kaenlaaluse tükk Ar² sa² unõtagu hammõ käüsele lastakut ummõlda. lastak om nelinurka lapp Vas **Vrd** lastokas

lastama `lastama VNg Vai lastima, laadima (laeva) `laiva `lastamine; nie `lasta puid; `laiva on `lastatu; `lastasivata `kliüsi `aukudeni vede VNg; `laiva on `lastettu; `linno `lasteti ja kaik sugu `kaupa `sinne `tuodi Vai

lastanõ laastudest tehtud olinõ katuss püsüss kavvamba kui lastanõ Se

lastas|aed lastas(s)- lattaed lastassaid oo `laiadest irredes; lastasaid oo `sirgelt, nee (aiad) oo arvad Muh

lastata → laastama

laste¹ laste g `last|e Lälö(g -me Kse, Han) Ha/g laste Ris HMd/ Tür

1. vankri keelikas – Lälö kus tõstetasse tagaotsast vangert, see oo laste, suur pikk puu `vankre taga Vig; laste oiab `vankre koos, muidu teine ots lähüb `teisel. `lastmest annab keerda, `lastmel oo auk sees. kehade väät' oo all `lastme takka ja kartsaste takka läbi Kse; Sea suulesega vankril oo laste koa Han

2. ree põhjavarvad; varbadest ree põhi – Ha rie laste Ris; ree `roamide `piale `pañdi `lasted; `kesspaegas oli isi laste, `tiibad_pial isi `lasted Nis; paiu `vitstest punuti reel `lasted `piale Kei; `istus `pal'la ree lastete `peale; `lastevitsaga punuti `lasted `kinni Hag; egä kelgul muud põle kui laste ja jalased Juu; `lasted, peeniksed varvad on rie `põhja laodatud Kos; `lastevarvad Jür **Vrd** lastes

Vrd laiste¹, last¹

laste² laste g `lastna lasn, labidas leva labidas `ööda laste; Meil on mütu lastend; katuse laste, tambi laste, leiva laste ja roud laste; `Lastnad on varreta, lastendele peaks varred tegema Emm **Vrd** katuselaste

laste- gpl < laps¹ `Lastemärk on kriips, `põigiti, lühike, `piene `sõrme akkatuses all puol, `ninda mittu `kriipsu, `ninda pali `lapsi Lüg; laste alvatuses jähi VII; Tuba oli õle `kõrsi täis, kes seda `pühkis või kasis, laste pere oli suur Põi; ema oli laste `vihitleja (saunas arstija) -- käidi kui laps öösi ei magan või aiged olid Tõs; kasupueg `võeti lastekodust Kos; Kus lasterikas pere oli, sial `peeti pailu `nairid maas; kleidi riiet [kooti ükspiilist] -- ja laste riiet, mis `kergem riie oli Amb; oli `Päinurme `mõisas laste `oidjaks või lastetüdrukus Pee; ei tia, mis ta selle lastekarjaga nüid `piale akkab VMr; ema elas siis meie juures ka, oli meie laste `oidja Kad; lassekirik õli küll minu miäle järele, ilos palve pideti lapsile Kod; siis pidi lastetüdruk olema, ta `vaatas laste järele, ega proua ise teind kedagi Lai; temä `ol'li laste `tüuja (ämmaemand) -- `lapsi käis `vasta `võtmas KJn; Sa oma suure laste karjaga nigu emmis põrstega Nõo; lasteleib ~ peenike leib ~ kolmepäevaleib Kam; vel'el lastõpereht es olõ² Röp; lastõkodo, `vaestõlastõ kuul' `ollege sääil Se

laste|haigus 1. lastel esinev haigus `leete `aigus, laste `aigus Tõs; särläd, `leetrid, tuule rõuged, laste `aigused on tuulest tuld `aigused Juu

2. menstruatsioon ma ei ole `aigust midägi `kanden, pal't laste `aigust Krk

laste|koda emakas naesed ei tohi `kääga ulatata, siis piab lastekoda kohe `lahti minema Kad

lasteline *lasteli|ne* g -se lastega, lapsi omav *lastelised inimesed* Amb

lastes *lastes* g `laste “ree äärepuud“ – Ris **Vrd** laste¹

lasti `lasti Kuu Vai laadungisse, täis (panema) `verkujega jäi paat `lasti, akkas üle pära`otsa vett `andama sise Kuu; tuul - - löi kohe täis`lasti [paadi]; `laevad `pandi `lasti Vai

lasti → lahti

lastik¹ *lasti|k* g -gu Jäm Khk(-g) sarvedega emalammas *lastigu* `lamba tall Jäm; `õhuste `sarvedega lammast `üitase lastiguks; *tete* `lambad puhas lastigud Khk **Vrd** lastiklammas, laustik¹

lastik² *lasti|k* g -gõ, *lasti|k* g -gu nirk *lastika* `murdva ka `hiiri `maaha. *lastik* eläs hoonõto`all, *kuh* nii saa Vas **Vrd** lahits, lahnits², lasits, lasnits

lastik³ *lasti|k* g -ku Jäm; `lasti|k g -ke, -ku Lüg

1. a. kumm `püksi vahel sie on `lastikust `kutsutud, `lastiku paul Lüg **b.** kummist lutt `lastike `õtsast `anneta `piima `lastele. `lastik on `kummist, neid `enne sai `õstada puest. auk õli `lastikel läbi, `lastike jäme õts `panti `klaasi suu `sisse; vai sa närisid `jälle `lastiku `katki Lüg

2. riidesort, atlass *lastiku riie ning lastiku lõhjad, pailad* Jäm

Vrd lastikas, lasting¹

lastikas *lasti|kas* Mär Nis Rap Juu Koe VJg, *lasti|kas* Käi Mar/laa-/ Ris JMd Kad, `lasti|kas Jõe Kuu/-gas/ Lüg Jõh, g -ka

1. a. kumm *lapse lutt on lastikast* Käi; *lastik venib pikaks* Koe; *suka lastikas venis* `välja; *venib nagu lastikas* Kad **b.** kummist lutt *ega ta ema* `rinda pal`lu saand, `pañdi `varssi *lastikast tirima* Mär; *võt`tis* `põrssid emise alt ää, viis tupp ja akkas kohe *lastikast* `anma Rap; `aantsin *lapsel lastika suhu*, siis jäi vaid kui *sukk* Kad

2. lutipudel *lastikas on* `piimä pooleli Juu; *pane* `piima *lastikasse* VJg

3. voodririidena kasutatav siledapinnaline kangas – Kuu

Vrd lastik³, lasting¹

lastik|lammas sarvedega emalammas *kut* ema `lambal sarved pæes, oo *lastiglammas*. vana `muistene sugu, nüid saavad `otsa, suured *lastig* `lambad Khk **Vrd** lastik¹

lastiline *lastili|ne* g -se laadung Tõi ia `lastilise kalu, ia saak, `paadi`täie sai kalu Lüg **Vrd** last³

lastima *lastima* (-s-) Jõe Kuu Hlj Khk Põi Rid Han Hää Ris JMd Kad; (ma) *lastin* Ris, *lasti* Khk Han, `lastin Kuu (täis) laadima, koormat peale panema (peam laevale) `käisime kivi `lastimas Jõe; *kui* `palju `laevu oli, siis `käidi `üese `lastimas Hlj; *laev lastitase* kivi või *puid* täis, *laaditase suur* `koorma `pæele Khk; `lastimise *augud ja luugid*, mes `peavad vett, *kui laevad välimeredel* `keivad Rid; `Lastijatel oli vanaste `raske töö, nüid lähäb *masinaga* Han; `laeva *lastitaks*, *ku laeval pannaks* `kraami `sisse Ris; *siin linname otsas*, *siin õli sild ja siit lastiti* `laeva Kad || laadungit peale võtma *mitu* `jalga sii *laev lastib* (kui palju suureneb süvis täis lastiga) Hää || fig palju sööma *Kiri* (lehm) *on ennast nii täis* `lastind, et õsna *pinevil* Põi

Vrd laadima¹, lastama

lasting¹ *lasting* g -i Emm Han Tor Pst, -u Käi Jür; `lasting g -i Jõh IisR, -u Kuu VNg IisR

1. siledapinnaline puuvillane või villane riidesort; atlass `Lastingust` `tehti ikka suveks` `särke ja` `pluusisi, see` `laskis` `hästi tuult läbi Kuu; `Lasting oli nattu` `satie-ni` `muodi, aga` `pienemb ja` `läikis nagu siid IisR; `Ühekorra pande ike vestiseljatagust` `lastingust` `Käi; `Lastingisi oli` `mitmid` `värvisi. Meeste vesti sel'latagused` `tehti mustast` `lastingist` `Han; `lasting kuue` `vooder` `Tor; `Sataäni` `moodi tihe` `poomvillane riie, ma mäletan seda` `lastingud` `küll, ei tea, miks` `änam` `niisukest ei` `tehta` `Jür; `Kõige` `ilusamad` `pallikingad on` `lastingid` `Pst`

2. "sukapael" `lasting` `panna` `sukka` `pääle` VNg

Vrd lastik³, lastikas

lasting² `lasting` g -i laadung *Olid ikka autole söukse`lastingi`pääle`pand, et oja ja keela`Pha`**Vrd** last³, lastung*

lastis `lastis` Kuu(-ss) VNg Vai Khk Pöi Emm, `lastis` Hlj Kad laadungiga koormatud, täis (peam laevast või paadist) *paat oli`silku,ega`lastiss; Paat`vuodab`merel`kohe`ninda, et kogu aja`aeva`vesi`lastiss, ei`joua`vett`nii`palju`väljä`luopima`Kuu; kui on vene`lastis, sügäväl`sies, siis`lähto`oigest (otse, kõikumata); siis on vene vett`lastis`Vai; paadil on last`ehk`laadinas`peel, mis nenda`lastis`Khk; Laev on parajas`lastis`Emm || (rasedast inimesest või tiinest loomast) *Vana (emakass) on nii`lastis, ju näeb millal ta noad (pojad) ää`toob`Pöi; [naine] oli kua ike täies`lastis`Kad; ia`maukas`lehm,`lastis`lehm,`tiine`Kad || fig täissöönud inimese ja`teura`vatsad`one`lastis`VNg**

***lastokakõnõ** dem < lastokas `kaingla`ala`pañteva_sääñtse_neläkañdilitse`rõivapalakõsõ?, noid`kutsute`lastokakõsõ?`Se

***lastokas** lastoka-`Se; laastok, `lastkaś, pl`lastka?`Vas endisaegse särgi kaenlaaluse tükk (nelinurkne lapp) `kaingla`alotsõ`lastka?`Vas; lastokidõga`hammõ`ol'li`kõik', et siss`omma?`avara`säl'gä`aia?`Se **Vrd** lastak, lastokakõnõ

lastu- laastu- **a.** laastudest koosnev, laastudest tekkinud *Lainuleib ja`lastutuli`ei`kestä`kaua`Kuu; [koer`peab]`talve`lume`hanyje`otsas`magama`ja`sui`lastu`mæel (pinumaal laastuhunnikul) Phl; oian`tuld`all, lastu`puru`on`kaštis`JJn; lassuprügi`põletab,`puu`kañti`õvven`ei`õle; lassutuli`lõkkab`õege`taha`pliita`all`Kod; Jaanil`ol'le`lastu`uniku`kõrvale`tsõõrg`aid`tettü, säääl`ol'liva`lehmä`rian`Võn; meil`tuñdi`Võrolt`lastu`purru`eläjille`ala_panda?`Rõu; ol' taad`lasturäpü (laastupuru), ma`tei`tulõ`pliidi`suu`pääle`Plv`**b.** laastude jaoks üks jagu one`lassu`naalad (katuselaastude löömise naelad) Kod; lastupaku viis`sinnade`kos`laste`lõegatess`Hel; (männist) `saasõ`pal'ke`ja`lastupakka,`kõõd`ehütüss`materjaa-le`Räp*

lastu|katus laastukatus *lassu`katse`tegi`mullu`piäle`Kod; lastukatuss`om`nel'la`kõrdne; lastukatusel`tõine`kõrd`laste`om`tõisipidi`Krk;`uypiss`vanast`olliva`õle`katusse,`Esti`aigu`olliva`lastu`katusse`Nõo; Lastukatuss`saesap`enne`kolmkümmend`aastat`Rõn; lastu`katusõ`lei`rääüss`kõik`purulõ`Rõu; no`nüüd`umma`sõss`lastu`katuśsiss`kõik`üle`lännü`jo?`Plv*

lastukene dem < last² *uvvõ`tarõ`man`om`pal'lu`lastukeidsi`Krl;`leika`viñl`üt's`uhukõñõ`lastukõñõ, siss`saa`parass`Har`**Vrd** lastukene*

lastu|maa pinumaa *Kirves`on`lastumaa`pagu`küliss,`oda`seeld`kui`tahud;`Korja`lastumaa`ld`kabulu`tule`süüteks`Kuu`**Vrd** lastumaa¹*

lastung *lastung`Pha`Pst,`lastung`VNg,`g`-i`laadung`laiva`pääl`one`lastung`VNg;`Selle`raske`lastungi`all`võib`vanger`katik`minnä`Pst`**Vrd** last³,`lasting²,`lasungi*

lastuss `lastu|ss`g`-sõ`Har`Lei`Lut

1. **a.** ühe tõmbega kedratav jagu lõnga `lastuss um - - präälidsä man, kon `vert'inaga präädit. präädit, `lastusõ lasõt; `lastuss `langa Lut **Vrd** lasõukõnõ **b.** nõelatäis niiti `niiti võtat `lastusõ; aa `lastuss nõglalõ `perrä Lut

2. välistöödest ülejääv aeg, mida kasutati näputööks Sügüse poolõ, ku_kartul saa üless ja välistüü? omma ärä?, siss lätt `lastuss pikembäss; Keväjelt ei_saa? enämb medägi päkile võtta?, `lastuss om lühükene; päävä? pikembäss, `lastusõao? lühembäss Har

Vrd lasendus

lasu¹ n, g lasu Kuu Lüg Jõh S L Ris Nis Juu JMd Koe Kad Trm Plt KJn M Puh Kan Plv, -o LNg Mar Ris

1. **hunnik a.** suur kogus (midagi), suur kuhi Küll on sul suur lasu puid lohutud Kuu; `vilja `unnik, kus on pali `vilja kuos, sie on lasu Lüg; vii vassigatele lasu `rohtu ede Jäm; kaks-kolmkümmend `koorma muda `ühte kokku maha `lastud, `ühte kogu vinnitud, `sõuke suur unnik oli rataslasu Ans; sõnnigu lasud laiali `lautamata; meil pole sii kukke mette, kanad nõnda `tõmbavad muna lasusid üles; [rabatud] vili lüketi tua `nurka lasuse; sidudes eideti ikka [vihud] vastalt lasuse Khk; `põhku sii veel suured lasud Kär; kivi lasude seest `võt'sime `väl'la [rebaseid] Noa; mättad said kokku `väätud ja lasusse `pandud Lih; tuulatud lasu sarja all Tõs; mua `ilma lasu `einu pial JMd; neid agusid õli seal ikke ea lasu Trm; kus ma_ilma õuna lasu olli mahan Krk **b.** väike lame hunnik, latakas oue lehma lasusid täis Ans; vahel seantsed suured mügri lasud rohu sees Khk; puuga pask lööb kivi `pæele või seina `pæele, kollane lasu Mus; okse lasu nina all Phl; muti mulla lasud Noa; maakoho mullad, maakoho või mut't, sii `aidas lasu lasu `kõrvas Var; Sängü all kašsi pasa lasu Khn; siia lai lasu maha `laotet Hls **c.** talvine kartulikuhki karduli lasu. pikad lasud. ruki õled [pandi peale] ja `õlgede `peale sai `aetud muld; varastasid kardulid lasust ää Rid; Ajasin kartulilasule mulla peale Mar; siis oli `õlge `tarvis kardule lasude `piale ja katuste `arjamises Lih **d.** pundar ma nägi igavese suure ussipatsi, suur lasu Jäm; lõhjad äi lähe mette lasuse, `päntsi, `reekam ojab lõhjad ühe vääri Krj; pajo rähmik, kus pajo lasuse kasvass Krk

2. (suuremõõdulisest objektist) **a.** kogukas ese või olend on va suur inimese lasu Ans; Inimene nii paks kut suur liha lasu Põi; leib kui lasu; mis nihukeste lasudega teha, kas need mõned `saapad oo Mär; Küll see naene oo üks igavene lasu, paks mis irmus PJg; suur lehm ku va lasu kunagi Trv; võt's aki sel'ga, sõss läit's ku lasu, `vaie edesi; laiali aanu jala istuss siin pengi pääl ku lasu kunagi, `müüdä ei saa Krk **b.** suur tükk, lahmakas ol' suur maa lasu, suur maa tük'k Kan

3. suur hulk, salk (inimesi või loomi) suur lasu mehi oli koos agulemas; kui obused `kuskil norgutavad, siis `eetasse: obused norgutavad lasus Khk; kui oo pal'lo inimesi `kuskis koos, siis mõni ütleb: va igavene suur mügäme laso teid sii koos Mar

lasu² → lask

lasu- laske- **1.** kalapüümise vette laskmise lasu `august `lasta `nuota jää `alla, sie on `suuremb kui laud; mere peal on sie lasumaa, kus kalamies akkab `verko panema Jõe; vähese `tuulega läks paat ludinal ja `peagi `oldi lasutilal; Paraja `kohta lasumerele `joudajess puri `rulliti `masti `külgi; Peris rivinesä `püüdäess nüd_emme käü, vade `lassu `ongil `käümme küll `õhjitsemas Kuu; lasumees, se_oli teine mees, kes käis `seltsis

[võrgupüügil], kambamees, lasumees laseb `võrke Rid; Panin küll tugevasti lasupahlaga kinni, aga maru viis ikkagi lootsiku minema Mar

2. tulistamise `ülge on jüst parajal tilal, parajal lasu maal Jõe; Kui `ülgele lasumaa `pääle `saadi `iilida, siis `lasti `püssügä Kuu; lind pani `lendu `enne kui ma lasu maa `piaale sain JõeK

lasujas *lasujas* libajas, ahenev *angu va's on väga lasujas, ang ei seisa otsas* Lei

lasukene dem < lasu¹ see `piške lasuke Kse; `väikse maja lasukse Krk

lasuline võrkude sisselaskja `Huomigu lasulised kävid üksaig `vaide `täüe kuu ja `viimise `vierandiga lasull Kuu

lasuma *lasuma* VNg Jõh Jäm Mär Juu JMd Koe KJn

1. lebama **a.** pikutama, lesima `lehmad ja `lambad lasuvatta maas VNg; jähi *lasuma oma vana kuha `pæele* Jäm; *lasub uniku `otsas, ei tõuse ülesse* Mär **b.** asetsema kuorem *lasub alles `vankri pial* JMd

2. rõhuma rõhub ehk lasub, see üks (sama) Juu; *lasub `piaale* JMd || fig suur mure *lasub ta kaela pial* Koe

lasungi n, g *lasungi* hv laadung, kandam *inimene `kandab `sellas lasungi* VNg Vrd lastung

lasõhtuma *lasõ|htum(m)a* Vas, *-h(h)um(m)a* Har Vas Se Lut, *-tuma*, Rõu, *-umma* Urv Har Lei

1. (endisesse olekusse) tagasi tõmbuma, pehmenema *ku [nahad] är_kuivati, sõss `pañti jäl_niu tagasi lasõ_umma - - ku nõ_tagasi omma_lasõ_unu[?], sõss omma_ `vindsõ[?]* Urv; *külm lasõhuss tagasi, lätt jälle lämmäpäss* Har; *Kül lasõtus ilm ka_tagasi* Rõu; *valu om tagasi lasõhtunu* Vas; *maa nakass lasõhhuma, lasõhhuss; rasv vai liha ä_kül`mänü[?], las lasõhhugõ* Lut || järele andma, rahunema *siss tul'l - - naanõ lepütämmä, siss lasõhu Jaan ka_tagasi, jäi tapõluss tulõmada* Har

2. niiskuma enne *ku `jauhma `naksi, `ol'li lina_periss kuiva[?], no_mma tagasi lasõhunu, no ei_taha `jauhhõn `murduda* Har; *lasõhunnu[?] terä[?]; vili um ar[?] lasõhtunu[?]* Vas; *kastõh tulõ jo pääle, haina ar lasõhhusõ[?]; `naakõ rukka ar `pandma, ar last hainol lasõhhutta* Se

3. päiv om *lasõ_unu* (päike on loojunud) Lei

lasõhuma → lasõhtuma

-lasõng Ls karjalasõng

lasõtuma → lasõhtuma

lasõukõnõ ühe tõmbega kedratav jagu lõnga *Odot ma_ `ketra seo `raaskõsõ är, tan üt's lasõ_ukõnõ viil um* Rõu Vrd lastuss

lasõumma → lasõhtuma

lata *lata* lobiseja, latatara on üks *lata; Latakara ja Lata-Leenu, need sõimusõnad käisid jälle nende kõhta, kes käisid külapeal tühja juttusid veeretamas* Trm

latak¹ → latakas¹

latak² *lata|k* g *-ku* Hls Krk(-gu) lapikult (kokku) pandud riie vm lapiti asetatud asi (hrl sisekohakäänetes) *tõmmatse kangas kokku latakus kui ärä mõst om ja `val'mi tett; `Sinna (kõrendile) visati `puhti pisset `rõõva, `amme, püksi, kaldsa, palaja latakun `pääle* Hls; *miul olli kangass latakuss võet. ku tel'lete päält maha võets, sõss tõmmats latakuss; ku ei*

taha latakuss panna, sis mähits `rulli; Vaade sääl latakun peave nij `papre kah oleme; liha tük'k pannass latakuss [lihanõu] `sissi, `sirgest; sia kül'g olli ilust latakun sehen Krk

latak³ lata|k g -gu **a.** jääpurikas latagu[?] ali tilga[?]. latsõ[?] `kopsva[?] mant Lut **b.** mahlatila puust mahla võtmiseks – Lut

latakara¹ latakara Kir I Pil latatara pidage te oma vana latakara `kinni Kir; latakara on suure jutuga eit, kes lõhverdab möda küla -- naised olid `rohkem latakarak; ega mehed latakarak ei old Lai; üks latakara on, muud ei `oska kui `teisi `rääki Pil

latakara² latakara Kul Mär keelikas latakara, puu `ässidega `vankre all puu, mis esimesi ja tagumisi rattid siub Mär **Vrd** litakara

latakas¹ lata|kas Jõe S/-gas g -ga Khk; g -ga Hi) Mär Kse Hää Saa spor K, -kass San Vas, latta|kas Lüg IisR, g -ka; n, g lattaka VNg; lata|k g -ka Röp, -ga Jäm Khk Rei, -ku Kod KJn M TLä Krl Plv, -gu Jäm Krk Urv Rõu

1. a, s lapik, lai ja lame (ese või olend), sag halv *Ah mis proõs sie, üks lattakas IisR; massak mees on `mihkclipäini, parm latakas laratse päini Khk; Lestad kui latagad Rei; va kingä latakas `nurkas; mis see va latakas on Juu; panime kupale [seened], siis panime ühe kof'ikese `sisse kahe laua vahele, siis olid laiad kui latakad VMr; kinnas oo lai nõnna_gu latak Kod; loomal on südame kõrvad, `veiksed latakad, need visatasse minema Lai; `kapsalehed on laiad nigu latakud KJn; `pastla laja ku latak Trv; Nii latiku om eige latak, `säitse latak elave `rohkep sügäven vijn Krk; Täl om kõik korvi, mes ta kuab nigu üte latak, väega laia ja madala Nõo; ma_i taha naid karaski latakid Urv*

2. (suur) tükk lamedakujulisest objektist **a.** tükk õhukest või lapikut materjali Paelatagud vedelevad siin maas; Suur latakas plekki Jäm; Mool üks riidelatak oo, äga mis sest teha saab Khk; löö vahest varvas ää, siis kohe latakad `lahti VII; suur latakas [nahka] `tulli käe pealt maha Muh; nad (klubirahad) ei old pikemad kui sõrme pikkused olid, nisuksed papi latakad olid HJn; sain suure lataka `nahka puest; kimmid on nagu laua latakad Kad **b.** maalahmakas suure tüki `kohta `üelda latakas, ea latakas maad Jõe; Sii oo üsna latakas maad, see annab vikatiga üle aeda Kaa; käisin täna ia lataka muad ää Kad; ää latak maad sai kätte Pst

3. **a.** a, s paks, kogukas (olend või asi) sa ka lai nagu va latakas Kse; oled üks va latakas inime Ris; on mul päris latakas emmis jo JMd; aga naaris -- aeab juure mua `sisse, kasvab kole ilus, mõned kõhe `tol'li viis kuus suured nigu latakad Trm; `Sääte koeralatak ei jõvagi `juuske Krk; Sij om nii lataka maoga lehm, latak lehmä om väega laesa kõnma ehk juuskma Nõo; Mõni -- `kjuursõ paksu_koorõ_ku igävedse latagu[?] Urv; Taa lamma um sul ku_vana latak, taa tyy kül_kolm `poiga Rõu; immis ku vana latak, ta ku vana latak kõnd Plv **b.** suur kogus; kamakas; hulk `Traktori päält ol' suur latak `põhku maha_sadanu; sai piimä ijst uma latagu raha Rõu; pinil oll liha latak kaeh ja `muutku sei urisõdõh Röp **c.** püdela aine kogum; larakas, loik sõnnigu latak; tinalatak Jäm; lume lobjakas sajab suured latakad maha Mus; lehmasita latagad maas Rei; toond `jalgega suure lataka pori parandale; eena latakas Mär; karja `õues on paelu mudalatakaid JMd; lasi tat'ti põrandale ku lõrtsti, suure lataka kohe Sim; üits latak mahan, ka ta mua latak om või porilatak Hls; ei sata viij, ütsikid `kiude tuleb, suured kiud nigu latakud Ran; `suuri lakit satass, rätsäkut satass Urv

4. villatort *latagad on vella`kraasemese juures, latagad kutsuda suured kraasitüued* Emm; *esiteks kraasidakse üles, kutsudakse latagaks, pärast tehakse kraasitääved* Phl

5. pej (lodevast või lohakast inimesest) *mõni tüdruk on ku va lattakas`poiste jalus, kie`ennast ei`korja* Lüg; *tüdruku latakas* Krj; *Ise noor inimene ja missugune latakas* Mar; *tüt`rigulatak om tüü poolele`jätnu* Rõn

6. (hellitavalt väikesest lapsest või loomast) *talü pään om`lamba tillikse ku latakü* Hel; *vääkene latak* Puh; *pa`dsi poja` omma pehmekõsõ ku latakü`* Krl

latakas² *latakas* laks, labakäelöök – Saa **Vrd** *latikas*², *litakas*²

latakil *latakil* Vig Hää; *lattakil* IisR **a.** *lapiti Mees lamab, käed-jalad kus tahes laiali, siis on ta latakil maas* Vig **b.** *lappidena irdudes Päev`einamal põletas, nüüd naha tükkid tulevad kohe lattakil maha* IisR **c.** *lohakil, korratuses Latakil on sii, nägu`ühthe tüüid või`asja on`jätud liga-loga* Hää

Vrd *ladakalli, latakili, latakuli, latakille*

latakili *lapina ripakil Ta juusis vasta kivi jala purus, suur tükk nahka oli latakili* KJn

latakul, -i *latakul, -i* lohakil, lohakile *torm`lõhkus [viljahunnikud] laiali latakuli* Hää **Vrd** *latakil*

lata|leenu *latatara Latakara ja latalenu, need sõimunimed käisid jälle nende kõhta, kes käisid külapeal tühja juttusid veeretamas* Trm

latam *latam g ladama* Rõu(-m g -mõ) Lut vilja- või linalade *Ku ol` neli inemist rehe man, sõss te`ti kat`s ladamõt, ku ol` kat`s, sõss te`ti üt`s latam; Ladamahe`pañti_vihu_katõlt rialt; Ladamat`lüüdi`kuyt`õga`?; jõkkõ neh`pañti uma lina latam; suur`latam linnu* Rõu; *latam um`laotõt rehe`siendse pääle,`pesmäldä` leib* Lut **Vrd** *lade*¹

latastama *latastama* raiskama *latastas oma varanduse ära; Ära anna nii pailu lehmale ette, ta ei süü`kõike ära, latastab muidu, sõkub`jalge`alla sõniku`sisse; Oia ikki`uymseks ka, ära`kõike täna ära latasta* Hää **Vrd** *lagastama*

latataa *lata|taa* Jür Lai, -ta Trm; *latata-* Ote Röp deskr

1. (kiirest jooksust) *aga ta pani latataa* Jür; *Panime kõhe latata, õtse sil`mnäult kuma peale`välja* Trm; *kes kõrme minema ja`jooksma - - läks latataa; läks suure jooksuga latataa* Lai

2. (lobisemisest) *tuy iks üits latata-añn om* Ote; *Latata Leeno* (tühjajuturääkija) Röp

latatama *latatama* Nõo, -õmõ Krl lobisema, laterdama *igäne* (igavene) *larand`ol`li, lataf`niisama* Nõo; *missa latatat* Krl

latatara *lata|tara* spor eP, Pst Ran Nõo Võn Rõu Vas, *latta-* VNg Jõh IisR

1. lobiseja, tühja jutu rääkija *inimist`suure juttuga`üüvedä lattatarast* VNg; *Küll on lattatara,`aina`siegab`müõda küla ja`latrab* IisR; *latatara`joudas`irmus pailu`rääki* Jäm; *mõni naine, kes pailu tahab teistest sedaviisi paha`rääkida,`teisi taga räägib, see on üks va latatara* Krj; *va latatara, kis`kangeste jutustab ja`parnab* Mar; *latataral jooseb jutt nagu`tatra`veski* Saa; *on üks igavene latatara, mis aga viel kuuleb, seda kohe riagib* Kad; *latatara aeab laimu juttusid, käib küla pial lõksutamas* Plt; *Latatara, latraja, lobiseja inemine, kes pal`lo kõnõlõss* Võn; *Taa vana latatara um, es taa juttu saa õi` usku õi`* Rõu || *kiviaja taga laperdab latatara, see on keele mõistatus, kiviaid on`ambad, keel kes laperdab* Jäm

2. pej (lodevast või lohakast inimesest) *On üks latatara ka, joob, suitsetab, käib meistega küla kauda; kes sõuke ülekäte läind on, see on üks latatara koa Pöi; va latatara eese tööga oo - - lodinal teeb sedä tööd Mar* || (ulakast lapsest) *kui laps juoseb ja koerust teeb, siis üeldasse temale latatara Koe*

Vrd lata, lata|kara¹, -leenu, -to(o)ra

latato(o)ra lata|tora Vas, -toora Ran latatara tuu (naine) *om nigu vana latatoora, litrab ja lätrab, et ei taha kulleldagi; ah serätse latatoora juttu vai asja Ran; Piä^p suu sa vana latatora Vas*

late → plate

latel latel Mih, latl Mih PJg, g ladla

1. latv, taime tipp *teeme suure tuleleeri üles, naa et tule loide üle puude latle köib Mih; [lademes pandi rukkivihkude] ladlad naa vastamisi PJg Vrd lade²*

2. kuhi; kuhjapea *latel katab kuhelast nagu kõrt kõik sul alumest asja Mih; kaera latlas aga PJg*

later¹ later g latr|e Mär Aud PJg Häa Saa VIPö M, -a Aud Tor Pil; latter g latr|e Tös Mih Tor Ris KJn Krk, -i IisR Vai Var Tös Iis; lat(t)õr g latri Khn *latern vahel oli viel sääl kuppo otsas viel latter, sie viel panime polema Vai; läks latrega lauta loomi vaatama Mär; pañni tule latrase Tor; oli veike later, kus lamp sisse käis; latred olid puust Plt; temä võtnd latre tule ja läind järel [vaimule] - - visatud talle õle kuuga pähe, temä maha ja latter purus KJn; vanast olli karrast latre, rõõva all pidit oidme, latrel olli küünäl sehen Krk*

later² → latter¹

laterdama¹ laterdama VNg spor eP, Pst Ran Puh, -me San, -õmmõ Krl; latõrdama Ote Vas; latterdama VNg Lüg IisR palju lobisema, tühja juttu rääkima *kes iast õskasid valestada ja latterdada, sie õli ia lõuamies Lüg; tüdruk laterdas rääkida Khk; lähäb külasse ja laterdab aea maha Mär; see laterdab, lädiseb jusku va jahu veški Juu; ei tie muud kui laterdab, ühest uksest sisse teesest väl'la JMd; ega tema või sugugi pidada, kohe kui kuuleb, laterdab välja Kad; käib müõda peresi laterdamas Iis; tal keel sügeleb, ei või kannatada, ta piab laterdama Plt; mes sa laterdad kõigist asjust Puh; naase laterdõse Krl Vrd lakerdama, latrama¹, platerdama*

laterdama² later|dama Khk Pöi Muh Lämpö Aud PJg Ris Kei Juu KJn, -deme Hls, -teme Krk; latõrdama Vas, -õma Plv; laderdama Kuu

1. käima a. hulkuma, ringi jooksuma *lehed tiitsest kohegi laterdes Khk; Ma laterdasi kõik kohad läbi, targemaks pole ikka saand Pöi; looma kohta õõtasse, mes sa sii laterdad, et sa seisa vakka mette Mar; laterdab terve õõ ringi, oomiku silmad kinni turtsund peas, ei ole kedagi tegija Mär; Kõik ilma kohad laterdab läbi [loom], ikka tühi kui lõusk Kei; laterdab möda õuuet Juu; mis sa laterdat siih pori sies KJn; mis sa iki latertet väl'än - - ku latse pal'lu väl'än jooseve Krk b. paterdama, tatsama [laps] hakkab juo vähä laderdama Kuu; mis sa sii laterdad jalgus PJg; kunass sa latõrdamma nakat Plv || maha tallama ani pojakse laterteve kikk ärä Hls*

Vrd latrama²

2. hooletult tööd tegema *laterdab aga peale, mes sa laterdad, tee üks töö õieti ää Mar*

3. tuules laperdama, lehvima *lagud laterdavad ülal Muh*

laterdi *laterdi* Jäm Muh

1. (kiirustavast, lohakast töötægijast) *ma`olli va laterdi, ma pool`jooksu`laski, ikka ruttu, ruttu pidi olema* Muh

2. (kerglaste kommetega naisest) *meite külas oli üks laterdi* Jäm

laterdis *laterdis* Kaa Pha Muh(g *laterse*) Rid Mar Han(g -e) Juu Jür/-es/ Amb lobiseja, tühja jutu rääkija küll *see üks inimese laterdis oo* Muh; *Laterdis - - räägib üleliia pailu naasamma`tühja juttu ja`tüitab ää* Han; *on üks va laterdis teene, käib aga`mööda küla ja laterdab* Juu; *laterdes kis pailu reagib* Jür **Vrd** *laterdus*

laterdus *laterdus* I, *latterdus* Jõh IisR, g -e

1. lobiseja, tühja jutu rääkija *Seda`üäldasse latterdus, kes latterdab; Kes seda latterdust ei`tunne* Jõh; *Nisikesel latterdusel muu`asja jaust`aega ei`jäegi* IisR; *one üks laterdus, ei pidä`kiinni, kõik laterdab`väl`jä* Kod

2. lobisemine; lorajutt *Kui sina`selle latterduse kokku`kierutasid, siis`uota sa* IisR; *ei tiä kas tegin`rohkem`silmi vahele selle laterdusega* Kod

latergorne *latergorne* Mar, *latergo-rne* Ris = latergune *latergorne kui oo laia`moodi* Mar; *isa pikk ja peenikene, ema keero veerolene, tütar oli lai ja`latergo-rne, poeg oli pisot`pikergo-rne, ja nüid lääb tipin täpin`taeva alla munele = humal* Ris

latergune *latergu|ne* g -se Muh Lä PÄPõ Juu Jür JMd Koe Kad VJg I Ksi Plt; *latergu|ne* Kuu, -ine Hlj; *latõrgu|ni* g -dsõ Krl *lapergune, lapik pulma`aegas`anti latergusi`paelu. latergusel paelal oo neli`lõnga* Muh; *leevä lasn latergune* Mar; *latergused`naered* Mär; *pleki plasku, toobi`moodi, pialt`lahti, latergune, lai* PJg; *pane ikke sie latergune puol [kivil]`allapole* Kad; *latergune, see põle nõnna ümmargune, ernes üsna ümmargune, uba lai ja latergune* Juu; *leiva`asten on lai ja latergune* Trm; *jaanipäeva`nairid – latergused, laiad* Ksi; *leats on latergune* Plt; *uba ol`läga latõrguni* Krl **Vrd** *latergorne, laterik, latsergune*

laterik *lateri|k* g -ku = latergune *laterikud* kivid Tor **Vrd** *labeirik*

latermu¹ n, g *latermu* I(n -m ILõ) Ran, *lattermu* Jõh IisR *Vai latern siis kui õli pime, siis panima lattermu põlema* Jõh; *Lattermu`lambist on eli`otsas, viel nattukese`kiilub nigu`uñdisilm* IisR; *küntel`palla lattermus* Vai; *tule laterm, võta tule latermu, lähmä latermuga`laute`juure; latermud õlid puuss. nüid one kluasiss ja plekiss* Kod; *Silmad perani pias ku varga latermud* MMg; *puu latermud õlid edemalt* Pal

latern *latern* Khk Põi Ris Trm Äks TLä(n, g *laterna*) Võn, *lattern* Khk VII HJn, g -a; n, g *latõrna* V(n *latõrn*; g -õ Krl) välitingimustele kohandatud valgusti *Suured puu`raamidega laternad olid,`kantlikud, egas`kül`ges laes, küünal põles sihes,`aasta nelja`kümne eest olid veel tarvitusel* Põi; *kis`üüsite kala püüavad, neil on suured laternad* Äks; *pañt tule laternade, siss kana sõevä sääil rehetaren* Ran; *päält labõrtsõ`päivi`pañti tuli latõrnadõ ku riht`pesti, sis näk`ki`valgõt; plekist latõrn, ümãrgunõ pää, uma rõngass man, kost`pañti`varna, seen ol`l uma jalg, kos küünäl`pañti`sisse, sinna lamp is mahu?* Har; *ni`võrd ol`l tüüd`õnne, et tu tulõkipõñ sinnä? latõrna`sisse jäi* Vas **Vrd** *lahter*⁴, *later*¹, *latermu, latren, latron, lattorn, lattun, latõrman, läterma, lätern*

latijaed *lat`iaed* lattaed – MMg Lai

latigõ- → *latika-*

latihark vahend noodalati jää all edasi lükkamiseks *lati argi ots ulatas mehel`kaindla alt läbi, teise`kääga`oidis käsipuu teisest otsast`kinni, põlvega`muljus seda`otsa* Pha

latik → latikas¹

latik- latika- *lat'ikkiilid olid kevade, [öeldi] nüüd lat'ikad tulevad. kaks`tol'li pikk -- kanad sõid seda`kiili`sisse, kanadele tegid väga`liiga`vaeva* Kse; *särjevõrgu, latikvõrgu, kik olli eraldi; latikmörd om õre, avimörd om sage, latikmõrra pikkus om viis`jalga* Trv; *ku latiklilli (varsakabjad)`äitsnise, siss üteldes, nüüd latike kudenese* Hel; *latikvõrk`olli kaitskümme viis`sül'dä pik'k, süli`kõrge;`loot'skuga`veetas luhast`einu ja latik`lilli* Ran

latika- latika- *ladigakala, suur ladika* Vai; *latika kiilid, suured parved tulevad vahest,`öötasse, nüüd saab latikud* Mar; *arvad võrgud`ongi lat'ikavõrgud* Trm; *kui keväjä suured parmud tuleva, nellä siivaga, nyu kutsutass latike parmud, siss om kesvä kül'v* Ran; *lat'ika võrgu? omma viil`kõrgempa ja suurema silmaga* Vön; *peräst`särke om üit's jago`viit'kit, sõss tulõ`lat'ka kala. lat'ka kala om joba mai kuu sisen; lat'ika apar, tyy om tõist`muudo; meil o'li tiindimõrra? ja`lat'kamõrra?`Räp; Latigökunn om halas kunn, tuud mõnõl puul süvväss; latigõ`ruug,`pañtiva kartohka?,`suurma?,`vesi, latik`sisse ja suul, keedetäss`ara, võõdass latik paast`vällä, poodõtass liha`värke ruvva`sisse* Se **Vrd** latik-

latikas¹ *latik|as, -t'-* Pha VII Pöi Muh L K IPö, *lattik|as* VNg IisR Vai, *latig|as* Khk, *lat'k|ass (l'-)* Lut, g *-a*; *ladi|gas* g *-ka* Kuu VNg; *ladi|ka* g *-ga* Vai; n, g *lattika* VNg; *lati|k, -t'-* Käi TMr, g *-ka* Kod Äks Trv TLä Vön, *-ga* Khk Urv Rõu, *-ke* TLä Rõn, *-kõ* Krl Plv Röp Se, *-gõ* Vön Plv Vas Se, *-ku* KJn Vil Trv Hls Hel Kam San, *-gu* Krk Lei; *lat'k* Kam, g *lat'k|a* Röp Se, *-e* Vön Ote, *-õ* Vön Vas

1. *kala* (Abramis brama L.) *nied`oldi`valged kalad,`valged ladigad* Vai; *latik on`säina`moodi, allid`oimed,`säinal punased* Khk; *latikad on äärkalad* Pha; *latikad ja lestad_o laiad kalad* Muh; *kui ruki`õitseb -- siis siit`ääres tulevad mõrrameestele suured latikad, need`üitasse rukiõie latikad* Mar; *lai nagu lat'ikas oli teene`lautes. tea, kas vana lamma oli ta ää magand või* Juu; *lat'ikal ja sudakal on sõredamad võrgud* Trm; *latika`lõhkat ärä, sõss om tal`ulka`rasva periss sisen, aga avil ei ole* Trv; *latik om lai kala* Krk; *põrss lai kui latik* Ran; *üitskõrd olli kaitskümme`kuurmad`lat'kid loomussen* Ote; *tuum nakkas`hüitsemmä ja uibopuu kah, sõss lat'k nakkass kudõma* Röp; *lat'igõ`aetasõ`lahki, pant`suula, pant kuioma* Se; *üit's um tilanik, tõhõ um suurõmb, um`lat'kass* Lut **Vrd** *lating(as)*

2. *fig, pej laiast teravapõhjalisest paadist mida sene ladikaga menet, ei saa sene ladikaga`sinne* VNg

latikas² *lat'ik|as* Koe Trm, *latik|as* Mar, g *-a* hoop, *lõök tegi tääl ühõ latika`vasto nägu, ega tä siis änäm ei tule* Mar; *añtsin ühe lat'ika talle`vasta`kõrvu* Koe; *añnin`talle ea lat'ika* Trm **Vrd** *latakas*²

latikene¹ *dem < latt*¹ *tua üks veke lat'ike`seie, suur ei mahu* VJg; *tyy lat'ikene, veeke lat'i õtsukene* Kod; [kuhja] *lavad`tehti`enne, lat'ikene`püsti, puu tokid`ümber* Äks; *tuu üit's peenikene latikene* Puh || *peenike kasvav puu mõned`väiksed lat'ikesed kasvavad sii karjasmal* koa Mär

latikene² *dem < latt*² *lõigaß naha lat'ikõsõ üless* Se; *mustkirriv lihm, must`valgõga, üit's lat'ikõnõ must, tõõhõ um`valgõ* Lut

lati|kants teat viisil kootud sukakand *latikantsal* `koetse ennep suur lat't ärä, siis `koetse `väike lat't ja sii ürijätse poolest varrast Krk **Vrd** laka-, latt|kants **-kook** konks noodalati juhtimiseks jää all `söuke kook oli, sellega sai lat't ala tõmmetud, lati kook Pha

latiline adj < latt¹ kolmelatiline aid Jäm; latiline aid Puh **Vrd** latine

lati|naal = latinael lat'i `naalu one kaks jagu, pitkäd piäniksed naalad one lat'inaalad Kod; ma_küüsse `terhve kašti lat'i `naalu, naidõga piat õks see `härbäl'l roovitass `saama Har **-nael** pikk nael katuselattide löömiseks *Suured lati nailad olid, isa tõi poest Pöi; lat'i naelad `ol'lid `taotud Tor; lat'inaeldega `lüüdas lat'tisi `kiñni Hää; `terved ja `pualed lati naelad VJg **Vrd** lati|naal, -nagel, lattnaul **-nagel** = latinael *latinagla* Hls*

latine adj < latt¹ lattine (lattidest) küök õli `kardetav Lüg; `Üeldasse kas kahe ehk `kolme ehk `neljalattine aed `selle järele, `mitme lattiga aed `tehtud; Sigadelle vähemast kui `viielattisest ajast ei `aita lisR; latine aid tetti karja tji `vüürde ja obeste `kopli `ümbre Nõo **Vrd** latiline

lating(as) *lating|as* g -a Jäm Mus(*lating*) latikas *latingas on pigem sedine õhune kala, siin meres on neid pisut Jäm; täsa meres pole latingud `saaja* Mus || (kiviga lutsuviskamisest) `lesta `eitma - - aru `õõta ko latingad `eitma Jäm

lating|särg roosärg ikka suured särjed ning latingsärjed; latingsärjed `oiguvad sörvikile Mus

lati|juba türgi uba ei läbend uodata, et oleks lat'i uad ka idutama pand JJn

latjama `latjama (verd) jooksuma, veritsema `Lõhkusin puid, `tundsin, miks sukkas sue, veri akkas `latjama; Veri `latjas ja `kinni ei jäänd Lüg

latka- → latika-

latki ütte `lat'ki (ühtemoodi) Se

latku|parm latikaparm `lat'kuparmu ei lää `luyume `säl'ga, pika anna om. ku `lat'ka parmu `lendlese parven õhun, siss nakkas `lat'ku kudema Ote

latl → latel

latme `lat'me Hel; tud-part lat'itu? Se lappesse panema ku ta (kangas) `telgi pääld maha `võetass, siss latitess ärä, pandass latti Hel

latorn → lattorn

latp → latv

latram `latram lobiseja `latram, inime, kes paelu `latrab KJn **Vrd** ladra

latrama¹ `latra|ma R Kaa Pha Jaa Muh Emm L Hag Juu JMd Koe Kod KJn Trv TLä Rõn Plv, -me Hls Hel San, -mõ Krl, -mma Võn Urv Har Rõu; da-inf `latrada R Khk Kaa Juu Koe Röp, ladra|ta Emm L KJn TLä Rõn, -da Khk Mar Rõu, -da? Vas Se, -te Hls Hel San, -de Krk, -dõ? Krl; ipf (ta) ladraás Plv lobisema, palju ja tarbetult rääkima; välja lobisema `Latras omale `konna `silma `kiele `otsa Kuu; võib see `pal'ju `latrada; ta ladrab `ilmast-maast kogu Khk; `Latrajatega oo `raske läbi `saada Han; mis sa `latrad, eks sa sua enese suud `pietud Hag; tämä ei `õskagi `õiged juttu ajada, `latrab n_nasama Kod; nigu `kerge aruga, kitab ja `latrab, sõna siit, tõene sääld Ran; egä egäga kõnelda ei saa, tõene `latrap tagasi Nõo; tu vana `latraja naistõrahva rõibõ?; taa `latrass pääle üttest tüküst, ei_pia vahet sukugi Har; Kunas sa? ka taa `latraja amõti olõt `opnu Vas **Vrd** ladrama, laprama, laterdama¹, lattama, platrama

latrama² `latrama paterdama kilk igä [mere] `pohjast üles ei `kergi, sie `latrab igä pikki
`pohja `kondida Kuu **Vrd** laterdama²

latren, latron, latrun `latren Jäm, `latron Hlj Khk Mus/g -a / Mar, `latrun Lüg Jõh Jäm
Khk Hi, g -i latern tule `latronid polesivad `rannas sääl vene `ääres Hlj; vanamor, pane
`latrun põlamaie, ma lähän `lauta Lüg; tule `latren, `latreni tuli Jäm; `latrona `otsa panime
tule Mus; `Latrunid tehti vanast puust, küünal põles sees Emm; `Latron jäi rihale põlema
Mar || fig kuradi kena õlut, läks otse `latruni (hakkas pähe) Mus **Vrd** lattorn

latrus `latrus joodik Küll see mees on `latrus, `ühte `puhku kaik rahakobigad paneb
korist ala; `Ühes peress on `naine ka kohe peris `latrus, ei see küll `palju `selged `päivä nää
Kuu

latrustama `latrustama joobnult ringi tuigerdama Kau siit `latrustamast Kuu

lats¹ `lat's Kod Hel TMr Vön Ote San V, `lait's (-ts) Ksi M T; g lats|e Kod Ksi M T, -õ
Vön San V; `lat's g ladse Lei

1. laps, inimene sünnist kuni suguküpsuseni `veike lat's Kod; ku `miinti kohegi, siss
rinna piimäge tõmmati latse nägu üle, et ega siss ärä ei kahete, kuri silm ei nakka Trv;
kolm `aastet käüsv kolme päävä latse koolin Krk; Laits `rüükkin kasuss (kasvab), vana
ojaten eläss; ku pruut lavva `taade `iste, `pañti üüts lait's temäle `sülle, sij kutsuti sülelait's
Hel; `säitsmä `aastane om jo emätagune laits, ta_m jo `väike ja rumal Ran; tuli ei taha
tuhnakut tegijät, ega laits ei taha `laiska `oitjat, nuu mõlemba `päivä tsäbedä olema Kam;
tuu_lait's ol' jo ää suurõkõnõ San; latsõtüik'k ämmerdäss inne Kan; tuli ei_taha_tuhñakut,
lat's `laiska `hoitjat Krl; midä kibõhhõp vits, tuud `armsap lat's Rõu; sõss `ol'le sada
katesakümmend kuus last leerih vai pääkoolih Plv; tuul olõ õi latsõ `võrdõgi miilt õi? Se;
latsen ~ latsõh lapsena, lapseas mes sä latsen opid, sedä vanan `oskad Ran; mina
ole `viisõ latsõn `kannu Vön; koodiga `pesmist ma `väega vähä latsen näi Ote; latsõn ol' ta
periss terhve? Har; mis latsõh valitsõt, tuu om surmani Plv; mul olõ õi? inäbä silmä?
`haigõ? olnu_ku latsõh Vas | mitman latsen (mitmekesi) `kasvide? Kam || fig `kanga kodaja
vai `kangur, tuu käis üüts nimi kõik, ääl latsel om jo mitu nime Ran

2. a. inimeste järglane, poeg või tütar pordigu laits Ksi; temä olli ka_ki siante joõm,
suure talu laits, egaüüts vaat' Hls; uisa materdemise tokige lüü sedä naist, kellel last ei oole
ollu, siis pidävet latse `tuume Krk; Väike laits astub varba pääle, suur sõkub süäme pääl
Pst; kui jummal annab latse, siss annab ka latsele leevä Ran; emäl olli katsike latse, kolme
katsike Puh; nüid massetass latsetegemise iüst `pääle viil Nõo; täl olli latse `väega `vindse
ärä saia, täl om `ristluu `kitsa Rõn; külan ol' pal'lo latsõga `tüt'rikkõ (vallasemasid) Kan;
`eßsünü lat's (vallaslaps) Har; `tüt'riku latsõ umma? väärlatsõ? Plv; ilmaga? saad lat's
(vallaslaps) Vas; meil üteldäss latsõga `tüt'rik, inämb küll sohinaine Röp; koah majah kakk
tänitäss, sääl `tüt'rigul saa lat's Se; sõsariss latsõ? Lei; puhma all elät lat's (vallaslaps) Lut;
last ~ latsega olema ~ jääma (rasedusest) kui ma? ol' viimast last siss ol' ma?
`aigõp kui muide `aigu Krl; ta nakass last olõma Har; nimä? `el'li tuu mehega?, siss jäi
`tüt'rik last Rõu; ta um latsõga Plv; ma ol'li siss last, hinnäst piteh ol'li pujaga? Vas;
pääle latse ~ perän last pärast sünnitust emä `suñdse jälle pääle latse ruttu tühü;
mõni lääp pääle latse tugevass nigu aam; kaits kolm nädälit perän last es tule mijs minu
lõhnale Nõo; jumala lats (usklikust inimesest) mamma `enda meelen küll `olli õnniss
ja jumalalaits Nõo; no? lat's är? jumala latsõss Rõu b. loomade (lindude, putukate)

järglastest *pardsi`omma väär'latsi kanal, nij ei`kulle kana, ei mõista temä kiilt* Krk; *kurõ_`lätvä mõnikõrd`kolmõ`handa, imä ijhn ja latsõ_takahn* Rõu; *`meiladsõ`laskava`lat'si* (heidavad peret) Lei

lats² *lats* IisR Vai, *lat's* Pha deskr *On neid`konnasi siginend, üppavad lats lats`tiigi`juures* IisR; *`sülge kukku lats maha* Vai; *sai paruni kääst [löögi] lat's löua`pihta* Pha
Vrd *laps²*, *latsti*

lats³ → *klats*

-lats Ls *metslats*

latsahumma *latsahumma, ladsahuta (lad'sa-, latsa-)* Rõu; *ladsaumma* Urv; part *ladsa|hunu[?] Vas Se(-honu[?], latsahunu[?]), -onu[?] Röp plingiks kokku vajuma Ku leib ja vatsk o'l ladsaunu[?], sõss säääl võisõ olla_mitu hätä, kas kohetuss o'l vetel', jahu veidu[?], vai es nõsõ_häste[?], vai o'l ahi nõrk* Urv; *ku maa o'l ar[?] vajonu[?], siss üteldi, et ar[?] um ladsahunu[?], nigu muld um tasatsõss vajonu[?] pääle vihma vai`viija, vai um kavva`küändmäädä[?], siss um ar[?] ladsahunu[?] Rõu; Keväjä`ljiite maa omma_kõik`är_ladsaonu[?] Röp; lumi ladsahuss maa`küil'ge, siss ei saa tuisada[?] Se **Vrd** *latsatama²**

latsak(as) *latsa|k g -ku* Nõo San; *latsakas* LNg lai lame **a.** kogum *Kuurma om alvaste tettu ja alvaste kiñni keidetu, nüid tii pääl aena latsaku muud kui latsatava maha* Nõo; *lume latsakud; laisal`juusse latsakunna* (rhv1) San **b.** olend *obo sipelgad - - laiad latsakad* LNg

Vrd *laatsakas*

latsakil *latsakil* Khk *Juu laatsakil oli latsakil maas* Khk; *aed loabakil, latsakil moas* Juu
Vrd *latsakili, latsakille*

latsakili *latsakili* VII *Jaa Muh/'l-/ laatsakil maja on latsakili maas; [inimene] latsakili maas* VII; *raioti`keske jõe jää`sisse auk ja pisteti mõrd latsakili`sõnna`sisse* Jaa; *lehm olli`latsakili moas* Muh **Vrd** *laatsakille, latsakil*

latsakille *latsakille* KJn *lad'sakillõ* Rõu *laatsakile istub latsakille`perse piäl* KJn; *Visa`hinde lad'sakillõ rii pääle, sõss tõdsõ_mahu õs kohegi* Rõu **Vrd** *laatsakil, laatsakili*

latsam *latsam* (laia kerega lehmast) *Ta oli ju`sõuke igavene`latsam, paljas suur kõht* Põi **Vrd** *laatsik*

latsa|persekali *latsa-* = *latsapersekil* *Kukkus`latsa`persekali maha; Tie on paha,`raske kuarm omal pääl, aga maha ei tule,`istub`latsa`persekali`kuarma`õtsas* Jõh **-persekil, -le** *latsa-* *lösakil, istuli (maas, maha) istud maha, põle kedagi`persse all, see on latsapersekil;`istus latsa`persekil'le maha* Plt
Vrd *latsa|persekali, -perseli, -persellä -perseli* *latsa-* = *latsapersekil istu latsaperseli maha* KJn **Vrd** *latsipersel(i) -persellä`latsa-* = *latsapersekille Vana`aesta`ehtul`istusimme kohe`latsa`persellä`permandull, toas`olgie pääl* Kuu

latsargune *latsargune* Lüg Jõh *lapergune kived, eks neid õle`ümmärgusi ja`latsargusi* Lüg **Vrd** *latsergune*

latsatama¹ *latsatama* Saa *Kod Nõo* Rõu deskr *lobjak latsatas`vastu`akna`laasi* Saa; *`kuksi maha ku latsatas* Kod; *Kuurma om alvaste tettu ja alvaste kiñni keidetu, nüid tii pääl aena latsaku muud kui latsatava maha* Nõo

***latsatama²** *lad'satama* plingiks kokku vajuma *Leevä[?] ol'li[?] ahju är_ lad'satanu* Rõu
Vrd *latsahumma, latsatumma*

***latsatumma** ladsatumma = latsatama² ku haina[?] ei olõ kuiva[?], ladsatuss ärä, lätt palama; kuha[?] omma ladsatunu, lapikuss lännü[?]; karašk om ärä ladsatunu, kašs om `pal`la `persega pääl `istunu[?] Har **Vrd** latsahumma

latsauma → latsahumma

latse- 1. lapse-; laste- suur latse pere temäl; kui pal`lu siul latseperet om kah Krk; latseälli ors `olli rehetaren parre `kül`ge keed`etu Nõo; `väega ää om, ku miišt-naist üte meelelise om, siss elävä nigu latsepaar vaguste Rõn; ei tohi kohegi `vällä minnä[?], latsõ `korjaja (lastehirmutis) aja kotti, vii är[?] Kan; see lat`s om viijl latsõ iä sisen; latsõ mähüss, `tuyga mähitäss latsõ `rõiva kiinni[?], siss lat`s ei_ssa `pessä `jalguga ja kässiga; ennembi ol`li meil opõtaja ja kuyul`meistri latsõ `rištjä Har; ma ol`li viijl sõss latsõ ao seehn (lapseeas), säääl `ol`le tuy `väikene tarõkõnõ viijl alalõ; es olõ_mul latsõ `kanmise `aigu määnestegi vika Plv; timä mälehitäts vil[?] latsõ aotsit `asju Se

2. lapsele kohane, kerge nüid om latse tiiü (masinaga põllutõöst) Hel

latse|aru lapsik mõistus, puudulik taip temä om latse aru sehen alle Krk; kudass ta latse aru seen om, ta_m jo `tävve `iäline inimene; ku joba inimene üle `katsa `kümne om, siss om ta latse aruga Nõo; nüid ma ole latsõaru seen, aga siss olli ma täis inemine ja sai aru, mis ülekohus `ol`li Rõn

latse|aruline 1. lapse mõistusega, lapsemeelne sij o latse arulin, arvats ta nuur alle latselik, ei mõista eläde Krk **Vrd** lapsearvoline

2. hum mitte täisväärtuslik latsõaruline pudur om sääne nõrk (poolvedel) pudur Kan

latse|ema a. lihane ema (lapsevanem) ku sa latse emäst tohid, siss muku anna valu, kui laits sõna ei kuule Nõo; latsõimä -- tõõnõ imä om võõdõt Se **Vrd** lapseema **b.** äsja sünnitanu, imiku ema vanast `olli nigu mooduss `õkva, et `kaejatsi `minti, `viidi latseemäle parembat `süüki; latseemä es tohi latsele nisa `anda `pal`la `pääga, pidi rät`t pään olema Nõo

latse|haigus sünnitus; tuhud miu velle naine `surri latse `aigusess ärä Krk; tuyul käävõ suurõ_`haigusõ[?], üldäss latsõ `haigusõ[?] Har **Vrd** lapsehaiged, latse|olek, -säng, -vaev, -valu **-hoidja** lapsehoidja `mõisan olli latse `oidai ja amm Hel; miu `võeti siss üten latse `oidjass Nõo; latsõ `oitja käänu latsõga mõtsa `viijrde Võn

latse|ke dem < lats¹ ei tää, mis miu latseksel ädä om, latseke om `aiges jäänu Hls; kulla latsek Krk; na om kõik väikse latseke Puh; no küll temä sedä latsekest kräonutap; nisaline latseke (imik) Nõo; ma_lli siss latsõkõnõ, ku ma toda `kuytõga `pessmist näi Ote; oi latseke, kas sa nii laeselden mihele saat Rõn; üt`s latsõkõnõ, tuy ol`l ku silmä terä, nigu püvekene; tuy latsõkõnõ ol`l `väega_hüä latsõkõnõ, ütte pühä`päivä ei jätä_tä minno `kaemah käämäldä[?] Vas

latse|koda emakas vaist olli ike latsekoda, nüid om emakas Hls; latsekoda om är võet Krk; `sündümise `aigu om latsõkoda `aigõ Krl || emakook, platsenta latsekoda, mõni tule üten sellege `vällä, mõni lõhk ärä Trv **Vrd** latsekoda **-lats** lapselaps mul om õge ää kõrd `latsi ja latse`latsi, neid om liinan ja laanen Puh; mul olõ_i[?] üt`tegi latsõlast Se

latse|ligult lapselikult sa olet joba tävve iäline inimene, tiiit oma tiiüd nigu latse|ligult Hel

latse|lik latseli|k Ran, g -ku Hls Võn, -gu Krk Hel Nõo San; latsõli|k Urv Krl(g -ku) Har Plv lapselik, lapsik temä om kainus vana, aga ikki veel latselik alle, sellest täüs inimest ei saa Hls; ah `seante va latselik jutt tal Krk; ta om tujuline vai `kerge -- ta om latselik Ran;

verrev müt's `olli tal pään, illuss latselik nägu; Ta om küll väega latselik, ei ole täl elutarkust mitte põrmugi Nõo; Sa_{lt} nigu naaga inne, mähgit, naaga edestass ja tege säänest latsõlikku `nal'la Urv; vana inemõni om latsõlik Krl **Vrd** latsik²

latse|loom laps; lapseiga ei üttegi latse luuma ei midägi ei ole Nõo; jo latsõ loomast saani? jo varastass **Se -loomake** loode latseloomake kasvap pojakuan, ta ei näe, ei kuule Ran; nigu naene ärä jääb, nii `lastana `porti (aborti) tetä, `aigemajan `võetana tuu latseloomake ärä Nõo; jalaga_{pe}ssi_{kõ}ttu piteh tuud naist, latsõloomakõnõ `kuuli ar? Vas **-meeleline** lapsemeelne ta ike latse meeleline, ta ei võta viil inimese `mõistust Krk **-moor** ämmaemand vanamuur või latsemuur tõi `latsi Krk **Vrd** latse|tooja, -vana, -vedäjä **-ohtu** lapseohtu ma olli viil `tüt'ruke, latse`ohtu Ran; Om viil latsõ ohtu, peremhess om õks nõrk Vas **-olek** sünnitus siss `tul'li nii `kange valu kõtu `sisse nigu latseoleki valu; ma pellässi toda latseolekit ullebide ku `surma Nõo; mul ol'li? inne latsõ olõkit `väega_{suurõ}valu? Urv **-põlv** lapsepõlv sij oo miul latsepõlve tii Krk; miä es kuule oman latsepõlven mitte ütte `vanmise sõna Puh; mu latsõpõlv ol' `väega armõtu San; ta om mul viil latsõpõlvõ sõpr Har **-põlvine** a < latsepõlv kõik latsepõlvine asi om mul silmin, `õkva nigu `täämbä oless ollu Nõo **Vrd** latsepõline

latsergaine `latsergaine = latsergune no `katso (vaata), `karpi on ka `latsergaine Vai

latsergune latsergu|ne Iis, `latsergu|ne Rld(-i|ne VNg Vai), g -se lapergune, lapik linal on `kupra, seal sies on `siemned, nie on `latserguised VNg; `Lutsu `viskada saab `ainult `latserguse kivega Jõh; `läätseterä vot sie on `latsergune Vai; lai ja latsergune Iis **Vrd** latergune, latsargune, latsergaine, latsarikko, latsikune

latserikko `latserikko = latsergune `latserikko pudel Vai

latse|säng = latsevoodi A_{sõ}ss ku naistõrahvass `aigõss vai iks taha_{latsõ} `sängü jäi, sõss iks `tuudi jäl_{suur}ma `putru Urv **-tapja** lapsetapja, oma vastsündinud lapse tapnud naine küll nii latse tapjase kotusit lövväve kus na `paeteve ja paneve neit (surmatud lapsi); ku kukk `õhta `lauli, siis lää latse tapje `müüdä (usk) Krk; latse tapja mõesteti `vangi, kaits `poiga ja üits tütar `jäievä siä Nõo

latse|tooja 1. rase; sünnitaja sij mõni latse tooja, kuju ku räabüss Krk; vanast poosi `naarsiva latsetoojat naist, et aap kõttu iin Nõo **Vrd** lapsekandja

2. ämmaemand sõss latse tooja vananaise olliv kokku kõnelnu, et vahetem latse ärä Krk || naa nuu latsõ`tuuja_{kurõ}ku Plv **Vrd** latsemoor

latseuss latse_u|ss g -sõ Krl Plv lapselikkus, lapsikus tal vanal inemisel ei ole viil latse_{uss} kadunu, ta om latsõ mõttõgõ Krl; latse_{usõ} meeleh ma? kõneli, latsõ iäh Plv

latse|vaev tuhud; raseduse lõppjark per_{naine} ol' oige kavva latse vaevan, tuhu `vuudis Hls; kui lat's sünniüss, siss om latsõvaiv Plv; esi? jo latsõ vaivuh, a `kau viil nurmõ pääle tühhü **Se Vrd** lapsevaev **-valu** sünnitusvalud ku laits om maha sadanu, siis käivä latse valu juba enne, miul käisive üits kuu `aiga enne [sünnitust] Krk **Vrd** lapsevalud, latsõhalu **-vana** ämmaemand `ristmise vii viis `vällä latse vana, ja sai raha omal; kessi latse vana säääl olli, kessi latse tõi Krk **Vrd** latsemoor **-vedäjä** ämmaemand vanamuur või latsemuur tõi `latsi, üteldes ka latse vedäjä Krk **-vesi** lootevedelik sij om sij latse vesi säääl emaku koti sehen Krk **-voodi** sünnitus ning sellejärgne seisund [naine on] latse `vuudin Hls; ärä `kuuli pal'lu latse`vuutele Nõo; nainõ om latsõ `vuutõn maan San; tuu `jäie latsõ`hootõlõ maha?, tuu ei_{saa} tulla? Har; Tä `kuule latsõ`vuude pääl Ráp **Vrd** lapsevoodi

latsi¹ lõmmi, mõlki kuhugi `vasta on `puutund ja `latsi lüõnd; plekki `riista on `lummustund, `täma on `ninda kui `latsi mänd Vai

latsi² lapiti (maapinnale) Lauad tõsteti `latsi maha Kaa

latsik¹ `latsik lapik – Vai **Vrd** latsikaine

latsik² latsik lapsik, lapselik Joba täismjõis, aga ta om nii latsik; latsik olek Nõo **Vrd** latselik

latsik³ → latsike

latsikaine `latsikaine lapik küna on `latsikaine (lamedapõhjaline), seda on `raskemb `üumber `tommada VNg **Vrd** latsik¹

***latsike** `lat's|ke Hel TMr, `lat's|kõnõ Võn(-kene) Rõu Plv Räp, `laits|ke(ne) Ran Puh Kam Ote Rõn, `lat'si|kõnõ Plv(`lat'si|k) Vas Räp, g -kese, -kõsõ tüdruk, tütarlaps Egäss, `lat'skese omma ka esi ul'aku, nemä jo `tsuskva `poisse Hel; Lindal `sündinu juba kolmass, pidi jälle `lat'ske olema TMr; koera (ulakad) `laitskese ja `poiskese Kam; um õnnõ üt's `lat'skõsõ hudrak; ta jo suur `lat'sik Plv; `lat'sikõsõ? heboskõlõssõ? pääl, `olkõ õks tõõ meeli `ütregu? Räp; l a t s k õ s õ h lapseas (tüdrukust) Petserih käve `lat'skõsõh, `üt'skõrd käve Võroh kah Räp **Vrd** latskanõ

latsikune `latsiku|ne g -se Jõe Kuu lapergune, lapik muist kivid on `latsikused Jõe; Nagu `kelga jalas `paadi all, `paadi ala olid `lüüdiud `latsikused `rauad; `Kammilad oo tänäoon `oite `latsikused, eks nee sügüsel lähä `aeva `paksumaks Kuu **Vrd** latsergune

latsiline `lat'siline (pojaga emsloomast) tsudsu opa's õks ummi `lat'se - - sõõgu_i õks hopo poeliist, võtku_i lammast latsiliist, hobo om õks kuiv `poeline, lamma'ss laih `lat'siline Se

latsi|persel(i) istuli (maas) istub latsi`persel maas; nää, `Mihkel ka sii latsi`perseli maas Khk **Vrd** latsa-, lats|persel(i)

latsis lösakil, istuli (maas) `Istusime `karge peel `latsis maas Kaa

latsitaja `Tämä võib `latsitaja `permandulle `lasses (tagumigule) ja `jalgu `pohja`päidi `toise inimise jala `pöödielle rehuess vägi`pulka ka vedäda Kuu

latskanõ `lat'skanõ = latsike ma o'li sis jo suur `lat'skanõ Se

latske → latsike

latskõsõh → latsike

lats|perseli istuli (maas, maha) Pole sii kivi vei kandu kuskil, muud ku paneme `lat'sperseli rohu `peele; Laps kukkus `lat'sperseli maha Kaa **Vrd** latsa-, latsi|perseli

latsti `latsti IisR Khk Muh deskr Lei `latsti `märja `kaltsu `lauvale IisR; ta kukkus `latsti maha Khk; kala `pañdi niisamma `latsti laua `peäle ja see oli kõik see joodu toit Vig **Vrd** lats²

lats|tükk → klatstükk

latsuma `latsuma, (ta) latsub Muh Kse Hää, `latsub IisR deskr `Märjaga `konnad `väl'ja `ilmund, `mutku üppavad mis `latsub `einamal IisR; suu latsub peas Muh; kivid latsuvad, oome saab `räimi (võrgukivide latsumine võrgu merre laskmisel ennustab head saaki) Hää

latsutama `latsu|tama Põi Muh Kse Hää Kei JMd VJg Trm Puh Nõo Võn(latso-) Vas Lei, -teme Hls Krk San, -tamma Har Rõu Vas Räp, `latsu- IisR Vai; ipf (ta) latsudi Urv

1. latsuvat heli tekutama a. matsutama Sõõ kenast, mis sa seda `moodi [suuga] latsutat Põi; mis sa latsudet kui siga Krk; latsuta õnnõdõ igimeidega [toitu], latsuta `pääle suud

müüda Har; tšaa latsutava Lei || fig kurjalt häälitsema *Immis ol'l kuri, sõss mugu_latsut' lõugu Rõu* **b.** löökidega, käimisega vms heli tekitama *Pesu 'leotati libedas, 'seebitati ja siis 'latsutati kurikaga must 'välja IisR; älä 'latsuda nii 'pal'lo 'sülge maha Vai; kas sa 'oska ilusti 'köia 'ühti, mis sa latsutad Kse; Latsutab täna katusest läbi mis irmus Kei; latsutab kurikaga mööda 'märga kangast; laps latsutab mööda pori Trm; vanast 'olli seräne laja otsaga mol'd, mõsu mol'd kutsuti ja tõlu 'olli, tõlvaga siss latsutedi toda pesu Puh; latsuteme tuu om vast 'tsurkmene vii man või San*

2. mätsima, patsutama **a.** käsitsi tainast vormima leevämõhest 'võeti tük'k taanast ja latsotõdi õhukõsõst Võn; *Sõss latsudi käevahel säärtse koogi, sõss ol'l jäll lapik kivi, 'aimi_tuu kuumas, sinnä_paini tuu koogi pääle küdsämä Urv; latsuda lak'ka karaskit, võta_panõ 'ahju Har; Puistati jahu ala' ja kässiga 'võeti 'pani mõhest leevätaanast pääle', sõss latsutõdi illus pik'k päät's; Ku_ 'leibä olõ õi', sõss latsuta jäl_ 'kuukõ Rõu; Ku' leevä ar' kastat, sis latsuda päält häste tasatsõs Vas; leib latsutõdi lak'ka ja tiindi_ 'pani' pääle ja, rasvatükükese_kah ja 'tahtast jäl_kaas 'pääle Räp **b.** kokku mätsima, laksudega kinni lööma savi latsutets seinä pääl ku paigats Hls; latsõ_latsutasõ savvi, nuil om hää pehmekene tuud latsuta Har; ma latsudi upinhaina_kuumalt pääle ja mähe jala kiinni' Rõu **c.** patsutama latsut' mullõ sääl 'pääle Vas*

Vrd platsutama

latsõ- → latse-

latsõ|halu sünnitusvalud 'tundsõ jo latsõ hallu; 'naksi latsõ halu' 'Kauma Se **Vrd** latsevalu

latsõhusi latsõhusi lapse kaupa – Lut

latsõnõ latsõ|nõ Plv Se, g -dsõ Vas

1. laps, lapsealine muuhava ku nimä viij olli' latsõdsõ' Vas; ku ma ol'li latsõnõ kui soo Se **Vrd** lapsene

2. rase taa um latsõnõ, 'kandmise pääl Plv

latt¹ lat't g lat'i (lati) Sa L K I eL; latt Jõe, g lati Hi, ladi Kuu VNg, latti Hlj Lüg Jõh; n, g latti VNg Vai

1. pikk peenike puu 'Viamme ladiid 'metsäst 'väljä Kuu; on 'niisike ark, kenega saab latti jää all ujuta [kalapüügil], 'niisikest puud 'kutsuta ujutamise lattist VNg; mis 'piuti tehasse oo aea latid, kurend aid oo aea irred, mis pole luhatud, o_ aea latid, mis luhatud on, o_irred Khk; 'unkade 'külge lüüasse latid Muh; lat't, tüist kolm 'tolli, mis õlekatuse 'alla tulavad ümargust; irstest saab püstaed, latidest rõhtaed Var; sai nesukene lat't roov sinna sarikate 'peale 'pandud ja siis - - akati vast seda õle katust sinna lat'tide 'peale tegema Kad; küük õli õvven lat'tess 'püssi, kutsuti kõda Kod; umala lat'id Äks; aan lat'ile laba 'peale, et ää 'ei mädäne Plt; õnge udi om sij pikk lat't õnge peran Pst; lat't om peenemp, roovikut om suurõmbat, ridu om viij peenemp Ran; korjati peenikesi 'vitsu, kellega lat'te 'kinni kõedeti 'ruuve 'külge, kohe õle vahele 'panti Kam; Paarõlõ lüvväss sõss roovi' vai lat'i_pääle Urv; nuu olli lat'i', mia alh olli, pääl ol'l roovik; tõse' otsa olli latõl 'riimusõ man kinni ja tõsõ' otsa' 'vitsuga koogu man; lat'i omma vaia enne 'pistü panda', siss lähämi üless nakami pääle 'lүүmä Har

2. pikk lapik tükk metalli Vanasti pandi reetaldeks ikka teraslat't Kaa; toon ühü lat'i 'rauda poest ää Mär; obuse raua 'rauda oli küll, võta või terve lat't Lai; vikati väits tetti

teräsist - - peris lati teräs `olli, kelle otsast `lүүidi Ran; `inglisstina om latõn. suurõ_lat'i? omma_valõtu? Kan; ma oсти neli lat'i ratta trehvi `rauda Har

3. mingi riista osa lat't (kompassi osuti) keerab ora `otsas, kumbasi latiks üiditse Mus; [niidumasina] Vikati latt Vig; [veski] võlli tiiva latid Var; [vankri esitelje] lat't ol'l päält laemb ku alt Urv; rattõil om kah kat's lat'i: ede lat't ja taga lat't, konh mõõga sisen omma Har; Lat't trumli [hobuniidumasinal] Vas

latt² lat't g lat'i Ote V, lati Krk Ran Nõo lapp, siil a. kanga- või nahatükk lõigasi `valla lati `kaupa; vanast olli üte latige kasugu, nüid om kate latige kasugu Krk; siss `lasti mul `vitsu `aada `amme lat'te `pääle, ola lat'te `pääle, `käisse `värdlide `pääle Ran; tilluke rot't olli, aga nii suure nahalat'i puresi üles Ote; mõõõl ol'_mustal särgil käe pääle `käässel lat't tettu, tul'l siia? sõrmõ `kuõtõ pääle Kan; rinnalat't (särgi rinnaesine tükk) Se; närts närdsu pääl, lat't lat'i pääl, paik paaga pääl Lut b. suka kannalapp sinna `samma lati `varda `pääle `võetass lati kõrvald sil'mä üless, siss nakatass suka `kondsa kodama Nõo; Konds, toolõ tul'l iks inne lat't kudada? Urv; Sõss `koeti katõ `vardaga_kundsa lat't, tyy `koeti nii puultõist vai kat's `tolli pik'k, sõss `koeti lat'i päälüne Rõu c. pearäti tagumine nurk Panõ iks rät't ilustõ nukõldõ kokku, sõss saava_lat'i üte pikutsõ? Urv; rät'i lat't Se

latt³ lat't g lat'i Saa Kam VLä Rõu Räp, lati Pst Krk Hel Puh

1. lape, laid; kokku lapatud riie vm kui pesu ol'li nuiatud, siss pahnin lat'ti; kui pesu on lat'is, siss seisab libe, ei läha `kortsu Saa; pal't üits turvass pannass latti (~ lappi) maha; `kääripuie päält `tõmbat `kanga latti; õpi ilust latti `tõmbam Krk; lat't om nii lağa, kui võtat - - laemba vai `ahtamba; kangast lat'ti `võtma ~ `tõmbama Kam; tä (ninarätt) ol'_iks nii lat'ti pant kübärä `pessä Kan; Villast rõõvast vanutõdi - - lat'i `viisi tõmmati tyyd limmu Urv; ku rõivass lat'i `mүүду um pant, siss um `pal'gnass, ku mähit um, siss um trul'l Rõu || kiht, salk juukseid Mul ol'l pää`ot'smine `sel'ge, ma võt'i alasi õhukõsõ lat'i, sõss ol'li_täi_`häste nätä? Urv || lõngaviht villast `lõnga ostetse poest latide `kaupa, lõnga om latti aet Pst Vrd lapp³

2. heie ku vee lang lääb kedräten `katski, siss tõene ots om tõmp, tõene villal, ku tolle tõmbile villatse `pääle panet, tyy om lat't Puh; lat'ti `pandmine om nii`mүүду, et lina? vai `paklõ medä ta tege, kakkõsõ kuyst vällä?, siss `tsüskäss otsakõsõ_kokku enne ja lask keeru pääle. nii`mүүду tettül langal tulõva kodamise `aigu otsa lat'ist vallalõ Har; noh, sõss ku säääl [villad] ärä? ol'li vakutu, sõss `keträjäl ol'l käsi`kraasega `val'mist lat'ist tetä? ja kedrätä langast Räp

latt⁴ lat't g lati Jäm Khk Kär Tõs Khn Trv, lat'i Kod Vil pikkusemõõt kaheksateisend latti oli päävas `eina tiha; rugi tükk oli kaks`kanti kümme latti, kaks`kanti üksteisend Jäm; odra tükk oli kümme latti kañt. lat't oli kaks `sülda Kär; lat't õli arilikuld viis `sülda pitk, lat'iga mõõdeti muad kua, enämäss iki `kraavi Kod; lati pääl kakuti lina. pal'lu `latti päevas ärä `kaksid. peremjjs `mõõtis latiga lina, viis `kopkud sai lati päält Trv

latt⁵ lat't g lati Hls Krk, lat'i Urv mütsi sirm meešte kübäre ehen lat't, latik (~ latige) kübär; temä võt't kübäre latist `kinni ja kergits kübärd Hls; kübärel olli lat't ehen; kübärä lat't om nahast või `paprest, must nahk `pääle pant, kõva paper `sissi pant Krk

latt⁶ → lattu

-latt Ls koore-, metslatt

latt|aed rõhtaed, horisontaalselt postide vahele pandud lattidest tara *latta*id on paremb teha kui *püsta*id Hlj; *lat'tajad* pidavad üksi `suuri `loomi `kinni, teine lihab läbi Pha; see oo *lat'taed* mis kolme *latiga*, sii neid ei paelo pruugita mete Mar; mõesa kopeldel oli koa *lat'taed*, kolme *lat'iga* või nel'la *lat'iga*, suured postid olid ja augud sees, aga moamestel on `vitstega Juu; `teibad `püsti ja *lat'id* `sinne vahele, sie on *lat'taed*. `teibad on `vitstega `kinni `siutud Iis; roovikaid vai *lat'taid* Trv **Vrd** latiaed

-lattakalli Ls lotta-lattakalli

lattakille lappidena lahti, ripakile *Ära kisu kaselt* `tohtu *lattakille* IisR

lattama *lattama*, *latata* Nis Jür Trm Lai *latrama* *Laps* *lattab* kui sõnast aru ei saa, vanainimene kui `tühja *juttu aab* Jür; *lattab* mööda küla kui *kurivaim* Trm; mõni naine käis maeast maeasse *lattamas*, `teisi inimeisi *lattamas* Lai

lattari(d) *lattari* lööma Pal Plt(-d)

1. lobisema, *latrama* mul veel *suppi* `keetmata, lõin siin teiste naistega *lattari* Pal

2. suhtlema, sõbrustama *meil toredad poisid*, nemad ei löö sihukestega *lattarid* `kuškil pool; kes nisukestega *akkab* *lattarid* lööma, need mõne tüdrukud või asjad Plt

lattene *lat'tene* lattidest tehtud *lat'tene* aid TMr

latter¹ *latter* g `latr|i Lüg u Jäm, Khk Muh Mar/n *latr/* Han Var Tõs Juu HJn I, -e Lüg Mär Ris Nis Juu JMd Plt, -a Tor; *later* g `latre KJn Trv Pst Krk Rõn; n, g `latri Nõo hobuse sulg, lahter tallis *ovostel* `onvad `latrid, `luomidel `onvad `kütked Lüg; *obustel* oo `tallis `latrid, `laudest `tehtud, igä obu isi `latris Tõs; igal obusel oma *latter*, talus vähä obusid, söövad ühe sõeme pial Nis; `latrid tehässe `laudess Kod; vanast põlnudki `latrid, siis oli suur neljakandiline sõim `keskel Lai; *obese* om `latren, `latre om üitstõisest `laudega *eraldet* Pst; Nel'läobese `latre `ol'li Rõn **Vrd** lader, ladermu², lahter³

latter² → later¹

lattermu *lattermu* lasipuu `siomo obosed *lattermu* `külge Vai

latti *lat'ti* Saa Nõo Ote Har Plv Se, *latti* M lahasesse `ol'li jala ärä `murdnu, `pañti *jalg* *lat'ti* Saa; `tohter *pane*b *latti* `kinni [murdunud luuga jäseme] Hls; *ku luu katik* olli, siis `panti *latti*. õhukse *lavvakse* `panti ümmer, kase koorege `seoti ümmert `kinni Krk; `kat'ski *jalg* mähitäss *lat'ti* Har

lattima *lattima*, `latma, (ta) *latib* Tõs, `lat'ma Ote roovima *katus* *tahab* *lattida*, *latid* paaride `piäle `panna, kus `piäle õled *tulavad*; *katus* jo *latitud* Tõs; *katust* `lat'ma Ote

latt|konts teat viisil kootud sukakand *lat't kunds* ~ *lat'iga kunds* Vas **Vrd** *latikonts* -kübar nokkmüts *lat't ehen* kübärel, *lat't kübär* Hls; *ike* *lehtkübare* olli, ega *lat't kübärit* ma *suguki* es näe Krk -**naul** = *latinael* `enne õlid `nelja`*tollised* ja `kuue`*tollised* *latt'naulad*. `kolme`*tollisi* `üeldi ka *latt'nauladest*, `neiega `lüüdi *ruovlattid* `kinni Lüg

lattorn *lattorn* (-rn) g -i Jõe Kuu(*lattern*) Hlj VNg Mus Muh Lä Juu HaId JJn Pai VMr Kad Sim Lai, g *latterni* (-r-) JMd JJn; *lattern* Mär/-rn/, g -i Juu JõeK *lattern* vie *lattorn* `rannale *polema*, siis nägeb *paat* `randa `tulla Kuu; *lattornides* oo teine `valge *tuluke*, teine *punane* *tuluke*, *laeva* *lattornid* Mus; `enni *olid* *neoksed* puust *lattornid*, nüüd oo need *tormilattornid* Mar; *pane* *tuli* *lattorni* `sisse Kse; *lattornil* oli puuraam, `raamide vahel käisid *klaasid* JJn; *lattornil* oli *lamp* sees, küünalt `pañdi ka vahest `latterni Lai || fig pea *Lattern* *vuhiseb* (pea käib ringi) JõeK **Vrd** *latron*, *lattun*

latt|raud `vankri `rehvid ja rie `tallad tulevad latt `rauast teha Lüg; rattal keis vits pial, vits tehakse lattraavast, lüiakse naeldega `kinni Pöi; lat'rauast tehakse `kõiki: obuse `raudu ja Mär; Vanaaegsed sepad õlid isegi nii kanged mehed, et veskipillisid tegid lat'rauast. Lat'raud keedeti ja `tauti kõik omal jõul kokku Trm; `tuyuga `rautõdass ratta `tsõõre ja rattapäälseid, tuy lat'rauaga Har

lattu n, g lattu Lüg(n latt) Jõh

1. pruudiliniik, uju `Nelja`päiva `õhta `pandi `pruudile latt (rät't) päheje, `pandi sõlega ehk `preesiga `kinni Lüg; lattu `pandi `silmile Jõh **Vrd** lattuk

2. tütarlapse müts `ümmärgune lattu pääs; menest sie lattu õli `lapsel Lüg

lattuk lattuk pruudiliniik, rätik – Jõh **Vrd** lattu

lattun lattun g -i Sa VJg latern `keidi lattuni tulega `loomi `söötmas; `ostas sügiseks uie lattuni Kär; esiti pole `sõuksi eli lattunid oln. olid oma tehtud, küünal põles sihes Krj; Lattunid pole olnd, loht oli lattuni eest, `käidi rihal ja kus taris oli Pöi; lattuniga käiakse `üese tallis VJg **Vrd** lattorn

lattern → lattorn

latv latv R(-a) LÄPõ Kir Lih Var u Khn, Saa Ha(ladv Ris) Tür ViK TaPõ Plt Krl Har Rõu Lei Lut, latp Vig PJg Rap, ladev MMg Äks Ksi Plt KodT Ote Lei, ladõv Võn V(laadõv Rõu, ladv Kra), laduv Kan, ladva Rei Vän HJn Jä ViK Ksi Plt, ladu Sa Muh hv Rei Phl, Kse Han(-o) Var Pã KJn Kõp Vil M T Lei; g ladva eP (hv Hi) eL, `latva R, ladba Vig Han Mih PJg

1. taime ülaosa **a.** puuvõra ülaosa puu latv on `lõnkäs, tuul ajab puu `ümbär Lüg; `latvas oo kinad punased õunad Khk; päe oo puude ladude tasa Muh; oksad oo puu `latpes Vig; seinä palgid, teise tüi, teise ladu Var; ladva jäi maha Vän; peal sel nihuke tu'akas latv, tu'akas kuušk Juu; `okse akatakse `klaasima `tüikast ladva puole Amb; lennukid käeväd jušt puie `latvega sego Kod; mõnel puul on mitu ladva, on kahe ladvaga Plt; päe om puu `latve kõrgun Krk; tuul tuhisep puie `latvun Nõo; lõhmussõll ol'l ladu kõik maha_murrõtu; ladu om igäl puul, ladu ja tümi San; laduv ol'l är murt Kan; taa puu enämb pikembäss ei kasu?, ta om ilma ladvalda? Har; metsa latv metsapuude ladvad tuliänd läks metsa `latva mööda edasi Kse; päe üsä metsä ladva taga Tõs; `päike akkas aaviku ladvast `tõusma, kui ühed kaared olid juba niidetud Sim; päev `kõrbab metsä ladvan viil, paessab läbi puie ladvade Kod; päiv mõtsa `latvo takah joba, kunass kodo saa Plv **b.** rohhtaime või oksa ülaots, tipp `latva `otsa `kasva üks nuppu [linataimel] Vai; kud rugi ladva `otsast `õitseb, siis on kõhn saak Jäm; külm näpistän roho ladvad ää Tõs; vahest odra on üle ladvade vee all Amb; laia ladvaga kaar, pal'ju `ripsmid kül'jen Kod; kraßsid on kuñni ladvani `õisi täis Pal; kaste tilga einä ladvan `vastu `päevä `el'käv ku õbe kunagi; pütsigu ladu pää arja `muyudu; ei ool_ütte orase `latva ka nätä, `sinna ei tule `lauka kah Krk; esäsõnajaig om tuy, kel üits `jämme aru lähäp üless ja kahar ladu sääil otsan Nõo; ku kanarik ladvast nakass `häitsämä, siss külvä_rügä varajadsõ kül'vi`aoga?, ku `keşkelt `häitsäss, siss `keşkmädsega? ja ku kandsust `häitsäss, siss illadsõ kül'vi`aoga? Rõu; lilli ladõv, ladvast `häitsess, mõni jäl? `häitsess tüvest ladvani Plv **c.** juurvilja maapealne vars ja lehestik Too mõned sibula ladvad koa, kui sa ajast tuled Pöi; tal (unilaugul) lähäb pia `aegu nigu küislaugu ladu kua, `sioke oras ein sial Tõs; sügise tulliva `roste, võtiva `kartoli ladva ärä Nõo; kaali lätsivä nii `kangede kasuma, suure ladva pääl ja Ote; `kartuliladva? um ka

maha_`pantu tuulõga; Kohupiimäle `siäti sibula`latvu ja_`suula - - ja_`luidsa täüis kuyrt manu? Rõu **d.** kimbu (viljavihu, luua jm) ladvapolne ots `pandi kaks `vihku `latvad `vastastikku VNg; viis `vihku oli `parmas, nied `pañdi siis `tüikad teinebole `otsa ja ladvad teinebole `otsa Juu; vihu ladvad `pañdi kuorma `sisse, kui `kuorma `tehti Sim; tuuli luud - - õlest `tehtud luud, `tüikapooled muidugi iispool ja selle ladvapoolega muidugi pühiti Äks; lasi `kergelt luvva ladvage `seinu üle; ladupidi katussel [õlevihkude] ladva om allapuul Krk; lina `panti katsipäädi kuppu, tõesel `puistusel `olli ladu, tõesel `olli tüvi Nõo; sõss puistati olõ? är?, käänti kuppu - - tõsõl käetävvel tüvi, tõsõl ladõv Urv; ku ladva otsa? ar omma? rabadu?, siss kooditõdass tüüvi Se

2. millegi lõpuots, tipp **a.** ülemine ots, hari `korssna latv on `tiiliskivest ja `simpsidega Lüg; masti ladvas on plokki; julla oli `laine ladvas Jäm; Jaanitule ladu keis poole puuse üles Kaa; mää latv oo seal, kus mägi ää lõpeb Kir; ku sa püve pesä levvat, `suska tok'k `sisse, püvi munep toki ladvani Nõo; neli `malka pandass `latvu pite kokko Kan; mäe ladõv Rõu; Üle kuha ladva `pañte kat's kolm kõovitsast `vahro, et tuul' `kuhja päält är? ei laota? Räp **b.** karva või sule ots ned `sulgi `patjad ja nied on kõik mul näppiga noppitud, no luu `küllest kõik `lahti kuni `latvani, sule `latvani Lüg; sulel on tõegus ja latv Juu; võtan sule kätte, `lõikan konso ära, latv jääb järele Plt; villa ladva lõöve punakatsess [lambal], temä_j kurda süsimust; `lõika `juuse `latvu vähä tatsatsess; sule ladu ja tüvi Krk; `hiusõ ladõv lätt `lahki, nakass hiuss kakkõma otsast Se **c.** kiudpilve haraline ots; pilveribake `pilve`latvast sadab vähäkäse, sie `lähteb ruttu `müöde Kuu; noalaeva ots oli põhi`loodes ja ladu poole `päeva Kse; Kus pool on tuule latv, sealt poolt tuleb tormi. Tuule latva nimetatakse tuule agaks Pär **d.** (kohanimedes) neeme veelune tipp Selle kursiga piäks Sorgo ladvast kaudu `juõsma; Kiäräbä latv Khn; fig e a l a t v a elu lõpuni kut ia `latva, kunni iga `otsa saab. inime ka, sellega läheb kunni ia `latva; emis [nimetatakse] ikka emis, kut ia `latva, kunni iga `otsa saab Khk

3. koodi vars kuadil one tüvik ja latv, kuadi latv one sij, kelless oiad `kiñni Kod; `tämbä hommugult `leie rüäharu pääl nii kõvastõ, et `leie koodiladva puruss Har; Luka es olõ_muud midägi, ku? otsa puult peenembäss tett koodi ladõv vai vars Rõu

4. fig **a.** pea Kiira ta latv kahekorra Pha; se (õlu) annab tunda, akkab `latva ronima Mus; Kadus siitpoolt ära, nüid ei tiagi, kos ta oma latva liigutab Trm; `vaata mis ladev tñb, pia kutsuti latv ~ ladev Ksi; ei tiia kon puul ta nüid `latva liigutass, kon ta om Ote; Nika jyy, jyy, ku_satass laadõv lavva pääle Rõu || fig (purjusolekust) Mees on ladvas (purjus) Saa; Mõnõl mehel lätt purjun `pääga laadõv vereväss (vihastas) Rõu **b.** (arust, mõistusest) `latvast kuiv (rumalavõitu) Kuu; `kerge `mielega ja lühükese `latvaga Lüg; `kerge `latvaga `ihmine, vähä õbõlä Vai; Ladvast lage Emm; Muudkui sorts siia ja sorts sinna, ei nii ilma ladvata maksa koa olla Mar; põle `latva pääs, aeab loba suust `väl'lä Saa; kui ladvast rabatud, siis ivakene oli `puudu, siis oli latv `kerge Lai; Kas sel täit `latva om Trv; sij om ää targa ladvage Hls; temä olli otsast saandik `taoline, temä es ole tävve ladvage Krk; oh mu pääd ja `latva, nüid oless obese ärä `tapnu Nõo; Tää om jah sääne ladvaga mõtsa poolõ Vas **c.** arukas sisu, mõte Ei sinu jutul pole ka õiget latva peal Vän; jutul piab iki olema üks ladu ja ots Hää; sij ei ole `õige jutt, mis sa aat, ei oole tävve ladvage Krk

Vrd labl, lade², latel

latvama `latva|ma, ladva|ta Mar Vig spor Pā Ha, JMd Sim I Ksi Plt KJn spor T, Plv, da-
inf -da Saa Nõo; -m(m)a, -da[?] spor V/-mme, -de[?] Krl/, -me, -te Hls Krk Hel San Har;
`latva|ma, -da Hlj RId Mär; *ladvama*, (ta) *ladvab* IisR VJg; (ta) *ladvab* VMr Kad

1. taimelatva (-latvu) maha võtma **a.** oskamatult, liiga kõrgelt niitma *sie`niidab`saändist,`latvab,`lapsed ei`oska`niita,`latvavad ää`Jõe; sa`latvad`eina, kes`eina`puolest lüöb, võttab`kõrgelt, ei lüö vikkasti`järsku`Jõh; ei`oska`niitä, muudku`latvab. tahab`kangesti`ladvada Saa; näe`ladvab`eina, nigu`tüikad jäävad`VMr; kui vikati tagast`kõrgel`oidis, sij`õli eina`latvamine Trm; ku vikati kannu üles tõssab tagass, sij`latvab`ärä tagass`kõik, jusko raiub`Kod; vikat om`nüri,`latvass`einä`Krk; kui oiab vikati tagast`ülevän, lüüüb`ladvad otsast maha, ei niidä`põhjani maha, siss`latvab, puul`aina jääb`kasuma`Ran; Taast`mõni`niitja,`latvas`päält är[?], tõisil`jälle (jäle) kaia[?] Urv; niida`iluste, mi`sa`latvat`Krl; taa`ei mõista`niitä[?], taa`latvass`haina`Har; taa`um är`ladvat`Plv || Loomad`latvavad suure eina`sijs,`tõmmavad`ladvad`ära, muu osa`tallavad`maha`Hää; minevä`kevade`kit'se`ladvassiva`kõik`kikerbilli ja araka`puhma`ärä`Nõo || ein`latvab (ebaühtlaselt niidetud) Hlj **b.** puulatva maha võtma`naaburil on puu`latvamine`käsil`Vai;`latvab`kuuska; kuused`aia`ümmer`ladvatase`Tor;`pal'ka ja lat'ta`ladvatakse, lüüakse`peened`otsad`maha`Juu; puud`ku raiud,`latvad`ladva`ärä`kül'jess ja õksad, jääb`tüvik`järele. ku`pal'ka`teed, siis`vaja`ladvata`Kod || lumi`latvas`tuisoga`puud`VNg*

3. harjama **a.** heinakuhja harja (latva) tegema *akkasid`kuhja`latvama. latvamine ja`teritamine, sie on üks`Sim`b. katuseharja`katma, parandama`hv`katus`tab`ladvata`~`arjata`JMd*

4. katust tegema, nii et õlgede ladvad on alaspidi`latvama`--`tehäse`ladva`katust, ikke`õetse`rohkem, pannasse`tüid`ülets,`ladvad`alatsi`Tõs

latvu|päidi, -päädi `latvu-`Se; *ladvu-* Har(-o) Se ladvad alaspidi (õlgkatusest) *ladvulõ`~`ladvupäide`katuss`Har; kat'i`ladvopäädi`katusõ`pääle; ladvupäädi, ladva[?]`alla`ku`katat`Se`Vrd`ladvulõ*

latõrmann *latõrmañn* latern – Urv

latõrna → latern

lau¹ → laug¹, laug³

lau² *lau* hoop, lõök *sai`lau`vastu`nägu`Juu`Vrd`plau*

laua- lauaga (mööbliesemega) seotud *Lauva`kaalul`alus, kaks`taldrikku, kang,`nokkad, mis`kaalu`näitavad`Lüg; oli`tä`laava`kellu`olnd`või`oli`tä`seina`kellu`olnd`Khk; Laua`lapakas (laualapp) oli`ikka`linusest`riidest; Ma`pani`laua`laeka, kes`seda`sealt`võttis,`vaata`uiesti`Põi; Senest (hanetiivast) saab`ea`suure`loualuntsi (lauapühkimise`luua); Söömaloua`suhtis`oita`nuge-kahvlid ja luusigud`Emm; laua`pühe ja laua`kalts`kellega`pühid; laua`sahklisse`pannasse`kõiki`asjo`Mar; Ää`pühkig`käega`lauda, lavanarts`pliidi`müürü`pial`Khn; mõni, kes`targem`on, peab`laua`kõne`Juu; raha`on`laua`sahtlis`VJg; Need`laua`vai`leti`kualud`õlid`nokkadega`Trm; laua`kell`akkab`tirisema`Plt; ennitse`lavva`väidse`olli`ike`laia`otsage`Hls;`vaade`lavva`laadikuss; lavvatunni (lauakella) võt's`lavva`päält`ärä`Krk; kohess`ma`tu`suure`nõgla`ole`pannu, ei`ole`lavva`suhvlin`Nõo; tu`om`lavva`lupard, kellega`lauda`pühitäss`Kam; lavva`lina`om`lavva`pää`Krl; lauaalunõ`leeväraasukõisi`täis`Har; lavvamat't (kuumaalus) tetäss`luast`vai`linast`Plv;`Puhtõlavvulõ*

ol'li õks lavvarät'i_ka_pääle `laotõdu? Vas; `sukru pañni lavva `karpi Se; `piinü langaga `säetäss pienü? rõevass, lavvapalaja?, käsirät'i? Lut

laua|katus laudkatus *lauakatus*, see oo `laudest `tehtud Vig; *lauakatus*, seda tehakse küll ädapärast. *eks ta piab ka, pannakse servad -- teene äär teesele `piale TÜR; säärtse `väikesi `hyyneile `panti lauva katuss, sannalõ ja `kualõ, tulõ `hyyñõile; lauva katustõl pandass `ahtakõñõ laud Har*

lauakene dem < laud

1. saelaud loobib `väiksid lauakesi pori peale, et saab üle `käia Mär; `purde lauaksed üle oea Hää; üks `veike lauakene kuluks `peale `panna Trm; *ahju suu ette `panti lavvakõñõ vai mes `panti Ote; `võõti `ohku_lavvakõsõ?, noist tet'ti nyy_õsõõrigu? Vas*

2. tööriist või selle osa **a.** kraasi osa *Sõss noil vana `aot'sil kah ol' iks niisama nigu `nail'gi kraasõl, tan om inne taa paar' lavvakõist, nyy_õsõõõmma iks neläkanõdilsõ? Urv* **b.** kerilaud *Lavvakõstõ pulga? RÄP* **c.** vöökudumisvahend, kõla naiste `üüke `koeti lauaksege, niitse sehen, roobitsege `lүүüdi `kinni Krk

3. (sauna)lava sannan om `väike lavvake Hls

4. mööbliese pane lina lauakse pääl Hää; *veike lillelavvakene Iis; miu `kamrin om `väike lauake Hls; nii ää kuri kui `olli tyy lavvakõñõ, jalad ka `alla tettü puutükest Ran; taa mu_lauakõñõ, tanh olõ ma_kõik' `süütänü ja kasvatanu, ärä viiu mu_lauakõist välä? Har*

Vrd lavvak, lavvakaine, lavvukene

laua|kirik kiriklik armulaud *täna on `lauakerigu püha VNg; loua `kirkus jah, nõnda_t siis `antud natuse `leiba ning `viina säl_kirkus Ans; Vanast käist inimest vehemald kaks korda aestas louakerkus Emm; kevade ku saime siis leerist `lahti, siis läksime kirikusse, laua kirikusse Kir; laua kirikus `mindi süömata Ris; kes lavvakeriku lähäb, viib alate teno `leibä Kod; lavva kirikus läit's, siss karaski kot't olli võet manu, `anti `vaestele egäle ää kanik Hls; mina ei saa `koeki, lavva `kerkude, ei muidu `kerkude, jala om sandi Nõo; patalõ mindäss inne lavva kerikot Plv* **-kord** armulaud *sa oled laua korrast maha jäen; laua kord kõemätä Tõs; kes lavvakorral ei lähä ega se pa-hul ka ei lähä Hää; lauvakõrras käiasse lauvakerikus, kolm kõrd õli `õigus `käia, lauvakeriku kõrrad Pal; laua pühä, laua kõrd, mi lää ka laua kerikudõ Har*

laualine *lauali|ne g -se Khk(laava-) Mär Saa Ris JMd Trm Har/lauva-, -le|ne g -se Koe Plt; `lauali|ne g -se Kuu Jõh; pl laualidsõ? Lei armulaua käija nüid_o nii vähe laualisi, lauarahvast Khk; laualised ol'lid niid, kis laua kirikus käisid, armulauaused `õelti `rohkem Saa; läks aga laualiste ligi Ris; laualidsõ? omma? lavvamunu kõrran Lei* **Vrd** lauarahvas, lavvaline

laua|mees *lavvamiis kiriku vöörmünder -- Vas* **-põrma(n)d** *laudpõrand tarõl om lauva põrma, vanast ol' savi põrma; Ega_siss is olõ_taril lauapõrma, `ol'li maapõrma? Har; `Kambrõhe `pañti lavvapõrma Rõu* **-püha** *pühapäev, mil kirikus armulauale võeti `lauapüha on siiss, kui `laua`rahvast `vastu `võeta. `lauapüha oli kahe `kolme nädala takka Jõe; laupühäl oo lauarahvas kirikus Tõs; Sañdid `ol'lid vanasti kiriku juures, siis `ol'lid kui laupühä `ol'li KJn; `täambä ol' laua pühä, ol' pal'lu laua rahvast; vanast ol' kõrd valla `kaupa, ku viil kiä `tahtõv tulla?, sõss võedass `perräjäänüid, `perrä jäänü laupühä Har* **-pühkija** *(teat pulmategelane) kes va naljakas vanaeit oli, see oli laua`pühkija -- pandi `jälle laua `pääle supi raha* **-pühkimine** *endisaegne pulma- ja*

varrukomme *laua* `pühkimine oli viimase söögi `järgi. perenaine siis `pühkis `lauda. raha visati taale *laua* `peale. kis `rohkem raha `tahtis `anda, siis `ütles ikke: näe siit, siit veel Vig **-pühkimise|raha** = lauaraha *laua* `pühkimese raha -- ei läind noorepaarile, se raha läks elumaea perenaesele PJg; kui vanaste joodod või varrud olid, siis visati mõni kopik *laua* peale *laua* `pühkimese rahaks Juu

laua|raha 1. armulaua tasu lähän `lauva keriku, `maksan `lauva raha Lüg; laavalised `maksvad laavaraha ehk nimeraha Khk; omiku `enne `käidi kirjutamas lauale, siis makseti lauaraha koa Juu

2. teat pulmakombe täitmisel annetatud raha lauaraha visati ikka lauale: siit_o must, siit_o must. siis pühiti uuesti raha renni_pelt ää Mus

laua|rahvas armulauaused `Lauva`rahvas sõi pärast, kui kerik `väljas IisR; suure neljassene, siis oli ikka see loua`rahva püha `rohkem Ans; õpetaea võt`tis alles lauarahvast, kui ta kirikust `väl`la tuli Mär; `piiskop tuleb `jutlust tegema ja lauarahvast `võtma Juu; täna õli lauarahvast kasina, vahel on mitu `lauda Pal; ku na pahul om ärä käünü, siss om lavvarahvas Krk; lavva rahvast pahutedes. õpetei pahutes lavva rahvast Hel; Kiä_ `lät`si armulauaõ, `lät`si enne õpõtaja manu?, `andi henne? üless, siss õpõtaja teese, pal`lu lauarahvast saa Har; lavvarahvass hõõgatass tol pühapääväl Röp **Vrd** laualine **-saag** kahemehesaag, millega vanasti laudu välja saeti (üks saagija oli ülal pukkidel, teine all maas) kahe mehe `saeta käsitsi `laua `saega Lüg; *laua* saag, missauga laudad `välja `saeti Pöi; Palk panta kõrgele pukkide peele ja üks mees ülal, teina all saevad nad louasaega loudu ja pindavad palkisi. Et louasaega õigid loudu saada, senepärast tõmmeda palgile tahmanõõriga kriipsud peele Emm; `Suaga mjõtut `sorti -- lavasaug Khn **-sool** peenike sool laava sool `sakste laava peel Khk; lova sool, see on peenike, `pienemad seda pole end Emm; keedo sool on natukse jämedam kui *laua* sool Juu; või süül ~ lavva süül ~ peenik süül Krk

lauastama¹ *lauastama* Jõe, `laua- Kuu Hlj

1. lõnga, nõõri või kõie keermeid lõdvendama kõit tuleb `enne lauastada, siis saab `pitsida; obune lauastanud kõie ära, kiert tulnud `kõie pealt ära Jõe; Sidä `paula ei ole `lauastatud, nüüd on `keerdänd `vergu kogu `jüskü ühe `kõie; Mes sest `paulast sis_nüd ärä `lauastid, nüüd lagub jo ärä Kuu **Vrd** lauestama, lautama

2. laeva või paati allatuult juhtima, luhvama *lauasta* `paati, lase allapidi tuult, anna `rohkem tuult Jõe; `lauasta nüüd laev `müöda `teisest `laevast Hlj

lauastama² `lauastama jutustama, lobisema *Vanaeit* `lauast maast ja `ilmast kogu; *Midäs sie vanamies* `sulle `oige `lauast Kuu **Vrd** lavastama³

lauastama³ *lauastama* laudadega vooderdama, laudadega katma piäb tua `varsti ää *lauastama* Juu

***lauastama**⁴ *lauasta-* lohakalt või kergelt pühkima *lauastamin* om ta eži mis `pühkmin Lei **Vrd** labastamma, lavastama²

laua|vabrik = lauaveski `Püssis õli `laua`vaprik, `veski vai kuda se tuleb `üöllä Lüg; üheksa`kümne `oasta `talve olime Jürjensoni lauavabrikus, tegime ooste `tal`lisi ja sarasid Kos; käis `Sonda metsas ja -- Vaeküla *laua* vabrikus oli Rak; siss nakasime lavvavabrikun `tüütama Võn **-veski** saeveski siin oli suur jõgi, *laua* `veški oli ja `kanga vanutamise `veški VMr

lauba `lauba (-ä) Hlj Lüg Pöi Käi L K I M u, spor T, -e Hlj Khk Han Ris Jür JõeK Amb VMr Kad Hls Krk; `loubé Emm Rei

1. laupäev, nädala 6. päev **a.** s `laube `õhta saab `jälle `sauna Khk; *Ma ei taha nende `laubate pial mõteldagi ega neid `laubud silma ots `sallida, siis `mutku `õhtati `joodi Han; eile tite `riede, `omme on laste `laube, ja tuna `omme on poiste pühapä Jür; karduli pudru kiedeti `laube `õhtast Kad; minu ema `keetis `lauba `õhta talvel `paksu `kapsid ja liha Pal
b. adv laupäeval `laube ja kolmabe oli pudru, jahupudru või tangupudru Han; `laube `käidi `kihlamas VMr; `lauba õli rükki `lõikuse `ürgus Kod; `lauba `tehti kõik söögid `valmis ja kõik `tehti `korda Pil; egä `lauba ol' leivaküüdsamine Ote*

2. pühade-eelne päev **a.** s kolmekuninga `lauba Mar; *Oli suviste pühade `lauba, tegime `kartuli maha Tõs; jõõlu pühade `lauba Kod **b.** adv (pühade)laupäeval Jaanipäe `lauba toome `ätsid pæe ala Jäm; *Pühade `loubé on patt tööd teha Rei; niäri `lauba `vistlema vana uassa pori maha Kod; kae, et sina uvve `aasta `lauba tulet `Võrru Puh**

laubane `lauba|ne Lüg spor L, Ris JMd JJn Koe VJg I VIPõ Trv, `laubä|ne Hls, `laube|ne Khk Rei, g -se; `lauba|ne g -tse Hel Puh laupäevane `laubane päiv õli, `pesti tuas põrandad Lüg; `laubasel `õhtal Tor; `laubase päeval `paanti poeüksed varem `kiñni Saa; `laubane vasikas Ris; *Mõned alustasid eenatööd `laubasel päeval Trm; `laubasel päeval `lasti kari `väl'la esimist `korda Lai; sijj `ol'li minul iga `laubane päevä tüü, ku ma karjapoiss ol'lin Vil; `laubatsel päeväl läi's ujume Hel* **Vrd** laubine, laupane, laupäivine

laubas laubas g `laupa Kos JMd Koe; g `laupa- JJn Sim laugas uppus `sinna `laupasse ära. kukkus `laupasse, nii et `keegi ei leind sealt Kos **Vrd** laugas¹

laubati `lauba|ti Mär Vig Pil, -te Hag Sim Kod Äks Plt laupäeviti ku kihlatud said, kõesid kiriku mõisas, na `laubati Vig; ma `aksin `laubate `käima [koolis] Hag; `laubate kääsüd pruutlugemisel Kod; kevadene põllutüü, nagu `künmine, alustadi `laubate, rukki ei anna oodata `laubad Äks; õuet sai ikke `pühkida ikke üle `laubati ja pühavati Pil

laube¹ n, g laube PJg Kõp Hls, `laube Lüg IisR(-ou-), `laubõ Krl, klaube PJg(-ou-) Kod Kõp, loubé Mär Han Saa JMd Koe Rak VJg Sim, loobe Tor Juu Plt TMr, luobe Rak lehtla; aiama jake `Mõisate järele tegivad talupojad omale ka `loubed, sirelitest `kõikse `rohkemb IisR; `tahtsime `éndile koa loubed istutada Mär; `veike majakene aia `nurkas on klaube, `ahju ega midagi seal ei ole, tuba ta ei ole PJg; luobe, sie on `kuşkil ajas varjualune, katuks pial ja Rak; luştmets oo Pala puul, üks klaube siden Kod; laube `ümmer om aiake, laubel katust ei ole Hls; aial om `laubõ, kon istutõss Krl

laube² → lauba

laubine `laubi|ne g -se Pst Krk laupäevane `laubine päe olli Pst; küll ma ooda `laubist `päevä Krk **Vrd** laubane, laupäivine

laub|saag laubsaag vineerisaag – Var

laud laud g laua Kär Pha VII Jaa Emm Käi L K IPõ Har Vas Lei, lauva Trm Pal KJn Har, laava Khk Pöi Phl, lava Khk Mus Muh Käi Var Khn Lei, lavva I Äks KJn eL, `laua, `lauva R(n `lauda VNg Vai, g `lavva Vai); loud g loua Jäm Ans Emm Rei Kse Var, g lova Emm Rei Var

I. 1. a. saelaud meil on `õvves `punnitud `lauad, `punnid sies; silmnägo on nagu `laua `liistak, `kõhna puha Lüg; `nel'lä jala `laiune `lauda; kattuksed on `olgist, `juudi `laudost (sindlitest) ja `pilpost Vai; elu (maja) lüüaste `loudadega ära Jäm; laavad `õues `kuimas

Khk; vesi oli kevade `aega tuas, lapsed käisid `laudi `mööda VII; Vanasti olid lõhut lauad, puu `löödi pooleks, oli `lahke `sirge puu, `löödi pool veel pooleks, sai neli `lauda, änamast `tahtis ikka kahega `jääja Pöi; suits leheb `laute vaheld `välja Käi; lauad saavad ka `viirga `pandud Mär; ennem `saeti `laudi kodo pukil Aud; kask on `väntrik, egä sest `laudi saa; sääl on laud pääl [purdeks], mine säält üle Saa; karand lagi on karand `laudadest, üks laud on teese vahekoha pial Kos; juoneline laud, sie on maja vuoderdamese laud JMd; vuaderdamise lavvad one kua suanega, ühel puul one suun, tõesel puul raht, mes `sisse käib Kod; sae lauad `viidi kodust `sinna tümade `piale eina`maale, siis `laudade pial `kahtsime `einu kokku Lai; anna_si lauakildak `siia KJn; juudi lavva om aavapuudest Hls; Ega vanast kiä puid kon lavvuss `lõika es, ku_ `lauda vaja ol'l, sõss esi_ `kirvõga_puu külest lahuti Rõu; l a u d a h ü p p a m a (teat mängust) panimme ühe pagu `oue `pääle, pikka `laua `sinne `pääle ja siis `toine laps oli `toisepuol `otsass, siis sidävisi üppisimme sidä `lauda siis, aga kolks ja kolks se `laua ots kävi ala ja Kuu; pakk pannakse `alla, laud `peäle, siss teene üppäb teese korra, vahest teene `veskab teese nõnna `kõrgelle Juu; `enne vanal aal üpati `lauda -- `pañdi lauale pakk `alla, siis teene teenepool otsa pial, siis vaest `viskas koe `suurde `kõrgesse lauaga teese, kukkus `jälle tagasi sõnna laua otsa piale, siss `kargas `jälle teene ülesse Koe; l a u d a m a h a , l a u d a s m a a s (lamandunud viljast) sadu paneb rugi `lauda maha; rugi on `laudasaas Khk; nagu lauaga lõõdud (ühtlasest, tasasest pinnast) nagu `lavvaga `lüõdud, ilus `sirge ja ühetasane kõik Lüg; põle kedagi, puusanukki ega `perssenäkki, nagu lauaga takka `lõõdud; küll oli tore rukis, ta oli nii õhõtasane nagu oleks lauaga pealt ää `lõõdud Juu; ilus uus katus oli, tore sile nõnda et nagu `lauaga `lüõdud KuuK; lina mahan (lamandunud) kui lavvage lüüdü Krk; küll meil olli üitskõrd iluss kaar (kaer), sedävisi nigu lavvaga `lüüdü Nõo; Sa olet nigu lauaga lüüdü, sulle om halv kleiti ummõlda Har; nagu läbi laudade ~ laude vahelt tõmmatud ~ tulnud (kõhnast inimesest) see justkui `laude vahelt `välla tulnd, nii kõhnaks jäänd Mar; ta on nii õhukene ja `otsa jäänd nagu läbi `laudade tõmmatud Koe; läbi `laude ärä tõmmatud Kod; see (tüdruk) om peenike, nagu läbi `laude tõmmat Hls; nigu läbi sae `laudõ kist, nigu kisõ lavva? Plv b. teat otstarbega lauatuukk; tööriista või eseme osa rataste otsalouad; `oeti (voodi) põhilouad Jäm; kellul on `numbri laud; keribu laavad keivad `ringi, lõhjavilht pannasse `peele Khk; aami lauvad olid ikka puhas tammest; Püti, `raanda, toori lauad kõik raiuti `kervega `välja Pöi; `sõtke lavad (kangaspuudel, vokil) Käi; laud (käärlaud) oli käes, laua sees olid lõngad Rid; kala arimese laud, tubaka `lõikamese laud, leia (leiva) veeretamise laud Mar; poadi lavad Khn; orgi `ümmer, saab laua (~ kudumise laua) `ümmerd esimesed silmad visatud Vän; `Vüüsi `tehti `seukse lauadega või kõladega Hää; s_on ambune laud (katuselasn), kellega lüõ -- siledaks [õlgkatuse] KuuK; Va igavesed mustad särgid ja nühi neid laua (pesulaua) pial nii et riie `rünsib Amb; [purjepaadi] pera künnisse peal on paar argiga `lauda Trm; vanass õlid lavva klopud suani eden; `muldamise laud adral Kod; paned pulga `koonlast läbi -- ja laua `sisse Plt; laud oli ülevan [linamasinal], kos lina `pääle `panti ja massinga ala lätsive Trv; keti olliva kaalu `laudu küll'en, egä nuka küll'en `olli ket't Nõo; lavva pääl vai mõne suure kaase pääl litsuti tuu leevä tainass lak'ka Ote; katõ tol'li `paksunõ laud ol'l [lauaplaadiks], sääl `põõnu seen ol'li_mulgu? Urv; ägli laua omma `val'miss tahudu Har; vanni küle lavva? Rõu; sängü

pähüdselaud Vas; keripuulavva[?] - - nä omma `jalgu pääl, mõni ütless tuud ka et kerilavva[?]
Se || lokulaud tulekiinnituse laud Noa; kolgi laud `pantu üless ja `väikese puu vasara,
millega `kolki `lүүди Nõo; `lүүди `vasta `lauda Vas; kola ol' vanast `mõisah, kui `lүүде
`lauda. ol' suur laud üless pant - - sääntse vasara käeh, lavva pääle pessivä[?], `lauda `lүүде
Se || fig `Sulle `lauad (kirst), `mulle `rauad (vangistus) Jõh

2. lava sag pl siis `panna [linnased] `laudo `pääle [sauna] Vai; souna`loudud ~ louad
Jäm; suur paks, lağa laud, üts ots ol' ütlen sainan, tõnõ tõsõn, `keskel ol' pakk all Har;
sanna laud, läämi[?] lavvalõ üless Plv; Linnassõ_kasutõdiva_sannah, sanna `laudõl Röp
Vrd laudu²

3. pl (surnu)laudi `surnu pannass `laude `pääle; sijj olli joba `laude pääl - - pannass
`peñke `pääle lavva Krk; tõse paneve miist lavvule ja perän `kirstu Hel

4. kate; kaas Paa `lauale (pajakaanele) lүү `niidi `värtän `pääle, siis_o hüä käde ottada
Kuu; `ärja `silmi`lauda (laud, mis pandi tagedale pullile silmade ette) kohil vaja ei `ollu
VNg; suurema raamatul ol'lid enne puust raamatu laud `ümmer Tor; pullil pannaks `silmi
ette laud, kui ta tige on Ris; leivakünal õli laud peal Kad; `ruuge tetti ehvti `laudest; laud
olli rihitse usse all ehen, looma kaitse ta sel aal olli, egä muud es kaitsete, varast sel aal es
ole Krk; raamatul papitsõ[?] lavva[?] Plv; otspaä (otspaja), tuul ol' laud tett ette; tougakõ
otspaä laud kinni Se

Vrd laudi²

5. silmalaug `silmä `lauad; Ku puru `silmiss on, `täüdüb `silmä`laua toist`päidi
`kierdädä Kuu; silma lavad on punassed Khk; mei `ütleme selma laud Käi; silm on `kinni,
laud pial JJn; käsen silmä veeren ja siin silmä `lavva kül`len Nõo; laud um silmä`l pääl,
silmä laud Plv Vrd laug¹

II. mööbliese 1. a. söögi- või muu otstarbega laud `Suurel `lual on `laetsasi kolm Hlj;
`kirjutamise `lauda; parunil oli kaig `uhked ja ilosad `lavvad ehitedu Vai; kui lugejad
käivad [palvemajas], siis panad ikka `loudade `peele linad Jäm; `kõökis lava peel toit Mus;
loud karjub, pere sööb = emis põrsastega; Loual aa loua õigus (lauale käidud kaarti tagasi
ei võeta); Ühige majas äi puudu loud, sene peel sööda ja loeda Emm; Too söömine lovale
Rei; ega meri põle siis naa sile mette nägu sie loud oo Kse; `Kunturis amõtnikka kõik
lavatagusõd `täüde Khn; `ummes üheksa `kümneal `oastal tulid sammastega ja `sahtilitega
laud Kos; õli ilos laud, `treitud `jalgega Kod; siis oli nüid üle koolitua laud Hel; temä
(jumal) pil'd sääld (kirikust) kõik nõu rahavahetajide lavvad ärä Ran; süümaig om lavval;
sina istut üjü `aiga `kaardelavvan (kaarte mängimas) mestega; mitte ei tiä, kohes ma tu
suure nõgla ole `pannu, ei ole lavva `suhvlin Nõo; täl omma `mitma lavva ja tooli Ote;
`raega laud, all om säärdõ puu, jala[?] om `rišti. pulmalavva[?] ol'li[?] `raega lavva[?] Kan;
Mugu_tuü kolmõ jalaga laud, tuü ol' meil Urv; tuü `ohvrikiivvi ol' lavva `korgunõ ja
ümärik Rõu; suur pik'k laud ol', tuü ol' kõgõ rahvast täüs Vas b. altariipiire nõnna
`uhkusega läksid kahekeisi lauva `juure [kirikus], lahevad põlvili Pal; Viimane laudkond
luges `issämeie lauva ääres ärä KJn; `tulli oma noore mehe kõrval käsi käen laalatesi,
laolatamise lavva ette Puh

2. (toidust, söömisest) a. kaetud söögilaud; toit; leibkond `metsä vahil on mittu `lauda
ühes majas, `teine laud õli ant`värgi laud Lüg; moni söi prii `lavvas; prii `lauda oli
[kõrtsis], sie maks kaks `kümme kobika Vai; nad söövad õhõ laua pealt (on ühes leivas)

Mar; ma õlen `mitme lavva piält süanud, pal'ju `tijnud Kod; tujis olid, siis oli pereme laud (tööline oli peremehe söögil) Äks; et kül_poig naasõ võt't, `siski söövä kõik' ütest lauast; `võõra laud om `korgõ, silmäga näet, kätte ei_küüniü? Har; lau(d)as ~ lauan ~ lavvah ~ lavvan, lavval laua ääres; toidul, leibkonnas amm elas `mõisas ja sõi ärra `laudast Aud; kõik sõime `ühtes `laudast, söögi `aegas vahet ei `tehtud sulase ja peremehe vahel Kos; kui need kõik õhõs `laudes on, siis on seda peret ikke küll Juu; eenaag oli kakskümmend inimest lauast Plt; me sööme peremege üten lauan Hls; talu söögil - - temä livvan lavvan iki; ütsinti nosi nõndasamati - - ulgal olgu iki laud ehen, ma oli esi oma livvan lavvan Krk; antvärgi olli, tuapoiis, kud'sar, kõögitudruk vai `virtin, nji olli esi lavvan Hel; pere_kõik' sei üteh lavvah Vas; Ei olõ mu lavval ei leeväl olno (pole minu leibkonda kuulunud) Röp; Lau da, Lau ast 1. sööma, söömast `tulga nüüd `lauda, kell on juo kaks, üht`aigu piab `süömä `saama Lüg; `istuti `lauda, `süödi ja `juodi, siis `lauleti üks `süöma `laulu ja `tuldi `lavvast `vällä Vai; nee akkasid siis alles `lauda minema Põi; pere `istus `lauda Tor; peig viädod `lauda, aga ei õle `tõsnud süädä pruudi puul Kod; Miina kut's miu lavvast ärä Nõo; `kärbläne lätt kuniga `lauda kah Rõu 2. söögiks lauale Too ikka tena siiakala ka `lauda Khk; `pandud süök `lauda Koe; laua alla jääma kalasaagita jääma Ei oled kala `kassilegi `anda, peris vesilusigale vai `laua ala jäid; kui mitte üht kala ei old, siis oli `laua all Kuu; jalad oma ~ teise laua all omanik (või teise peremehe toidul) olema kige parep om iki, ku sul jala oma lavva all oo Krk; ei pane mina oma `jalgu miniä lavva `alla Nõo; piät tõõsõ lavva ala jala? `pandma ja tõõsõ pudroga kõttu valama. tollõ lavva all oma jala?, kelle `leibä ta sööse Röp b. laudkond; pidulik sööming ega `ühte`aigu `süöma_i `mahtund - - sie laud sai süönd, `korjati `vällä, siis läks `teine laud `süömä VNg; pulmarahvas ollid `teises `laudast Muh; esimäne laud one süanud, pese riissad ärä, siis tuli tõene laud nagu rehide aal Kod; `väega suurõ_`puhte_`peeti, nel'ält kõrralt ol' sih `laudu ja kõik' süük'e ja juukõ täüs Vas; kuvve nõdali laud (surnu mälestamine 40 päeva pärast matuseid); aastaga laud; perämäne ehk kolme aastaga laud Se

3. armulaud mina lähän tuleval pühal `lauale VNg; Täna tulid `lauvalt ja `jälle pand kuradid IisR; Lauaraha oli, kes sind müidu lauale võttis Põi; kirikärrä tuleb `siia külässe - - ristib `lapsi ja võtab vanu inimesi lauale; tä jo laual keind, ää leeritud Mar; läksid lauale, kus see `lapski jäi Ris; üks sakrament on, sij püha laud Pal; opetaja käis lavvale `võtman Ran; pääkooli latsõ omma lavval Krl; vanast kirutõdi nii lauale. opõtaja tul' valla kooli`majja, pedi sääl `palvõt `rahvallõ ja pärast `palve`tuñni kirut' tu valla `rahva laualõ; kel `joudu is olõ? kerikudõ minnä? `võeti õks koolimajan laualõ Har; laualidsõ omma? lavvamunu kõrran; lavva munu `mintass Lei || laudkond armulaualisi mes põlvili on, üks laud rahvast Pal; pal'lu olli lavvarahvast, mitu lavvatäüt Krk

laud- 1. laudadest (lauast) tehtud Kui akata paadi laudkere tegema, on paadi `laiutamine Jõe; laud `vanker ehk pikk `vanker Jõh; Oli vana laudsüld (puusild) Khk; esiteks olid laud `korstnad pial, lauast `korstnad Põi; ühed oo laud `kartsad ja, pulgelised oo pulk `kartsad; laud `kartsad oo peal [vankril] Muh; `söõtmel oo laudpõhi all, künad `otste peal Kse; laudlootsikul lõövad kaks lauda ääreks, kaks põhaks ja `ongi `val'mis Tor; kui kellert võlvitakse, siis tehakse suured laudroobid, mis pärast ära lüiakse Jür; Vibuäl'l vai

kiigu õli -- laudpõhjaga Trm; laud küljed oo karduliveo `vankril Kod; mul oli kivi ait, laud`vooder oli sehes Äks; laudredeli myud tul'l peräst, vahest üteldi laudvange' ku neid nii torreste `väl'lä es tetä Hel; noil (regedel) olli iks keedetü (köidetud) `vehmre ja laud pää Nõo

2. lauaga (mööbliesemega) seotud tuliänd oli laudnua pikkus olnu, `sõuke tule sira Var; laudvääit's (lauanuga); laudrätt (laudlina) Lei

3. lautaoline `Meite soo on por'ss, aga `voata `Kurdlas kus soo maad, laudtasased Põi

lauda- g < laut Mene vie sie ala panemise kraam `laudavahesse, sield on jo hüä ottada ku `tarvis on Kuu; `eini `pandi `lauda lakka, `muidu õli laut külm Lüg; kui põld on lauda sõnnigud saand, siis ika kasub Khk; Ise elast karjast louda laus ülal einde sees Emm; ei `sinna jäänd änam kedagi, laada `põhja jäi rüüstata Mär; `peale laadasõniku põle suivil'lale kedagi `tarvis Vig; `loomade einad olid lauda`pialsel Nis; pisikesed laada u'rsikud olid vanast; laada lakas on talvel põhk ja õled Pal; tämäl muku sji laadaüit; til'luke laada keru one, ei õle `aitu ei kedägi Kod; lauda päälin olli `õlgi täis; vanast es ole muud väge kedagi ku laudasõnnik Krk; laodavillad (laudaperioodil põetud vill) om iki lõhembäd Ran; laada sitt pandass `auda, sais üle `aasta vai Võn; ku laudapõhi `väl'lä tul'l, sõss pidi sõir olõmõ, muidu `pañti `pernani `pa'lla `persega laudapõrmandulõ `istma [sõnnikuveotalgutel] Krl; Mine_kae?, vikl piat olõma laudasuul -- laudaläve lähükesen, lauda ussõ manh Har; Sügüselt om taa laudaesine nigu_porgatus, ei_tast läbi taha_minnä? Rõu; Laadaväetüst `pañte maale niipal'lo ku tedä ol'l ja sai Röp; tal'li sitt om vägevöp ku lauda sitt Se; lauda sitt sünnüss kõõ nurmõ päle, hüä maa päle ni halva maa päle Lut

laud|ader puuader laud`atra õli sie, et ei oold `sahka, `paljas laud `vaide õli ja senegä siis ka `künnetti. laud`atrad õlivad siis nied, `sahkude vahelt `juoksis muld läbi, siis laud võttas `mulla oma `pääle Lüg

laudane `lauda|ne g -se RId

1. laudne, laudadest valmistatud `laudased majad VNg; suve köök -- `laudane kattus pääl Lüg; `Kuuse`laudased [linnu]`puurid olivad `kõikse ette IisR; `laudane saraja, midä `laudost `tehtü Vai **Vrd** laudine, laudune

2. kalasi `laudane on puutükkist `tehtud, kujuta `võrku Jõh **Vrd** laudass, laudin

lauda|pääsuke (suutsu)pääsuke `Lauda `pääsuke tegi `silla `alla pesa menev`aasta ja tänavude `jälle IisR; laada peäsukesed on nagu suuremad, `kirjud sabad neil Juu

laudass `laudass g -e kalasi `laudasse `pääle saab `võrgu `silmaid `kuutud; `võrgu `silmaid on `laudasse pääl -- käbi on `miska `kuutasse Jõh **Vrd** laudane

laude n, g `laud|e Vig Tõs Kod, -õ Võn Röp Se, `laode Vig Mih, laode Aud

1. seinariiuul toedu nõud olid `laode peäl Vig; leva `laude Tõs; vanaste olid ikke laoded, ega siis riulid oln Aud; mine? tuu? mullõ säält `laudõ päält toda anomat Röp; `laudõ? koh livva pääl, vii livva? ar `laudõlõ Se **Vrd** laudep

2. saunalava jalapink ol'l `laudõlõ minnä? [saunas]; kes ärä_käve `laudõl, uhit ärä?, `õlgi valmiss Röp

3. veskikivi alus kivi `laude postid [all], kivi `laude lagi, kivid üleväl piäl Kod

4. taimelava `kaapsa `taime `laoded Mih

Vrd laudi², laudu²

laudep *laudep* g -i seinariiuil *Pane vaaned laudepi pæele, senne mahub küll Käi*
Vrd laude

laudi¹ n, g *laudi* S(*lou-* Emm Rei) L(*lao-* Kul Khn) HaLä Jä Kad Sim IisK Iis Lai VIPõ
M(g *'laudi* Krk) Ran, *'laudi* R Ha(*'lao-* Juu) JMd JJn VMr Kad Sim

1. rehealuse, lauda või abihoone lakk *sari oli säl 'reiluse 'laudis rippus* VNg; *'laudi on 'reielise pääl, kus õled 'seisavad Jõh; Ma võta laudil 'vastu, pista sa õles [heinu]; Laudi auk (lakaluuk) unund 'õhta 'lahti ää Põi; tema pole tahtnd seel (toas) magada, läind loudile Emm; ärjabäd ei lähä vist kõik loudile ää, muist tuleb tua peale panna Mär; laudi oo rehaltse peal; 'enne ikke 'mindi loudile magama Aud; isa võtab 'laudiredeli iest ää, et paenakas ei ülesse soa 'juosta Jür; 'laudi [on] reialuse lakk, visatud lauad või 'tihti lat'id JJn; 'viska 'sinna reialuse 'loudile nied einad. ümmargused puud, lat'id lauditud üksteise 'kõrva, sie on laudi Iis; siis tulid õled ülesse - - loudile ehk tua 'pääle SJn; vanast tüdruku olli maganu rihitse 'laudil Krk; einä tõmmati üless loudile. lavva, varva, rooviku või lati ollive rihe talade pääle 'pantu, et einä läbi ei lää Hel **Vrd** loudibe, loudipealne, laudu¹*

2. varbadest tehtud reepõhi *rie 'laudid Jõe; 'lähme 'metsast 'laudi 'varbusi 'tuoma* VNg; *ree laudi oo varvadest 'tehtud Tor; emal 'olli ää 'villu rij laudil 'ahju 'panna, villad ei saanu tuhaga Hää*

laudi² n, g *laudi* Mär Hää Ris Juu Kos Amb JMd VJg San, g *'laudi* Pst Hls; n, g *'laudi* VNg Jõh L(*'laodi* Aud) HMd Kei Hag Rap Kos Amb JMd Tür Koe VMr Sim MMg Pal Lai KLõ M Nõo TMr Kam San VLä

1. seinariiuil *leva laudi 'aites lae all Mär; või ja leha oo 'sahvres 'laudi pääl Aud; vanasti oli lie'lõuka 'jaares seena 'kül'ges laudi, seena 'sisse olid 'lastud aogud, 'sinna 'paändi pulgad ja 'pulkade 'piale tuli lai laud, sie oli laudi, nõud tõsteti laudi 'piale 'kuivama Kos; 'sahvri 'laudil, 'laudi pial Lai; vak'ke pääl om 'laudi Trv; 'laudi ollive 'kambre nurgan; pane lamp 'loudile Pst; 'laudi om köögin ja 'sahvrin, kus 'pääle pannas lusiku ja liua, kik nõu pannas 'laudi pääl Hls; 'võõra leib om 'laudin Krl*

2. saunalava *ega_ma_'laudilõ ei olõ_kona lännüki. ma_i_saa_'laudi pääle ronidõ San; 'laudil vihutass Urv*

3. surnulava *'Surrud 'pesti ja 'pandi 'riide, siis 'tõsseti 'loudile Jõh; 'surnu 'panti 'laudi 'pääle Krk*

4. veskikivi alus *paneme terad loudille JMd **Vrd** kivilaudi*

Vrd laud, laude, laudu²

laudi³ n, g *'laudi, laudi* laudjas, looma (või inimese) ristluupealne *nendest (nahatükkidest) saab ää 'pastla, sij om obese 'perse 'laudi päält; sij lehm om madale 'perse loudige - - 'siante 'lünägä; 'perse laudi, kõva lai kotuss (inimesel), enne tusare akkamist Krk **Vrd** laudjas¹, laugmed*

***laudi**⁴ pl *laudid* lattidest *tõke Laudid tehässe kuuse lat'test nagu tarad; Lauditarjad 'kuütässe laudidesse 'vitsadegä, põimitässe läbi, jäeb nagu korvi põhi Kod*

loudibe *loudibe* Käi(-bä) Phl, *loudibe* Emm Rei(-bä) lakk, *pööning paneme einad loudibe 'pæele; Louda loudibel on einad; Emm; loudibe rödu Käi; Too loudibeld einde seest paar sauna 'vihta; Loudibe luuk on 'lahti Rei **Vrd** laudi¹, loudibu, loudipealne*

laudijala|pink = *laudjalapink teine (pink) oli lava taga ja teine oli lava ees, see 'üiti laudijälapink Käi*

laudik¹ *laudi|k* Mih, *'laudi|k* Jõh, g -ku

1. väike laut *sigude 'laudik õli 'aida `õtsas; õlivad pisikesed palk 'laudikud. mida `veikemb 'laudik õli, seda suemb `sõisas Jõh*

2. väike sahver kapi *'pandi `senna laudikusse, siiss piimad olid kappis; mõni viind `aita liha koa mette, lihanõo oli ko laudikus* Mih

Vrd laudike

laudik² *laudik, ta am ain* (kõrstaim) Lei

laudik³ *laudi|k* g -ku Tor Vän Hää Tür KJn M(g -gu Krk) Puh San Krl Plv Vas; *laudi|k* g -gu Rei

1. a, s lauguga (lehm) *loudik lehem* Rei; *laudikul `valge täht `otses* Hää; *kellel oli ainult laudik, sellel oli `niuke üks lauk `otsas, seda `üiti laudikuks* Tür **Vrd** laudjas³

2. lehmanimi *laudiku sõrad kat'ti ja pooles* Tor; *'laupa laudik, `riidi reedik* Hää; *laudiku piim om rammus* Hls; *laudik om eläjä nimi, verrev lehm* Krl **Vrd** laadik³

laudike *laudike* Hls, -ne Iis

1. väike laudehitis *laudike, kon kana talve sehen om* Hls **Vrd** laudik¹

2. kelgu korv *kelgul on laudikene pial* Iis

laudik|puu *laudikpuu* lodjapuu – Lei

laudima → lautima

laudin *'laudin* kalasi *`vergo kudumise 'laudin. kaks 'laudime; `pal'lo 'laudimi* Vai **Vrd** laudane

laudine *'laudi|ne* g -se laudne, laudadest tehtud *'laudine kuur, 'laudest üles lüüd* Hls **Vrd** laudane, laudune

lauding *'lauding* g -e jää on *'laudinges* (tükkis, murdunud jäämineku ajal) Kuu

laudi|pealne lakk, abihoone laepealne *Rehatse laudipeelne oo odraaganid täis pandud* Kaa; *Nendel suur laudi 'pealne - - seal `ruumi magada küll* Põi **Vrd** laudi¹, laudibe

laud|jala|pink vanaaegne söögilaua pink (hrl toapoolses küljes) *Laudjalapingiks* kutsuti suurt pikka pinki, mis seisis laua või seina ääres Käi **Vrd** laudijalapink, laudjalg -**jalg** = laudjalapink *õunatrambi vaage `hoones renni ees laudjala pæel; laudjalg, jalad `olled rista all oln* Phl

laudja|luu ristluu *künnapud ja 'laudjaluud ja see on sisemised eluündid* Hag; *'laudjaluu* Plt -**pealne** ristluupealne *obuse 'laudja `pialne* Mär; *ristluue 'piälne või 'laudja `piälne* KJn -**päälne** = laudjapealne *'laudja`päälised on nied `perse kohad `ärjal ja `lehmäl, `selja pääl* VNg; *'laudja `päälne* Jõh

laudjas¹ *'laud|jas* g -ja VNg Lüg Mär Vig Mih Tor Hag Juu JMd VMr VJg Sim IPõ Plt KJn; *'laudja|ss* g -se M, g *'laudja* Kam **a.** hobuse või veise ristluupealne *'laudjas, obose `perse `päälne, vahitasse kas on ia 'laudjas, tagant lai* Lüg; *mõlemad 'laudjad `vorpa täis peksetud* Mär; *'laudjad on looma `ristsete peal* Hag; *'riistlute peal obusel on 'laudjas, seal saba ligidal* Juu; *'laudjad on `alla vajund, siis lehm akkab `varsti `lüpsma tulema* JMd; *kaks `paari saab neid `saapa `piilisid siit 'laudja pialt* (laudja nahast) Lai; *obene 'laudjase kottalt tubli* Trv; *'laudjass tagapuul ristluud ännä kottel* Krk; *kos ristluu argu, sääl om 'laudja; laja 'laudjatege* [loom] *ike paremb* Hel **b.** inimese ristluude koht seljal; *tagumik ristluue sehen, 'laudjase pääl om valu - - keset 'laudjast om valu* Trv; *vot kus ilus 'laudjas, lai perse, kel lağa luu om; vaat kus 'laudjas sel tüdrukul* Hel

Vrd laudi³, laueti, laugmed

laudjas² `laud|jas g -ja tasane `Laudjas on see `siuke tasane maa nagu laud, ega ta `kõrge põle, aga `lohka ega `küinkid ei ole Tor

laudjas³ `laud|jas g -ja lauk (hobune) `laudjas obene ol'li see, kellel suur lauk otsa ees ol'li. `laudjast `peetse teestest obestest ilusamas. `laudjid obesid ol'li väha. `laudjate obeste eest `makseti ääd `inda Saa **Vrd** laudik³

laud|katus laudadest katus tegi `saunale `uue laud kattuse Lüg; laudkatus pea ju `vastu `miskid Mus; `kuuridelle `tehti `laudadest katus, laudkatus Amb; õlid kõdad - - ei õld lage piäl, laudkatus õli piäl Kod; laudkatuss pikuti `laudest Krk; Laudkatus te'ti nii`viisi: te'ti veere`pääle puñn`üüvliga suun `sisse, siss juušk veši `suuni`müüda maha ja es lää `lauduvaelt läbi Rõn

laudkond `laud|kond Pöi Var Tõs Ris Koe Plt, `loud- Rei, `laut- Kse(g -konna) Ris Juu KJn Se

1. a. ühes sõõgilauas istuvad inimesed Nii pailu inimesi oli, et kolmel korral sõõid, üks laudkond lõpetas, teine akkas `jälle Pöi; üks `lautkond sõõb [pulmas], teine `ootab `järke Kse; `laudkond, se oo pulmarahvas `sõõmas, esimene `laudkond, teene `laudkond, naa kaua kui inimesed sõõnud saavad Tõs; esimene `lautkond sõõb ää, siis sõõb teene ja kui siis veel kolmas jääb, siis `õeldakse, et see on tumma `lautkond Juu; Nyyrpaar `istus lauva külle piäl - - lähedalt sugulased `ol'lid kah siäl kohe esimeses `laudkonnas KJn; kat's `lautkõnda sõõdi (sõõtsin) rahvast Se **b.** samaaegselt armulaua saav inimeste grupp kirikus on `laudkond rahvast, lavarahvast Muh; oli täna palju lauarahvast, mitu `lautkõnda Ris; õlin teeses laudkonnas [armulaua] Trm; Pih't `ol'li vanasti `laudkõndade `kaupa. Viimane laudkond luges issämeie lauva ääres ärä KJn

2. laug (osa ahel) neli laudkõnda o rugi ülal Var

laud|lina u neid laudlinasi `lasti kududa ja `saadi puest `ostada VNg; Laudlinariie, peenike linane riie, toimne koe Vig; laudlinadel on `narmad `otsas Hag; laudlina `kangaid ja `kõiki oli sääl (kirstus) Koe; vanass laudlina ei õllud, kangas `pan'ti lavva `piäle Kod; sij laudlina on kolm `lõnga pinnu vahel, kaheteist`kümne niiega Pal; tol laudlinal olliva kõik`suguste `värvega lilli sehen, kõik` iluste ummeldu Nõo; Ku ma hoobiss nyyr ol'li, siss laudlinnu es olõki? Kan; Annõl ol'li_peepe? üleväh, ol' laudlina kangass är_mähit Plv

laudma → lautima

laudne `laud|ne Hel Puh, g -se Jäm/-ou-/ KJn laudadest valmistatud pinna `loudne kuur Jäm **Vrd** laudane, laudine, laudune, lavvane, lavvunõ

laud|parand laudpõrand Vanasti pole laudparandad oln; `Kamri `tehti esimeseks laudparand, rikkad tegid esimeseks Pöi; Laudparand o seokse koha peal `nuhtlus, kes tät jõuab pestä Mar; seinal ja laudparanda äärel o valtsid Kse; saueparand ja laudparand Tõs -**põrand** laudadest tehtud põrand aam`palgid `onvad laudpõrandal all Lüg; Toal o laudpõrand PJg; sial (rehetoas) oli sauepõrand, `kambres oli laudpõrand JJn; mulla põrandad olid, pärast akati laudpõrandid tegema Pal **Vrd** laud|parand -**põrma**d laudpõrand Laudpõrmadu panti_jo ala? Rõu -**põrma**nd laudpõrand lavvust põrmand, laud põrmand om `lämmämb kui maa põrmand Ran; tagumatsel `kambrel olli laudpõrmand all, aga edimätsel `ol'li kui maapõrmand Nõo -**sepp** puusepp sepä naist ja laudsepä naist üteldi `antvärgi naese, ega nij tiiül es käi Ran

laudu¹ n, g `laudu Mus Kaa lakk, pööning maja peel oo `laudu Mus **Vrd** laudi¹

laudu² n, g `laudu Sa Muh Rei Rid Mar(-o) Kse Han Tõs Khn Saa T V, laudu Käi, `loudu Jäm Ans Han, loudu Emm

1. seinariiuil kapi `loudud, mis kapil sihes Jäm; ühe laavaga_o `laudu; kui `laudud midu tükki üheteise pääl, siis oo riiul Khk; Leib `kõrge loudu peel, äi ulada käde Emm; `Sahvris oli mitu `laudud Han; `laudu on seinä kül'les Saa; tule `laudu pilak saina küllen (lauake rehetare nurgas, mille küljes peeruhark) Ote; `laudult ollõv leib `väegõ_`korgõ võtta San; sinna võit mia taht `lauduidõ pääle panda[?] Har; Ku_nyy[?] anuma_`saiba otsahn är_`kuivi, sõss nimä_`võeti `vijdi kotta `laudu pääle_kummalõ Rõu; `lүүidi laud saina pääle, `ol'gi `laudu `val'miss. kaussi vai luidsast vai, midä taht pääle `toeda[?] Vas; kõrgel ~ k a u g e l l a u d u l fig kättesaamatu Äi ma pole nooruses `rändada saand, minu jäuks oli see `kõrgel `laudul asi Khk; Ameti `selgeks `saamine on alles `kaugel `laudul; Millal ta lainu tagasi maksab, see on keik `kaugel `laudul Kaa

2. saunalava – Sa Muh VLä sauna `laudul keiasse `vihtlemas Khk; oli ka leiliküna või `lauduküna, see oli sauna `laudul Kaa; siis tõmmati lapsele `valge riie üle ja `pandi `laudule ja aketi `kangesti `vihtlema kasevihaga Krj; kaks kolm tükki oo korralt `laudul Muh; sanna `laudul vihutõss Krl; Mõni haud hinnest sanna `laudun pal'lo `aigu Rõu

3. taimelava esiteks on `taimed `laudu peal, siss tehatse jädade `peale; `taime `laudu `peale külitse `seemed Jaa

4. käsikivi alus; jahukast Rotid on jahvekivi laudul igavest pulma pidand Põi; jahvakibi `laudo, kus jahvakibid oo, kus kibid peal oo, see `üütasse `laudo Mar; käsikivi ol' `kambrõn `laudu pääl nulgan Har; jahvikivi `laudu Lut

5. kiriku kooripealne, külgrõdu; barjääriga eraldatud istekohad `kirkus oo ka `laudud, noh ne ülemised kohes inimesed seel ülal `istuvad, oreli `juures, see oo koori `laudu, siis oo meste `laudu `säamat kätt, vasagut kätt `jälle naiste `laudu, `kantsli kõrval; kirikus oo `sakste `laudu, `altari `juures, see pole ülal mette Khk

Vrd laude, laudi², lauduba, loudubu, loudup

lauduba `lauduba, loudube Käi Phl; louduba, loudobä Rei; loudub|e, -ä, `loudobe Emm

1. seinariiuil loudube on sii `nurkas; pane `loudobe `peele Emm; see laud, mes seina peel oli, see `üiti `lauduba; `pantags üks laud, siis on loudube, on neid mütu, siis on riiul Käi; loudobä on loud seina `külge `löödot; anna loudobäld `siia Rei; loudubel ülal; pane `lauduba `peele Phl

2. taimelava Kanad aend `taimeloudube nii segamisi, et seeld äi soo änam midagid Emm

Vrd laudu², loudubu, loudup

loudube → louduba

loudubu loudubu Käi, lou- Emm seinariiuil Tikud panti laste eest üles loudubu peele Emm; vanaste olid loudubud Käi || fig (mõistusest) Taal aa ülemene loudubu segameni Emm **Vrd** laudu², louduba, loudup

laudune `laudu|ne g -se Lüg Iis, n pl `laudutse Rõn laudne, laudadest valmistatud igäl obosel õli oma latter, `laudune vahe vahel, siis `sõivad igä üks omast `latrest; nüüd on `laudune lagi [aidal] Lüg; `Laudutse lõksi olliva, ta (loom) es lää sinna `sisse Rõn **Vrd** laudane, laudine

laudup *laudup* | p g -bi seinariiuul – Phl **Vrd** laudu², lauduba, laudubu

laudus *laudus* g -e lauake võrgu ülaääres, võrgu ujuk *ennemast`tehti puust jah lauduseid, nüid on vähe* Pha

***laue** pl `lauded g *lauete laugas raba`lauded, mäda, pori augud, põhjata kohe* Nis **Vrd** laug⁴, lauge²

lauendama `lauendama Kuu VNg Kad(*laue-*), -mma Vai lauks tegema; lõnga, nõöri või köie keermeid lõdvendama, lahti harutama *ärä`lauenda`langu ärä* Kuu; `langu`tarvis`lauenda, `langu on`kieros Vai; *lauendasin`lõnga, muidu ei kõlvand kududa, oli`liiga kield* Kad **Vrd** lauestama, laugudama¹, lautama

lauenduma `lauenduma lauks, tasaseks muutuma (merest) *meri`lauendub;`laine`lauendub* Kuu **Vrd** laugema

lauestama `lauestama Hlj, -mma Lüg = laudama *kõit`lauestamma. `köie ärä`lauestanned* Lüg **Vrd** lauastama¹, laugestamma, lavvestama

***laueti** g *laueti ristluu looma laueti`pialne; paksud [hobused] olid, vagu lauetis* Ris **Vrd** laudjas¹, laugmed

laug¹ *laug* g *lau* Lüg Jõh LNg Mär Vig Kse Mih Tõs Tor Saa Kei Juu Jür JMd Koe VJg Sim Iis Trm Ksi Plt Hls Krk TLä(g *lavvu* Puh), *lao* Khn; n, g *lau* PJg Hää Ris Hls; `laugo g`lavvo Vai silmalaug *prügi läks`silma,`ongi siin`silma lau all* Jõh; *tämäl`silma`lavvod punased* Vai; *Silma laud`paistõt* Khn; *kes pilus`silmadega, sel on silma laud`rohkem`kiinni* Sim; *silma lau ala läit`s puru* Hls; *silma lau`pääle ai käsna* Ran; *kesvä uhak sääil silmä lavvu all`õkva`pisti sehen* Puh **Vrd** laud

laug² *laug* g *lau* VNg Lüg Jõh L(g *lao* Mar Var Khn) HaLo Juu Jür Amb Koe VMr Sim I VIPõ M Lei; `laugo g`lavvo Vai osa aheta (kolmel või neljal parrel) *üks laug`vilja aheta`reietuas`kerraga, sie on kolm part`rinna* VNg; *ruki`paandi`laugode`viisi ülesse* LNg; *kui juba kuind oli, siis sai laug aavalt parsilt maha`laskma akatud* Mih; *neli part`pandi korruga täis, neli part oli üks laug, üks rida* Tõs; *Parred tõmmati`keskele`laugu* Kei; *ahtmine käis ikke`laugude`viisi* Trm; *ühess lauss sai kolm ladet* Kod; *neli`kuurmat olli neli`laugu* Trv; *egän laun neli part, edimesen viis* Krk **Vrd** laugus¹

laug³ *laug* g *lau* R(g `lauvu Hlj Lüg, `lavvu Jõh; n *lau* Kuu Vai, `laugu Vai) Khk SaId(g -o VII) Muh L K I; n *loug* Jäm Var

1. a. a lauge, lausk *laug meri, ranna`ääres lähäb`ühte`muodi madal vesi`kaugele* Jõe; *Juminda puol`saare`länne`rannad olid laug`rannad, pikkeld madalad* Kuu; [vannasatra saab tellida] *kas püstimaks ehk`laumaks* VII; *sahk ei lähä maa`sisse, nina o väga laug* Mär; *sii oo laug meri, tükk maad oo madal* Var; *laug`moega katus* PJg; *raud sõlg oli sies* [harkadral], *nendel oli püör pial ja sellega sai kiertatud teda (sahka) kas`laumaks või järgumaks* Ris; *laug mäe kallas, mis`liugu`alla lähäb* VJg; *laug vikerkaar tähendäb`vihma; laug ja madal kallas järvel ja nõnna oo kruavi`kaldad kua* Kod **b.** s lauge kallakuga koht, pikkamööda alanev maapind `souan`laule; *lau on`ümbär mere olemas* Kuu; *Laud pidi`käidi`alla`randa;`sellepärast`ongi siin laug, et`pääseb obosega`juure`lau,u kohast* Jõh; *lau on`paljo kalu* Vai

2. lõdva keeruga, vähe keerd *ilusamb`kannas on kui laug niit* Lüg; *lõimed`saavad`kierod teha, kued`laumad* Jõh; *kui vähe`keerdu lõhjal peal on,`öötase laug lõng* Khk; *nõnda laud lõhjad* Pha; *see on laug lõng, vähä`keero peal. laud lõngad ei`aita lõimeks*

LNg; `aeti pööra peal `ringi, et keerd sees oo, et tä (kõis) laug ei ole Vig; laum ja keerem lõng Lih; laug lõngal on vehe `kierdu pial. kui tahad `laumad `lõnga, siis talla tasem [vokki], et ta ei `juose nii tulist Ris; Koelõng `tehti laum ja karvasem Amb; kedras lau lõnga, ei `kesta kududa Kad; `laugu `lõnga laedetasse, `kiirdu `lõnga kiidetasse Kod; kui korrutad, ei tohi üks lõng laum `olla ja teine `rohkem `keerdus Plt || fig lõtv, loid, laisk (loomast, inimesest) kašs `niigu laug võrge päävä käe; laug [inimene] jusku laste keerutud võrge KJn

3. a. tasane (veest, lainetusest, voolust) kui tuulega vaaks (vagaks) jääb, siis on laud `lained, pole änam `jõudu mette Khk; muud kui `selge loug vesi, suur lai Var; meri üsā laug juba, laug laenō Khn; lau joksuga jões ei sua arugi, et vesi jokseb, üsku aiva seisaks Kad **Vrd** laugne **b.** heatahtlik, pehme loomuga (inimesest) lau silmaga Khk; mõnel oo nisuke ea süda sees, `öötasse, sellel oo nisuke laug süda sees Mar; Ta on nii laug, et võimatu tülli minna Vig; lau südamega, kes on niesuke järel`andliku südamega Iis **Vrd** lauganhkane

Vrd lauge¹

laug⁴ laug g lau LNg Vig Mih laugas sii männiku taga mõni kaks kümme `laugu; eks sii ike mõnes `kohtes ole koa raba laud, need ei külmetä kinni, need oo sojad, `keedävād kohad Vig; muja (muda) `laugos sehes Mih **Vrd** laue, laugas¹, lauge²

lauglaed rõhtaed laugaed, lat'aed Trm

lauga|nahkane alandlik, järeleandlik Ei sie just `ninda `lauga`nahkane inimene oleki Kuu **Vrd** laug³

laugane `laugane laugjas, lausk Se paat tuld sel `üösel `Loksa puold `kallast ja et siell_o `üsnā `laugane pohl Kuu **Vrd** lauge¹, laugene¹

laugans laugañs nõrgem koht jääs kui kül'm akkab jääd tegema, nõrgemad kohad oo tuule augud või laugañsid Aud **Vrd** laugats

lauganō lauga|nō g -tsō kaunaga Küll õks omma² laugatsō `herne magusa Rõu

laugas¹ laugas Pöi L Juu JMd Tür/g `laukja/ Ann Kad IPō(n laagas Trm) Plt KJn Pst Hls, `laugas R, laogass Puh, g `lauka; loughas g `louka Jäm Khk Rei

1. a. vesine või mudane lohk soos või rabas Soos, seel `laukas, oli `oide `palju `johviku, vade ega `sinne `pääle voi `mennā Kuu; tümad `laukad Lüg; See on `sōuke `laukaid täis koht seal, `sōuksed suured ullud `laukased kohad Pöi; mees uppus `louka Rei; `lauka `kohtasi pidi seal järve `jääres koa olema Juu; `laukjad, mõni on ikke `lahti kua, vesi laenetab Tür; laugas on tüma koht, ei kasva `rohtugi; niske `lauka koht, lähād ja vajud igavest `alla Lai; Tapiku raba `laukad, [see pidi] `kiñni `kasvand järv olema Plt; Emäjōest käevā `lauka `väl'lā, laogaste pääl kasvava `pal'lald ubalehe Puh **b.** hauakoht veekogus mere `laukad ikke kiidetasse olavad, need oo sügavad kohad Mar; jōen om `lauka, sügāve koha Pst **c.** väike lahesopp loughas on merega ühenduses, mere loughas Jäm; mere loughas äi ole väga sügav Rei

2. kivirahn kibi `laukad Kse

3. lage põndak metsas – Trm

Vrd laubas, laue, laug⁴, laugats, lauge²

laugas² laugas g `lauka Saa Hls

1. lauk, liik rohttaimi Laugas om ilus madal lilla äitsmeg taim; Laugas om värske soolat või sehen peris ää Hls

2. rohutärge kikk eina `laukad olen tubakude seest `väl'la `kaknud, viimane kui üks laugas olgu ära kitsunud Saa

Vrd lauk²

laugats lauga|ts g -tse Tõs Krk(-t's g -tsi)

1. rabalaugas laugatsed soode sees, `pehmed kohad Tõs; minev`aasta upus üüts naisteravass laugatsis ärä; suu seen mäda augu, niij om `mülkä augu ja laugatsi, neil `põhja ei oole; kamar kasvass `pääle ja jääss laugatsiss Krk

2. nõrk koht jääs, tuuleauk laugatsed oo tuule augud jää sees Tõs

Vrd laugans, laugas¹

laugatsine laugatsine laukane `pehme laugatsine suu Krk

lauge¹ n, g `lauge VNg Jõh Vai S(-ou- Jäm Emm Rei) Kir Han/-ou-/ Khn Saa, `laugõ Ran V

1. libajas, mitte järsu kaldega rie jalaksed ja `saani jalaksed on ka `lauged; `lauge kados Vai; kui pesu `pesti, künal oli `lauge ots, kummargune, et vesi `langes ää, üks `laugem ots VII; Kui rand leheb pikkamööda sügavaks, siis on `louge eer Emm; mäa külg o `lauge, kus `küntud üles Kir; väega `pistü katuss, mis pikkamiisi lätt, tuu om `laugõ Kan; taa `laugõ mägi, taa nii äk'ki ei_kalluda vett Har; ku paari² ol'li_madala_`pantuva², sõss sai katuss `laugõ Plv **Vrd** laugane

2. lame (lainest), tasane (veest) `lauge `laine, sie on madala mogomaine `laine, sie ei tie paha Vai; Täna on meri `lauge, puhas sile Põi; `lauge vesi Saa **Vrd** laugne

3. lõdva keermega, vähe keerd (lõngast, nõõrist) kui `liiga `kieru on, siis `kieredä `laugemast vähä Vai; `lauge lõng, vähä `keerdu Pha; Sii on üks tükk va `lauged `nõõri, kas `sõuke peab Põi; koe lang `olli iki `laugõmb kui vee lang; `laugõ vai loid, tuu om üüts, mõni üteli loiid, mõni jälle `laugõd - - `laugõti üteldi pia `rohkõmb Ran

4. pehme, soe, sula ilm (talvel) nüüd um `laugõ ilm, `näütäss nigu sulalõ minekit Rõu; `laugõ ilm ei olõ lämmi ei külm, suurt tuult ei olõ², vagaga um `laugõ Vas

5. leebe, pehme loomuga (inimesest) `lauge inimene Käi

Vrd laug³, lauhkõ

lauge² lauge g `lauke Tür VJg Sim Plt; n, g `lauge VNg(g `lauke) Lüg IisR laugas, laukaauk `lauged on murakasuos, suo `lauged; kuhu on `sambled `pääle `kasvaned ja vesi `alle jäänd, on `lauge `augud, sääld `vällä ei `pääsegi, ke `sisse kukkus Lüg; Ega `veikese `lapsega ei tohi `suosse `menna, läheb `viimast `lauge`auku IisR; laugete vahel on ikke ull `käia Tür; metsas on vesi ja mäda `lauked VJg; `lauke augud Sim **Vrd** laue, laug⁴, laugas¹

laugelema `laugelema, -da Kam; `laugõ|lõma (-llõma) Rõu, -llõda² Urv, -lla² Plv(-mma) Vas, lauõlda Har

1. lauglema, aeglaselt tiireldes lendama kul'l `laugeless, kui ta kannal iil - - kui ta ülevän `laugeless, `tassamiisi lätt edesi, siiva käevä `aigu piti Kam; vihm tulõ nüüd pia², et pääsokese² tsirgu² joba `laugõlõsse; külvil kurõ² `laugõlõsõ², suukurõ² ei `laugõlõ² inne ku sügüse poolõ Plv; kala kauri² `laugõllõssõ² järve pääl Vas

2. tarbetult ringi käima (inimesest või loomast) Mi_sa_tan `laugõllõt mul jalun, mine ummõtõgi_tij_saka midägi² Urv; Eläje ei süü², `laugõlõsõ `endä Har; ta `laugõllõss kõik kotussõ_läbi Plv; pinitük'k ka `laugõllõss tah jaluh, ammuss sei, no jäl_käü ja vahiss; no massa ai_sul raha `vällä `võtmise, joodik `laugõlless tah Vas

Vrd lauglema

laugelt libamisi, mitte järsult *vesi kukub `laugelt, on laug vesi* Pha **Vrd** laugemisi, laugemiste, laugõhe

laugema `laugema Kuu Hlj VNg Lüg Krj Phl Juu HJn, `lou- Emm; `laugma Khn

1. puhkema, voolama hakkama (suurveest kevadel); sulama (jääst) *vette `laugemise aig, vied `laugavad Kuu; nüüd on vie `laugemise aig; jää `laugeb Hlj; vie `laugemise ajal, vahi ku siis on vett VNg; kevade on jää `laugemise aig Lüg || alanema vesi akkab `laugema, vesi juo väheneb Lüg*

2. tasaseks jääma *meri akab `laugma. meri jääb lauks jälle* Khn **Vrd** lauenduma

3. lauks muutuma, keerust lahti hargnema *ohjad `laugen ära, köis `laugeb ära Krj; lõng `lougeb üles Emm; köie ots `laugend ää HJn*

4. paindest ära, sirgeks tõmbuma *pakku pääl `panna jalass `sõlpuule, sie `oiab `kinni, ta ei lase `laugeda Lüg*

Vrd laugenema, laugnema, lauguma

laugemiisi laueldes, liuglevalt langedes *tuleb nõnna `laugemiisi `pitkä maha, nagu lume ebod; iättilad tulevad nõnna `laugemiisi `katselt `katsele (katuselt katusele) Kod*

laugemisi laugelt, poolviltu *Palgi ots `löödi mõlemast küljest `laugemisi ää nagu vai ja pisteti posti `sisse Kaa Vrd laugemiste, laugemesi*

laugemiste laugelt, laugemisi *tie `lähtö `laugemiste `alle `puole Vai*

laugene¹ `laugene lauge kallakuga [pesukünal] *üks `laugene ots, [teine] kummergeune - - et võis neli inimest pesu `pesta Pha Vrd laugane*

laugene² `lauge|ne (-ao-) g -se Hi endisaegne puust taldrük *ma pane `laugese `pæele; `laugest olid puust `tehtod, silgu `laugene; vanaste olid `laugesed, nüüd pole mette Emm; või `laogene, kala `laogene Käi; künad oln `enne `laugese Phl*

laugenema `laugene|ma, -da VNg Lüg(-mma)

1. paindest ära, sirgeks tõmbuma *luok `siuta `kinni, et ei `laugene, et ei lähe `sirgest tagasi; luok kui ei õle vana, saab `märjast sao kääs siis `laugeneb `vällä; paneb `riele `uuvad seväd, `ninda_t rie pää ei `laugene Lüg*

2. lauks minema, keermest lõdvenema *`vihmaga `laugeneb köis ärä; lõng `laugeneb Lüg*

3. sulama, puhkema (jääst, kevadisest suurveest) *`laugenemise aeg VNg*

Vrd laugema, laugnema

lauges¹ *lauges g -e Kse PälLo(lao- Tõs) Hag, lou- Rei Var lauguga või laupäeval sündinud lehma nimi otsaesine `valge oli, siis oli lauges Mih; `valge lauk otsa ees, oo lauges, must või punane lehm Tõs; `lauku `lehma kutsutakse lauges Hag Vrd laugis, laugits, laugus⁴*

lauges² *lauges võrgunõel – Hää Vrd lauke, laukes*

laugestamma `laugestamma laugjamaks tegema *äkkiline mägi `tullõ `laugesta Vai Vrd lauestama*

laugilõng *soa `sõlgede `ümber oo laugi lõngad, laugi `lõngega pitsitse sõled kinni; laugi lõngad `oidvad piid koos, iga pii vahele pannasse üks lõnga keer; laugi lõngad o kanepine lõng, tõrvatse ää ja; kelle kätte suga teha `viidi, selle kätte `viidi laugi lõngad koa Muh*

laugis *laugis* lauguga veis *pugal-laugis, muste-laugis* Ris **Vrd** *lauges¹, lauk¹, laukjas*
laugits *laugi|t's* g -*dsa* lauguga lehma nimi *laugit's um laugi otsaga, riistitäss laugit's,*
`valgõ lauk otsa iihh Lut **Vrd** *lauges¹*

laugjas *laugjas* lõdva keeruga *Laugjas lõng. `Laugjas on nii, et viel kehrata `aitab,*
aga lau `võitu, `õiged `kierdu põle `piale saand Jür

lauglema *laugl|ema* Kam Ote, -*õma* (-*õmma*) Võn VLä Räp, -*õmõ* San Krl Har; da-inf
lauõl|da² Har, -*dõ* Urv, *lavvõlda* Rõu, *laugõlda* Räp

1. lennul hõljuma, aeglaselt tiireldes lendama *ku|l `lauglõss kanna vahiss* Võn; *tsirgu*
kulli² `lauglõsõ² `taiva all, säält `laskva noolilt `õkva `säl'gä San; *tuulõ `tallaja `lauglõss,*
õs liigudõ `siibu, lavvel¹; ku|l `lauglõss mõtsa `kot'sil, lavvel¹ inne ku maha lask Urv;
linnakõni `taiva all `lauglõss, `lindas üte kotuse pääl Krl; *ku kurõ² är `essünü* [sügisel], *ka*
ku nä `lauglõsõ üleven `taiva all Har; *li u g l e m a - l a u g l e m a* õhus hõljuma *liuglõss,*
lauglõss, maha ei sata = suits Võn; *Lumõ `helbe ka_ `liuglõsõ_ `lauglõsõ², nikagu maa pääle*
satasõ Rõu || fig *Olõki ei_taa elu nii `liuglõmine- `lauglõmine, `taaga kaks um murõt külät*
Rõu

2. tarbetult ühest kohast teise käima *nigu lolli vai joodiku `laugleva, ei taha ärä minnä*
Kam; *mis sa `laugled külä piti* Ote; *võta_kam'ps `säl'gä, siss võit ussõn lauõlda* Har;
Ka_ku_tjüüd piät tegemä, saa õi_sõss `ilma piten lavvõlda Rõu

Vrd *laugelema*

laugmed pl *laugme|d* g -*te* Trm Kod *laudjas, ristluupealne* (loomal) *sie taga mis obusel*
on, nied siledad on `laugmed Trm; *obese `laugmed one tagumasse `jalge kõhal, sol'l one*
`laugmite vahel; `laugme luu one obesel taga `perse piäl, laia kõha piäl Kod **Vrd** *laudi³,*
laudjas¹, laueti

laugne n, g *laugne* lauge kui *vagane vesi one, siis tulevad sõredad ja `laugned `lained;*
`pitkämine lüüüb sedä `lokso, `laugne laene Kod **Vrd** *laug³, lauge¹*

laugnema *laugne|ma* Jõh Amb ViK Kod, -*mä* Juu

1. keerust lahti, lõdvaks, lauks minema (lõng, nõör) *Lõng tahab `laugna, ei õle ia*
kududa Jõh; *kõis `laugneb ää, ehk ohjad, laguneb ää* Juu; *otsad laud, `laugnesid ära `niide*
`pannes ja `piirda `pannes [kanga ülespanemisel] VMr; *ära lase* [nõõri] *`otsa `lahti,*
`laugneb ära Kad; *õtsad õege ärä `laugnenud kõiel. ku tõmmasid, läks tükä* Kod

2. sulama, puhkema (jääst, kevadveest) *vie `laugnemise aig* Iis

Vrd *laugema, laugenema*

laugpilves *lauspilves* *ta akab pil'vitama, ta lähäb laug`pilve; laugpilven, kõik üle o*
pilven, `päävä ei paessa ivagi Kod

laugu *laugu* VNg Vai Khk Mus Kaa Vig Plt San Urv Plv, *lougu* Jäm

1. libamisi kaldu *katus on `liiga `laugu* VNg; *lougu rand; mõni ringas lihab ko `lougu*
ala Jäm; *sii oo mere äär `laugu, saab ennem `ulka maad `minna kut ojuma saab akkada*
Mus; *kui sa `kartsa otsekohe paned, kus sa siis lähäd, tä peäb ike `laugu olema* Vig; *laugu*
katuss ei lasõ² saina `pääle vett, `laugu katuss ei ole `pistü San; *l a u g u l a s k m a* fig
(liikumisviisist) *lasem `laugu `jalga ka vahel* Hää; *laugu `lasma* (aeglasest tantsust) Plt
Vrd *laugõhe*

2. lõdva keermega, vähe keerd (lõngast) *puuvarrastega kojotse kaela `sal'la, nee tehasse*
eegeldatse east `pehmest `laugu lõngast Muh

3. leebe, tasase loomuga `lougu inimene Jäm; tä_o `söukse `laugu meelega inimene, räägib eed `mõistlikku juttu Mus

laugudama¹ laugudama keerust lahti, lauks tegema obune laugudant kõve ära, teind `laugegs Käi **Vrd** lauendama, lautama

laugudama² laugudama paugutama mis sa siin ust laugudad Saa

laugulene laugule|ne g -se (liik rohttaimi) lauk ein, mis mere `ääres kasvab, laugulene - - ümargune kõrs tal, tää põle leht ein - - jämeda kõrrega Hää

lauguma `lauguma Jõh IisR Pha Pöi Muh Mar Vig Tõs Khn Aud PJg Ris KJn Ran, Louguma Emm

1. keerust lahti, lauks minema (lõng, nõör) sie on `laugund lõng Jõh; lõng `laugub ää Pha; kõis `laugus nõnda ära Pöi; kõis, nõör või pael `laugub ää, keerud `lähtväd `vällä, ei piä änäm, lähäb `katki Tõs; nuuriti pael ei `laugu ära, `õigustpidi pael `laugub õmmeldes PJg; ega sij lang sul vees ei `kõlba, ta_m ärä `laugenu, nakap kakkema Ran

2. tasaseks, vaikselt jääma meri akkab `lauguma, suur puhõ akkab `jäämä Khn

Vrd laugema

laugumesi poolviltu `kihtu sadas [vihma], sedati `laugumesi, `laugu Kaa **Vrd** laugemisi, laugusi

laugumini laugemalt, rohkem libamisi katuss oo `laugumini `tehtud; lapiti oo `laugumini, põle serviti mitte Muh **Vrd** lauguppõ, laumalt

laugune `laugu|ne g -se a < laug² `neljä `laugune rei Lüg

lauguppõ lauguppõ = laugumini panõ[?] paku lauguppõ Urv

laugus¹ `laugu|ss (-s) g -se Äks(-sse) Hel T Vas, -sõ VLä/-ao- Kan/ Se, -śs g -sõ Rõu Lut rehelaug, osa ahtmest üits `lauguss `olli neli part; üits tubli `kuurma `vilä, sai täis neli `laugust Ran; ku rehi kuju `olli, siss `lasti ta parde päälä `lauguse `viisi maha Ote; pusi `puuga `aeti `laogusi üless Kan; Kolm part ol'l ütten `laugusõn, sinnä atõti vili pääle[?]; rehetarõn oll kolm vai neli `laugust Urv; `Pañti tuu edimäne `laugus täüs, sõss `aeti jäl kolm part niisama ja atõti tõõnõ `laugus Rõu **Vrd** laug²

laugus² `laugus pilves lauspilves taevas oo `laugus `pilves, üle `ültse piline Muh

laugus³ `laugus Kul Mär Vil lauge kallakuga paadi eest ots oo `laugus Kul; `laugus katus Vil

laugus⁴ laugus g -e Mär Vig(-ao-) HMD Kei Hag lauguga lehm pool `päitsu peas [lehmäl], siis o laugus, pul' oo siis lauk Mär; nendel oo vist üks laogos ka, muste laogos; laogossel oo `valge lapp otsa ees Vig; laugus on lauk lehm Hag **Vrd** lauges¹

laugusi laugusi libamisi Et liiv päält ära ei tuleks [vahaluisul], pidi laugusi tõmbama Kaa **Vrd** laugumesi

laugusti lault, vähese keeruga (lõngast) see koht nõnna laugusti `tehtud, laug lõng nõnna et Juu **Vrd** lausti

laugõhe libamisi, laugelt retel_om `laugõhe pant Plv **Vrd** laugu

lauh lauh Khk Krk on äkitselt, lauh, suur tükk suhe jälle Khk; laine lõhup `vastu kallast, lauh ja lauh Krk **Vrd** plauh

lauhha n, g lauhha = lauhka rij lauhha om rijil pääl Ote

lauhhuma `lauhhuma Rõu Lut a. lahku minema, eralduma ku pini_purõlasõ[?] ja vett `viskat, sõss `lauhhusõ ar[?], `lätvä_`lahku Rõu; `lauhhuss mant, müis naasega `lauhhusõ[?]

ar[?], *saa as üt'stõesõlõ miilt pit'ih*; *langa*[?] üt'stõsõ mant `lauhhusõ[?]; *terä lauhhoi*[?] är ohtjast Lut || *hing* `lauhuss inemise mant Lut **b.** lagunema *paremb* `kuulnul `lauhhu kui eläjäl Lut

lauhhõ `lauhhõ Rõu Se Lut lahe, mitte keerd *pik'k vill um*, *sõss* `lauhhõ villaga Rõu; `lauhhõ lina, *nuu õi* `pulku[?] Se; `lauhhõ um tuusama mis loid õnnõ kierutsõp, `lauhhõ lang, `lauhhõ_lina[?]; *langa*[?] `lauhhõppa võlla päle ali harvõmbalõ Lut **Vrd** lauhkõ

lauhhõlõ lahedaks *linal* `hinde[?], *miä müüm*, *hüä*[?] `hinde[?], *lätt* `lauhhõlõ Lut

lauhka *lauhka* reele pandav pulkadest seljatugi, *kresla pane lauhka* `rjile pääle Ote **Vrd** lauhha

lauhkumma `lauhkumma lahtuma, leebuma, nõrgenema *läts tyy kuu* `aigu `müüidä, *sõss nakaás joba* [vargahirm] `lauhkumma Rõu

lauhkvano `lauhkv|nõ g -dsõ mahukas *Soo omm hää* `lauhkvano ruuh, *olõ õi*[?] tõist vajagi Rõu **Vrd** lauhkõ

lauhkõ `lauhkõ[?] Har Rõu Vas Se

1. laugjas, väikese kaldega *ala_pandu nii* `pistü [redelit], *panõ* `lauhkõpa; *ku alapoolõ* `vinklit, *sõss om* `lauhkõmp katus; *mine siist selle puult mäkke*, *siist om mägi* `lauhkõp; `täämbä *om* `lauhkõ vikakaar, *hommõn saa jäl*[?] `vihma; *sinna* `lauhkõdõ mäkke *saa õks* `kuurmaga minnä[?], `pistväde *om rassõ minnä*[?] Har **Vrd** lauhkvano

2. lahe, mitte keerd ega tükkis *Lina_suidass harja pääl häste* `lauhkõss; *Ku juuss om täkel'dünü*, *siss tulõ harja vai kammiga*[?] *ilustõ* `lauhkõss suki[?]; *śaksamaa* `lamba omma_keeru villaga[?], *venne tõugu* `lamba omma `lauhkõ villaga; *sorguda häste sorõhõss* vai `lauhkõss [hein], *sorguda sa üless* Har; *lүү_lina* `lauhkõss Rõu; *villa umma* `lauhkõ[?] Vas

3. lahe, õhurikas *ku tarõ* `lauhkõ ei olõ[?], *sõss om* `umbõ; *akõn vallalõ om*, *sõss saa pal'lo* `lauhkõp ta tarõ Vas

4. helde, lahke *lauhkõ inemine um hüä*, *olõ õi*[?] kidsi; *taa um* `lauhkõ `käega Rõu || fig `lauhkõ käsi väsiüss *ar*[?] Rõu

Vrd lauge¹, lauhhõ

lauhkõhõ `lauhkõhõ Rõu Se

1. lahkesti, heldelt *na*[?] *umma*[?] `lauhkõ[?] inemise[?], `andva `lauhkõhõ Rõu

2. lahedaks *lina*[?] `lauhkõ[?], *rabadu* `lauhkõhe, är *suidu* `lauhkõhe Se

lauhti `lauhti Khk VII Hää Trv Hls Krk deskr *poiss tuli lauhti uksest* `sisse Khk; *tuli tuleb lauhti liidi alt* `väl'ja VII; *nägi tend*, *kukkus lauhti maha* Hää; *laine laksative* `vastu viird `lauhti Trv **Vrd** klauhti, plauhti

lauhtus `lauhtuss lahtus *noil ka tullõv no abielo* `lauhtuss Vas

laujoot = langujoot *lau* `jootu `joomas `käisime, *kui pruudi isa ema kutsuda* `sinna kus pruut `viidut on pärast `pulmi Emm

lauk¹ *lauk* Jõe, g *laugu* Krj Pha L/-o Mar/ K I/laa- Kod/ M Ran/lao-/ San Lut, `laugu RId(n `lauk|u VNg, -oVai; g `laugo Vai), g *laugi* S(-ou-) Puh V(n -k'), `laugi Kuu; g *lauga* Lei

1. **a.** valge laik looma otsmikul *sel* (härjal) *on nena* `valge kohe, *suur* `lauku [otsmikul] VNg; *oo must lehm*, *siis oo* `valge lauk, *oo* `valge lehm, *siis oo must lauk* Muh; *suure pika lauguga ärg*, *laugu järgi* `pantase nimi Tor; *veisel on nihuke* `veike täpp ots_ees, *see on lauk* Juu; *veke lauk otsa ees* [lehmal] Lai; *obesil ja eläjil omma laugi*[?] *otsa iil* Krl; *lauk*[?]

hopõn, suur' lauk' otsa iih' Se; lauk um määne `valgõ täht, laugi otsaga lihm Lut **b.** lauguga loom, looma nimi `lehmade nimed ika on vissi kirju, vissu lauk Jõe; tämä on kohe `luodu `lauku, senepärast se nimigi `ninda VNg; `lauko `lehmä -- `laugol `lehmäl on otsedine `valge Vai; mustalouk lehm Jäm; Lauk `andis `piima küll Põi; Mei vana louk obu suri æ Emm; pool `päitsu peas, siis o laugus, pul'l o siis lauk Mär; kui ärjäl oo `valge lapp otsa ees, siss ärg oo lauk Vig; lauk ärjal oo lauk otsa ees Tõs; leht lauk obune (ümmarguse lauguga) Ris; pane lauk (hobune) ette JMd; meie punane obene on riipslauk, kel käib lauk ninä piält `alla, kel on lehe `müüdi, on pal'las lauk; ärg kutsutasse lauk, lehm kutsutasse laudik KJn; vii laugul `einu ette Hls; lauk', verrev vai must pul'l, ku lauk' ots ol'l Rõu; Lauk hobõnõ, laugilõ tulõ anda armuleibä Vas; panõ[?] lauk' ette, ta om väega virk `juuskma Röp; lauk hopõn um kõik sil'mist ni nõnasõirmõki `valgõ[?] Lut **Vrd** lauges¹, laugis, laugits, laugus⁴, laukjas

2. juukselahk – eP u Ran `juustel otse lauk sees Khk; vaada on mu lauk `õige Käi; teesel on parampool ääres lauk, teesel oo vassakpool ääres lauk Mih; lauk on sul `puhta `viltu Vän; `Juuse lauk on kesk pialage, sie `aetakse näpuga Jür; kui pia `soetud sai, aas laugu otse kohe `sisse Ksi; meestel on ka laugud, suurem jagu vassakul pool Plt; keškpaegast `aeti juun, `sirge lauk, nõna kottald üless, taheti et äste `õigede oless Ran; lauki(s), laukes, laukus lahku (kammitud) suges `iusid `louki Ans; `Juused olid `laukis; Tüdruk `kammis `eese `juused `lauki Kaa; Juused on laukes Käi; Juuksed `laukus, otse `laukus ja `viltu `laukus Hää; aa `juuksed `lauku VJg

3. nägu `Eesel suur must lauk `otsas, pese ennast `puhtaks, siis mine Põi; tule pese oma lauk koa `puhtaks; siis saame akata `lauki loputama koa Muh

lauk² lauk San Har, g laugla Jäm/-ou-/ Khk Hää Trv Hls Krk Ote Kan Plv, g -i Khk Põi Võn, g -u Tõs Tor Jür VJg Trm Krl

1. rohtaim (Allium) laiad lougad, mis siin `veski `rinkas kasvavad Jäm; lauk on sibula `moodi taim Khk; Laugid olid inimeste aides ammu. `Lauki `pandi maki `sisse maiguks Põi; `randas oli `seoke lauk või `seoke laugu ein oli `randas Tõs; lauga[?], peenikse[?] roho[?] Kan

2. sibula- või laugupealne, vars `lauka pannas söögi `sisse. mia mursi üte sibule lauga ja sei Hls; lauga otsan om sibule; sibulel ka lauga pääl; küüd'slauga, neil om peenikse lauga pääl Krk

3. rohutärge, oras meil tahets `lambit `vällä lasta, einä `lauka ei oole `kunnigi viil; siin iki mõni lauk elädel võtta om; nõnda pal'lass, et einä `lauka änäp võtta_j oole Krk

Vrd laugas²

lauk³ lauk g lauga noor hernekaun lauk, ku `hernit täüs es olõ, ei olõ täüs kasunu[?], õhukõsõ[?]; Timä ol'l sõõnü_`herne `lehti ja_`herne `lauku; Esi_ku_laugakõnõ a_aja jo_tütär `lat'si takan Rõu

lauk⁴ lauk g laugla, -u Khk, -i Pha hoop, löök `andas sihantsä lauga `pihta Khk; said surma laugid. surma lauk, et sa sured Pha

lauka- lauka- Lehm kukkus `lauka `auku ja ei `saadudki enamb `välle Jõh; `lauka `suosi on siin, õlen sääl murakas käind IisR; `lauka rabas on `mülkad ning augud Khk; `lauka raba on see, kus `laukad on Juu; ää mine pimedas `lauka `auku JMd; rabades on `lauka augud, kui inimene `piale lähäb, vaeob `sisse, `väl'la ei `piase Sim **Vrd** lauke-, laupa-

laukaline `laukali|ne g -se Lai KJn laukane mina ei ole `laukalises soos käänd Lai; `laukaline maa, `laukid pailu KJn

laukama `laukama, laugata Jäm Khk Pöi, `laukada Mus

1. idanema magesid saab tiha, idemed akab tulema, akab `laukama, nahk juba katti löönd Jäm; sibul kevade idanema akab, siis akab `laukama Khk; vili akab põllu peel `laukama Mus

2. lööma obu `laukas `pihta Khk

3. valjusti rääkima `laukas nõnda `rääkida_t `teise tuba oli kuulda; Vanake oli pime, `lahke ja lõbus, ta akkas juttu `laukama Pöi

Vrd laukima¹

laukane `lauka|ne g -se Kuu VNg Jäm/-ou-/ Pöi Mär Hää Lai Plt Pil SJn Hls laukaid täis, laukaid sisaldav `loukane rand, egas kohas isi`moodi `loukane Jäm; `sõuksed suured ullud `laukased kohad Pöi; *syü on* `laukane Hää; *kui rabas on* `laukad, siis `ööldakse, et `laukane raba Pil; *meil ei ole* `laukasid `syüsid Hls **Vrd** laugatsine, laukaline

laukas `laukas Kod; `lau|kass g -ka Ote

1. lauvõitu, vähe keerd truadi lõng one `laukas, truadi õtsa tujb takukass terävämäss Kod

2. laugjas, lauge `lauka maa, `laukass maa, ta om suur ja laealine, sääl om `lauka mõtsa Ote

lauke `lau|ke g -kse Hää, p `laukõist Röp lauake

1. võrgu- või vöökudumisvahend `lauke on sil`made sihis. ääre `lauksega `koetaks ääre `sil`mi; *Mõrts kujuti* `laukse pääl ümmerrinki Hää **Vrd** lauges², laukes

2. lauast võrguujuk võrguselise küljes – Rei

3. kangaspuude tallalaud *kui kat's kõrd sõku² ütte* `laukõist, inämbide toomatsõl `kangal jääss nigu pinnär `sisse, soe `hamba² siseh Röp

Vrd laos, lavvak

lauke- lauka- suos on `lauke `augud, `sinne ei tohi `keski ligi `menna, on `ninda tüma VNg; `lauke `augud on suos; `lauke `augu suust kukkus `sisse IisR; `lauke raba Plt

laukes `laukes Hää, lauks Pär võrgu kalasi ui ja lauks Pär; `seuke suur `laukes `ol'li, `laukse pial kujuti [võrku] Hää **Vrd** lauges²

laukes → lauk¹

laukima¹ `laukima, (ta) laugib Jäm Khk Kaa Krj

1. idanema kut magesid tihaste, idemed `akvad `väl'ja tulama, naha juba katti löönd, akab `laukima Jäm; rugid `akvad juba `laukima; seeme akab juba `laukima, `valged otsad juba väljas. seeme on `laukimas, peene idre `väljas Khk; Mis seemes pole `laukind, see äi aka `kasvama Kaa

2. teradel tükke otsast ära lööma (viljapeksumasinast) massin laugib `vilja; see massin äi ole ea, laugib vilja ää, lööb tera otsad ää Krj

Vrd laikuma, laukama

laukima² `laukima, (ma) laugin heina kokku riisuma laugin `val'mis sel'latäie Pil

laukjas `lauk|jas g -ja lauk (hobusest) – Puh **Vrd** laugis

lauk|ots lauguga loom laukõts one obene, laukõts ruun ehk märä Kod; laukotsaga lammass MMg; laukotsaga obene Trv; lauk'otsaga lehem Se

lauks → laukes

lauku|päev laupäev *jeestu kiild keä jo inämb tiid, tuu nakass`laukupäiv kõnõlama* Lut

laul *laul* g *laulu* (-o), *laolu* (-o) Jõe Sa Muh L Ha Amb IPõ Ksi Plt Pil KJn eL, *laulu* R/n *laulu* VNg Vai/, *laalu* (-o) Mär Mih Juu Kos Trm Pal Pil spor T; *loul* g *loulu* Jäm Ans Emm Rei Rid Var; *laal* g *laalu* I, *loolu* Phl

1. lauldav pala `enne vanased`laulud ehk regi`virsu`laulud, *nied on vanad`laulud* Jõh; *ilmlikud loulud, need`õöti vanast oukloulud* Jäm; *teist võiks nõnda hea laulu teha* Vll; *Loul teeb rünna röömsaks* Emm; *sia võiks oma lauoldõ iest`leibä`tieni;`noores`põlves sai laulda neid`kaške laulusi* Aud; *kaselaulud, kus`kaški ja`kaški, muud es ole sääI Saa;`alguse laulud, kui rukkid`miindi`lõikama* Ksi; *siin olli üit`s laulu`mihkel, sij olli`kange laulu tegije, laulu`meister* Krk; *mis`laulu siss lauletess, ku`kiägi pulmast ärä lätt* Hel; *naise lauliva kaasitamise`laule* Ote; *vana inemise nyu`mõisti muštisi`si`laulõ; pulma laulu ja pidu laulu mia`ol`li* Har || *luuletus Koidula om isamaa`laule luuletten* Hel **Vrd** laulus

2. laulmine **a.** (inimhäälel) *Lastõ`laulu jõlus kuulata* Khn; *laaluga`viidi maha`surnud, kõik tee pidi`laulma* Vän; *osav opetaja`ol`li sõnale ja laolule, aga ärä`kuuli* Ran; *lätsivä`müüdä suure laoluga;`väimis`olli täis joonu ja`tulli larinaga ja laaluga`sisse* Nõo; *laulu laskma`lõõma laulma mihed`istuned maha, hakkaned`laulu`lüömä* Kuu; *Oli üks lõbus inimene, tegi tööd ja lasi`laulu Põi; ise la´sime`laulu ja masin`undas* Lai; *esi kihuten`kangest`laulu, olli kihuten`laulmist* Krk; *võt` pudeli õlut ja lei`laulu, nakass`larmi`lüümä; lasnu toda`laulu jämedäde ku jõmised* Nõo; *lüü`laulu küllä piteh ja käü`üüse`tüt`rika man* Vas **Vrd** laulu- **b.** linnu või looma häälightsus *konn`tõmbas`laulu* Mus; *Kõik mets oli omiku`lindude`laulu, sidistamist ja vidistamist täis* Põi; *kus ta (tedre) laulukoht oli, seal ta`laulis iga umigu* Noa; *igäl linnul oma laul* Tõs; *kaši laal one tiäta egäl ühel* Kod; *noor kukk -- ei lauld nii ilusast kui vana ja seda ivakest`laulu`kiskus kõigest jõust* Lai; *ei ole mia ka enämb -- sisaski`laulu kuulu* Ran **c.** putukate tekitatud heli *Ele kui`kilgi laul;`Kilgil on laul,`laulab`kõrgelt värisevalt, ei tämal ole sirinat* IisR; *kuulod [loomad] vaid sedä`kiili`laulu, siis`juoksod`ullemast* Vai

3. fig **a.** jutt; teguviis *Ikka ta korutab oma vana`laulu; Mina`i taha täma`laulu`laulda* IisR; *Kine leiba sa sööd, sene loulu ka loulad; Mes loulu sa nüüd loulad (mis sa kostad)* Emm; *Kudas lind, nõnna laul* Han; *Mugu`võeti pää otsast maha [vigasel lambal] ja`val`miss,`tõuga olõ õs inäp pik`embät`laulu* Rõu; *laul on lauldud`läbi miski on lõppenud* Nüüd *on varandus läbi ja laul`lauldud* IisR; *See lugu laul on sellega`jälle`laulnud* Põi; *Sene loul aa louldut* Emm; *Kalapüügigä on pärast sedä ku`Sauga tamm maha`võeti, laul läbi* Vil **b.** nutt, kisa *kohe laul`lahti,`laulu kõik kohad täis* JMd; *mis sa iket, lase`laulu ku larap* Krk

laulaja → laulja

laulatama *laulatama (laola-)* Sa Muh Phl Kul Lih Han Kse Khn Aud Tor Saa Ris HJn JMd Koe VJg Sim Iis Ksi Plt M(-eme) T(-õme) San) V(-mma; -õ(m)mõ) Krl; *laulata|ma* hv Kuu, RId(-mma; -maie) Lüg); *loula|tama* Jäm, -dama Emm Rei; *laalatama* L Kei Rap Juu Kos Amb JMd VMr I Ksi VIPõ TLä TMr Võn

1. kiriklikult abielu sõlmima *kuuludetti kolm`kõrda, kolm pühä, siis õli`laulatamine* Lüg; *laulatas ja`siunas (õnnistas) neid* Vai; *noorik, kui ta juba laulatud on, laulatamata o*

ruut (pruut) Krj; *Kui sa`leerimata olid, siis`pastur sind äi laulatand Pöi; see sõrmus peab olema kirikus laulatud sõrmus Kul; laulatses kutsuti kaks käemiist, mud`u es saa laulatada Saa; laalatei üht saksa`puari sial parajasti VMr; pruudil on leier, kui laalatasse,`valge Lai; laalati vahel sääil maja (palvemaja) juures ja ristiti sääil Vil; laulatse aig`oiti käest`kinni, et tõine vahel es lää Krk; laalatedu naene ei`tohtna`pal`la`pääga üle kävvä Ran; sij`mul laulatamise linikekene,`seoga lää ma viil`mulda Kan; tuinismihildä es laulata? Har; laulatõdi`inne`saaju Se || laalatedu latsõ? (abielus sündinud lapsed) Lei || püksilapp laalatab (lapsed sünnivad paarisuhtest), õpetaja laalatamesest põle lugu kedagi; kolm last oo, aga põle laalataimest näind`ühti, kõik oo püksilapi laalatud Mih; nigu kokku laulatatud hoiavad omavahel kokku nied nigu kokku laalatud JMd; ku`väega`häste üten lepüssevä?, sõss üteldäss, nigu kokko laulatõdu Rär; laulatajanaine naistegelane pulmakombestik, pruudi abiline – I Laalatanaisel õli vööga kapp kaelas Trm; pruud`i puult õli laalataja naene; laalataja naene`seisi pruud`i taga kerikun ja issämiis peiu taga, ilma laalataja naeseta ei suanud laalata; laalataja naese kätte`anti ämmä kruam; laalataja naene maks`õptaja maksud Kod Vt laulatusenaine Vrd laulutama*

2. kirikuõpetajat koguduse peale pühitsema õpetaja louladati kirgu`peele Jäm; Ageri õpetaja sai seie kiriku`piale laulatud Ris; uus õpetaja keriku`piale laalatasse,`võerid õpetajid on koa Pal; kiriku`pääle lauladets`riistelt (preestrit) või õpetejed; ega temä ei_ole viil koguduse pääle lauladet Krk; opõtaja laulatõdass kogundusõga kokku Har

3. fig (eitavas kõnes) pole igaveseks seotud Äga pole laulatud selle koha peele Kaa; Ma pole`sonna laulatud, et ma pea seal olema, ega silmapilk võin ää`tulla Pöi; Äga ma pole siia louladat Emm; Öga ma? siia laulatõtu olõ õi Se

laulates, laulatis, laulats → laulatus

laulatus laula|tus (laola-) g -tuse Khk(-dus) VII Pöi Kse Tõs Aud Tor Ris JMd Koe Rak VJg Iis Ksi Plt Trv Kan, -tse Rid Mar Saa SJn, -tu|ss g -se T, -sõ Ote V(-sõs);`laulatus g -e Jõe VNg Lüg Jõh, -du|s g -kse Kuu Vai; louladus g -e Jäm Rei; laala|tus g -tuse Mar Mär Vig Kir PJg Vän Kei I Ksi KJn SJn, -tse Mär PJg Juu, -tu|ss g -se Puh Nõo TMr Rõn; laula|tis Lih Kse Koe, g -tse Muh, -tise Muh JJn; loulatis- Jäm; laala|tis g -tise Tõs Amb JMd Koe VMr Sim Plt, -tese Var VMr, -tse Vig Kse Han Mih Tõs Plt; laula|tes Ris, g -tse Hag Juu(g -tese), laolate|ss g -se Puh; laala|tes g -tse KJn, -te|ss g -se Puh; laulats g -i Var Tor, -e Juu Kõp Hls Krk; laalats g -e Tõs Vän Tor Hää kiriklik abielu sõlmimine kävimõ`lauladuksel Vai; siis oli pruut kui ta`kihlamas käis nii kouva kui louladuseni Rei; ruudid keisid laulatusel sariligud mütsid pees Khk; kui noorik laalatselt tuli,`pañdi`müt`s`pähä ja põll ette Mär; noorikuga`sõitis laalatselle Tor; no siis õpetaja luges laalatusse ää ja siis tulime pruudi koeo Ris; puid`pañdi ette kui pruutpaarid tulivad laalatselt Pee; laalatusse edess pruut`and`õptajale sukad ja`kindad Kod; kolm püha kuulutadi kirikust maha ja siis läksid laulatselle SJn;`mitme laulatse`ollive`kõrrage Hls; naist, kes eläss ilma laalatuseta, kutsuti sohinaene Nõo; laulatusõ aig piät villadse suka?`jalga`panma, sõss lätt`lambakari edesi Kan; peräst laulatust söövä?`mõrsa ja kosilanõ üt'e`luidsaga? ja`haukasõ üt'e suupalla Se

laulatuse|naine pruudi eestkostja, naistegelane pulmakombestik kis tano pruudile`pähä pani, see oli laulatse naine; kui kirikust koju tulid, siis laulatse naine pani`rätiko`pähä

Mar; Pruudil laulatsenaine kaasas Vil; laulatse naine ja peiupoiss olli Hls; laulatsenaine pand nooriku `rõõvis; laulatse naine ja laulatse poiiss `köiten kotisuu `kinni Krk; tollõ sõsar ol'l mul laulatusõnainõ Ote -**poiss** isamees, meestegelane pulmakombestik L Laulatusese minnes istus noorik laulatsi poisi ja noormees laulatsi naise kõrval Pst; noorik pidi laulatsepoisil `kinda kätte `anme; kirikus sõits noorik laulatsepoisiga. ku na kodu tullive, ärä sõive, siis -- laulatse poiss viis nooriku `tañtsme; venel (vene kirikus) pidi laulatsepoiss `ruuñi (krooni) `oidme Krk **Vrd** laulatuspoiss -**sõrmus** = laulatussõrmus `laulatuse `sõrmuss on `ilma `silmata võru Jõh; laulatse sõrmus oli `enne ikke õbedast Juu; kõik kes mehele läksid, kañnid laulatuse sõrmust ja ei `võtnud millaski ära Trm; [tüdrukust sai pruut] kui on kosjad `joodud ja laulatuse sõrmus sõrmes, aga pahemas käes Ksi; kui külümä akkab, siis paneb enne naese laulatse sõrmuse nimetse `sõrme KJn; laulatse sõrmuse olliv õbest vitssõrmuse Krk; egä abielu paaril piat olema laulatuse sõrmuss San

laulatus|poiss = laulatusepoiss laulats poiiss ois `ruuñi pähän ku lauladide Krk -**sõrmus** abielusõrmus `laulatus `sõrmus õli paremas kääs Lüg; sedine sõrmus mis kolmeli korrali loulatis sõrmus, sellega pidand `vaimusid nägema Jäm; kihlasõrmussed olid sil'maga, laulatussõrmussed olid ilma Lai; kae kui laia olliva vanast niñ laolatessõrmusse Puh; Laulatussõrmuuss ol'l hõpõvitsakõnõ Se **Vrd** laulatusesõrmus

laule|koda laule- Kaa Muh Käi Han luteriusu kiriku külgmine eeskoda; kiriku altariesine laulekoda ehk `põhtja, see oo `suures `kirkus; sellepärast `põhtja `üiti laulekojaks, et seal laulti kui `surnu `aida `viidi, siis `laulti ta juures Muh; Laulekojad olid võlvitud kirikutes. Laulekojas võeti inimesi lauale Han || fig Äi noh, söukses nonni laulekojas (lagunenud majas) äi saa ka üht elada Kaa **Vrd** laulukoda

laulik¹ lauli|k g -ku VII Põi Muh spor L K, Iis Trv Hls Krk San Krl, -gu Jäm/-ou-/ Khk Krk Har Vas; `lauli|k g -ku VNg, -gu Kuu; n, g `lauliko Vai laulja pulmades jm sündmustel; rahvalaulude laulja `lauliko on, ken `kangest `laula, üvä `laulaja Vai; peiupoisid ja pruudipoisid nee olid pulma louligud Jäm; laulik `panni ruudi ojo `alla; mu ema `olli pulma laulik Muh; Mia sünnügid teste laulikutõ segä minemä, nämäd paelu targõmad miost Khn; inime, kis `ästi laalab, on laulik Koe; meie külas ei õle laulikud Iis; lauliku käävä kirikun `laulmen Hls; mia olli lauligu jaost, miu esä laul'ds ja esäesä laul'ds Krk; meil ol'l siihn vanast üt's laulik -- tuu konh ennedä pulma `olli vai `ristitse, vai lina `talguss, sääil timä laul' lõpmada Har; mis tuu pido `masski, kui laulikit olõ õi Se || (häälitsevast hobusest) mära obune, kes ingub, on laulik mära Trm

laulik² lauli|k g -ku Põi Mär Hää JMd Koe VJg I KJn Trv Hls Plv, -gu Har Rõu; laoli|k g -ku Puh Nõo; loulil|k g -gu Rei lauluraamat, laulude kogumik Mõned `sõuksed `käega kirjutud laulikud ikka olid, pole muud `õhti olnd Põi; küla põstel ja tüdrukutel oo laulikud Mär; `eesti laulik õli üks ruamat, kõiksugused laalud õlid siden Kod; ää laulik, pailu `laule sehen Trv; nüid niñ laulu, mes laulikun om, om kõik `miule `vasta `ossa, miä neid ei mõsta `laolda Nõo; laulik tu_m üt's raamat, kohe laulu üless kirutõdi Har

lauline a < laug² nel'la `laulene rehi, iga laul neli part Aud; kuda kellegi tuba suur oli, neid (rehetube) oli neila ja viie `laulisi kua VMr **Vrd** laugune

laulja tn < laulma `laulumies on sie, kes on ia `laulaja, kel on ia `laulu ääl Lüg; loulil [on] -- `loulaja inimene Jäm; peab palju `laulajud olema Muh; ma oli vanast ise suur

`laulja Käi; `lauljad `laultsid omiku pruudi `väl'la kui kirstuga tulid Vig; laalupeol oli old paelu `lauljaid Juu; `laaljad läksid, käeväd `suali `laalma nel'jä jäälegä Kod; mitu paási `lauljad `ol'li KJn; mia olli `laulai jah Trv; ma `lli iijsteli `laulja (sopran) nooren Nõo; kes serätse tragida naese `ol'liva, nuu `ol'liva nu `laulja [pulmas] Kam; tu_m `laulja inemine, tu_laul alasi Har; ma ol'li esõs sõss lukõi ni `laul'ja Vas; laul'jat'sirk (laululind), tu `kargass `akna pääl, tä laul ni ilosahe keväjält Se; laulu `laulja (rahvalaulik) Lut || käskluste hüüdja laeva välja vedamisel Äid `laulajasi vähä, piäb iä vali iäl olõma Khn

laulma `laulma, (ma) laula(n) Khk Mus SaId Muh Käi Lä Mih Tõs Khn Pär Hää KPõ Iis Lai M(-me) V(-mõ Krl), laola Khn Kei T, laala(n) Mar Kul Mär Vig Pöpö K Trm MMg Pal Lai spor T, Har; `loulma, (ma) loula(n) Jäm Ans Emm Rei(`loulama) Kse Han Var; `laalma, (ma) laalan Khk Käi Rei Trm Kod; `laula|ma, (ma) -n R(-mma Jõe), (ma) laulan Rak

1. laulma (inimesest) siel (mardisandiks käies) `laulasimme keik `laulu iga kord Jõe; kui `lauleti, siis üht `aigo `kääneti kaik `kruvvi Vai; pruudil lauldaste leier pæest ära Jäm; ma käisin koa `kooris `laulmas Mär; `saarlased `laulsid sii roppu `laulu Hää; täna `lauldi need `surnud kirikus läbi Juu; pühapää oli nii kal'lis pääv, `lueti ja lauleti kodus KuuK; vanass kui nuared tulid eenämuult, laaleti nel'jä jäälegä Kod; temä tõmmaßs `laulmist, lina `kakmise man olli laulet Krk; sääl laaleti ja naarõti ku jäle Nõo; miä ole joba küländ `laulunuu, laula sa_ka° Krl; Ala_lauldu_ni_kõvastõ Har; olõ õi° `kõiki [laule] meeleh. ei tiitä°, mis tuu üt's ol'l, tuud plaksotõdi mito `kõrda `ümbre laulda° Röp; sõjonds laul `altri man, rahvass `laulva_kerikuh tälle `vasta, tuu um kerigu `laulmene Lut || (pillimängust) varganist `laulma (orelit mängima); `sjoo laul varganist, üte jaku laul sõjonds, tõsõ jaku varganist varganidiga Lut || fig (mõistatustes) Lagi all, lagi pial, lae pial lauldetse = viiul Han; laud laul, pere_süü° = t'siga rõhütäss, `põrsa° imese° Vas

2. fig rääkima a. palju, tüütult või ebameeldivat juttu rääkima `Laulab ku `rannakülä sant, `rääkis ja padises pali Lüg; vanamees `laulis `ammu, et oo `tarbis vaatama `menna Mih; mis sa juhmile laalad Aud; mis sa laulad, see põle kellegi jutt; kelle leiba sööd, selle laulu laulad Lai; aanu nõnda suust `vällä, `saadan, `saadan, `laulen sedäsi Krk; mõni päiv laolab kui `lõoke, aga täämbä ei tule sõnagi suust `väl'lä Ran; pada laul pata, a üte musta° mõlõmba° Vas || fig Muudkut läks ja loulis (kadus) Emm; Läks ja `laulis Han **b.** valetama Ega teda `uskuda saa, see `laulab kui `linnuk Hlj; sa `oskasid küll taale `easti ede laulda VII **c.** (laeva väljavedamisel) käsklusi hüüdma Kutsumõ Nuki `laõva `vällä `laulma Khn

3. häälitsema (lindudest, loomadest) **a.** (laululindudest) `tetred akkasid `laulma Hlj; tämä (metsis) ku `laula, siis ei `kuulegi `eigä nää; kui `kiuru `laula, siis `tullo keväd Vai; rugirääk laulab sui, rugi `aegu Mus; kui metsa kukk `lindas puu `latva, siis laalab seal kõ'l'l Kul; lõõr laalab; pääsuke laalab PJg; ma `kuulsin, kägugi `laulis täna KuuK; sie `ongi vist piuliu, kes siin laalab VMr; sisa (ööbik) laalab SJn; tulilind laolap kõege keelde pääl `enne ku ta `põõste laseb Puh; ku tuu sisašk `laulisi, siss `ollisi ää linakülvi aig Har; inne `vihma siss piho laul nigu kaßs rüük° Vas **b.** (kukest, hv kanast) aga sie kukko `laula ilosast `elle `äänegä Vai; kui kukk `peale lounat loulab, siis tuleb segast `aega Jäm; kana kutsub ja laulab ka, naa kut kukk Kär; kui kukk `laulis kolmat kord, siss akkasid mehed tõhe Mih; Kana laulab lühemalt, väga `arva, pidi `lauldes oma `surma ette kuulutama Jür; kukk laalab tõiss `ilma ku malgale lähäb Kod; kana ei laala nagu kukk laulab, kana teeb koo-

koo-koo; kui kukke ei ole, siis tükivad vahel mõned kanad `laulma Lai; kui kana laulab, siis tuleb õnnetust Krk; `kullõ ku kikass laalap joba orrõ pääl, aab rahvast üless Nõo c. (loomadest) `täma (karu) imeb `talvel käppä ja ise `laulab nänn, nänn, nänn Lüg; `kissad `laulad va,el `mitme `äänegä -- moned `ellest, moned `kommest Vai; konnad `laulvad nii kena viisi pæel; `uśs lutib ka kui tä laulab -- lut't-lut't-lut't Khk; kaśs aab `nurru, `öetse kaśs laalab `nurru, mõlemad `öetse Tõs; kas konn laulab siss kui `märgä põle Khn; kaśs laalab kurr-kurr ja tõssab küürä `püssi Kod; meie oonass `laulse tuudelituu, tuudelituu, lammass `laulse laalelilaa, laalelilaa Nõo; kaśs laul Rõu

4. fig heli tekutama a. (putukatest) kui [maamesilase] ema akkab `laulama, siis `kolmandal `päivil tuleb pere `vällä. `nuored (mesilased) `laulavad kõik, vana sie ei `laula Lüg; nãmad (kilgid) `laulad nii `kirstast, et `eivãd lase `ihmist makka ka Vai; aga kilgid `laulvad Muh; rohutirts ehk kilk, nõid laalavad, sehaksed `kargajad loomad Vil; mesilãse õdagu laolava, piuu piuu -- emãd laolava -- nõur ja vana vastatside Ran; võib olla aenaritsik laalap nõid kah, aga mia ei kuule jo Nõo; ritsiga?, nu, `lauli `hirmsadõ ahu vahel Har; kihulasõ `laulva Rõu; imã? laulva? [mesilastel], vana laul torõhõhe, a nõur laul kilõhõhe Se b. (hõõrdumisel) paneb `laulma [masina] Kaa; kui `rijga kül`mäga sõedad, siss regi kãdsiseb, laolab Ran; hopõn ku sõit, rahu? `mãngvã ali `laulva? Lut || pane triks `loulma (tõmba tikku) Jãm c. nãilisel undama, pilli ajama kõru aeab `pilli, kõrvad `laulvad Khk; `laulvad mu pia sees Tõs; kõrvad laalavad, ajavad `pil`li Kod; mul hũã kõrv laul, nãüss kost no hũvvã juttu kuulõ; kõrvuh hunna mul kõgõ, mul kõrva_kõõ `laulva? Vas

laulu- laulmise `surnete pühãst laseb õppetaja `laululehed `tulla ja piab ikke `surne mãlestuse pühã; pidudel ku lãks igavast, siis `tehti `rijji`mãngu ja `lauleti, sie õli `laulumãng; `laulumies on sie, kes on ia `laulaja, kel on ia `laulu äãl Lüg; `õuves õli `laulukuor -- kui obuse pããlt maha tulimma, siis `laulukuor akkaski `laulama Jõh; Kui akkab oma `laulujoru ajama_s pane kuhe `kõrvad `kinni IisR; laulu nuru kui pole nii vali mette, jõru ikka aeab, omaede laulu nuru Khk; Poisid `ihkuvad, laulumãrg (õlu) on ea olnd; Üks ajas eile `õhta sii küla vahel laulu jõru; Tegi tõõd ja lasi `laulu, kena laulu äãl oli Põi; [õlu] Vetab meele rõõmpsaks ja aeb loulutuurid pæele Emm; tedrekuke jaht kevade lauluaeal Noa; väga ea lauluãnd oli Kaiel Vig; aeab laolu inet Tor; `õhtate oli laalutuund [leeris] -- siis oli `kõster sial `laulu õpetamas Koe; `niskẽ kõla ehk laalu kaja Kod; nelja äãlega laulu eli `kõstis seest `välja Ksi; jorises sial -- aeas laulu jora Lai; nagu laalu sal`m `ütleb KJn; lauluümin om kuulda Trv; `väikest laulu inni ai Hls; me kihelkonna `kõster om `kange laulukoori juhatei, elãv igãl pũul Hel; neid (hingi) ei ole küll nãttu, aga ollu laolu `elli `kuulda Kam; taa om kah tubli laulutekkij; ma_i taha_ti laulujorru kuulda? Har; tsia lauluãig (sead nõuavad hommikul sũüã) Plv; `viina `ütless mõni laulumõdust, võta määnest tahat, iks aasõ `laulma; Rebãne ãnd hããd nõvvo, kãşk laulma naata, kellel kõgõ `väikomb laalu helü om, tũu süvvãss ãr? Rãp

laulu|koda kiriku altariesine loulukoda see on se pae esine, natuse `kõrgem parand `altari ees Jãm; tãna oli `pal`lo lauarahvast, laulukoda oli rahvast tãis Mar; laulukoda, kus `antakse jumala `armu Ris; takka kirik `õõldi ikke laulukoda, `Juurus on nihuke vahe vahel kohe Juu; kiriku noh, `üeldas `altari või laulu koda SJn || fig vareste laulukoda, vana lagund elumaja Jãm Vrd laulekoda -lind Ta (kuldnokk) on ikka üks nii kena laulu lind, omiku just

kuula Põi || fig (inimesest) ma õlin laululind küll õld, kui ma nuar õlin Kad; kes alate laalab, sji one üks laalulind Kod

laululine laulu|line Puh/lao-/ Plv, -lene Plt, -linõ, -lõni Krl lauluhimuline, laulja eks me ole ike laululene rahvas, küll me laalaks ku `keegi õpetaks Plt; vana Juuli ol'l laululõni inemõni Krl

laulu|luik keike vähämad luiged olid kaksteist `naela, jah, laulu luiged nad `ütlest nendele Noa

laulu|mees a. laulja (inimestest, fig laululindudest) Isa-ema olivad `suured `laulumehed, `lapsed ka tagajärele IisR; Ansikülas on sel aal `kanged loulumehed sii olnd Ans; Löu on üks irmus laulumees, küll tal peab ea kõri olema; Ööbik on pisike lind, aga irm `kange laulumees Põi; ta oo laulu mees ikka koa, `seadis ikka `õhta `laulu koa Muh; oli laolumies, `laulis omaette Kos; ma olli imelik laulumijis Hel; kes `rohkeemb `olli `viina `võtnu, tuu `olli suur laalumijis Nõo **b.** kõstri kohusetäitja Minu vanaisa oli ka old `Loksa kabelis lugijaks vai `laulumiheks, `kuida neid siis `hüüti Kuu; Mujal olid ikke `kõstrid `ammetis, aga `Eskul oli `laulumies, sie `ristis `lapsed ja mattas `surnud Hlj

laulu|pidu rahva muusikapidu `laulupidu `pietasse iga suvi `Tallinnas Lüg; `umbest säääl `teissel üle tee - - sii on esimene loulupidu olnd, loulupidu olnd Massi `koplis esimene Ans; käisime koa laulupeol Mär; mina seda (juubelilaalupidu) änam ei kuule, ma olen kõik oma laulupiud lauld JMd; `nüütki lähavad laulupidule, kirjud kuued ja `käiksed Kad; `varsti om Puhjan laulupidu Puh; sõss olli mä huubiss lat's, ku kõgõ edimäne laulupido ol'l, mul ol'l hellsinine siidi kleit pidolõ minnä Röp; kui mi? laulupidol ol'li, `aeti pööne pääle üless Se **-pill** moldpill Sörve laulupill, üks keel peel, soku sooleks kutsuti; obuse jöhvid `pandi ühekorra loulupillile keeleks; Loulopilliga võis noodiraamadust kirguloulu `viisisid mäñjata Jäm; **-raamat** kirikulaulude kogumik Ega pühabe omiku läks `kerku, laulu roamat oli `kainlus Põi; `surnule pannakse laoloraamat `rinde `peale Mär; kabeli pühäl laalid laaluruamatuss, `lesti (laululehti) ei trikitud Kod; vanaema oli ka koolis käind, luges, temal oli laaluraamat ja suur `piibel Plt; temäle `pañti üten viht ja lauluraamat, vana tük'k lauluraamatut olle Hel; latsel `olli laaluraamat pähitsen, `niiga (niikaua) ku ärä ristiti Nõo; lauluraamat, suur `piibli, `väikene `piibli, tõstament, nuu olli vanast lugõmise raamadu? Har **-rästas** lind (Turdus philomelos) Juba akkavad `laulu `räästa `ilmad, jões `tõstab ka vett kogu aeg IisR; Laulurästas, must pika sabaga lind, kevadel laulab väga ilusti Pha; laulu reastas läheb sügise ää Muh; laulurästaste pesad on `väikste kuuste otsas Saa; peäsukesed ja laalu `rästad on rändlinnud Juu; vähebe alli `rästse õigats laulu `rästse Krk; lauluräästäss, `väikene hal'l t'sirgukõ, laul (laulis) Rõu || folk Hee, laku perset lauluräästas, äi saa Rei; laku_perst laulurästäss, minnu viiäss mihele Har